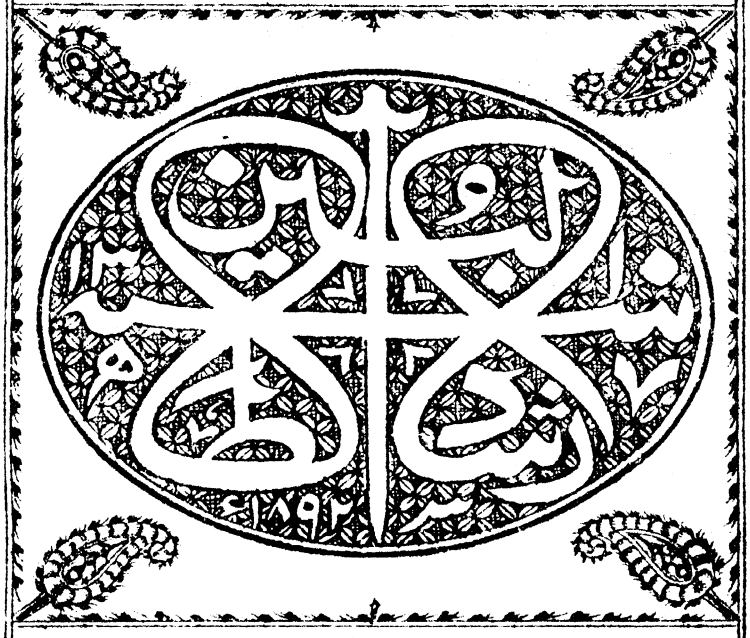
UNIVERSAL
LIBRARY
OU_228586
UNIVERSAL
LIBRARY

بسم الله الرحمن الرحیم نحمده و نصلی علی رسوله الکریم

للہ الحمد کہ این نہر فیض جاری سرزدہ چشمہ طبع اخوند درویزہ نگہارندہ اوراق العارفین میباشد

حسب فرمائش جناب حاجی میان جراغ الدین و میان سراج الدین صاحبان بماہ ربیع الاول سنہ ۱۳۱۰ھ

در مطبع ناوقع لکھنؤ طبع شد

زبدۃ الاوطار

مترجم نے بڑی صحت اور خوبی سے دُرِّ مختار جو کہ اعلےٰ درجہ کی فقہ مین کتاب ہے ترجمہ کیا ہے کم استعداد مسلمانون کے واسطے نہایت مفید ہے قیمت فی جلد عمدہ محصول ڈاک ۶ر

فرائض النعیمی

یہ کتاب اردو زبان مین علم فرائض مین اول درجہ کی کتاب ہے قیمت فی جلد ۱۰ر محصول ڈاک ۲ر

خوان رحمت

یہ دیوان نعت مین مولفہٗ مولوی حافظ سید دارث علے صاحب لائق دید ہے قیمت فی جلد ۲۰ر محصول ڈاک ۰ر

مثنوی شاہ بوعلی قلندر مع ترجمہ

اس کتاب مقبول شیخ وشاب کا ترجمہ مولوی ظہور خانصاحب نے بڑی خوبی سے کیا ہے قیمت فی جلد ۱۰ر محصول ڈاک ۰ر

ہدایۃ النسوان

یہ کتاب مولفہٗ مولوی علی محمد مرحوم و مغفور کو واسطے تعلیم نسوان کے بڑی کارآمد ہے قیمت فی جلد عمدہ محصول ڈاک ۰ر

یاقوت رمانی (شرح) مقامات بدیع الزمانی

یہ کتاب اہل علم کی نہایت مقبول ہے قیمت فی جلد ۱ر محصول ڈاک ۰ر

نصح العباد فی وجود القطب الابدال والاوتاد

اس کتاب مین تاریخی حالات قطب و ابدال اور اوتاد کے بڑی صحت کے ساتھ لکھے ہین قیمت فی جلد ۱ر محصول ڈاک ۰ر

دیوان امیر المومنین سیدنا علی کرم اللہ وجہہ مع ترجمہ اردو

صلے علے صلے اگر اس درِ غرر کو ہر کہ دمہ سوتیون کی سیاہی سے سونے کے اوراق پہ لکھ کے آنکھون سے لگاے یا اس کلام بلاغت نظام کو حرز جان بنا کے وسیلہ نجات دارین ٹھراے تو بھی زیبا ہے اخلاق مین یہ انداز بے بہا اول درجہ کی کتاب مفید شیخ وشاب ہے قیمت فی جلد ۸ر محصول ڈاک ۱ر

مجموعہ وظائف مع ترجمہ اردو

اس متبرک مجموعہ مین اسماے باری تعالےٰ و قصیدہ بردہ و قصیدہ حضرت غوث پاک و حزب البحر و دعاے حاضری و درود و مستغاث و دعاے حیدری و کبریت احمر و درود اکسیر کلان و درود معظم و دعاے مغنی و دعاے سیفی و دعاے رقاب اور اوراد دعاے فتحیہ درود تاج و اسماے سرور عالم صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم وغیرہ وغیرہ مع خواص منافع شامل ہے قیمت فی جلد ۱ر محصول ڈاک ۱ر

تفسیر سورۂ فاتحہ

اردو زبان مین یہ مختصر تفسیر عام فہم لائق دید ہے قیمت فی جلد ۲ر محصول ڈاک ۰ر

گلزار حقائق (شرح) چہل حدیث

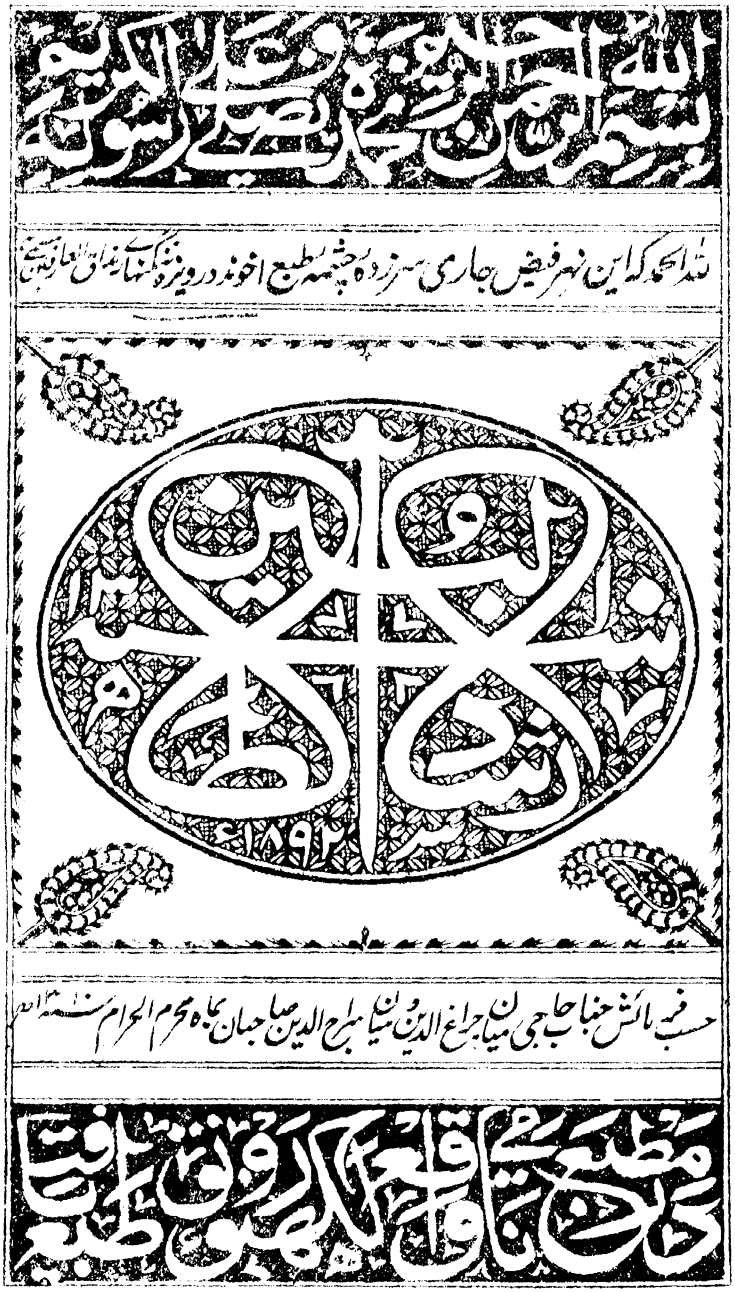
یہ کتاب چہل حدیث کی شرح نظم اردو زبان مین ہے قیمت فی جلد ۱ر محصول ڈاک ۰ر

تحفۃ الاخیار (ترجمہ) مشارق الانوار

یہ مقدس اور مستند کتاب علم حدیث مین اول درجہ کی ہے مولف علیہ الرحمہ نے (۱۹۲۵) احادیث صحیحین سے (۲۲۴۶) احادیث چھانٹ کے تحریر فرمائے ہین اور مترجم مرحوم نے اس کتاب کا ترجمہ بڑی صحت اور خوبی سے اردو زبان مین فرما کے جا بجا ایسے فائدے بڑھا دیے جس سے اس ترجمہ کو شرح لکھنا زیبا ہے قیمت فی جلد عمدہ محصول ڈاک ۳ر

بہار خلد (معروف بہ) شمائل ترمذی شریف

یہ کتاب نظم مین حضرت کانپی مرحوم کی یادگار ہے ہے سرور عالم صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم کے شمائل جمیلہ کی شرح نظم اردو زبان مین نہایت اختصار کے ساتھ کی ہے قیمت فی جلد ۵ر محصول ڈاک ۰ر

بسم الله الرحمن الرحیم نحمده و نصلی علی رسوله الکریم

للہ الحمد کہ این نہر فیض جاری سرزدہ چشمہ طبع اخوند درویزہ کہنہ آبادی العارفین

۱۸۹۲

حسب فرمائش جناب حاجی میان جراغ الدین و میان سراج الدین صاحبان بماہ محرم الحرام سنہ ۱۳۱۰ ھ

مطبع ناموافق لکھنؤ طبع یافت

فہرست ابواب وفصول ومسائل وحکایات ارشاد الطالبین

صفحہ	مضمون
۱۴	باب اول مشتمل بر چہار فصل
۱۴	فصل اول توحید در لغت
۱۶	قرآن را مخلوق دانستن کفرست
۱۶	بیان حیل شیطان کہ مسلمانان را ازین گرداند
″	احوال زاہد و شیطان۔
۱۷	حال حنیفہ بغدادی در توحید
۱۸	ذکر مصنف و بیانے شاہد توحید
۱۹	حضرت بایزید بسطامی و در کرامت و ولایت
۲۳	حکایت عشق رسول اللہ بحق تعالیٰ
۲۴	ذکر مصنف این کتاب یعنی اخوند درویزہ رح
۲۵	فصل دوم در بیان ایمان
۳۵	قصہ وحیہ کلبی
۳۵	ایمان مخلوق ست
۳۶	اخلاص بچہار نوع ست
۳۸	قصہ شیخ احمد خضرویہ
۲۹	ذکر خلیل اللہ کہ آتش بر وگلزار شد
″	درخیرست کہ سہ زنان حیات اند
″	قصہ امیر حمزہ رضی اللہ عنہ

صفحہ	مضمون
۳۱	قصہ کشتی نوح علیہ السلام
″	نیت نیک بچہارست
۳۲	نقل شیخ شبلی رحمہ اللہ
۳۲	نقل حضرت ملای رومی
۳۳	قصہ محمد پادشاہ کہ پیغمبر را سنان گرفت
۳۵	قصہ خالد بن ولید
۳۶	قصہ معجزہ موسیٰ و فرعون
۳۸	حیوانات قصہ بختند روند
۴۰	قصہ خالد در خلافت صدیق اکبر
″	بنیاد ایمان در چہار چیز
″	گفتار و کار کفر
۴۱	قصہ شیطان مع شیخ جاہل
۴۱	جبرئیل پانزدہ روز نیامدہ بود
۴۱	شصت و سہ بار جبرئیل بصورت خود آمدہ بود
۴۲	قصہ معجزہ نوح علیہ السلام و دقیانوس
۴۴	بیان صفت دوزخ
۴۵	صفت طائفہ زیر عرش
۴۶	قصہ رحم پیغمبر بر کنیزک
″	قصہ رحم بزرگے بر کنیزک
″	رحم بزرگی بر غلام

صفحه	مضمون
۴۰	هفت شرط ایمان
〃	تحلیل شیره جو کفرست
〃	بیان خمر خوردن
۴۸	شپلیده غله
〃	دخول در مسجد
۴۹	سقوط جواب سلام
〃	سقوط حج در بین زمانه
〃	چند جا امام اعظم رض توقف کرده اند
〃	چون از مسجد بیرون آید پای چپ بیرون آرد
۵۰	عالمان که از برای دنیا پیش ملوکان روند
〃	علم بے عمل دشمنی با خداست
〃	گفتنه بزرجمهر در صحبت عالمان
۵۱	خاک گرفتن از دیوار غیر
〃	حکایت داماد سلیمان علیه السلام
۵۲	فضیلت عالم بر زاهد
〃	قصه هارون رشید
〃	شفاعت چهار فرقه حق ست
۵۳	ذکر مرید حسن بصری رض
۵۴	بیان خانواده ها
〃	هر که بغیر از دان کامل ارشاد کند
۵۵	ذکر سید عالمان شیخ فرید
۵۶	نشانهای گریه که از خوف خدا کند

صفحه	مضمون
۵۸	مسئله در بیان کمال ایمان
〃	دوستی با دوستان حق
〃	یاری و شفاعت یکدیگر در روز قیامت
〃	برادر و خواهر دینی گرفتن فائده دارد
〃	قصه مردی که جمع کردنا بهای صالحات
۶۰	با دوستان حق دوستی کردن
〃	قصه گربه که نذر کرده داشت
۶۱	لعاب انداختن بطرف کعبه مکروه است
۶۲	قصه خلافت هارون رشید
۶۴	بهترین مردمان کسے که چیزے بخود فرض کرده وفا کند
〃	قصه بهتر یوسف علیه السلام و طبیب حاذق
〃	بیان عدل پنجر ماضی
۶۴	در بیان احسان در مقام حضور
۶۶	قصه بادشاه و زن باغبان
〃	ذکر عتبه غلام که مرید ذوالنون مصری بود
۶۷	ذکر سخاوت مرتضی علی کرم الله وجهه
〃	حکایت عمر ابن عبد العزیز
〃	قصه علما که لجام آتشین در دهن اشیان روز قیامت کنند
	اگر کسے خود فاسق ست امر معروف کند
۷۰	سخن بد از دهن نا قطوه
۷۰	آنحضرت برائے ما و چادر انداخت که نشین

صفحه	مضمون	صفحه	مضمون
۷۱	قصهٔ اولیاء اللہ کہ بر کافران برگشته بود	۸۶	سنگ و مدر برای استنجا
۷۲	قصهٔ غلامان فرعون کہ مسلمانان بودند	۸۷	در بیان وضو و مسواک
۷۳	فرعون بعلل بسیار علت بود	۹۰	منصور علاج در یک وضو خلال انگشتان فراموش کرده بود
۷۳	ذکر درخت پرستان		
۷۴	بسبب یک سخن به بهشت رود	۹۱	در اندام شستن اسم القادر تکرار کند
۷۵	در حق کلمهٔ شهادت	۹۱	بیان ثواب سورهها و ادعیه پس از وضو
۷۶	در بیان آنکه صد لازم نمی شود	۹۲	طریقهٔ شانه کردن
۷۶	خمر در وقت اصحاب حلال بود	۹۳	مناجات برق نام در زبان موسی
۷۷	سیاه خاصیت خمر بدتر از جمله گناه است	۹۴	ذکر آمرزش آدم و لغزش شیطان ملعون
۷۹	در اعادهٔ تمام سخن کلمه	۹۵	وضوء باطن
۷۹	قصهٔ ولی	۹۷	مبالغه در مسواک
۷۹	ابراهیم خواص سی و ده سال در بیابان گشت	۹۹	مسئله در بیان شکنندهٔ وضو
۸۰	ثواب زیارت عالم و بزرگ	۱۰۰	پرسان جوانی در حق زن کردن
۸۱	غلامی که نود و نه کس کشته بود	۱۰۱	پیمار خنده وضو شکند
۸۲	حکایت مالک دینار	۱۰۱	واجب شدن غسل
۸۲	سوال دل از جان	۱۰۲	در بیان جنب و طهر متخلل
۸۳	مسئله در بیان محاضرات	۱۰۳	استحاضه و نفاس و حائضه -
۸۴	قصهٔ امام غزالی	۱۰۵	بیان غسل عیدین
	فصل سوم در وضو و علائم آن	۱۰۵	غسل کردن میت
	در بیان وضو کہ چند نوعست	۱۰۶	مامور کردن مریه به تهجد
	قصهٔ رابعهٔ بصریه	۱۰۶	در بیان دخول بازن
۸۵	مسئله در بیان فتق بقدم حاجت	۱۰۷	در بیان مقدار آب در غسل و وضو

صفحہ	مضمون
۱۰۷	خاک خوردن بائع تشنہ
۱۰۸	حضرت علی رضی اللہ عنہ در ہر شب چہار بار غسل کرد
۱۰۹	موت سلیمان علیہ السلام
۱۰۹	در بیان موت کہ بیخبر مے آید
۱۱۰	قصہ بلعم باعور
۱۱۱	قصہ داود دوم و بادشاہ کافر
۱۱۲	بوزنہ مسخ شدہ
۱۱۳	قصہ جریر رضی اللہ عنہ
۱۱۴	قصہ خوابۂ گرگ
۱۱۴	قصہ جنید و جوانے
۱۱۵	بیان دیوانہ زنے
۱۱۵	دیوانۂ لاابالے
۱۱۵	در بیان تیمم و وضو استعمال مسواک
۱۱۶	در بیان آب دہ در دہ و چاہ
۱۱۷	**فصل چہارم در بیان نماز**
〃	نماز بہ بیت المقدس
۱۱۸	صلوٰۃ خمس مثل پنج جوی ست
۱۱۹	خواص نماز دہ ست
〃	چند جا ذکر نماز در قرآن شریف
۱۲۰	چند نفر بگمان مسلمان اند
۱۲۱	روزہ را سہ فرض ست
〃	بحث تراویح

صفحہ	مضمون
۱۲۱	کیفیت معراج حضرت صلے اللہ علیہ وسلم
۱۲۱	در بیان صدقہ فطر کہ واجب ست
۱۲۲	چون مستقبل قبلہ شوے آب دہن مینداز
۱۲۳	بیان غیر المغضوب
۱۲۴	ذکر حبیب عجمی کہ الحمد را الہمد گفت
۱۲۶	اگر مخرج دو معنے یک باشد نماز دست
۱۲۸	وقوف منزل در قرآن
۱۲۸	وصل و فصل در نماز
۱۲۹	نماز را چہار رکن
〃	ختم در دہ روز باید کرد
۱۳۱	در بیان سجدہ کردن در رکوع و سمع اللہ
〃	کسے کہ سبابت دراز کردہ
۱۳۲	در امم ماضیہ قعدہ نماز نبود
〃	عدم قبول شہادتی کہ قنوت نداند
۱۳۳	در بیان سر نہادن بسجدہ بعد از فراغ دتر
〃	در بیان نماز جنازہ
۱۳۴	بیان نماز نفول
۱۳۵	نماز بلا جماعت
۱۳۶	در بیان دستار بستن
۱۳۷	در بیان نماز در مسجد
〃	بیان خاک آدم علیہ السلام
۱۳۸	بیت المعمور کعبۂ ملائکہ

صفحہ	مضمون	صفحہ	مضمون
۱۳۶	بر بوریا مصلی افگندن	۱۵۲	بعد فجر روی سوی قبلہ نشیند
۱۳۹	حکایت بادشاہ یوسف	۱۵۳	ودر اخوند جیور رحمۃ اللہ تعالی
۱۴۰	بیان نماز بر پوست حیوان	۱۵۵	تسبیح بانگشتان ثلثہ
۱۴۱	در بیان پنج بناے سلمانی	״	برائے کشائیش رزق
۱۴۳	کلانی آسمانہا وغیرہ	۱۵۶	اسم اللہ را خواندن
״	چون عالم وفات یابد	״	خطاب حق با موسی در ترس
۱۴۴	کلانی وشتابی آفتاب	״	در بیان آسانی جان کندن
۱۴۵	در بیان خسوف وکسوف	۱۵۷	نمازہاے ہفتہ روز و یکشنبہ
״	در بیان شہور شمسی و قمری	۱۵۸	نماز برائے خوشنودی خصمان
۱۴۶	قصۂ عادیان	״	برائے حاجت دارین
۱۴۷	یک اندام شیطان نرسته و یک ماده	۱۵۹	قصۂ دو جوان
״	بیان مقدار گاو زمین	۱۶۰	چہار رکعت نفل از برائے معاش دیدی
״	بیان مقدار ماہی	״	سہ کرت کلمۂ طیبہ بعد از نماز
۱۴۸	چہار طائفہ را نشان برابر باشد	״	نوافل سنت ظہر و بامداد
۱۴۹	در بیان ہفت دوزخ	۱۶۱	وظیفہ فرمودہ حضرت علی بی بی فاطمہ را
״	در بیان مار کہ دوزخ بر پشت اوست	۱۶۳	در باب حفظ ایمان
״	در بیان آن مردمان کہ نماز عشا بر آن فرض ست	۱۶۴	نماز در باب خوشنودی مشائخان
״	بیان آن کہ کشش ماہ شب دوازدہ و شش ماہ روز	۱۶۶	نماز ہفتہ
۱۵۰	پرسیدن کہ قبر ست در خانہ خود کا وبیدہ شود	״	ہدیہ منکر و نکیر و سراج القبر
۱۵۱	در بیان فضل نماز دوگانہ	۱۶۵	نماز آوردہ جبرئیل بحکم رب الجلیل
״	سجدہ در بیان اوراد	۱۶۶	کنیزک را دشنام دادن
۱۵۲	برائے گم شدہ بخواند	۱۶۷	نماز ہفتہ وسید استغفار

صفحہ	مضمون
۱۶۸	دعای شب جمعہ برای حاجت دو جہانی
״	قضاے عمری پیش از وتر
۱۶۹	نماز افضل از قیام اللیل
״	نقل نبی بی عائشہ رضی اللہ عنہا
۱۷۰	نماز ہفت وضو
״	آیتہا عقب صلوٰۃ خمسہ
۱۷۱	برای مرادات دو جہانی
״	خواب کردن بطہارت
۱۷۲	در ثواب سحر برخاستن
״	سہ صد و شصت رگ آدمی
۱۷۳	سہ کرت صلوٰۃ بر آدم علیہ السلام
۱۷۴	ثواب تہجد گذاردن
״	دوازدہ کس کہ آنحضرت صلعم ہمراہ ایشان نمیرود عشوند
۱۷۵	در بیان آنکہ در وقت خود ترک نکند
۱۷۶	صلوات العاشقین
״	در بیان نماز اوابین
۱۷۷	بیان ثواب لفظ بلند گفتن
۱۷۸	مسئلہ نماز استغفار
۱۸۰	نماز دیدار رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
۱۸۱	در بیان دعاے نور
۱۸۲	بیان نماز حاجات
۱۸۳	مدار پروردگار وقت سحر

صفحہ	مضمون
۱۸۳	در بیان نمازہاے ہفتہ
״	نماز قضاے عمری
۱۸۴	بیان شبے کہ ہمہ گناہان در آن بخشیدہ شوند
۱۸۵	نماز برای دیدن مطلب در خواب
״	در بیان شب قدر
۱۸۶	در بیان عید فطر
۱۸۷	نماز عیدین و تکبیرات آن
۱۸۸	قصۂ عید الضحی
۱۸۹	پنج از آداب سنی شیطان ست
״	اشارت باذانہا کہ شنیدن آنہا در وضو فرض ست
۱۹۰	وجہ تسمیہ ایام بیض و عرفات
״	بیان قربانی کردن حضرت صلعم
۱۹۱	مسئلہ نماز عاشورہ
۱۹۲	بیان روزہ ہاے و بیان صفر
۱۹۲	ذکر ماہ رجب المرجب
۱۹۳	علامت شناختن شب معراج
״	ذکر ماہ شعبان
۱۹۴	ذکر ماہ رمضان
۱۹۵	بیان شفاعت ماہ رمضان
״	بیان نماز عاشورہ
۱۹۶	بیان نفل مجرب
۱۹۷	نماز شہر رجب المرجب

صفحہ	مضمون
۱۹۷	بیان احکام سفر
〃	مسئلہ روزہ
۱۹۹	آوردن عروس نو
〃	شب و روز خلیفہ باید بگیرند
۲۰۰	بیان موجبات سجدہ سہو
۲۰۱	در بیان تاخیر کردن
〃	قرات نے محل
۲۰۲	در بیان ترک واجب
〃	الدعا در سفر و ختان
۲۰۴	کلمہ طیبہ عقب ہر نماز گفتن سنت ست
۲۰۶	دعاے استخارہ و بیان احوال مردہ
۲۰۷	بیان فضیلت بسم اللہ پیش مردہ
۲۰۸	دعاے قرمیت و سورہ یٰسین خواندن بوقت نزع
〃	در بیان تلقین کردن میت
۲۰۹	بیان خیرات کردن پس میت
〃	قصہ پیرہ زنے
۲۱۰	ابراہیم خلیل اللہ خوابے دید کہ پسر خود را میکشد
〃	ثواب روزہ ایام بیض
〃	در ماہ شش روزہ اند کہ ثواب ہر یکے از آں صد سال باشد
۲۱۱	بیان حضرت خیر البشر
۲۱۳	روزہ ہاے ممنوع
۲۱۴	فصل ادعیات مجربہ
۲۱۶	بیان آنکہ حضرت را بخواب بیند
۲۱۸	شکستن صوم نفلے در ضیافت

صفحہ	مضمون
۲۱۹	اکرام مہتر ابراہیم خلیل اللہ مر کافر
۲۱۹	امتحان بر خلیل اللہ
〃	نبی بہتر از وے باشد
〃	در بیان آنکہ علی الصباح گفتہ میشد
〃	در بیان دفع جذام و برص و دانہ
۲۲۲	برائے دفع جملہ انواع دانہ ہا
〃	دعاے دہقان و حکایت فرشتہ
۲۲۳	دعاے کہ شیطان یاد دارد
۲۲۴	دعاہاے ضرور یہ و بکار آمد
۲۲۶	دعاے عہنڈمہ کہ در گور ہمراہ مردہ نہند
۲۲۷	دعاے زیادت عمر و ماہ نو دیدن
۲۲۷	قصہ ملاحان کہ کشتی در دریاے عمان می راندند
۲۲۹	گوشت در پوست حافظ نریزد
۲۳۰	استخوانہاے مرغ باد
〃	صفت بسم اللہ و کلمہ و اعوذ باللہ
۲۳۱	بیان درود بزرگ
۲۳۱	افسون ہندی برائے دفع دارہ خلق
۲۳۳	برائے یاد و درد سر و مار گزیدہ مجرب ست
۲۳۴	دعاے درازی عمر
۲۳۵	وجہ اخفے گفتن حضرت جبرئیل را
۲۳۶	قصہ مرغ کہ عمرش بسیار بود
〃	دعاے طبرکہ امام اعظم ہر شب میخواند
۲۳۷	بیان خلقت ہفت آسمان و زمین
۲۳۸	بیان لوح و قلم و درازی و پہنای آں

صفحه	مضمون
۲۳۸	بیان درخت طوبی و امت حضرت صلعم
۲۳۹	ذکر عزرائیل علیه السلام
〃	در آسمان چهارم قطار اشتران
۲۴۰	بیان اصل رود نیل و سیحون و جیحون و هامون
〃	انسان در اراده مقدم ست
〃	ذکر خلقت آسمان و زمین و کوه و آفتاب و ماهتاب
۲۴۱	آغاز بادشاهی بر سر این زمین
〃	بیان خلقت جن و ابلیس که پیر جن ست
〃	آغاز ایجاد آدم علیه السلام
〃	بیان خلقت ارواحان
۲۴۳	بیان حقیقت حجر اسود
〃	سر رنش دادن خدا تعالی مر ملائکه را
۲۴۴	مدد خفیت زائیدن حوا
۲۴۵	قصه مهد اسیل
۲۴۷	قصه نوح علیه الصلوة والسلام
۲۴۸	بیان نسل ابراسیم علیه السلام
۲۴۹	حکایت نذر عبد المطلب
〃	قصه ولادت حضرت صلعم
۲۵۱	بیان فرزندان و ازواج مطهرات آنحضرت
۲۵۲	انواع آدمی و چهار طائفه مکلف
۲۵۳	بیان دعاهای بزرگ
۲۵۴	ذکر مبشرات عشر

صفحه	مضمون
۲۵۵	دعاء استخاره
〃	بیان کشتن هر قاتل و اردساختن هر مرض
۲۵۶	**باب دوم**
〃	مشتمل بر چهار فصل
۲۵۶	**فصل اول** در بیان انواع توبه
	اگر صدت گناه کند و صد کرت توبه کند
	قصه گناه بزرگی که در ازمنه ماضی
	بوقوع آمده بود
۲۵۷	غیبت بر چند نوع ست
۲۵۸	در بیان بهتان
〃	چهار چیز را غیبت نگویند
۲۵۹	نفس بر چهار قسم ست
۲۶۲	مثل ذکر با پیغمبر علیه السلام
	فصل دوم در علامات پیر کامل
۲۶۴	ذکر درویشی که در ازمنه ماضی بود
۲۶۵	پیری را چهار شرط ست
۲۶۸	قصه منصور حلاج
۲۷۱	رقص حرام اتفاقی ست
۲۷۲	چهل تن اند ست عیسی علیه السلام
۲۷۳	سماع را چند شرط ست
۲۷۶	ذکر شیطان خود را خراب ساخته نزد حضرت آمد
۲۷۷	شجره چشتیه
۲۷۸	مناقب بهاء الدین صاحب قدس سره

صفحہ	مضمون
۲۷۹	مناقب سید حامد الدین۔
〃	مناقب شیخ نور قطب عالم
۲۸۰	مناقب شیخ نظام الدین
۲۸۲	مناقب شیخ فرید شکر گنج
۲۸۴	مناقب قطب الاقطاب قطب الدین بختیار اوشی چشتی قدس سرہٗ
	مناقب حسن سنجری
〃	شجرہ سہروردیہ
۲۸۸	در مناقب شیخ جنید بغدادی قدس سرہٗ
۲۹۱	مناقب شیخ داؤد طائی
۲۹۲	بیان حال اول شیخ حبیب عجمی رح
۲۹۳	مناقب امام حسن بصری رضی اللہ عنہ
۲۹۴	شجرہ سوم از سلسلہ کبرویہ از آغاز و بعث و بیان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
۲۹۵	بیان ایمان آوردن حضرت علی کرم اللہ وجہہ
〃	بیان ایمان آوردن صدیق اکبر و عثمان غنی رض
۲۹۷	ایمان آوردن عمر خطاب رضی اللہ عنہ
۲۹۸	آمدن بادشاہ یمن برائے معجزہ
۳۰۰	قصۂ اخفاء
۳۰۱	قصۂ شدن ابو جہل

صفحہ	مضمون
۳۰۲	قصۂ سفیان پادشاہ مکہ
۳۰۳	ابو بکر صدیق استاد جبرئیل ست
۳۰۵	در فضیلت حضرت عمر رضی اللہ عنہ
〃	بیان قوت حضرت علی کرم اللہ وجہہ
۳۰۷	مہمانی عثمان حضرت علیہ السلام را
۳۰۸	نزد آنحضرت صلعم شردہ کاتب بودند
۳۰۹	عدد آیتہائے قرآن مجید
〃	ذکر شہادت حضرت عثمان رضی اللہ عنہ
۳۰۹	بیان خلافت حضرت علی رضی اللہ عنہ
۳۱۱	کرسی چہار یار و یزید
〃	شہادت حضرت حمزہ رضی اللہ عنہ
۳۱۳	بیان ابیات پند از مولوی جامی
۳۱۴	**فصل سوم در بیان چہار علم**
۳۱۶	در بیان اذان
۳۱۸	در بیان آنکہ در اذان کافر مسلمان شود
۳۲۰	در بیان کفارات
۳۲۱	در بیان حیض و نفاس
〃	مذاہب اربعہ و حیلہ مطلقہ ثلاثہ
۳۲۲	مناقب امام اعظم رح
۳۲۸	مناقب امام شافعی رح
۳۲۹	مناقب امام مالک رح
۳۲۹	مناقب امام احمد حنبل رح
۳۳۰	در بیان ذکر کردن
۳۳۱	در بیان ذکر عام

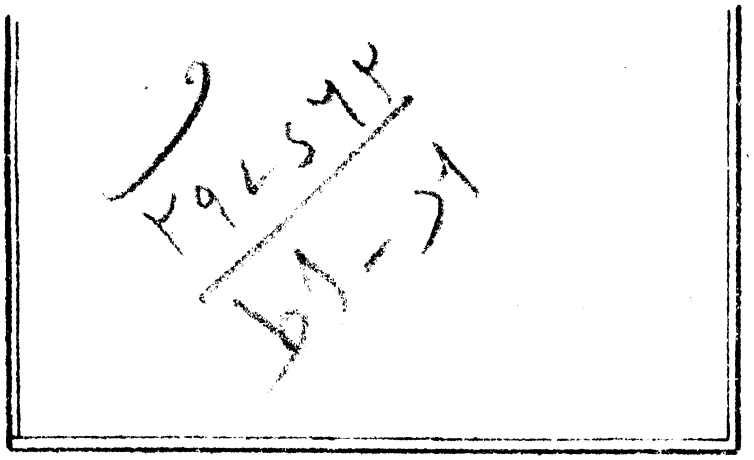
صفحہ	مضمون
۳۳۱	در بیان ذکر خاص
۳۳۲	در بیان ذکر خاص الخاص
״	در بیان ذکر خاص الاخص
۳۳۴	آداب ذکر دادن پیر مرید خود را
	کسیکہ حصن و خاشاک بدست نشکند تسبیح شیطان ست
۳۴۳	در فضیلت کلمۂ طیبہ
۳۴۴	گواہی دادن پیش رسول اللہ بکذب
۳۴۵	تعجب از چہار نفر
۳۴۵	**باب سوم در بیان سیر سلوک**
۳۴۶	در بیان سیر من اللہ
۳۴۷	در بیان سیر بے اللہ
۳۵۰	در بیان سیر فے اللہ
۳۵۳	در بیان سیر مع اللہ
۳۵۵	بیان فائدہ تعبیر خواب
۳۵۷	**باب چہارم** مشتمل بر چہار فصل
״	**فصل اول** در اخلاق حمیدہ
۳۵۹	بیان ذبح کردن گاؤ کہ معجزۂ موسیٰ بود
۳۶۳	قصہ بو علی سینا

صفحہ	مضمون
۳۶۵	**فصل دوم در بیان اخلاق ذمیمہ**
۳۶۶	استاد را بنام نخواند
״	در بیان حق مادر و پدر
۳۶۹	**فصل سوم در بیان صبر**
۳۷۰	ذبح کردن اصحاب بے گوسپند برائے مہمانے حضرت
۳۷۱	یکے را در میان دو پسر مردہ
۳۷۲	قصۂ سوداگرے
۳۷۴	معنے اسم یا ستار
״	قصۂ ایوب علیہ السلام
۳۷۴	**فصل چہارم در شکر**
۳۷۷	در بیان شکر ایمانی
۳۷۸	در بیان شکر عملے
״	بیان بلاد اربعۂ بصرے
۳۸۰	**خاتمۃ الکتاب** مشتمل بر چند فصل
״	**فصل اول** در علامات قیامت
۳۸۱	در بیان دجال لعین
۳۸۳	وقت خروج دجال

صفحہ	مضمون
۳۸۵	ذکر مہدی آخر الزمان
۳۸۶	کیفیت اظہار یاجوج و ماجوج
۳۸۶	قصۂ سد سکندری
۳۸۸	بیان اظہار دابۃ الارض
۳۸۹	ذکر طلوع شمس از مغرب
״	بعد ازین علامات باد پیدا میشود
۳۹۱	دل سوزی عزرائیل علیہ السلام
۳۹۱	قصۂ شداد و باغ ارم
۳۹۲	چہار بادشاہ ہفت اقلیم شدہ اند
۳۹۳	دمیدن صور و حشر خلائق
۳۹۴	فصل دوم در کیفیت استادن خلائق
۳۹۶	در بیان صراط
۳۹۷	برآمدن خوک از دوزخ
۳۹۸	صفت کوثر
۴۰۱	چہار چیز در دوزخ بتر اند از دوزخ
״	امت حضرت ہر پیغمبر گنہگار باشد
	روے او سیاہ نگردد
۴۰۲	شفاعت طفلان و علما
۴۰۴	در جوشیدن شیطان با خدا
۴۰۵	در خبر است کہ مومن را ہفت
	سرائے باشد

صفحہ	مضمون
۴۰۶	در دخول در بہشت امام اعظم را توقف کردہ اند
۴۰۷	در سرا پردہ کیے تا با غہا ند
۴۰۸	در اندرونِ دانۂ انار چہ ہست
۴۰۹	در بہشت روز و شب نباشد
״	مہمانی کردن جنتیان یکدیگر و کشتن نباشد
۴۱۲	بیان دیدار و دیدن حق تعالیٰ
״	چہار چیز در بہشت بہتر از بہشت اند
۴۱۳	بیان مجادلہ در میان بہشت و دوزخ
	ہمہ نیکیہا برابر جہا چون قطرۂ بنفشہ در دریاست
۴۱۴	**فصل سوم در اجناس مسائل**
۴۲۱	لعنت کردن بر یزید روا ست یا نہ
״	در بیان قصۂ یزید
۴۲۹	ہر کہ اپ لزرہ آید این کلمات بخواند
۴۳۲	قصۂ اویس قرنی
۴۳۶	در بیان صلح بمال
۴۳۸	در بیان خلقت آدمے
۴۳۹	نفس جدا است و روح جدا
۴۴۱	باب در دانستن راہ
۴۴۱	فقیرے
۴۴۲	باب در بیان خرقہ
״	تعویذ در فائدۂ چشم

فہرست تمام شد

بسم اللہ الرحمن الرحیم

حمدی بحید و ثنای بعید سزای ذاتی را کہ بتغلب وحدت از عالم الغیوب کہ اعلا محبت اوست بذہ ممکنات بنور ارادت وا اضی واحدیت کاشت وازان در ظاہر عالم کہ نور و شہود از لوازم اوست عیان و ثابت وجود ذہنی یافت وازان در خمخانۂ وحدت کہ توحید رحمانی ست ہنوز کاف تا نون نرسیدہ کہ شیونات جلالی و کیانی جمال وجود ظاہری چون نور محمدی کہ ہیولی و عقل کل تا اسفل السافلین یافت و قادری را کہ چون از کتم عدم اشیا مختلف در وجود آورد و بتقرار کرد و بلمج وحدت ممتاز کرد و بدایگان اسما و صفات سپرد و باز بعود آن بفرد انبتش رہ ندہند و تخفی ورد و اکمل و اتم نامعدود و برآن برگزیدۂ معبود کہ اوست قبلہ واحد و موجود باد کہ از طفیل وجود خویش جمیل و فیاض قدس شریعت او از سائر الشرائع انبیاء و رسل اہبل و اجل فرمود کقولہ تعالی لم یتخذ ولدا و لم یکن لہ شریک فی الملک و خلق کل شیء فقدرہ تقدیرا و صلینا علیہ تسلیما تمام نترتب و لم نفہم اشارت بدوست و بر خلفاء الراشدین کہ ہر یک غبانان شریعت او اند ای کہ سرو سرفرازی حقیقت راشدہ چارتن ہم از راہ تحقیق ہر یک غبانان و بر جملہ اصحاب کہ ہمہ بمنزلۃ النجوم اند و بر آل و عترت او کہ طیبین و طاہرین اند و بعالمان دین و تبع التابعین الی یوم الیقین ممدود باد اما بعد اضعف عباد اللہ قدسبوس علما و درویشان و ملتمس احوال و فضائل ایشان میگوید کہ از چہارده خانواده اذان و ارشاد بشیخ الشائخ و الاولیا حضرت سیادت پناہی سید علی ترمذی رسیده بود و ازو باین قدسبوس شمۂ بمشام کام رسیده است پس ناچار است کہ بالتماس فرزندی چیزی از ان و از عموم بلوی خواہم بیان کرد و چون جملہ اہل ایمان خلاص خاص را

دیدم که از چند چیز ناچار ست بطریق مجمل درین مجموعه بیان خواهم کرد تا مردم اهل ایمان را پسندیده بود نام این رساله ارشاد الطالبین نهادم تا هر طالبی در سیر سلوک زند باید که درین جا نظر کند بلکه در حفظ آرد تا در سلوک مغالطه نخورد و دنبال مضمل نگردد پس این کتاب را بچهار باب بنا نهادم تا بچهار جوی بهشت مانند والله اعلم بالصواب **باب اول** مشتمل بر چهار فصل ست **فصل اول** در توحید **فصل دوم** در ایمان **فصل سوم** در وضو و ملائم آن **فصل چهارم** در نماز و ملائم آن **باب دوم** مشتمل بر چهار فصل ست **فصل اول** در توبه **فصل دوم** در علامت پرکامل و ملائم آن **فصل سوم** در چهار علم و ملائم آن **فصل چهارم** در ذکر **باب سوم** در سیر سلوک **باب چهارم** مشتمل بر چهار فصل ست **فصل اول** در اخلاق حمیده **فصل دوم** در اخلاق ذمیمه **فصل سوم** در صبر **فصل چهارم** در شکر **باب اول** مشتمل بر چهار فصل ست **فصل اول** در توحید و توحید بحسب صیغه مصدر ست یعنی یگانه شدن **بدان** ای عزیز که در نفحات الانس امام محمد غزالی قدس الله سره العزیز توحید را چهار نوع مقرر ساخته ست و در اصطلاح صوفیان التوحید اسقاط الاضافات کما سنذکره فی موضعه اول توحید عام که آنرا توحید ایمان گویند چنانکه عوام الناس را از انبیا و اولیا و غیر ذلک و ران فرقی نیست کما قال الله تعالی یثبت الله الذین امنوا بالقول الثابت فی الحیوة الدنیا و فی الاخرة و قوله تعالی انما الهکم الله واحد پس اگر انبیا نیامده بودی و کتب آسمانی وارد نشده بودی هر یکی را لازم بودی که در بدیهه دانستی که این چنین مخلوقات مختلفات مراضی و سماوات را خالقی هست چنانکه اگر کسی از مکان بعید مشاهده کند دودی را پس هر گز معین و بدیهی بیدانسته باشد که در آنجا آتشی ست که بغیر آتش دود را وجود ممکن نیست پس همچنین بدانستندی که هر حادثی را پیدا کننده هست و بیگانگی او هر یک قائل باشند که آفریننده عالم واحد ست بلا شریک و جز او دیگری را نه پرستید که جز او دیگری پرستند او کافر مطلق ست و او را خداوند که همتای مخالف بهم ستیزنده و یا موافق بهم سازنده باشد نیست و نباشد و ذات پاک او را شی موجود دانند چون شی که تجزی پذیرد و هر که او را بیگانگی ذات و صفات شناخت او را عارف گویند چنانکه ذات او قدیم ست صفات او نیز قدیم دانند که اگر صفاتش قدیم نبودی پس علم که صفت قدیمه اوست بعد از جهل بوده است و باشد و این در حضرت پاک او نسبت کردن کفر محض ست و از وی صفت دانستن خلق را ناچار ست اول حی ست که زندگی او نه چون زندگی ما که به بدن و جان باشد دوم علم که ظاهر و باطن جمله ممکنات و جزئیات و کلیات در علم او آسان و پسندید دانند که بر وست ست و قدرت که اگر بصفت قادری آسمان را با این عظمت در پوست

اول توحید عام ست

بادام گنجاند که آسمان را بطبیعی خود دارد و این را با صغر خود اگرچه در افهام خلق گنجد اما در پس قدرت او کمتر از آنست
از در آوردن رشته در سوفار است و اراده که هر چه از تمامی مخلوقات و افعال ایشان وجود آوردن جمله ممکنات
از ازل تا ابد در ارادت او روشن تر از شمس منیر بود که ذره از ان تجاوز و تناقض نخواهد شد و این چهار صفت
ذاتی را الهیاتی گویند که جمله اسما و صفات را اگرچه قدیم اند اضافت با شیاست و سمیع که بی آلت گوش
شنواست و صفت شنوائی و بصیر که بی حدقه و مردمک چشم اگر در شب تاریک بر سنگ سیاه مور مچه پشه سیاه
میرود و بصفت بصارت او را می بیند و بصفت سمیعت تیکستگی پای مور چه و پر پشه و آواز پر پشه و جنبش رفتن او
می شنود و بصفت عالمی استخوان پشه و مغز مور چه میداند پس گویا که صفت دیگر ممتاز نباشد انجا که یکیست
همه باشند و متکلم یعنی گویاست بکلام ازلی که کلام او از جنس صوت و حرف نیست که اِنَّ جِبْرِیْلَ لَیَسْمَعُ صَوْتًا
اِذَا الْاَ عَلٰی کَلَامِ اللّٰہِ تَعَالٰی وَعَلٰی مَا اَرَادَ اللّٰہُ تَعَالٰی یعنی دال حجت بر کلام حق سبحانه چه چیزست یکی آنکه در تفسیر چنین
آورده است چون حضرت رسالت پناه در آسمان دنیا رسید سلامی شنید که السلام علیک یا رسول الله حضرت
رسالت پناه متحیر شد که آواز شنید و صورت ندید مهتر جبرئیل علیه السلام گفت که جواب سلام باز گوی
یا رسول الله بعد از جواب حضرت رسالت پناه از جبرئیل پرسید که ایشان کیانند گفت این دو فرشته اند
که ایشانرا در تنزیل سفره و بررة گویند کقوله تعالی بِاَیْدِیْ سَفَرَةٍ کِرَامٍ بَرَرَةٍ پس آن نازنین کونین از جبرئیل پرسید
که یا اخی شما او را می بینید گفت نی یا رسول الله بلکه آواز ایشان می شنوم و مبرهن و بلا محال میدانم
که هنوز آدم در وجود نیامده بود که جمله کتب منزل از ایشان شنودم و یکبارگی در دل من محفوظ شدند
و در آسمان دنیا پیش هاروت و ماروت که ایشان نیز مقرب بودند گفتم و ایشان بر اوراق درختان یاقوت
که در آسمان اند نوشتند و بهر حادثه پیغمبران را مر ایشان رسانیدم که ذره از ان کم و بیش نشود و دلیل دوم
آنکه کلام را سه نوع تقریر کرده اند یکی آنکه گفتم که این را کلام صوتی گویند و دیگر کلام صوری و سوم کلام
معنوی و مراد از کلام صوری آنست که در لوح محفوظ است آنرا جبرئیل معاینه می کند و کلام معنوی چون در دو دل
انجمن نشسته باشند و هر دو از خود منتفی شده و خود را بتصرف حق سپرده پس بمدد روح سراجی کیب دیگر پیدا کنند
چنانکه عامه خلق را در ان اطلاع نباشد پس این کلام بزبانهای مقرر است و در دلهای ما محفوظ است
قرطاس و داد و مخلوق اما معنی که قائم بذات است و صفت ازلی ست چنانست چنانکه بود پس چه فرشته باشد پیغامبر
بر ما خواند و او از جبرئیل شنید و جبرئیل از سفره کرام برره و ایشان از حضرت پاک لم یزل بی کلام و بی زبان

آگاهی یافته اند ذره ازان بیش و کم نداند و غیر مخلوق داند تا ایمان سلامت ماند و در بوستان بالواللیث آورده است و قال علیه السلام من قال القرآن مخلوق فهو کافر بالله و مشیت که آنرا تکوین گویند که هرچه در ارادت قدیم خواسته است اکنون هیچ ذره از ذرات ممکنات ازان کم و بیش و تغیر و تبدل نیابد و بغیر مشیت او گیاهی و ورقی در شجر نروید و نیفتد و این را صفات مولودانی و لازمی گویند که آن چهار اول متعدی اند و هرشت بلکه جمله صفات و اسماء او ثبوتی و قدیمی اند بخلاف صفات مخلوقات که حادث و عارضی اند و بیچون و بیچگون و بی عیب و بی نقصان چون سبوح قدوس صفات سلبی و تنزیهی گویند که بغیر ذات پاک او اطلاق نتوان کرد و معز و مذل محی و ممیت را صفات اضافی گویند پس عارفان را چنانکه در توحید ایمان اگر نفعی و ضرری از حق تعالی نداند و ازانها باطل چون مشرکان داند از دائره ایمان بیرون آیند و در ورطهٔ کفر افتند و طائفه عرفا را توحید علمی ست چنانکه در طوالع شموس در بیان توحید ایمان آورده است که در یگانگی او چنان بیشک باشند چنانکه وقتی صاحب کشاف بر دهقان گذر کرد و پرسید که ای دهقان میدانی که خدا یک ست گفت بیشک و بی شبه میدانم که خدای یک ست شیخ گفت اگر کسی دو گوید چه گوئی زنهار و روی آن دهقان متغیر شد و بلی که در دست داشت بیچاره از غایت بیطاقتی بر داشت و گفت که اگر تو گوئی همین زمان در سرت کوبم و گردنت را شکنم شیخ تبسم کرد و گفت از هفتاد و یک دلیل که من نقلی و عقلی دانسته ام و الله ثم بالله که همین یک اعتقاد شما پسند ست و در مشارق الانوار آورده است که شیطان هر روز تخت خود را بر سر آب در بیابان می نهد و شیاطین را در پیش خود میخواند و میگوید که بروید و در عالم مردمان را از دین حق بگردانید چون باز پیش وی میروند هر یکی را می پرسد که چه کرده اید یکی گوید که یکی را خمر خورانیده ام و دیگری را زنا کنانیده ام و بدین طریق هر یکی از گناه کبائر و صغائر عرض کنند گوید که سهل ست که کرده آید و چون یکی گوید که فلان را در اوان خشم طلاق گویانیدم و یا مرد و زن را اعتقاد بر پرستش منجم گردانیدم و زن و شوی بر یک دیگر طلاق شدند پس شیطان گوید که تو ندیم منی نزد یک من بیا که کار کرده که اگر از خود جدا کنند نسلی آدم کم شود و اگر بغیر توبه و نکاح جدید باشند و حلال دانند کافر شوند و همین طریق در بنی اسرائیل یکی از ندیمان آن ملعون پیش زاهدی رفت که هفتاد سال در صومعه مستقبل قبله گذرانیده بود و پیشانی و زانو و کف دست در نماز مانند گردن گاو درشت کرده بود او را پرسید که ای زاهد اگر خدای

ف در بیان تسلط شیطان بر مسلمین و در بیان اعوان شیطان و در بیان اعوان او

ف در بیان اعوان ابلیس و در بیان شیطان بعین و در بیان اعوان او

تبارک و تعالی هفت طبق آسمان و زمین را در سوراخ سوزن گذاشت تواند یا نه او گفت چه دانم
و آن ملعون از پیش وی پدید و پیش عزازیل آمد گفت چه کردی گفت فلان زاهد را باین نسق پدید
و باین طریق جواب داد گفت ندیم خاص منی که او را کافر کردی پس عرفا را واضح ست که نفع و
ضرری از سبب ست نه از مسبب پس جمله ممکن را در قبضهٔ قدرت او داند و آلهی پیشتر نه بیند پس هر چه
بایشان نشان رسد از حق تعالی داند و نه بیند از خلق چنانکه منقول ست که حضرت جنید بغدادی
قدس سره چون مریدان به نزدش رسیدندی و دیدندی که دستی مبارک او چون مگسان عسل که بر
عسل جمع آیند همچنان مگسان گرفته بودی یاران می گفتند که یا شیخ خدا دست داده است
باید که بجنبانی تا بر خیزند گفت کرتی چند جنبانیده بودم و چون نظر در علم الیقین کردم وجود پریدن
مگسان از ایشان ندیدم بلکه از حق پس از تصرف و تدبیر و رضای خود گذشتم چنانکه عراقی گوید نظم
تا جنبش و ست ست ادام ✣ سایه متحرک ست تا کام ✣ چون سایه ز دست یافت مایه ✣ پس خود
در اصل نیست سایه ✣ هر آن چیزی که وجود او ز خود نیست ✣ هستیش نهاد و نیز خود نیست ✣ هر آن
چیزی که بحق قیام دارد ✣ او نیست، لیکن نام دارد ✣ پس عرفا چون نظر از آلت منقطع شدو دیدند
که غیر نامی بیش نیست که شرک ایمان عوام انیست که در عبادت غیر الله را شریک کنند که در حق ایشان
التوحید اسقاط الاضافات تا اگر اضافت بغیر الله کنند و در پرستش از دائرهٔ ایمان بدر شوند
اما ایشان را اسقاط اضافت از جمله اشیاست که اشیا آلتی بیش نیست که قوله تعالی والله خلقکم
وما تعملون ایضا قوله تعالی انه یعلم السر و اخفی و در شرح فصوص آورده ست که هر چه ظاهر و باطن مخلوقات
در وجود آید خداوند تبارک و تعالی در غایات افلاک پنهان کرده و در محل خود بوسے میرساند
و در طوالع شموس ست که سر آنچه در ضمیر تست و اخفی آنچه هنوز نیامده باشد و هر چه در خاطر تو
میگذرد و بسا باشد که ترا معلوم نباشد و اگر ترا ازان جاهل دانی پس ایمان بیگانگی من نیاورده
باشی والا و لا تستر الناظرین از ناظران مجازی هر سالک ندانی پس چون عارفان دیرا علم سر و اخفی
دانند خود را اسیر گرده و بدو سپرده و ضرر و نفع خلق از ایشان برطرف کرده و اگر نه و از دائرهٔ
عارفان بلغزاند اما چون توحید ایمانی دارند در کفر نورزند و نه افتند اما در دعوی معرفت کذاب
اند چنانکه پیش حضرت رسالت پناه کافری تشفی نشسته بود از غایت بے ادبی پایے در دست

داشت و از ابر زمین سخت میرود بحضرت رسالت پناه سخن میگفت و ناگاه پارچه از ان نے جدا شد
و انگشت وسطی مبارک زخم شد و از و خون روان شد و آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم همان انگشت
را در دست گرفت و خون نهان کرد تا نظر امیر المومنین عمر رضی اللہ عنہ بدو نرسد که سرش از تن
جدا خواهد کرد زیرا که حق سبحانہ و تعالی در حق من فرموده است قولہ تعالی وما ارسلناک الا رحمۃ للعالمین
تا در حق او رحمت نشوم و دران نهان نظر حضرت در توحید علمی بود کافر چون آن کافر چنان حال
دید مسلمان شد پس عارفان را اسقاط اضافات این رمز است توحید سوم حال آن چون دائم المدام
خود را در دهن نهنگ حدت داند که اذا انکسر السفینۃ یرکبہ البحر که چون سفینۂ وجود ممکنات از نظر
منقطع شده ایشان را دریای وحدت بلجهای اسما و صفات بهر نوع که استعداد ازلی یافته است در طلاطم
می آرد ازین بست که منصور می گفت شعر ولدت امی اباها و انا من اعجباتی ہذا انا طفل صغیر فی مہد رضعاتی
ظاہر کرد احدیت مراتب اعلای خویش را وحدت که احدیت وحب و عشق سافرج نامند که پیش از اقتضاء
خلق اسم و نشان و صفت ملک قدیم خود مستغنی بود چون باقتضاء وحدت در و احدیت
عدۂ او ممکنات وجود ذہنی یافت که آنرا اعیان ثابت گویند و هر اسم خواهان اثر خود شد اسمای
جلالیہ خواهان اثر خود شد و جمالیہ خواهان اثر خود شد پس وحدت امی و احدیت ابائی چنانکه شاه
قاسم انوار میفرماید بیت عشق ست که با بائی عالم ست بتحقیق ✤ جز عشق کسی را پدری ہست بگوید
یعنی آنچه در ذات حرف مخفی بود بقبلغۂ وحدت در و احدیت خود بخود مشاہده کرد که علم و نور و شهود از
لوازم او احدیت ست مر ممکنات چون خود را در معنی یافتند فرزند نامند و اکنون هر اسمی همچنان در پی شان
اثر خود ست چنانکه مربوبات تعلق بر ب دارند و مرزوقات تعلق برازق پس تا فتن لمحه در لمحه غذا بها
و شرار سفر که می افزاید تعلق بقهاری و جلالی ولد و آنانکه ممکن ست گویا که در کنار ایگان همانند و دلیل
بر آنکه در آوان وارد منصور را دست و پا مے بریدند و خنده میکرد چه که در آن حال
که خلق او را سنگسار میکردند ندید بجز حق که درین مقام سالکان الست را سم نه بینند پرده با یار
باشند زان سبب الم و زحمت بایشان نمیرسد چنانکه قاضی حمید الدین ناگوری در تصنیف خویش
در طوالع شموس آورده ست که جوانی را به تهمت عاشقی و معشوقی گرفته بودند و او را سی صد
چوب زدند و او را خبر از الم چوب نبود خلق متحیر شدند که این چه حال ست یکی که واقفت

فی ذکر منصور و جوابش شاہد توحید حال

این حال بود گفت محبوب او در میان این جمع ست و نظر او در محبوب ست و خلق و چوب در نظر او
نمی آید و او نیز در نظر محبوب خود ست ازان سبب مصون ست که خبر از چوب نیست و آورده اند
که حسن بوزی رح در حین مشاهده بر و حالی رسید هفت روز در میان نی زار در دیده بر قص می رفت
چون وقت نماز شدی بخود آمدی و نماز گذاردی و باز در رقص شدی و هیچ آزاری بوجود او نرسیدی
که در عصمت محبوب خود بود و او جز محبوب نمیدید و نیز **طوالع شموس** ست که وقتی در بنی اسرائیل
زاهدی بود بست سال تحریمهٔ نماز بسته و در وحدت او مستغرق و از خود بیخبر ایستاده بود بعد ازان
آگاهش کردند بخود آمد و گفتند ش حال چه بود گفت چون تحریمه بستم غیر الله را پس پشت انداختم و چشم
حق بینی باز شد غیر الله جمله سمت را بلکه قبله را هم فراموش کردم و بتصرف و عصمت الله ایستاده
بودم و **منقول** ست که بزرگی در آوان جان کندن بود دوازده روز چشم او کشاده بر یکی قرار بود
و هر هم نمیزدند مجموعه خلق مضطرب شدند و بزرگی دیگر را در پیش او دعوت نمودند چون چنان بدید
روی مبارک او بجانب خود گردانید در حال چشم او پوشید و طیر روح او از قفس قالب پرید گفتند که
ای شیخ در حق او چه کردی گفت چشم حق بین او در مشاهدهٔ حق بود چون روی او بجانب خود گردانیدم
جان را تسلیم کرد که این دوازده روز در ذوق محبوب همچنان بود که گویا یک لحظه بر یک نهاده است در تذکرة الاولیا
مذکور ست که چون حضرت بایزید بسطامی قدس سره در هنگام سکرات انا سبحانی و ما اعظم شانی
گفت بعد ه مریدانش گفتند که یا شیخ شما سخن بی موزون شرع گفته اید شیخ قدس سره گفت
اگر بار دیگر بگویم مرا بکشید بقلم تراشش پاره پاره کنید چون روزی باز در خانه نشسته بود وجود او بظاهر
چندان بزرگ شد که تمام خانه پر شد و سرش از خانه برگذشت باز انا سبحانی و ما اعظم شانی گفت
مریدانش بکار در زدند هیچ اثر کار در او ظاهر نشد پس در وقتیکه باز بخود آمد پرسیدند که یا شیخ چرا سخن
بی موزون شریعت گفتی گفت مرا چه اختیار دید گفتند فرمان بجا آوردیم اما کارد بر شما اثر نکرد گفت
پس من نبودم که الوهیت او وجود مرا محو کرده بود و هر چه گفت خود بخود گفت من در میان نبودم و نمیدانم
که سر سوزنی در رگ و پوست خلانید چندان خون و الم ظاهر شد که فریاد برآورد و گفت که من اینم نه آن بودم که
او بود گفتند آن چه بود که سر تا از خانه گذشت و خانه پر شد گفت که از حال مردان نشنیده بودید وقتیکه آدم صفی الله
از خاک پاک و آب مرتب کردند سر او در مکهٔ مبارک و پای او در طائف که درازی او سه صد فرسنگ بود و چون

وقف است بر روح پرور بزرگ

از بهشت فرود آمد و در دنیا سر او با سمان میرسید و هر جبرئیل علم بر خود بر و بها و تا بقدر شصت گز آمد این نوع عجائب و غرائب در تصرف آله هیت او بسیار است و در تفسیر ابو اللیث است که شبی حضرت رسالت پناه صلعم از خانهٔ مادر مومنان بی بی عائشه صدیقه رضی الله عنها و عن ابیها بیرون آمد و بی بی از انجا که خاصیت عورتان ست غیرت بکار آمد متهم شد و گفت مبادا که در حرم دیگر رفته باشد برخاست و در پیش حجرهٔ حرم رسول الله صلعم رفت و دید بنیافت و در خانهٔ ابی بکر رفت آنجا نیز نیافت و در مسجد آمد دید که خود را در دون مسجد معکوس کرده و پای مبارک خود را بر سر سقف خانه بسته است بر سر افتاده بود بی بی چون چنان بدید از روی شفقت سر مبارکش را بالا گرفت و بالا میکرد و در بن بالا کردن بسیار مضطرش بعد از تکلیف بسیار حضرت پرسید که کیستی بی بی گفت منم عائشه گفت عائشه کیست گفت بنت ابا بکر صدیق گفت صدیق کیست گفت پسر قحافه گفت قحافه کیست پدر گفت عمر و محمد علیه السلام گفت محمد کیست بعد ازان بی بی دست ازوی بازداشت و در خانه آمد چون حضرت رسالت پناه بهوش آمد خود را از رسن خلاص کرد و در خانهٔ بی بی آمد بی بی احوال باز نمود آن نازنین کونین صلی الله علیه وسلم گفت بی مع الله وقت لا یسعنی فیه ملک مقرب و لا نبی مرسل و در شان التوحید اسقاط الاضافات این مدعا چنانکه در مکتوبات شیخ شرف الدین منیری آورده است که اوحی الله تعالی الی اولیاء یعنی الهام کرد با دلیار خویش انا عند ظن العبد و العبد متصل بالظن و الظن متصل بالرب و در مقابلهٔ او این آورده است بیت تو در و گم شو که توحید آن بود ✤ گم شدن کم کن که تفرید آن بود ✤ اے برادر اینجا گم شدنست نه دم زدن و نه کلام ما و سن و کلام ما و من دعویست و دعوی کذاب یا رب الارباب یا نی خود مردود دست چنانکه حلاج میفرماید بیت تا که تو دم میزنی همدم نه ✤ تا که موی مانده محرم نه ✤ و حضرت شیخ سعدی شیرازی میفرماید مثنوی ای مرغ سحر عشق ز پروانه بیاموز ✤ کان سوخته را جان شد و آواز نیامد ✤ این مدعیان در طلبش بیخبرانند ✤ کز را که خبر شد خبرش باز نیامد ✤ قال غیره بیت هر که ما را دوست دارد کافر مطلق شود ✤ پیشوای خلق گردد سالک حق نشود ✤ بلغت عرب کافر معنی ساتر دارد چنانکه زمین را ایشان نیز کافره گویند که زمین پوشنده تخم گیاه است و شب تاریک را نیز کافر گویند که همه چیزها را می پوشد و محب بمحبوب برسد بنا بر اینست که پیغمبر علیه السلام گفت الکفر اذالات فی الکفره دخل الجنة و اینجا کافر بمعنے کفارت دهنده است یعنی دوستی من چه ظاهر و چه باطن در متابعت رسول علیه السلام

امت پس چون رسول علیه السلام در آوان سکرات دوستی من خود را و ملک مقرب را در میان آرند بینید
پس چاکران او که لاف دوستی زنند بطریق اولی شایان دوستی من نخواهند لقوله علیه السلام الاتصاله
فی الانفصاله - والانفصاله فی الاتصاله یعنی اتصال حق با انفصال شدن از خود انفصال از حق با اتصال
شدن بخود پس در چشم سالک حق هر چه غیر الله است محو و مضمحل شود و سوی الله چنان پوشیده باشد
که خود را و غیر را ندانند پس چون جمله عبارات و اشارات ازو پوشیده شد گویا که سائر مطلق شد آنگاه
پیشوای خلق باشد زیرا سالکی بر و اطلاق توان کرد توحید چهارم را توحید آلهی گویند آن چنان است
که در ازل الازال در غیب الغیوب بلا نشان و عبارت بود اکنون هم چنان است که هر چند که کسی کما ینبغی و لیاقی
بیان بعبارت کنند از ایشان محدود اند از حد خود گویند که محدود در نامحدود را در مقالات و مفهومات
آوردن محال است که مصنوعات او در معقولات عقلا در نمی آید پس چه جای آنکه ذات پاکش را کس در عقل
و وهم تواند آورد چنانکه روزی این فقیر را سخن با ملحد در غیر افتاده بود که غیر چیست آن ملحد که از مسلمانی
از دین برده بود و شریعت مصطفی صلی الله علیه وسلم را در پس پشت انداخته و محرمات را مباح داشته
چنان تقریر نمود که غیر غیر خدا را گویند فقیر ملامت پیش آمد و گفت که آنرا چشم حق بین باشد غیر در مذهب
ایشان چه باشد ملحدی از انجا که ملحدی او بود اظهار کرد و گفت که چون کسی آرد را خمیر سازد و از ان
نانی بپزد و از وجود نان بادی خیزد که میان او و مجوف سازد یک حرف را پوست و دیگر حرف را لپشت و میانش
را مغز نامند و جمله جز مکیان بیش نیست پس گفتمش که از این سبب مردان جاهل را مرید خود ساخته و از راه
راست بیرون برده و مذهب اباحتیان را پیش گرفته بعده او گفت که در مذهب صوفیان شما غیر چیست گفتمش
صوفیان از ان رو که در غیب الغیوب معلومات حق در تحیت او معدوم بود ند و جود میگویند و غیر را جز نامی
بیش نیست و اما چون شب تنزلات وحدت از اصلا و افضل که ستذکره انشاء الله تعالی وجود حسی یافته ممکن
و عجیب گویند چنانکه عراقی فرماید نظم هر گدائی مرد سلطان کی شود + پشه آخر سلیمان کی شود + پس عجب نیست
کین مرد گدا + چونکه سلطان نیست سلطان کی شود + بوالعجب کاریست پس نادر رهی + این چنین عینی است
غیر آن کی شود + اگرچه غیر از کبریای نامحتاج بود اما در اقتضای صفاتیه چون قابلیت داشت گویا
که شور انگیزی پیدا کرد وجود را که در عیان ثابت بود بظهور حسن آورد نام غیریت نهاد و حالا باز فردا میتش
بخود راه مدد و عجب ازان روی که غیر محال واقع شده است که جبار آنرا گویند که جبر او در غیر محل نهد که ادراک

هیچ فردی بروی نرسد ازان ست که حق را جبروت گویند چون سخن بدین جائی رسانده ملحد گفت که غیر محال چگونه
باشد گفتم که چون ازین چوب خشک که می بینی وحال آنکه وقت میوه نیست و این چوب با ازجنس درختان
میوه نیست و درین حال ازوی زرد آلو با انواع میوه ها ظاهر شود و چوب تغیر و تبدل نیابد و هر کس ازان میوه
بخورد و لذت میوه یابد و چوب همچنان که بود همان باشد و چوب بر جائی خود و میوه بر جائی خود ملحد چون
سخنم راشنود ازانجا که جاهلی او بود خنده آغاز کرد و قسم یاد کرد و گفت والله ثم بالله آنچه شما گفتید
احمقی ست زیرا که هر چه دران چیز نباشد صادر شدن ازو محال ست و آن جماعتی که مریدان او بودند
ازسخن او بخوشدل و خرم شدند پس باز فقیر در تقریر درآمد و گفت که این را در قرآن مجید خود یاد کرده باشد
پس باید که شما از ملحدی خود باز گردید و تائب شوید و من بعد دست انابت ندهید و خلق را گمراه نسازید
درین شرط جزم کرد که هرگز در کلام شریف چنین نباشد گفتم در وقتیکه ثمودیان مردمان کوچی و ترک بودند
و نالها سیار و آب اندک داشتند و ثمود گم آبی را میگویند بعد از وفات هود پیغمبر علیه السلام صالح پیغمبر ایشان
از طرف دیگر سید شد و رسالت خود بایشان اظهار کرد و ایشان قبول کردند تا آورده اند که روزی عید ایشان
بود و ایشان در صحراء بیابان گرد آمده بودند جمع شدند و سنگ سیاه را بخدائی پرستیدند حضرت صالح
علیه السلام نیز آنجا حاضر شد و گفت ای بدبختان سنگ گز لائق خدائی نباشد ایشان گفتند ای صالح
برای ما معجزه پیدا کن که همازین سنگ اشتری پیدا شود که کلان ازین سنگ باشد و ازان شتر بچه نزاید که او
نیز بقدر پدر باشد و بر پیغامبری شما گواهی دهد و ما ازیشان نفع بسیار باشد پیغامبر خدا گفت
ای بدبختان هر معجزه که شما خواهید بفرمان خدای تعالی پیدا خواهد شد اما بعد ازان شما ایمان نخواهید
آورد بعذاب گرفتار خواهید شد و ایشان شرط کردند که ما یان ایمان خواهیم آورد پس صالح علیه السلام
دوگانه ادا کرد و بعد از ادای دوگانه سر بزمین نهاد و از رب العزت دعا خواست چون سر از سجده
برداشت از سنگ اشتری برخواست و ازان سنگ سیاه که بت ایشان بود همچون بچه که عورت ما
باشد آوازی برآمد و از داشته ماده پیدا شد که سر و سینه او سه صد و بیست گز بود و او نیز سه صد گز
زده آغاز کرد و ازان اشتر ماده بچه نزاید که سر و سینه او نیز سه صد و بیست گز بود و هر دو بزبان فصیح بر نبی
صالح علیه السلام گواهی دادند که لا اله الا الله صالح رسول الله پس ایشان را کاریزی بود
که آب او در یک حوض آمدی و قعر او بمقدار قد مرد بود و در آنجا آب جمع میکردند و در شب پر می شد

و در روز چهار پایان و مواشی ایشان همه آب را میخورند چون این دو اشتر پیدا شدند آب را نوبت کردند یک روز این هر دو اشتر میخورند و آن حوض پر از شیر ایشان میشد و روز دیگر مواشی ایشان میخوردند و از شیر ایشان صوفها راست میکردند و از شیر ایشان میخوردند و آن بدنجتان و بدعهدان ایمان نیاوردند مدت مدید بر ایشان برآمد که دو پهلوانان ایشان بودند هر دو همراه یار وزیر در خانه دو بیوه زنان آمدند و آن دو زن را مال بسیار بود و آن بیوه زنان را گفتند که زود باشید برای ما طعام لطیف و گوناگون پیدا کنید آن بیوه زنان از سر ناز گفتند که خون شما بر سر آن پهلوانان گفتند که چرا چنین گفتید گفتند از ترس اشتران خدای صالح مواشی ما یان گیاه نمیخورند و هر جا که شتران را می بینند مواشی ما یان میگریزند و آب نیز یک روز می یابند گویا که خون ایشان خشک شده است روغن و شیر از کجا باشد آن بدنجتان گفتند که اگر این اشتران را پی کنم بما یان چه خواهید داد چون آن دو زنان صاحب مال و بدکاره و صاحب مال بودند گفتند ش که ما هر دو مع اموال خود یکدیگر شما باشیم و آمده اند که راه گذر ایشان که آب میرنند زیر سم ایشان زمین مثل نره کافته شده بود ند و آن هر دو ملعونان رفتند و در آن رهگذر در هر دو جانب زمین را بکاویدند و غاری راست کردند و در آن غار پنهان شدند چون شتر ماده اول آمد از هر دو جانب بر خاستند و پای اخیره او را پی کردند و راه تنگ بود امکان بازگشتن شتر نبود و الا هر دو را هلاک کردندی چون بچه اش از عقب آمد و مادرش پی کرده افتاده بود از پیش ایشان گریخت بفرمان خدا در دون کوه در آمد و غائب شد تا مدت یک سال و بروایتی تا مدت سه سال گوشت او میخوردند که ناقه بهشت بود گوشت او را بد بوی نبود و گنده نمی شد و بعد از ان بصاعقه ایشان را هلاک کرد بماند خم کلان سنگها آتش بر ایشان بارید و زیر و زبر شدند بقهر خدا کما قال الله تعالی فقال لهم رسول الله ناقة الله وسقیها فکذبوه فعقروها و در سورهٔ هود نیز کورست چون این آیت را بزبان شرح دادم گفتم که ای بدنجتان خدای را چندان بدائع و اختراع است که پروانهٔ عقل را خبر پر سوختن سودی نیست که التقدیر بحر عمیق من غص فیه فقد فضل بیت کمال عاشقی پروانه دارد * که غیر از سوختن پروا ندارد اگر شما تکذیب دارید استخوان آن اشتر هنوز باقی ست تا باین زمان که حاجیان میروند و در آن موضع چند غوغای تفنگ و دمامه و غیر ذلک پیدا میکنند از ترس آنکه اگر آن شتر بچه آواز دهد تمام عالم را زهره بتر قد پس ازین تقدیر یک مرید او که دعوی خدائی میکرد گفت که حضرتم آنهنا که خدای نه ام و مرا از خدا

جدا چرا ساختی و من غلط کرده بودم که خود را خدای میگفتم و منقول ست که بایزید بسطامی قدس الله سره
سر بر زمین میزد و می گفت ای مدعی گزاف که ترا سلطان العارفین میگویند و حق تعالی فرموده ست ما قدروا الله
حق قدره پس بایزید گفت روزی جوان در پس من می آمد و پیاپی در پی من نهاد چون پس نگاه کردم جوان گفت
یا بایزید اگر از پوستین خود پارچه تبرک دهی تا من و فرزندان خود و دوزم گفتمش اگر پوست خود را میکشم و تو نمی توانم
بایزید بنشوی تا بمقام ریاضت من نرسی جوان گفت یکی از کمینه ریاضت خویش من بنمائی گفتم کمینه
مجاهده من اینست که مدتی در تهجد تکاسل نمودم و اندیشه کردم از ان بود که آب را بیشتر از وظیفه خورده بودم
بعد ازان قسم خودم کردم که مدت یک سال آب نخوردم چون زبانم از تشنگی خشکی بیرون آمدی می خاک سر
می گرفتمش باز بجای خود گرفتمش گفت عفاک الله که بمقام خاصان همین ست و عامهٔ خلق را آنجا
گنجائش نباشد پس بعد از سیزده سال گویا که از نفس خود ندامت ها ختم و شش سال در بوتهٔ آتش مجاهده
بنوع ریاضات و مجاهدات گداختم از و آئینه پیدا شد و بعد از سه سال بصیقل ریاضات مصقل ساختم
روی در و نمودن شد و بعد ازان بسال دیگر بنوع ریاضت و تزکیه و تصفیهٔ نفس و دل روشن و مصفی
ساختم که وجود من از روی معنی نماند ازو صورت کهنگ شد سی هزار سال چنانکه هوش صوفیان ست
در باطنت مدرروح سراجی پرواز کردم و سی هزار سال در توحید و سی هزار سال در الوهیت چون نود هزار سال شد
بایزیدیی از من رفت و خود انتهی پنداشتم تا چند مثل زنار در گردن آویختم و بنشستم بر سر من بالقی آواز داد و خطاب
کرد که عرفتنی و ما عرفت حبیبی فارجع الیه پس زنار از گردن بگسلانیدم و سی هزار سال در فردانیت پرواز
کردم و دیدم که میان من و میان حبیب او دو قدم ماند بود خواستم تا قدم بردارم و بیشتر روم در هر قدم هزار
در هزار صفات آتشین از قهاری و جباری دیدم که یک بایزید چه باشد اگر هزار در هزار بایزید باشند
معدوم و مضمحل شوند کم همت بودم باز گشتم پس ای برادر آنجا که انتهای اولیاست ابتدای انبیاست
که آن یک قدم زدن مجال بایزید نبود آنرا و حدیث نامند و آنجا که ابتدای حضرت رسالت پناه است
و انتهای جملهٔ انبیاست آن قدم را وحدت نامند پس گویا که از ذات حق شش چیز دم نزده است
چنانکه حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم فرموده است سبحانک لا احصی ثناء علیک انت کما اثنیت
علی نفسک پس چون آن نازنین کونین که اندر بیان نگنجد ثنای او چندین حمد و ثنای حق تعالی گفته است
که در حد عد نیاید اما از کنه ذات نامحدود او زبان کوتاه کرده و عذر آورده در ملائم او قاضی جمال الدین ناگوری

قدس سره فرماید بیت ای ملت خویش سرای عاجز مرو تو شد + لاجرم آغاز کرد زمزمهٔ اخفا رمز قال غیره
سبحان من تحیرفی ذاته سواه + عقل برخود کهنه کماش نبرد راه + و در کیمیای سعادت امام محمد
غزالی رحمة الله علیه آورده است که معنی الله اکبر اینست که برتر از گفتار و عرفان خلق ست و گفت یا در الله
برادر من در ده نهو جاهد سوداین نیست پس ای برادر اهل سنت و جماعت بر اند که خود را شناسی
حق ذاتی که حق معرفت او همین یکی گفتن و یکی دانستن بر یکی اعتقاد کردن ست چنانکه خدای تعالی گفت
انما الله اله واحد و جبرئیل علیه السلام شنود و محمد رسول الله اعتقاد کرد تا در ورطهٔ ضلالت خفیتی تا از
کمال معرفت او چون سرور انبیا بعجز اقرار کرد تو نیز عاجز تر باشی و بطریق امتحان دعوی گذاف مکنی تا بین
سنی باشی سوال حضرت داود علیه السلام از حضرت حق تعالی چه حاجتی عدم خوش خفته بودم + ترا با که
خویش خوش بود + ز خواب خوش مرا بیدار کردی + نمیدانم ترا زین چیست مقصود جواب از جانب
حق بصحرای عدم خوشتر خفته بودی + ترا با نیستی خویش خوش بود + ز بهر معرفت بیدار کردم + یقین
میدان همین بود ست مقصود **فصل دوم** در بیان ایمان گوید بدان ای عزیز که ایمان از روی لغت
ادخال النفس فی الامانة ست و از روی شرع تصدیق النبی بما جاء به من عند الله تعالی و در اصطلاح
صوفیان خود را بحقیقت ایمان سپردنست پس نزد امام اعظم رضی الله عنه چون ایمان عام ست
مجمل کافیست چنانکه گوئی که خدا یک ست و محمد صلعم بر حق ست و آنچه کتابهای آسمانی فرستاده اند
بر انبیا علیهم السلام همه حق اند و درست اند و این ایمان او را کافی ست اگر مومن برین ایمان ثابت
بمیرد نجات یابد از عذاب قبر و عذاب ابدی دوزخ چنانکه در تفسیر جلالین مذکور ست و معنی این آیت
قوله تعالی یثبت الله الذین آمنوا بالقول الثابت فی الحیوة الدنیا و فی الاخرة و مراد از آخرت قبر
داشته اند که در فرشته بیایند و بپرسند که من ربک و من نبیک و ما دینک پس چون مومن موحد
اینجا باقرار و تصدیق ایمان ثابت دارد در آنجا گوید ربی الله و احد و نبی محمد رسول الله و دینی الاسلام
پس ایمان را غیر از عمل و عمل را غیر از ایمان دان تا بر که ایمان را غیر از عمل نداند در روز قیامت
که حشر شود در پیشانی او نوشته باشد یا تائیس عن روح الله و لا نیال شفاعة رسول الله پس اگر کسی
خدای را شناخت چنانکه حق ست الا اگر دین بر سول و آورده او قبول نکرد کافر ست زیرا که در حق اهل کتاب
وارد ست قوله تعالی یعرفونه کما یعرفون ابناءهم پس شناخت ایمان آنست که فرعون دانست و

نکرد بدو نرخ رفت و در حدیث است که چون دحیه کلبی پادشاه عرب بود چند حربها و جنگها با اصحاب رسول الله کرده بود که اصحاب رضوان الله علیهم از دست او بغایت زحمت یافته بودند پس چون وی با هفت صد کس لشکر با خانمان خود برای خلقت ایمان پیش رسول الله آمد و اصحاب رضی الله عنهم گفتند کاشکی ویرا به تیغ گرفته می بودم که از دست وی رنج بسیار یافته بودم پیش محمد رسول الله استادند و گفتند که یا رسول الله ایمان را بمن عرض کن که من مسلام شویم پیغمبر گفت بگوئید اشهد ان لا الله الا الله و اشهد ان محمدا عبده و رسوله چون وی گفت همه تابعان وی گفتند دحیه کلبی درگریه شد و نیاسائید هرچه حضرت منع کرد نمی استاد و میگفت که یا رسول الله چندان گناه کردم که هرگز در دل من آرام نمی آید رسول صلی الله علیه وسلم گفت که گناهت چیست دحیه کلبی گفت یا رسول الله در ولایت خود در سن این بود که دختر ده ساله را جامهای خوب می پوشانیدم و در بیابان در چاه می انداختم و آن در همان چاه هلاک می شد و من پادشاه ایشان بودم از عاری اینکه دختر را جگونه بکس دهم منقاد دختر را که همه جانب امید وید ند و من بشمشیر میکشتم چون چنین گفت رسول الله صلی الله علیه وسلم با جمیع اصحاب درگریه شدند در حال جبرئیل علیه السلام بیامد از حضرت رب العالمین و گفت که ای خواجه کائنات و خلاصه موجودات خداوند تبارک و تعالی بر تو افضل الصلوة فرستاده است و بعزت و جلال خود بتو پیغامبری تو قسم یاد کرده است که چون دحیه کلبی بوحدانیت من و برسالت شما گواهی داد آن خونهای طفلان بیگناه و شصت هزار گناه کبیره دیگر ببخشیدم و عفو کردم و دیدار خود و بهشت کرامت کردم زیرا که انی اذا صالحت عبد الدا سا له عما مضی پس ای برادر چون ایمان ایمان ست خود را بغیر شک مومن دانی که هر که در یافت ایمان انشاء الله گوید بقول امام اعظم رحمه الله کافر گردد و ایمان مخلوق باید دانست لقوله تعالی خلقکم و ما تعلمون زیرا که ایمان اقرار و تصدیق فعل بنده است و بنده مخلوق ست و فعل او نیز مخلوق ست و در بوستان ابو اللیث سمرقندی آورده است که محض غلط ست و فعل او بعضی نسخه گفته اند که ایمان لا اله الا الله است و لا اله الا الله از قرآن ست و قرآن غیر مخلوق ست پس ایمان غیر مخلوق باشد زیرا که قرآن مومن به است نه ایمان به این هفت چیز که مومن به الله تا اگر کسی همه را باور کرد و بان همه اقرار و تصدیق آورد و دیگری را نشناخت کافر ست پس خدائی تعالی و کتابها و تقدیر غیر مخلوق اند و فرشتگان و رسولان در روز قیامت

دحیه کلبی ۱۲

مخلوق خواهد شد و بعث نیز مخلوق ست پس ایمان آوردن بغیر مخلوق بر مخلوق مساوی شد و اما هدایت
که توفیق الٰهی ست و بنده را در و اذنی کرده است کقوله تعالی کَتَبَ فِی قُلُوبِهِمُ الْاِیمَانَ وَاَیَّدَهُمْ
وَلِیُّ الَّذِینَ اٰمَنُوا یُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمٰتِ اِلَی النُّورِ پس آن هدایت الله غیر مخلوق ست و ایمان حاصل نشود مگر
باخلاص و اخلاص حاصل نشود الا بنیت نیک و اخلاص بر چهار نوع ست اخلاص عام که باطن خود را
از شرکها و کفرها خلاص سازد و بزبان نیز گوید تا داخل در آیت بَیِّنَتْ اللهِ الَّذِینَ اٰمَنُوا شود که انبیا و اولیا
و عام خلق در اسلام مساوی ست که اگر فرقهٔ از اوامر و نواهی شرع را منکر شود کافر گردد لقوله علیه السلام اُمِرْتُ
کا اوضئوا الکفر کالحدث دوم اخلاص خاص و آن تسلیم ست که تحیه از غیر الله نگیرد و دل را بدو نسپارد
چنانکه در توحید علمی او را نیابند مگر بقلب سلیم چنانکه نقل ست روزی شیخ احمد خضرویه قدس سره
که هزار مرید ان پرنده داشت بکهٔ مبارک میرفت و اشتر خادمی در پای او خلید و او را نکشید و پای
او ورم شد و از و ریم روان شد و هر جا که پای نهادی زمین تر شدی مریدانش اطلاع یافتند و پایش را
بگرفتند و آن خار را کشیدند و چون از طواف مکهٔ مبارک باز گشت گفت بیائید که بزیارت بایزید
رویم که زیارت اولیا را حج مساکین ست و چون بزیارت شیخ رفتند حضرت بایزید قدس الله سره بعد از ملاقات
ازشان را پرسید آن نعمت که در پای داشتی چه کردی گفت مریدان از پایم کشیدند گفت شما
چرا نکشیدید گفت من برضای خود برضای او گماشته بودم حضرت بایزید گفت که پس مشرکی که دو رضا
موجود کردی یک رضای خود و یک رضای او پس اخلاص خاصان خالی کردن دل ست از اضافت
خود و اخلاص خاص الخاص نفی وجود ست در بقای او کما قال علی رضی الله عنه عرفت
نفسه فقد عرف ربه یعنی قول محققان بر نیست کسی که بشناسد نفس را در غایتی نیستی پس بشناسد
حق را در غایت هستی و این تعلق بجذبات الٰهی دارد تا دل او را از هستی دو بدین و دانستن خود
و از جملهٔ ممکنات خالی گرداند بیت من بیچاره در نیکو نه نزد خود آمده ام ❊ می کشد جاذبهٔ عشق بسوی تو مرا
و نه بطریق ملحدان که بصورت تقلید فاسدی خود را اندازند مگر او خود را در ورطهٔ کفر و ضلالت هلاک میکنند
بنابرین شیخ سعدی شیرازی رحمة الله علیه فرموده است بیت اگر ز کوه فرو افتد آسیا سنگی ❊ نه عارف ست
که از جای سنگ برخیزد ❊ پس عارف تسلیم ست نه موذی خلق آزار و اخلاص خاص الخاص انبیا با حضرت
رسالت پناه را بود که چون مهتر ابراهیم را در منجنیق انداختند و در هوا با آتش میبردند در راه عرض آتش

چهار میل بود و چون بکبودی آسمان رسید و از چشم مردم غائب شد مهتر جبرئیل آمد و گفت که اگر گوئی بچاه
رسن و دیوار را بر ایشان افگنم تا همه زیر و دیوار هلاک شوند مهتر ابراهیم گفت که تو نیگوئی یا خدای تعالی گفت
من نیگویم مهتر ابراهیم گفت کار تو نیست و کار من خدای تعالی است بعد ازان مهتر اسرافیل آمد و
گفت اگر گوئی صور بدمم تا جانهای ایشان قبض شوند و ترا بآسمان برم گفت بما را یزدی نیگوید
یا خود گفت خود آمده ام و بر انیز سوال و جواب نکرده کرد و چون مهتر میکائیل رسید گفت اگر گوئی تا قیام
دریا ها را بر ایشان فرو ریزم تا هلاک شوند و ترا بآسمان برم او انیز سوال و جواب نکرده کرد و بعد ازان
مهتر عزرائیل آمد گفت اگر گوئی جانهای همه را قبض کنم و ترا بآسمان برم او انیز همین گفت و دل
او از غیر خدائی چنان خالی بود و اخلاص بکمال داشت که در آوان هلاک از ملائکه مقرب نصرت
و چون باتش رسیدند بتیرهائی که در دست و پای او بسته بودند یک لحظه تمامی سوختند و بر سر
آتش گلزار شد کما قال الله تعالی قلنا یا نار کونی بردا و سلاما علی ابراهیم و ارادوا به کیدا فجعلنهم الاخسرین
یعنی خدای تبارک و تعالی آتش را حکم کرد که بر ابراهیم سرد شود تا سلامت ماند از تو ابراهیم علیه السلام
و عن ابن عباس رضی الله تعالی عنه انه قال ذلک ای سلاما لاهلکه ببرد ها
خطاب بسلامتی نیابد ی ابراهیم از غایت سردی هلاک شدی و المعنی ان شاء الله تعالی لینزعنها
علینا ای غلقا عنها من البرد و الاحراق و القاها الی الاضاءة و الاشراق کما کانت و
کید بمعنی احراق پس گردانید ایشان را اخسرین ای ارسل علیهم نمرود و قومه البعوض فاکلت
دماءهم و دخلت البعوض فی دماغ نمرود و هلک بها و ملائکته و نجا ابراهیم
علیه السلام و از نجاست که ابو بکر بن عبد الله المزنی رحمه الله از حضرت نازنین کونین سید الثقلین رحمة
کما الایمان و آنحضرت صلی الله علیه و سلم پیاده و ابو بکر سوار بود که اضافات وجود بشریت
بود و در جواب گفت و ابو بکر صدیق رضی الله عنه طرف لشکر و رسائل طرف نحو آمد گفت الایمان
ایمان اگر ازین پرسی که ایمان چیست گفت ایمان بالله و ملائکته و کتبه و
صدیق را خود معنوی ازان افتاد که ایمان چیست و مدعایش بود که حضرت دران مرتبه رسیده است
پرسید تا ازان مگر شمه شود و فائده حضرت صلی الله علیه و سلم گفت و الله اعلم که حقیقت
ایمان خود نفی و معصیت پیوستن و از اشیاء و عبادات بجز تا و عصمت از مخالفات کردن و

حفظ و امان باشد چنانکه در خبر است در وقتیکه ابراهیم خلیل الله را در منجنیق کردند و در هوا بردند گنجشک کی
آنرا عندلیب گویند نیز در منجنیق با او همراه نشست تا تنی آواز داد که ای گنجشک ضعیف چه می طلبی که در محل
هلاکت نشسته عندلیب گفت که در تمامی عالم دنیا وی یک خلیل الله است و اکنون کی از دشمنان حق
در آتش می اندازند من نیز میخواهم که با دوست حق تعالی برای دوستی او در آتش باشم چون آتش بر ابراهیم
سرد شد و هیزم زیر نمی سوخت درخت سبز شد عندلیب بر آن شاخ درختان تسبیح حق مشغول شد و چنانکه بالاتم
اینست که دختر نمرود در کوشک نشسته بود و حال ابراهیم دید که در عصمت الله معصوم شد آن دختر نیز ایمان
آورد و گفت لا اله الا الله ابراهیم خلیل الله کرد این پیغمبر برحق است و دین کفار باطل است
و آن ملعون را خبر کردند که دخترت ایمان آورد و فرمود که او را نیز در منجنیق کردند در آتش انداختند
و مهتر جبرئیل را حکم رب العالمین شد که او را از هوا برگرفت و در سراندیب برد و در خبر است که سه زنان اکنون حیات اند
یکی دختر نمرود دوم خواهر مهتر موسی علیه السلام سوم مادر مهتر خضر علیه السلام علماء فرقه با صفا و سائر سه
در یک جا عبادت الله میکنند امیر المومنین امیر حمزه ابن عبد المطلب را گفته اند که در آن وقت که تولد شد
چون کسی بماه کلان می شدی بیک روز میشد و چون دیگری بیک سال کلان میشد دی بیک ماه
می شدی و چون بکمال رسید پهلوان بی نظیر زمین شد نقل است که دیوی بود او را دیو سفید می گفتند
آن دیوی در تگ پای خود خشت زر بنهادی و می گفت هر که پای من بردارد این خشت زر از دباشد
چون امیر حمزه پیش او رفت و پای او بیک دست گرفت و برداشت و او را بر انداخت چندان رفت
که دیده نشد و خشت زر با اسباب خود با سباب عمر که با دیو بود صرف کرد و عمر پهلوانی بود که چهل گز
می جست او همه خلق را در دین ابراهیم خلیل الله می آورد و عمر تیر و کمان بیگانه داشت که تیر او بے
پیکان بود و کمان او کمان گز راست نکرده بود بلکه خود از چوب گرفته بود و کلاه کاغذ بر سر میکرد و در وقت
مقابله عدو و هر دشمنے که پیش ایشان آمدی عمر چهل گز می جست و نیز تیز کرده در چشم دشمن میزد و امیر المومنین
حمزه را هیچ اسپ طاقت برداشتن نداشت و هیچ کمان بدست راست نمی آمد و عمر که یار او بود در بیابان
می گشت از جهت اهتمام براق او ناگاه بیک وادی رسید حصاری دید و در آن حصار یک اسپ سهمناک
دید که از ترس پیش او رفتن نتوانست و سبز چل و چرا فتاده که از جای برداشتن نتوانست و تمامی براق
باین نوع بود و قریب ایشان بر سنگے نوشته بود که هر که این اسپ را زین کند این براق را بردارد و زے

باشد و کس نتواند مگر پسر عبد المطلب که نام او حمزه باشد و آن براق از مهتر اسحاق صلوات الله علیه مانده بود
چون عمر پیش حمزه آمد واقعه را اعلام کرد امیر حمزه روان شد چون رسیدند اسپ را دیدند که بچراگاه خود
آمد امیر حمزه رضی الله عنه بر اسپ حمله کرد و گرفت و گفته اند که سه روز خود را گرفتن نمیداد بعد ازان بلجام
کرد و گرفت و بیک دست لجام و زین کنایند و شمشیر است و سپر در گردن انداخت و جمله براق آهنی
و غیر ذلک بپوشید و سوار شد و عمر پیش او چهل گز می جست و میرفت ناگاه بر سر راه شش هزار لشکر دید که راه را
نگاه میداشتند و سالار لشکر پهلوان بود عمر پیش او رفت ازو پرسیدند که این سوار کیست گفت خداوند بدین
راه است گفت خداوند نعم وی که باشد گفت خداوند راه دینی است که بشرف ایمان مشرف شده پسر عبد المطلب قریشی
امیر حمزه است آن ملعون غضب شد و لشکر خود را ساخته پیش آمد و بمبارزی هر که پیش آمدی عمر او را هلاک میکرد و تیر در
چشم او میزد چون پهلوان دید که اینهمه را هلاک خواهد کرد خود پیش آمد عمر گفت یا امیر باین پهلوان شما خود پیش آئید
چون مقابل شدند اول حمله پهلوان کرد امیر حمزه سپر پیش گرفت زخم او بر سپر گرفت و امیر حمزه گرز در گردن او زد او را
و اسپ در زیر پای خود انداخت و گفت سرت ببرم و یا ایمان آری کافر گفت دین اسلام بر من عرض
کن امیر گفت بگو لا اله الا الله ابراهیم خلیل الله و آن شش هزار لشکر مسلمان شدند و آن
راه طی کردند و چون در خانه آمد چند قریش را مسلمان کرد و گفته اند که هفتاد هزار کس را از لشکر نوشیروان
عادل مسلمان کرده بود حتی که پریان بیکدیگری خصومت داشتند از یک جانب دیوان بسیار بودند
و آن جانب دیگر که ضعیف بودند او شان امیر حمزه را همراه خود بردند و موضع الشان بر رای دریای عمان
بود و امیر با دیوان و پریان حرب کرد و چندان را قتل کرد که در حساب نیاید و هزیمت ساختند و عاجز
شدند و پیش امیر آمدند و آن امیر جنیان و پریان و دیوان بدبخت باز با همراه ساختند که امیر حمزه را
از دریا گذرانیده بمانند و الشان که عکس و عداوت کرده اند در کنار دریا ماندند الغرض چون پیش
آمد و بهی خضر پیغامبر علیه السلام را یافت و دید که از طرف و مغرب دریا آتشین می آید و بدریای شور
همراه می شد نلی علاج شد و راه گذر نیافت پیش او در حضرت خضر علیه السلام رفت و دید که آن دو
پیغمبران نزد او نشسته اند از وی پرسید که علاج دریای آتش و دریای عمان چیست که من بگذرم که از ولایت
دور آمده ام رهنمونی کنید گفت در دریای آتشین مرغانند که درین آتش میباشند و همدرمی نامند اگر او را
بگشی و بسان آب همراه کنی و تمام اندام خود و اسپ خود بمالی در آب آتش ضرر نیابی و پوست این سمندر

بادشاهان رو پاک میسازند و چون چرک و ارشود و آتش مے اندازند کہ چرک او میسوزد و پاک میشود و میگویند
کہ ہزار درم بہائی اوست و امیر سخنان کرد و در دریای آتشین و آب روان شد و غرق نمی شد و از انجا
از جزیرہ دریا گذشت اسپی دید کہ آنرا اصفر دیو زاده گویند آن اسپان پرورانندیکی ازان گرفت و بردت
سته دریا، النهر آورد و غرض ازین حکایت توکل و اخلاص بود کہ ہر کہ با خلاص دست بخدا و بمردان حق
عصمت جوید محروم نمانند چنانکہ نقل ست در وقتی کہ مہتر نوح علیہ السلام کشتی راست میکرد
یکی پیرزنی بود ماده گاو داشت ہر روز بجرات پیش نوح علیہ السلام می آورد و می گفت کہ مرا بوقت
طوفان فراموش نکنی پس در ان وقت کہ کشتی نوح علیہ السلام مرتب شد و آب از تنور مہتر نوح بجوشید
و از آسمان نیز آب نازل شد کہ تمام ملک عالم را آب گرفت و از بلندی ہر کوہ آب چہل گز بالا میرفت
از جہت کنعان کہ پسر مہتر نوح بود زیرا کہ وی میگفت کہ من از ہر بلندی بلندام و بر سر کوہ بلند برایم
آب مرا چہ خواہد کرد چون خدای تعالی کشتی نزدیک کنعان رسانید و کنعان را آب بجای کرده و مثل جبل
کلان آنچہ بروی میرود چون نوح علیہ السلام این حال بدید گفت کما قال الله تعالی یا بنی ارکب معنا
کشتی نگونسار شدن گرفت و نوح توبہ میکرد ہمان زمان جبرئیل علیہ السلام آمد و کشتی را راست کرد و گفت خداوند
تبارک و تعالی میگوید کہ چرا دشمن ما را فرزند گفتی اگر توبہ نمیکردی کشتی را غرق میکردم ندای حق شد کہ کشتی او
من بکوہ فرود آریم کہ آن کوہ را مرتبہ و منزلت بسیار باشد در خلق تمام کوہہای عالم گمان بردند کہ بر فرود
آید کوہ جودی گمان نبرد بر خود نداآمد کہ یا جودی چرا آرزوی نکردی گفت یا رب من کہ باشم کہ کشتی
دوست تو بر من فرود آید حق تعالی گفت کہ ہم بر تو ہم خواہم آورد کہ حاجتی آورده چون پیرزنی از خواب
بیدار شد بعد از شش ماه و نه روز دید کہ ہیچ جائے نام و نشان دیہی و شہری و آبادی نمانده است
و تمام دنیا را آب بر ہم زده و خراب ساخته است پیرزنی متحیر شد و خانه خود برقرار و گاو و گاو سالہ در شارع
برقرار دید چون نظر کرد در کوہ جودی عیال نوح را دید جرات گرفته پیش ایشان رفت مہتر نوح گفت
کہ ای پیرزن ہیچ میدانی کہ دنیا چہ شد و طوفان گذشت و من ترا فراموش کرده بودم الا حق تعالی بر تو بر
اخلاص ترا نگاه داشت بدان الیعزیز کہ اخلاص نجات ہر دو جہان ست سبب بہ نسب و نفاق
ہلاکت ہر دو جہان ست و نسب نجات نیابد چنانکہ کنعان نیافت و نیت نیک نیز بر چہار نوع ست
نیت عام کہ پیغمبر علیہ السلام فرموده است ہر کہ مومن را چنان نخواہد چنانکہ نفس خود را پس او از من

نیست ائمه اصحاب گفتند یا رسول الله ما این درین نیت بسیار مضطر شدیم زیرا که هر یکی می خواهیم اصحاب
دنیا دوی چون زن و فرزند اسب سلاح حتی لعلین بهتر ازین ما دیگران را بنباشد حضرت علیه السلام فرمود
که ما این طریق نمیگوییم ما آن میگوییم تا در اقصای زمین یک کافر شود دیا کافری ایمان آرد شما نغم او
غمناک و شادی او شاد نشوید حتی که اگر دشمن دنیا دوی باشد بدد عاهی با ایمان نتواند کرد که خوف کفر شد
اصحاب خرم و دل شاد شدند که این نیت را بکمال داریم اگر تمامی دنیا را بدین پیغمبر خود می آوردم بهتر می بود
دوم نیت خاص ست چون نظر در علم الیقین دارند و جمله ممکن را از ازل تا ابد در تصرفات اسما و صفات الهی
بینند و دانند و نیت پاک ایشان بجمله اشیا مساوی باشد چنانکه نقل ست که رئیس محققان شیخ شبلی
قدس الله سره که از جای گندم خرید و از مسافت دور در خانه آورد چون دهن انبان باز کرد مورچه را
دید که سر گردان میدوید مورچه را گرفت و در دست مبارک خود میداشت و روز دیگر دران منزل که گندم
خریده بود برد و گفت بیت مردت نباشد که آن مور ریش ❊ پراگنده گردانم از جای خویش ❊ سوم
نیت خاص الخاص و این منازل نیز دران طریقت و شاهبازان حقیقت راست که چون حضرت
ازما الاشیائم کما هی فرموده است پس ایشان اشیا را بچشم حقیقت می بینند بلکه وجود ایشان از خود
خود مضمحل و بجمله اشیاء وجود شامل مساوی بینند و هر نفع و مضرت که با ایشان برسد گویا که بوجود ایشان
میرسد زیرا که ایشان همیشه در محاضرهٔ خمس مشغول اند هم ازانست که اثر بوجود ایشان ظاهر میشود چنانکه
نقل ست که روزی ملائی روم نشسته بود سواری در راه گذشت و اسپ را بتازیانه زد و کمینه بر گردن شیخ
او مورد ناک از سنت مبارک کشید و آه کرد چون عالمان ظاهری باو کم اعتقاد بودند گفتند یا ابو الحسن
خیالی این چه امریست که اسپ را میزند و شما آه میکنید شیخ ران خود را نمود که زخم تازیانه بران او ظاهر بود
یقین کردند که فنا فی الله بقاء بالله دست داده بود و این فقیر نیز روزی همراه یاری بود م پسندیده
خصال و سجیه اقوال چشم غیر من یا بشنید و سر اوقات غیریت را دیده همیشه غرق دریای الوهیت
نشسته می بود بلکه چنان حقیقت باو دست داده بود که از خواب خوردن و آشامیدن و جماع کردن هیچ ماه
نیز بود از حضرت جهت خود می گفت حیا دارم که پیش حق بی ادبی کنم ناگاه قطاع طریق از جانب پیش آمد خرقه
او را بگرفت و بجانب دیگر کشید گفت ای شیخ ما حقی داریم و در پهلوی فقیر نشسته بود دوی از انجا که حالت
باو التفات نکرد و گریبان خرقه باز کرده نشسته بود و استخوان سینه او مانند چوب خشک

ف نقل کنند شیخ شبلی رحمه الله

می بود آن ظالم از انصاف سنگی گران بدست گرفته بود و بروی بالا میکرد و آن درویش با وی نمی نگریست
بلکه ناگاه از جای شد و چندان که قوت داشته بود بر سینهٔ او کوفت درویش تبسم کرد و فقیر در عین مراقبه
بود چندان الم ضرب بفقیر رسید که مقدار دو فرسنگ زمین رفتم و از خود خبر نداشتم و می پنداشتم که دلم افتد
پس پشت برآمده است چون بعد ازان از وی سوال کردم که هیچ الم ضرب بشما رسید وی گفتم یاد کرد
والله ثم بالله که من بمقدار گل از زخم این سنگ خبر نداشتم و محاصرهٔ حس درین رباعی ربانی
ظل ارواح اند اشباح همه ٭ ظل اعیان اند ارواح همه ٭ باز اعیان ظل اسمای حق اند ٭ باز اسما ظل
ذات مطلق اند ٭ پس چون صورت جملهٔ ممکنات که ظهور شده است از اثر فیض روح سراجی که آنرا
حقیقة الحقایق گویانی و بکنه عالم کن و غیر ذلک از اسما و صفات اضافی گویند گویا که ظل اند و ظل را وجود
نباشد مگر شخصی و مراتب اسمای اضافی که بمرتبه از اعیان ثابت که آنرا نور و شهود گویند فروتر است گویا که ظل
اعیان اند که نور دیدن خود را و غیری را گویند چون وجود جملهٔ معلومات که در غیب غیوب بود در علم آورد و از
علم در نور و شهود که استعداد هر ذره چنانکه خفی اوست تعین کرد پس گویا که در پی هر مرئی آب تعین که دهد
تا بحسب او می پرورد و اعیان چون تقضای وحدیت اسمای صفاتی تفصیل ست گویا که ظل اسماست
از روی مراتب نه از روی تبعیض پس اسمای متعدد دارند و هر یکی خواهان اثر خود شده اند گویا که خواهان
خدام و نشان اند چنانکه بزرگی گفته است بیت تشریف دست سلطان چوگان بود ولیکن بی گوی
و زمیدان چوگان چه کار آید ٭ پس اعیان ما طوار خود تا ظهور حسی گوئی پندارد اسما را چوگان و ذات
مطلق انسان بدی که سبحت و سایر وصف ست گویا که اقتضاء اسما صفات قدیم خود هم ندارد پس
اسمائی ظل ذات مطلق قدیر رب الوجود از ابتدا و انتها معرا و مبرا ست پس پیغمبران خاص الخاص
متابعت بنظر دارند که چون در نظر الشان غیر الله نادیده نیست نیز مساوی اند بنفع و ضرر خلق و نیست
خاص الخاص حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم و انبیا را بود علیهم السلام که چندین معارضه و ملاقی
و کید کفار میدیدند و ایشان هر روز بلکه هر ساعت دعوت میکردند و باسلام میخواندند که نیت و مقصود
ایشان ایمان بالله اسلام حق بود و هر چند که این را میدیدند دعوت باسلام میکردند از جهت شفقت بر خلق خدا
از بر ای خدای تعالی چنانکه نقل ست که چون حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم مبعوث
شد در یمن پادشاهی بود مهوزنام گفت بروم او را امتحان کنم و چون نزدیک مکه مبارک رسید با صحابه

تن خود بشناسد و جامه ژنده و کهنه بپوشید و خود را مثل دیوانه ساخته در مسجد حضرت رسالت پناه رفت و هر چند که پیغمبر علیه السلام التفات و اعتنا میکرد دیوانه تا سه بار بدو گفتن گرفت چون دید که به هیچ گفتن پروا نمی نماید هیچ خشم و غضب در وجود او نمی آید بول و غائط در مسجد کردن گرفت اصحاب خشم و غضبش شدند حضرت صلی الله علیه وسلم گفت که ای یاران این پاره زمین کندن و انداختن سهل است فما دل دیوانه را بجا بیارید که مثل است بنابر این دیوانه چون دید که خاطر مبارک هرگز رنج نمیشود و خاطر مصطفی دارد و آنست که لاشک علی الرسالة بشبیک پیغمبر است بعد گفت ای محمد علیه السلام تو میگوئی که پیغمبر آخر زمانم هر که بتو ایمان آرد بوحدانیت خدای تعالی و برسالت تو معترف میشود پاداش عمش چه باشد گفت خداوند تبارک و تعالی در قرآن مجید و فرقان حمید وعده بهشت کرده است هر که ایمان آرد قوله تعالی وازلفت الجنة للمتقین آن دیوانه گفت در بهشت چیست گفت حوران و کوشکها و مرغابها و انهارها و علیها و نعمتهای گوناگون که هیچ چشم ندیده و هیچ گوش نشنیده و در هیچ خاطری نه گذشته است گفت یا رسول الله من پادشاه و مالک یمن ام و نام من محمد است از این نوع که در بهشت گفتی هرگز در کار نیست حضرت گفت که دوزخ است در راه گذر هر یکی که حق تعالی فرموده است ان جهنم کانت مرصادا للطاغین مابا بتقدیر فیها احقابا هر یکی که از ایشان حق سر تابد همیشه در ان دوزخ باشد و بندها گرفتار شده در دوزخیان را عذاب ابدی و گوناگون است گفت از دوزخ نمی ترسم پس حضرت گفت چه می طلبی گفت اگر ضمانت قبول کنی که الله دیدار خود را بمن ارزانی دارد من با این شرط ایمان آرم پیغمبر صلی الله علیه وسلم گفت هر که بنیت پاک و اخلاص ایمان آرد من ضامن دیدار او یم پادشاه یمن گفت دین اسلام بر من عرض کن پیغمبر گفت صلی الله علیه وسلم بگو لا الله الا الله محمد رسول الله چون کلمه طیبه بر زبان راند برخاست و رفت و غسل کرده آمد و رکعت نماز ادا کرد و سر بر زمین نهاد و گفت خداوندا چون از پیغمبر تو ضمانت دیدار تو شنیدم دیگر زیستن در دین سرائی فانی نخواهم فی الحال جان بحق تسلیم نمود پس حضرت رسالت پناه با جمیع اصحاب بتجهیز و تکفین او شتافتند و دفن کردند و جمیع اصحاب حاضر بودند پیغمبر علیه السلام تبسم نمود یاران گفتند یا رسول الله این جای عبرت است تبسم از جهت چه بود گفت چون دیوانه را دفن کردند حوران آمدند بدست هر دو شراب طهور و کاسات جنت العدن آورده بودند او را گفتند که شراب بجز دست راست مگیر دیوانه از ایشان روی گردانید

و دست از غیب پدید شد و دیرا در کنار گرفت و گفت کرای بلند همت که بغیر ذات من بهیچ راضی نشدی
پس از نجا کاتب کتاب میگوید ابیات دل من نه تو خراب ست تو هم میدانی ✤ جگر من بی تو
کباب ست تو هم میدانی ✤ دوستی نیست که در باغ نشینم لی تو ✤ باغ بی دوست عذاب ست
تو هم میدانی ✤ ۵ رند و شب گریم و وقت سحر پنهانی ✤ نیست بیدرست مزاذوق جهان بستانی
فیز آورده اند که ملایم این ولید همت حضرت را ایذا رساندی رسول گفت ای خداوند ازایذای ولید
دیوانه شدم جبرئیل آمد گفت یا رسول الله خداوند تبارک و تعالی ترا سلام میرساند و میفرماید
که دعای تو مستجاب خواهم کرد اما اگر خواهی از پشت ولید فرزندی تولد خواهد شد خالد نام که چندان
هزار خلق از برکت او بشرف ایمان مشرف خواهم کرد حضرت گفت خداوندا از حمت خود بگذر اگرچه ولید
و چندان ایذا بمن رساند عمر او دراز گردان تا از و فرزندی ازوی تولد شود چون خالد از ولید وجود
آمد و مراهق شد پیش حضرت علیه السلام رفت و ایمان آورد و در پیش حضرت همیشه می بود روزی
لشکر رسول علیه السلام شب از تمال کرد و این خالد همراه بود خواب ویرا غلبه کرد و عنان از دست او
رفت و اسپ او را از لشکر خود جدا کرد چون بیدار شد لشکر خود را ندید و اسپ را بهر طرف میدوانید
تا روز شد ناگاه دید که در کناره دریاوی ست دود آنجا هفتاد هزار خیمه نصب کرده دید دانست که لشکر
ست و آن لشکر از کفار بود خالد بن ولید اسپ خود را در جائی پنهان بست و خود را بانند السیان کرد در میان
لشکر در آمد دید که کفار را یکی معلم ترسا بود و منبر راست کرده بود و ندوآن معلم بر سر منبر برآمده و بادشاه و
سائر ارکان دولت همه حاضر بودند و آن میخواست تا وعظ باطل کند و حق را بپوشد خالد بن ولید
دعا کرد و گفت خداوندا بحق راست زبان این نابکار بدروغ گفتن ببند آن معلم ترسا هر چند خواست
سخن از زبان او بدر نمی آمد معلم ترسا گفت ای قوم بدانید که در میان ما محمدی آمده است و حق من
سحر کرده و زبان من بسته شده است پادشاه کفار را امر کرد تا تمام لشکر را تفحص کردند چون خود را
بیانند نشان کرده بودند نشناختند گفتند یا امیر یافته نمیشود معلم ترسا گفت ای محمدی ترا سوگند
بآن محمد است که خود را بنما و بگو که در حق من چه سحر کرده خالد رضی الله عنه بجوخواند شنید که یک چشم چه
باشد اگر هزار جان مرا بودی فدای حضرت رسالت پناه میکردم برخواست و گفت ای قوم منم
محمدی و ای بر شیطان سحر و دین محمد صلی الله علیه وسلم برایست و گفت سحر کافرست و ای معلم چون تو

نسخه خالد بن ولید ۱۲

بر منبر برآمدی و خواستی که باطل را حق گوئی و حق را باطل من بر حق تو دعا کردم که خداوند ذا بجز راست از
زبان او دروغ بیرون میار معلم ترسا گفت که من از تو پنج سوال می پرسم اگر گفتی نهاد الا از جان خود
دست بشو خالد رضی الله عنه گفت قبول دارم اما بشرط آنکه من از تو نه سوال مسئله می پرسم جواب آن بگوئی
پادشاه و ارکان دولت درمیان گواه شدند معلم گفت در توریت خوانده ام که در بهشتی در بهشت چند من
طعام و شراب خورد و دار اسپیچ بول و غائط نباشد و نظیر او در دنیا کدام ست جواب داد که چون فرزند
در شکم مادر بعد از چهار ماه دوده شب زنده میشود و ارواح در قالب او در می آید و روزی و رزق
خداوند تعالی بادمیرساند و چون تولد شود در حال بول غائط کند و اگر در شکم مادر بول غائط کردی مادر او
هلاک شدی اینست قدرت خدای تعالی باز گفت در توریت دیده ام که در بهشت درختی ست طوبی
نام که هیچ کوشکی و سرائی و خانه و جای در بهشت نیست که شاخ و برگ و میوه سایه آن درخت طوبی
در بر گرفته است نظیر او در دنیا چگونه ست جواب داد گفت چون آفتاب در هیچ جای نیست
هیچ جای نیست گواه بر تو و روشنائی آفتاب بدو در رسیده است و درخت طوبی مثل آفتاب است
در قدرت خدای تعالی شکی نیست باز گفت که آیا در توریت هست که یک کرت آفتاب را دیده است
گفت آن قعر رود نیل ست که بنی اسرائیل که قوم فرعون بودند بنده ساخته بودند
و قبطیان بر ایشان سوار میشدند و زن و فرزندان ایشان را بنده ساخته خرد و کلان ایشان را تیرد
گمان بدست گرفتن بنیاد و در محنتهای بسیار بر ایشان می راندند پس پیغمبر موسی علیه السلام را گفتند
که اگر ما را از ایشان خلاص کنانی بتوانیان آریم پیغمبر موسی علیه السلام گفت که هر کس پیش صاحب خود بدید
و اسپ براق نزد و بیارید تا ایشان بگریزم و خلاص شوم قوم پیغمبر موسی علیه السلام هر یک پیش صاحب خود
فرستادند و گفتند که ما را اجازت مهمانیست و هر یک بنده خود را آراسته می کرده می فرستند شما نیز ما را سوار کنید هر یک
بندگان خود را سوار کرده روانه شدند و بر ایشان خنده میکردند که هیچ گاه بر اسپ سوار نشده اند همه ایشان
خواهند افتاد چون این روزگار گذشت تا آن ملعون که بدو وزیر بود تحقیق که غلامان گرفتند و شما این سخن
مرا قبول نکردید که ایشان خواهند گریخت اکنون در پس ایشان باید رفت فرعون فرمود که هشتاد لک
سوار در عقب ایشان ارسال کنید چون لشکر فرعون رسیدند شش لک عقب ایشان رفت چون لشکر
پیغمبر موسی بر دنیل رسید از عقب طوفانی لشکر فرعون رسیدند و قوم پیغمبر موسی علیه السلام شش لک

سوار بودند همه از خود نا امید شدند چون لشکر سید آفتاب بحکم جلیل یک نیزه دار نزد یک همچنان
ایستاده بود ایشان دوازده قوم بودند برای قوم یک یک راه آب بشگافت و دوازده نقب شد
چنانکه جملهٔ لشکر یکدیگر را میدیدند دران آب و آفتاب بحکم جلیل یک نیزه دار نزد یک شد تا زمین که
زیر آب بود خشک شد و قوم مهتر موسی علیه السلام در گذشت و فرعون سیاه آب همچنان ایستاده کوه
وبهامان گفت شاید که بدعای مهتر موسی علیه السلام شده باشد هامان بدبخت گفت شرم نداری که دعوی
خدائی میکردی و این زمان مهتر موسی گذشت و تو می نرسی و این آب آنست که بفرمان تو پدید شد و بود و باز
بهر تو شگافته است فرعون هر چند را اسپ میگرفت الا اسپ سرکش بود و نتوانست در آب رود
و آورده اند که دران مقدار سوار یک اسپ مادی نبود بلکه جبرئیل علیه السلام بادیان مادیان
از بهشت سوار شده آمد و بران اندازه که فرعون بود در پیش شد و اسپ فرعون سرکش بود و در عقب آمد
و منع نتوانست کرد و فرشتگان از آسمان فرود آمدند و تمام اسپان لشکر را تباز یانه زدند چنانکه دندانه
آب در آمدند مگر سامری و هامان وزیر که خود را از اسپ انداختند سامری از زیر سم مادیان جبرئیل علیه السلام
کف خاک گرفت و همراه کرد و نگاه میداشت چون هر لشکر قریب بیرون آمدن شد و از عقب تمامی
در آمدند آب بر هم زد و بشکست و چنان آواز داد که جملهٔ لشکر موسی علیه السلام بزمین افتادند بحکم خدا
تمام لشکر فرعون را آب بطرف لشکر موسی علیه السلام انداخت و جانهای ایشان قبض شد و لیکن
یکی تا رموی از سلاح و یراق و جامه و اسپان ایشان هلاک نشده بود بلکه همه سلامت بر آمد تا قوم
موسی علیه السلام غنیمت کردند و فرعون را نیافتند و چون نیک طلب کردند پایان نزدیک لشکر
او را یافتند و دیدند که پیرزن بر سر او نشسته بود آورده اند که ریش فرعون مروارید سفته و گرفته بود آن
پیرزن مروارید از ریش او می چید گفتند که تو کیستی گفت من زن مسلمانم در روزی در دل آمده بود م که فرعون
را مرده بیابم تا مروارید ریش وی بچینم چه خوش بود این زمان حق تعالی این یاد دست من انداخت
که من مروارید را چینم پس خالد بن ولید گفت که آن زمین دو نیل است که یک مرتبه آفتاب را دیده است
باز معلم ترسا گفت که آن کدام جانور است که از جن و انس و ملک غیبت دانا سلیمان پیغمبر سخن میگوید
جواب گفت آن مور چه بود که قوم خود را گفت که در سوراخهای خود در آیید که ظالمان آمدند میباد اکه
زیر سم اسپان و شتران هلاک شوید باز رفته پیش مهتر سلیمان علیه السلام غمازی کرد که مور چنین گفت

حضرت سلیمان مورچه نر را در پیش خود طلب کرد که لشکر مرا چرا ظالمان گفتی گفت در حق مورچگان همه کسان ظالم اند که از احوال ایشان خبر ندارند پس سلیمان گفت که ای مورچه سرت چرا کلان است مورچه گفت کلیجه نام گفت که سرم سپاه عقل است سلیمان باز گفت کمرت چرا باریک است گفت خورد نم اندک است باز سلیمان گفت دنبالت چرا کلان است مورچه گفت هر که دنبالهٔ خود داشته باشد از دنبالهٔ دیگران نه پسندد گفت چند خوردنی خوری گفت در سال مورچه یک دانهٔ گندم بعده مورچه را در شیشه حبس کردند و دو دانهٔ گندم پیش او نهادند چون بعد از انقضای سال کشودند یک و نیم دانه خورده بود مهتر سلیمان گفت که چرا نخوردی مورچه گفت از ضعیفی خود اندیشیدم که مرا باد آرند یا نه باری این یک نیم قوت چند روز دیگر مرا بس است باز مورچه گفت که پیغمبر خدا نامت چرا سلیمان کرده اند مهتر سلیمان گفت که شما بگویید مورچه گفت سلیمان آنست که تا مسلیم باشی بر بندگان خدائی و هیچ زنده سری از تو نرنجد مورچه گفت که تخت شما بر هوا که می برد گفت باد می برد گفت در روز قیامت خرابی جهان چه باشد گفت باد پس گفت که باد اعتماد نباید کرد حضرت سلیمان او را از حبس بشید و باز داد و معلم ترسا گفت آن نازاده کدام بود که زاده نکشت و آن جانور کدام است که از جبرئیل و میکائیل نترسد و در بهشت در آید خالد بن ولید رضی الله عنه جواب داد و گفت که آن نازاده نمرود بن کنعان بود که ابراهیم را گفت که بکدام لشکر تو با من برابری کنی لشکر من بنما خلیل الله گفت که ای لعین سگ لشکر خود را من بنمایم که لشکر من خدائی است بامر خدای تعالی عزوجل خواهم نمود پس نمرود فرمود که سی صد فرسنگ در سی صد فرسنگ لشکر او جمع شدند و ابراهیم علیه السلام دعا کرد یا الله اصغر ترین لشکر تو پشه است لشکر پشه را بفرستید تا قوم نمرود را هلاک گردانند بعد از آن از حق سبحانه و تعالی خطاب شنیدند که یا ابراهیم اگر پشه نمی گفتی اصغر ترین لشکرهای من آن بود که اگر ده تن از ایشان جمع میکردی یک پشه تمام نمیشد و همه ایشان را هلاک میکرد و خارها که مثل یک کوه قاف بیابان پشه بودند از آنجا سه سواری بر قوم نمرود یک پشه آمد آورده اند که ایشان را چندان کوس و طبل و سنا نواختند که مرغان از هوا می افتادند اما چون لشکر پشه در رسید چندان بغوغا خاست که هفت سوار را لجام از دست رفت و هر یک را نیش میزد که بیک نیش زدن با ایشان آدم از اسب بدر می افتاد و هلاک می شدند پادشاه پشه کلیجه نام رفت و در دماغ نمرود جا گرفت و آن ملعون بی خود شد آمد و مهتر ابراهیم پیش رفتند و گفت که ای نمرود مسلمان شو و ایمان آر نمرود گفت که میگوئید که پیغمبر ابراهیم علیه السلام گفت

پنجم محرم از سنه ۱۱

اهل بیت تو و حیله اهل و عیال تو می گفتند لا اله الا الله ابراهیم خلیل الله چون نمرود بخت شنید شمشیر
را گرفت و بگلی را تعجب شهادت نشانید و سر ابراهیم باز گفت مسلمان شو گفت نمیگویم که تو پیغمبر مرا گفت گوشک
و سرای تو از هر چوب میگوید آواز بر آمد که لا اله الا الله ابراهیم خلیل الله نمرود آتش در زد و همه را
بسوخت و او را بنجاه و سه جا باغ رفت پس بزیر هر درخت که رفتی او را نشستی که هر شاخ می گفتی
لا اله الا الله ابراهیم خلیل الله و خاک را تفع کرد چهل روز بر جا که پهلو زد تا زمین و سنگ همان کلمه
گفتی و از انجا گریخته و دیگر جا میرفتی و سر خود را بسنگ میزد از جهت سوزش پشه که در دماغ او رفته بود بدین
نوع عذاب هلاک شد نادره نمرود و نازاده پشه این بود که اصل پشه از گیاه است و آن جانوران که در دشت
دوند پشه نمرود و ناقه صالح علیه السلام و حمار عیسی و فوج ابراهیم خلیل الله و فوج آن گوسفندرا گویند که
خصی کرده بنا شد و سگ اصحاب کهف و فیل اصحاب الفیل و ذئب یعقوب علیه السلام و دلدل
امیر المومنین علی رضی الله عنه و نعل حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم باز معلم ترسا گفت که ای
خالد بهمه راست گفتی و من و دا انهار دین باطل منجوا هستم که چیزی بگویم اما چون شما دعا کرده اید بقبول
دعای شما هیچ راست دروغ از دهن من صادر نشد خالد گفت ای معلم راست بگوی که بر دوش چه نوشته
است و هر که آنرا گوید جزای او چه باشد معلم ترسا گفت ای پادشاه دیدبان پادشاه و ارکان دولت گفتند چه می
بینی تو نیز جواب او بگوی معلم گفت که در توریت دیده ام که بر در بهشت نوشته است
لا اله الا الله محمد رسول الله هر که این کلمه بگوید از عذاب دوزخ خلاصی یابد و به بهشت پرنعمت
برسد و حور و قصور دیدار حق تعالی بیابد پادشاه گفت وای صد وای بر تو که ما را ازین نعمت محروم
داشته بودی پس پادشاه و معلم ترسا و تمامی هفتاد هزار لشکر مسلمان شدند پادشاه خالد را پیش خود نشاند
و گفت ما را از محمد رسول الله خبر ده که کجاست خالد واقعه را گفت که من نیز همراه بودم در راه غلط کرده ام
و باین جانب و شما افتادم در آن ساعت مهتر جبرائیل بر حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم نازل شد
گفت یا محمد لشکر خالد بکجاست و چه شد در تمامی لشکر تفحص کرد او را نیافت و از مهتر جبرائیل پرسید که
کجا باشد مهتر جبرائیل جواب داد که در فلان وادی است و این مقدار لشکر را مسلمان کرده است حضرت
همدران ساعت پیک را بجانب او فرستاد و پیک از هوش توشه هم نگفت بخدای تعالی همه را
در پیش خالد رسید و پیغام حضرت رسول الله صلعم گفت و خالد و پادشاه مع تمامی لشکر روان شدند

چون قریب رسیدند حضرت ایشان را ترحیب نمود و نشاندند و جواب ملطف بسیار کرد پس حضرت گفت
الحمد لله که از نسل ولید خالد پیدا شد که دین مرا یاری کند و آورده اند که در هنگام خلافت امیر المومنین
حضرت ابا بکر الصدیق رضی الله عنه شش هزار لشکر اسلمان کرده بود پس نیت خانه الا حصن کنیا
برین جمله است که تمامی خلق بوحدانیت الله تعالی و باوامر منهیات او مقر باشند و ایمان بر پیغمبران
و آنچه بر پیغمبران وارد شده است آورده باشند و باید ای خلق تحمل نکنند تا ایشان ایمان آرند
و بعذاب سرمدی گرفتار نشوند ای عزیز چون ایمان بوحدانیت الله و برسالت مصطفی صلی الله علیه
وسلم آوردی شاید که ایمان را عزیز داری و شریعت تر و درست تر از جان و زن و فرزند داری و عصمتی او
و تقلای او در جهار چیز است اول بیافتن ایمان شما و باشد بشک و یقین و اند که ایمان همین است که
هر که در حکم او در آمد درین جهان جان و مال و فرزندان و از گمان بدکردن و او را بناحق رنجانیدن ایمن
در آید و در آن جهان از عذاب ابدی خلاصی یابد و بهشت پر نعیم و دیدار عظیم حق جل و علی مشرف گردد
و برکت ایمان قدوم شرسناک بودن از زوال ایمان چنین نعمت که نجات هر دو جهان ست پس زبان را
از گفتار کفر نگاه دارد چنانکه در دستور تقضات ست که اگر کسی مسئله شریعت شنید که ثمن بهشت
لا اله الا الله محمد رسول الله است و باشنید که بسبب گناه اندک نیز کسی شایان بتر شود
و سامع گوید که اگر اینچنین ست ما را غم نیست و یا طرب نیست کافر گردد و نیز اگر کسی مسئله شرعیه کرد
سامع گفت که باین کار که میرسد کافر گردد و نیز اگر کسی را مسئله بطریق وعظ گوئی که چنین نعمتهائے
بهشت ست و یا چنین عذابهای ستر داد گفت که انان جهان کسی نیامده است کافر گردد و برا گر بکتب
آسمانی ایمان نیاورده باشد و نیز من بهفت چیز اند اگر یک از ایشان را سبک گفت قولاً و فعلاً
و اعتقاداً کافر گردد چنانکه گوید اگر فلان خدای جهان گردد و یا فرزند خدای گردد و ام خود از دست
کافر گردد و یا فرشته را منکر شود و یا دشمن دارد چنانکه گوید که دیدار فلان بر من چون دیدار عزرائیل و
منکر و نکیر را بد گوید و یا خازنان دوزخ را بد گوید و دشمن دارد کافر گردد زیرا که ایشان هر چه می کنند بفرمان
رب العزت میکنند پس گویا که بحکم حق راضی نباشد و تا گوید آنچه در کتابهاست همه دروغ و افسانه است
عالمان را سیاهی گوید و درویشان را علم باطنی و سفید ست و درویشان و عالمان را قدیم الایام دشمن ست کافر
گردد زیرا که عالمان از کتاب گویند پس گویا که بکتاب عداوت کرده باشد و اگر پیغمبران را بندگی و افضل از همه

خلق و از ملک و از اولیا ندانند کافر گردد چنانکه بعضے عوام که خود را پیشوای خلق دانند باین حدیث تمسک میکنند که الولایة افضل من النبوة باطل در نفس و گمراهی معنی حدیث به تحت نظر بصیرت باین نمی رسند و ولایت خود را افضل از نبوت حضرت موسی علیه السلام و غیر ذلک میدانند و خود را و مریدان خود را از دائره شریعت و ایمان بیرون می آرند و در ورطه کفر و هلاکت گردند و خبر ندارند چنانکه در رساله عبد الله یافعی آورده است که چون شیطان شیخ عامی را در خلوت یابد خنده و شادی میکند که بسبب این خلوت دیرا کافر نسازم و صراحی را در دست میگیرد و دوران حمل میکند و کمیز می اندازد و می برد و دیرا میگوید که بسیار کباد ترا این مرتبه و ولایت که این گلاب و خوشبوی بهشت ست و بعضے دیو و پری را می نماید که چرا غها در دست دارند در مرغزارها و جایهای خوب که این منزل گاه شماست در بهشت و بعضے دیو و پری را بدو بنماید بصورت حوران و بعضے بصورت پیران و عصا در دست و ایشان را می آرایند تا او را بدان میل و رغبت شود و در دانند که شیطان عرش و کرسی و سبع سموات بدو نماید که الحال از عرش گذشتی بلکه یک صورتی را بدو نماید که این خداوند جهان ست و آن شیخ جاهل بدو معتقد شود و گوید که خداوند جهان را دیدم پیش او سجده کند و شیطان او را گوید که الحال کار شما از مرتبه موسی علیه السلام در گذشت زیرا که بر و تجلی صفاتیه شده باشد بر شما تجلی ذاتیه شده است شیخ عامی بدو معتقد شود کافر گردد و معنی حدیث بنظار ارذوی حقیقت اینست که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم ولایت خود را از نبوت خود افضل گفته است زیرا که ولایت با دوست بودن و از خود محو شدن بود و نبوت اشتهار و دعوت خلق و طلب معجزات و متعلقان با خلق ست ازین جهت ست که حضرت رسالت پناه نماز تهجد و شب بیداری بر خود فرض کرده بود که شب خلوت عاشقان ست و صلت محبوبان ست بیت گر روز نیامیش و غای عرب * محرم عاشقان ست بشهاش طلب * اما اندوی حقیقت لی مع الله وقت لا یسعنی از ملک مقرب و از خود که نبی مرسل بود خبر نداشت اما صوفیان ولایت را اعمالات او دست نداند که قبله واجد و موجود که لولاک لما خلقت الافلاک اشارت بدو است که اراده تے واجد را ازان جهت که خواهان او و جمله خلق شد قبله بود و موجود را جواد طفیل وجود خود بیان ثابت تا ظهور نور محمدی تا اسفل السافلین ظاهر شد نیز قبله بود و نبوت مراتبه است که مذکور شد که چند کرت مضطر شده بود سبب آنکه پاره سند ازدی وحی منقطع شده بود چنانکه در مصباح العاشقین ست که در مذهب اهل کتاب

مشورت کردند و عالمان را جمع کردند تا پیش حضرت مدینه و چهار مسئله از وی پرسند اگر وی را گفت
پیغمبر ست والا افترا گویست نعوذ باللہ سپس آنکه افترا گویان و گمراهان اند وی دیگر نیز میگویند چون پیش حضرت
آمدند و گفتند که اگر شما رسول خدائید بگوئید که قصه مهتر نوح و دقیانوس چگونه بود و مثل و مانند روح
چیست بما بگو و قیامت کی خواهد شد حضرت بی توقف گفت فردا بگویم ان شاء اللہ و میان نه آورد و پانزده
روز مهتر جبرئیل علیه السلام از رب العزت نیامد حضرت ترنج پوسیده و در گوشه رفت و میگریست و کافران هر روز
می آمدند و یکدیگر را می گفتند که خذلهم اللہ که این مرد پیغمبر نبود اما خدای وی را بگذاشت و بدشمنی گرفت
و شرم نداشت که دعوی پیغمبری میکرد و خاک در دهن ایشان بعد از پانزده روز مهتر جبرئیل آمد و گفت
چنانکه از مشرق تا مغرب پهنای نور راگسترانیده بود و در خبر ست که سی و سه بار مهتر جبرئیل علیه السلام بصورت
خود آن منظمی که با وی داشت حضرت رسالت پناه صلی اللہ علیه وسلم را و کفار مکه را نمائیده بود و در اوقات
دیگر بصورت یاری می آمد که همان مجلس حاضر نبودی و اکثر بصورت دحیه کلبی آمدی و بیامد و گفت
بسم اللہ الرحمن الرحیم والضحی واللیل اذا سجی ما ودعک ربک وما قلی وللآخرة خیر لک من الاولی
تا آخر یعنی محمد خداوند تبارک و تعالی تحفه درود لطیف او را و درود میرساند و قسم یاد کرده ست بوقت چاشت
یعنی بروشنائی روز و تاریکی شب تاریک چون تاریک شود یعنی از شب تاریک روز روشن فجر
آید و از روز روشن شب تاریک بیرون آید و این قسم بر قدرت خود ست که آفریننده روز و شب ست
و بر دانیدن از روز مراد جمال حضرت ست که آفتاب وذره از فروغ جمال اوست و مراد از شب و گیسوئے
مشکبار اوست و جواب قسم اینکه نگذاشت ترا خدای تو و بدشمنی نگرفت شما را و آخرت که سرای باقی ست
بهتر ست شما را از دنیائی فانی اما چون در میان جمیع دشمنان ما را یاد نکردی و انشاء اللہ گفتی برای
حسن تادیب جبرئیل را منع کردم قصه مهتر نوح علیه السلام و دقیانوس چنانکه معروف
ست بیان کرد و از برای قیامت این آیت بخواند قوله تعالی ان اللہ عندہ علم الساعة وینزل
الغیث ویعلم ما فی الارحام وما تدری نفس ماذا تکسب غدا وما تدری
نفس بای ارض تموت ان اللہ علیم خبیر یعنی قیامت لاریب ولاشک
آمدنی ست اما روز مطلق و تعیین گفتن او کفر محض ست و نیز از آمدن باران و شکم مادران
و از اکتساب کار مستقبل و از سیر ان میت کسی نداند بدرستیکه خدای علیم و خبیر ست و گوید و قبول کننده این پنج

غیوب کافر نداند و در شان روح این آیت خواند قوله تعالی یسئلونک عن الروح قل الروح من
امر ربی وما اوتیتم من العلم الا قلیلا و چون روح را تحت ظل کن گفت مراد حدیث اخبا
صحیح وارد است که جسم لطیفه است و حضرت رسالت پناه صلعم را بیشتر ازین آگاه نه کرد و از بیان او منع
کرد پس ما را و شما را اولی تر است که هیچ نگوئیم و ساکت باشیم و آنچه محرمان و ملهمان از روح چیزی میگویند
و مریدان خود را گمراه میسازند که تا روح نشناسیم در خلوت عوام الناس را طوار و انوار و تجلیات شیطان
معاینه میکنند احتراز شیخ جاهل اولی تر از شیطان باید کرد زیرا که ایشان امتیاز میان روح و میان
ذات الله تعالی نمی توانند کرد بلکه سبب نقصان خود روح را عین ذات دانند کافر شوند والا اگر
مرشد مستقیم بر شریعت بوده باشد تجلی روح را از تجلی ذات امتیاز میدهد زیرا که روح را بالفعل صفتیان
فی الجمله تجلی هست مگر همه را برای این است که در چهل حدیث حقیقت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم فرموده است
کفوله علیه السلام الخلوت هدایة الخلوت ضلالة یعنی هدایت در شان کسی ست که او در متابعت
کامل باشد و آن کامل نیز در متابعت کامل دیگر باشد تا عهد رسول الله دست بدست آورده باشد و
کامل کسی را گویند که چهار علم تمام دانسته باشد اول علم تفسیر و احادیث تمام داند دوم علم فقه که گفته اند
که اگر یک مسئله شرعیه نداند او را مرید گرفتن روا نیست سوم علم مناظره و علم کلام و عقاید تا مرید او را
قولا و فعلا و اعتقادا تلقین نماید چهارم علم لغات یعنی از سر نفس و روح خبردار باشد که سید جلال الدین
بخاری در رساله خود آورده است که بسیار مریدان از پیران ناقص بخلوت و مراقبه ذات روح را
به بینند و ایشان را خدای پندارند کافر شوند چنانکه نجم الدین کبری قدس الله سره را مریدی بود
داد و صنوساخت و در خلوت رفت و بعد از ساعتی بیرون آمد و گفت یا شیخ خدای جهان را دیدم
گفت خاموش باش که آن نور وضو بود که از ابتدای وضو تا آخر اسلام بنهاد و دو نور شاهد
میشوند همه نتیجه ازان منو و نماز ست و ضلالت در حق کسی ست که علم ظاهر چنانکه مذکور شد و
از علم باطن چون وحدت واحدیت که سیر غواصان ست نیز آگاه نباشد اما بسبب جهل عامه خلق و جهال
در خلوت مدعی آرند و به تجلی شیطان و القاء نفسانی همه را گمراه و ضال و مضل سازند یکی گوید که
ما خدا را دیدیم دیگری گوید که ما ذات خدا دیدیم کسی گوید ما صفات را دیدیم کسی گوید که ما لک الملک
و ملکوت را دیدیم و علم فقه و احادیث و تفسیر را حجاب راه گویند و ضال و مضل میگردند و ازان روز بی

شنیده اند کر در نفحات الانس ست قوله تعالی یوم یفر المرء من اخیه و امه و ابیه و صاحبته و بنیه چون دوزخ را بنماید در روز قیامت که قوله تعالی و اذا سمعوا لها شهیقا و هی تفور تکاد تمیز من الغیظ و ایضا قوله تعالی فکیف تتقون ان کفرتم یوما یجعل الولدان شیبا السماء منفطر به کان وعده مفعولا و ایضا قوله تعالی و جیء یومئذ بجهنم یومئذ یتذکر الانسان و انی له الذکری آورده اند که دوزخ را پانصد گوشه است و در هر گوشه او پانصد زمام است و بر هر زمام او پانصد فرشته دست زده سو کلند تا روز قیامت بالای می کشند و کالی هر فرشته چندان ست که یک پر او در آسمان و زمین نگنجد چون دوزخ را باین زمین نزدیک کنند و شراره او چون هم اینهای کلان در هوا پانصد سال راه دارد و آن زبانه او چون آواز خرد گوش هر کسی میرسد و پانصد ساله راه بعضی را زبانه دوزخ میگیرند و از خشم خدای چون دیگ مسین می جوشد و از آواز آتش آواز دیگ مستاز میشود و دود هم میزند و آسمان از بالا بشگافد چون گل سرخ گردد و مانند روغن گداخته گردد و موی کودکان از نهیب سفید گردد و مهتر ابراهیم خلیل الله در یک دست مهتر اسمعیل و در دست دیگر مهتر اسحاق هر دو دست را گرفته باشند و مهتر موسی و مهتر هارون صلوات الله علیه یکدیگر دست را گرفته باشند و مهتر عیسی و نبی نی مریم نیز دست یکدیگر گرفته باشند و چون دران روز قیامت که خدای تعالی آن روز را عظیم خوانده است شدائد و هولهای او معاینه کنند همگی از یکدیگر دست بکشند و بر ستون عرش چنگ زنند و هر یک گوید نفسی نفسی مگر حضرت رسول علیه السلام دران روز امتی امتی گوید و چون یار از یار و مادر از فرزند و پسر از پدر و پیر از مرید و زن از شوهر همه بیزار و انفرار نمایند و فرشتگان عذاب شعلهای آتشین بر دست گرفته پیر و مرید را یکجا کنند و گویند که چرا دعوی باطل کردید که پیر خود را خدای و پیغمبر گفتید و تجلی شیطانی را تجلی ذاتیه و صفاتیه می گفتید و سخن علم و علما را قبول نکردید ایشان گویند که ما طالب دیدار و نجات بودیم و همین شیخان و پیران ما را گمراه کردند و بعضی بما یان ضامن میشدند که ما شیخ زاده و پیرزاده و سید زاده ایم چون ما را دیدی نجات یافتی بلکه تکلیف عبادت از میان برداشت و هر باطلی که پیش ایشان میکردم و میگفتم ما را منع نمیکرد و پس ازینها گویند که شما چرا چنین پیری و پیشوائی میکردید که بندگان حق را دامت محمد را از راه راست که شریعت

ف بیان صفت دوزخ ۱۲

محمدیت بیرون میکروید آن نادان این پیران می گویند که چون ایشان بر بالطریق هجوم جاهلان پیش آمدند
ما نیز خبری از شرم خود می گفتیم و بعضی از یکدیگر سنگر شوند که پیر و مرید را نام چون خدای حلیم و علام است حکم
کند که هر همه را یعنی پیر و مرید و شیطان را صد دوزخ انداز ید و آنکه پیران کامل اند و مریدان خود را در
متابعت حضرت رسول علیه السلام مستقیم داشته اند در روز قیامت در گرمای قیامت استاده شوند
که گفته اند آفتاب را شهره روئی ست الحال در چهارم آسمان ست و یک روی بجانب ماست و پیش
این یک روی هفتاد حجاب برفست که در پیش روی آفتاب میرود و اگر نه تمام عالم را بسوختی و دران روز
زمین دیگری فراشند که آن زمین سفید باشد بحکم قال الله تعالی یَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ و آن روز
آفتاب را یک نیزه دار بر زمین تر و یک کنند و هر همه دیهای آفتاب را پایان کنند و هر قدری را
چندان عرق پیدا شود که هشتاد شتر تشنه اگر خورند سیراب شوند و هفت ساله در زیر سایهٔ عرش باشند
چنانکه عالمان عامل و امیران عادل و آن کسانیکه شب و روز دو صد آیت از قرآن بخوانند و موذنان
حی و کسیکه خدمت علما کند و کسیکه در خرید و فروخت خود را فریب و هر کسیکه بر زنا قادر شود و از ترس
خدای عزوجل دور شود و روزه داران بیض و استغفار گویان در وقت سحر بر شتران بهشت سوار
باشند دران روز پیران کامل را فرمان شود که در زیر عرش روید ایشان گویند مریدان ما یان ایمان
بخدا و رسول خدا آورده بودند و امر و نهی را قبول کرده بودند اما بسبب گناهان مرد دوزخ روند الهی
ما را ببخش فرمان شود که ایشان گنهکار بودند همه را بدوزخ فرستم پیران کامل در آن وقت سوگند یاد
کنند که ما یان به بهشت نرویم تا مریدان خود را همراه خود به بهشت نبریم چنانکه در کلام مجید فرموده بود
قوله تعالی یَوْمَ لَا يُغْنِي مَوْلًى عَنْ مَوْلًى شَيْئًا وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ إِلَّا مَنْ رَحِمَ اللَّهُ که در روز قیامت یاری یار از
یاری بی نیاز نسازد از عذاب مگر کسیکه ایمان آورده باشد حکم شود از حق تعالی که ایشان را سلسل در
گردن و کمر اندازید و بسوی بهشت کشید چنانکه در خبر است لله عباد یسوقون الی الجنة بسلاسل
اگر جمله ملائک در یک پله بچسپند از جای جنبانیدن نتوانند و جمله مریدان بایشان بچسپند و اگر در آمدن
قیامت شکی دارد که کی خواهد شد یا گوید که قیامت چرا نمیشود کافر گردد و اگر قدری نیکی و بدی دارد از حق ندانکافر شود و اگر بعد از ان ضعیف شدن را
حق نداند کافر شود و سوم شرط از شرائط بقای ایمان اینکه دست و زبان از رنجانیدن خلق نگاه دارد
از آنکه میاد اکه رنجانیدن خلق خدای را حلال داند کافر شود چنانکه نقل ست که امیر المومنین عثمان

رضی اللہ عنہ روزی بندۂ او بی ادبی و نافرمانی کرد حضرت امیر گوش او را بتافت باز گوش مبارک خود
پیش غلام داشت و گفت که گوش من نیز بمال غلام گوش او کشید امیر گفت که پشت بمال که از خدا
می ترسم غلام گفت شما که خواجۂ من اید از خدا می ترسید من چرا نترسم گفت ترا آزاد کردم و نیز
روزی حضرت رسالت پناه صلے اللہ علیہ وسلم مسواک بدست بجائی وضو فشسته بود کنیزک
بآب رفته بود زود نیامد حضرت گفت نماز مرا نا وقت کردی اگر از خدا نمی ترسیدی باین مسواک ترا میزدم
بی بی عائشه رضی اللہ عنہا گفت یا رسول اللہ چند الطاف مسکینی که مسواک در پیچ الم می رسند
حضرت گفت یا حمیرا اگر مسواک بزنم سوگند بخداست تا حساب نکند به بهشت راه ندهد بی بی در گریه
شد و هر دو چندان گریستند که بیهوش شدند و ایضاً بزرگوار بود پسر کی خرد در کنار داشت از
غایتی دوستی از کنار خود جدا نمیکرد روزی نشسته بود و کنیز کش آمد شیخ در دست داشت
و بر صاحب خود دست دراز کرد شیخ از دستش افتاد و به پسر کی رسید پسر کی در شیخ کشید شیخ در حال افتاد
و بمرد کنیز ک از انجا بزمین افتاد و بیهوش شد صاحبش برخاست و سر کنیز ک را در کنار گرفت و پسر خود را
همانجا بشیخ کشیده ماند تا مردمان دیگر آمدند و شیخ را از پیش کشیدند چون کنیز ک بهوش آمد گفت چه
حال بود که بیهوش شدی کنیز ک گفت از ترس شما که در حق ما چه خواهید کرد صاحبش گفت ترا آزاد
کردم و از من مترس زیرا که تقدیر خدا بود که فرزند زیاده و کم نمیشود و ایضاً گفته اند که بزرگواری بود
غلام خود را از سبب نافرمانی طپانچه چند زد و باز بغلام گفت که تو نیز ما را طپانچه بزن تا برابر شویم غلام
گفت که غلام را آزردن خواجه چه عادت است گفت من نیز صاحب دارم و آزاردن او می ترسم غلام
گفت شما آزردن صاحب خویش ننگ ندارید از بیت بزمین افتاد و جان بحق تسلیم کرد آورده اند
که غلام سیاه در پیش او لیما آمد و توبه کشید و آن بزرگوار گفت برو سر کار خانه ایزدی طلب بخشش کن تا
ترا هم ببخشد آن غلام همچنان کرد ناگاه بجائے رسید و بیهوش شده افتاد چون بهوش آمد رسیدند که
حال چه بود گفت حکم سر را بجائی آوردم و در همین جائگه خری را چند چوب زده بودم بیاد آمد نمیدانم که بخشش از
جرایم و سجل از کرا خواستم و همانجا گفته اند که جوانی در پیش پیر توبه کرد چون از جناب پیر باز گشت باز پیش
پیر آمد و گفت در وقتیکه گناه میکردم خدای تعالی میدید پیر گفت ای غافل تو ندانسته که خدای علیم
بذات الصدور ست گفت دانسته بر من که پیش اینچنین خدای گناه میکردم نفسی سرد برآورد و جان بحق تسلیم

کرده بعضی گفته اند که حکم ایمان خوف و رجاست و ایمان تعلق بهر دو دارد چنانکه گفته اند الخوف ذکر
والرجاء انثی یتولد منهما حقیقة الایمان بیت مرغ ایمان را دو پر خوف و رجا نامه مرغ بے پرا
پرانیدن خطاست چهارم شرائط مشهوره ایمان بالجا آوردن شرط اتقاء ایمان ست اول
هستی خدای را و بهشت و دوزخ را بغیب باور داشتن دوم علم غیب را خاصهٔ حق تعالی دانستن
سوم باختیار خود ایمان آوردن چهارم حلالهای خدای را حلال اعتقاد کردن پنجم حرامهای خدای
را بحرام اعتقاد کردن ششم برحمت حق تعالی امیدوار بودن هفتم از عذاب او ترسیدن و تفصیل
ایشان در رساله عصمة الامیان بیان کرده ام و اینجا از برای آن گفته شد تا اگر یکے از ایشان منکر نشود
و بجا نیاورد ایمانش زوال نپذیرد اما دانستن حلال و حرام سهل مهمات الامیان ست که اکثر و قوعها و التباس
عنها غافلون لقوله علیه السلام الورع للجاهل مرة وللعالم سبعین مرة زیرا که عالم را پرهیزیدن
از شبهات و بدعات و مباحات که در نظر جاهل قبیح نماید لازم ست تا در متابعت ایشان عامهٔ خلق در
ضلالت نیفتند لقوله علیه السلام فضل عالم فضل عالم چون عالم در بعضے امور که بعضے مباح گفته اند
امید عاصیان ازان در گذرند و در حرام افتند و حلال دانند کافر گردد چنانکه در مجمع غالی معاملات
آورده اند که هر که شیرهٔ جو گندم و برنج و ارزن را بخورد و حلال داند کافر شود و اگر خمر نخورد چون شیرهٔ
انگور که بهتدا تا کف پیدا کند و مست کننده شود و یا از مویز و خرما و نیشکر شئی مست کننده سازد و عاصے
شود زیرا که این را مطلق حرام دانسته باشد و دران شبهه حلال آرد و حال آنکه حلال نیست کافر
شود که در مشارق و تنبیه الوالیث و ذخیرة الملوک و نیز در مشرق المشارق بریں
طریق مذکور ست که پیغمبر علیه السلام گفت هر که خمر نخورد ایمان از دل او چنان برپرد چنانکه کوزهٔ پر از
آب که کسی باز گونه کند و بر سر سے خود گرداند و در و هیچ آب نماند و سلم او در روز قیامت اندیشال
دوزخ پر کنند اصحاب رضوان الله علیهم پرسیدند یا رسول الله خیال چیست و چرا خورند گفت بیم
مذر و آبدوزد خیان که در دوزخ جمع شود و گل گردد چون آنرا بخورند گوشت و پوست و روده های
ایشان بریزد باز در طرفة العین برے عذاب بویانند و ازین جهت عنند کنام ایشانرا تبدیل کنند
و تا جهات دیگر نهند چون یکنی و شیره و لوبیه و سعد پس رسول علیه السلام گفت که زنهار صد زنهار
از دانشمندان خمر خواران دور باشید باید که باقوال ایشان هیچ اعتماد نکنید و در

درلستان ابو اللیث ست که از دانشمندان کردی ثقه نباشند و در باشید و از ایشان علم نگیرید و
بمسئلهٔ ایشان اعتبار نکنید و با ایشان مجالست نکنید لقوله علیه السلام الصحبة تورث الریبة
لقوله علیه السلام مثل المجالس الصالح کمثل العطار و مثل جلیس السوء کمثل القین
و نبی علیه السلام صحابهٔ خمر حدیث فرموده ست که کل مسکر خمر و کل خمر حرام و خمر را از خمار گرفته
اند و خمار دامنی را گویند که روی پوشش باشد پس خمر گویا که روی عقل بپوشد پس در شرح مشروق
ست که فرازان جهت فرموده اند که اگر کسی خمری از جو و گندم و ارزن و برنج سازد و آنرا خمر نداند کافر
گردد و خمر بر پنج نوع ست یکی آنکه از انگور و خرما و مویز و شهد گیرد و چهار دیگر که از حبوبات مذکورست
لقوله علیه السلام کل حبوبات اذا خرج من هیئة الاصلیة فهی ملعونة و من کلها فهو ملعون
و در بعضی ولایتها که از عدس و جو سر که میگیرند نیز حرام ست زیرا که شیلیدهٔ غلاست چون تغیر یابد حرام
شود مسئله اگر میوه و پنیر و شیر سر خنده فاحش باشند حلال ست آورده اند که امام محمد غزالی را
قدس الله سره العزیز پرسیدند که یا امام هیچ گاهی از شما تبسم دیدیم گفت و قتیکه من متقندی بودم
تبسم میکردم و بیاران نیز مزاح میکردم اما چون مقتدا شدم یعنی پیشوا شدم تبسم بر من حرام شد زیرا که
اگر من تبسم کنم دیگران خندهٔ قهقه را حلال دانند کافر شوند و من ماخوذ باشم و شیخ سفیان ثوری قدس
سره العزیز در پلوان غیری میرفت ناگاه پایش بلغزید و در زراعت غیر رسید با نفی آواز داد که ای ثور
نعلین در پای چگونه در پلوان دیگران میروی و نیز روزی پای چپ در مسجد اول نهاد و برای دخول
باز آوازی شنید که یا ثور و نام او ابو سعید بود بعد ازان لقب خود را ثوری کرد آورده اند که حضرت
بایزید بسطامی قدس الله سره روزی پای چپ در مسجد برای در آمدن نهاد ازبرای کفارت برده آزاد
کرد پس باید که در وقت دخول مسجد پائها را از نعلین بکشد و بدامن پاک کند بعد ازان در مسجد نهد
نقل ست که روزی در وقت خلافت امیر المومنین مرتضی علی رضی الله عنه یکی از اصحاب او پای
از نعلین کشید و سنگ دروازه مسجد بالید مرتضی علی رضی الله عنه گفت اگر بروی من میبالیدی
بهتر ازان بود که سنگ مسجد بالیدی پس باید که چون در مسجد در آید به بیند که در مسجد اگر کسانی باشند
که مشغول بذکر و تلاوت قرآن نباشند و سنتی بادا دو یا پیشین نگذارده باشند سلام بگوید و اگر کسی
نباشد سلام برین طریق گوید که السلام علینا و علی عباد الله الصالحین و تحیت مسجد بگذارد و در

در رکعت اول بعد از فاتحه آیت الکرسی یک بار و سورهٔ اخلاص سه بار و در رکعت دوم بعد از فاتحه
اخلاص سه بار و بعد از فراغ رو بقبله بذکر و یا بتلاوت مشغول باشد و تا دام که در مسجد ست بنیت اعتکاف
باشد اگرچه یک ساعت باشد و سخن دنیاوی نکند که گفته اند چون سخن دنیاوی کنند از دهن ایشان
گنده بوے در مسجد پراگنده شود و فرشتگان از مسجد بیرون آیند و بحضرت رب العزت بنالند که یارب
مایان را از بیت مبارک بیرون کشیدند از حق تعالے ندا آید که صبر کنید که تا مکافات شما در روز قیامت
از ایشان بگیرم در خبر ست که توبهٔ چهار کس قبول نه افتد یکی سخن کنندهٔ دنیاوی در مسجد دوم کسی که
در حالت مجامعت دیا بول و غائط و استنجا سخن کند سوم در وقت وضو و غسل نه یرا که در وقت مجامعت
و غسل کرام کاتبین پشت داده باشند که تا بعورت او نگاه نکنند پس چون آواز کند ایشان گویند
لعنک الله که ما از تو شرم داریم و تو از ما شرم نداری و او از برای نوشتن ناچار ست که روی باو آرند
و نویسند چهارم در وقت تذاکرهٔ عالمان و وعظ و پند و نصیحت شاید که سلام هم نگوید که گوش داشتن
در وقت وعظ و خطبه فرض ست و سلام سنت پس ترک اولی ست و نیز جواب سلام نگوید اگرچه
فرض ست که استماع وعظ و خطبه فرض عین ست و جواب فرض کفایت ست چنانکه در مجمع الملک ست
که در بنوقت از دریای عمان تا حد عراق ازین طائفه حج ساقط ست نه یرا که از یک طرف خطر دریا ست
و از طرف دیگر باج دادن مردم رفض بدعت ست پس در عبادتی که بدعت آید ترک آن اولے تر
است و نیز بسیار مسائل ست که امام اعظم ازان توقف کرد یکی ازان ختنه کردن ست که اگر خورد کے را
ختنه کردن فرمایم طفل بیگناه را رنجانیده باشم و اگر بالغ را گویم از برائے سنت فرض را برهنه کننده
باشم و این نشاید و صاحبین گفتند که کم از ده سالگی سنت بجا آرند و اگر بحدے بلوغ رسید بقول
علمای ثلثه ختنه کردن ساقط شود که فرض از جهت سنت برهنه کردن نشاید و نیز در طحاوی
آورده ست اذا بلغ الصبی عشر سنین یجبر الامام علی ختنه و لا ملاجنیه و علیه الفتوی
و در رسالهٔ شاه قاسم بدر الدین کروری آورده ست که در بنی اسرائیل عالمے بود که متابعت نفس و
هوا آشکارا کرده بود و خواست که از گناهان باز گردد و توبه کند به پیغمبر وقتش وحے آمد که آن عالم را
بگوید تا هر کس که بگفتهٔ تو دیده و شنیده اند تا ایشان را از افعال بد باز نگردانی توبهٔ تو موقوف
است با ایشان قبول نه افتد و چون از مسجد بیرون آید اول پاے چپ بیرون نهد و حضرت پیغمبر

صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کہ از مسجد بیرون آید و نظر سوی آسمان کند و این آیت بخواند قولہ تعالیٰ
ربنا ما خلقت ھذا باطلا سبحانک فقنا عذاب النار۔ خدای تعالیٰ او را بنظر رحمت نگرد و در
تفسیر مدارک این آیت است قولہ تعالیٰ ولا ترکنوا الی الذین ظلموا فتمسکم النار وما لکم من دون
اللہ من اولیاء ثم لا تنصرون۔ از حضرت شیخ سفیان ثوری منقول ست کہ در دوزخ بیابانی ست از
آتش کہ لا یعلم طولھا و عرضھا الا اللہ پس دران بیابان جائی عالمان باشد کہ از برائے
گرفتن مال دنیا دری بر روئے ملوکان و امراء و توانگران نشستہ باشند و قربت ملوکان جویند
و در پیش ایشان تملق کنند الھرہ میکنند و اکثر اوقات از ترس ایشان مسئلہ شرعیہ باہم میکنند و از جہت
مال دنیاوی ترک امر معروف و نہی منکر میکنند نعوذ باللہ من افعال قبیحہ۔ و قال علیہ السلام تفروا
من العلماء الذین اتخذوا ابواب الامراء لتحصیل المال وھم کلاب الخضرۃ
نصیر علی القدق و ایضا قولہ علیہ السلام العلماء امناء اللہ تعالیٰ اذا لم
یخالطوا بالامراء فلو خالطوا بالامراء وھم لصوص الدین در عمرۃ الاسلام ست ہر کہ علم
بیفزاید و عمل و تقوی نیفزاید گویا کہ خداوند خود دشمنی و عداوت میکند کقولہ تعالیٰ ولا تکونوا کالذین
قالوا ما لا تفعلون والذین یقولون ما لا تفعلون کبر مقتا عند اللہ
و نیز بزرجمہر را رسیدند صحبت کہ باید گرفت گفت با عاقل گفتند عاقل کیست گفت عالم گفتند
عالم کیست گفت کسیکہ از ترس خدائے تعالیٰ خود را از ہمہ کمتر داند لقولہ تعالیٰ انما یخشی اللہ
من عبادہ العلماء حضرت بایزید گفتہ است مرکبان بہ اقرب فھو فی اصبع خطیر و نیز حدیث
حضرت ست قال علیہ السلام الویل للعالم سبعین مرۃ و للجاھل مرۃ۔ و را کہ عالم پرہیزگار را گویند کہ
از ذرہ گناہ پرہیزد و چنانکہ پیش حضرت پیغمبر علیہ السلام اعرابی نشستہ بود پیغمبر علیہ السلام این آیت خواند
قولہ تعالیٰ فمن یعمل مثقال ذرۃ خیرا یرہ و من یعمل مثقال ذرۃ شرا یرہ۔ اعرابی گفت
گفت یا حضرت ما را ہمان علم بس ست کہ ذرہ خیر را تا توانم بعمل آرم و تکلیف مکنید از ذرہ شر تا توانم احتراز
نمائم کہ ذرہ خیر را حرام و ذرہ شر را حلال دانستن کفر ست پیغمبر فرمودہ ست ھذا الرجل افقہ الناس
نقل ست کہ بزرگواری در زیر سایہ دیوار غیری نشستہ بود و کتابت میکرد حرف تر بود و خشک نمی شد
خواست کہ از ان دیوار پارہ خاک بناخن برگیرد و بران حرف اندازد و در دل اندیشہ کرد کہ حقی غیر است

بازگستاخی کرد و دست پیش برد که چیزی سهل است چون خاک بسر نوک گرفت هاتفی آواز داد که
باش چون سهل دستی در قیامت مکافات یابی کاتب از هول آن بیهوش شد صاحب سرای
بر و آمد و سرش را در بغل گرفت چون بهوش آمد پرسیدش که حال چه بود واقعه را باو باز گفت
صاحب دیوار نیز در گریه شد گفت ترا بخشیدم و آن وزه علما را معلوم است پس برای استنجا از
ملک دیوار غیر کلوخی نگیرند اگر گرفتند باز در انجا اندازند و از ملک غیری چوب برای خلال مدزان
نگیرند و آورده اند که روزی حضرت مرتضی علی رضی الله عنه با خاتون جنت بی بی زهرا رضی الله
عنها حکایت از دواج حضرت سلیمان میکرد که در وقت کار خیر دختر و اماد و خود را تاجی داده بود که تمام تاج را
بگوهر شب چراغ مکلل کرده بود که هر یک گوهر از ایشان خراج ولایت می ارزید خاتون جنت غمگین
گشت و دالست که مگر حضرت مرتضی علی در امادی پدر من چیزی نیافته است از مال دنیا دی
پس ازین جهت بها حکایت او میکند و ازین اندیشه در خواب رفت ناگاه جمال جهان آرای پیغمبر
در خواب دید و گفت ای جان پدر حوران بهشت و من و مادر تو مشتاق لقای تو شده ایم شاید
که از دار الفنا بدار البقا در این ایام رحلت نمائی چون از خواب بیدار شد حسن و حسین رضی الله عنهما را
پیش خود خواند و در روی ایشان میدید گاه خنده میکرد و گاه گریه میکرد و چون مرتضی علی رضی الله عنه
آمد حالش چنان دید گفت ای خاتون جنت گاهی خنده میکنی و گاهی گریه میکنی این چه حالت است
بی بی گفت که من در خواب چنان دیده ام چون جمال پدر و مادر و لقای ایشان خواهم دیدار
فرحت میخندم و چون جدائی جگر گوشگان بیاد م آید از غم میگریم و چون بی بی وفات یافت
و دفن کردند شبی مرتضی علی او را در خواب دید که مضطر است فرمود که یا خاتون چون مضطر و دلگیر
استاده گفت سوزن را از همسایه آورده بودم از برای دوختن جامه کهنه خود چون کهنه را دوختم در
خلال گوشه دیوار خلانیدم و باز باد دادم مرا به بهشت راه نمیدهند چون حضرت علی بیدار شد آن سوزن را
یافت و بصاحبش رسانید شب دیگر در خواب دید که در قصرهای از قصرهای بهشت نشسته است و
حوران در پیش او صف زده استاده اند بجز دست و یک پی بی از زنان دنیا دی نبود خدمت خاتون
جنت استاده بود مرتضی گفت که یا خاتون بهشت این زن کیست گفت این همان فخر شهر سلیمان
پیغمبر است که شوهر او را شما صفت میکردید الغرض چون فردای سفر قیامت شود علم حضرت

رسالت پناه صلی اللہ علیہ وسلم کہ ہفتاد سالہ راہ باشد استادہ کنند و جملہ ملکوت در جنبانند از جائے
جنبانیدن نتوانند پس ہاتفی از غیب آواز دہد کہ خدای عزوجل امر میکند کہ شیر من در دنیا زور و
قوت خود بکس ننمودہ بود و این نشان علم پیغمبر علیہ السلام برگیر و بسبب دامادی وے علی مرتضے
یکدست بر علم زند ہمچون گلدستہ بردارد و جملہ صلحا و علما دران علم باشند ہر یک مانند گوہر شب چراغ
بدرخشند پس داماد مہتر سلیمان تاج دنیا کافی یافت و شما تاج علم مصطفے در عرصۂ عرصات
یابید و گوہر شب چراغ دران مردان باشید و از صراط گذرانیدہ باشید پس اے عزیز جہد
کوشش تمام باید نمود و طلب علم کہ عالم از ذرۂ گنہ احتراز کند و اگر دران افتد حرام داند کافر نشود
و جاہل از ذرہ مناہی قولاً و فعلاً و اعتقاداً خبر نباشد و جہل در اسلام حجت نیست پس بحلال
دانستن او کفر بود و در خبر ست کہ گناہ بزرگ را اگر ہمیشہ یاد دارد و از سبب آن از عقوبت
حق تعالے ترسناک بود آن گناہ خرد شود تا بصغیرہ رسد عفو شود اگر گناہ خرد را فراموش کند و خبر دارد
بزرگ میشود تا بکبیرہ رسد پس ازین جہت پیغمبر علیہ السلام فرمود فضل العالم علی العابد کفضلی علی
امتی کان العلماء سراج الدین و ایضاً قال علیہ السلام سئلت جبرئیل عن فضیلۃ العلماء قال ہم
سراج ملتک فی الدنیا و الآخرۃ و اوحی اللہ تعالی الی نبیہ محمد العلماء اہلی و عیالی و سائل الناس
عبدی و مالہم مالی و من عطی مالی علی عیالی فلہ الجنۃ و لا ابالی و من منع مالی علی عیالی فلا الجنۃ
و لا ابالی و قولہ علیہ السلام من کان فی قلبہ ذرۃ من بغض العلماء یبقی فی جہنم دہرا طویلا
نقل ست کہ در زمانہ ہارون رشید ارکان دولت با و مجادلہ کردند کہ تمام عوال و خزاین بر علما صرف
میکنی و باین جماعت درویشان کہ مستقبل قبلہ نشستہ اند و در عبادت حق تعالے مشغول اند و علائق
از خان و مان بریدہ اند میل کم داری او گفت کہ استحکام دین نبوی و قوام شریعت مصطفوی و احکام
عقائد یقینی بعالمان ست و عالم ہر چند کہ بے عمل باشد چہل کس بشفاعت وے بہشت روند
و عابد اگرچہ در متابعت عالم باشد تنہا در بہشت رود و الا بدوزخ لقولہ علیہ السلام شفاعۃ اربعۃ
بین یدی مولاہم الانبیاء ثم العلماء ثم الشہداء ثم الاطفال الابریاء پس ارکان دولت گفتند کہ بیائید
امتحان کنیم یکے شخص را در میان زجاجہ در آورند و آن زجاجہ را ہیکل آدمی درست اندام راست
کردہ بودند و در اندرون زجاجہ جای روغن و آتش کردہ بودند چون شب شد آتش در زدند

پس تمام از سر تا پاے یک نور می نمود و آن شخص را گفتند که در صومعه فلان عابد بر رو و امتحان کن چون آن شخص در صومعه در آمد تمام صومعه پر نور شد عابد از جاے برجست و گفت من انت آن شخص گفت انا جبرئیل گفت شما را مرتبه پیغمبری شد زیرا که ریاضت بسیار بجا آوردید و مشقت تمام کشیدید الحال حکم باری تعالے بر نیست که شما پیغمبر شوید و من جبرئیل ام هر معجزه که از شما خلق میخواهند من بر شما خواهم آمد و با تمام خواهم رسانید شما را باید که فرو او عوی پیغمبری بکنید و دعوت نمائید عابد گفت اگر فردا شما نیائید من چگونه خواهم کرد گفت و با باشد که جبرئیل هرگز در وغ نگفته است عابد قبول کرد و آن شخص با کرام تمام از صومعه بیرون آمد باز پیش عالمی رفت که پیغمبر از فرض خداے هیچ از نوافل بجا نیاورده بود و شب نظر اغنت خواب میکرد چون در پیش او رفت از انگشت پایش شعشعه عالم هیبت بیدار شد و خانه پر نور دید کلمه تمجید گفتن آغاز کرد دید که از پیش او نمیرود گفت کیستی آن شخص گفت منم جبرئیل که تو پیغمبر شدی و حق تعالے در وو می فرستد که شما علم بسیار کردید الحال باید که پیغمبرے قبول کنید عالم گفت که اے ملعون بعد بن محمد عبد الله کسی را پیغمبری نیست و دست بر چوب برد و ستوطش گفت و خواست که چوب بر سرش کوبد آن شخص از پیش او گریخته در خانه خود آمد و چون روز شد بادشاه و ارکان دولت آن شخص را در پیش خود خواندند و پرسیدند و واقعه باز نمود همه ارکان دولت بادشاه امام یوسف را پسندیدند که عابد کافر شد زیرا که این مقدار ندانست که بعد از محمد مصطفے صلی الله علیه وسلم پیغمبر دیگر نباشد و عالم ایمان خود را بسلامت برد پس معلوم شد که استحکام شریعت محمدی بعالمان سنت که نگاهبانان دین اند نه بعابدان و زاهدان اے برادر از احتراز کن از عابد خامے و جاهل و از عالم ناپرهیزگار و غافل آورده اند که سه صد و شصت مریدان امام حسن بصری قدس الله روحه در ظاهر و باطن مانند او شده بودند و اگر در آتش می نشستند چنانکه در آئینه آتش می نمود در ایشان چنانکه آورده اند که یکی از ایشان و اصل نام بن حارث روزی چند بخدمت امام حاضر نشد امام کسی را فرستاد تا او را دعوت کند چون آن کس رفت سلام داد جواب نه گفت فرستاده گفت ترا امام میخواهد گفت بخدمت امام بروم چشم میر فتم اما به طفیل امام بخدائے رسیدم و الحال بر فتن پیش امام خود رخصتم نمیدهد چون آن کس پیش امام رفت و واقعه باز نمود امام دیگرا باز فرستاد و گفت بگو که امام خود خواهد آمد و الا بیا آن شخص رفت و گفت که امام اینچنین گفته است گفت از آمدن او خدا باشم اما

فائده ذکر مرید حضرت شیخ حسن بصری رحمة الله علیه که کامل شد بی خدمت شیخ و بی صحبت او و بی تعلیم او و بی تلقین او و بی تربیت او

برفتن من رخصت خدای نیست چندگرت آن کس درمیان گشت آن مرید اجابت ننمود عاقبت
امام خود پیش او آمد و انکدن امام نیز نرنجاست و جواب سلام نه گفت امام گفت که این طریق
از کجا بشما رسید گفت که هم از طفیل شما بخدای رسیدم امام گفت این را حجتی باید تا واقعه راست باشد ناگاه
تخت نورانی بالای سر و اصل آمد و استاد چنانکه نور از بنور آفتاب غالب شد و اصل
ببالای آن تخت سوار شد و باز فرود می آمد و آن تخت غائب شد امام گفت روز دیگر نیز
باید نمود تا کارت باتمام رسد قبول کرد روز دیگر از طرف ولایت بصره مردمان حاضر شدند روز
دوم چون امام رفت وی همچنان در خری و بی ادبی خویش بود امام گفت کرامت دیروز نه امروز
باز پیدا باید کرد باز تخت پیدا شد و آمد امام گفت سوار شو هر چند که قصد کرد نتوانست سوار شدن امام
گفت ای لعنة الله چرا راه مرید من زدی آن تخت در هوا بماند و دود سیاه و پراگنده شد و اصل خجل و شرمنده شد
در پای امام افتاد و تائب شد گفت یا امام این چه بود گفت تخت شیطان بود دیروز چون من بصرف نگاه
کردم زنجیری در دست داشت و دست دراز کرد و سوار شد چون من امروز نظر کردم نتوانست زنجیر یابد از ترس من چون لعنت کرد مش گم شد و گفته اند که بعد از وفات امام بنیاز از اصل خود را پیر و پیشوائی
خلق کردند بسیار جهال را از دین حق بر باطل انداخت و متعزل گردد از جمله مریدان عبد الواحد بن زید و
حبیب عجمی را نوازش داده بود کرنج خان داده از عبد الله بن زید پیدا شد اول زیدیه دوم فضیلیه که تعلق
بفضیل بن عیاض دارد سوم ادهمیه چهارم ابو هریره پنجم حشیشیه که تعلق بمشار دارند خانواده از حبیب
عجمی پیدا شده اند چون عجمیه دوم داود یه سوم کرخیه چهارم سقطیه پنجم فرود سیه که تعلق بجنید بغدادی دارند
ششم عباسیه که تعلق بخواجه عثمان مغربی دارند هفتم سهروردیه که تعلق بشیخ ابو نجیب سهروردی دارند هشتم کبرویه
که تعلق بشیخ نجم الدین کبری دارند نهم ستاریه که تعلق بعبد الله ستاری دارند نقل است از امام حسن بصری
رضی الله عنه که هر که بغیر از دست پیر کامل ارشاد خلق کند ضال و مضل باشد و این چهارده خانواده برحق
اند و هر یکی بعض یک و بعضی تا چهار تا پنج کس را مرید میگیرند فتد انیکه هجوم و جماعتی مردمان میروند و سر میگیرند
و پیر میگویند که شما را چیزی نمانیم از انوار و انوار گویا که همان پیر او همان نیست بلکه شیطان است که
ایشان را از راه حق بر باطل خواهد انداخت و در مضلات اندازد چنانکه روزی امام حسن بصری
رضی الله عنه مر اصحاب خود را گفت که شما مثل اصحاب رسول خدا هستید ایشان خوش حال شدند

حاشیه: بنیاز از دست پیر کامل گمراه باشد

امام گفت بریش و دش میگویم نه از روی عمل که اگر شما ایشان را دیده بودید همه را دیوانه میدانستید بسبب آنکه از جمله تعلقات دنیاوی منقطع شده بودند و اگر ایشان شمارا میدیدند همه را کافر میدانستند و نیز روزی کسی امام را پرسید که یا امام مسلمان کیست گفت مسلمانان در زیر خاک خفته اند و مسلمانی در کتاب است

نقل است که روزی امام رضی الله عنه بر قبر مرید خود نشسته بود و گریه میکرد و گفت ای یاران هر کسی این گور را گور خود و اندیشه میان کسی گفت که آری خواهد آمد امام گفت لابل هر چه آمدنی است آمده پندارید همه چندان گریستند که آن خاک را گلابه کردند اینست طریق مریدان از اینجاست که روزی سید جلال جهانیان بخاری ثانی که پیر ماست در روضهٔ حضرت رسالت پناه نشسته بود که از بالا کبوتری آمد و در روضهٔ مبارک می گشت حضرت ایشان میگفتند ای درویش بی ادب بنشین چون نشست شیخ فرید عطار بود از گفتهٔ سادات دل تنگ شد حضرت گفت که یا شیخ شما علم کرده اید یا نه گفت من علم طلب دارم سید جلال بخاری رحمة الله علیه گفت گهی شیطان را دیدهٔ شیخ فرید گفت یک مرتبه دیده ام اگر آن باشد حضرت ایشان گفت چگونه بود شیخ عطار گفت که در الهام نور چهار ستوره سپید زادهٔ خواهران بودند دلی دلی خورد دلی دلی تاج دلی دلی شهباز دختران دلی دلی تاج در رباب همه لیلا بودند دلی دلی نور در بستم سوز روزه افطار میکردی من هم کرمت مردانه بستم که من نیز بدارم چون نظر کردم از چهارده روز پیشتر رفتن نتوانستم روز چهاردهم علی الصباح روشراق افتاده بودم و چون شعلهٔ آفتاب برآمد در میان او چیزی سفید بود و در آمد و در دلم رفت تشنگی و گرسنگی از من رفت اما در دلم چندان کدورت و سیاهی نشست که آنچه از علم بواطن و مراتب درویشان میدانستم از باطنم جمله رفت خواستم تا خود را در چاهی آویزان کنم چون خود را آویزان کردم آوازه داد که کار تو بمراد اند برای چون برآمدم هیچ سیاهی از دل من نرفته بود باز خود را آویزان کردم باز آواز کرد که برای باز بدر آمدم باز از خاطرم سیاهی نرفته بود همچنان مدت شش ماه آویزان میشدم و مرا بیرون می کشید و بعد از شش ماه چون آویزان شدم باز آواز کرد که کار تو برآمد از ین چاه برای گفتم ای ملعون تو از من چه می طلبی چون شناختش باز دیگر آواز نه کرد و آن سفید از دهانم بیرون شد و در خاطرم صفائی پدید شد و آنچه از بواطن من چیزی رفته بود باز آمد پس سید جلال گفت که سفیدی در عین سیاهی است زیرا که اگر شما را علم می بود شیطان روزه شما نمی شکست و در مدت شش ماه شما فریب نمیداد

واز روضهٔ مبارک بالائی پریدی که پای نهایت بالای روضه بودی پس شیخ عطار گفت که یا سید جلال شما که علم کرده اید شیطان را هم گمی دیده اید گفت دو مرتبه یک گست درین زمان دیدم زیرا که چون من درون روضهٔ سرور آوردم از عقب کسی فریاد کرد یا سید جلال بشما کارے دارم من بفراست علم دریافتم که درین چنین محل که من بزیارت روضهٔ حضرت میروم و مرا منع میکند نباشد مگر شیطان گفتم ای لعنة الله چه کارداری و دیگر روزی دیدم که کلام الله در دست گرفته بود گاهے پیدا میشد و گاهی غائب گفتم ای لعنة الله بکلام حق چه کارداری شیطان کلام الله را از دست انداخت و رفت بعد ازان حضرت خواجه عطار در طلب علم مشغول شد ای برادر خواف این مبلغ باید کردن که مهتر داود علیه السلام همیشه گریه میکرد و از گریه کردن نمی آسود و چشمان مبارکش ورم گرفت مهتر جبرئیل آمد و گفت ای داود گریه از برائے چیست گفت از برائے آنکه اگر مارا از کار آخر بیاگاهند مهتر جبرئیل گفت که خدائے تعالی میفرماید که اگر چندان گریه کنی که سنگ خاره آب چشم بگدازی آگاهت نکنم و محمد آخر الزمان آید که از طفیل او جمله موجودات در وجود آورده ام او را نه آگاهانم مرا یاد و لام کارست یا از جانب راست بعد از خروج ارواح آواز آید لا یخافون و یا از جانب چپ آواز آید لا یشترون و نیز مهتر یحیی علیه السلام چون بغایت جوانی رسید چندان گریه میکرد که رخساره مبارک او ریش شد و چون افتاد هر دو طرف استخوان مے نمود و مهتر زکریا علیه السلام گفت که ای پسر من دعا کرده بودم که خداوندا پسرے دهی که پیغمبر مرسل باشد و پیش ازین نام بنام او کسی ننهاده باشد بفرمان خدای نام شما یحیی نهادم و شما چندان گریه میکنید که روز روشن بر من تاریک شد حال چیست گفت ای پدر جبرئیل آمد و گفت که میان دوزخ و بهشت وادی ست که مسافت او قطع نشود مگر با چشم مهتر زکریا علیه السلام گریه کرد و گفت ای پسر گریه دراز شد مرا نیز گریه باید و رجا بیشتر از خوف باشد لقوله تعالی سَبَقَتْ رَحْمَتِی غَضَبِی چنانکه وقتی حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم با خداوند خود التماس کرد که یارب العزة حساب امت من بدست من بده تا در پیش پیغمبران دیگر شرمنده نشود حق تعالے گفت یا محمد ذات ما ارحم الراحمین است میخواهد که پیش تو نیز شرمنده نشود حکایت آن جوان یاد کن و آن چنان بود که روزی جوانے پیش شما آمد و گفت که یا رسول الله گناهے عظیم دارم و بگویم که شما گناهکاری را در کدام دوزخ دراندازد و شما فرمودید که چه گناه کرده جوان گفت عاشق دختر بودم

فرمودن حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم جوان را که گناه خود را بگوید

فرستادن حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم جبرئیل را که از جوان بپرسد

آمدن جبرئیل و پرسیدن از جوان

فرستادن حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم جبرئیل را که جوان را بشارت دهد

آمدن جبرئیل و بشارت دادن جوان را

واد پارسا بود و هیچ نوعی با فعل ناشائسته نمیکرد و چون از دار الفنا بدار البقا رحلت نمود شب دفتم
وادرا از گور کشیدم و خواستم که با او مجامعت کنم دست راست براندام نهانی خود نهادم هر چند که تکلیف
کردم دور نتوانستم کرد کار دکشیدم و دستش را ببریدم باز دست چپ براندام نهانی خود نهادم آنرا
بریدم و کار ناشائسته بدو کردم و چون بروان شدم از عقب آوازی شنیدم که ای جوان مرا درین معرکه
مردگان جنب و شرمنده کردی برود در عرصات شرمنده شوی یا رسول الله پس جزای من چه باشد
شما فرمودید که از پیش من دور شو تا از شومیت تو بر من عذاب نزول نشود و آن جوان از پیش شما
برخاست و راه بیابان گرفت و گفت یا صمد احد مرا از حضرت خویش براند و در حضرت پاک تو آمدم
از پیش خود مرا ازان باری خبرم کن که مارا در کدام دوزخ خواهی برد من از کرم خویش بر سرش ندا
کردم که ترا بخشیدم و گفته اند که درین میان یکی از عرب پیش حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم
آمد و گفت یا رسول الله شنیده شد که حساب امت خود بدست خود التماس کردی چه جواب یافتی
پیغمبر علیه السلام گفت هر چند که خواستم بدست من ندادند آن شخص شادی کرده در رقص آمد و دست
کوفتن گرفت حضرت رسالت پناه فرمود که سبب شادی چیست گفت ازانکه ارحم الراحمین
ست و مهربان ترین ست از حضرت شما و مشفق از مادر و پدر بر بندگان ست لقوله تعالی قُلْ یٰعِبَادِیَ
الَّذِیْنَ اَسْرَفُوْا عَلٰٓی اَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوْا مِنْ رَّحْمَةِ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ یَغْفِرُ الذُّنُوْبَ جَمِیْعًا اِنَّهٗ هُوَ الْغَفُوْرُ الرَّحِیْمُ
ابو هریره بصری گفت قدس الله روحه که خداوندا مرا ازان گناهکاران گردان که اضافت ایشان
بذات پاک خود کرده و یا عبادی گفته و چون نامست غفارست رحمت شما امروز عاصیان را
درکارست پس مارا چه غم از گناه بسیارست آورده اند که وحی کرد حق تعالی بسوی پیغمبر ما صلی الله
علیه وسلم که یا محمد اگر تمامی خلق پیش بخیل ترین مخلوقات باشد و خسته خرما از و طلبید هدیه نیابد پیغمبر
گفت یا خداوندا خسته خرما هیچ کاروی نباشد و بی تکلف خواهد داد گفت منکه ارحم الراحمین تم و کمال
صفت غفاری من اگر گناه هر یک مقدار پری آسمان و زمین باشند چون بی مغفرت در آید آسان
باشد از بخشیدن خسته خرمائی او اگر گناه بندگان بنوعی پس صفت غفاری ما اهل بودی و باینچنین
بذات پاک من سزا نیست یحیی بن معاذ گفت خداوندا تو که بچندین عز و عظمت مارا بچندین
ذلت و فجوری عبادی میگوئی و اضافت بذات پاک خود میکنی ازین شرف و بزرگی مارا دیگر

چه بهتر بارا همین اضافت بسنده ست والا تقطوا منهو بجای خود باشد و در تفسیر میبدی در بیان این آیت
یَا أَیُّهَا الْإِنْسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِیمِ الَّذِی خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ بزرگوارے
گفته است که اگر بارا خطاب شود که چه چیز غره کرده بود ترا جواب گویم که یارب کرم شما و کریم آنرا گویند که
نجشد و سنت نهند و اکرم الاکرمین آنرا گویند که چون شخصے گناهگار را خطاب شود که فلان گناه ترا
بخشیدم پس مانند آن گناه از تمام عالم بخشد ای برادر هر چند گناهگاری بامید کرم او امیدوار باش
که امن فی الامیدی بغایت هر دو کفر ست و چون ایمان را دانستی کمال او را باید دانست در ذخیرة
الملوک آورده ست که ایمان را چهار کمال ست اقرار و تصدیق و عمل بالارکان و متابعت
رسول الله و هر کرا اقرار نیست او کافر ست و هر کرا اقرار ست و تصدیق نیست او منافق ست،
و منافق بدتر از کافر ست کما قال الله تعالی ان المنافقین فی الدرک الاسفل من النار
و این هر دو طائفه را جاوید در دوزخ باید بود بر این اعتقاد باید کردن و هر کرا اقرار و تصدیق ست اما
عمل بارکان نیست او را مومن عاصی گویند بقول همه اهل سنت و جماعت که ایمان زیادت و کم نمیشود
چنانکه قرص آفتاب هر چند گرد و غبار و کسوف میشود که او را سیاه کند اما قرص او را هیچ نقصان نمیشود
و هر چند که روشن شود قرص او نیز زیاده نمیشود پس ایمان بعمل زیاده نشود و بگناه کم و نقصان نپذیرد
پس عمل حسنه بارکان کردن از کمالات اوست نه زیادتی و نه نقصان و عمل نیک کمالیت ایمان است
چنانکه صیقل مر آئینه را و عمل سیاه کدورت ست مر ایمان را نه نقصان چنانکه زنگ آئینه را و هر کرا
اقرار و تصدیق و عمل بالارکان ست و متابعت رسول الله صلی الله علیه وسلم نیست او را مبتدع گویند
و مبتدع نیز همیشه در دوزخ باشد لقوله علیه السلام اهل البدعة کلاب من اهل النار و بیت
مانند کسی ست که یخ را آب تر میسازد و میخورد و میگوید که نان خورش را خوردیا فتم پس از مبتدع احمق تر
نباشد که متابعت حضرت رسول الله را مانده و فعل خود ساخته را دین دانسته هر که غیر عمل را مقصود
داند مقصود نرسد که پیغمبر گفت علیه السلام کل بدعة محدثة و کل محدثة ضلالة
فی النار و گفته اند المبتدع من یعمل غیر طریق الشرع والشارع با ایشان دشمنی داشتن یکی از اصول دین
کما ستد کره انشا الله تعالی و با ایشان دوستی از ترس زوال ایمان ست هر که ایشان را در مجلس
بدست دیا غریبان غیبت کند و یا بر نجاند خداوند تبارک و تعالی از فرح اکبر که هر کسی را در قیامت

ورپیش ست او را امان بخشد علیه السلام مرا هان اهل البدعة منه الله مرتبة الاکبر
و نیز کسیکه با لشیان دوستی دارد و سخن نرم و چرب گوید و یاری در شدت یاری دهد در تفسیر منیر سلطان ابراهیم
ادهم قدس الله سره گفته است که نور ایمان و حلاوت شریعت از و بر گیرند هر که اندو هناک شود از جدائی
یار اهل بدعت گویا که کوشش بخرابی عالم میکند لقوله من تدهن لاهل البدعة سلب عنه
نور الایمان و حلاوة الشریعة و امین من تبسم علی وجه البدعة قد اعان علی هدم الاسلام
چنانکه در خبر ست که مهتر داود علیه السلام زنده پوشیده در غاری رفت واز خلق کسیوشده بحق مشغول
شد و بحکم رب العزت جبرئیل آمد و گفت یا داؤد چرا در غار رفتی گفت از قهاری و جباری رسم
جرئیل گفت آگه خداوند تعالی بعزت و جلال خود سوگند یاد کرده ست که اگر تمام عمل اولاد آدم بجا
آری ذرهٔ ازا نهانه پذیرم تا بدوستان من دوستی بدشمنان من دشمنی نکنی چنانکه آورده اند
که مهتر عیسی علیه السلام نیز همچنان کرد و رفته در غاری نشست برو نیز همین خطاب آمد دوستان
دوستی کردن نیز یکی از اصول دین ست قوله تعالی یوم لا یغنی مولی عن مولی شیئا و لا هم ینصرون
الا من رحمه الله و در روز قیامت هیچ یاری مبتدع و مرد و د باشد بلی نیاز مناز د و یار را از عذاب خلاص
شفاعت نتواند کرد مگر کسیکه ایمان بخدای و رسول خدا آورده باشد و در متابعت رسول الله مستقیم
شده باشد بدیگری شفاعت کند و در ذخیرة الملوک مذکور ست که هر مومن را باید که چهل را از مومنات
و مومنات برادر خواند و خواهر خواند گیرد که فردا قیامت بصفت ستاری هر یکی را به بهشت چنان
برد که هر یکی از ایشان پندارد که شفاعت و برکت نیست و دیگران را خلاص کردم نقل ست که مردی
بود هیچ عمل نافله چنانچه طریق اولیا حت نداشت الا هر جا که نام انبیا و اولیا و صلحا و علما می شنود
می نوشت تا بغایتی نوشته که بار کرده بر پشت خود میگشتاند قضا را روزی در آب غرق شد و ازو
دفتر تا آب برد و او خود دست و پا زده بصد حیله بیرون آمد و چون بر ساحل افتاد غمگین نشست هیچ
غم نداشتم مگر اینکه از جهت دوستی دوستان خدای نامهای ایشان جمع کرده بودم این نیز از دست رفت
همین غم در خواب رفت دید که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم بجمله انبیاء اولو العزم اجمعین
نشسته ست و خود را نیز در میان ایشان دید و دفتلی در پنهان نشسته بود نگاه دید که فرشتگان اندوخته
اندوخته گرفتند و طبقهای پر از الوان نعمت آوردند چون نزدیک او رسیدند او را منع کردند و گفتند که شما

ازین جماعت نشستند و برخیزید تا گاه حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم را برد نظر افتاد و گفت که او را
کوزه دست شستن بدهید و بهمراه این جماعت بخورد زیرا که دوست دارنده این جماعت است چون خوردنی را
با نشان همراه خورد و بیدار شد تمام معانی ولایت در و جمع شده بود و نیز نقل است که سلطان ابراهیم بن
ادهم قدس الله سره العزیز در وقتیکه امیر بلخ بود خواب دید که دو شخص پیش آو آمدند در دست یکی دوات
و در دست دیگری پارچه کاغذ گفت شما کیانید گفتند که ما یان هر دو نوشته ایم که نام های اولیا الله را
جمع میکنیم و بآسمان می بریم گفت نام من نیز بنویسید گفتند تو از نشان نه گفت من از اولیاء الله را
دوست تر دارم از وی در گذشتند همدران خواب بود که باز همان فرشتگان آمدند و آن کاغذ را نمودند که
نام وی مقدم از همه اولیا بود گفتند چون از تو گذشتیم فرمان خدای تعالی بر ین شد که نام او بنویسید که
وی دوستدار دوستان منست لقوله علیه السلام من احب قوما حشر معهم وجزاء
بخلائهم حشره فی زمرتهم وان لم یعمل باعمالهم نقل است که بزرگواری بود گربه داشت که در حرم او
میبود و خاصیت آن گربه این بود که هرگاه در خانقاه آن بزرگوار مهمانان می آمدند گربه نزد یک ایشان
میرفت و تفحص میکرد که چند کسانند و در حرم می آمد و آواز میکشید و ایشان خاصیت گربه دانسته بودند هر چند
گربه آواز می کشید آن مقدار مهمانان را خوردنی سر انجام میکردند آورده اند که یک روز بمقدار
آواز خوردنی پخته بودند وقتی که مائده حاضر آوردند دیدند که یک کس از ان زیاده بود ایشان گفتند که
مگر گربه غلط شده است چون گربه بدر سید دید که یک مرد بیگانه است درین میان گربه آمد و آن کس را
بچنگال میزد چون تفحص کردند آن کس از مهمانان نبود آورده اند که دزدی دیگر برای مهمانان دیگ نشانده بود
و بر روی آن دیگ برغوله بود ناگاه مار دی عظیم اندان دیگ افتاد فی الحال گربه در رسید و از طرف
آن دیگ می گشت و فریاد میکرد و آن دیگ را بچنگال میزد ایشان گفتند که امروز بمیدانیم که این
گربه را چه حالت و قهر میکردند و او را از انجا میراندند آورده اند که چون خوردنی پخت و دیگ جوش میزد
گربه ناچار شده خود را در ان دیگ انداخت چون بزودی او را کشیدند طاقت نداشت مرد پس
چون خوردنی مردار شد بکشیدند و می نواختند ناگاه دیدند که اندرون دیگ ماری کلان پخته شده بود و چون دانستند که کار
این بود آن بزرگوار گفت که خود را خدای خویشان ساخت باید که او را در کفن کرده دفن کنید آورده اند که
چون مردمان بزیارت آن بزرگوار میرفتند اول زیارت گربه میکردند بعد ازان بزیارت آن بزرگوار میرفتند و الله اعلم بالصحیح

کرگربه مهمانان را بچشم سر تفحص نمیکرد بلکه از باطنش خبر داشت هنوز مهمان نرسیده بود که آن گربه آواز می
کشید و شیخ خود را خبر میکرد پس ای عزیز معلوم باد که از سبب درستی اولیاء الله گرچه باچندان کرامت حاصل
شده بود پس که خدمت و متابعت و دوستی اولیا گزیند پس هم عجب که بدرجه ولایت رساند کار با خلاص و
متابعت است آنکه مستقیم بشریعت بوده باشد و او نیز تابع کسی باشد که بجای رسیده و در خدمت و متابعت
هر دو صورت و شیطان تیرکیست که در متابعت او بجز ضلالت نتیجه نیابد از اینجاست که پیغمبر گفته است
الحب لله البغض لله پس هر که اقرار و تصدیق و عمل بالارکان و متابعت رسول الله دست او را اولیاء الله گیرند
چنانکه بایزید بسطامی و ابوالحسن خرقانی و معروف کرخی قدس الله سرهم که ایشان ذره قدم از شریعت
تجاوز نموده نبودند در جمع ملکی آورده است هر اولیاء الله اگر یک سر موئی از شریعت تجاوز نکنند و
حلال را نداند کافر گردد و اگر حرام داند پس از مراتب حق و ولایت دور افتاده باشد و اگر گوید که شریعت و
طریقت دیگر و حقیقت دیگر و معرفت دیگر است درین خوف کفر است زیرا که عوام الناس گمان برند
بغیر شریعت مصطفی راهی دیگر است که سلف نهاده اند و باین ظن در فساد افتند اما اگر گوید که طریقت
و حقیقت و معرفت زینتها و کمال شریعت اند راست چنانکه آورده اند که روزی حضرت بایزید
بسطامی همراه اصحاب چند بزیارت بزرگواری رفت و گفته اند که کرامت او چنان بود که هر عیب چنانکه
کور و لنگ و غیر ذلک در نظر او آمدی تندرست شدی چون حضرت بایزید در رسید وقت اضحی بود
بیرون مسجد آمد استاد چون شیخ برآمد نظر کرد همه بیماران صحت یافتند ناگاه شیخ رو بقبله آورد و آب دهن
انداخت حضرت بایزید از انجا برگشت و زیارتش نکرد یاران گفتند که یا شیخ از راه دور آمدی چرا زیارتش نکردی
گفت از یک مسئله شرعیه خبر ندارد که آب دهن رو بقبله انداختن مکروه است و آنچه از کرامات او ظاهر میشود
همه مکروه و استدراج شیطان است چنانکه صدیق اکبر ابی بکر الصدیق رضی الله عنه گفته اند که در حالت نزع
یکی از اصحاب نزدش رسید گفت آب دهن مبارک خود را چرا در دهان نگاه داشته گفت نرطرف چپ
نمیتوانم گشت که آب از دهن اندازم و اما بطرف دست راست ازان باز که من پیغمبر ایمان آورده ام
آب از دهن نیانداخته ام و در وصیت نامه امام اعظم رحمه الله آورده است که در هر لاتی که آثار بدعت و
اهل بدعت ظاهر شوند قوم آن ولایت را خدای تعالی بدست پادشاه ظالم اندازد و سماع است از مرشد محقق
قطب الاقطاب سید السادات سید علی ترمذی قدس الله سره العزیز که روزی خواجه نجم الدین کبری قدس سره

بغیر وجد دست مبارک خود بالا میکرد و در حالت سخن کردن آورده اند که دران سال در تمامی بخارا چندان
بلاها می گوناگون پیدا شدند که خلق از مضرت ایشان اکثر ملاک شدند و اکابر شهر پیش شیخ رفتند
تا دعا کند که مضرت و بلا دفع شود چون شب شد شیخ وضو جدید ساخت و برام برآمد و دعا کرد که
خداوندا این بلا را دفع گردان هاتفی بر سرش آواز داد که این بلا از شومیت آن بود که دست ما بغیر وجد
بالا کرده بود ی گفت خداوندا بدعت من کردم گناه خلق چیست بلا من تعلق دارد و فرشتگان از بامش اندا ختند
پای مبارکش شکست و دران زمان در شهر هیچ مرد سر سیم نماند علی الصباح خلق را معلوم شد بعیادت او
رفتند و گفتند یا شیخ ما شمارا وسیله بخدا میساختیم تا بلا از من دفع شود از ما دفع شد و بشما رسید سبب
چیست گفت شومیت ما بود بما رسید شما خلاص شدید پس ای برادر چون ایمان بالجمال دانستی باید که
اصول دین نیز بدانی و مجموع او درین حرف ست تباع السنت عبارت لذت توحید ست یکی گفتن بزبان
و دانستن دیگی اعتقاد کردن ست و عبارت اذان بنوت ست که اول همه آدم صفی الله و آخر او
ختم همه محمد مصطفی علی هر که چنین ندا نداز امت محمد صلی الله علیه وسلم نیست و عبادت از الف اما
ست یعنی کار دین را از کار دنیا مقدم باید داشت چنانکه آورده اند که داؤد طائی قدس الله روحه را شاد
درم از میراث پدر بدست آمد همه را بباد شاه آن زمان داد گفتند ش چرا تصرف فقرا و مساکین نکردی گفت
حق بادشاه بود زیرا که پدرم قدری بود میراث کافر بوارثان حرام ست و تعلق بیت المال دارد
و شما نزاردرم در خانه داشت آنرا تصرف فقرا کرد گفتند چرا چندین خزائن را تلف کردی گفت فانی بودنی
کردم گفتند چرا برای فرزندان نماندی گفت فرزندانم ازدو حال خالی نباشند اگر دوستان حق باشند حق دوستان
خود را ضائع نکند و اگر دشمنان حق باشند غمخواری دشمنان حق نخواهم کرد و عبارت از عین عدل ست یعنی
انصاف هر کی اندر خود در خود بجا آوردن چنانکه بادشاه را در رعیت عدل واجب ست کما قال علیه السلام صاحب
الوحد ملعون و تارک الوحد ملعون چنانکه منقول ست در فتاوی عرائب که بادشاهی بزرگواری را پرسید که معنی این حدیث
چه باشد گفت صاحب درد شما ئید و تارک درد من که پرستا بغیر فریضه نافله انصاف و عدل بر خلق مقدم ست
که پیغمبر فرموده است صلی الله علیه وسلم العدل ساعة خیر من عبادة الثقلین ایضا العدل ساعة یوازی
عمل الثقلین و تارک درد من که عمل را ترک داده یم گفته اند که خوف بی عدل خرابی ولایت و قتا ما و اگر نه
خانه را چاره نیست که خراب شود و در ذخیرة الملوک ست که وقتی بادشاه روم که نام او عیسی بود دولت

فصل ۱
بیان فرمودن شیخ رحمة الله علیه بادشاه را در باب عدل و انصاف و ترک ظلم و جور و بیان کردن
حدیث پیغمبر صلی الله علیه وسلم در باب عدل و انصاف و بیان کردن

و اتفاق کردند که هارون الرشید را خلیفه باید گرفت که مرد فقیه و دستدار علما و فقرا است چون هارون رشید خلیفه شد تمام آئمه اسلام پیش او رفتند و همه را بمنصبها و ضیاع خود قرار کرد مگر سفیان ثوری که پیش ازان ایشان را در ایام طالب علمی رودی محبت و دوستی بسیار بود الحال از صحبت او با منصب حاضر نمیشد هارون رشید نوشته فرستاد که در دوستی ما و شما چه نقصان افتاد که در بن ما یام حاضر نمیشوید اگر قدم شریف خود را بخانه فرمائی عنایتی کرده باشی شیخ نیز نوشته فرستاد که در ان ایام که طلب علم میکردی بمیراث محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم نشسته بودی کما قال علیه السلام العلماء ورثة الانبیاء و شرح قصص آورده است کما قال علیه السلام ملوک ثوان دینارا و لا درهما انما ورثوا العلم و الیحال بر میراث فرعون نشستی ما را بشما دوستی و آشنائی دیگر نشاید چون امیر المومنین بشنید در وقت شب افتان به راگرم کرد و در راه گذر شیخ سفیان استاد چون شیخ از دروازه برآمد هارون رشید کوزه پیش داشت شیخ روی ازدی بگردانید هارون رشید بیکدست دامن او را گرفت و بدست دیگر کوزه بدست گرفته استاد شیخ گفت دست خود را از دامنم بدار که روی شما نخواهم دید خلیفه گفت شما را باید که روی ما را نه بینید که روی ما ملوث نیاست و من دامن شما را نخواهم راند که دامن شما دین ست و دست از دین نمی شوم چون شیخ این سخن از خلیفه بشنید روی بدو آورد و در معانقه گردید و بگفت که شما را بخدا سپرده ام باز از من طمع مجالست ندارید پس امرا را عدل یک ساعت بهتر ست از دو سال ورد و ورد و ظیفه را باید که ورد و را و خود را هیچ حال ترک نکنند مگر بغیر از ضرورت که بضرورت فرض نیز ساقط شود و اگر ورد را ترک کند بیلا گرفتار شود چنانکه آورده اند که نماز تهجد بر محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم در آغاز اسلام فرض بود و بر اولیاء الله که در متابعت حضرت اند واجب ست که بزرگواری را گفته اند که یک شب نماز تهجد از دفوت شد و ان روز نشسته بود ناگاه اسپی از بالای او در گذشت و پای او را شکست بیچاره هنوز بمصیبت پای گرفتار بود و تاب و پیچ میکرد ناگاه هاتفی آواز داد که باز نماز تهجد را فوت خواهی کرد چندان اندوه و غمخواری بدو رسید تاسف خورد که مضرت پای را فراموش کرد زیرا که هر که امری را در پیش گیرد و لا فی آن زند باید که بجا رساند و ترک ندهد که شرمندگی دو جهان ست چنانکه **نقل ست** که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم فرمود که من خواستم که از خدای خود که مرا از گناه صغیره و کبیره آگاه کند خدای تعالی بمن نمود و حتی که از گناه دزه نیز آگاهم کرد پس هیچ گناهی بدتر از ان ندیده ام که کسی یک آیت کلام الله را یاد داشته باشد

باز فراموش کند و در شرح مشارق آورده است که پیغمبر فرمود علیه السلام که بدترین مردمان کسی است که آنچه بروی فرض نباشد و بر خود فرض گرداند یعنی نذر کند و عهد کند و عده وفا نکند و تاجائی رسانا

و آورده اند که مهتر یوسف علیه السلام طبیب پرسید یا رسول الله در ایام که بادشاه مصر بنودی و ترا غلام میگفتند دوازده هزار مردمان و دوازده هزار زنان و دوازده هزار دختران بکره از شوق و محبت شما مرده بودند و اکنون از ان جمال جهان آرای شمه باقی نمانده است اگر گوئی هر ضعیفی شما که باشد فقیر علاج کند مهتر یوسف علیه السلام فرمود که ای طبیب من محتاج علاج نه ام و رنج من ظاهر است و رنج من آنست که مدت سی سال ست که من بادشاه مصر گشتم و چندان خزائن و اموال و خراجات و بیت المال که دارم همه صرف فقرا مسکینم و در روز روزه میدارم و چون وقت افطار شود نان از مردوری زنبیل باقی که بدست آورده باشم میخواهم که بخورم در خاطر می آید که مبادا در دلا من فقیری گرسنه خفته باشد و من از احوال او خبر نباشم فردای قیامت ما خوذ شوم پس بمواقفت او من نیز گرسنه خواهم خفت پس در ین سال من نان جوی یک وقت خود را سیر نکرده ام این ضعیفی ازان سبب ست ای برادر درد نقل ست و عدل بر سلاطین فرض ست پس ترک کفل از برای فرض اهم مهمات ست ازین جهت که حج بیت الله اگرچه فرض ست اما از بادشاه و امراء سلاطین بسبب عمل و انصاف خلق ساقط گردانیده ست زیرا که درین امر حق الناس بر حق الله سبق ست زیرا که الله ارحم الراحمین ست اگر خواهد ببخشد و اگر خواهد عقوبت کند و آدمی هرگز حق خود را نمی بخشد **نقل ست** که سنجر ماضی بادشاهی بود از هر جای قلعه رسنهای بیرون قلعه بزمین بسته بود و سرهای آن رسنها در درون قلعه کشیده بسته بودند و بیک جا یکروه بسته بود از هر طرف که فریاد خواه می آمد آن رسنها را می جنبانید بادشاه او را دمی آورد و کارش بانصاف میرسانید **آورده اند** که روزی می گیی از سوداگران آمد و بدان رسن پشت خود را خاریدن فرمود که مگر فریاد خواه باشد بیاید چون جلبان رسیدند دیدند که خر بود پیش کرده بنزدش آوردند و گفتند که بغیر این خر دیگر نبود چون دیدند که پشت آن خر افگار و زخمی بود فرمود تا پشت او بشستند و بمالیدند زیرا که این خر نیز فریادی پشت خود بود که پشت او را کسی نمی شست

و در مناقب آورده است که کبیری داشت از طلا و هر روز در هر یک جانب یک یا می انداخت و حکم کرده بود تا هر که بگیرد از او باشد ناگاه روزی این کبیری بر شکم پسر ک سید و آن پسرک بمرد و مادر پسر

گرفتند و در پیش او آوردند گفت مرا نیز قصاص نمیکنید همه مردم ازین ابا نمودند که کشتن بادشاه از جهت پسر کار شرع روا نیست بعد ازان زر و خزائن بسیار بدرویش داد و راضی گردانید و بعد ازان ترک آن انداختن گرفت بطریق دیگر مال را بفقرا صرف می کرد بدان ای برادر چون عدل را دانستی بجا آوردی احسان را نیز بدان و بجا آر که احسان از قبیلهٔ عدل است و احسان شفقت کردن است بر خلق خدای و خدای راچنان پرستی گویا که او را می بینم چون او را دیدی خود را میان آوردن و شمردن نشاید چنانکه ابوبکر صدیق رضی الله عنه در وقت سجده بر پشانی گردمی گزید تا تمام کردن آن نماز گرد پیشانی امیر المومنین آویخته بود و دور نمیکرد بعد از سلام دور کردش چون خبر بر رسول علیه السلام رسید گفت ای صدیق من فرموده بودم که اقتلوا الاسودین فی الصلوة و شما چرا گردم را در پشانی آویخته ماندید گفت حضرت شما این را فرموده بودید که خدای را چنان پرستید گویا که می بینید او را پس مشاهده حق دست جنبانیدن نمی دیدم و نیز این فقیر را حالتی پیش آمده بود چنانکه در نیم شب در مسجد رفتم و تحریمهٔ دوگانه بستم و آن شب از جهت بسیاری ابر بغایتی تاریک بود ناگاه برق جهید و نگرفت بچشم سر دیدم که در میان من و سجده گاه من ماری دراز کشیده افتاده است و چون نظر در عین الیقین کردم دست داده بودم خود را ندیدم و متابعت صدیق کردم چون سجده کردم او را خبر نشد و بار دیگر نیز سجده کردم بفرمان خدای او بجانستی من رسید که خبر باید چون از نماز فارغ شدم او را بحکم حدیث اقتلوا الموذیات قبل الایذاء او بکان بشمشیر فرمودم تا کشتندش و اگر در هنگام پرستیدن او را نمی دیدم شک و بی شبه ترا می بینم از بیخاست که سهل بن عبد الله چهل سال خواب نکرده بود کسی گفت که چرا پای را دراز نمیکنی گفت شما در نظر بادشاه مجازی پای را دراز نمیکنند من در نظر بادشاه عالمیان که همه جا هست و قهاری صفت اوست چگونه پای دراز خواهم کرد و نیز خواجه ضیاء الدین نقشبند همیشه خواب نمیکرد و گر خواب میکردی پشانی خود را بزانوی خود می نهادی و گفتی که زانو را خدای تعالی برای پشانی آفریده است گفتند پای را چرا دراز نمیکنی گفت هر چه یافته ام از زانو یافته ام الا بکرات مرات پای را دراز کرده بودم پایم بر دوزخ رسید و بشر حافی پای بر سنه میگشت گفتند چرا پای را نه پوشی گفت خداوند تبارک و تعالی زمین را بساط خود خوانده است شما یان بر بساط بادشاهان مجازی نعلین در پای کرده رفتن نمیتوانید پس من بر بساط رب العزت چگونه نعلین در پای گیرم و چون بشر حافی باین مراتب

رسید حق تعالی چندان نیک نامی و نیک آوازا و در مخلوقات پراگنده کرد حتی که چهار پایان بدشت
عمر او در حصار روم سرگین نمیکردندی روزی دو کاندار اندرون حصار سرگین دید فریاد کردن گرفت
که مگر شیر جانی در عالم نمانده که سرگین اندرون حصار پیدا شد چون تفحص کردند برحمت حق تعالی از
دار الفنا بدار البقا رحلت کرده بود آورده اند که بادشاهی روزی در باغ در آمد زن باغبان را دید
که بغایتی صاحب جمال بود چون جمالش دید دلش از دست رفت دست بدامنش زد که ترا من نخواهم
گذاشت و آن زن فقیره و پارسا بود گفت تحمل کن تا دروازهٔ باغ بپوشم چون دروازه را پوشید
در پیش او آمد و گفت که دروازه ها را پوشیدم اما یک دروازه هست که هیچ وجه پوشیده نمیشود گفت
آن کدام ست حاجره گفت ای امیر خدائی را هنوز نشناخته که صفت بینائی هیچ ذره در ممکنات نیست که
در نظر حق تعالی درون و بیرون طول و عرض آن بقدر سپند دانه چیزی نیست که بر و پوشیده باشد امیر
چون این سخن بشنید گفت ای معصومهٔ تو خواهر منی و من برادر و من توبه کردم و باز گشتم بآن خدای که
دانا و بینا ست **نقل ست** که عتبه غلام قدس سرهٔ یکی از مریدان ذوالنون مصری بود دو روز هفتم روزه
افطار میکرد و در این هفته بیک خرما قانع بود گفتند چرا چیزی نمی خوری گفت شرم میدارم از دانا و بینا که
در پیش او بول و غائط کردن بسی نیکو ست آورده اند که روزی در بازار میگذشت دو کان داری
با عتبه گفت که یا عتبه گوشت فربه ست و لایق شما ست گفت که این گوشت لائق کسی ست که
دارد و من درم ندارم دو کاندار گفت بشما چند روز نسیه خواهم کرد گفت من نسیه نفس خود نکنم سر گاه که درم
یافتم نفس خود را گوشت خواهم داد دو کاندار گفت ازین هست که در وجود تو گوشت نامانده ست گفت
برائی کرمان گوه پوست هم نبودی خوب بودی اما استخوان در و نگاه داشته اند و در مستان هر
و یک پیراهن میبودی گاه گاه ردی و رنگ او تغییر میشد و تمامی وجودش عرق میگرفت گفتند چرا
مداوا ان خود را گناهی کرده ام اگرچه تائب شدم اما چون یاد می آید از ترس خدائی باین حالت
میرسم آورده اند که روزی پیراهن نو پوشیده بود و آستین دراز کرده بعیاری میرفت ذوالنون
مصری را بر سهیل عبد الله یاد ملاقات شد سهیل گفت ای غلام بچه کرشمه میروی گفت چون غلام
خدا میگویند چرا بعیاری نروم بجز و گفتن شوق در و پیدا شد رقص زده بر زمین افتاد چون نزدیکش
رفتند دیدند که جان بحق تسلیم کرده بود و بعد از دفن او را بخواب دیدند که یک جانب روی او سیاه

شده بود گفتندش چه گفت سیاه نمیست روزی از مجلس امام حسن بصری بخانه میرفتم کودکی امرد در پیش من آمد و
بگوشهٔ چشم در و نگاه کردم باز تائب شدم چون بر پل صراط اولیا پران میرفتم از دوزخ ماری آمد و آن جا
که برای دیدن امرد گرشده بود در رویم گزید و گفت اگر تمام دیده بودی حال خود را میدیدی یکی از
ای برادر احسان و شفقت بر خلق خدائی کردنست آورده اند که روزی پادشاه یکی را بکشتن امر کرد و
آن کس پادشاه را دشنام داد پادشاه گفت چرا میگوید وزیر نیک محضر گفت میگوید والکاظمین
الغیظ والعافین عن الناس والله یحب المحسنین پادشاه از سر خون او گذشت روزی پیش تفضیل
رضی الله عنه سخن محسنان میرفت که کیانند از افواه مبارک او برآمد که محسن کسیست که بر
کند و بآمدن مهمان مرحبا گوید آورده اند که روزی در سر راهی فقیری استاده بود گفت یا
گرسنه ام یک وقتی نان می باید بغلام خود گفت این فقیر را نان بده غلام گفت نان در بارست
گفت بار را نیز باو بده گفت بار بر شترست گفت اشتر هم بده گفت اشتر در قطارست جدا نمی شود
گفت تمامی قطار باو بده غلام گفت من می ترسم که مرا نیز باو خواهی بخشید که از خدمت تو محروم
خواهم ماند آورده اند که روزی عمر بن عبد العزیز بکشتن یکی جانی امر کرد و آن کس در وقت کشتن
پادشاه را دشنام کرد امیر از سر خون او در گذشت گفتندش که این طور لایق قصاص را چگونه بخشیدی
گفت چون مرا دشنام کرد و مرا بد دشنام خود خشم شد از جهت دشنام ترسیدم مبادا که از جهت دشنام
خود کشته باشم یا از جهت جنایت حال آنکه از جهت دشنام کشتن نیامده است بنا شد که فردا
ما خود باشم بخشیدش و عبارات از الف امر معروف و از ان نهی منکر بدانکه امر معروف و نهی منکر فرضست
هر کس را اندر خود بخود حاکمان را بر دست ست چنانکه سیاست و حدود و قصاص و غیر ذلک که بعضی را
بزخم دره و چوب و غیره امر معروف کنند و بعضی را بزخم تیر و شمشیر از نهی باز دارند حتی که اگر فتنه امر هم
از یک قبیله ترک دستند و یا تراویح را و یا اذان را ترک کنند بر حاکم فرض ست و لازم ست که آن
موضع را تاراج بسازد و قاضی و مفتی را امر معروف و نهی منکر بدره است و علما را گفتار آورده اند
که در روز قیامت بعضی علما را بیارند و لجام آتشین در دهن ایشان باشد و منادی بر سر ایشان ندا
دهد که این آن عالمانند که امر معروف و نهی منکر از خلق دریغ داشته اند و عمل بحدیث نبوی نکرده
اند چنانکه در عین العلم آورده ست قال ثم من کتم علما الجم بلجام النار الا من غلبه چنانکه از ان گفتند

یکی از جملهٔ امر معروف ست چنانکه در وقت رسول علیه السلام چون غافلان بسیار بنودند اذان نزدندی
که اصحاب پیش از اذان جمع بشدندی در وقت تا بعین اهل مین حی علی الصلوة وحی علی الفلاح
داخل اذان کردند از برای خواندن خلق برای نماز در وقت تبع تابعین اهل کوفه الصلوة خیر
من النوم در اذان بامداد افزودند برای تنبیه غافلان در زمان متاخرین فتوی دادند که مؤذنان
کوچه بکوچه بگردند که ای مسلمانان واسی امیران واسی غافلان بشتابید بسوی نماز که فلاح شماست
که بغیر از نماز در روز قیامت نجات نیابید از جهت انکه خلق از طاعت حق رو گردان و کاهل و کاسل
و بی پروا گشته اند مگر آنانکه دلهای ایشان خدا ترسانیده است کما قال الله تعالی واذا ذکر الله وجلت
قلوبهم و آن نادر اند پس مر علمارا لازم ست که در همه احوال امر معروف را و نهی منکر را از دست ندهند
چنانکه در خبرست که رسول صلی الله علیه وسلم فرمود که اگر کسی پیش امیر جابر امر معروف نکند او خود نباشد
و اگر بکند و کشته شود ثواب بمقدار شهیدان یابد اگر از کشتن نجات یافت گناهی را بعد از ان در
نامهٔ اعمال او ننویسند **و این** فقیر سیر ایک چند روز در پیش امیر جابر بر نظر بند بود و آن ظالم همیشه بخون
ریختن مردم مشغول بود و هر روز هفت یا بیشتر را می کشت بناحق روزی در پیش او دانشمندان نشسته بودند
و تفسیر حسینی میخواندند چون در این سخن رسیدند که روزی حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم بر
استاده بود با جمع اصحاب ناگاه مرکب بول کرد عبدالله بن عبید که منافق بود پیش حضرت استاده
بود چون بول دیدنی خود را گرفت و خود را پس کرد از جهت استخفاف رکوب النبی حضرت رسالت
فرمودند هذا اعلیب من فعل عبدالله بن عباس چوبی خربا بر سرش زد و سرش را شکست و
خنک بسیار در میان اصحاب و منافقان افتاد و فریاد بسیار سر ها شکستند چون امیر جابر این سخن شنید
خاک در سر آن سگ باد گفت که پیغمبر بر گشته است و عبدالله هم بد کرده است که سرش را شکست و آن
استادش را تر مر هیبت او چیزی نگفت خاموش شد این فقیر چنانکه رسم نظربندان ست در نشسته
بود چون این سخن شنیدم آتش غیرت در دم چنان شعله زد که از جان خود در گذشتم و گفتم که قول
پیغمبر را میشت بندار دوزشت گوید کافر گردد و گفت که از جهت این گفتم که سگ حلال ست یا بول
سگ را پس بول را چون بهتر از سگ فرمود نقیر گفت که حضرت در اینجا تخصیص کرده است که بحدیث
پلیدان کافر بود زیرا که بول اگر بر زمین ریزد بعد از سه روز آن زمین پاک میشود و کافر همیشه پلید ست

و در نظام المؤمنین آورده است که دست کافر نتوان گرفت بمصافحت زیرا نجس است و اگر گیرد
باید که بشوید کما قال الله تعالی انما المشرکون نجس پس چون دست مومن و کافر هر دو خشک باشند و
هر دو بهم ملاحق شوند پلید شوند دست مومن شستن واجب میشود پس بطریق اولی پلید شود و عبد الله که
سر او شکست امر معروف بجا آورد و بعد ازان ظالم بغایتی خوشحال شد و قول بنده را پسندید و اگر این
شخص خود فاسق و فاجر باشد پس لازم است که امر معروف و نهی منکر کند و فتوی بر بین قول است زیرا که در حق
خود اگر بد کند اما باید که برادر مومن را بنصیحت کند و او را از راه بد در دارد و این بمانند کسی است که در چاه
افتاده باشد پس او را شاید که فریاد کند دیگری را که شما برین راه نیائید و اگر فریاد نکند دیگران نیز در آن
چاه افتند و وبال آن متعاقبان که بعد از دو در چاه افتند بر ذمهٔ او شوند چنانکه آورده اند که سه برادران
بودند هر سه شب که چون شب شدی هر سه بجای میرفتند آنکه اول میرفت در چاه افتاد و فریاد نکرد و
آنکه عقب وی آمد نیز در چاه افتاد و فریاد نکرد ثالث نیز در ان چاه افتاد پس بر دو اول بمزاحمت آن
ثالث شریک شدند و منقول است که در عهد رسول الله صلی الله علیه وسلم جوانی بود فاسق و فاجر
شنید که اصحاب رسول الله بر کافران ظفر یافتند و قتل کردند و اسیران کفار و غنائم بسیار آوردند دل او
شاد شد بحضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم ندا آمد که فلان جوان فاجر را خدای بسبب نیت
نیک که بمسلمانان داشت بیامرزید آی پسر بدانکه امر معروف را وجه اول آنست که قول او را قبول کند
و از گناه باز گردد پس امر معروف کردن واجب است و نشاید ترک کردن و اگر میداند که قول او را نخواهند
و دشنام داد پس ترک افضل است نیز اگر او را نزنند بسبب امر معروف و او بران صبر نخواهد کرد و کار میان ایشان بعداوت
رسد پس ترک افضل است و اگر او را بزنند و صبر بتواند کرد و شکایت هم در پیش کسی نکند پاک نیست که او را
باز دارد و از نهی منکر کردن باز دارد که آن کار انبیاست چنانکه چون عیسی علیه السلام که در طرف بنده
بدر میرفت و دعوت میکرد و هندوان را به پرستیدن خدای و دعوت وی خوش نمی آمد هفت بار کشتندش
باز زنده میشد بامر خدای تعالی چنانکه در پیش شیر انداختند و بشمشیر زدند و در آب غرق کردند و باز زنده
میشد آخر الامر او را با آتش سوختند شهادت یافت و ایشان ایمان نیاوردند از آن آتش بر ایشان
نازل شد همه هلاک شدند و اگر میداند که قول او قبول نمیکنند و از خدا نمی ترسند هیچ نیست میان ایشان ترک
کردن و امر کردن و الامر افضل است و ابو سعید خدری روایت کرده است از رسول علیه الصلوة والسلام

آنحضرت گفت چون یکی را گنهگار بینی پس او را بضرب چوب وغیره باز دار و اگر نتوانی بزبان پس اگر
بزبان هم نتوانی باری بدل عداوت او نگاه دار که این خاصیت اهل ایمان ست و آورده اند که
امر معروف بدست امرست و بزبان مر علما را و بدل مر عامهٔ مومنان را که گفته اند که اگر کسی بمسجد برای ادای
فریضه نمی آید و یا در حرب کافران و مبتدعان در لشکر مسلمانان شکست اختیار کند و یا برای کافتن جوی
که نفع مسلمانان ست نرود باید که او را تعزیر یا خذ المال کنند و بحکم و روایت اخذ آن حلال باشد و اگر سیدی
که اهل بدعت و ضلالت ست که امر معروف و نهی منکر او مسئلهٔ شرعیه را طعن میکنند و محبت در پیش
نمی آرند و علم و علما را دشمن میدارند و بگفتهٔ عالمان عمل نمیکنند و آتش معروف در سینهٔ مرد بدعت
اثر نمیکند پس ازان ترک اولی ست و اگر قوت داشته باشی پس چنین گفته است من یدل دینی فاقتلوه
میتوان کشت و اگر قوت قتل نداری تعزیر نداری اگر میدانی که بملامت و خوبی باز گردد پس لا چار ست بدو ملامت
کردن چنانکه حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم را گفته اند که روزی جوانی کافری پیش او آمد و
حضرت چادر خود را در زیر او انداخت و گفت بنشین ای جوان چادر را برداشت و بمروک چشم نهاد و گفت که
ایمان آوردم و بگرویدم بآن خدائی تو که ترا بپیغمبری بر خلق فرستاده است زیرا که شما دوست خدا
باشید و با دشمنان خدای چندین ملامت کنید که ایشان شرمنده شوند و اگر بهیچ نوع باز نگردد بگذار
که نامه خری خود باشد چنانکه گفته اند رباعی آنکه محرم نیست برو در باش کو * مدعی بی بال و پر
باش کو * تو بنادان پند دانائی مده * تا قیامت همچنان خر باش کو کما قال علیه السلام لا تطرحوا
اللآلی فی افواه الکلاب و در وقتیکه این فقیر در قدمبوسی شیخ المشایخ سید السادات و الاولیا محقق
قطب زمان کهف الامان سید علی ترمذی قدس الله روحه بودم روزی قضارا در خانهٔ شیخ مهمان
شدیم چون تفحص کردم از راه راست مصطفوی بیرون آمده بودند مریدان خود را هم بدین ساخته
به بند خوارگی و بوزه خوارگی وغیر ذلک مبتلا کرده بودند میگفتند شیخ ما حلال حلال ست و پدری داشته
بود که او را امیر نامیدند گهی دعوی کردی که من مرتضی علی ام و گهی گفتی که من خود محمدم و گهی گفتی که
من خود خدایم و آنچه مرتدان زندیق بدو نوع رحلت کرده بود و پسر خود را وصیت کرده بود که بعد چندسال
شما را باید که در دهلوی بیائی و من پسر دوازده ساله پادشاه دهلوی باشم و من شما را خواهم شناخت
و این قصه را آن سگ پلید حضرت ایشان تقریر کرد و گفت که دو اسپ گرفته بردم چون حضرت این سخن

بشنید تاکید بسیار کرد که شما از نهار صد زنهار بروید و مانع نشوید و این تاکید زد حضرت چند کرت تکرار کرد که
البته البته مانع نشوید چون از خانهٔ او بیرون رفتم فقیر گفت که با پادشاهم حکمت تا کید شما چیست گفتم که
دانستم که نقش از سنگ بالماس برود و بدعت در نفس و شاخیت از دل مبتدع و رافضی و شاخ زود
پس تاکید بر فتنش از ان بسیار کردم که برود و پدر انیا بدست سیاه و شرمنده و خجل شده برگشته بیاید
و عقیدهٔ فاسد او هنوز فاسد تر و تباه تر شود و از پدر خود بی اعتقاد کرد و کس را باید که در هنگام امر معروف
و نهی منکر کردن توکل بخدای کند از خدای تعالی بترسد و از دیگری نه چنانکه آورده اند که روزی امیر المؤمنین
در کوچه میگذشت و از پیش او شکمهای پر از شراب پادشاه می آمد درویش چون نامشروع دید دست دراز
کرد همه را در زمین ریخت گرفتندش و در پیش پادشاه بردندش پس پادشاه از روی غضب گفت که
شما را چه کس محتسب کرده بود که حساب ناموجه کردید درویش گفت پادشاه اسلام را نباید که از جهت شهی حمیت
بلکه از امر الجنایت دل درویش را بر نجاند و اگر حساب گوئی فقیر احتساب یافته است پادشاه گفت از که یافته
گفت از کسی که ترا پادشاه کرده است او مرا محتسب کرد پادشاه از جرم او در گذشت و بهل کرد و اگر آوردن
امر معروف و نهی منکر کردن خوف سر بال او باشد باید که لاف حق نمی زند باز نگردد چنانکه آورده اند که اولیا
را گذر بر کافران افتاد دیدند که همه ایشان پیش یک سنگ گرد فراهم آمدند و او را بخدای پرستیدند و
آن را بت و دیوی نامیدند گفت ای بدبختان شما را چه حالت ست که خدای بی مثل و بی نظیر را
مانده و سنگ را بخدائی میگیرید و این بدست و بی زبان را خدای و معبود پندارید که اگر شما خصمت
دهید من این را بگشتم او دست من نگیرد و گفتندش شما را خصمت دادیم اگر شکستید فبها والا نه پس
شما را با ما باشد مرد درویش تبر را گرفت و در پیش آن بت شد چون تبر بر دست بالا کرد دست او خشک شد
دانست از سنگ چه می آید این بنصیب من بود بدست چپ بر داشت آن نیز خشک شد گفت هم
بنصیب من بود اما باید که یک لگت بزنم چون لگت بزد همچنان خشک شد بپای چپ زد آن نیز خشک
شد دانست که خدای مرا میخواهد که مرا از دار فنا بدار بقا می برد بسبب این کرد امر را باید که سر خود را
بر هیچ بت زنم یا سرم شکند یا بمیرم و یا بت شکند درویش چون اشارت کرد بت پاره پاره شد و بر زمین
افتاد و همه اعضای او بهم شدند ناگهی آواز داد که من صدق و یقین شما را امتحان کردم که در هنگامی من
چگونه صدق دارید و الا سنگ را با دل کرت پاره پاره میکردی در معراج نامهٔ حضرت رسالت پناه

صلے اللہ علیہ وسلم خواندہ ام کہ حضرت شب معراج چون بکوہ طور رسید بوئی مشک از جانب میر سد گفت
یا جبرئیل این بوئی مشک از کجا می آید گفت این بوی مشک از خلامان فرعون می آید و آنچنان بود
کہ زن فرعون را دایہ بود مسلمان سوزی سر آن زن را شانہ میکرد و شانہ از دستش افتاد و گفت لعنت
بر فرعون و بر کسی کہ او را خدا گوید زنش گفت مگر غیر فرعون خدای در آسمان دانستہ کنیزک گفت خدائے
من و ترا و شوہر ترا و جملہ خلق عالم فرعون نیست بلکہ خدای من و ترا و فرعون رب السموات و رب الارض
و رب العلمین گفت ازین سخن باز گردی والا فرعون را گویم تا ترا چنان عذاب کند کہ کسے را نکردہ باشد
کنیزک گفت اعوذ باللہ آن خدای من ست کہ ماند عذاب او عذاب دیگر کسی نباشد فرعون
سہ علت بیمار علت ست یکی آنکہ در سر او مانند گاؤ شاخی ست دوم آنکہ در عقب او ذنب مانند ذنب
گاؤ ست سوم بوجود نامرد ست چہارم عذر زنان در او ہمیشہ جاری ست و لقد نکب نیم گز
پس این کس بانطور چگونہ خدا باشد ازین خدائی نشاید زن فرعون دوان شدہ پیش فرعون افتاد
در سجدہ افتاد و گفت یا آلہی کنیزک شما غیر شما خدای دیگر را میداند و بخدای آسمان ایمان آوردہ است
فرعون فرمود تا تنور بیفروختند و غل در گردن و سلسلہ در پای کنیزک کردند و آن عاجزہ را در دیگ بنشاندند و آتش در
او افروختند تا بجائی کہ گوشت بجوشیدن گرفت آن کنیزک لائق بہشت بود آورده اند کہ فرعون ملعون
فرمود کہ تو گمان بردہ کہ غیر من خدای دیگر ست گفت آری پروردگار من و پروردگار رب السموات والارض
آن لعین گفت ازین سخن باز گردی والا چنان عذابت کنم کہ پیش ازین ہیچ کسی را نکردہ باشم
کنیزک گفت کہ تو خود عاجزی و بر زائل کردن علت خود قدرت نداری و آن خدائیست کہ ماند خدای او
او عذاب کسی نباشد فرعون شوہر او را طلب کرد و با تمامی عیال حاضر کردند گفت کہ زن شما چہ
میگوید کہ بغیر من خدائی دیگر دانست شوہر آن زن گفت کہ راست گفتہ است کہ خدای او خدای تو
و خدای من آفرینندہ زمین و آسمان ست فرعون گفت باز گردید والا چنان عذابت کنم کہ کسی را
نکردہ باشم گفت از عذاب خدا باید ترسید کہ ماند عذاب او ہیچ عذاب سخت نباشد چون چنین
گفت طفل شیر خوارہ در کنار شش بود او را از پایش گرفت و در دیگ انداخت آن طفل از زبان
دیگ بزبان فصیح آواز داد کہ یا اباہ یا اباہ استعجلوا استعجلوا انتم علی الحق وان فرعون علی الباطل
و تمام خانہ شش در ان دیگ انداخت و آن دیگ در ہوائی غائب شد و آنجا روضہ از ریاض

فرعون مبتلا بسہ علت ست

جنت گشته ست و حلهای بهشت پوشیده و خوانهای بهشت در پیش ایشان نهاده و این بوی ایشان
می آید پیغمبر گفت علیه السلام الحمد لله که اقرار کننده بوحدانیت الله و برسالت رسول الله را
این چنین مراتب خواهد شد و شاید که در امر و نهی گفتن نیت خاصه بدو دست نخواهد یافت شریعت
کند و نه چنانکه غرضش قصه خوانی و خلق را گفتن و خود غافل بودن و محتاج چیز از کس باشد لقوله تعالی
أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ چنانکه آورده اند که مردی ولایت درخت بود که جمع اهل آن
ولایت بدان درخت معتقد بودند و اقتدا می آوردند و زیارتش میکردند و در آن میان عالمی بود که
بگفته او ایشان عمل میکردند چون شب در آمد آن عالم تبر برگرفت و راهی شد که آن درخت را از
بیخ برکند قضا را شیطان در اثنای راه با او ملاقی شد و گفت کجا میروی عالم گفت برای قطع
آن درخت میروم شیطان گفت من شما را نخواهم گذاشت هر دو در خود در آویختند و میان هر دو دست گیر آمدند
عالم بر شیطان نصرت یافت و زور شد شیطان را برداشته بر زمین مثل پشتاره زده و زیر گرفت
بعد از آن شیطان مکار بلا میت پیش آمد و گفت هر روز در وقت باز آوردن بر مصلی خود بر من یک
دشنار از سوخ انداخته باشم و این درخت بر سر چه بان که بقطع کردن او چه خواهی کرد آن عالم برگشت
و صد دشنام یافت بعد از چند روز دینار را نیافت باز آن عالم تبر در دست کرده روان شد
شیطان در اثنای راه با او ملاقی شد و گفت کجا خواهی رفت گفت برای بریدن درخت شیطان
گفت شما را نخواهم گذاشت باز در خود با یکدیگر افتادند شیطان عالم را بر زمین زد عالم گفت شیطان را
که این چه کار است شیطان گفت ای عالم بی عقل اول برای رضای خدا آمدی و الحال از جهت
دنیا پس ظفر نیافتی و آورده اند که پیرزنی در پیش امام یوسف رحمة الله علیه آمد و پسر کی بیمار را آورد
و گفت که این پسر کره سبیار میخورد و کره اثر خاک دارد امام یوسف رحمة الله تعالی گفت بعد از
هفت روز باز دعا کنم چون بعد از هفته باز آورد امام دعا کرد و پسر شفا یافت و دیگر از کره خوردن باز نایستاد
گفتند که یا امام اول چرا دعا نکردی گفت تا تیر کره خورده بودم و کره چیزی که چیزی ندارد و هر چیزی که چیزی ندارد
تا هفت روز اثر آن می ماند و بعد از هفت روز اثر آن برود اگر آن وقت دعا میکردم قبول نمیشد
اکنون چون اثر کره نماند دعا مستجاب شد پس امر و نهی بر این جمله است تا هر که امر بجا آورد و از نواهی
اجتناب نماید امر و نهی او دیگران را بهره ای مرتبه باشد از آن کسی که میگوید و خود نکند و از عالم بی عمل

امر و نہی قبول باید کرد و صحبت با ایشان نباید کرد که فائده نباید و مبادا که بدان مبتلا شود و در شرح مشارق آورده است که سبب یک سخن راست گفتن به بهشت رود اگرچه یک کلمه است و از سبب یک سخن دروغ به دوزخ رود اگرچه یک کلمه است پس در سخن گفتن نیز امر و نہی آمده است که غیبت گوئی را منع کند که بزه کاری از غیبت گوینده بشنوند بسیار است که بر غیبت او منگرند و هزل گوئی را نیز منع کند که گفته اند که اگر کسی سخن بے ره گوید که دران کفر باشد و عامهٔ خلق بخندند گوینده و شنونده همه کافر شوند و در تعریف اللغات آورده است که سخن بر پنج انواع است یکی اخبار گویند چون سلام شرعیه و ذکر خدا امر و نہی کردن اجر و ثواب یابد و دیگر زجر چون غیبت و همزه و هزل که در حق هزل گو گفته اند که سرنگون در دوزخ شود که زجر و عذاب یابد و یکی حلال چون سخن لابدی چنانکه طلب اکل و شرب و بازن و فرزند که گفته اند هر که فرزند طفل را سخن زم و بخوشی دل گوید همه تسبیحات ست اگرچه لایعنی نماید کما قال علیه السلام من لا یرحم علی صغیرنا لم یرحم علی کبیرنا چنانکه روزی حضرت رسالت با امیر حسن و حسین نشسته بود رضی الله عنهما و ایشان هر دو بغایت خرد بودند حضرت را گفتند که ما اشتر شویم تا ما سوار شویم حضرت هر دو دست بزمین نهاد و پشت را خم کرد و ایشان هر دو سوار شدند گفتند که مانند اشتران روان شو حضرت روان شد گفتند مانند اشتر فریاد کن حضرت دو کرت عفو عفو کرد و گفت از بیرون حجره کسی گفت که در میان حجره رسول اشتر ست حضرت صلی الله علیه وسلم شرم کرد و ایشانرا از پشت فرود آورد و دران زمان مهتر جبرئیل علیه السلام بحکم رب الجلیل بیامد و گفت یا رسول الله چون دو کرت عفو کردی دو بچه است تو بخشیدم و اگر سه کرت کردے همه امت تو می بخشیدمے و آورده اند هر که زن را بر لب پسر یا برخ دختر را بناصیه و مادر و پدر را بقدم بوسه دهد این چهار بوسه شرف تراند و بهر بوسه هفتاد گناه ازو محو شود و هفتاد نیکی در دیوان اعمال او نویسند و بجهٔ معراج و آن آن بود اگر کسی ترا پرسد و سوال کند باید که جواب او را باختصار و اختصار گوئی و دیگر فضول و آن آنست که اگر کسی گوید که آب بده تا بخورم و بنشینم منیرم و طبق مشرق فاری بر من غیر و لک درین مختصر نگنجد که فضولی فضولی نیز در جانب زجر آورده گفته اند از جهت یکی سخن بیهوده تا نیم بغداد دران زمین گرم سوز قیامت استاده کنند و آن نیم روز مقدار پانصد سال باشد و گویند که چرا گفتی و دانی که هر روز و هر شب بزبان حال این شخص با میگوید که ما را مشغول نگذاشتی اصل آنچه فرود

لم یوقر

آید شب و روز صویر باشد گواه شفاعت ام در روز قیامت بر اعمال حسنه و سیئه و در حدیث آمده روز شب
بیست و چهار ساعت اند و بهر ساعت برای این کس یک صندوق راست میکنند پس در روز شب
بیست و چهار صندوق راست میشود در روز قیامت در ترازو همه را حاضر کنند مثل کوهها نمایند
بعضے پر نور و بعضے پر نار و بعضے خالی باشند آنچه در دو ذکر و فکر و صوم و صلوة و غیر ذلک من الاعمال
الصالحة کرده باشد پر نور باشد و آنچه در عمل سیئه کرده باشد پر نار باشد و آنچه هیچ نکرده باشد آن خالی
باشد بسیار تاسف و پشیمانی خورد که کاشکے اینها را هم پر کرده می بودم از نور و یحیی جبل رضی الله عنه
روزی حضرت رسالت پناه را گفت که یا رسول الله مرا پند بده حضرت صلی الله علیه وسلم فرمود با او
نگهدار سه کرت تکرار کرد حضرت همین جواب گفت باز گفت باز حضرت فرمود پس یاد دارت بمیر بهتر ازین
پندی دیگر نیست که چون با مداد کسی برخیزد تمامی جوارح بزبان حال میگوید که راست باش که راستی
ما از راستی است و کجی ما از کجی تست و در شرح مشارق آورده است که از جهت یک سخن راست نجات یابی
و از جهت یک سخن دروغ در هلاک افتی زیرا که ایمان و کفر بجز یک کلمه بیش نیست که سخن گفتن بزبان
آسان است و در وزن دشوار لقوله تعالی انا سنلقی علیک قولا ثقیلا اصحاب گفتند یا
رسول الله ثقیل چیست گفت کلمه طیبه و سخن راست مومنان را بزبان آسان است و بروز ترازو
گران که در روز قیامت یکی را بیارند گناهان او در پله بدی چون کوهها نمایند دیر اپرسند که هیچ علمی داری علمی
او گوید خداوندا تو عالم الغیوبی که من هیچ علمی را یاد ندارم که نجات من باشد مقدار دو انگشت کاغذے
بیارند که در و کلمه طیبه نوشته باشند در پله نیکی او اندازند همه گناهان او را کفاره شود و در حق
کلمه شهادت آورده اند که در روز قیامت نود و نه کتاب بدی این کس بمقدار مد بصر بیارند و در پله
بدی او اندازند بمقدار کاغذی بیارند که در و کلمه شهادت باشد و در پله نیکی او اندازند آن همه
کتاب را در هوا بردارد و او از جای نه جنبد و کلمه کفر و بیهوده مر فاسقان را و فاجران را بزبان آسان
باشند اما بیک کلمه کفر همه اعمال حسنه و ایمان او را چون کاه خشک در آتش بسوزانند و حضرت
رسالت پناه صلی الله علیه وسلم را پرسیدند یا رسول الله در قذف کردن حره را چه شاد در ره لازم است
و در قذف کردن مملوک حکم چیست در ان جهان حضرت صلی الله علیه وسلم فرمود هر که بنده خود را
دشنام دهد ای مادر فلان و ای خواهر فلان و یا صد هزار کنیزک را چنین و چنان گوید اگر واقعه

خواست باشد جهاد والا او را در روز قیامت بهشاد تازیانه آتشین بزنند و در جهنم کنند کنایه
و گوش دوبرای اینست او در لشنوی یعنی دو سخن یک گوئی یعنی یک جواب اگر او را بیاورند که در این جهان
حد تعزیر و قصاص او نیامده است او را در آن جهان ما خود خواهد شد چنانکه او را طلاق کرده است در این
جهان اما پیغمبر صلی الله علیه وسلم گفت که خداوند تعالی بعزو جلال خود سوگند یاد کرده است اگر ابراهیم
خلیل الله و موسی کلیم الله و عیسی روح الله باشد او را بغیر آتش نخواهم گذاشت و گفته اند فرشتگان او را
در گور دفن کنند او را بقالب بهم گرفته بدوزخ ببرند و در بهیمه آورده است قال علیه السلام ناکح
الید ناکح البهیمة ملعون و همیشه ملعنت خدای باشند اما اگر دست مال نداد و در وقت حذر از نیکه در
حرام افتد و بخند با کی نیست و بهمین تمثیل اگر پدر پسر را بکشد یا صاحب غلام را او را قصاص نیست
و اما اگر این با حلال ماند کافر شود و در روز قیامت بر اسے این قتل ما خود خونیان باشد و باید که پسر را
گرفت و زنا کرد او را حد نیست اما عقر لازم آید و اگرچه تکرار کرده است و اگر پسر کنیزک پدر او طی کرد گفتند
چیرا کردی گفت حرام ندانستم حد ساقط شد و عقر لازم شود و بهر دخول عقر جداگانه و کنیزک زنا این تمثیل است
و اما اگر کسی گمان برد که بسقوط حد این شبهات مذکوره در آن جهان نیز عذاب نیست کافر شود که حد زنا کردن
با جنبیه و بحرمه علی التابید فرقی نیست در وبال اگر کنیزک خود را غلام خود داده باشد و باد و طی کند و با نام
و خواهر زنا کند در میان ایشان فرق کردن کافر شود و نزدیراکه فرق چرا این نیست که اجنبیه بنکاح حلال شود و مادر
و خواهر هرگز حلال نشود اگر کسی تاسف خورد و در نیابد که اگر زنا حلال بودی کافر شود زیراکه هیچ عصر زنا حلال
نبود لقوله تعالی ولا تقربوا الزنا انه کان فاحشة و لفظ کان ماضی ست یعنی در همه اعصار
ماضیه زنا منع بود و اگر تاسف خورد که کاشکی نکاح خواهر یا خمر و یا فرو خفتن فرزند یا یک دیگر کشتن
حلال بودی کافر نشود اما عاصی شود که دین پیغمبر ما افضل ادیان همه او یا نسخت پس گویا که تاسف آن بود این
منسوخ کرده باشد زیراکه در زمان ابو البشر تا وقت نوح نکاح خواهر حلال بود و بعد ازان منسوخ شد
و خمر در وقت اصحاب میخوردند و تمسیکه امیر المومنین عمر رضی الله تعالی عنه مست بود و در نماز مغرب لاست
سکر و سورت الکافرون میخواند جمله لاصحا را گذاشت این آیت نازل شد بر حضرت رسالت پناه صلعم
قوله تعالی یا ایها الذین آمنوا لا تقربوا الصلوة و انتم سکاری بعد ازان در وقت نماز نمی خوردند
و سائر اوقات میخوردند بعد ازان فتنه انگیزی بسبب خمر خلق پیدا شد حرام مطلق شد

حکمت در بیان آنکه بسبب آن حد از هم ساقط نمیشود ۱۲

وآن چنان بود که روزی جملہ اصحاب در خانہ بعلی نشستہ بودند و خمر میخوردند امیر المومنین عمر حرین شد صراحی را بر سر کی زد و سرش را شکست بعد از ان این آیت منزل شد بقولہ تعالی انما الخمر والمیسر والانصاب والازلام رجس من عمل الشیطان فاجتنبوہ لعلکم تفلحون انما یرید الشیطان ان یوقع بینکم العداوۃ والبغضاء فی الخمر والمیسر ویصدکم عن ذکر اللہ وعن الصلوۃ فھل انتم منتھون یعنی حرام ست ہر چہ عقل را بپوشد و جملہ قمارات تا اگر تیر انداختن کہ حلال ست اگر گرو از یک جانب نباشد نیز حلال و رواست اما اگر از جانبین باشد کہ تیر و غیر ذلک میگیرند حرام ست کہ از قبیلہ قمار میشود و حرام ست بت پرستی و بغیر خدا سوگند چون بہ بتہ و کعبہ بکلام اللہ و بمذہب امام اعظم و باستانہ و بقبر پیغمبران و اولیا و غیر ذلک این ہمہ حرام ست و دور بودن ازین کار ہا فلاح ہر دو جہان ست و در بسیار اوقات شیطان لعین چون عداوت و بغض و جنگ و جدل میان خلق می اندازد سبب خمر و میسر می اندازد و از ذکر اللہ تعالی و از نماز باز میدارد کسی را کہ خمر میخورد و خمر را گفتہ اند کہ چند خاصیت او بدتر از جملہ گناہان ست اول آنکہ ہیچ گناہی حائل نمی تعالی باز نہ خواہش نہ زائدہ ست مگر خمر خوارد اکہ ولا تقربوا الصلوۃ وانتم سکاری آمدہ ست دوم ام الخبائث لقب کرد سوم اینکہ بدتر از نجاست ہست کہ سگ او انمیخورد چہارم اینکہ او را ہمراہ بت پرستی یاد کرد پنجم از پلیدی شیطان یاد کرد ششم عداوت خلق را سبب ست ہفتم سبب زناست چنانکہ در قصہ ابوشحم کہ پسر امیر المومنین عمر بود مشہور ست ہشتم سبب طلاق ست کہ خمر خوار را ہمیشہ طلاق بزبان میرود طلاق او واقع ست و او را خبر نمی باشد و بزن خود مجامعت میکند و حلال پندارد کافر گردد نہم باز میدارد کسی را از تلاوت کلام اللہ و جملہ ذکر اللہ دہم باز میدارد از ادا کردن نماز و نماز گزارندہ با خدائی ست پس خمر باین آیت حرام شد اما از روم یک درم میخریدند و در بصرہ بدہ درم میشد بفروختن پس این نیز حرام شد و فروختن فرزند در وقت مہتر یعقوب سریت بچہ را می فروختند و در خبر ست کہ چون عزیز را مہتر یوسف بر یعقوب فرستاد چون بکنعان رسید کنیزک پیری را دید کہ جامہ می شست و گفت ای مادر ہیچ میدانی کہ خانہ مہتر یعقوب کجاست گفت چہ کار دارد می گفت خبر یوسف آوردہ ام آن پیر زن فریاد برآورد کہ خداوند یعقوب بنا دعدہ کردہ بود می پسر گفت چگونہ گفت پسر یعقوب فروختہ بود و خداوند بنا دعدہ کردہ بود کہ تا اول پسر شما نیاید خبر پسر او بدو نرسانم گفت نام پسر تو چہ بود گفت عزیز گفت بزنید

کرسنم و قتل و خونخوارگی قوم بنی اسرائیل چون گوساله را پرستیدند بدست ایشان حکم شد تا هفتاد هزار
نفر از ایشان یکدیگر را بکشتند بشرط آنکه هر که روی از تیغ بگرداند کافر باشد باز حکم شد که یکدیگر
بگردنش بزنند اگر بطرف شمشیر بزنند ایمان او نباشد و این دین نیاز بهشت این قبول نمیکردند بجز خواهر
موسی کوهی بر سر مجالس ایشان فرود می آمد و چون آواز شکستن قرصهای ایشان می شنیدند
دیگران دین را قبول میکردند پس معلوم شد که چیزی عوام ملحد نامسلمان حلال زنان
بیوه زنا حلال داند کافر میشود اما کلمه طیبه بر کافران گران است تا نهایتی که اگر کسی کافر را بزور گیرد که
کلمه گوئی والا بکشمت خود را میکشد اما کلمه را نمیگوید و گفته اند هر که این توفیق دست دهد که در آخر
سخن از تمام سخن کلمه طیبه بگوید اگر ده هزار سال عمر او باشد و در هر روز صد گناه کند گناه او نویسند
پس بر دوستان او آسان ست این دین و کردن و بر منافقان و کافران چنان گران ست که سنگ را آن
گردن دستهای ناشایسته گویند و ازین بعد می نمایند گفته اند که اگر کسی سخن با زن بیگانه بشهوت کند
پانصد سال در دوزخ بماند و عبارت از نا تو لاست و تا هی ثانی تبر او تو لا دوستی بر دوستان خدای
تعالی می کند که اگر چاه آتش باشد خود را باندازد از دوستی دوست چنانکه آورده اند که جهودی بود و زن او مسلمان
از دو ایمان بحضرت رسالت پناه آورده بود و هر روز آن زن پیش از اکل و شرب روی مبارک
حضرت را میدید و بعد از ان بخانهٔ خود میرفت روزی آن جهود گفت که تو هر روز کجا میروی گفت در دل من
دوستی حضرت افتاده ست جهود گفت اگر روی ترا کسی در راه دید بر من حرام باشی منافقی بود این سخن را
روزی که آن مستوره میرفت وی در پیش آمد آن زن نشست تا وی بگذرد آن منافق استاد و گفت
روی بنما آن زن آواز نکرد و روی خود او را نمود آن منافق گفت ترا بدوستی محمد رسول الله
سوگند ست که روی خود را بمن بنمائی آن بیچاره روی خود را باز نمود بعد از ان بزیارت رسول
رفت چون باز بخانه خود آمد گونه روی مبارکش بغایتی تغیر شده بود شوهرش گفت که چه چنین
می نمائی آن زن واقعه باز گفت آن جهود گفت خوب شد و زخانه رفت چاه کاوید و آتش گرفت
و سه روز در آن آتش تافت چون گرم گشت او را در آنجا خواهد اپیک خود در کنار بستر او انداخت
و گفت ترا بدوستی محمد رسول الله سوگند ست که خود را درین اندازی آن بیچاره بی تکلف در میرود رسول گفت
و خود را در آن چاه انداخت جهود سر پوشش بران چاه نهاده چون چنان دید آتش فراق در حلق او

صدوشش اژدرو دو گربه کنان آن پسر را در کنار گرفت و پیش رسول صلی الله علیه وسلم آمد و گفت
یا رسول الله دوست دارند شما را با تش بسوختم و واقعه باز نمود و حضرت دست مبارک خود بدستار او
باز فرود آمد و گفت یا الٰهی دوست دار محمد را آتش مسوزانی هنوز دست بدستار نبرده بود که جبرئیل
علیه السلام آمد و گفت یا رسول الله اگر سر خود را برهنه کنی هفت طبق آسمان تا عرش بر هم زنم و ناچیز گردانم
و خدای تعالی میگوید که من دوستان شما را بدوستی گرفته ام کما قال الله تعالی الله ولی الذین آمنوا
او را با تش نسوزانیدم چون حضرت خود بر سر آن چاه رسید و سر پوش باز کرد دید که آتش بر و
گلزار گشته بود و آن مستوره در میانش چون بلبل بر گلزار نشسته بعد ازان آن جهود تیر بر رسول خدا
ایمان آورد و مسلمان شد و نیز آورده اند که در بنی اسرائیل اولیاء الله بود که پنجاه صد سال در صومعه
معتکف بود و عبادت الله میکرد فرشتگان گفتند که یارب بنده که شمار اور خدمت شما چنین جالاک
دیدیم اما استحانی کنیم گفت بکنید فرشتگان بحکم رب العزت پیش اولیاء الله رفتند و گفتند که ای
بنده چه مشقت بیفایده می بری در رنج بیحاصل میکشی عبادت تو بدرگاه حق مقبول نیست گفت چون
شما را بنده گفتید بندگان را خدمت می باید کرد بقبول و نا قبول مرا کاری نیست و ملائم اینست
رباعی ور بخوانی بندهٔ مقبول توام * ور برانی کمتر از سگ بول توام * بر در قبول تو مرا کار نیست *
باری بهر دو حال مشغول توام * بعد ازان خطاب حضرت عزت در رسید ملائکه چگونه دیدند
بندهٔ خاص مرا که در هیچ اوقات روی از من نمیگرداند گفتند یارب العالمین بندهٔ تو خاص خواص است
دوستان او را از جهت دوستی او خود را در مجاهدات فراموش باید کرد چنانکه ابراهیم خلیل
قدس الله سره العزیز دوازده سال در بیابان کشیده بود که برگ درختان قوت خود می ساخت روزی
در بیابان درخت انار را دید بخود اندیشه کرد که از ین انار بخورم یا نباید که ملک غیر باشد
ازانجا گذشت که حضرت خضر پیغمبر با او ملاقات کرد و گفت بیا تا دوستان حق بتو بنمایم دستش گرفت
در غاری رسید که دران غار یکی نشسته پوشی را دید که سر پوشیده بود و مار و کژدم بر وجمع شده بودند
و میخواستند که او را بگزند ابراهیم را گفت برو پایش را بگیر چون ابراهیم پایش گرفت گفت ای ابراهیم این
خواص چه می طلبی گفت از کجا دانی که من ابراهیم من خواص باشم گفت کسیکه خود را در تصرفات
حق سپرده است از جمله مخلوقات خبر دارد و نداند که او را از کسی نه خوردی که ملک

کسی باشد والا محفوظ نفس میگرفتی چون آنرین در گرفت حضرت خضر گفت ای ابراهیم در بیابان دهاند و بسیار آرزو
میکنند آنی گفت توکل را درست میکنم خضر علیه السلام گفت توکل آنست که شما میگوئید توکل خود را اسپر کن نه خط نفس
طلب کردن بیا تا متوکلان بتو بنمایم چون این فتند دیدند که کسی افتاده است سر خود را برنده پوشیده و تمام وجود او را
زنبوران سرخ گرفته و نیش میزنند گفت این اند متوکلان خدا و مردان خدا ابراهیم را پیش
کرد و خود پس استاد چون ابراهیم بطرف سر میرفت مهتر خضر پای مبارک بدو رساند گفت الهی مهتر
خضر چه می طلبی ابراهیم التفات بوی کرد که همراه من خضر است و من نمیدانم آن اولیا از و غائب شد
چون باز بدو دید خضر نیز غائب شد بعد ازان ابراهیم از مجاهدات خود پشیمان شد لقوله علیه السلام کن عالما
او متعلما و سامعا او خادما و لا تکن من الخامس فان تکن خامسا فقد هلکت زیرا که دوستی
با جاهلان هلاکت ست بیت سگی کرتر شود از پول پاکتر باشد ✻ ازان کسی که کند اختلاط با عامی ✻
و در رساله شاه قاسم بدالدین کردی آمده است که مامون خلیفه هفت روز خدمت مجالس امام حضرت کبیر
حاضر میشد چون روز هفتم وداع میکرد و شیخ گفت از نشستن خلیفه چه سود که درین ایام از من یک مسئله
هم نیاموخت گفت کدام اند گفت اینکه من از شما چهار مسئله آموخته ام و گفتید که این را حضرت رسالت
پناه فرموده است من همه را در عمل می آرم شیخ گفت کدام اند گفت اینکه شما گفتید که حضرت فرموده است
تفکر کردن یک ساعت بهتر است از دنیا و هر چه در دنیاست و ذاکر را شاید که در هنگام زیارت در تسبیح
و تهلیل مشغول شود باز گفتید که رسول گفته است که یک ساعت نشستن با عالمان بهتر است از آزاد
کردن هزار بنده و هزار اسپ که فی سبیل الله بغازیان داده باشد هزار گرسنه را طعام داده باشد
و آب داده باشد و هزار برهنه را جامها داده باشد و حدیث سوم گفتید که هر که در حلقه مذاکره عالمان
بنشیند و یک مسئله شرعیه بداند بهتر است از عبادات هزار ساله و هر مسئله که در ان مجلس شود سامع
یا قائل برابر باشد و حدیث چهارم گفتید که چون کسی بزیارت علما رود و روان شود صد فرشته بفرمان
حق تعالی می آیند سبقت بر سر او میروند که در هر قدم درجه او بلند میکنند و بست در پیش او میروند
که در هر قدم نیکی در دفتر اعمال او می نویسند و بست در عقب او میروند که بهر قدم بدی از نامه اعمال
او محو کنند و بست بر راست او میروند که بهر قدم گناهی در بهشت راست میکنند و بست
بر راست چپ او میروند که در هر قدم میان او و میان دوزخ صندوق های راست می کنند

پس چون بدلیز او برسد خداوند تبارک و تعالی نه کام و لی زبان بدا دهد که گواه باشید فرشتگان که در
آسمان و زمین هستید که اغفرت له و لابویه قبل ازین که قدم در راه نیز و نیز در خبر است
که چون مومن زیارت مومن روان شود فرشتگان گویند خداوندا آنکه او را زیارت کرده میشود مرد فقیه و بارسا
است و این زائر گناه ملوث است پس چه کنیم فرمان رب العزت در رسد که گناه ازوی بردارید و در
دوزخ اندازید باز گویند آن عالم نیز متعلقات دنیاوی در مانده است حکم شود که گناه او نیز بردارید و در
دوزخ اندازید تا هر دو پاک بهم رسند در خبر دیده که زائر میرود آن زمین تا هفتم زمین در پایه اعمال او نهند
چنانکه آورده اند که در بنی اسرائیل ظالمی بود که نود و نه کس را کشته بود روزی پیش زاهدترین بنی
اسرائیل رفت و گفت که گناه بی حد دارم که نود و نه کس را کشته ام اگر توبه کنم خدای تعالی قبول کند یا نکند
زاهد گفت از پیش من دور شو تا از شومیت تو مرا بعذاب نگیرد تیغ را از نیام کشید و زاهد را بکشت و بعد ازان
بیکی از عالمترین بنی اسرائیل رفت و گفت صد کس را کشته ام که یکی ازان مجموعه فلان زاهد است اگر توبه
کنم هیچ روی صلاحیت دارد عالم گفت پیش اهل صلاح برو توبه تو خدای تعالی به پذیرد ازانجا
روان شد آورده اند که تا بمقصود نرسید او در راه مرده یافتند و دیدند که یکی خطی از غیب بر او
افتاده بود چون مطالعه کردند چنان نوشته بود که برین کس فرشتگان رحمت سبقت کردند فرشتگان عذاب
گفتند که فاسق و فاجر است ما بان ارواحش قبض کنیم فرشتگان رحمت گفتند که زائر و تائب است چنانکه عزم توبه کرده بود
ارواحش ما قبض کنیم بر ایشان حکم شد که هر دو طرف زمین را وزن کنید چون وزن کردند دیدند که یکطرف زمین یک بالشت از خانه خود بخانه آن صالح نزدیک شده بود
حکم برین شد که فرشتگان رحمت جانش قبض کنند بسبب برکت آن صالح آورده اند
که مالک دینار را با دو تن منازعت افتاد هر یکی همین گفتی که من برحقم چون در میان مردمان جهال بودند التفات
کردند بقول هر یکه هر دو را دست بدست بربندند و در خانه در آرند و در آن خانه آتش زنند چون چنان کردند
خانه بسوخت و ایشان سرد و سلامت ماندند مالک دینار مناجات کرد که یارب مرا با کافر برابر کردی خطاب
بحضرت عزت رسید که ای مالک دینار او را از برکت شما خلاص کردم اگر تنها می بود میسوخت و خدمت و
مودت بدوستان حق چنان باید کرد که قطب الاقطاب معین الحق والدین حسن سنجری در کتاب
خود آورده است که روزی در خدمت مرشد خود شیخ المشائخ والاولیا شیخ عثمان هارونی در سفر
بودم از افواه مبارک خواجه برآمد که بقول امام اعظم رحمة الله چون دو کس در سفر روند باید که یکی را

پادشاه کنند تا خلاف سنت و جماعت نباشد پس آفتابه و مصلے از و گرفتم و گفتم که پادشاهی لائق شماست
چون شب شد او در خواب رفت بیک ناگاه باران باریدن گرفت برخاستم و فرغده خود بر سر
او گرفتم تا بامداد بدو استاده بودم چون شیخ بیدار شد عالم چنان دید گفت چرا گفتم چون شما را پادشاه
گرفتم پس خدمت پادشاهان چنان باید کرد شیخ بنظر نیک در من نگاه کرد مقصود رسیدم العزیز
چنانکه دانستی بدوستان حق دوستی کردن ثواب است پس بدشمنان او دشمنی کردن ثواب
ست و نیز درجات رفیع ست و اگر دشمنی بدست نشود بدل البته باید کرد چنانکه در مفتاح المحبان است
که جوانے بود فاجر و ظالم که در همه عمر خویش هیچ گناه نمیکرد و آن همه را با نود و یک دفتر می نوشت و جمع
میکرد در روزے در خوردن شراب نشسته بود که کسے به نزد یکیش رسید او را گفت که بیا خمر بخور چون
آن کس ساغر بدست گرفت پادشاه گفت جوان فاجر دانست که این کس را فضیحت ست تبر بدینش زد
و مرد جوان بخود آمد و گفت نادانسته قتل کردم این را نیز در آن دفتر نویسم چون دران دفتر نوشت و کشاد دید
در هر جائیکه خون و زنا و خمر کرده بود در انجا چنان تبدیل یافته بود که این کس چندان بنده آزاد کرده است
و چندان ختم قرآن کرده است و چندان گرسنه را طعام داده است پس همه اعمال سیئه او سبب دشمنی
بدشمنان حق به نیکی مبدل شد و در رساله خوانده ام که آسمان و زمین و عرش و کرسی و لوح و قلم
خود که دل از جان سوال کرد که اول کار چیست و آخر کار چیست و ثمره کار چیست گفت اول کار
فناست و آخر کار بقاست و ثمره کار وفاست گفت فنا چیست و بقا چیست و وفا چیست جان
گفت فنا ار خودی گفت بیرون آمدن و بقا بدوست پیوستن و وفا میان بخدمت دوستان بستن پس
اگر سائلی گوید که چون هیچ نبود دل و جان از کجا بودند جواب این فقیر میگوید که جان فیض که او را
فیض اقدس و حدت و حقیقت محمدی و قبلهٔ واحد میگویند و دل اسمای الله که هر یک بحسب استعداد
اثر خود وجود یافت گویا که یکی از دیگری سوال کرد که اراده حق باایجاد خلق مقصود همین ست والا
خلق در وجود نیامدی و محاضرهٔ دوم که جان اسمار الله و دل اعیان ثابت که از علم و نور و
شهود آمدند گویا که آن حقیقت قبلهٔ این موجودات شد و از اینجاست که پیغمبر ما را قبله و اجد او موجود
گویند که چون روی ارادت بدو آورد قبله واجد شد و چون موجودات از طفیل خود یافتند قبلهٔ
موجود شد محاضره سوم چون از علم و نور و شهود که اعیان ثابت معدهٔ ممکن و وجود ذهنی یافت اعیان با

جان گویند و چون بصورت خانهٔ وحدت ہر اسما تجلی فاصله گردید که چنان چنان ظهور باید کرد
این را بکنه ارواح سراجی و دل توان گفت **محاضره چهارم** چون در محل کن و فکل آمدند که ہر اسما
عقب نعل خود شدند و بسبب استعداد جمله ذرات ظهور شدند پس کن را که حقیقت کیانی گویند
جان توان گفت و موجودات ظهوری که آنرا هیولی و عرش کل و عقل کل گویند دل توان گفت
محاضره پنجم جمله ممکن و ظهورات چون در قبضهٔ الوهیت اسیر مغلوب و مقهور اند پس بازروی حقیقت
از اثر قطع نظر باید کرد و موثر را باید دید پس موثر را جان و اثر را دل توان گفت **الا له الخلق و الامر**
پس خلق چون کثیفات و امر چون روح و ملکوت ہمه مراد است تو در میان مباش **العزیز** این
راه پس باریک و خون آلست سخت سخت پس تابع کسی باید بود و در خدمت او خود را باید سپرد
که او خود را بحق سپرده است و در لباس شریعت خود را چنان پوشیده که ہیچ کس از احوال او خبر ندارد
اگرچه منصور مشهور بود او مستور باشد تا مقصود برسد چنانچه مورچه بپای خود بکعبه نرسد تا خود را در پر کبوتر
تیز رو ضم نکند ربانی تو بدین رفتن بمنزل کی رسی ✤ تو بدین جستن بجا صل کی رسی ✤ پس گران
جانی و بس آشفته دلی ✤ با سبک روحان بدین دل کی رسی ✤ و چون نظر در عین الیقین حقیقت
کنی الوهیت واحد بیش نیست باختلاف خاصیت موجودات و استعداد اشیان تعدد اسما شد
ازان جهت الله را ذات جمله اسما گویند که ذات از صفات ممتاز نیست و چون صفات قدیم
اقتضا ایجاد ممکنات کرد و ندارروی نامیدن و تعداد اسما را اول و غیره ذات گویند اما چون ہمان ذات است
که بمراتب نزول کرده است و باطوارات سبعه و تکبیرات مختلفه ظهور شده صفات را عین ذات توان گفت
کقول الشاعر **شعر** بر روح خود است فتنهٔ نقاش ✤ کس نیست درین میان تو خوش باش ✤ فهم من فهم
پس سوال دل از جان اقتضای ہر مراتب به تنزلات خویش و جان که مسئول است فیض اقدس که
بہر مرتبه نزول و ظهور آمده پس سائل و مسئول واحدی بیش نیست چنانکه دل این شخص جمله ضمیر
و از مراتب ارواح می باید همچنین مراتب اسمای را دل سر خفی و لکنه و حقائق کیانی و غیر ذلک من
کلام الصوفیه میگویند و بحقیقت گویا که مسائل انداز وحدت که آنرا ابو الارواح و برزخ کبری
و حقیقت محمدی گویند قال الله تعالی وما خلقت الجن و الانس الا لیعبدون ای لیعرفون
سر این معنی ست اما جمله متابعت ہدایت ست و جمله افراد خودروی ضلالت ست و ما علی الا

از مرشد محقق طالب الله ثراه وجعل الجنة مثواه شنیدم که کشتی صد در پای عمان شکسته بود و مرد
بتخته بر وده و فریاد کرد که یا حضرت خواجه خضر فریاد ما رس مهتر خضر آمد و از دستش گرفت و بر روی آب
بنشاند آنگس نام
خضر بزبان میراند و خضر نام الله بزبان میراند آنکس چون دید که خضر نام الله یاد میکند من تیز یاد کنم چون آنکس شنید نام
الله بگفتن آغاز کرد پایهاش در آب غرق شد مهتر خضر گفت که شما را بدرگاه او مجال نیست شما نام من گیرید من نام
او و امام محمد غزالی را پرسیدند که چندین علم و فضائل بچه سبب یافتی گفت هر چه دانستم از کسی دریغ نداشتم و
بعام و خاص می گفتم و بخیل نبودم و آنچه ندانستم از دانستن او عار و ننگ نکردم اگر یک مسئله بودی
فقوله علیه السلام لیس من اخلاق المؤمن التملق الا فی طلب العلم و آورده اند که موسی مهتر عیسی علیه السلام
در بیابان می گذشت و اکثر عمر در بیابان میگذاشت راعی را دید گفت ای راعی چرا طلب علم نمیکنی
تا نجد از دیکی بدست آری راعی گفت من پنج مسئله در علم دانستم پنج دیگر شما نمایید تا همه مسلمان شود
مهتر عیسی علیه السلام گفت آن کدام اند راعی گفت شما را باید اول بیان کردن مهتر عیسی گفت اول شما
بگوئید تا من دانم راعی گفت اول اینکه حلال خوب ست و حرام بد حلال میخورم و حرام نه دوم راست
خوب ست دروغ بد است میگویم و دروغ نه سوم اینکه طاعت خوب ست و معصیت بد ست طاعت میکنم
و معصیت نه چهارم تا عیب خود دارم عیب دیگران نگویم پنجم آشنائی با خدا باید کرد و با خلق نی پس با خدا
کنم و با خلق نکنم مهتر عیسی علیه السلام گفت که علم اولین و آخرین همین ست که شما را و ما را و همه خلق را بس ست
کر بجهد آیند پس حاجت دیگر آموختن نیست زیرا که آموختن علم برای عمل ست تا عمل دنیا و شرف عقبی بدست
دهد خوش گفت آنچه گفت بیت چو کسب علم کردی در عمل کوش * که علم بی عمل زیان ست با نوش
فصل سوم در وضوء و بیان آن بدانکه وضو بر چهار نوع ست وضوء ظاهر و وضوء باطن و وضوء فرض
و وضوء مستحب بدانکه وضو بضم الواو مشتق از وضاءة است و آن پاکی را گویند و وضو بفتح الواو آب را
گویند و بضم الفتح الواو و الهمزة روشنائی را گویند و در اصطلاح غسل اعضای ثلثه و مسح الراس را گویند و چون
ظاهر را چنانکه شرع است پاک ساختی باطنت نیز منور و روشن گردد که از نتیجه وضوی ظاهر وضوی
باطن دست دهد چنانکه از حسد و کینه و حقد و عجب و ریا خلاص یابی خوش گفت آنچه گفت بیت چون
بیاری طهارت ظاهر منه باطنت نیز حق کند طاهر * از جمله نامشروعات ظاهر را طاهر باید داشت چنانکه آورده اند
که شبی بی بی رابعه بصری قدس سره جهانشسته بود که چراغهای پادشاهان افروخته گرفت بی بی را

خرقه پاره بود و بدان چراغ دوخت هرچه از انوار و اطوار و احوال اولیاء الله بود از وقت بخود آمد
که چه نامرضی از من صدور وجود آمد که بمن این حال رسید بعد مدت مدید در ضمیر منیرش آمد که خرقه را بدان چراغ
دوخته بودم آن چراغ از نامشروع بوده باشد بدرید آن تار را از خرقه باز کشید آنچه از دوخته بود
باز بدو رسید و از بنجاست که مستورهٔ از بزرگواری پرسید که بمشعلهٔ پادشاهان چیزی میتوان کرد یا نه
گفت شما کنید که از این احوال اولیاء الله و متقیان خبر میجویند گفت من خواهر بشر حافی ام گفت
از شما باید پرسیدن و حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم مر زنی را فاطمه زهرا را گفت که خود را خوشبوی
خوشبوی داری گفت یا بابا بچه چیز گفت باوضو زیرا که همیشه در وضو باشد تا عرش خوشبوئی میرسد
و نه بخوشبوئی مجازی که هر ان زنی که خود را بمشک و غیره خوشبوئی خوشبو کند و بوی او باشوهر غیر برسد
عذاب نار در نامهٔ اعمال او نویسند زیرا که رنگ ابریشم و زر بزنان است و خوشبوئی بمردان است و شرمه زدن را
سنت ست شیخ نجم الدین کبری را مریدی بود چنانکه شرط وضو ست بجا آورده بود و در ان صومعه
رفت چون برآمد گفت خدائے جهان را دیدم شیخ گفت غلط کرده زیرا که این نور وضو بود و وضو را
بوضوء تمام باید کرد که هفتاد و دو نور سالکان را روی نماید همه را از نتیجهٔ وضو تا آخر سلام است
پس چون اول بحاجت انسانی رود باید که در آمدن خلا اول پای چپ پیش نهد و بگوید اعوذ بالله
من کل رجس و نجس و من شر خبیث الخبیث و من شر الشیطان الرجیم و من شر کل آفة و عاهة فی جسدی و عقاربی
و چون بنشیند روی بجانبی آرد که پهلوی چپ او بقبله باشد که روی و پشت بقبله آوردن مکروه است
و در طرف هندوستان نیز مکروه است که حضرت با آدم صلوات الله علیه هندوست و خود را بسیار پوشیده کند و زور
بپای چپ کند و بول را آهسته رها کند تا رشحه باو نرسد اگر پشت بقبله آرد و بغیر بر داشتن دامن پاک نیست تا خلاف
مروم هندوستان شود چون برخیزد اول پای راست بردارد و بگوید الحمد لله الذی اخرج عنی ما یؤذنی و امسکنی بما ینفعنی و مسرت گوید غفرانک ربنا و الیک المصیر و چون پیش از
خاستن خود را بسنگ و کلوخ چنان پاک کند که دل او یقین گیرد و شاید که تیمم زند اگر میان او آب
مسافت باشد اگرچه اندک باشد چنانکه حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم روزی بول کرد
چون برخاست تیمم زد یاران گفتند یا رسول الله آب نزدیک ست گفت از آبسرگ نزدیک ست
و استنجا بنه نوع ست چهار فرض ست و آن چون از مخرج بمقدار درم شرعی تجاوز کند دوم از جنابت

الاذی
و عافانی ۱۲

سوم از حیض چهارم از نفاس و یکی واجب و آن چون مقدار درم شرعی باشد و یکی سنت ست و آن
چون کم از درم شرعی باشد و یکی مستحب ست و آن از بول ست و یکی احتیاط و آن چون بمانند بشکل
اشتر خشک افتد و آلائش بخرج نشود و یکی بدعت و آن چون از جهت باد و گرد خشک پس بر جامه
فرد من ست باب همیتوان شست که فرض ست و دیگران سنگ و کلوخ و لته کهنه کافی ست
و چنانکه بعضی عوام میگویند که بسه سنگ سنت ست غلط کرده اند زیرا که آن مذهب امام شافعی ست
رحمة الله علیه آورده اند که در لیلة الجن هفتاد هزار سرداران جن آمده بودند و بر سول ما بیعت میکردند
و حضرت رسالت پناه بحاجت انسانی میرفت از عبد الله مسعود سنگ طلب کرد وی دو سنگ
و یک سرگین را یافت کرد پس امام اعظم ابو حنیفه کوفی رحمة الله علیه می گوید اگر سه سنگ
سنت بودی حضرت سنگ دیگر را طلب میکردی و امام شافعی میگوید که اگر سنت نبودی
عبد الله سنگ نداوی و متاخران برین اند که درین زمانه باب باید شست زیرا که دیانت از
مردان کم شده است و زیاده رفته اند و عوام الناس کالبهائم اند و استنجا سنت که گفته اند الاستنجا
چنانکه مذکور شده الاستفتار تا حدی که دل او قرار گیرد و پاکی او امانه چنانکه بمانند عوام الناس که
وسوسه کنند و آب بسیار برند که در کتاب های معتبر از هفت کرت زیادت آب ریختن رخصت نداده
اند و استبراء دست خود را بر دیوار یا بر زمین بمالد تا از بوی بیزار شود و شاید که استنجا باستخوان و جوب
و مینه و جامه نو دست راست نکنند که مکروه است و نیز بحق غیری نکنند چنانکه از دیوار و زمین غیر کلوخ
گیرد نکند و اگر اندرین کسی کلوخ گیرد و بازدان زمین اندازد آورده اند که چون امام شافعی مذهب
خود را انتشار کرد و لافی از دهن مبارک او برآمد که اگر من در عصر امام اعظم بودمی اورا در اول مسئله
الزام میدادم ارواح سراج المومنین اورا در خواب نمود و گفت که اول مسئله من اینست که
لا اله الا الله محمد رسول الله الزام بده چون از خواب بیدار شد بعده فرمود که علم ده
حصه است نه حصه امام ما بود و یک حصه مایان را و از انجا بیمن رود و بشام سیر کرد و بیشتر خلق را
در مذهب خود در آورد تا بجدیکه بشیخ رسید ابو اللیث سمرقندی در خانه نبود امام شافعی خود را یک روزه راه
پس مانده بمقداری شاگردان پیش آمد و مسئله در سواری از شاگردان ابو اللیث پرسید ایشان بچهارده
نوع جواب گفتند و او هفت نوع دانسته بود آمام چون جواب صعب شنید از همان جایی بازگشت

کوچ کرد و بطرف روم روان شد چون ابو اللیث سمرقندی در خانه سید واقعه را باز نمود ابو اللیث
گفت که فردائی قیامت جواب امام اعظم چگوییم که تمام اهل مذهب او در مذهب خود آورد اما باید که
در عقب او برود چون ابو اللیث سمرقندی روان شد منزل بمنزل او میرسید امام شافعی بکمال
پیشتر میرفت چون ابو اللیث بیرون حصار شد روم رسید امام شافعی داخل مصر شد و امام شافعی در آن شب
مناجات کرد که الٰهی مرا از دار فنا بدار بقا رحلت بخش فی الحال جانش تسلیم شد چون علی الصباح
حضرت ابو اللیث بدروازه رسید دید که تابوت مبارکش پیش آمد که این امام شافعی ست او نیز وضو
جدید کرد و دو رکعت نماز گذارد و سر بسجده نهاد و گفت او نیز ازین جهت خود را برحمت حق تسلیم کرده
است الٰهی مرا نیز از دار فنا بدار بقا رحلت بخش که تا پیش امام مباحثه بکنم او نیز جان بحق تسلیم کرد
الغرض ابو اللیث سمرقندی درین سفر دو شتر از کلوخ از زمین سبل بار کرده بود و مسئله از شمار دانست
این فقیر چون بسیر میرفتند کلوخ استنجا همراه خود می بردند شاید که در محل استنجا سخن گویند که کراهت
و قبل از استنجا که هنوز تن خود را برهنه کرده است این دعا بگوید اللهم احفظ فرجی و لبشری من النار
والزناء والحرام بسم الله العظیم والحمد لله علی دین الاسلام الاسلام حق والکفر باطل
و چون از استنجا فارغ شود بجای پاک رود که در خبر ست که هر که وضو و غسل در جائی پاک کند آنجای
تا قیامت آن کس را از خدام طابد و شفاعت او میکند روی بقبله و سر برهنه کرده نشنید که پیغمبر
گفت در حالت وضو سر برهنه کردن نزدل رحمت ست و دل را چنان حاضر دارد چنانکه نعیت و
مشیت او مشتمل بر جمله حرکت و سکونت خود داند بلکه خود را در میان نه بیند و بحضور تمام بگوید بسم الله
العظیم والحمد لله علی دین الاسلام نویت ان اتوضاء تقربا للصلوة فرض الله تعالی پس آفتابه بدست
چپ گیرد سه کرت بدست راست ریزد پس بعده بدست راست گیرد سه کرت بدست چپ
ریزد و مسنون برین طریق ست و در حضوری چنان باشد چنانکه آورده اند که حضرت امام
زین العابدین علی اصغر رضی الله عنه چون مسئله وضو کردن می خاست رنگ رویش بناگاه متغیر میشد
پرسیدندش یا امیر چرا گفت هیچ میدانید که در پیش چه کس حاضر خواهیم شد چون آب در
دهن کند بگوید اللهم لقن صحبتی و تغمض له ذنوبی و عیوبی و جمیع کما بغیت اسنانی و مسواکی
از درخت تلخ از توت و پلون باشد که پیغمبر گفته است که بهشت بمزید شتابد چنانچه اراک مراد از شاخ

مسواک ست و بدرازی یک بالشت باید و اگر از بالشت زیاده باشد شیطان بر و سوار میشود و بسطبری
بمقدار انگشت خنصر باشد و خرد تر از قبضه نباشد و باید که سه انگشت بالا خنصر و ابهام زیر او کند و در
دهن نهد اول بجانب راست دندان بالا باز زیرین آن جانب باز بجانب چپ بدندان بالا باز زیرین
و بزبان نیز مالد بعد ازان بهر جانب که خواهد بزند و باید که مسواک را بزبان نه نهد اول بشوید بعده
در دهن زند و آخر نیز بشوید نگاه دارد و اگر در تمام قبضه گیرد آفتی ناسور بدو رسد و مسواک را بهنای
دندان زند نه بطول و دندان و مسواک را بر زمین ننهد که خوف دیو و پری ست که بدو آفت رساند
و برابر گوش ننهد که جای قلم ست و در سر استاده کند که در خبر ست که روزی اصحاب رسول قلعه
کفار را حصار کرده بودند جاسوس کافران جاسوسی ایشان میکرد دید که ایشان بر کناره جوئے
نشسته اند و مسواکها را از سر کشیده و دندان خود را شسته اند و مسواک را باز در سرها نهاده اند جاسوس
خیال کرد که مگر ایشان سوهان با خود همراه دارند که دندان خود را بدان تیز میکنند و بدان نیز جنگ
خواهند کرد جاسوس رفت و واقعه را باز نمود که اگر ظفر یابند بایشان را بدندان نگذارند لشکر کفار گریخت
پس اینهمه برکت مسواک بود و مسواک را شریک میان دو کس نباید کرد شعر ثلث لیس فیه اشتراک
الثناء والمشاط والسواک و نیز باید که بعد از آب در دهن کردن زند که خشک بدعت
ست و در وضو زدن بغیر وضو و یک رکعت مسواک افضل ست از هفتاد رکعت بغیر مسواک و مسواک
سنت است زنان و مردان را این در صلوة یا چیزی مذکور ست و اما در صلوة مسعودی میگوید که زنان
را کراهت دارد و قایم مقام مسواک ست در خمس اوقات زدن و بقول شافعی در رمضان در وقت ظهر و عصر
نتوان زد زیرا که پیغمبر فرموده است ریح فم الصائم اطیب من المسک پس بردن مسواک بوی او
میبرد و بقول امام اعظم در رمضان نیز در خمس الاوقات زدن زیرا که وقتی که بوی بد عند الله خوش باشد
بوی خوش نیز خوشتر باشد آورده اند که مسواک پیغمبران علیهم السلام از درخت زیتون بوده اگر
مسواک نباشد انگشت شهادت نیز قائم مقام مسواک باشد و چون دوم کرت و سوم کرت آب در دهن
کند غرغره گرداند چون آب در بینی کند بگوید اللهم ارحنی من ارواح الجنة وارزقنی من نعمتها
و آب در بینی بدست راست کند و بدست چپ پاک کند که برعکس این مکروه است و مبالغه در استنشاق چنان کند
که آب را تا کشنا زمه و در مضمضه غرغره کند و این غرغره سنت ست هم در غسل و هم در وضو مگر صایم را

ظاهر عصر

بعده روی بشوید از جهت وی از سنه گاهی موی پیشانی تا زیر زنخ و از نرمه گوش تا نرمه گوش دیگر
آنرا که در سر موی نباشد پس حد پیشانی از جایگاه ست که در ایام طفولیت در بالای پیشانی آدمی باشد
و ریش زنگ را پوست با موی باید شستن و اما کلان ریش را که پوست روی را پوشیده باشد
شستن پوست ساقط است و سفیدی که در میان دو زلف و گوش ست شستن از نیز فرض ست
بقول امام اعظم یعنی مبتدعان که زیر زنخ می تراشند اگر موی زنخ تراشیده باشد در وقت وضو آنرا
نشوید و مسح کردن و یا خشک ماندن نماز نگذارد کافر شود زیرا که فرض بجا نیاورده باشد و هر که یک تار موی را در غسل
و وضو از خشک ماندن خطا و منسوب نباشد پس نماز و وضو نماز گزاردن کفر ست و وضو و مسح ریش در
وقت معلوم شود که آنرا رنگ کرده باشد و خلال ریش از جانب چپ از فرود بسوی بالای اوست و
در آوان شستن روی بگوید اللهم بیض وجهی بنورک یوم تبیض وجوه اولیائک ولا تسود وجهی
یوم تسود وجوه اعدائک اللهم بیض وجهی وشرح قلبی وصدری وطهر قلبی
و آب را بر روی سخت فرو مریزد چشم را گشاده ندارد و نه سخت بپوشد که مکروه است و دست تا آرنج
بشوید و سنت اینست که سه کرت بر کف دست تا جانب آرنج کشد که روا فضل بر آرنج میرزند
و جانب کف دست میکشند و در وقت دست راست شستن گوید اللهم اعطنی کتابی بیمینی
وحاسبنی حسابا یسیرا و دست چپ گوید ولا تعطنی کتابی بشمالی ولا من وراء ظهری یوم تبلی السرائر
و اصلی سعیرا و از سه کرت ریختن آب کم و زیاده مکروه است بر اندام اما یک بار فرض ست و سه بار
سنت ست و آب را روان باید کردن تا اگر جائی شستنی را مسح کند یعنی تر کند روا نباشد و اگر جای مسح را
بشوید اما مکروه بعضی متکلمان گفته اند ان مرتکب المکروه لا یستحق حرمان الشفاعة چهارم حصه
مسح سر فرض ست و تمام سر مسح سنت ست پس شاید که آب نو بگیرد و اگر از جای شسته مانده باشد
نیز رواست و مسح سر را چنان مسح کند که خنصر و بنصر و وسطی اندر سر دو دست بهم رساند و سبابه را بهمان
راکشاده دارد و این شش انگشت را بر تارک نهد و بالا کشد تا قفا برد و بعده هر دو کف دست از
طرف قفا بهر دو جانب سر نهد تا پیشانی آرد و سبابتین را در اذنین در آرد و ابهامین را از سر دو صدغین
ایشان بگرداند و مسح گوش با آب سر سنت ست و در مسح سر گوید اللهم احفظ شعری وبشری
من النار و در مسح گوش گوید اللهم لا تسمعنی خلیان اهل النار فی النار و باز همان شش

انگشت مذکور را آب جدید تر کند و متصل کرده بر گردن هند به پشت انگشتان و از موی گردن مسح
نگذارند که بدعت است زیرا که روافض میگویند که کلمهٔ امام المسلمین امیر حسین رضی الله عنه از جانبین قفا
بریده اند پس مسح برین طریق نباید کرد و ایشان از طرف حلقوم مسح میکنند تا سوی گردن سر سانند و سنت
وضو مسح گردن هر دو مستحب است و در مسح گردن گوید اللهم اعتق رقبتی و رقبت ابائی و رقبت امهاتی
محمد من النار و السلاسل و الاغلال و در مسح ریش و خلال ریش گوید اللهم هون علینا سکرات الموت
و باید که اندام را نیز تر تر بشوید که اگر در یک اندام لمعه کند ترک سنت نباشد اما اگر یک بشوید
بی مانع کنند بعد ازان دیگر بشوید مگر آنکه باشد و نیز ترتیب چنانکه خدای تعالی خبر داده است نگاه دارد
تا خلاف روافض باشد که ایشان اول پای میشویند و بعده دست بعده رو و بعده استنجا میکنند
زیرا که ایشان میگویند که چون اول استنجا کنیم بعده دست را چگونه بر روی بزنیم آما در فتاوی سراجیه
آورده است اگر استنجا فراموش شود تا وقت نماز وضو باید کرد بلا اعادت وضو و بقصد توان کرد
و چون پای راست بشوید بگوید اللهم ثبت اقدامی علی الصراط یوم تزل به الاقدام و چون پای
چپ بشوید بگوید اللهم اجعل سعیی مشکورا و ذنبی مغفورا و تجارتی لن تبور و اجعلنی من
التوابین و اجعلنی من المتطهرین الذین لا خوف علیهم و لا هم یحزنون

مسئله در ترغیب الصلوة آورده است که خلال انگشتان پای بخنصر دست چپ از جانب پای راست از فرجه
که میان خنصر و بنصر است آغاز کند و بفرجه که میان سبابه و ابهام از پای چپ
است آغاز کند و در فرجه خنصر و بنصر چپ ضم کند آورده اند که امام اعظم رح از بالای پای بر پایان خلال
میکرد و چون مسئله دیدکه مایان میتوان کرد بست ساله نماز را اعاده کرد چهارگانی را چهارگانه دو دوگانی
را دوگانه اما نماز شام را چهارگانی کرد و چون نفل در همه صلوة سوره با فاتحه قرین کرد آورده اند که منصور حلاج
در یک وضو خلال انگشتان را فراموش کرده بود بعد آن شب جمال جهان آرا حضرت را در خواب دید که روی ازو گردانیده
بود گفت یا رسول الله چرا گفت شما را باید که سنتی ما را ترک دهی یعنی نمی باید شیخ معین الدین سنجری چشتی قدس سره
ترک کرده بود نیز همین عتاب دید و قدری آب از بقیهٔ وضو باید آشامید که درآن شفاست و بر آن آب این
دعا بخواند اللهم اشفنی بشفائک و داوئی بدوائک و اعصمنی من الامراض و الاوجاع برحمتک یا ارحم الراحمین
و نیز در هر اندام بعد از دعا کلمهٔ شهادت تکرار کند و در شرح اوراد سید علی همدانی آورده است

هر که در هر اندام شستن اسم القادر تکرار کند بجملہ اعدای ظاہری و باطنی ظفر یابد و چہار آب استادہ خوردن افضل ست آب وضو کہ باقی ماند و آب زمزم و آب پس خوردہ علما و صلحا و آب سقا کہ در بازار میگرداند و بعد از وضو دیدی سوی آسمان کند و بگوید اشہد ان لا الہ الا انت وحدک لا شریک لک و اشہد ان محمدا عبدک و رسولک و نیز بسوی آسمان نظر کند و ہمین دعا کند حق سبحانہ و تعالی بنظر رحمت بر و بنگرد و در آوان وضو سلام و کلام منع ست تا اگر یکے کسی را کہ در وضو یا در نماز و یا در وقت خواندن خطبہ سلام داد بر ایشان جواب لازم نہ آید اما گوینده سلام آثم باشد و دل را چنین حاضر دارد کہ روزے امام محمد غزالی در وضو نشستہ بود و در وقت پای شستن کفش خود را دید کہ کہنہ ست در خاطرش گردید کہ بروم و بازار کفش بخرم درین میان امام محمد غزالی رسید کہ ابدال راستہ دیوانہ خضر را سلام بود یعنی افعال ذمیمہ او حمیدہ مبدل شدہ بود سلام داد امام چون از وضو فارغ شد گفت دیوانہ چرا سلام کردی کہ در آوان وضو سلام زلی ادبی ست گفت شما را در وضو ندیدم بلکہ در بازار دیدم و در تفسیر کامل ست کہ اگر در میان وضو سخن کرد یا نشستہ خواب کرد بغیر تکیہ وضو نشکند اما اعادہ وضو افضل ست زیرا کہ نتیجہ در وضوست ثواب آن نیابد کہ پیغمبر فرموده است اسباغ الوضوء یحرق الذنوب کما یحرق النار الحشیش و بعد از وضو سہ کرت سورہ انا انزلناہ بخواند کہ مہتر عزرائیل را بچشم نہ بیند و خداوند تبارک و تعالی بلطف خویش جان او قبض کند و در شرح ابو اللیث سمرقندی آوردہ ست پیغمبر گفت صلی اللہ علیہ وسلم ہر کہ بعد از وضو سہ کرت سورہ انا انزلناہ بخواند ثواب ابراہیم خلیل اللہ و موسی کلیم اللہ و عیسی روح اللہ و محمد رسول اللہ یابد اصحاب گفتند یا رسول اللہ چنانکہ مراتب این پیغمبران ست تمام یابد یا بمثال گفت بہ تمام یابد و دہ کرت سورہ اخلاص بعد از وضو بخواند آمرزیدہ شود و ہر حاجتے کہ داشتہ باشد برآید و سہ کرت انا اعطیناک سہ کرت اللہم صل علی محمد و عترتہ بعدد کل معلوم لک و اگر دہ کرت این دعا بگوید و بگوید فضل باشد و آیۃ الکرسی و آمن الرسول و سورہ اذا زلزلت و الم ترکیف و لایلاف بیگان بار خواند کہ در دو کمر او ہرگز نباشد و در خبرست ہر کہ بعد از ہر وضو سہ کرت گوید اللہم اجعلنی محبوبا فی قلوب المومنین و بلغنی عمری الی مائۃ و عشرین سنۃ من غیر عاھۃ و ھرم عمر او صد و بست سالہ شود و نیز اگر پنجاہ بار گوید اللہم اجعلنی محبوبا مقبولا فی قلوب المومنین و بلغنی و بشرنی عمرا الی مائۃ و ستین سنۃ و اجعلنی

محبوبا مقبولا فی قلوب الملیین وملائکة المقربین والروحانیین والمحبین والبشر فی عمری
الی مائة وستین سنة واجعلنی محبوبا ومقبولا فی قلوب الانبیاء والمرسلین والملئکة المقربین فی عمری
الی مائة وستین سنة من غیر عاهة ولا هم خداوند تبارک وتعالی عمر او صد وشصت
سال گرداند بعده متصل وضو گانه بگذارد وشانه را اول بار بردی راست راند باز بردی چپ راند
واین دعا بخواند اللهم زینا بزینة الرجال ورا است گوید وچپ گوید اللهم زینی الرجال بالحیاة
والنساء بذنبها واز جانب راست از حرف با آخر شانه دارد وشانه نیت که نشکسته باشد وگوید
اللهم سرحنی وفرحنی من الهموم والغموم واز جانب چپ از فرق تا بآخر همچنین بگوید
سوره الهیکم التکاثر بخواند چون بهر دو جانبین از فرق تا بآخر شانه کند بخواند والعصر
والم نشرح یکبار وانا اعطیناک سه بار بخواند ونیز گوید اللهم صل علی محمد عدد کل معلوم لک
ودر نیم الاوقات دیگر که خواهد شانه کند که در شرح البوالمکارم آورده است که حضرت
رسالت پناه شانه را از دست مبارک خواجه عالم صلوات الله علیه بعد از نماز شام ستانده بود در پیش افتاده
نیکرد وگفت ای پیغامبر خدا چیزی خوبی است وبعد از نماز خفتن اگر وضو جدید کند فرماود الا شانه را
ترکند در پیش راست بخواند ثواب بسیار یابد ومغفور گردد ونیز شاید که شانه نشکسته باشد که در وقتی
بعد از وضو آفتابه بر گیرند برای وضوی دیگر مستحب است وسر او بپوشد ودر اجتناب از فقر حدیث
نبوی مذکور است که هر آوندی که سر دهن او پوشیده ونبسته نباشد شیطان لعاب دهن
خود بران اندازد وهر آفت ودردی که بآنکس میرسد سبب آن لعاب شیطان است ونیز آفتابه نشکسته
نباشد که درویشی آرد وآفتابه را خاصه برای خود کردن بدعت است بدان الغیر بر که وضو ظاهر
سلاح مومن است لقوله علیه السلام الوضوء سلاح المؤمن وسالک را باید که بغیر
سلاح نباشد از نیکه وی همیشه با نفس خود وشیطان محاربه دارد ودر سلسله چشتیان یاد کرده اند
از همه نصایح بدوام وضو فرمایند حتی که اگر از خواب بیدار شود بچیزی پاک از جنس زمین چون
سنگ وکلوخ وسبو وغیر ذلک تیمم بزند حضرت شیخ المشایخ والاولیا فرد زمانه سید علی
فرغذی که مرشد این فقیر بود قدس سره را خاصیت بود که هر گاه وقت تعلیم علم تصوف معروف میشد
فی الحال وضوی جدید میکرد ومی گفت که الوضوء علی الوضوء کالنور علی النور وآن مشکلات را

حل میکرد از بکیت وضو و چون کسی در وقت وضو باشد باطنش همیشه بحق مشغول و حاضر باشد و در نظر
آسمانیان همچون ستاره روشن می نماید چنانکه اهل زمین ستارگان را ندکه اگر میدیدیم ایشان نیز
ارزوی آنکه دارند پس وضوی باطنی گویا که نتیجه وضوی ظاهرست بدانکه در اجتناب انفعر آورده است
که بعد از وضوی ظاهر من تطهیرین پاک کنند که درویشی هر دو همان ست باید استنجا چیرا با خود
نگاه دارد تا بدان روی پاک کند و بهتر ست که فردای روز قیامت اگر روی کسی بماند کوهها باشد
دستار چیرا بطرف نیکی نهند آن پایه بدی همه بالاشود و باید که بر دستار چه غیر روی را پاک کند که محبت
میان ایشان منقطع شود حتی که اگر بجلال خود مجامعت کند هر یک پله جدا گانه اندام خود را پاک سازد
والا عداوت میان ایشان می خیزد و شاذ می افتد و چون وضوی ظاهر را بجای آوردی باید که باطن را
از غش و کدورات دنیاوی و از حقد و عجب و کینه خلق و از هر چیه ماسوای الله ست پاک دارد چنانکه
شیخ شبلی گفته است هرگاه که میل دنیاوی بخاطر رسد وضوی جدید لازم میشود و اگر میل عقبی بخاطر رسد
غسل جدید لازم میشود و پس هر دو را بجای می آرم و غسل ازین جهت لازم می آید که در عقبی خطر غلش
نیز ست چنانکه در زمان اسرائیل پنج سال باران نبارید حتی که برگ درختان و نبع گیاه را بهائی میدادند
و هر روز مهتر موسی با استسقا بیرون می برون روزی بخدای خود مناجات کرد که خداوندا مرا فضیحت کردی
زیرا که دعوت پنج سال ست که دعا می کنم بدرگاه تو مستجاب نمیشود بمواسطه ندانستند که تو در میان خلق
می باشی که خوردن و پوشیدن ایشان همه ناموجهات ست در بیابانی بود و مردی سیاه سر و پای بر هنه
ژنده پوستی و موی سر او تا فرق تا قدمان باشد و نام او برق ست او را بگو که دعا کند مستجاب شود و چون
مهتر موسی علیه السلام در بیابان رفت آدمی موصوف را یافت و نامش پرسید گفت نام من عبد
طلب باران کن که حکم ست همدران جا استاده شد و گفت بطریق ناز که باواز حکم شما بیرون رفت که
ابر را پراگنده نمیکند و بنزدانه رحمت خالی شد و یا گنهکاران را دران جهان عذاب نتوانی کرد که درین
جهان میکنی چون همه بر جاست نده باش باران بکن همدان ساعت چنان باران بارید ان گرفت
که بلندی و پستی همه را هموار کرد و بفرمان خدائی در یک روز گیاها نا ساق آمد مهتر موسی علیه السلام
گفت خداوندا شمارا چه خاصه بندگانند فرمان شد که خاص نیستند اگر چه دوازده حال در بیابان
رفته و از خلق بریده و بمن پیوسته را در باطن کدورت و چرک دارد که لائق خواصی من نیست که بعد از

در گرما به سخت خرقه را باز کرد و شمال را بر سینهٔ خود گرفت زیرا که در سینه که خیمهٔ محبت من زده باشد از ضرر و نفع دنیاوی خبر نباشد پس وصنوی باطن سبب این همه گفته است الاعمال بالنیات و نیز فرموده است که حسد و کینه و ریا عمل ظاهری را چون آتش گیاه خشک را بسوزاند و در خبر است که ذلت آدم از نفس و شهوت بود و آمرزیده شد و لغزش ملعون از کبر و حسد بود و آمرزیده نشد پس چون عمل را بنیت سنجیده اند و بغیر نیت عمل را قبول نفرموده اند لقوله علیه السلام ان الله ینظر الی نیاتکم و لا ینظر الی اعمالکم که بسا عمل باشد و خاصهٔ الله نباشد الا بریا و نمایش خلق پس عمل ریا بمذهب امام اعظم رحمة الله کفر است الریاء من الکفر و عمل او عند الناس عمل مینماید و عند الله باطل پس بر نیت که غیر الله است فاسد کنندهٔ وصنوی او شداتی عزیز چون وصنوی باطنی را دانستی و میدانی باید که حکایتی چند از اولیاء الله نیز بشنوی که در خبر است الاولیاء حبنود الله و نیز فرموده است که عند ذکر الاولیاء تتنزل الرحمة و در تسوید این حکایتها غرض آنست که فرزند فقیر التماس آن دارد که احوال و حال و اقوال اولیاء الله را قریب بر عمل متوان آورد تا بگراز فضیلت و قربت ایشان اثر بر دل او شود چنانکه در تذکرة الاولیاست هر که در هر روز در حکایت از اقوال و حال اولیاء الله مذکور سازد بشک بی شبه بمراتب ولایت برسد و دست ایشان گردد که من احب شیئا اکثر ذکره منقول است که در پیش بی بی رابعه بصری کسی نشسته بود و بسیار بسیار دنیا را بد میگفت و ذلیل میدانست بی بی گفت ای شیخ چرا این مقدار دنیا را دشمن میداری کسی گفت که بی بی او دشنام میدهد بی بی گفت لاجرم این حدیث خبر نداری که من احب شیئا اکثر ذکره پس کثرت ذکر گویا که کثرت دوستی است و بی بی رابعه را حدیث از نبیها می گفتند که بغیر الله دشمنی داشت روزی او را پرسیدند که خدای را دوست میداری گفت آری پس گفتند که شیطان را دشمن میداری گفت دل من چنان بدوستی او مستغرق است که از دشمنی کسی خبر ندارم پس کم التفاتی بچیزی دشمنی باشد و نیز حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم را در خواب دید که بدو می گفت ای رابعه مرا دوست میداری بی بی گفت یا رسول الله دل که دوستی تو نیست ترقیده باد اما دلم چنان دوستی حق گرفته است که از دوستی غیر خبر ندارد روزی از روی مکاشفه بهشت را دید خوش حال شد تا تمنی بر آورد او را گفته بودی که بغیر شما بهر دو سرای راضی نشوم و بدیدن بهشت و نشاط شدن رابعه را از هیبت بلرزه در وجود آمد

روزی امام حسن بصری رضی اللہ عنہ پیش او رفت دید کہ ہارون رشید چہار ہزار دینار آوردہ بود
و پیش او استادہ و او را خصومت نمیداد چون امام را دید دست کرد و تضرع نمود کہ مگر بگفتہ یتیما
مفتوح را قبول کند چون امام در صومعہ در آمد گفت خلیفہ زمان تصدق آوردہ پیش او استادہ است
اگر قبول شود بی بی گفت بمن در کار نیست باید کہ تصرف فقرا کند کہ او روزے بمشاہدہ بہشت دلشاد شود
خطاب عتاب بر سرم آمد این پنج ماہ است کہ از ان ہیبت افتادہ ام و گفتہ اند کہ ہم از ان ہیبت بحق رسید
روزی بی بی گفت کہ خداوندا ہر چہ نصیب من ست در ین بنا کن فرزان ابدہ ہر چہ زان بہشت ست مر مومنان را بدہ مرا در ین بنا دردہ دوران دید
از نقل ست کہ سلطان العارفین ابراہیم ادہم قدس سرہ چہارده سال در راہ کعبہ میرفت ہر قدم کہ نہند میکرید
تا بمکہ اللہ رسید بی بی رابعہ در آخر قافلہ بود چون سلطان ابراہیم رسید مکہ را بر جانیافت متحیر شد از بالا
ہاتفے آواز کرد کہ در آخر قافلہ ستورہ الیست کہ مکہ بزیارت او رفتہ است چون مکہ پیش بی بی رسید پشت داد
و گفت مرا صاحب خانہ می باید چون برگشتہ بخانہ رسید در خاطرش آمد کہ حرمت مکہ اللہ بر من فرض بود کہ دوم
وعدہ کرد کہ بہلو بدم پا بزمین دراز می شد باز می استاد و دو رکعت نماز میکرد و ہنچنان محنت کشیدہ بہشت
سال از بصرہ بمکہ رسید چون بر عرفات آمد گفت خداوندا عشقم تمام کن ہاتفی ندا کرد کہ عشق خشک
سالی ست کہ ہیچ گیاہی در و نہ روید چون بطرف آسمان نگاہ کرد دریاہائی خون دید گفت خداوندا
این چہ دریاہاست ندا آمد کہ این خون از عاشقان من ست کہ خون ریختہ رفتہ اند گفت او نی تین
مقام ایشان بمن بنمائی دمان نبلان بدو جیس رسید ندا آمد کہ کمترین منزل در راہ عشق این ست کہ مدت
ہفت سال از برائی دوستی من بنایت گلرخی آید و زیارت آن گلرخ روزیش نگردانم و محنت
خود را در میان نہ آرد کہ من چیزے کردہ ام گریان شدہ باز گشت و گفت ای وای بی بی چون
کعبہ بمن آمد قبول نکردم و چون من آمدم او نقش نشدم راز کرامت او گفتہ اند کہ شبے مشائخان کبار
در صومعہ او جمع شدہ بودند و چراغ نبود انگشت خنصر خود تف زد آتش در و افروخت و بمالند چراغ
در گرفتہ بود آوردہ اند کہ روزی بمکہ میرفت کسی گفت بی بی پشت مرکب شما زخمی ست توشہ چگونہ
خواہد برد گفت بہ بین چون آن شخص تفحص کرد فرد و تردید آن بار بر پشت آن مرکب بہا میرفت آوردہ اند
کہ ہمدان سفر از غایت بی طاقتی مرکب نغزان شدہ بافتاد ہیچ کس حمایت نکرد و ی نز ہمراہ
مرکب در بیابان ماند چون قافلہ بمکہ رسید او را در مکہ یافتند بامر کبش ہیچ گفتند ش ترا چہ کس آوردہ

گفت کسی که مرکب غلطانده بود و روزی ده درویشی بزیارت در صومعهٔ او رفتند پیش او دو نان جوی
در پیش آورد ناگاه سائلی بدر رسید و یا الله کرد از پیش ایشان گرفت بسائل داد ایشان متحیر شدند
دم نمی‌کشیدند که کنیزکی از در درآمد طبق بزیر دست داشت و پیش بی بی آورد چون سر طبق را
دیدند که دو نان و حلوا است آن نانها را بشمردند که ده نان ست برگشته بر کنیزک داد چون آن کنیزک
در خانه رسید بی بی را پیش پا رسید چرا گفت رابعه میگوید که غلط کرده گفت چرا گفت که چند
نان ست گفت شش نان ست گفت دو نان دیگر به پزد ببر که من بست نان نذر کرده ام چون
بست نان برد کنیزک معذرت کرد که من غلط کرده بودم دو نان مانده بود پیش هر یک دو نان مقدار
حلوا نهاد بعد از فراغ طعام گفتند ش که چرا در اول مرتبه این نان باز نفرستادی گفت منا در بست نان
نذر کرده بود گفتند از کجا دانستی گفت چون شمرده کس بود دیدم دو نان بخدائی خود سودا کردم که یکی
را بده درین جهان وعده کرده است و هفت صد در ان جهان پس دو نان مرا درین جهان دست بدست بده
تا مهمانان بدهم که مهمان گرسنه روند چون کنیزک شش نان آورد دانستم که وعدهٔ حق دروغ نیست
اما کنیزک غلط کرده باشد برگشته دادم تصدیقا قال الله من جاء بالحسنة فله عشر امثالها
آورده اند که امام حسن بصری و مالک دینار و شقیق بلخی پیش او رفتند بی بی گفت که چیزی از خشوع بگوئید
ایشان گفتند که شما را سخن ما خوش نمی آید خود بگوئید گفت باری چیزی گوئید امام گفت لم یصدق
فی دعواه من لم یصبر علی ضرب مولاه گفت از سخن شما بوی منی می آید یا مالک گفت لم یصدق فی دعواه من
لم یشکر علی ضرب مولاه گفت شما در کوچهٔ دیگر رفته اید شقیق گفت لم یصدق فی دعواه من لم یتلذذ علی ضرب
مولاه گفت شما نیز طریقهٔ او نیافته آید گفتند پرسش کن یا بی بی شما عنایت فرمائید گفت لم یصدق فی دعواه
من لم یتلذذ الم الضرب فی مشاهدة مولاه گفت بتصدیق قول من کلام الله ناطق است و آن
آنست که چون زنان مصر در پیش زلیخا رفتند و ملامت کردندش زلیخا بدست هر یکی یک ترنج و کاردی داد
و گفت قسم بکار شما امر کنم بخورید و یوسف فرمود تا جامهٔ خوب پوشیده و آراسته برآید چون یوسف
برآمد گفت بنگرید در یکی چون روی یوسف دیدند کاردها از ترنج خلط کرده بدست میبریدند می گفتند
حاش لله ما هذا بشرا ان هذا الا ملک کریم
پس چون بمشاهدهٔ مخلوق زنان مصر از الم دست خبر نبود و ندکسی که بر عشق خالق عاشق باشد او چگونه

از خود خبر داشته باشد آورده اند که خوان حنین نیز از انسان پیدا شد پس غرق خون شدند و بهوش آمدند
پس در مشاهدهٔ خالق چگونه کسی از خود خبر داشته باشد نقل است که وقتی در مصر باران نمی شد
همه اهل آن ولایت پیش ذوالنون رفتند و گفتند یا شیخ طلب باران کن شیخ بست روز از
مصر بیرون رفت چون برگشته آمدند بدید که باران شده و مرغزار ما سبز شده و بر کس معمور شده مردمان
پیش رفتند و گفتند که ما از شما طلب باران کرده بودیم شما کجا رفته بودید شیخ گفت در حدیث خوانده ام
که اکثر اوقات باران بسبب بدکاران گرفته میشود پس از خود بدکارتر در میان مردمان کسی ندیدم
بیرون رفتم و بر شما باران بارید ای عزیز سخن از وضو بود اما کلام اولیاء الله در خاطر بسیار بسیار
دلکش بود انداختم پس وضوی باطن پاک داشتن دل و نیت است و دل را از هفت چیز گذارا
شرنفس گویند پاک توان کرد که طهارت باطنی ست اول از عجب که قناعت در وزاید دوم
خوف در جا در وزاید سوم کینه که حلم در وزاید چهارم حسد که شفقت خلق در وزاید پنجم کبر که تواضع
در وزاید ششم اندا یعنی آزار کردن که کم آزاری در وزاید کم آزار را عارف گویند و عارف کسی ست
که خود را از همه کس فروتر داند هفتم کذب یعنی دروغ گفتن که راستی در وزاید چون این هفت امر صفات را
در کردی و هفت مرضیات را در وجا دادی پس دل تو پر نور گردد و مرآیهٔ حق را مهیا شود و دل درست
باسوی الله راست بود حق را بحق مشاهده کند و در میان نماز و وضوی فرض از برای پنجوقت نماز و برای
نماز جنازه و تلاوت قرآن اگر از روی مصحف نخواند و برای سجدهٔ تلاوت لقوله علیه الصلوة والسلام من مس
بغیر الوضوء فقد کفر وضوی مستحب چون تلاوت قرآن به مصحف و برای زیارت مشایخان خواندن
طعام که گفته اند چون از استراحت خانه بیرون آید با بدرکه تا وضو نه کند بغیر وضو و تیمم بطرف آفتاب
و ماهتاب و ستارگان ننگرد و ایضاً بروی مادر و پدر و پسر و استاد ننگرد و چیزیکه از نام خدا و آیات
کلام الله که در وقت خلا از خود دور کرده بود بدست نگیرد بی خلاف تا وضو نکند و یا تیمم نکند و وضو
برای مس مصحف فرض ست و در مسواک نیز مبالغه کردن مستحب ست چنانکه نسائی و ابن ماجه
روایت کرده است که حضرت رسالت پناه در هر شب یازده کرت مسواک زدی و چندان مبالغه کردی
که بدندان مبارک می ترسیدم گفتم مبالغه برای چیست گفت یا عائشه در مسواک بست فضیلت عظیم
و یکی از آن اینست که بن دندان محکم میشود و چرک دندان ببرد و بدبوی دندان ببرد و دندان سفید کند و

بدشمنائی چشم را پیدا کند و بلغم را کم کند و بر دشمنان دینی و دنیاوی ظفر یابد و از خواب شسته و از برای
خواب و از خنده قهقهه که بیرون نماز باشد و بعد از غیبت و شعر که در وی ذکر زلف و خال باشد از جملهٔ سخنان
لایعنی و وضو کردن نیز مستحب است بدانکه ناقض وضوی ظاهری نیز شرده چیز است و مجموع او در سی حدیث
ست بعنوس گنجرزق ممبد حق و عبارت از بابول است پس در وقت حاجت بول را آهسته
رها کند تا رشحه بدو نرسد و نیز بول را در سوراخ موش و غیر ذلک نکند که اگر بار و کثرت دم بیرون آید زحمت
رساند و الا نه که دیو و پری اکثر ایشان در سوراخ و شگاف میباشند اگر با بول تر شوند مضرت
بدو رسانند و بعد از فراغ ذکر خود را از حدا و تا احلیل بدو شد و پای چپ را بر راست و راست را بر چپ
نهد و به پیچد خود را و همچون عوام الناس روی بخلق و ست در ازار ندارد از زنان دران حال دور تر باشد
که مکروه است و مکروه ترین مکروه است که کسی دست در ازار دارد و با کسی سخن کند و عبارت از ثع غالط
است و عبارت از نسیم منی ست و منی قتی شکنندهٔ وضو است که بشهوت نباشد چنانکه از کرسنگی
و زحمت و بعضی گفته اند که منی هرگز بغیر شهوت نباشد مگر وقتیکه او را بزور گرفته باشند و شکنجه بار گران بر
سر او باشد و کسی او را معذب بچوب زند و از ان همیت منی آید آن نیز بی شهوت باشد اما اصح اقول اول است و عبارت
از واو دودی چیز سفید است که بعد از خروج بول بر آید و صورت این مسئله وقتی ظاهر شود که
کسی را سلسل بول باشد زیرا که او معذور است و طهارت معذور بخروج وقت ناقض نشود و پس هرگاه
که قبل از خروج وقت دران بول دودی ظاهر شود ناقض طهارت او باشد و طهارت او بدخول وقت
ناقض نشود چنانکه پیش از ظهر وضو ساخت و ظهر داخل شد و ضوی او نشکند و عبارت از نسیم دوم مذی
است و آن آب سیاه است که در وقت ملاعبت زن و نظر نیز فرود می آید و عبارت از سنگ زده
که مردان را از راه بول می آید و بر اثر سنگریزه زنان را استحاضه است و عبارت از کرم ست که از پس
افتد تا اگر از راه بول افتد ناقض وضو نباشد و عبارت از باد که از دبر باشد اما اگر قبل باشد
ناقض وضو نباشد مگر گنده بوی باشد و یا در راه زن یک شده باشد و عبارت از خواب بدانکه
خواب بهر حال شکنندهٔ وضو نیست اما اگر تکیه زده باشد بیک سرین و یا خفته باشد اندک و بسیار شکننده
وضو میباشد زیرا که توهم باد رفتن باشد و الا نه مجرد خواب شکننده نیست تا اگر بزانو و سرین بر زمین محکم
داشته باشد و افتاد از غلبهٔ خواب پس بیدار شد و بر ین راه پیش از انکه پهلوی او بر زمین رسیده باشد

نمی شکند و اگر بعد از افتادن بزمین بیدار شدی نمی شکند و عبارت از ریم ست که بسبب وقوت خود بیرون آید و از سر جراحت بسوی ظاهر گذر دو اگر بر سر جراحت استاده ست بجامه و یا بدست برداشته شود وضو نمی شکند و نیز اگر دانه پخته باشد و بر آن انگشت نهد و ریم بیرون آید اگر مادام که انگشت بر دنهاده است بیرون می آید و وقتی که انگشت باز دارد بیرون نمی آید پس بهر چند طریق بر آید شکننده وضو نباشد و در زمانی که این فقیر در قدمبوسی حضرت مرشد محقق پیر دستگیر شیخ المشایخ و الاولیا معدن الاسرار مفضل الاخیار سیادت پناه میر سید علی ترمذی بود روزی بر جوئباری رسیدیم حضرت شیخ وضوی جدید ساخت و چون متوجه نماز شدیم بپایش دانه بود و آنرا بزور شکافید ریم برآمد از فقیر پرسید که چگونه است گفتم وضو بر جاست گفت اگر وضو جدید کنم گفتم میخواهید حضرت شیخ تا شش قطره ظاهر شد باز گشت که مبادا خلاف شریعت کرده باشم باز بلب آب رفت و همچنین چند کرت تا آب سیر شد باز می آمد آخر گفت دور کعت تحیت وضو بکنم تا از بدعت دور باشم زیرا که آورده اند هر که وضو کند و تحیت وضو نگذارد باز وضوی جدید کند بدعت ست بعده گفت که پیغمبر فرموده است الوضوء علی الوضوء کالنور علی النور پس نور بر نور زیادت کند و عبارت از تر زند و آب ست و حکم او چون حکم ریم ست اما اگر چشم کسی پخته باشد و از و آب زرد میرود نیز ناقض باشد و این اکثر وقوعهاست و الناس فیها غافلون و عبارت از قی پر دهن باشد اگر چه آب تلخ یا طعام باشد و اما اگر خون بسته باشد نیز حکم قی پر دهن باشد و اگر خون پاریک باب دهن غالب آید نشکند و اگر خون بر آب غالب آید وضو بشکند و اگر بر ابر ست از برای احتیاط وضو میتوان کرد و اگر خون در چشم آمد و بیرون نه برآمد وضو نشکند زیرا که اندرون چشم را در غسل و وضو شستن فرض نیست و اگر در سر موی خلال دندان خون ظاهر شود و دیگر پیدا نشود وضو نشکند آورده اند که چهار اولیا الله در مجالسی با هم نشسته بودند شنیدند که حاجیان ماردین رسیدند میگویند و میگویند که یکی از ین اولیاء الله را قاضی میسازیم چون چنان شنیدند از ایشان هر چهار در میان خود مشورت کردند که ما هر یک بیک حال شدیم یکی دیوانه شد و دیوانگی در پیش گرفت و یکی خود را مرده ساخت و یکی گریخت امام اعظم هنوز بر جائی بود که ایشان رسیدند آن مرده را بر داشتند دیدند که مرده افتاده است باز ماندند و امام اعظم و آن دیوانه را پیش پادشاه بردند پادشاه گفت که مرده را ببرید و دفن کنید دیوانه را پرسید که بیا قضا را قبول کن دیوانه گفت بادشاه همه شتران شما کجا رفته اند و علی هذا پادشاه یکی میگفت دیوانه دگری گفت او نیز ماندند و امام المسلمین را گفتند که قضا را

قبول کن حضرت امام گفت که خواهین شما را قبول نخواهند کرد زیرا که من بنده زاده ام در دل گفت که
من بنده خدایم ایشان گفتند که بهر حال قبول دارم باز امام المسلمین گفت که دروغ گفتم من بنده زاده ام
نیکم پیغمبر ثابت ام و در دروغ گوئی را قضا نشاید بادشاه او را بیخ زده زود گفت بعد ازین هیچ مسئله
شرعیه نکنند روزی دختر امام خلال دندان میکرد و در میرو پیه خون آمد گفت یا یا یا دصنوی من شکسته
یا نه گفت مرا بادشاه منع کرده است از برادر خود پرس ازین سخن بگوش بادشاه رسانیدند برپا دشاه
بغایتی دشوار آمد و گفت یا امام المسلمین اگر شما شرع را بیان نکنید شریعت مصطفی صلی الله علیه وسلم
خراب خواهد شد امام گفت امر شما فرض بود بجا آوردم و حالا چون امر کردید آن نشکنند وضو بنوا گر
و بیقین او خون دیگر پیدا نمیشود و او را پرسید که چرا قضا را قبول نکردی گفت در روایتی خوانده ام که
در دولت قیامت سه علم نصب شوند یکی از شیطان دوم از پادشاه عادل سوم از حضرت رسالت پناه
صلی الله علیه وسلم از قاضی اشی و بی علم و حکم کننده برای زیر علم شیطان باشد و قاضی که بحکم کتاب
و سنت و کتب فقه حکم کرده باشد و زیر علم بادشاه عادل باشد آن عالم که با عمل است و قضا نمی کند
و زیر علم حضرت رسالت پناه باشد پس من حذر از علم شیطان و علم پادشاه کردم و علم حضرت اختیار کردم
پرسیدند که امام شما را چنان حالت دیدیم که گویا از خم دره نمیرسد و هیچ بطرف دره نگاه نمیکردید
گفت مادری داشتم در دلم آمد که مبادا از عالم شنود و ناشکری کند و کلمه کفر از وجود او صادر
شود پس چشم او بر دم و از آن دره خبر نشدم و امام چشم از زخم آن دره وفات یافت ملا اکرم این سخن آنکه
آورده اند که نبرد گواری را حجاج بن یوسف حکم کرد که پیش شیران اندا ختندش و شیران چند گشیر را در خشم
و غضب می آورد شیر بغیر از بوئی کردن او را دگر آسیب نمیرساند حجاج متحیر شد و او را بخانه دند و بدان
پرسیدند که شما بهیبت شیران نگاه هم نکردید چرا گفت در خاطرم آمد که بعاب شیران اندر جسد هم میرسد پلید است
یا نه و علما در هیچ کلمه چه خواهند فرمود درین اندیشه رفتم و از خود خبر نداشتم تا آنکه خود را دیوانه کرده بودم همیشه
برنی سوار می گشت گفته اند که یکی از جوانان وعده کرده بود که تا هفتاد و یک کس را بر سم زن نکشم آن
جوان هفتاد و یکمین را پرسیده بود وعده کرد که یکی مانده است هر که فردا ازین دروازه در آید ازان سر
خواهم پرسید پس فردا کسی که از دروازه در آمد گوید که آن دیوانه برنی سوار آمد جوان گفت که ازین
دیوانه چه پرسم باز گفت که وعده کرده ام پرسیدش که ای دیوانه زن چگونه باید کرد گفت باش تا اسپ

را برنبدم بعد ازان گفت مرت مرة لک مرة علیک مرة علیک بازبان بی سوار شد گر خیت
این کس در عقبش رفت و گفت نزد یکیت من میا که اسپ ترا بکدند باز جوان گفت که بیان کنید که
چگونه زنند دیوانه گفت آنکه مرتر است بگرست که شوهر دیگر ندیده باشد و آنکه ترا است و هم از دیگری آن
زن بیوه است که از شوهر اول فرزند دارد و اگر خوشدل باشد از تو والا نه اول را در خاطر آرد و آنکه نه از تو
و نه از غیر آن زن بیوه و عقیمه زنی ست و این کس دانست که سخنش دانشمندانه و خودش دیوانه چگونه
باشد باز در عقبش رفت و گفت که احوال خود باز گوی گفت که من فلان کسی بودم و از ترس خدا
قضا را قبول نکردم و از ترس بادشاه خود را دیوانه و چنان ساختم و عبارت از هم مباشرت فاحشه
چون مرد و زن هر دو بهم اندام امساکین شند بلا اظهار نزی و ولی دخول نیز ناقض وضو باشد و عبارت
از هم مستی چون شراب و نبیذ و بوزه بخورد و حد مستی آنست که در رفتار او خبث پیدا شود
و درین زمانه فتوی برین نیز داده اند که طلاق بنجی واقع ست و عبارت از بیهوشی چنانکه از خود
خبر نه باشد و اگر کسی رگ گردن کسی را بگیرد و بیهوش شود نیز ناقض وضو باشد و یا جنی باشد بیهوش شود
و یا حالت درویشانه باشد و بیهوش شود نیز ناقض وضو باشد و عبارت از **و** دیوانگی و عبارت
از رخ خون و بیان او در میان قی گفته شده است و عبارت از **ق** قهقهه خنده در نمازی که ذات
الرکوع والسجود باشد پس اگر در نماز جنازه بخندد تباه نشود و وضوی او و اگر کودکی در نماز بخندد و وضو
نشکند زیرا که خنده گناه است و کودک تا عاقل و بالغ نباشد گناه او بر نوشته نمیشود و در
عمدة الاخبار آورده است که چهار خنده تباه کننده وضو نیست یکی از کودک دوم در جنازه سوم اگر در نماز
خواب برد و خنده کرد چهارم بر آن وضو که در جنب غسل حاصل باشد نیز نخنده نشکند و خنده بر شش نوع است
اول استبراق و آن چون روی پشیانی بدرخشد و دندان ننماید آن خنده انبیاست دوم استکشاف
و آن چون دندان بنماید و آواز نباشد آن خنده اولیاست برین هر دو نماز نشکند و وضو هم نشکند
سوم تبسم ست و آن چون دل او بلرزد آواز پیدا نباید این نیز نشکنند و وضوی نماز نیست چهارم ضحک
ست و آن چون خود بشنود و غیر او نشنود پس تبسم خنده مومنان خفی ست و ضحک خنده عامه مومنان
و این شکننده نماز ست بغیر وضو پنجم قهقهه و آن چون قائمه دهنی ظاهر کند چنانکه خود بشنود و غیر نیز و این
خنده عاصیان ست ششم استغراق و آن چون تمام بدن بلرزد و آن خنده کافران ست درین خنده

هم نماز بکنند و هم وضو و خنده قهقهه بیرون نماز در سلک ناشسته اند احتراز باید کرد که گناه کبیره است و ابوذر غفاری گفت رضی الله عنه که من عجب میدانم از کسانیکه خنده قهقهه می کنند و ده فرسخ در پیش است که از هیچ یک نگذاشته است و هر ملکی که از دست ذربان آدمی کنند و نمیدانند که کرام کاتبین از و غافل نیند و خاصه نهار کا جنبای بزرگ راست میکنند و نمیدانند که منزل ایشان گور است و در خبر است که در بنی اسرائیل لولیائی بود که خانه راست میکرد منجمی از قوم دانیال پیغمبر بدو گذشت منجم را گفت که به بین عمر من چند سال هست منجم گفت عمر شما هست سال باشد ولی الله دست از گل بشت و راهی شد منجم گفتش چرا گفت عمری صد سال و بذیرا آسمان خواهم گذرانید و آورده اند که مهتر عیسی علیه السلام تمامی عمر در بیابان گذرانیده بود و سنجاق نه آمیخت روزی در بیابان خفته بود سنگی را در زیر سر نهاده بود شیطان لعین از پایش گرفت تا بیدار شد گفت ای ملعون از من چه میخواهی گفت انیکه شما نه گفته بودید که من تارک دنیا هم گفت ای ملعون در پیش من از دنیا چیست گفت این سنگ از دنیاست مهتر عیسی علیه السلام آن سنگ را از زیر سر خود انداخت و بازوی خود را در زیر سر نهاد در خبر است که دمن را هر چند که از دنیا افزاید دونش نقصان شود و در تنبیه ابو اللیث است که پیغمبر گفت صلی الله علیه وسلم که خداوند تبارک و تعالی بغیر واسطه مرا گفته است که دوستانم نا سه نشان ست بتن بیماری و سر انجام کار دنیائی او را بیش نکنم و دلش غمناک دارم و دشمنانم را نیز سه نشان ست بتن تندرست و کار دنیا دی او با سر انجام و دلش بغم و نیز در خبر است که حضرت گفت علیه السلام که خداوند تعالی بر من وحی کرد که دوستان خود را چنان از دنیا نگاه دارم چون شما بیماران خود را از آب و نیز فرموده است علیه السلام الدنیا ثلثین عند الله و ثلثین عند الناس و الفقر ثلثین عند الله و ثلثین عند الناس حضرت جبرئیل علیه السلام حدیث قدسی فرمود که فقیر را نیروزی پیش از تونگران که زر بدامن افشانند به بهشت رسند که و آن نیم روز پانصد سال باشد حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم چنان مست از خوشی که دستار مبارکش بآسمان رسید و گفت که من فقیرم و برادرم سلیمان تونگر پانصد سال پیش از و به بهشت رسم الخیر نیز چنانچه تطهیر از نجاست فرض بود تطهیر از خباثت نیز فرض ست و در صلوة یعنی آورده است که غسل از شش چیز لازم شود بول انزال نشود بشهوت و جهندگی در خواب بیداری دوم غائب شدن حشفه بغیر انزال در مرده و بهائم اگر انزال نشود بدخول حشفه لازم نیاید سوم بعد از انقطاع حیض که اقل او سه شبانه روز ست و اکثر او ده شبانه روز است و اگر سه شبانه روز بمقدار تحریمه نماز نقص شود

استحاضه باشد و اگر اندوده روز زیاده شد نیز استحاضه باشد و در فوز النجات آورده است که الطهر المتخلل بین الدمین بدین نوع است اگر زنی یک روز خون دید و یک روز طهر و سوم روز تمام خون دید پس حیض باشد و اگر یک روز خون دید و سه روز طهر باز یک روز خون دید هر پنج حیض باشد و اگر یک روز خون دید و پنج روز طهر باز یک روز اندک و بیش خون دید همه حیض است که حیض او هفت روز شد و اگر یک روز خون دید و هشت روز طهر باز یک روز خون دید همه حیض باشد و شاید که این مدت حیض باشد و معنی الطهر المتخلل بین الدمین آنست و باید که اگر مدت حیض او سه روز باشد پس اگر متخلل شد روز سوم باید که تمامه خون باشد والا حیض نباشد مگر آنکه آخرین روز را تمام خون باشد تا غروب این هنگام نیز حیض باشد و در دیگر روزها اگر اندک دید و یا بسیار حیض باشد و اقل طهر میان دو حیض پانزده روز است و اکثر او احدی نیست مگر در ایام استمرار و آن چنان است که اگر ده روز حیض دید و منقطع نشد تا ده روز دیگر آن ده روز حیض باشد و ده استحاضه پنج روز طهر دید پس این پانزده روز در میان حکم پاکی دارد و اگر بعد از حیض دوازده روز طهر دید و سه روز خون این نیز حکم پاکی دارد و اگر دوازده روز طهر دید و پنج روز خون این نیز حکم پاکی دارد که حیض کم از سه روز نیست و اگر دوازده روز طهر دید و شش روز خون پانزده روز طهر باشد و آن سه روز حیض و استمرار آن باشد اگر در ابتدای استمرار شده ده روز از هر ماه حیض شمرد و بست روز پاکی و اگر معتده است ایام معروفه خود را نگه دارد که در ده اول یا آخر یا اوسط است و اگر ایام خود را گم کردند که چند بود و در کدام ده بود برای هر پنج اوقات غسل کنند و از فرائض قرائت که سه آیت بوده باشد زیاده نخواند و روزه را تمام ماه دارد و بست و یک روز قضا کند و بر واپتی ده روز قضا کند و اگر یک کرت خون دید و شش ماه ندید بعده خون استمرار شد و آن عادت معروفه را فراموش کرد پس عدت او شش ماه و سه ساعت کم باشد که طهر او شش ماه باشد یک ساعت کم و ساعت کم از جهت آنکه مدت حمل او شش ماه است پس طهر او شش ماه است پس طهر او یک ساعت کم باشد و چهارم بعد از منقطع شدن نفاس و آن خون ست که بعد از زادن فرزند آید و خون که در حالت زادن پیش از بیرون شدن تمام سر ولد می آید استحاضه است و استاد فقیر جمال الحق والدین را پرسیده شد که استحاضه گفتن این خون چه قید ست گفت که هیچ فرض از و ساقط نشده است و ترک شوهر باو روا است و اگر سر فرزند ظاهر شد سر او در دیگ بدارد و یا چیزی بکاود و گرنه به پهلو خفته نماز ادا کند و آن نفاس تا چهل روز است تا اگر یک بچه بزاید و بعد از چهل روز

مسئله در بیان حیض و متخلل طهر

مسئله در بیان نفاس

دیگر نزاید اگر خون بر دو رو است که وطی نجنبد و نماز بگذارد و روزه بدارد و اقل نفاس ساعتی است و اگر زاد
چهل شبانه روز است چون پاک شود وطی کند و ادای فرائض نیز کند و در فوز النجات آورده است
از فرزند اول تا چهل روز منتظر شود مستحب است و اگر زنی عادت معروف در نفاس کمتر از چهل روز چون
شش داشت یک کرت از وی زیاد شد و اگر در چهل استظهار نماید والا نماز ده روز نیه را قضا کند و همین
نیز همین حکم دارد اگر در چهل استظهار من بعد عادت او چهل باشد و اگر در چهل نه استظهار آن ده روز
باشد که در حالت حیض و نفاس شاید که در اوقات صلوة وضو سازد و رو بقبله نشیند و تهلیل بار گوید
استغفر الله ثواب هفتاد نماز در دیوان او نویسند و در بین حالین برای زینان از پوشیدن ملبس
منیست و شاید که از او پوشیده همراه شوهر خود خواب کند و زن را در بین دو حال از خود جدا نکند همچون
رسوم کافران پنجم غسل اکثر دو عها و الناس عنها غافلون اگر کسی خواب دید و تری ندید غسل واجب
نشود و اگر خواب دید تری یافت و لذت یاد دارد غسل واجب شود اگر چه بول باشد اگر خواب دید
و یاد ندارد و اما گر منی یابد غسل واجب شود اگر چیزی دیگر یابد واجب نشود و بعضی گفته
اند اگر در حالت خواب انتشار آلت نشده بود غسل لازم نشود زیرا که مگر بلذت آن انتشار
پیدا شده باشد والا لا مسئله در کفایت الاسلام آورده است که عبد الله بن
عباس رضی الله عنهما گفت هر که شب مستانه بخورد و مست بخسپد پس دیو بچگان با او همان
کار کنند که با زن خود کسی میکند باید که علی الصباح غسل کند و نماز حاضر شود والا نه از جنابت بیرون
نیاید و باشد و ششم را نادر گویند و آن گم شدن ایام ست کما مر بیت هر زنی را که گم شود ایام غسل باید
بهر نماز مدام پس جمله غسلها سیزده وجه شد شش فریضه مذکور و چهار سنت اول برای نماز جمعه
روز جمعه آورده اند که اگر بعد از غسل جمعه وضو کرد غسل را باز اعادت کند که پیغمبر علیه السلام گفت در
عرش زنده سری را دیدم که او را صد هزار سر بود و در هر سر صد هزار روی داشت و در هر روی صد هزار دهن
داشت و در هر دهن صد هزار زبان داشت و با هر زبان بصد هزار لغت خدای را بتسبیح و تهلیل می گفت
یاران گفتند یا رسول الله ثواب آن کرا باشد گفت مرکسی را باشد که در روز جمعه برای نماز جمعه غسل
کند و در مسجد حاضر شود و بگوید سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اکبر و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم
ثواب آن زنده سر و آن فرشتگان مر آن کسی را باشد دوم غسل عیدین یاد آخر شب کند حین صبح صادق

دیا حین ضحی و بعد از غسل خود را معطر کند و جامهای خوب بپوشد و آورده اند هر که مردم مسجد را
روز عیدین و غیر هما معطر سازد و پس روز قیامت در تمامی عرصات بوی خوش او پریشان شود تا
در شام هر یک برسد سوم روز عرفه که مر حاجیان راست چهارم حین احرام بستن حاجیان و دیگر
غسل میت واجب ست که اگر مردی بمیرد و مردمان نباشند زنے او را باید که غسل دهد و اگر زن
نبوده ست چهار ماه و ده روز با و تعلق دارد و اگر زن بمیرد و زنان نباشند مرد را نباید که زن خود را بشوید
و یا که او را بزن بعد از وفات هیچ تعلقے نیست اگر دران حال نکاح دیگر کند روا باشد بلکه چون
زن را در قبر نهند باید که پدر آن زن و برادر و آن و غیر ذلک از اقربا او را در قبر نهند و شوهرش او را
دست نه کنند و اگر مرد و زن هر دو را در یک قبر نهند و دفن کنند باید که بیشتر مرد را نهند و روبسوے
قبله کنند و در میان ایشان پلوان باریک از خاک بگیرند پس از دفن بگیرند و نهند و اگر مرد در میان
زنان که زن او نباشد مرد و یا زن در میان آن مردان که زنان نباشند باید که از زنان زنی صالح و از
مردان مرد صالح و سر و دست ها را بپاره لته به پیچد و بزمین زند به نیت تیمم بر موضع تیمم بکشند و چون که مرده را
غسل و تیمم نه کنند نماز جنازه بر و روا نباشد و کافر چون در حالت جنابت ایمان آرد غسل او نیز واجب
و مستحب چون کافر در غیر حالت جنابت ایمان آرد و یا کودکی بالغ شود و اگر کودک یا احتلام و غیره
بلوغت خود شناخت باید که یک نماز پیش از ان که ادا کرده ست قضا کند آورده اند که شخصے از
امام جعفر صادق رضی الله عنه پرسید که غسل طریقت چیست گفت نصیحت پیر بجان آوردن پیر که
نصیحت استقامت و مستقیم بودن بر شریعت نکند و بمرید شرائع نه آموزاند او ضال و مضل ست
و هر مریدے که نصیحت پیر بجای نه آرد و بمراد پیر نرود و مراد خود طلبد گویا که جنب و در طریقت ست و در
انیس العاشقین آورده ست هر شخصیکه مرید خود را اول بار بداشتن روزه ایام بیض و نگذاردن
نماز اوابین و به نماز تهجد و در خمس الاوقات بحضور مسجد و اعراض از نهی نصیحت نکند او ضال و مضل
ست چون مرید در ین اشیا مستقیم شد مراد خود را بمراد پیر سپرد بعده او را خلوت اگر داند که او را از
تجلیات شیطان نگاه خواهم کرد و اگر جاهل در خلوت دیو و پری می بیند و متابعت ایشان
میکند و کافر میشوند و بعضے دعوی سبع اطوار میکنند و ندانند که سبع اطوار صفیت اگر ذات گویند
یا صفات کفر محض ست چنانکه سید علی همدانی در اوراد خود آورده ست یا من لقد ست عن الاشباه ذاته

و نفی عن المشابهة امثال صفاته زیرا که هر گز ذات و صفات از مشابهت دور نیستند و بعد از خلوت اگر داند
که حرارت ذکر را تحمل تواند کرد ذکر الله و بداند ای عزیز محققان هر گاه که بمراد خود رسیدند و مراد حق را فراموش
کنند و خود را جنب دانند که مراد متحقق بشرک سد راه اوست چنانکه آورده اند که امام احمد خضرویه در حالت
تزع نوشته در پیش بایزید فرستاد و در ان نوشته بود که اگر آسمان و زمین از روئین شدی که از قطره
باران نیامدی و از زمین گیاه نه روئیدی و تمام عالم عیال من بودی پس توکل من بحق چنان است
که فرد اندوه در خاطرم نیامدی حضرت بایزید گفت که مشرک اید از انکه این غایت هنوز در بند نفس خود
مانده اید ایشان باز نوشته فرستادند که شما را چه حالت است حضرت بایزید بسم الله الرحمن الرحیم نوشته
فرستاد چون خواجه احمد خضرویه دید جان را بحق تسلیم کرد و در تفسیر ملا یعقوب است که آنچه در همه کتب
نزول از روی معنی در قرآن است و آنچه در قرآن است و در سورهٔ فاتحه است و آنچه در فاتحه است در بسم الله الرحمن
الرحیم و آنچه در و است در با است حدیث قد سبق کان مکان بی یکون ما یکون و ایضا گفته اند
با الباء تظهر الوجود یعنی حق تعالی اضافت ماسوی الله را بهستی خود کرد که مقام واحدیت را حرف با گفت
و از ان چنانکه حق منزل است بارادت وحدت و مرتبهای مذکور را تا مراتب ظهور خلق ظاهر گشت پس گویا
که این نه مان جمله ممکن در کنار و ایگان اسماء و صفات اند پس سالک که اضافت بخود کند و خود را بخود متوکل
گوید مشرک حقیقت است بر سر سخن باز آئیم که در وقت خلوت جمله آدابهای بجا آوردن خود را از مشارکت
دیو دور دارد تا فرزند نی ادب نزاید که اول تلقین کند منکوحه را که هیچ سخن در میان نگوئیم که ملعون نشویم
و نام خدا را بر زبان نیاریم یعنی بسم الله الرحمن الرحیم بوقت دخول و در تفسیر خوانده ام که این دعا نیز
بخواند اللهم جنبنا و جنب الشیطان ممن رزقتنا اول بدست راست پای چپ او را در زیر بغل
نهد و بدست چپ پای راست او را در گردن آرد و باز بدست راست پای چپ در گردن آرد و اگر دران
حالت لبش بدهان گیرد چنان از گناه پاک شود گویا که الحال از مادر زاده است و چون جدا شود رو بروی
ساعتی در کنار گرفته خواب کند که در خبر است که بعد از مجامعت اگر پشت بزن آرد از جهت زن آسمان
بلرزه شود و از حق عز و جل جوید که یارب فرمان ده تا بردارم و نیز در حضور آفتاب و ماهتاب و ستارگان و چراغ
و با طلاع کس نکند تا گفته اند اگر غسل در جای کند که او را به بیند و یا آواز غرغرهٔ او شنود گویا که آن کس را
بجلال خود شریک کرده باشد و باید که در حالت مجامعت یا مصور در باطن گوید تا که فرزند صالح و شایسته

زاید آورده اند که آب وضو یک نیم من ملی بود من دو رطل است و هر رطل بیست بهلولی و در غسل یک صاع است و صاع چهار من است پس در وضو به نیم من استنجا کند و به نیم من دست و روی شوید و به نیم من پای را شوید و اگر مسح موزه باشد یک من کافی ست و اگر مسح نباشد و استنجا کند نیز یک و نیم من کافی ست و در غسل به نیم من استنجا و به نیم من دست و روی شوید و دو نیم من را بر تمام اندام روان کند اول بر کتف راست بعده بر کتف چپ بعده بر سر و اگر جای گرد آمدن آب باشد از انجا بگسوشود و بدان نیم من باقی پای بشوید و اگر بر تخته و سنگ باشد شاید که تقدیم غسل رجلین کند و اگر در حالت اضطراب و سرما باشد باید که آب در دهن و در بینی کند و بی ترتیب در آب در آید و در شرح اوراد شیخ شیوخ آورده است که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم فرمود مر اصحاب را که آب در غسل چهار من است اصحاب گفتند یا رسول الله اگر کسی درشت اندام و بزرگ اعضا باشد چه کند حضرت گفت او را نیز همین چهار من ست اصحاب مبالغه نمودند که یا رسول الله بعضے کسان نهایت درشت و عظیم اندام می باشند ایشان را چگونه چهار من باشد حضرت اعراض کرد که فرمان حق بر من همین آمده است دیگر شما دانید حکایت آورده اند که رسول علیه السلام را پرسیدند که اسراف در آب هست یا نه گفت نیست اگر در کنارهٔ جوی روان باشد و آنچه در نام خدا گفته که بیت در توای خواجه بر لب جوئی ✤ نیست اسراف هرچه بیشوئی ✤ یعنی اگر سه کرت دستها بغایتی پر کرده بر اندام انداز د باکی نیست اما اگر زیاده از سه کرت اندازد آن اسراف ست و اسراف در لغت گذرانیدن چیزست از حد خود اگرچه عبادت کند اما شایان دوستی خدای نباشد چنانکه بفیر زاد و راحله دامن طریق کسی راست که عزم بیت الله کند و با لغیر عمامت و لشکر و شوکت خود را به نیت غازی گری بکافران کشد گویا که خود را کشته باشد و هر که خود را نخود کشد بوی بهشت نیابد بقوله تعالی ولا تلقوا بایدیکم الی التهلکة نقل ست که روزی حضرت رسالت پناه صلے الله علیه وسلم با جمع اصحاب نشسته بود که جنازهٔ شهیدی گذرانیدند حضرت گفت هر که دوزخی را در این جهان خواهد که بیند باین کس نظر کند یاران متحیر شدند که این مرد صالح را چگونه دوزخی بتوان گفت ایشان همچنان متحیر بودند که کسی از احوال او خبر آورد و گفت که آری این کس زخمی یافته بود از سه کثرت درد و الم خود را کشت ... آنچه در اکثر احادیث واقع میشود که بوئی بهشت نیابد چنانکه گفته اند بایع بشر و خاک خورد و کسی که یک مشت از عشر نگاه دارد و لواطت کند این تاویل دارد که آورده اند که

اگر حلال دانند کافر شوند و الا عاصی پس این عاصی بوی بهشت نیابد و آن چنان است که چون مدت پنجاه هزار سال و عرصات بیک پای ایستاده باشند هفتاد هزار سال راه بوی بهشت دور میرود و هر که بر سند از غایت خوشبوی آن پنجاه هزار سال بر آن کس چون یک ساعت بگذرد و بر ین طائفه مذکور نرسد و نیز باید که مال دنیاوی را و زنان را مشروعات صرف نکند که اسراف ست چنانکه حضرت گفت بعضی از مستان من بهشتند که حبت را بدو درم که برضا و فرموده حق باشد نه خرند و دوزخ را بصد دولت هزار درم نخرند کنا فرموده حق ست یاران گفتند یا رسول الله کدام اند گفت آنکه بریا و فسق فجور نام ننگ سید نهد حتی که آورده اند که اگر چند نفر با خود اتفاق کنند که نوبت بنوبت هر یکی مهمانی کنیم چنین نیز منهی و نامشروع ست آورده اند که فاک خود او در زمرهٔ خمر خواران حساب کرده اند و در اکل و شرب نیز اسراف ست تا امکان طعام و شراب در جوف باشد باید که بالسیقه و از طعام دست باز دارد اگر بالای سیر طعام و شراب خورد بحرام خوار شمرده اند بعضی مشائخان گفته اند هر روز یکان یکان باید خورد و اما اگر از دو کرت زیاده خورد اسراف ست کما قال الله تعالی کلوا واشربوا ولا تسرفوا انه لا یحب المسرفین و نیز حضرت گفته ست اگر آب با یک نفس خورد بهتر آنست که قی کند پس چون آب بیارد می نهد بسم الله الرحمن الرحیم بگوید و چون باز دارد الحمد لله رب العلمین گوید باز نشیمه گوید حتی که سر کرت دریابد که کار وضو و غسل چون مرد و زن یکتا چاره ست دانستن او فرض عین ست بیاموزد و در فتاوی سراجی آورده ست اگر زنی از برای دانستن مسئله خود بیرون آید شوهر را ولایتی منع نیست و در دانستن او شرم نکند تا در عرصهٔ عرصات شرمسار نشود چنانکه آورده اند که روزی حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم نشسته بود که پیرزنی آمد و بر کنارهٔ مسجد رسید دست را بر بیرون لب فرو برد انگشت را در دون برد حضرت انگشتان را بر بیرون لب خود مالید و رفت اصحاب پرسیدند که یا رسول الله این چه بود گفت که این پیرزن از من سوال کرد که در استنجا زن انگشتان خود را در زن فرج برد یا بیرون من گفتم بیرون منقول ست که حضرت علی مرتضی رضی الله عنه قوت بسیار داشت چنانکه چهل بار در یک شب غسل میکرد و اگر در آواز صحبت اذان را می شنود می ایستاد و زن حضرت می یافت و بی زهرا رضی الله عنها پیش میدرفت و گفت یا رسول الله اگر کسی حربه پر از تیر دارد و بر بدن می اندازد هر یکی را جدا جدا باز بیارد و یا همه را بیکبار حضرت گفت یکبار بیارد و این رموز

حضرت علی در شب چهل بار غسل میکرد

بر سبیت است یعنی کیا رغسل کند و باز گفت اگر کشتی در دریا میرود و ملاح اذان شنود کشتی را
از جریان استاده کند یا باند بر هیئت خود حضرت گفت اگر بر کنارهٔ دریاست باستد و اگر داخل
دریاست برود بعد ازان مرتضی علی یک غسل میکرد و دو وقت اذان استاده نمیشد و باید که غسل و وضو را
تا خیر کند زیرا که همه انفاس حیات آدمی محسوب اند اگر کدام وقت حساب نفس تمام منقطع شود اگر
در حین موت بر وضو و غسل باشد از دوستان حق بود که ان اللہ یحب المتطهرین و در خبر است
که اگر در شب با وضو بخسپد ارواح او را فرشتگان زیر عرش ببرند و بخدای تبارک و تعالی روح را سجده کنند
و با ایشان نزول رحمت شود و بوقت بیداری روح را باز می آرند اگر نه وضو و غسل خفته باشد ارواح
را بالا راه ندهند پس العزیز بحیات اعتقاد نباید کرد و با وضو و غسل باید بود که حرز هر دو جهانی ست
حضرت رسالت پناه صلی اللہ علیه وسلم اصحاب را پرسیدند که شما را بر حیات خود چند اعتماد ست
ابو بکر صدیق رضی اللہ عنه گفت که من چون نماز بامداد ادا کنم امیدم بنا شد که ظهر را ادا کنم یا نه و امیر المومنین
عمر رضی اللہ عنه گفت که من چون نماز پیشین ادا کنم تا دیگر امید ندارم و ذی النورین رضی اللہ عنه گفت
که من از مغرب تا مغرب توقع ندارم و مرتضی علی رضی اللہ عنه گفت که من از مغرب تا عشا امید ندارم
رسول اللہ صلی اللہ علیه وسلم گفت که ای یاران من که بجانب راست سلام دهم تا جانب چپ امید ندارم خنانکه
بر درم سلیمان عصا را بر سینه گرفته استاده بود خواست که بنشیند هم در قیام جان را بحق تسلیم کرد مدت
یک سال مرده استاده بود بعد ابلیس لعین خاک بر تخت زدن او پاشید تا عصای او را خاک رساند
و بران سبب موریچگان سرخ رفتند عصا را خوردند و مهتر جبرئیل او را خوابانید تا این زمان علها پوسیده و
انگشتری در دست خفته است و از هر طرف تخت و ایوان و پریان استاده اند و می پندارند که مهتر سلیمان
در خواب رفته است مگر الحال بیدار خواهد شد و ما ایشان منتظر باشیم که مگر ما را بار خدمت فرماید اگر هم ایشان بدانند
که مهتر سلیمان مرده است جمله دیوان و پریان با دسیان نزاع کنند و تمام عالم را بدی و خرابی رسانند چون مهتر عیسی صلوة
اللہ علیه بر آسمان چهارم رسید ملک الموت را دید که بر در آسمان چهارم ایستاده است عیسی علیه السلام
آورده اند که روزی مهتر جبرئیل علیه السلام را پرسید که مهتر سلیمان علیه السلام را چند فرزند بود که در بین هفت روز عاصف و زیر با او بجز دو او بمهتر سلیمان زجاجه بمقدار دو سیر خانه است کرد که در و جائی بول و غائط و اکل و شرب نبود و
عاصف و ران زجاجه دون کرده سر پوش کرد که راه سوزن هم نباشد و زنش درین روزها پاسبان او

قصه بلعم باعور ۴

بود روز هفتم عنکبوت آمد و اطراف شیشه میدوید و آن زن از هیبت شوهر چوبکی در دست پیش او میدوید و میزد و بیک ناگاه شیشه از زخم آن چوب که در دست او بود شکست و عنکبوت اندرون درآمد و نیش فریاد کرد که حاصف را خدرون چون شیشه را شکستند او را مرده دیدند و ملایم این آورده اند که وقتی موسی علیه السلام قوم خود را از فرعون خلاص میکرد خواست که برود و لشکر او در تیه بود چون چنین شنیدند جمله کلانتران و سرهنگان پیش بلعم باعور که صوفی وقت او بود آمدند و گفتند که پیش از این خدمت شما نمیکردیم الحال بخدمت شما کوشیم اما باید که شما دعا کنید که مهتر موسی بما نیاید او گفت که من بی حق پیغمبر خدای عالم بدعا کنم سر چند تضرع و زاری کردند قبول نمیکرد ایشان محزون شده در جای خود نشستند و گریه میکردند زنان ایشان خود را آراسته کردند و از درو لعل و جواهر طبقها پر کردند و نعمتهای گوناگون گرفتند و در پیش زن او نهادند فتوحات دادند و جامهای خوب پوشانیدن و نعمت خوانیدن و الحاح کردند که شوهر از زن ناچار میباشد شما را باید که بشوهر خود بگوئید که دعا کند آن زن جامهای خوب پوشیده و خود را آراسته در پیش شوهر شد شوهرش متحیر شد که این چه فتنه باشد چون نزدیک رفت و الفه با او نمود و آنچه کم زنان است از نالیدن اندام دوست اندازی و غیر ذلک آغاز کرد چون بر شیخ اشتها غالب شد دست انداخت زن منع کرد و بیرون رفت باز آمد و گفت می باید که دعا کنید شیخ باز با نمود علی هذا القیاس چند کرت بیرون راندن مشید و می گفت اگر این بد باشد بعد از دعا توبه باید کرد و شیخ ناچار شده قبول کرد و عهد کردند و مجامعت کردند بعد از غسل در صومعه رفته دعا کرد دعایش قبول شد مهتر موسی هفتاد روز از تیه کوچ میکرد و شبها بمکان بود مناجات کرد که خداوندا این چه کار است جبرئیل آمد و گفت که در حق تو بلعم باعور دعا کرده است و اجابت شده است و شما را باید که الحال در تیه حصار راست کنید و اینجا باشید مهتر موسی علیه السلام در حق او دعا کرد که خداوندا نتیجه ایمان از و بستان پس حصاری راست کردند چون نوبت بمهتر داود رسید روز شنبه جمعه ایشان بود و حکم بود که در روز شنبه ماهی نگیرند و مال و منالی را زیاده از یک روز ذخیره نکنند و در روز شنبه چندان ماهی می آمدند که روی آب ماهی میگرفتند و بعضی بدزدان روز شنبه ماهی گرفته و را نجا در آب نگاه میکردند و روز دیگر می آوردند و در بازار میفروختند و ذخیره میکردند چون چهل سال برین گذشت از جمله شش لک خانه و از ده هزار خانه مسلمان شدند و دیگر همه کافر شدند زیرا که می گفتند اگر او پیغمبر بودی بنا فرمانی بران بلا میرسید

وانکار نبوت او کفر بود و مهتر داؤد علیه السلام آن معاوزده هزار خانه را بگرد حصار آورد و گرد آن گرد کان
و مسلمانان ایشان را دیده کافر شوند از اینجاست که حضرت منع کرده است که مسلمانان با مشرکان
و کافران در یک دهی نباشند تا زن و فرزندان کافر نشوند و بعد از امضای مدتی حضرت داؤد و سلیمان
همه آن مسلمانان نیز کافر شدند و بادشاه ایشان دعوی خدائی میکرد و هفت صد سال در ایشان من پیدا
نشد و کسی نه مرد و پیغمبری حافظ نام بر ایشان مبعوث شد و دعوتش را قبول نکردند و از حصار بیرون
کردندش در یک کس امت او بود دیگر گروهی بود و مدت سی صد سال اورا ایذا میرسانیدند روزی آن
یک کس امت او بدو گفت که اگر در حق ایشان دعای بد بشنید چه شود حافظ گفت از جهت خاطر شما
سی صد سال گذشته است چون سی صد سال دیگر بگذرد دعا کنم و آن شب بنهاد کس از کلانتران شهر
بمردند علی الصباح چون بیدار میکردند بیدار نمیشدند واقعه را بپادشاه نمودند بادشاه فرمود تا بران
آتش اندازند و گوشت ایشان بیا بنوشند هیچ بیدار نمیشدند و بعد از سه روز بوی بدار ایشان می آمد
فرمود تا همه آب انداختند بعد از آن در هر ساعت مردم می مردند پادشاه نیز ترسید فرمود تا کوشکی
راست کنند که او را چهار در بود و در هر در سه هزار جوانان ناوک انداز دیر انداز راست کنند و درون کوشک
گنبد راست کردند از زر و یک سال نفقه با خود اندرون برد و گنجی نیز اندرون برد که مقدار عمر ایشان
را نه گذاشت در وقت سحر مهتر عزرائیل با هیبت تمام خود را بنمود و گفت کیستی گفت منم
عزرائیل گفت ذایرام قابضها گفت برای قبض آمده ام گفت امروز بگذار فردا همه را بین وقت بیا
مهتر عزرائیل قبول کرد چه که آن روز از عمر او مانده بود چون او غائب شد بیرون آمد و جوانان را بد
گفت و هیبت تمام کرد که شما غافل بودید که او آمده بود و شما نه بکشتید ایشان گفتند که ما بان نفنگ
و ناوک در دست گرفته استاده بودیم که هیچ از جائی نه جنبیده ایم گفت حاضر باشید فردا در نوبت
خواهد آمد البته بکشید و باز درون رفت روز دیگر تیر بر و گذاشتند و چون روز دوم جان او اندرون
و جانهای آن دوازده هزار کس بیرون قبض کرده شد و هیچ جا از مرگ خلاصی نیافت کما قال الله
تعالی اینما تکونوا یدرککم الموت ولو کنتم فی بروج مشیدة بعد از ان دریای عمان بر ایشان آمد
و همه حصار تیر را فرو گرفت کنگرهای حصار تا این زمان غائب است و هر کشتی که بدان جا میرسد
ضرری یا بدو می رسند آنچه باقی ماندند بگریختند و بحافظ پیغمبر ایمان آوردند تا بلا از ایشان مرفع

شد و آنچه مقرر شد که مهتر داود علیه السلام با دوازده هزار خانه بیرون آمده بود آن باقی نیز بلا گرفتار شدند
چنانکه بعد از سه روز علی الصباح چون خاستند هیچ آوازی از شهر نمی آمد چون درون شهر رفتند
دیدند که همه درون گشته بودند و یک بدیگری می نگاه نمی کردند اما سخن کردن نمی توانستند بعد از سه روز آب
و طعام نخوردند مردند و باران بارید همه را برده در دریا انداختند چنانکه در تفسیر کامل آورده است
اصحاب السبت کو قاقرة خلقین و معلوم باد که آنچه مسخ میشدند از امم ماضی عمر ایشان تا کمتر از سه روز
نمیبود و در روز قیامت کافر را بصورت خوک آرد برای عذاب و آنچه مومن بودند کفایت گناه ایشان کند
باشد باز بصورت خود آرند برای راحت و آنچه عوام الناس میگویند که این صورتهای مسخ از ان مانده است
و یا این مال قارون است محض دروغ است زیرا که مال او در زمین رفت و نیز حضرت گفت چنانکه
برادرم هارون با موسی در بیابان میرفت درختی دید بسی عظیم که تن او از زر سرخ و برگهای او از نقره و
هر یک تختی زدین ساده بود که هر طرف آن تخت مکلل بزر و جواهر بود و بران بساط از نور که استر آن
بساطها از استبرق بود هارون گفت که ساعتی درین تخت بیاسایم مهتر موسی گفت ندانم گر ملک نمیرد
باشد تو خواهی رفت مهتر هارون نشنید و بالایش برآمد خفت دید مهتر عزرائیل جانش قبض کرد و آن تخت
بهوا رفت مهتر موسی علیه السلام چون در خانه آمد واقعه بازنمود هیچ کس گفته او را قبول نکرد و تهمتش
کردند که از جهت میراث او را کشت روز دوم چون علی الصباح برخاستند دیدند که آن تخت موصوف
در میان شهر ایستاده است و مهتر هارون بر تخته تمامی عالم شهر بدو دیدند باز تخت بهوا رفت و از چشم ایشان
غائب شد الغرض اعتبار بحیات نباید کرد و دل از دنیا نباید برید که دنیا جای آسایش نیست و منزل و محل
آخرین نتوان دانست که بدست دیگران میسر شدن نامعلوم است چنانکه شاه قاسم فرماید رباعی

این دم که صد کباب تو ام جان من ستان ✤ ترسم که مرگ امان ندهد تا دمی دگر ✤ هر بار من که مردم
صد جان دگر بردم ✤ احسان نتوان کردن اعجاز مسیحا را ✤ پس مرا دار نوت موتوا قبل ان تموتوا
است چون خود را ازان روی که واجب تصرف تو بتو نداده است لاف خودبینی و تصرف
و طلاطم بحر وحدت که اسمای اضافی اند در و هن نهنگ الوهیت حاجز و مغلوب بینی پس خود را زندگانی
که زندگی عارضی ست زنهار دست که الناد بحالها قدم پس هر مرتبه که خود را چنین دانستی گو بار
که صد مرتبه اند لایت او لیا بدست آوردی که بنوت اشتهار است و ولایت استتار پس این چنین

است کہ پیغمبر علیہ السلام گفت ولایتی افضل من نبوتی یعنی بنوت من بخلق پرداختن ست و ولایت من بحق ساختن ست از بنکہ گفت صلی اللہ علیہ وسلم انا اقل من یتلی بسنتین یعنی انا اقدم الخلق واحدث وھو القادر وانا العاجز سالکان را باین دو اسمائی اضافی خود را باید سپرد یکی قابض کہ اسمای عالیہ است دوم باسط کہ اضافتش بجمال ست پس ہر چہ در عالم ظاہری بروصادر میشود جملہ تصرفات از قابض و جملہ منفعات از باسط داند و خود را درمیان نداند پس این مرتب حاصل شود کہ اگرچہ نبوت افضل است لاشبہہ ولا محال اما شوق ولایت چیزی دیگر ست ایشان دانند کہ دانند آوردہ اند کہ جریر رضی اللہ عنہ با نفری چند از اصحاب رضوان اللہ علیہم میرفت شاعر عرب گفت کہ خاصیت محبوب من ست کہ اگر مردہ در کنار گیرد زندہ شود جریر فریاد برآورد کہ آن محبوب من است کہ مردہ را زندہ کند و شهرگ شهرگ او بریدہ شد و بر زمین افتاد و خون بسیار از وی میرفت یکی از اصحاب ہر دو شهرگ او گرفت و پیہ در وی نہاد بر خاست و روان شد و مرتبہ انبیا کہ جہل و چہار مرتبہ افضل از مرتبہ اولیا ست کہ او را معجزہ باشد و این را کرامت اما انوار از روی شوق و اشتہار گفت کہ احسان نتوان کردن اعجاز مسیحا را نہ از روی فضل چنانکہ روزی امام جعفر صادق رضی اللہ عنہ جامہ ابریشمی پوشیدہ میرفت و کان فارسی در باطن او دید کہ خاندان رسول اللہ ما باین جامہ چہ حاجت ست امام الاولیا گفت کسیکہ یک کرت بمیرد جامہ ابریشمی آن جہان مرا و را مباح است و منکہ ہر روز صد بار می میرم چرا لازم نیست دوست و کاندار گرفت در آستین برد کہ پلاس درشت در استر داشت کہ دست و کاندا را خراشید و گفت ھذا للحق وھذا للخلق بیت مئی ناب و حرت کسی نوش کردہ کہ دنیا و عقبے فراموش کردہ و حضور اولیا را اللہ فراموش کردن ماسوی اللہ است تا آنکہ از خود نیز خبر نباشد و آوردہ اند کہ در ایام ما صنیعہ دیوانہ بود کہ ہر چہ از ما کولات دیدی میگرفتی و میخوردی و ہر چہ بر وی زدی ہیچ نگفتے اہل شریعت او را نپسندیدند کہ سخن نامشروع بسیار از و صادر شدی عالمان فرمودند تا تنور را گرم کردند او را در انداختند و سر پوش بران نہادند و جوانان طالب حق رفتند و تفحص کردند دیدند کہ سلامت نشستہ ست بجانب ایشان دید چنین گفت کہ ایشان ہم چیزی کردند آن ہر دو مشورت کردند کہ شان خدمت ست دہ سال در خدمت بودند و ہمیشہ بخود بود بعد از سی سال از سکر بخود آمد ایشان گفت کہ شمار مقصود چیست گفتند دیدار چنان بیہوش شد و مرہوش رفت کہ بدتر از اول شد بعد دو سال دیگر

در خدمت او بود مذ باز بهوش آمد گفت دیدار ما گم شدگان ست و ازان حالی تر شد و آن جوانان دست
از خدمت باز داشتند آورده اند که خواجه گرگ دیوانه بود که بدختر ننگ فروش عاشق شده بود اما در ان
مجاز بعین حقیقت رسیده بود و از خود بریده و بدوست پیوسته بود و از خود و ماسوی الله بیخبر و از
حق باخبر روزی اولیاء الله در پیش او استاده بود و او سنگ راست میکرد و قدح پر کرد و پیش آن
ولی ماند که زود باش این قدح را بخور او از ترس دیوانه شدن در گریبان خود برخیت و زود در خانه آمد و جامه را
بکنیزک داد که زود دلشوی کنیزک جامه را به تمام شست اما نقطه از اثر خمر باقی ماند که زائل نمی شد و آنرا
بدهن می گزید آن چرک از جامه رفت و از حلق آن کنیزک در گذشت چندان علوم و اسرار ظاهری و باطنی
بدو دست داد که یکی از دوستان حق گشت چون بخانه آمد بحالت دیگر بود صاحبش پرسید حال چگونه
می نماید واقعه را باز نمود که از برکت آن یک نقطه فنگی نیافتم آن ولی دویده باز آمد و در پیش استاد
گفت ای برادر نصیب هر که بود در پس کسی گمان فاسد نکند که از دست هر ناقصی ناتمامی نهایت
باید قبول کرد که این طائفه را لباس دگرگون ست چنانکه طبیب حاذق اگر کسی را زهر قاتل خوراند باید
خود که ایشان نیز طبیبان حاذق حقیقت اند که بهر گرشمه و جلوه کس را بحق میرسانند چنانکه خواجه
حافظ شیرازی قدس الله سره العزیز می فرماید بیت بمی سجاده رنگین کن گرت پیر مغان گوید که سالک بیخبر
نبود ز راه و رسم منزلها و ایضاً آورده اند که روزی جوانی بخدمت جنید بغدادی آمد و گفت ای
خواجه شکایت نمی کنم و نمایش عمل نمی کنم اما از بخت بدچیزی در پیش شما میگویم اینکه مدت چهل سال است
قائم اللیل و صائم الدهر و قاری قرآن و چهل حج و چهل چله کشیدم اما هیچ از احوال و حال اولیاء الله
معائنه نمی شود شیخ امر کرد که امروز هیچ مکن جوان فرض ادا کرد و خفت آنچه مقصود او بود دید علی الصباح
چون باز نجدمتش آمد گفت دیدی گفت دیدم جنید گفت چه گفت گفت جنید را بگو که تا ان راه زن
چرا راه زدی که طالبان مرا از استقامت بسوی کشف و کرامت راه نمونی نمیکنی زیرا که درگاه مرا
شایان استقامت ست نه کشف و کرامت جنید گفت عمل تو سد راه تو بود چون از پندار عمل گذشتی بحق پیوستی
ایضاً آورده اند که روزی شیخ بهاء الدین زکریا قرشی قدس الله سره العزیز خرقه خود را بخواجه گرگ
فرستاد خواجه آن خرقه را در آتش انداخت سه دیگر باز شیخ کس را فرستاد که خرقه را بده خواجه او را در
زیر دیگ نیکی سوخته بود اما باز در ان آتش میکرد چون کس رسید و از و طلب کرد دست در دیگ زدان

گرد خرقه را بر آورد و بر هم زد از دغبار بر آمد و بآن کس بر گشته و او تا بیست بد بد
و این رباعی را بزبان شرح داد رباعی کرک نیوشید گمے خرقه ؛
وز مو نترا سید یکی ذره ؛ خرقه چه پوشی چه تراشی ز سر ؛ این دو دکان ست ازین در گذر ؛ ایضاً دیوانه زنی را پرسیدند
که چرا نماز نمیکنی گفت من همیشه در نمازم هیچ شهای رود جهانی وضو نشکسته ام علامتی از نماز دائم من بعد من دفن
در قبر معلوم شود آورده اند که بعد از وفات چون تابوت نهادند خواجه کرکدسید گفت ای زن رفتی این مقام را ماند
سر بر آورد و گفت نزدم کرک گفت برو برو بعد از دفن چون پهلوی راست سو بقبله نهادند دیدند
که سرش بجانب قبله و پایش بجانب مشرق برگشته بود و الحال در سر راه مجاوران قبر او را راست
می کنند باز همچنان میگردد و پیر دستگیر این فقیر را گفت که من زیارت قبرش را کردم که لطف نماند
و ایضاً دیوانه بود که خود را برهنه میکرد و در مسجد بول و غائط میکرد روزی نشسته بود عالمی گفتش که خود را
بپوش گفت خاموش باش که پسر نداشتم کسے خبر آورد که حضرتم پسر شما مرد گفت (رضینا بقضائك
وصبرنا بلائك) عالم باز گفتش که خود را بپوش باز گفت پسر دیگر شما را شتم باز کسی خبر آورد از وفات پسر
همچنان آن عالم را سه پسر بودند هر سه مردند و آن عالم باز گفتش خود را بپوش گفت من هر سه پسر ترا زنده
کردم کسی خبر آورد که پسران ترا هر سه زنده شدند و ایضاً وقتی بست کس از مجذوبان در ولایت ماوراء النهر
پیدا شدند که هر چه از ماکولات میدیدند از حلال و حرام میخوردند و هر چه بزبان شان می آمد می گفتند
عالمان حکم کردند تا جاها از ایشان بر گیرند هیچ نگفتند و چند چوب و سنگ نهذیم التفات نه کردند
گفتند گوشهای ایشان ببرید هیچ یکی التفات به بریدن گوش نکردند مگر یک کس او را از ایشان جدا کردند
و دیگران را ماندند و اند مسئله آورده اند که مسواک هر چند خرد باشد استعمال کنند لا چون برابر انگشت
شهادت ماند باید که او را بلته پیچیده دفن کنند که در روز قیامت در عرصه عرصات درخت عظیم گردد
بفرمان الله تعالی که او را قربای او را از گرما به روز قیامت دهند زیر سایه خود گیرد و بعد ازین بدانکه
وصیت نامه امام اعظم رحمة الله علیه آورده اند که هر که خاک را در حق طهارت چون آب نداند کافر
گردد و زیرا که هر دو آیت کلام الله ثابت شده اند کما قال الله تعالی وان لم تجدوا ماء فتیمموا صعیدا طیبا
قال علیه السلام التیمم طهور المسلم ولو الی عشر حجج و این تیمم مر جنب و حائضه و نفاسه را
مساوی ست و آنرا چهار فرض ست فرض اول ضربت ست یکی برای روی دوم برای هر دو دست

سلسلہ مولانا شیخ محمد عارف رحمۃ اللہ علیہ

دستوم نیت و چهارم خاک پاک و چهار چیز سنت است انگشتان در وقت ضرب کشاده دارد علی حالهم
استقبال و استدبار یعنی دست را بزمین نهد و پیش و پس برد بعده براکوه و سفشاند اگرچه گرد نباشد
و استیعاب در تیمم شرط است و در فتاوی سراجی آورده است الاستیعاب شرط فی التیمم
هو المختار خلافا لما ذکره القاضی الامام مدد الاسلام لو ترک تخلیل الاصابع لا یجزیه کذا اذا لم
یحرک الخاتم پس آنچه در نام حق آورده است قول بعضی باشد و تیمم محدث و جنب را فرق نکرده اند
بلکه همه یکسان اند تا کسی ظن نبرد که جنب را در خاک غلطیدن است چنانکه آورده اند روزی حضرت
رسالت پناه با جمع اصحاب در بیابان رفته بود و آب نیافت فرمود تا تیمم زنند عمار نام اصحاب بود
خود را در خاک انداخت حضرت فرمود یا عمار اصرت حمارا ایکفیک الوجه و الذراعان یعنی ای عمار
آنچه تو کردی فعل حمار است زیرا که سنده بود شما را مسح روی و دو دست و اما این تنبیه است و نیت در
وضو و غسل فرض نیست پس اگر کسی در آب افتاد و یا باران بر و بارید که تمام اندام او تر شد جائز باشد
از غسل و وضو اگر آب در دهن و بینی کند و اگر تیمم برای خواندن قرآن و یا زیارت بزرگان و یا برای نماز
جنازه و یا در مسجد جنب شد برای بیرون آمدن از مسجد کردن باین تیمم نماز روا نباشد تا خاص نیت برای
نماز نکند و خاک پاک اگر جای پلید شود و سه روز آفتاب بر و بر آید اگرچه در سایه باشد آفتاب نه پلید در
حق نماز پاک است و در حق تیمم پلید زیرا که در کلام الله خاک پاک یاد کرده است و یک تیمم از فرضها نفلها
هر چند گذارد روا باشد و تیمم وقتی روا است که اگر یک میل از آب دور باشد و میل چهار هزار گز است و دیگر
جریب هفت مشت باید بقول اصح تا اگر کم ازین باشد روا نیست باید که نماز را فوت کند چون آب یابد
قضا کند الا بعذر ضعف و بیماری که بوضو و غسل رنج افزاید پس درین هنگام نیز تیمم کند و اگر تیمم کرده و یا
و یا سرما سخت که بیم جدا شدن اندام باشد و یا چاه بی رسن باشد و یا ثمن آب ندارد اگرچه آب موجود است
یا نزدیک است تیمم روا باشد و اگر مسافری آب دارد اما از ترس نفس خود که هلاک از تشنگی خواهد شد
او نیز تیمم کند و برای نماز جنازه غیر ولی و امام را او را نباید و او نباید برای نماز عید او را روا نیست
و نباید و است که این دو نماز خلیفه ندارند و او نباید برای جمعه او را نباید روا نیست زیرا که خلیفه او ظهر است
و مسائل چند که از جهت شریعت کتاب از حوض مدد معاش نه آورد هم الحال بشنو بدانکه آب استعمال
هر چند اندک باشد و یقین شود که پلیدی حدوث نیست و کسی وضو و استنجا و غسل بطریق عوام الناس

مسئله در بیان آب که در ده رطل است

نه کرده است باید که چندانکه کسی از کاسه بدست گیرد و در جائی دیگر استعمال کند روا است تا آب مستعمل بدو نه رسد و اگر آب حوض عشر فی عشر باشد حکم جاری دارد اگر نجاست در و افتاده باشد مگر تغییر کند بیکی از اوصاف ثلثه او که طعم و لون و ریح باشد دیگر آنکه مقصور از ده در ده آنست که تمامی لفس آب صد گز شود یا اگر مربع باشد چهار گوشه او ده در ده باشد تا چهل شود و باز هر گزی ده تا دهی دیگر ده شود تا صد گز حاصل آید اگر مدور باشد باید که گرداگرد آب سی و شش باشد تا صد تمام شود و اگر مطول باشد باید که طولا بست و پنج گز باشد و عرض او چهار گز باشد تا صد تمام شود و قس علی هذا پس بدانکه عمق او اعتبار دیگر ندارد مگر اینکه گفته اند چون آب بگرفه گیرد باز همان زمین را آب میگیرد و شتاب کافی است و بدانکه آب چاه پاک است در حق وضو و غسل و شرب و آورده اند که اکثر عمر امام محمد رحمة الله بر سر چاه گذشته بود پس ازین جهت امامان در حق چاه فتوی بقول او قبول کرده اند و سخن او معتبر گفته اند بلکه در جمله اشربه چنانکه در تحریم خمر و نبیذ و بنگی نیز فتوی بقول اوست و در مسائل حیض و نفاس فتوی بقول امام ابو حفص کبیر است پس اگر چاه بر سر راه باشد که کودکان بدست آب او گیرند و بخورند پلید نشود مگر بدست و پای ایشان نجاست تحقیقی باشد تا اگر جنب پای در آب چاه در آورد پلید نشود و اخراز از قول عوام الناس که ایشان می گویند تا رسن را و دلو را ناشسته انداز د آب پلید شود زیرا که در عرف رسن و دلو نمی باشد و آنچه در نزع آب لازم شود تا هر مقداری که باشد پس نزع دلو آخرین و رسن و چاه هر سه پاک شوند و اگر چاه چشمه دار باشد و استخراج جمله آب او لازم شده باشد و ممکن نمیشود پس باید دانست که فتوی بقول امام محمد است که دویست دلو باید کشید بدلوی که یک صاع در و گنجد و تو اصغر و اکبر را بدلو صاع حساب کنند **فصل چهارم در بیان نماز** کما قال الله تعالی وما کان الله لیضیع ایمانکم ای صلاتکم و انما لیس الصلوة بالایمان لانه علامة الایمان پس معلوم ما باد که نماز عین ایمان نیست بلکه علامت ایمان بست و اهل کتاب را عین ایمان بود و شان نزول آیت آنست که چنده ماه حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم بعد از پیغمبری بجانب بیت المقدس که قبله یهودان مترسایان بود نماز می گذارد و چون این آیت آمد قوله فول وجهك شطر المسجد الحرام روی بجانب مکه آورد و بیت المقدس منسوخ شد و بعضی اصحاب در وقت نزول آیت حاضر نبودند و بغزا رفته بودند چون برگشتند و مطلع شدند غمگین گشتند که حال نمازهای ما که بعد از نزول آیت بجانب بیت المقدس کرده ایم چه باشد

این آیت مذکور در شان نماز ایشان نازل شد و وجه تسمیه نماز بایمان این بود که یهود ان نماز را ایمان
می گفتند پس چون بیت المقدس منسوخ شد مجوسیان مفرح شدند که محمد روی بقبله ما آورد و یهود ان
غمگین پس چون میان هر دو طائفه کفار اختلاف شد از برای سر نسخ ایشان این آیت آمد
والله المشرق والمغرب فاینما تولوا فثم وجه الله یعنی قبله مشرق و مغرب هر دو از ان خدای است
پس بهر کجا که بامر خدای روی آرید همان امر خدا است و شایان اعتقاد نعیم شوید و بدانکه
امر را وجه گفته زیرا که امر کردن بکسی بغیر مواجهت یعنی روی آوردن نمیشود تا دل
کسی بکسی روی آرد بعد ازان امر کند که فلان کار بکن و کسی گوید که صفت روی آوردن
بچیزی خدا را نشاید زیرا که روی آوردن بچیزی بر دو نوع است حقیقی و حکمی پس حقیقی
در حیوانات ست و حکمی در او صاف باری تعالی پس معلوم باد که وجه امر را گفته اند روی
را چنانکه بعضی صوفیان شیطان سیرت و آدم صورت گویند که بهر جانب و در هر جا
باهر کس روی خدای ست و هر جا خدای است محض کفر است زیرا که جاز اسبت کردن
سجدا محض کفر است بدان الغیر زیرا که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم فرموده است
که مثال صلوة خمسه مثل پنج جوی ستند که در خانه هر کسی هر دو و آن کس هر روز پنج کرت
دران جویهای غسل کند پس هیچ اثر چرک بر بدن آن کس نماند پس همچنین مصلی صلوة
خمسه اگر کما حقه نماز ست از رکوع و سجود و قیام و قرارت و غیر ذلک بجا آرد هیچ اثر گناه صغیره بر دفتر
او نماند چنانکه آورده اند که روزی یکی از اصحاب در پیش امیر المومنین عمر فاروق آمد در ایام خلافت او
سیگر بست امیر گفت که گریه چیست گفت یا امیر گناهی از من در وجود آمد گفت چگونه گفت روغن در بازار
می فروختم یکی صاحب جمال بر من آمد و گفت روغن میخرم گفتم این روغن لایق شما نیست اگر بدکان
من آئی روغن خوب بشما فروشم چون بدکان خود آورد مش اندرون بردم و بوسه کردمش ان گفت
از خدا نمی ترسی از هیبت خدا میگریم امیر المومنین عمر گفت وقت خفتن بیا چون امیر خفتن ما کرد
و غط آغاز کرد آن کس فریاد بر آورد و گفت یا امیر مشکل بکشای امیر گفت که نماز پیشین و عصر و مغرب و
خفتن باعقب من ادا کردی گفت آری امیر گفت قال الله تعالی ان الحسنات یذهبن السیات بدانکه تو از گناه
صغیره آزاد شدی قال علیه السلام اول ما یحاسب به العبد یوم القیمة بعد التوحید من الصلوة پس اگر خلاص شود

از حساب نماز نداشود برو کای بنده چون در حساب نماز درست آمدی دیگر حسابها بر تو آسان کنم والا همه حسابها بر تو دشوار کنم
الیعزیز پیغمبر گفته است که نماز نیاز بنده است باید که بحضور دل بادب خاصیت استاد اکند تا نماز بنده قبول افتد والا هر دو رد شوند
و معنی آن وصیت درین حرف سنت و واجب و فرض مراد از سین سستی و کاهلی در نماز نکند که کاهلان منافقان
ست کما قال الله تعالی فویل للمصلین الذین هم عن صلاتهم ساهون الذین هم یراؤن و یمنعون الماعون
یعنی وای مر کسی را که ذایوش کند نماز را یعنی بگذارد نماز را از وقت خویش و تنها بسبکی گذارند کار دین
خلق ثقیل پس ریاکرده باشند والریا یسمی الکفر اندانسته اند مراد از نون سر کشی نفس ست که سخت اند
چون سیاه و غیرت و کینه و حرص و هوا و آرزو باید که هر همه را در نماز ببرند یعنی در خاطر آرند تا قبول شود و مراد
از ت از غیر خدا توبه کند و خدای را چنان پرستد گویا که حق را می بیند والا حق او را می بیند و مراد از
و ویل ست یعنی در دوزخ چاهها اند که چهل هزار سال راه عمق دارند از خون و زرد آب حلصیان آیند و عید
برای معصیان غافل ست پس مصلی را باید که در نماز آن چاهها را در خاطر آرد تا غافل نباشد و مراد از ه الف
اشارت راست تا سد که کارساز بندگان ست از عدم در وجود آورد و قابل شهود گردد و مراد از ج جهد و کوشش
تمام در نماز و عبادت خدا کند که بنده مکلف فاعل مختار ست و مراد از ب بدی و خلاف با نفس بخود ن که
دو خبر است بهر دشمنی که نیکی کنی بصلح آید الا نفس که هر چند در حق او نیکی کنی بخلاف پیش آید یقوله
علیه السلام شر النفس اشد من شر الشیطان و مراد از ف دل را از ماسوی الله فارغ کند و چون تکبیر تحریمه
حرام کننده هر فعل ظاهر ست چون هر خطره ماسوی حرام داند و مراد از ح راحت گرفتن ست بیاد خدا چون
نماز یاد خدا ست پس نیاز امد راحت و مراد از ض ضایع کردن نماز ست نماز را ضایع نکند و نماز
وقتی ضایع شود که در اول نیت نماز مقارن تکبیر و یا متصل و یا منفصل بجایز نه آرد که فلان نماز ست
و مقتدی گوید که خلف امام ست و در آخر حضور که فلان نماز را ادا کردم بجایز نه آرد ضایع کرده باشد
نماز را که رسول علیه السلام گفته است هر که این چهار خاصیت در دل ندارد و بداند منافق ست اگرچه نماز
میگذارد و دوزخی ست پس الیعزیز باید که در نماز جد و جهد بسیار بکنی که در روز قیامت از جهت
نماز در ماندگی و سختی بسیار ست کما قال الله تعالی کل نفس بما کسبت رهینة الا اصحاب الیمین
فی جنت یتساءلون عن المجرمین ما سلککم فی سقر قالوا لم نک من المصلین
و در خبر ست که من لا صلوة له لا زکوة له چون در شب معراج حضرت رسالت پناه از رب العزت

تا غروب آفتاب شناختن سوم خوردا ایجاع و ماکولات و مشروبات هر چه غذا آمد و مداوی شود دانستن
و بدانکه صد و نوزده سه شادی ست یکی در وقت شکستن روزه و آن وقت اجابت دعاست دوم عذوبت
از آتش و دوزخ سوم جزای او لقای باری تعالی ست باید که افطار صوم بعد از غروب کند آفتاب
ننماید بکند و در معرفة المذاهب آورده ست که دوازده فریق بود افض متفق برین اند که افطار وقتی
بکنند که آسمان از ستارگان پر شود و نماز مغرب نیز در آن وقت ادا کنند پس تشبیه با فعال ایشان
نباید کرد و مقبولی او موقوف بود چیزست اول بصدقه دادا کردن فطر و فطر واجبست بر کسی که مالک
قدر نصاب باشد و مال نامی شرط نیست چنانکه اگر کسی را دو شمشیر و دو ترکش و دو کمان و دو کتاب
و دو خانه و دو سرای باشد یکی را برای استعمال اند و دیگر یرا در حساب بیع در آرد تا اگر تمامی مال
بقدر دویست درم رسد صدقه فطر بر و لازم شود پس صدقه فطر ادا کنند از جهت بنده و آزاد و کودک
از هر کسی نیم صاع از گندم و نیم صاع و دمن و سن چهل بهلولی و دو من شتاد بهلولی میشود و از جو
چهار من و هر که صدقه فطر را منع کند مرا برو مردانه مارد کشتم در گور او پیدا شوند دوم تراویح ست
رکعات بده سلام و با جماعت گذاردن سنت ست و نیز ختم قرآن در وی سنت ست باید که در هر
رکعت ده آیت چون سوره والضحی بخواند تا ختم حاصل شود و در انیس الواعظین آورده ست
که اگر کسی از سوره فیل تا آخر قرآن بخواند سنت را بجا نیاورده باشد و فردای قیامت ماخوذ شود
و اگر جمعی از اهل قبیله بترک تراویح متفق شوند پادشاه اسلام را باید که همان دیه را بتاز و تاراج
کند بدان ای عزیز که چون وقت نماز در آید با عتقاد درست ظاهر و باطن را از ما سوی الله
پاک کن و غیر از الله چیزی را در دل راه مده چنانکه شیخنا شیخ المشایخ والاولیا رئیس السالکان
خواص زمان کهف الامان شیخ عثمان هارونی قدس الله سره العزیز و پیر قطب الاقطاب شیخ جامی
شریف زندوسی هر دو روایت کرده اند که هر اما می که بداند که در یمین زید ست و در یسار عمر و نماز او
نزد سالکان جوی نیرزد و لقوله علیه الصلوة والسلام الصلوة معراج المؤمنین من لا صلوة له لا معراج له
چون نماز که معراج باطنی مصلی ست و زینه پایه ست لقرب حق پس بحضور تمام باید کرد و خود را
بمرتبت وحدت او در میان نباید دید چنانکه حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم در
معراج ظاهری از حجابات نور گذشت آوازی شنید که یا محمد این ست که خدای تو

تا غروب آفتاب شناختن سوم خوردا ایجاع و ماکولات و مشروبات هر چه غذا آمد و مداوی شود دانستن
و بدانکه صد و نوزده سه شادی ست یکی در وقت شکستن روزه و آن وقت اجابت دعاست دوم عذوبت
از آتش و دوزخ سوم جزای او لقای باری تعالی ست باید که افطار صوم بعد از غروب کند آفتاب
ننماید بکند و در معرفة المذاهب آورده ست که دوازده فریق بود افض متفق برین اند که افطار وقتی
بکنند که آسمان از ستارگان پر شود و نماز مغرب نیز در آن وقت ادا کنند پس تشبیه با فعال ایشان
نباید کرد و مقبولی او موقوف بود چیزست اول بصدقه دادا کردن فطر و فطر واجبست بر کسی که مالک
قدر نصاب باشد و مال نامی شرط نیست چنانکه اگر کسی را دو شمشیر و دو ترکش و دو کمان و دو کتاب
و دو خانه و دو سرای باشد یکی را برای استعمال اند و دیگر یرا در حساب بیع در آرد تا اگر تمامی مال
بقدر دویست درم رسد صدقه فطر بر و لازم شود پس صدقه فطر ادا کنند از جهت بنده و آزاد و کودک
از هر کسی نیم صاع از گندم و نیم صاع و دمن و سن چهل بهلولی و دو من و شش تا بهلولی میشود و از جو
چهار من و هر که صدقه فطر را منع کند مرا برو مردانه مارد کشتم و در گور او پیدا شوند دوم تراویح ست
رکعات بده سلام و با جماعت گذاردن سنت ست و نیز ختم قرآن در وی سنت ست باید که در هر
رکعت ده آیت چون سوره والضحی بخواند تا ختم حاصل شود و در انیس الواعظین آورده ست
که اگر کسی از سوره فیل تا آخر قرآن بخواند سنت را بجا نیاورده باشد و فردای قیامت ماخوذ شود
و اگر جمعی از اهل قبیله بترک تراویح متفق شوند پادشاه اسلام را باید که همان دیه را بتاز و تاراج
کند بدان ای عزیز که چون وقت نماز در آید با عتقاد درست ظاهر و باطن را از ما سوی الله
پاک کن و غیر از الله چیزی را در دل راه مده چنانکه شیخنا شیخ المشایخ والاولیا رئیس السالکان
خواص زمان کهف الامان شیخ عثمان هارونی قدس الله سره العزیز و پیر قطب الاقطاب شیخ جامی
شریف زندوسی هر دو روایت کرده اند که هر اما می که بداند که در یمین زید ست و در یسار عمر و نماز او
نزد سالکان جوی نیرزد و لقوله علیه الصلوة والسلام الصلوة معراج المؤمنین من لا صلوة له لا معراج له
چون نماز که معراج باطنی مصلی ست و زینه پایه ست لقرب حق پس بحضور تمام باید کرد و خود را
بمرتبت وحدت او در میان نباید دید چنانکه حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم در
معراج ظاهری از حجابات نور گذشت آوازی شنید که یا محمد این ست که خدای تو

نماز است یعنی در سبوح و قدوس ست و این را صفات سلبی گویند که پرانهٔ عقل و وهم خیال در
بسوزد پس حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم چون بالای عرش رسید و در باطن قطره از بحر
الوهیت دمی وحدت بچکید و او را از شعور مجری در رگ بود اول هفتاد هزار مرتبه نورهای کبود آسمان
رنگ نامحدود که آنرا سالکان پرده های نفس گویند ازین درگذشت چون از تن بدل شد مراتب نور دید
و چون از دل بجان رسید که محل اخذ معرفت ست هفتاد هزار پرده های عقیق رنگ که آنرا مراتب نبی گویند
دید چون از فواد بسر شد هفتاد هزار پرده های سرخ نهایت صاف دید و سه مراتبی ست میان فواد و روح
چون از سر بروح شد هفتاد هزار پرده های زرد دید چون از روح بخفی شد هفتاد هزار پرده سفید دید و
چون از خفا باخفا رسید هفتاد هزار پرده های سبز دید و ازینجا از نفی وجود خیر بود و چون از اخفا بفرد انیت
صرف گذر کرد هفتاد هزار پرده های سیاه در پیش بود که آنجا نشان نبوت و شعور انانیت و اشارات
خالقیت مخلوقیت مضمحل شد پس سبوح قدوس این معنی دارد که عبادت و اشارت را در وحدانیت
سرور انبیا و رهبران اصفیا و تاج اتقیا محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم را چون اشارت شد که قربت حق کسی را
بر تشخیص نکند و قربت بهم بحق کفر محض ست بلکه قربت بمراتب است نه بجسم و حضرت بمراتب پرده های مذکور که
معراج باطنی بود و بعد از معراج ظاهری و لقد راه بالافق المبین یعنی چون در افق اعلا که سدرة
تشخص مبارک خویش گویا که شخص او بالای عرش منع شد از سر جسمیه پس هر مراتب مذکور که نفس و دل
و فواد و سر و روح و خفی و اخفاست و سیر مع الله کرد و این پرده ها را اطلاق بذات و صفات حق
نتوان کرد که این را عالم نور و حجاب گویند اگر میان سالک مسلوک و نور محمدی و غیر فوق الملاک یعنی هم گویند
و هر پرده ازین پرده ها چون هفتاد هزار مقدار این جهان ست از روی نمایش فوق الملاک یعنی در جائیکه
خارج از کثیفات نمایش دارند هر پرده چون هفتاد هزار برابر این دنیا می نماید اما چون از روی شمول
ایشان کسی نظر کند که در کل ایشان امتیاز و اتحاد ندارند پس نا متناهی اند زیرا که آنچه اولیاء الله
رامی نمایند در عین عالم کثیفات می نمایند خارج از کثیفات و معلوم باد که چنانکه ذات و صفات
باری نا متناهی اند محدود و محیط جمله ممکنات بغیر اتصال و انفصال ست این پرده ها نیز همچنان ست و مراتب
حق تنزل کرده که بدیگری نیز آمیزش ندارند پس الخیر فی ما وقع چون مستقبل قبله شدی شاید که بقبله
آمدن نماز کرد که شخص مشارق آورده ست که در آن ساعت روی بجذاذ در حق یعنی

بامراد پس گویا که بروجه حق آب دهن انداخته باشی و اگر آب دهن بسیار گردد بر کتف چپ بر گرداند از که
شیطان از عقب وسوسه میکند پس گویا که بردی شیطان انداخته باشی و چون انی وجهت وجهی
للذی فطر السموت والارض حنیفا وما انا من المشرکین گوئی تحقیق خیال بیدانی که باطن را ماسوی
الله نشنم و معراج باطنی را باحق دریپوستم و دل را از غیر حق عاری باید کرد و که تا معراج دولت
حق باشد که بمراتب کسان برسی که سر را از غیر الله خالی کرده اند و بحق بمراتب باطنی پیوسته اند و دست
برداشتن تحریمه اشارت بدان ست که ماسوی الله را پس پشت انداختم و چون دست را زیر ناف
نهی الله اکبر گوئی زیرا که اگر دست او ان دست برداشتن گوئی پس نقض نیت اول شود گویا که الله را
پس پشت انداخته باشی و چون دست آدان دست نهادن گوئی گویا که بثبوت الله کرده باشی و نفی
ماسوی الله و باید که بحضور نام چنانکه سالک متحقق خود را در میان کعبه حقیقت که مولد ذات محمد
داند و الا چون عوام الناس خود را بحسب کعبه که مولد ذات محمد ست داند خواجه فرید الدین
عوانی در معنی این حدیث فرموده و تاویل کرده است که اصلوة رکعتان مع السواک افضل من سبعین
رکعات بغیر مسواک پس او گفت که یک رکعت برای حق او که تو در میان نه باشی افضل ست
از هفتاد رکعت که بخودی خود برای اداء کنی و بداند که نیت شرعی مقرر ست سر نوع اول متصل آنکه
تکبیر با نیت پیوسته باشد که فلان نماز ست دوم مفصل آنکه نیت کند بعبارة شی منافی نماز در میان
نه آرد و تکبیر گوید سوم مقارن آنکه نیت با تحریمه باهم مطابق چون خاتم در اصبع و اگر نیت محققان کنند
اوست ندانی باری خود را در فهم هر کلمه که در صلوة آید بگمار که هر یک چه معنی دارد میخواستم که از جمیع کلمات
از تکبیر تا سلام فهم سخن گویم اما چون در کتاب ارشاد المریدین آورده بودم سکوت کردم و باید که بعد از
افتتاح شروع در قرارت کنی و خود را در میقات حساب گاه حاضر دانی و قرارت را یک یک حساب
باحق دانی و چون قرارت را غلط خوانی گویا که حساب را غلط کرده باشی و در رساله شیخ المشایخ
قطب الاقطاب قطب الدین بختیار اوشی چشتی قدس الله سره العزیز گفته است که اگر غیر المنضوب را
بازال معجمه خواند گوسفندان را گفته باشد و اگر ظا گوید پالان اشتران را گفته باشد پس هر دو تقدیر
نماز فاسد شود و در ترغیب الصلوة آورده است که اگر در دو الام صلین یعنی گوید نماز شش تباه
شود و بر اکه السل تیغ کشیدن را گوید و خوف کفر ست و در قنوت اگر مثنی یعنی گوید نماز شش تباه شود

شود زیرا که شما معنی نشناسید و بسین معنی فراموشی ست و اگر بجای ثم سم گوید بسین نماز فاسد شود که ثم برای تعقیب است و سم سوفار را گویند و در مخافت قرارت سجدی خواند که خود نشنود که قرارت و اطلاق و عتاق و قسم و استثنا تا خود نشنود معتبر نیست و واقعه نشنوند پس چون قرارت کار صعب ترین نمازست پاره از مخارج و طریق قرارت کلام الله بقدر امکان خود با التماس فرزند عبد الکریم صلح الله مشانه بیان کنم بدانکه خلیل ابن احمد قدس الله سره العزیز مخارج حروف را شش بیان کرده اند همزه از بن حلق قریب بسینه و ه قریب بحلق بالاتر از همزه و عین فروتر از همزه و ح بالای همزه و ع بالاتر از و خ نزدیک کام این شش را حروف حلقی گویند و در تجوید آورده ست که مخصوص در فاتحه اگر کسی ها را بحا تبدیل دهد و یا بر عکس نمازش فاسد شود و در اذان کسی لا الله الا الله چنان گوید که حلق خبر نشود و الا کفر گفته اند ح را تمام حلق نگوید و در تذکرة الاولیا آورده ست که ذوالنون مصری رحمة الله علیه عجمی قدس الله سره العزیز امامت میکرد و آن زمان امام حسن بصری رضی الله عنه از جانب روم رسید و اقتدا کرد حبیب عجمی الحمد را الهمد گفت امام از ان نماز و شروع برگشت و تنها نماز گذارد و در ی امام را وجد درویشان پیدا آمد و گفت یارب نزدیکی خود بمن بنما ها لفی بر و آوازداد که نزدیکی من یافته بود ترک وادی امام گفت یارب کدام بود گفت نماز خلف حبیب گذاردن زیرا که دل او از کدورات بشریت مصفی شود و خود را بخود و با پیسته بود چنانکه در مناقب آورده اند که سرگاه کلام الله خواندی هم بیهوش شد حبیب را شوق وجد پیدا میشد میگفتند ش که عجم را چه شوق کلام که خواندن نمیداند گفت نسانی عجمی و قلبی عربی و معلوم باد که این حکایت مفتی علیه نیست زیرا که اگر جایز بودی امام نماز جماعت را ترک نه دادی و این حالت درویشان ست که تعلق به باطنه دارد و نادر می افتد و گفته اند که الناذر کالمعدوم اما عامهٔ خلق را فتوی بر این ست که لوای حروف فرمن ست چنانکه اگر در ایاك نعبد ایاك نستعین تشدید بگذارد نمازش فاسد شود و آورده اند که شبی قاضی حماد الدین ناگوری امام شیخ قطب عالم قطب الدین اوشی و معین الدین حسن سنجری و بهاء الدین زکریا قریشی قدس الله سرهم اقتدا کردند و همه بیک پای استادند تا نیم شب قاضی قرآن را در یک رکعت ختم کرد و جمله سجده های تلاوت و سجده های نماز بجا آوردند بعده بر پای چپ استادند و در رکعت دوم نیز ختم قرآن کردند بطریق [illegible] از فراغ مناجات کردند که خداوندا چنانکه حق شناخت نیست حق عبادت ست بجا نه آوردیم

ناگهی آواز کرد که ای محبان کما حقه عبادت پرستیدند و کما حقه معرفت شناختید ما را و شما را آفریدم
شما را و متابعان شما را نیز بخشیدم **نقل است** که روزی قاضی شهاب الدین ناگوری وفات یافت
و او را دفن کردند منکر و نکیر در پیش او آمدند و سوال کردند که من ربک قاضی گفت این کدام من است
چون فرشتگان را علم نخود علم حقیقت نیست در ماندند و برگشتند و مناجات کردند که خداوندا بنده
شما چنین می پرسد خطاب عتاب از حق بر ایشان شد که بروید و جواب گویید زیرا که چندی هزار بندگان
ما من می پرسید جواب میگویند و شما یک بنده ما را جواب نمی توانید گفت چون تفرج میداری
کردند حکم شد که بگذارید و پیش او نروید **نقل است** که روزی قاضی حامد الدین ناگوری قدس سره
با شاگرد خود شیخ قطب الدین بختیار اوشی چشتی مباحثه شد که در آخر کلمه شهادت عبده و رسوله
مطلق است یا مقید شیخ قطب الدین گفت نیست و بادشاه زمانه مرید شیخ قطب الدین بود نیز حاضر بود
چون در کتب دیدند حق بجانب قاضی بود اما شیخ لوح محفوظ را میخواند که در وطا مطلق بود قاضی
قبول نکرد و گفت خدا را کردگار مهیت شما طا را در حال دور کردن زیرا که در کتب دروغ واقع نشده است
بادشاه اعراض کرد که عجب ازین قاضی که لوح محفوظ را قبول ندارد قاضی را صفت جلالیت
اثر کرد و چون نیز شتر زه بغرید و غضب تیز اثرش کرد چون برق بدرخشید و بپا خاست و شیخ کفش او را
کرد و در عقب او دویدن گرفت قاضی روی در بیابان نهاد تا آب در پیش آمد همراه کفش در آب رفت
و چون برآمد شیخ قطب الدین دامن او را بالا گرفت و دامن خود ش بآب تر کرد و بگرد آلوده ماند چون
مسافتی پیش رفت قاضی گفت دست از دامنم بدار که تخت بادشاه بانگون سار کردم شیخ گفت
بادشاه فدای سر تو باد بر فقیر رحم کن گفت شما نیز بعد از هفت روز خواهید رفت گفت عمر فدای تو
باد بر ایمان من نظر کن بعد ازان قاضی گفت که ایمان تو در امان حق باشد چون شیخ بخانه آمد
بادشاه را مرده یافت و بعد از هفت روز شیخ نیز وفات یافت و غرض ازین حکایت اینجا آنست که
لازم است که حین تلاوت در شد و مد و مطلق فهم تمام کند پس مخرج ق و ک درین کلام در ایجاد
گویند دلیست بین کلام را گویند ج و ش و ی میان دهان بخجری گویند ض معجمه را حافه
گویند و عانی کناره یعنی کناره زبان را بدندان مرس جانب چپ برساند و یازده حروف
سر زبان تعلق دارند و معجمه ش و ظ را این هاشیه گویند یعنی معجمه و دندانهای زیرین و

بمعونت وندا نهای علیا این را قطعیه گویند ص و س و ز بمعونت سرزبان میانه وندان و این را سالیه
گویند و سالیه نیز سرزبان باشد و دو حروف ازان ز و ن بمعونت سرزبان و بن دندان علیا و این را ذلقیه
گویند و ذلق تیزی و دو گرانه زبان باشد و از لب پنج حروف خیزد ف و ا و ب و م و و و این را شفویه
گویند و این شش مخرج به مجری باز آید مجرای حلق و مجری دهان و مجری لب و بدانکه اگر مخرج و معنی هر دو
حرف یک باشد اگر تبدیل کند نمازش روا باشد و اگر مخرج هر دو یک باشد و معنی جداگانه نمازش
فاسد شود چنانکه الله الصمد را اسمد گوید یا صراط را سراط گوید که هر دو لفظ معنی بی نیازه و را از دین
نمازش روا باشد اگر لست علیهم بصیطر مسیطر گویند نماز فاسد شود زیرا که مخرج و معنی هر دو یکی نشیب و هر دو
برگماشته شده را گویند قال علیه الصلوٰة والسلام من قرا القرآن علی نزایة فلیتبوا مقعده من النار
پس باید که کلام الله را در پیش استادی باید خواند که او نیز پیش استادی خوانده باشد زیرا که اگر کسی صد
و اند قاری بخواند نمیتواند که کلام الله را ترتیب دهد و آورده اند که حضرت رسالت پناه صلی الله
علیه وسلم در هر سالی یکبار کرت بر مهتر جبرئیل میخواند در ان سال که وفات میکرد سه کرت خوانده بود
پس قرآن را بالحان مطربان و قاریان خود رو که غیر ما مد کشیدن برای تحسین صوت نباید خواند که
خوف کفر ست و اما باید که مزین بزینت اظهار و اخفا و ادغام و مد و شد و تفخیم و ترقیق و قلقله و باغنه باشد
لقوله تعالی و رتل القرآن ترتیلا ای زینوا القرآن زینة پس اظهار و آن شش حرف ست که نون ساکن و
تنوین را اظهار کند نون ساکن که ما بعد او یکی از حروف حلق آید مجموعه ای ع غ ح ه خ اظهار کند چون لا انت ان
هذا من عین و من حیث و من غل الغت علیهم و من خیر و نظائر نون و تنوین سوا اعلیهم عذاب الیم و رعد ایت
بینات تا حکما تنهون اجر عظیم و حروف ادغام که بجمع اویرملون ست ادغام کند و ادغام باغنه و غنه آواز بینی یک
را گویند در دل ادغام بی غنه نظیر نون ساکن نی غنه چون بعد او لام آید چنانکه من ربهم من لدنه و
باغنه چون بعد او چهار حرف مذکور آید چون من ورا و من نعمة و من لقوان و ادغام باغنه مقدار مد پیدا
آرند تا حسن و جمال کلمه ظهور یابد چون انشاء الله ان الله نظیر نون تنوین بی غنه چون هدی للمتقین
و من ثمرة رزقا و نظائر تنوین باغنه از واجا بیه بصیر و رعد و برق و صرة نظیر و آیة مکان و حروف
اخفا پانزده اند و چون ما بعد از نون ساکن و تنوین یکی از انشیان آید نون را اخفا باید کرد اخفا باغنه
ادا کنند حروف انیست ت ث ج د ذ ز س ش ص ض ط ظ ف ق نظیر نون ساکن انفسهم

لفظ ذلقیه از منیر ۱۲ مزین

من قبل ان کنتم من قبلت من جاء من دون الله من فالذی ان فواجه من شر من سبیل من قبل من
ضل ان طلقتم من ظهیر و نظیر تنوین چون دکاد کاصفا قوم یعملون و زرقا کریم و بدانکه در عم
یتساء لون در عاد مانون ساکن ست او غام با غنه باید کرد و هر جاکه بعد از نون ساکن و تنوین حرف
با آید قلب بر میم باید کرد با غنه چون من بعد بصیر بما یعملون بدانکه هر جاکه بعد از میم ساکن چون بهم و کم
و لم حروف آید اظهار باید کرد و دیگر همه جا اخفاست چون الله یستهزئ بهم و یمدهم و ترمیهم بحجارة و
یمدهم فی طغیانهم و بدانکه دال ساکن در هشت جا او غام باید کرد در ورث چون قد تبین و در دال چون
قد دخلوا و در جیم چون قد جعل و در سین چون قد سمع الله و در شین چون قد شغفها حبا و در صاد
چون قد صدق و در ظا چون قد ظلم و در زال چون قد ذهب و بدانکه در ذال و در زال و در ظا او غام شود
چون اذ ظلموا اذ ذهب و در جیم چون اذ جعل و تا تانیث در دال و در طوت او غام کنند چون
اجیبت و عتو کما فامنت طائفة و طا ساکن در ت او غام کنند چون بسطت و ان فرطتم و لام بل و
بل و قل و در لام درا او غام کنند چون بل رفعه الله و بل لکم و بل لکم و قل ربی و هر جاکه دو حرف از
یک جنس بهم آیند اولین ساکن و دوم متحرک اول در دوم او غام کنند چون یدرککم الموت و انما قولی
و سن یکرهن و ما لم تستطع علیه من و ما لهم محیط مگر در محلی که حرف اول آن ساکن و حرف علت باشد
چون الذی یوسوس و الذی یکذب و در کلمه الم تخلقکم قاف در کاف او غام شود با لاتفاق
و قط و ش در ت او غام کنند اگر ث ساکن باشد چون کم لبثتم قال لبثت و رای مفتوح و مرفوع را
تفخیم باید خواند یعنی پر باید خواند و نیز اگر ما قبل او مفتوح و مرفوع باشد و او ساکن باشد تفخیم باید خواند
چون ربناو ربکم خیر خیر و الم ترکیف و کنت ترابا و نظیر رای ساکن چون جلکم و قرآنا عربیا و اگر رائے
مکسور و یا ساکن ما قبل او مکسور باشد ترقیق باید خواند چون عسر یسرا و ساکن چون فرعون و راجعی مگر آنکه
بعد را حرف استعلال واقع شود و آن طا و صاد و قاف ست چون قرطاس و مرصاد و فرقة و افقط الله اکبر
ما قبل او مفتوح و یا مضموم باشد تفخیم خواند چون و الله و کان الله و ان الله و اگر ما قبل او مکسور
باشد ترقیق باید خواند چون الحمد لله و بسم الله و هر جاکه در آیت وقف نمود و غیر منون و غیر منوع قافی رسد
اگر ما بعد الیشان الفی ساکن نباشد اگر باشد اگر نه رفع بود اشمام کند و اگر کسره باشد روم کند
چنانکه نستعین و اجر عظیم اشمام باشارت باب اندکی رفع را بوی دهد چون قل هو الله احد و سم در کسره

مسأله در بیان اوقات قرآن

ست یعنی اظهار حرکت کند و با واز نرم چون مالک یوم الدین و در آیت مفتوح فتح را بهیچ طریق ظاهر نکند و در آیت مجرور بهیچ وجهی نیست نی مدونی اشمام مگر که انقطاع دم آهستگی کنند و بعد پشیر خوانند چنانکه مخدت و نوا باد احدی تبیان **وقوف منزل** لازم ست و گذشتن ازو کفرست و آن در قرآن تو وجاست ط مطلق ست گذشتن ازو مطلق روا میست ز جائزست و مستوی بین طرفین ست اما وقف اولی و صوصو مجوز هر دو جهت مساوی و محبت قص علامت رخصت ست گذشتن ازو اولی قی علامت قبل یعنی اختلاف قراءة برای آیت ست و معلوم باد که وقف نفس شیدن ست اما نه چنانکه ساکن شود بلکه طرفة العین نفس کشد و باز قراءت کند و بدانکه حروف قلقله پنج اند و حروف شش اند و قلقله بطریق دوم اظهار کردن حرکت اگو نیند اما البته اظهار کنند اول ب چون الزائب دوم ج چون هیچ سوم د چون دیوم الوحد چهارم ط چون فی لوح محفوظ پنجم ق چون من علق و در ض اختلاف ست و قلقله در کسر میباشد و در حالت وقفی چون **ب ط ج ط و ط ظ ط ق ط ض** ط و بعد ازین معلوم باد که جمله مدات بر سفت وجه اند اول مد متصل چون ما قبل همزه یکی از حروف مد آمد و حرکت ما قبل آن حرف علت موافق مد کنند چنانکه قالوا امنا بما انزل فی انفسکم دوم مد متصل چون یشاء الی صراط حق و متصل آنرا گویند که حرف مد و همزه در یک کلمه باشند کمامر دوم مد مشبد و این را ضروری نیز گویند چون ولا الضالین و حاج ابراهیم ولا تحاضون و تحلجونی چنانکه پرنده در هوا باشد و بایستگی زمین فرود آید چنان نفس را بالا برود و فرود آرد و چون دمامن دابة و مدها متان و فضاختن و شاید که این مد ضروری بغیر از باب افعیلال نیامده باشد و در ولا الضالین دو مد ست یکی ضروری دوم از برای وقف آیت و در حالت وقف آیت چون نزد یک طرف اخیر حرف علت ساکن واقع شود نیز باید کرد چون لمتبعین و مؤمنین و اولئك هم الکفرون و مد تهجی که در اول سورت از مقطعات واقع میشود اگر در لفظ او حرف علت آید چون الم و ص و ق و ن و اگر در لفظ او حرف علت نباشد مد نکنند غوط و در عین کهیعص و حم عسق و در جست هم دوم هم قصر و مد ضمیری چون ما بعد ضمیری همزه باشد و ما قبل او ساکن نباشد چون من یشفع عنده الا باذنه و اگر قبل او ساکن باشد مد باید کرد چون انا انزلناه و عنه و فیه اگر ما بعد ایشان همزه آید مد باید کرد و مبدل آنرا گویند که بدل از همزه و یا از تنوین باشد در حال وقف چنانکه آمنوا امنا و بناء

و در بعضی از اقاویل چون دو حرف علت بهم آیند نیز کنند چون ان الذین امنوا و عملوا الصالحات اما ادرک
کن یه منفصل و متصل چهار الفی باشد و مد ساکن سه الفی و مد مبدل همزه یک الفی و مد تهجی باتفاق سه الفی
و مد آیت و وقف باتفاق قراء سه الفی ست و در فوائد المسلمین و ایضا در فتاوی
غرائب آورده است که در آخر آیت که وقف مشهور است ببینم که آخر برای مدح است یا برای ذم اگر
از برای مدح است و فرح است شاید که نفس کشد و تکبیر رکوع گوید و اگر نفس کشد نمازش فاسد
شود و کافر گردد چون لقوا احمد و مؤمنین و صالحین و فادخلی فی عبادی ادخلی جنتی
و اگر آخر سورت برای ذم باشد شاید که نفس کشد بعده تکبیر رکوع آغاز کند و اگر دم نکشد نمازش فاسد
شود و کافر گردد چنانکه و الکافرون هم الظالمون و کافرین و ظالمین و مشرکین علی هذا القیاس من
آیت و حد تعلق بمدح وارد چون فمن کان یرجوا لقاء ربه فلیعمل عملا صالحا و لایشرک بعبادة
ربه احدا و قل الله تعالی و آخر دعوهم ان الحمد لله رب العلمین و آیت وعید تعلق بذم وارد چون
و قودها الناس و الحجارة اعدت للکافرین و ایضا فی عدد ممدة و اما بنعمت ربک فحدث و اما
ادراک ما هیه نار حامیه و فی صحف ابراهیم و موسی و علی هذا القیاس و اعراب نیز تصحیح سنجاند زیرا که اگر
اعراب را از جای خود و تغیر کند و معنی او نیز تغیر شود و کافر گردد لقوله تعالی و قتال داود جالوت اگر داود کفاعل
ست بفتح خواند و جالوت که مفعول ست برفع خواند نمازش فاسد شود و کافر گردد و در کنت من
الظالمین کنت بفتح تائے فوقانیه و یا ظلمت نفسی بفتح تای فوقانیه گوید و یا خشی الرحمان بضم نون
نمازش فاسد شود و کافر گردد و اگر ابینها الرحمن را کسر و یا ضم خواند روا ست بدانکه حروف مشدد
نیز ده اند چون یکے از الف لام ایشان ما بعد الف لام در میان نمی ماند و ندکور نمی شوند چون
ت و ز ر س ش ص ض ط ظ ل ن چون التائبون ان الذین فتنفعه الذکری بسم الله
الرحمن الرحیم الزوال السلام الشکور الصمد لا الضالین الطیبین الطاهرین و الیل و الناس
و بعد ازین معلوم باد که نماز را چهار رکن ست قیام و قرارت و رکوع و سجود و اما قرارت رکن اصلی نیست
که امام مقتدی بردارد و آن ثلثه دیگر برداشته نشود و نیز در نماز سه گانی و چهارگانی مکرر نمی شود و این را
رکن متصل میگویند و تکبیر اول را نه متصل و نه منفصل میگویند از جهت اختلاف او در داخل صلوة و
خارج صلوة تا اگر حین تکبیر خندهٔ قهقهه کند وضو نشکند و تعدد آخیره را رکن متصل گویند اما

در عمدة الاسلام آورده است که تکبیر اول و قعدهٔ اخیره فرض اند ارکان نیستند و ترتیب را رکن استحادی گویند چون رکوع در هر رکعت یکبار ادا بجای خود باید کرد تا اگر قرارت را فراموش کرد و بر رکوع آمد یاد آمد باز گردد و قرارت تمام کند در رکوع بار دیگر کند و اگر از رکوع بسجود آمد عمداً خطأً نمازش فاسد شود و همه نماز آنچه یکبار میشود ترتیب لو نیز فرض است چون تکبیر اول تا اگر تکبیر در آوان قیام نگفت و تکبیر گویان بر رکوع آمد نمازش درست نباشد و قعدهٔ اخیر نیز ترتیب او فرض است تا اگر از جای خود تغیر دهد و بر رکعت زاید شروع کند اگر آن زاید تا بر داشتن سر از سجدهٔ اول قعده نکرده است باز گردد و قعده بجا آرد و الا نمازش فاسد شود و قرارت را از حق داند چنانکه مالک دینار گفته اند که ایاک نعبد ایاک نستعین باتا صد و بیشتر می گفت گفتندش که تکرار برای چیست گفت که صیغهٔ مخاطب است تا دل بحضور مطلق مشغول نشود چگونه گذارم و آورده اند که بزرگواری بود مالک یوم الدین را ملک یوم الدین گفت سجدهٔ الف دران شب حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم را در خواب دید که روی از وی گشتانده بود گفت یا رسول الله اعراض برای چیست گفت هر که در نماز معنی قرآن میداند برای هر حرف که ذکر میکند از برای او کوشکی در بهشت پیدا میشود و هزار نیکی در دیوان اعمال او نوشته میشود و تو هزار نیکی و هزار کوشک از اعمال خود کم کرده و امام اعظم ابو حنیفه کوفی رحمة الله علیه گفته است که قرارة ختم قرآن را در ده روز تمام باید کرد تا در هر کلمه قاری را پند و عبرت حاصل شود و در نماز عبرت گرفتن لازم داند که راز یحق ست آورده اند که ابو بکر صدیق رضی الله عنه در نماز بامداد سورهٔ الحاقة ما الحاقة میخواند تا بجای رسید که خنده فغلوه ثم الجحیم صلوه بیهوش شده افتاد چهل روز بیهوش شده افتاده بود چون بهوش آمد گفتندش که یا صدیق حال چه بود گفت چون خطاب بود که بگیرید و زنجیر در گردن اندازید و آتش دوزخ بدو رسانید نپنداشتم که مگر زنجیر در گردنم کردند با آتش انداختند و ایضا امام حسن بصری رضی الله عنه را گفته اند که در نماز بامداد سورهٔ یا ایها المزمل میخواند چون باینجا رسید که وطعاما ذا غصة وعذابا الیما آب دهن در حلقش بایستاد که فرو دو بالا نمیرفت سه روز بیهوش افتاده بود چون وعید دیگر که میبود دوزخ در دهن کند هزار سال در گلو ایستاده باشد که فرو دو بالا نرود چون تشکم رسد دوباره بزمین افتد باز برای عذاب برویند پنداشتم که در دهن من کردند گلوی من گرفته شد آب دهن فرو نمیرفت چون قرارت را تمام کردی گویا که از حساب گاه قیامت فارغ شدی و از گرانی بار

سر و فرو کرده بر کوع آنی که امام اعظم گفته است که رکوع را چنان کند تا سر بسر پشت او برابر باشد تا اگر قدح آب پر کرده بر پشت او نهند نریزد و اگر اینچنان نکند خوف از زوال ایمان است و چون بقومه رود سمع الله لمن حمده گوید و تا از قیام تمام کند و باید که بجزم ما گوید و هو نگوید چنانکه بعضی عوام شافعی ست زیرا که الوقف لتفصیل الکلمتین بقول ما حمده گوید چنانکه بعضی عوام و قومه بعد از حمده نفس نی کشند و بسجده میروند زشت کاری بسیار ست و بعضی گفته اند که خوف کفر ست و باید که رای اگر او سجده تمام کند و بعد از آرام در رود در جلسه تمام کند و از سجدهٔ دوم چنان برخیزد گویا که در زیر پیشانی او آتش سرخ بود و در رکعت دوم برین نسق آورده اند که در آن روز که حکم شد بآدم علیه السلام سجده بکنید اول مهتر اسرافیل کرد و در متابعت او همه فرشتگان سجده کردند بحکم قوله تعالی واذ قلنا للملائکة اسجدوا لآدم فسجدوا الا ابلیس ابی واستکبر وکان من الکافرین مگر ابلیس که کرد و بعضی فرشتگان متابعت ابلیس کردند چون مهتر اسرافیل سر از سجده برآورد تمام کلام الله در پیشانی او ثابت شده بود و ابلیس را دید که تمام روئیش سیاه شده بود و آن فرشتگان که متابعت او کرده بودند همه با آتش قهاری سوخته بودند مهتر اسرافیل باز گرد دوم سجدهٔ شکر و توفیق بجا آورد از بهر جهت برادو سجده فرض شد و معلوم باد که سجدهٔ اول عبادت و آخر عبادت ست اول آنکه چون حکم الست بربکم شد و منان بلی گفتند و کافران هیچ نه گفتند و در آن ساعت تجلی ذاتیه بر انشان شد و امر سجده شد مومنان سجده کردند و کافران نکردند و در آن روز بعضی مومنان تاسف خوردند که کاشکی سجده نکرده بودمی الحال از مومنان نرانیده و کافر میشوند و بعضی کافران برکردن سجده تاسف کردند الحال از کافران میرانیده و مسلمان میشوند و آخر آنکه چون در عرصات قیامت خلق اولین و آخرین جمع شوند و دوزخ را نزدیک کشند و نمایند و همه را حکم سجده شود که سجده کنید خلاص شوید و هر که نکند هلاک شود آورده اند که کسیکه سلبت واز داشته است و قصر نکند در آن نماز سلبت او نیز آسان شود و او را بسجده کردن نماند و پشیانی او بزمین نرسد و هر که در نماز رکوع و سجود خوب بجا نیاورد در آن روز پیشانی آهنین بر پشت انشان زنند تا بزمین رسند و انشان را قدرت سجده حاصل نشود پس الغرض باشد که سجده سر ست از اسرار الهی لقوله علیه السلام لا کبر فی سجدة و اگر در حقیقت پنداشت انانیت است نباید که ساجد و مسجود یکی داند بلکه چنین مسجود داند با جدا که بغیر از حلول

کردن مومنان سجده را

واتحاد از اسرار معیت او اطلاع یابد از سر هو معکم اینما کنتم خبر باشد و ایضاً فقیر را حالت ست
که از مرشد کامل رسیده است که تا این سجده بجا نیاورد خود را در سلک بے نمازان می شمارد و چون بقعده
رسد پندارد که خدمت حق را بجا آوردم و بر من حکم شد که بنشین زیرا که در طلوع شمس آورده است
که چون پادشاه کسی را بنوازد در خطاب قعود بدو میکند و بعد ازان زبان تحیت بکشاید و خود را میراج
باطنی داند و آورده اند که چون حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم بدرگاه کبریا رسید آواز
آمد که یا احمد بنشین و بعد از قعود زبان تحیت بکشاد و آورده اند که قبل ازان در امم ماضیه قعده
نبود بلکه در قیام اتمام صلوة میکردند چون حضرت رسالت پناه را حکم قعود شد بر فرض گردند ازین
معلوم باد که نماز بر چهار نوع ست فرض و سنت و واجب و مستحب و فرض هفده رکعت ست و سنت
موکده دوازده رکعت ست و واجب سه رکعت و مستحب لا الی نهایة و در معراج نامه عربیه
دیدم که چون حضرت رسالت پناه در بیت المقدس رسید ارواح جمیع انبیا حضرت مصطفی صلی الله
علیه وسلم پیشوا آمدند جبرئیل گفت یا رسول الله برای یگانگی حق تعالی یک رکعت نماز بگذار پس
حضرت تحریمه بست و جمله انبیا اقتدا کردند چون آن رکعت تمام کردند میکائیل با هفتاد هزار فرشته
نازل شد میکائیل گفت یا محمد یک رکعت نیز با این تحریمه بگذار حضرت باستاد میکائیل
اقتدا کرد بعده میکائیل با هفتاد هزار ملائکه نازل شد باز جبرئیل گفت که یا محمد خیز یک رکعت
دیگر بگذار باز حضرت استاد میکائیل اقتدا کرد چون قرارت در رکعت ثالث تمام کرد میکائیل
با ملائکه بیشمار رسید باز جبرئیل گفت که تکبیر برآورد و عاء قنوت بخوان حضرت چنان کرد و آن نماز
براو واجب شد و دعای قنوت اینست اللهم انا نستعینک و نستغفرک و نؤمن بک و نتوکل علیک
و نثنی علیک الخیر و نشکرک و لا نکفرک و نخلع و نترک من یفجرک اللهم ایاک
نعبد و لک نصلی و لنسجد و الیک نسعی و نحفد و نرجو رحمتک و نخشی عذابک
ان عذابک بالکفار ملحق و این را بچهار ده واو خواندن افضل است زیرا که ما بعد هر واو
دعای علیحده است و در شرح مختصر آورده است هر که عالم بقنوت نباشد نمازش درست
نباشد و گواهی او قبول نداند و اگر این را ندانسته باشد سه کرت یارب یارب یارب گوید بنا بر ضرورت
و اگر این را نیز نداند ربنا اتنا فی الدنیا حسنة و فی الاخرة حسنة و قنا عذاب النار بخواند بهتر از

قول ثانی باشد و آن نخند چنانکه عوام الناس سه کرت سورهٔ اخلاص خوانند زیرا که قرارت بی محل لازم
مے آید و واجب را ترک داده باشند پس ترک واجب حرام و فعل حرام در نماز آوردن مصلے
آثم میشود و نمازش ناقصان شود و سجده سهو نمازش راست نشود که سجدهٔ سهو
از سهو و خطائی لازم آید نه از عمد او بعد از فراغ وتر سر سجده نهد و پنج بار سبوح قدوس رب
الملائکة والروح بگوید و سر بردارد و آیت الکرسی بخواند و سجدهٔ دوم کند پنج بار بخواند در دستور القضاء
آورده است که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم بنی فاطمه را گفت که این وظیفه بهتر است
شما را از هزار رکعت نماز و هزار ختم قرآن و هزار برده آزاد کردن و هزار اسپ نبازیان دادن فی
سبیل الله و هزار گرسنه را طعام دادن و هزار برهنه را جامه دادن و بدانکه نماز جنازه فرض
کفایت است تا اگر اهل قبله بجا نیارند ایشان آثم شوند تا سه روز تا سه روز راه مردم بر دیگران فرض
گردد چنانکه غازیکافران که نزدیکان بجانه آرند ایشان آثم شوند تا سه روز راه مردم بیابند و جنگ
کنند و فرض کفایت او انیست که تمام اهل قبله بجا آرند و اگر بعضے بکنند و بعضے نکنند آنان که کنندگان
بزه کار شوند و نیت او انیست نیت کردم تا او اکنم چهار تکبیر نماز جنازه فرض کفایت حمد و ثنا مر خدای
را و درود مر محمد مصطفے از ثواب چهار تکبیر این مرده را روی آوردم بجهت خانه کعبه که کعبه
مومنان ست الله اکبر و مقتدی را شاید که لفظ اقتدیت بگوید و بعد ازین بخواند سبحانک
اللهم وبحمدك وتبارك اسمك وتعالى جدك وجل ثناءك ولا اله غيرك باز تکبیر گوید
و رفع یدین و بخواند اللهم صل على محمد وعلى ال محمد كما صليت وسلمت وباركت وترحمت
وترحمت على ابراهيم وعلى ال ابراهيم انك حميد مجيد باز تکبیر گوید و بخواند اللهم اغفر لحينا وميتنا
وشاهدنا وغائبنا وذكرنا وانثانا صغيرنا وكبيرنا اللهم من احييته منا فاحيه
على الاسلام ومن توفيته منا فتوفه على الايمان واگر پسر نابالغ باشد بعد از تکبیر چهارم گوید
اللهم اجعله لنا فرطا واجعله لنا اجرا وذخرا واجعله لنا شافعا ومشفعا واگر دختر نابالغ
باشد ضمیر را تانیث بیارد و چون نفخ الهار بخواند باز تکبیر گوید و باید که بعد از تکبیرات نه آهسته بخواند
و سلام گرداند مسئله اگر کسی عالم باین ادعیه نباشد شاید که بعد از ثنا پس بر تکبیر سورهٔ فاتحه
بخواند کافی ست و بیارکه حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم در اکثر اوقات همچنان کردی و اگر

صد کس و یا بیشتر را و اندک را به یک نوبت صلوة جنازه بگذارد و رواباشد آورده اند هر قدم که
برای نماز جنازه ادا کردن بردارد ثواب یک حج در نامهٔ اعمال او نویسند و اگر صد کس بر نماز جنازه
حاضر شوند اگرچه آن میت مستحق عذاب باشد او را حق تعالی بکرم خویش ببخشد و ذنوب او را
عفو کند و اگر صد نباشد پنجاه را نیز همین حکم ست و در مفتاح النجان آورده ست که مرد
میت را لازم ست که اگر پنجاه کس در دیه پیدا نشوند او دیه دیگر طلب کرده بیارد و سه صفت شوند
تا اگر هفت کس باشند سه کس برابر امام بایستند و دو خلف امام صف زنند و یک کس باخلف این
دو بایستد تا ثواب مذکور بیابند و مردمان دیه را لازم ست که همگی حاضر شوند و الا از عهدهٔ فرضیت
بیرون نیامده باشند زیرا که فرض کفایت بودن او بطریق ست که اگر یک دیه بجا آرند دیه های
دیگر ساقط میشود و باید که نماز جنازه را تکرار نه کنند زیرا که تکرار ممنوع ست مگر بغیر ولی او اذا کرده
باشند ولی را حق اعاده ست و آورده اند که تکرار نماز جنازه خاصهٔ حضرت رسالت پناه بود صلی الله علیه
وسلم اول کرت نماز جنازه یاران کردند و امام ابوبکر صدیق رضی الله عنه بود و بار آدم صفی الله جامهٔ
ابریشمین از بهشت آورد و قدت مبارک حضرت را بدو پیچید و با آدم امام شد و همه ارواحان پیغمبران اقتدا
کردند و نماز جنازه گذاردند و کرت سوم مهتر جبرئیل امام شد و همه فرشتگان آسمان و روی زمین اقتدا کردند
و نماز جنازه گذاردند بعد ازان از هر دیه که مردم می آمدند نماز جنازه میگذاردند و آورده اند که حضرت
رسالت پناه صلی الله علیه وسلم را هفت کفن بود از حریر و نقل ست از عبد الله بن عباس رضی الله
عنهما که او گفت چونکه حضرت رسالت پناه را در لحد نهادم و کفن را از روی مبارکش باز کردم دیدم که بانگشتم
می جنبید نماز گوش خود را بدو نهادم و تر دیک بردم شنیدم که امتی امتی می گفت و آورده اند که نماز
جنازه بر بابا آدم صفی الله مهتر جبرئیل بجا آورد و در سر اندیپ نهاد و بدانکه در خبر ست که چون
مصلی مومن نماز را چنانکه هست بجای آرد مع جمیع ارکان و شرائط آورده اند که آن نماز را در جامهٔ سفید
بپیچند و زیر عرش برند و سر بسجده نهند ندا آید که سر بر دار و از حق تعالی خطاب آید که ساکن شو
که بر تو ساکن نشوم تا آن مصلی را آمرزیده نه گردانی و عزیزه نکنی چنانکه ما را عزیز کرده ست امر شود که آمرزیدش
پس آن نماز را عاریت کند و حق آن مصلی اعزک الله کما اعززتنی و حفظه الله کما حفظتنی و چون نماز را چنانکه هست
بجا نیاورده او را در جامهٔ سیاه بپیچند و چون بالا رود او را رانده نزد بازگردد و بر روی آن مصلی افتد

هکذا چند کرت بالا رود و برگردد و بعد ازان همیشه بدعای بد یاد کند و گوید ضیعک الله کما ضیعتنی -
بدانکه آورده اند که در تحت عرش مرغی ست سفید رنگ که پاهای او در بحر الحیوان ست و بحر الحیوان نام
دریای ست در بالای هفتم آسمان ست که برابر هفت آسمان و هفت زمین ست آورده اند که آب
باران نیز ازان دریا می آید بطریق جوی فرشتگان از انجا می آرند و ابر را بطریق سوراخ غربال
راست میکنند و درین ابر نقطه شده میریزد که هیچ نقطه بنقطه دیگر آمیزش نمی یابد بقدرت
تعالے آورده اند اگر بقدرت خدا نبودی و همچنان آمدی از هفتم زمین بگذشتی از بعد مسافت او در
عرش ستونی ست از نورانی که بیخ او در تحت الثری ست و آن مرغ سینه خود را بران ستون
نهاده است و ناخنهای تا لنگ آن مرغ هنوز باب نرسیده است که از جهت کلانی او و در روز
هفتاد کرت باران مشک و عنبر بران مرغ می بارد و چون وقت نماز شود آن مرغ پاهای خود را
می افشاند و آن مشک و عنبر ازو میریزد و بدرخت طوبی میرسد و برگهای درخت طوبی چون
گوشهای فیل هستند و درمیان آن برگها چون سر و دهن آدمی نقش راست میشوند و ازان تسبیح حق می آید
پس دران وقت شما ازان برگ و از حمایه ملکوت می خیزد که بندگان نماز مشغول اند پس بنده را
باید که نماز را الحاح حقه بجا آرد و تا نظر ملکوت شرمنده نشود باید که نماز را بجماعت ادا کند و در مسجد بجا آرد
چنانکه در خبر ست من سمع النداء فلم یجب فلا صلوة له یعنی کسی که تنها گذارد نماز را نهاد و در دوزخ و در
شرح مشارق آورده است که اگر کسی نباشد شاید که زن و یا کودک و کنیزک را تعلیم کنانند
که وضو کنند و او در پیش ایستاده باشند تا ازین وعید خلاص یابد و در ترغیب الصلوة آورده است
که اگر عبادت تمام اولاد آدم را بجا آرد و نماز را جدا ادا کند جای او دوزخ ست آورده اند هر که
یک نماز تنها بگذارد چون جلیل هزار کرت با منکر و نکیر سوال کنند این مقدار عذاب بدو برسد که
یک سوال ایشان چه دشواری دارد چنانکه امیر المومنین عثمان ذی النورین رضی الله عنه
گفت که من ایشان را دیدم که سرهای ایشان مثل کوه اند و رویهای ایشان سیاه تر از شب تار و آوازهای
ایشان مانند آواز رعد و دندانهای ایشان مانند برق و چشمان ایشان مثل کاسه آتشین از چشمان و
دندان ایشان میریزد و گرز با دست گرفته که اگر تمام عالم با هم شوند یک گرز ایشان بالا کرده
نمیتوانند و امیر المومنین عمر فاروق گفت یا رسول الله احوال مومنان چه باشد درین هنگام و ال

حضرت فرمود که بغیر عنایت الله کاری نیست و معلوم باد اگر نماز خلف فاجر بکند از او عیبه جماعت
خلاص شود اما آن مقدار ثواب نیابد که خلف متقی موعود است زیرا که پیغمبر فرموده است کسی که خلف متقی
اداکند پس گویا که خلف پیغمبران اداکرده باشد و مقتدی اگر یک کس باشد بدست راست امام استد
واگر زیادت بران باشد بهر دو طرف باید که کوشش بطرف راست کند که اگر یک کس دیگر بیاید باشد
و دیگران همه در یمین سوا باشند زیرا که اول رحمت بر امام نازل شود و بعده بر کسانی که طرف دست
راست امام استاده باشند و بعده بر کسانی که بطرف دست چپ اند و در خبر است که روزی یکی از
اصحاب بخدمت رسول الله صلی الله علیه وسلم آمد گفت یا رسول الله اگر کسی همراه وقت نماز خلف امام
اداکند و خفتن تنها اداکند حال او چگونه باشد حضرت گفت هو فی النار همچنین سه کرت سوال
کرد حضرت میگفت هو فی النار بدانکه در وقت نماز باش باشد که سنت موکده است و اعلم ان
السوم هو ارسال العلاقة من تحت العمامة مما یلی القفاء من جانب الایسر و من قوله تعالی
ویمددکم ربکم بخمسة الاف من الملئکة مسومین و هو من النبی علیه السلام
من سنة الهدی و من فضله قال علیه الصلوة والسلام رکعتان معها افضل من سبعین
رکعة بدونها و انه علیه السلام ارسلها فی جمیع الاحوال الی حالة السیر و هی ثلثة انواع
قبضه و قبضتین و قبضات حتی الصدر الاول لضعیف الایمان و الثانی لمتوسط الایمان
و الثالث الکامل الایمان کالامر بالمعروف و النهی عن المنکر و الفضائل فی حقها کثیرة
لکن لو بسطنا فیما سبق الانوار و هنا فنقول من شرح المشکوة فنقول من شرح المسمی
بالطیبی عن جابر بن جبیر قال سمعت عن استاذی اسامة رضی الله عنه و هو قال رایت
رسول الله صلی الله علیه وسلم لف العمامة علی اربعة اوجه بعلاقة سفل او علو بعلاقتین سفل علی اعلم
العلاقتین ان یرید الصلوة و قراءة القرآن سفل و ان یرید القراءة علو او ان یرید احکام الشرع بکلیهما
فانه یرید السیر و الصید بعدهما جامع الغرائب من مصنفات الامام محمد بن حسن الشیبانی قال النبی علیه الصلوة
والسلام رکعتان بعمامة خیر من سبعین رکعات بغیر عمامة و گفته اند دستار بستن سنت است اول آنکه
سفید خالص سنبه و فوط بستن بدعت است دوم دستار دراز باید زیرا که بعضی حدیث آنکه بر عذذ ثواب
باید دوم آنکه بزرگ باید تا کفن شود و ایضا اگر در حیات بپوشد دفع گرما و سرما کند و در تزیین

الصلوٰة است که دستار حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم در میان هفته می بست در روز
هفت گز بود و آنکه در جمعه و عید می بست دوازده گز بود پس دستار کمتر از هفت گز بود و اداء سنت
نکند چهارم آنکه با طهارت بندد پنجم روی بقبله بندد ششم در هر عقدی صلوٰة فرستد بر محمد علیه
الصلوٰة والسلام هفتم استاده بندد و در خبر است ان من حیات الفقه تکویر العمامة جالسا هشتم
هر جا که خواهد که ویران کند و از سر بلند باید که عقده عقده کشاید چنانکه بسته بود و در یکبار بر زمین
نه اندازد نهم آنکه در آئینه بعد از بستن در یا در آب بیند راست بسازد دهم با فش بندد و در طلبی
و در شرح مشکوٰة مذکور است که فش ماندن از سنتهائی موکده است و در ترک او وعید بسیار است
هذه المسائل مذکورة فی تحفة الاخیار من مصنفات الامام الغزالی رح قال صلی الله علیه وسلم
البسوا من ثیابکم البیض وکفنوا فیها موتاکم وقال علیه السلام ان الله خلق الجنة بیضاء وان
احب الثیاب الی الله تعالی البیض فلبسوا احیاءکم وکفنوا موتاکم
وچون وضع دستار از برای امنیت که تا کفن شود سفید بودن درست است اگرچه یکبار سیاه
نیز منقول است و دستار بستن سنت است و فضیلت او بسیار است **فضیلت مسجد** بدانکه
پیغمبر فرموده است علیه السلام هر که پیوسته در مسجد ادا کند نماز را یک از شما به ثبوت ایمان او گواهی
دهید قال علیه الصلوٰة والسلام المومن فی المسجد کالسمک فی البحر والمنافق فی المسجد کالطیر فی القفص
چنانکه ملکه الله همیشه در عصمت الله و اهل او همچنین و اهل مسجد آن همیشه در عصمت الله باشند
حتی که چون دجال لعین و یاجوج ماجوج بیایند هر که در ملکه الله و در مسجد داخل شود خلاص
شود و ایضا هر که عدس سیاه در خانه داشته باشد آن نیز خلاص شود و ازین جهت عدس سیاه
در کفن میت انداختن ثواب بسیار است مرمیت را در عوارف المعارف است که چون حکم
باری شد که آدم را پیدا کنم او دوست من باشد و من دوست او باشم مهتر جبرئیل و میکائیل را
فرستاد که تا از زمین خاک برگیرند از نقس ملکه الله آواز برآمد که شما را بخدا سوگند است که از زمین
خاک نگیرید چون باز گشتند حکم شد که چرا نه گرفتید گفتند که یارب از ما سوگند بشما دشوار شد
نگرفتم باز مهتر اسرافیل را فرستاد او نیز همچنان باز گشت باز مهتر عزرائیل را فرستاد و زمین را سوگند
بخدا داد دش مقبول نکرد و گفت خاموش باش که من نخواهم گذاشت و آورده اند که پوست روی

مسئله بیان نماز جمعه ۱۲

مسئله بیان نماز عید ۱۲

گرفت وجمع کرد و آدم را انان آدم گویند که او یم پوست را گویند چون مهتر عزرائیل بدرگاه حق آمد حکم شد
که چرا گرفتی گفت از سوگند شما امر شما را محکم دانستم و گرفتم حکم باری بر وشد که چون نا حمی کرده قابض ارواح
بندگان که ازین آفرینم تو باش و چون بابا آدم را آفریدند سر او در مکه بود و پای او در طائف که تلی سه
صد فرسنگ بود و در عین همانجا که الحال مکه است توده خاک باقی ماند و آن توده را مکه می نامیدند
الحال بارا به میم بدل کردند مکه شد و آورده اند که آنچه او آواز میکرد سوگند بلا مکه میداد خاک
حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم بود و سوگند از جهت این میداد که ازین خاک بندگان پیدا
شوند و الیشان بفرمانی کنند خدائی را مستحق عذاب شوند و چون بابا آدم از دشت برآمد در نماز
روی خود بجانب همان توده میکرد تا زمان ابراهیم خلیل الله بعد ازان مهتر ابراهیم مکه الله را بران جای
راست کرد و بعد ازان در بنی اسرائیل مهتر داود بیت المقدس راست کرد و در زمان طوفان نوح
علیه السلام آن توده خاک در تمام عالم پریشان شد و آن خاک حضرت رسالت پناه نیز از انجا بمدینه
آمد تا روضهٔ مبارکش در مدینه شد و در ان جا که بابا آدم محراب راست کرده بود و آن محراب بچهارم
آسمان برد فی الحال در آنجا در چهارم آسمان ازان کعبه را ساخته اند که یک دانه مروارید ست و او را
بیت المعمور نامند و آن کعبهٔ فرشتگان است که هر روز هفتاد هزار صف ملائکه بطواف میرسند و هر صفی
هفتاد هزار فرشته می باشد که تا قیامت هیچ فرشته نوبت دیگر نیاید و آن خاک باقی در تمام عالم
پراگنده شد تا هر جا که مسجد راست میشود آن خاک در همان جاست و آورده اند که در روز قیامت
ملائکه الله بامتند کشتی که تمام حاجیان در و گنجند از پل صراط در گذرند و مسجد نیز همچنان شود و تمام
اهل مسجد در و گنجیده از پل صراط در گذرند و در اجتناب الفقر آورده است که چون کسی
در بیابان رود پس در وقت نماز باید که مسجدی راست کند و در و نماز گذارد و چون راست کنند
هفتاد هزار فرشتگان در و قیام می نمایند و عبادت الله میکنند تا روز قیامت همانجا می باشند
و مغفرت آن شخص از الله تعالی می خواهند و چون راست نکنند شاید که زیادت از پنج سنگ باشد
زیرا که پنج سنگ دیامکه طریق بت پرستان میشود و در مفتاح الجنان آورده است که
شخصی عاصی و فاجر بود اما خاصیت داشت که چون جائی خوب میدیدی در انجا مسجد راست
میکرد و بعد از وفات او را در دوزخ بردند دید که آن سنگها همه جمع شده بودند و در پای دوزخ را

گرفته بودند و او را نمی ماند تا او حکم شد که برگشته به بهشت برید و ایضا آورده اند که چون حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم در معراج بآسمان چهارم رسید فرشته دید که یک پا دارد صد پا نگنجید و چشمان او مثل ستاره آسمان بود و چندان گریسته بود و میگریست که از هر چشم او جوی روان می بود چون حضرت رسید و سلام گفت او را هیچ خبر نبود از جهت اشتغال او بگریه مگر جبرئیل خبر کرد او را که محمد آخر الزمان تو سلام کرد بعد ازان جواب سلام داد حضرت پرسید که گریه چراست گفت هر چیز که آفریده است دمی آفریند حساب او بمن حواله کرده است حساب او میدهم اما چنین چیزی را هرگز نمیتوانم حساب کرد یکی ثواب کسی بعد از نماز ده بار درود بر محمد فرستد دوم ثواب کسی که از ده مهمان نبایده در خانه او آید سوم آنکه در نماز خلف امام ده مقتدی باز ایستاده باشند ثواب آن امام و آن مقتدیان نمیتوانم حساب آورد و جای دیگر آورده اند که خصوصا در نماز خفتن چهار کس بغیر امام همین حکم دارند و معلوم باد که چنانکه ملکه الله از هفتم آسمان گذشته است مسجد نیز همچنان تا آنکه آورده اند که اگر کسی داخل مسجد باشد و از درون مسجد آب دهن اندازد و تا بیرون رود روا نباشد اگرچه بیرون افتد زیرا که این هوا نیز حکم مسجد دارد پس باید که نخیازه مسجد ایستد و آب دهن اندازد که ادب مسجد و ملکه الله را نگهداشتن لازم داند تا آنکه آب دهن جانب قبله و جانب دست راست و جانب آسمان انداختن گویا که جانب همین انداخته باشد و اگر جانب دست چپ در زیر پای و پس پشت اندازد گویا که بر روی شیطان انداخته باشد

و در ترغیب الصلوة منقول است که در مسجد بوریا مصلی افگندن کراهیت است یکی آنکه بی ادبی ست و دیگر آنکه سجده کردن بر چیزی که متصل زمین باشد افضل ست چنانکه سجده کردن بر زمین افضل ست ازینهمه سجدها **حکایت** موافق این شنو آورده اند که در زمانه ماضی پادشاهی بود یوسف نام چون وفات یافت دو پسر خلف او ماندند یکی حجاج نام و دوم منهاج جمله ارکان دولت پسندیدند که میان ایشان قرعه اندازیم تا بر هر که برآید پادشاهی او را بود و هر دو را گفتند که شما نیت خود راست سازکنید تا در پادشاهی چه خواهید کرد منهاج در نیت گرفت که اگر پادشاه شوم عدل و احسان و شفقت و رحم بر مسکنان و مدرسه عالمان و خضوع و تواضع خواهم کرد و حجاج در نیت گرفت که اگر پادشاه شوم تمام سیدان را کان بر اهل دین را کشم و خرابی عالم کنم بعد ازان ارکان دولت دو سنگ گرفتند یکی سیاه و یکی سفید و در آوندی آب انداختند گفتند هر دو شما دست اندازید بدست هر که سفید آید پادشاهی او راست آورده اند

که چند کرت انداختند هر کرت سنگ سفید بدست حجاج می آمد پس ناچار شد مذاورا بادشاه گرفتند و ایام
سلطنت چندان ظلم کردی که اگر کسی نزدیک او نشستی از ظلم بروی شدی و نود و نه هزار اولیاء الله را
کشته بود که اکثر ایشان سیدان بودند خصوصاً روزی امام جعفر صادق رضی الله عنه را طلبید آن حضرت
و جلاد را گفت که چون امام جعفر صادق اندرون در آید من دستار از سرش بگیرم تو از قفا گردنش بزن چون
امام داخل شد حجاج کرسی زرین خود در پیش امام انداخت و جلاد را از شمشیر زدن منع کرد بعد ازان از و
پرسید که شما حکم کشتن کرده بودید اینقدر تعظیم من برای چه بود حجاج گفت چون داخل شدی شبانی
دیدم دمان با نیزه گفت اگر امام را بکشی ترا فرو خواهم برد و بار دیگر ترا رد و دویست سیدان را جمع کرد و کشتن
فرمود چون هزار کشته شدند غباری پیدا شد که هیچ احدی دیگر را نمیدید و آن دویست کس بجانب یمن
رفتند تا چهار روز غباری بود بعد ازان خبر ایشان نرسید که بجانب روم رفته اند حجاج بدبخت در میانرا
گفت که ایشان را اگر من فرستادید فبها و الا نه شمایان را خراب خواهم ساخت پس در میان بخود
اندیشه کردند که اگر اولاد رسول را برای کشتن بدیم فردای قیامت بحضور رسول چه جواب خواهیم داد
و در ولایت روم دویست کس نمیدان بودند پیش ایشان رفتند و گفتند که شما قاتل شوید بسیدے
و برو بدید که شمایان را حجاج طلبیده است و عیال شما را این مقدار زر بدیم که هفت پشت بخورند والا
نه شما را بنام دیوان کرده بکشم و عیال شما را بفروشیم ناچار شده بیچارگان قبول کردند پس ایشان را
راهی کردند چون ایشان در دل خود فکر کردند که یارب العالمین مایان بعوض اولاد رسول صلی الله
علیه وسلم خود را تقبل دادیم که فردا از شفاعت رسول محروم نمانیم بدرگاه حق تعالی دعای بیچارگی
ایشان قبول شد یک روزه راه در میان مانده بود که خبر آمد که حجاج در جهنم شد و مرد ایشان از قتل
رسول الله و از اولاد امجاد خلاص شدند باز گشته بولایت خود آمدند دست بوسی و تعظیم میکردند که سیدان
اند نعوذ بالله من ذلک چگونه خود را سیدی قرار داده بودند و بدعتها را اظهار کردند از برای حلصلات
دنیاوی فریب ساختند و اقوال لقای رفض از انها صادر شده است آورده اند که السحال اکثر مردمان
که خود را سید میگویند خود را بر رفض میکشند و نسب اصحاب میکنند و خمر خوردن و ناکردن بخود حلال
میدانند و سلبت راست نمیکنند و همراه علم و علمای دین که ثبوت شریعت است دشمنی میکنند و خود را شاه خوانند
و میگویند ایشان اولاد همان دزدانند و صحیح النسب نیستند بلکه نسبت خود را تبدیل کرده اند و پیغمبر فرموده است

که ایشان بوی بهشت نیابند لقوله علیه السلام من بدل ایاه بغیرها فالجنة علیه حرام
ایضاً روزی امام حسن بصری را برای کشتن طلبید کسان او رفتند امام حسن رضی الله عنه گرستین گرفت
و در صومعهٔ خود در آمد چون ایشان رسیدند حبیب عجمی که مرید امام بود بر در صومعه استاده بود گفتند امام را
حبیب گفت که درون صومعه است چون در آمدند هر چند گردیدند امام را نیافتند برگشته رفتند چون امام
برآمد از حبیب پرسید که دیوانه چرا مرا نمودی حبیب گفت یا امام این هر گت راستی بود که خلاص شدی
والا نمیدانم که چه میشد الغرض چون حجاج برود در خواب دیدند شش بامتد مشکی پر از آب افتاده بود
گفتند که خدا بشما چه کرد گفت مرا بیامرزید گفتند چرا گفت بدو خاصیت یکی آنکه هرگز بغیر از خاک سجده
نمیکردم حتی که اگر در کشتی می بودمی و یا بر لبچه می فرمودم که خاک را در سجده گاه من اندازید دیگر آنکه
سنت نماز دیگر را فوت نکرده بودم و آن سنت دیگر چهار رکعت ست بیک فاتحه و یک اخلاص مسئله
اگر زمین پلید باشد و جامه بر و اندازد و دلیق کرده اگر از طرف بالا اثر نکرده است نماز روا است و اگر جامه
یک طرف پلید و یک طرف پاک باشد اگر پیوسته نباشد چنانکه قبا باید که همان طرف پلیدی بر زمین
کند و طرف پاک بالا کند و بدانکه اگر جامه در زمین اندازد برای نماز چنان کند که گردن او در زیر قدم
کند و دامنش را بسجده گاه برود همچنان پوست حیوان را در زیر قدم اندازد اگر کله همراه باشد و یا نباشد
بهر طریق طرف سر پوست حیوان را در زیر قدم اندازد و طرف ذنب را جانب قبله کند مسئله اذا صلی فی
جلد الحیوان فشرط ان یجعل رقبته تحت قدمیه فان لم یجعل لا یجوز صلاته و مضمرات ست مسئله بدانکه
پنج بنای سلمانی برود گوده ست بعضی بالفعل اند و بعضی بالقوه اند بالقوه چون حج فرض که و بالفعل
چون نماز و کلمه و روزه پس اگر خواجه غلام را گوید که بر تو کار من فرض ست و کار حق را باید گذاشت
و یا غلام گوید که کار خواجه بر من فرض ست و کار حق نیست کافر گردند زیرا که فرض خدای را آنچه بالقوت
است تا مستحق آن نگردد لازم نشود و آنچه بالفعل ست لازم ست پس هر که آنرا دون بندهٔ مردود
زن بر همه فرض عین ست و فرض عین آنرا گویند که هرگز از کسی ساقط نشود و خوش گفت آنچه گفت
بیت طاعت اوست فرض عین شده ۰ بر همه خلق همچنین شده **مسئله در بیان اوقات**
خمس صلوة اول وقت صلوة فجر طلوع فجر دوم ست و آن سفیدیست در افق آسمان
از جانب مشرق لقوله علیه السلام لا یغرنکم اذان بلال و آن چنان بود که در زمان رسول علیه الصلوة

والسلام دو اذان بودی در شب اول اذان بلال می گفت برای آنستا خلق تا اکل و شرب کنند در رمضان و یا تهجد کنند و غفلت نورزند در سائر ایام مورد وقت باداد اذان ابن مکتوم میبود و پیش حضرت صلی الله علیه وسلم فرمود که باذان بلال فریفته نشوید که آن هنوز شب ست و اول وقت نماز پیشین نزدیک برگشتن آفتاب ست و آخر وقت او دو چندان گشتن سایه هر چیزی از خر سایه اصلی که جبرئیل علیه السلام امامتی رسول دوباره کرده است در اول روز نزدیک برگشتن آفتاب بود و در آخر روز نزدیک دو چندان بودن سایه هر چیزی بود جز سایه اصلی و اول وقت عصر برین نهج ظهر ست و آخر او غروب آفتاب ست و اول وقت نماز مغرب غروب آفتاب ست و توقف میان غروب و مغرب چندان کند که کسی سه رکعت نماز بجا آرد حتی که اگر کسی شروع کرده باشد در نماز دیگر و آفتاب غروب شد و او یک رکعت کرده باشد و سه رکعت مانده ست نمازش فاسد شود زیرا که بعد غروب این مقدار وقت بحساب عصر ست و آخر وقت مغرب غائب شدن شفق ست بقول ابو حنیفه رحمة الله علیه و آن شفق سفیدی ست در کناره آسمان و اول وقت عشا از غائب شدن شفق ست و آخر وقت او تا طلوع فجر ثانی که آنرا صبح صادق گویند بدانکه اصعب ترین اوقات در حق معرفت وقت ظهر ست زیرا که تعلق بحسابات مشهور دارد پس شمه ازان بیان کنم انشاء الله تعالی چنان چنین

اسد	سنبله	میزان	عقرب	قوس	جدی
بهادون	اسو	کتک	مگهر	پوه	ماه
۵۱	۵۲	۵۳	۵۴	۵۵	سرطان ساون
دو	خوت	حمل	ثور	جوزا	
پهاگن	چیت	ویساک	جیت	هاڑ	

بدان ای عزیز که این مقدار دانستن از حسابات فرض عین ست تا هر کسیکه بداند وقت نماز را شناخته باشد زیرا که شناختن وقت یکی از فرض عین نماز ست بدانکه این دائره تمثال کوه قاف دارد زیرا که کوه قاف گرد بیخ ست ازین زمین و آفتاب بر آسمان میرود و این شب سایه اوست دور زمستان آفتاب بکناره آسمان میرود زود میگذرد و در تابستان وسطی آسمان میرود مدتی کلان

میشود و در کنارهٔ کوه قاف زود برگشته می آید شب خرد میشود و در زمستان از کوه قاف دور تر میرود
شب کلان میشود آورده اند که هفت طبق زمین در نظر آسمان دنیا چون حلقه در بیابان ست و این آسمان
در نظر آسمان ثانی چون حلقه در بیابان ست از کلانی و همچنین تا هفتم آسمان و باز بالای هفتم آسمان
دریائیست که آنرا بحر الحیوان نامند هفت برابر آسمان و زمینهاست و این همه که مذکور اند در نظر کرسی
چون حلقه در بیابان ست از کلانی او و باز کرسی در نظر عرش چون حلقه در بیابان ست ذکر عرش
کرسی و هشت لقوله علیه السلام ارضی لجنة کرسی و سقفها عرش الرحمن و کرسی را اندر مسمار ست و در و
مرغزارها ست که هر روز مرغزار برابر این دنیا کلان میشود و در آن مرغزار برافها اند که هفت برابر این زمین
در زیر یک سم ایشان میشود و عرض شصت هزار پای ست و از یک پای او تا پای دیگر چهل هزار
ساله راه ست و در هر پای او هفتاد هزار میدان ست از میدانی تا بمیدان دیگر هفتاد هزار ساله راه
ست و در هر میدان هزار بستان اند نورانی و در هر بستان هفتاد هزار شهرستان و در هر شهر هفتاد
هزار سرای ست و در هر سرای هفتاد هزار خانه ست و در هر خانه هفتاد هزار زاویه ست و در هر زاویه
هفت هزار تخت و در هر تخت هفتاد هزار حورانند آورده اند که چون عرش عظیم را خدای عزوجل
آفرید باد هم فرشته بیافرید که سر او بالائی عرش و پای او در تحت الثری آن فرشته بحضرت عزوجل
التماس کرد که بنا فرمائی تا بگردم عرش عظیم بگردم تسبیح سبحانه و تعالی فرمان داد که بگرد گردیدن عرش کرد
و آن فرشته همچنین گرد عرش تا روز قیامت میگردد و در هر قدم ده هزار ساله راه ست که منقطع نگردد
تا ابد الاباد و انتهای عرش خبر نشود و از آن جایگاه که راهی شده است و باز بهمان جای رسد
و پیغامبر فرموده است علیه السلام که حول العرش منابر من النور و فیها خلق من الملئکة
که همه چیزهای ایشان نورانی باشد و آن منابر از انبیاء و شهیدان بنا شده بلکه انبیاء و شهیدان بر آیند
بر زبان منبرها یاران گفتند یا رسول الله از که باشند گفت آن کسی را باشد که خاصة لله دوست
عالمان کرده باشد و همیشه در صحبت ایشان باشد صدق رسول الله صلی الله علیه وسلم الغرض
گرد اگرد زمین کوهی ست قاف نام هیچ مقدار از زمین بالائی سر اوست و سر او بچرخ دنیا متصل
متصل آسمان ست اما اهل دیه گفته اند که در میان او و آسمان فرجه ست و گرد اگرد آن کوه مارهای
پیچیده است و مقدار یک شبر دنب خود را در دهن گرفته است و آورده اند که چون عالمی در جهان

وفات یابد چهل روز فرشتگان جامهای سیاه پوشیده می آیند و ماتم میکنند که خرابی دین پیدا خواهد شد
و تمام حیوانات روی زمین از وفات او خبر میشوند و اندوهگین میشوند حتی که آن مار انیز خبر میشود از هیبت
همان ذنب خود را میخورد و باز زوره کرده مقدار شبر دیگر بدمن میکند از این جهت ست که زمین خرد میشود
و دولایتهای بعید بیک دیگر نزدیک میشوند ورای کوه قاف زمین ست کثیف مقدار ده هزار برابر
این دنیا که یاجوج و ماجوج میباشند و ایشان از اولاد یافث اند و هر یکی از ایشان نمیرد تا اولاد
ایشان چهار هزار پیدا نشوند و خود نی ایشان مار می باشد چون سال قحط باشد بر سر ایشان یک
مار می بارد و چون فراخی شود دو مار و همه ایشان کافر اند که بوی بهشت نیابند و قد ایشان بعضے
از هر بلندی بلند و بعضے سه گز بلند یک و نیم گز صد و اند و صد من سنگ صد گز دور می اندازند و بعضے بقدر
یک شبر و پوشاک ایشان گوش ایشان ست یک گوش را ورته می اندازند و یک گوش بالای خود
می پوشند و تمام وجود ایشان بمانند خوک ست و دران هوا ایستاده زمین سفید اند که آنرا حوا گویند
و لطیف اند فرشتگان بران چندان نمانند که اگر از آسمان سرسوزن بیاید بر زمین نیابد از کثرت ایشان
و هنگی ایشان لا الله الا الله محمد رسول الله گویند ورای ایشان هفتاد هزار زمین از نقره خام است
و هفتاد هزار از گلاب و طلا و هفتاد هزار از مشک سفید و هفتاد هزار از مشک سیاه و هفتاد هزار
پرده کبود و هفتاد هزار از عقیق رنگ و هفتاد هزار از زرسرخ خالص و هفتاد هزار زرد و هفتاد هزار
سفید و هفتاد هزار سبز و هفتاد هزار سیاه بعده پیغمبر گفت علیه السلام که املاک حق تعالی ست اگر
بیان کنم زهرهای بتر قدورای ایشان جلال و جمال حق ست که بیان نتوان کرد قال الله تعالی
قل لو کان البحر مدادا لکلمات ربی لنفد البحر قبل ان تنفد کلمات ربی و لو جئنا بمثله مددا و آسمان دنیا
از همه زمینها گذشته است و آفتاب صد و شصت برابر این دنیاست و الحال بر آسمان چهارم است
و پانصد گوشه دارد و هر گوشه پانصد زمام دارد و در هر زمام پانصد فرشته موکل اند که او را بگردون می
کشند و بسرعتے میگردانند آورده اند اگر اسپ تازی در دو انیدن از زمین پای بگیرد و آفتاب
هزار سال راه در میرود چنانکه حضرت رسالت پناه روزے وقت پیشین از مهتر جبرئیل رسید که هست یا نه جبرئیل
گفت لا و نعم حضرت گفت واقعه باز گو گفت که چون گفتم لا هزار سال راه بگذشت و قیامت شد بعد
ازان نعم گفتم آورده ام که در زمستان ازان جهت سرما میشود که بطرف شمال دریا یا سبیار اند و بعد ازین

معلوم باد که نماز فجر را اول وقت تاخیر توان کرد ثواب بسیار است حتی که آورده اند که چندان تاخیر کند که میان طلوع شمس و فجر صد آیت خوانده شود و این بطریق ست که در نماز پنجاه آیت بخواند و نماز شام شاسد شود و تجدید وضو کند و تا بار پنجاه آیت خوانده شود لقوله علیه السلام اسفروا بالفجر فانه اعظم للاجر و در نماز پیشین و عصر تعجیل افضل ست تا بی خلاف ادا شود و در اختلاف اوقات و ساهون نیفتد و در نماز مغرب تعجیل کنند آورده اند که روزی امیر المومنین عمر رضی الله عنه نماز مغرب ادا کرد و از سجده سر آمد ستاره دید یک بنده را کفارت آزاد کرده گفت که تاخیر کردم لقوله علیه السلام لا یزال العبد بالخیر عالم یصل المغرب باستبان النجوم و دوازده فریق رو افض منفق اند برین که نماز شام را تاخیر کنند و افطار را بطلوع نجوم کنند پس سنی را باید که خلاف ایشان کند و در فتاوی نوادر آورده ست هر که نماز را از وقت خود تغیر دهد عذاب سی و شش برابر تا روز قیامت بر اعمال او نویسند و در نماز خفتن تاخیر تا ثلث لیل اولی و پیغمبر فرموده که اگر بر دهقان دشوار نبودی فرمودمی تا خفتن یا ثلث لیل ادا کردندی والا جائز شمرده اند و ماهتاب را گفته اند که نود و نه حصه از زمین و نیا کلان ست و در آسمان چهارم ست و او را نیز برگردون می گردانند و آورده اند که فرشتگان نهایت سرعت می کنند در گشتن آفتاب و ماهتاب تا که در آسمان چهارم دریا ها اند گاه گاهی گردون کج شده در آب می افتد هر چه مقدار ازانشان در آب می رسند تاریک می شوند و خسوف و کسوف می نامند و آن نیست که بعضی عوام الناس میگویند که آنها از کثرت معصیت خلق دیا وفات بزرگی گرفته میشوند زیرا که ایشان جماده اند و از نیک و بد خبر ندارند چنانکه آورده اند که چون ابراهیم فرزند حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم بود وفات شد در آن روز آفتاب گرفته شد بعضی گمان بردند که مگر از وفات ابراهیم اینچنین شد حضرت فرمود که نه چنانست که آفتاب و ماهتاب بوفات کسی گرفته شوند و آن فرشتگان هیچ از شتاب و تشویش استاده نمیشود تا آنکه بحکم باری تعالی راست کردند و معلوم باد که شهور بعضی قمری اند و بعضی شمسی اند و قمری بعضی سی روز باشند و بعضی یک کم از سی و شهور شمسی نیز دوازده اند و سال بحساب شهور شمسی یازده روز از حساب شهور قمری کلان ست چنانکه در نصاب صبیان گفته ست بیت لاد لالب لاد ادا لاشش مه ست ۞ لل کطا و کط لل شهور کوته است ۞ حمل ثور سرطان اسد جوزا سنبله ۞ میزان عقرب قوس جدی دلو حوت ۞ و بشنو که در زیر این زمین همه باد است و برای قوم عاد چون از سر سوزن انان باد آمده بود

که همه انشان را زیر و زبر ساخت و در روز قیامت آن باد بری آید و بادی که از صور باشد نیز همه شود و
و این عالم را خراب خواهد کرد و این زمین با پنصد ساله راه درازی دارد و با پنصد ساله راه پهنائی دارد قصه
عادیان آنست که انشان کافران بودند و از هر بلندی بلند بودند حتی که یکی از ان طرف کوه میرفت و دیگر
این طرف کوه میرفت و هر دو بهم سخن میکردند در میان انشان هود پیغمبر مبعوث شد و این قوم را دعوت
میکرد و قبول نکردند پیغمبر فرمود که ای کمبختان شما از بت پرستی باز گردید والا شما را هلاک خواهد کرد انشان
پرسیدند که هلاکی ما این بچه خواهد شد هود علیه السلام گفت شما را باد هلاک خواهد کرد آن سگان بی عقل در
کوهها رفتند و بر سر آن کوهها دیوارها مهیا کردند نهایت کلان و گفتند که از بن دیوارها باد نگذرد روزی جمع شده
به پیش هود آمدند که باران نمیشود اگر شما پیغمبر هستید باران از خدای خود بخواهید و ابر پیدا کنید هود
علیه السلام گفت ابر چگونه پیدا شود گفتند ابر سیاه باشد دران زمان بحکم خدای ابر سیاه پیدا شد مقدار
سر سوزن از ان باد سرد بر ان آمد که همه انشان را بر هم زد آورده اند که یک بدیگری دستی گرفتند و می استادند
و سنگ و چوب و خاک بر بالای انشان می باشید و در زیر سنگ شدند و دگر زمین دوم خلق خدائی
اند که قامت انشان بانند قامت گوسفند است و سرهای انشان بمانند سر آدمی ست و آورده اند
که از هر دو ان یک نشانی در انشان ست حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم پرسیدند که آدمی زاد
اند گفت نه بلکه در روز قیامت فانی شوند و الحال یکی از انشان عاصی نشده است از ترس سنگهای
گرم دوزخ که در زمین چهارم ست و آن سنگها را کبریه نامند اگر یک از ان سنگها در ین جهان آید همه
کوههای روی زمین چون موم بگدازند و آب از دانش خود باسیتد و در زمین پنجم ماران دوزخ اند
و در زمین ششم کژدمان دوزخ اند بمقدار اشتران کلان و در زمین هفتم تخت شیطان ست و شیطان را
گفته اند که یک اندام او نرست و یک اندام او ماده چون یک اندام را بر دیگر اندام میزند بهر زدنی او
ده نفر زایند و تخت او را سجین نامند و آن سجین سنگی ست که برابر این دنیاست و میان کاو
و بالای سنگ دیگر بطرح سر پوش برده نهاده اند و ارواح ربوا خواران در انجا بند است و این هفت زمین
بدست یک فرشته است که آن فرشته هفت بار برابر آسمان و زمین ست و پای او در هوا مانده بود
بفرمان حق از بهشت یک تخته آورده شد از یاقوت سرخ که هفت بار برابر آن فرشته زمین و آسمان کلانی
دارد و آن فرشته پای بر دو نهاد و آن تخته بر پشت گاو لیست از بهشت که کلانی او را خدا داند و چهار سر و هشت

شاخ دلدد و این تخته از بند کردن او تا سر وی نرسیده است آورده اند که بعد ی شیطان رفت دیده و وسوسه کرد که چه یار ما بر پشت خود گرفته اند از خلاص شوی چون عزم کرد که اندازم پشه بحکم خدای تعالی آمد در دماغ او در آمد و به نیش زد هفتاد سال بیهوش افتاده بود و چون بهوش باز آمد زود تر نگریست که مگر عالم خراب شده باشد اما چون همه بر جای بود ند خطاب حضرت عزت بر و شد که این مقدار املاک کجه چیز ایستاده اند که تو گمان فاسد بخود بردی که مگر املاک خدا را من گرفته ام پس چون این فکر شیطان با بخود راه داده جزای تو آنست که فردای قیامت برای بندگان خود ترا فیج کنم آورده اند که از ترس آن خطاب هیچ گاه چشم بر چشم نزده است و آن گاو بر ریگ نمناک ست که آنرا شری گویند هفت بار بر ابر گاو کلان ست و آن ریگ بر پشت ماهی ست و آن ماهی از ان ریگ خبر ندارد چنین آورده اند که روزی مهتر عیسی علیه السلام گفت که یارب آن ماهی را بمن نمای حکم شد که بر فلان کوه قاف آنجا غاریست که آب تمام جهان در آنجا جمع میشود و در درون غار سنگی هست برابر این دنیا و از آتش دوزخ چون از سر سوزن بدو تاب میرسد این دریا های دنیا همه بران سنگ میرسند و چنان تافته است که چون کسی تر با به تافته قطره آب اندازد بلکه زود تر از و خشک میشوند اگر این آب نبودی تمام عالم از تاب آن سنگ میسوختی و چون مهتر عیسی بدانجا رسید ماهی دید که از تیز تر میرفت و یک پای او سه روزی گذشت اما چون نگه کرد همه روز ها یک چشم او نه گذشته بود و بعد از ان مهتر عیسی گفت امت آن ماهی همین ست از حضرت عزت ندا شنیدند که لا بل این طور ماهیان هفتاد هزار ایشان یک لقمه آن ماهی خواهد شد و آن ماهی در دریاست که آن دریا از ان ماهی خبر ندارد و آن دریا را پشه در بر گرفته است و در زیر آن پشه تاریکی ست که انتهای او خدا داند و در زیر آن تاریکی دریاست که ده هزار بار بر ابر این دنیاست که عرض و طول و عمق او بر ابر ست و در زیر آن زمین ست سفید رنگ که از کفد ست هنوز همو ار تر است و در روز قیامت همان زمین را بیارند تا این مخلوقات در و گنجد و در زیر آن زمین نیز دریاست که در زیر آن باز زمین ست و علی هذا القیاس هفت دریا ست و هفت زمین آورده اند که در ان زمینها مخلوقات اند که حسابات آن خدا داند که سوزن در ان زمین نگنجد و عبد الله انصاری رضی الله عنه از حضرت پیر سید که آدمی زاد اند حضرت گفت از آفریدن آدم خبر ندارند و ایضاً گفت شیطان با ایشان حرکت میکند گفت لا بلکه از خلقت شیطان خبر ندارند

الغرض سال تمام بران مردمان دوازده روز میباشد یعنی سی روز این جهان یک روز آن مخلوقات میشود بحکمت الهی و در زیر آن زمینها دریای ست که ده هزار بار برابر این دنیاست و عرض و طول و عمق او برابر ست و آن دریا را جیحون نامند که از خون دریم و زرد آب عاصیان ست و سخت جوشیده است و ناحان خون کنندگان بناحق دران دریا ست آورده اند که در روز قیامت نشانه هر طائفه جدا باشد اما چهار طائفه را نشان برابر باشد اول زنا کنندگان دوم اصیل فروشان و خمر خواران سوم عبادن مزدوری مزدور ناحق کنند در رفتن راه چهارم ایشان درشت باشد و در میان هر کتف ایشان چون پای پند کشتی جاهای ماران و کژدمان باشد و لبهای ایشان چون پیل احد کلان باشد و پشانی چندان کلان شود که سه روز راه تازی مردان دوان بران پیشانی ایشان چون کوه های کلان شوند که طاقت استادن نداشته باشد بلکه بر سر خود باستند و پایها بالا کنند و مانع زکوة را و کسی را که در تجارت مال خود را بکذب ستایش کنند تا مشتری ایشان چون کوهها کلان باشند و پر از ماران و کژدمان **نقل است** که یکی از اصحاب روزی اشتر فروخت بهی صد درم چون خبر بهشام که یکی از اصحاب بود رسید در غضب آن سود اگر دو بدان گرفت چون رسید گفت اشتر را برای گشتن خریدی یا برای بار گفت برای بار نیست زیرا که سم او سوراخ دارد چون آن تاجر دو بیعه کرد که بر بائع صد درم کم کردید و صد درم خرید صاحب شتر در پیش هشام رفت و شکایت کرد که چرا صد درم مرا زیان کردی هشام گفت که من خود را و شما را و اهل قریه را از عذاب خدا خلاص گردانیدم زیرا که حضرت رسالت پناه فرموده است که چون بیعه عیب ناک باشد و صاحب مال آن عیب را تاجر ننماید و مطلع نکند عاصی شود و هر که از اهل قریه بدان خبر باشند و خبر نکنند همه ایشان عاصی شوند پس من متابعت حضرت کردم **الغرض** در روز قیامت برای این طائفهای مذکور و برای کفار و برای جمله عاصیان جائی که همه توبه مرده باشد پیاله هائی ازان دریا بیاورند چون در پیش آورند از سختی و گرمی آن نرد آب گوشت بدی ایشان بریزد و دران ساعت برای عذاب آن گوشت باز بروید چون فرو کشند تمامی گوشت و پوست ایشان بریزند و باز بروید بر خلاف این همه بهشتیان و در عرصات مرتضیان را و تائبان را و جمله صلاح کاران را پیاله های از بهشت بیارند که از مشک خوشبوتر باشد و از برف سفید تر و از مسکه نرم تر چون فرو کشند آن پنجاه هزار سال چون یک ساعت بر ایشان بگذرد و در زیر آن دریا زمینی ست از برف و ژاله و کلانی او را گفته اند که ده هزار سال کبوتر تیز رو بیکدم از طرف

تا طرف دیگر برسد که اگر ان زمین نبودی جمله املاک از گرمی دوزخ بسوختی و مقدر زیر آن سر پوش دوزخ ست
که طول و عرض و عمق او خدا داند و در زیر آن هفت دوزخ ست که اول ایشان جحیم نام ست و دوم جهنم
و سوم لظی چهارم سقر و پنجم سعیر و ششم زهریر و هفتم هاویه که همه دوزخیان بدان گرم میشوند و در هاویه
منافقان و برهمنان و کسی که سوگند بخدا بکذب کند و رافضی و کسانی که دین حق را تبدیل دهنده باشد
و در زیر ایشان هفتاد هزار پرده ها ئی کبود اند که هر پرده هفتاد هزار بار برابر این دنیاست و در زیر ایشان هفتاد
هزار پرده های عمیق تنگ اند علی هذا المقدار در زیر ایشان هفتاد هزار پرده ها ئی سرخ خالص علی هذا
المقدار در زیر ایشان هفتاد هزار پرده ها ئی زرد اند علی هذا المقدار و در زیر ایشان هفتاد هزار پرده ها ئی سیاه اند
علی هذا المقدار و بعد ازان حضرت رسالت پناه فرمود که جلال و جمال حق ست که در حصر نه آید و در بیان
آید و پل صراط را گفته اند که بر پشت ماریست و آن مار دوزخ ست و نام او سلیخاست و در تمام سال دو نفس
میکشد چون باد در بینی راست او رود گرمی باشد و تابستان میشود و چون از بینی چپ رود سردی
باشد و زمستان شود و معلوم باد که آفتاب درین جهان بحکمت الهی بحسبان نمی تابد چنانکه آورده اند که
بطرف شمال ولایتی ست که نماز عشا بر ایشان نمی باشد زیرا که چون بامداد آکنند ظهر و عصر و مغرب
باز صبح صادق میدهد و نام آن ولایت صباست و مردمان آن ولایت نهایتی ظریف اند و بطرف یمین
شهریست که بلغار نامند که در تمام سال چهل روز بر ایشان نماز عشا نمی باشد زیرا که طرف نماز وقت نیست
پس بعدم وقت عدم نماز لازم آید و بطرف مشرق ولایتی ست که شش ماه در انجا شب می باشد و
شش ماه روز که اصل همه دریاها از انجا راهی شده است و همه ولایت پر از برف است حتی که آورده اند
که هر زنده سری از حیوانات که در آنجا رسد برف میشود و در شش ماه تابستان چون آفتاب در میان
آسمان باشد بر آن ولایت روز میباشد و برف میگذارد و دریاها کلان میشوند و شش ماه زمستان چون
آفتاب بکنارهٔ آسمان رسد بر ان ولایت شب باشد و برف می بارد بدانکه حکم نماز ساقط گردانیدن
ادست از ذمه خواه باداخواه بقضا یعنی اگر وقت آورده شود و اداشود و اگر بعد از وقت آورده قضا
شود پس مومن متقی را باید که اوقات را نگاه دارد و اما آنچه معلق بوقت نیستند در ان شتاب تمام
باید کرد زیرا که هر نفس که برمی آید گویا که یک سنگ از دیوار عمر تو خراب شود و هر شب که می آید میگوید
که من فردای قیامت گواه توام هر چیز عبادت میکنی بکن و هر روز نیز همچنان میگوید و هر قدم که

گرفته میشود گویا که بجانب قبر میروی چنانکه بزرگواری را گفته اند که درون خانه قبری را کاوید بود
علی الصباح غسل میکرد و زنده می پوشید و در آن خواب میکرد و می گفت یارب امروز ملتزم شده که توشه
اینجا بیارم تمامی روز و شب بعبادت الله صرف میکرد و می گفت که ای بدنفس کاهلی مکن که فردا ترا
نخواهد ماند همچنین تمام عمر چنان میکرد حکایت بایزید بسطامی در رساله خود آورده است که بلبلی
در باغ آشیان داشت و در ایام بهار عمر خود را بخوشی و خرمی و بذوق و شوق گل میگزرانید اما چون
باد خزان دست تظلم دراز کرد و تمامی باغ را بی برگ و گل ساخت و آشیان او از انجا خراب شد و در
زیر آن درخت خانه مورچه بود که تمام ایام صیف توشه در زمین جمع کرده بود و در زمستان فراغت شد
و از خانه بیرون نمی آمد بلبل ناچار شده و پیش آن مورچه رفت و سوال کرد که ای یار قدیم مدت مدید
در اینجا بهم گذرانیده ام الحال چون کم خرچم چیزی بمن بده تا خدا کند مورچه گفت که ای بلبل عقل
به بهار زنده نمیتوان شد زیرا که باد خزان در پیش است و نمیگذرد و بهار بخرمی خود میگذرد باید که مومن
چنان زیرکی کند که آن مورچه کرده بود که خزان آخرت در پیش است و ایضاً حکایت ملائم این گفته
اند که غلام سخت بخدمت خواجه چست بود چون خواجه را بر و رحم آمد او را آزاد کرد و پاره زر بدو داد پس غلام
زاد کعبة الله گرفت چون در کشتی در آمد بقدرت الهی کشتی شکست و بر یک تخته ماند و آن تخته بر جزیره
بیرون آمد چون چند روز در آنجا ماند بغایتی گرسنگی و تشنگی کشیده ناگاه دید از طرفی جمع سواران
پیدا شدند و او را لباس خوب پوشانیدند و طعام و شراب خورانیدند و بر اسپ سوار کردند و راهی
ساختند پس در شهری رسیدند بغایتی آبادان و زیبا تخت نقش و آراسته و او را بر تخت
نشاندند و چندین هزار لشکر بعبید و چوبداران و غلامان پیش او استادند غلام بغایتی متحیر شد گاهی
گفتی که مرده ام و باین درجه رسیده ام و گاهی گفتی که خواب دیده ام فی الجمله از ایشان سوال
کرد که این چه حالت است گفتند که شما را پادشاه ساختیم و شما بیدار شدید و مرده نه آمدید و معلوم شما باد
که خاصیت این مکان چنان است که چون یک سال بگذرد در ولایت ما جای است که هرگز از آن
آب نشان ندیده است و نه سایه و نه درخت دارد و پادشاه خود را برده در اینجا اندازیم می میرد
پس ما این قریب در میگردیم هر که از نبی آدم خواه مرد خواه زن می یابیم او را پادشاه می کنیم
غلام گفت که مرا نیز خواهید انداخت گفتند آری گفت حکم من قبول میکنید یا نه گفتند اگر گوئی

الحال تمام مردم خود را در آب انداختیم و خلاف امر تسامح نکردیم غلام گفت بر دید و آن جا بی را بمن بنمائید رفتند
چون آن جای را بنیاتی صعب ناک دید غلام مرد حکیم بود فرمود تا در انجا عمارتها و سرایها و خانها راست
کردند و درختان از بیخ امی بردند و در آنجا نهال میکردند حتی که از خانهای ایشان غله می برد و در آن خانها
می انداختند ایشان بپادشاهی او دلگیر شدند و آن موسم زنگاه میداشتند چون آن وقت شد
غلام بر وه در انجا ماندند و ایشان برگشتند چون آمدند دیدند که در ین ولایت هیچ خوشی و خرمی نمانده بود
بلکه همه خراب و ویران بود باز نا چار شدند و نزد یک آن غلام رفتند و در آنجا او را بپادشاهی قبول کردند
و در آنجا می باشیدند پس همین تمثال است کار دنیا و آخرت لقوله علیه السلام الدنیا مزرعة الاخرة
پس بدان ای عزیز که تقرب ایشان و یافتن نجات اخروی حاصل نشود مگر بجای آوردن اوامر و
باز دیاد نوافل کما قال حدیث قدسی لا یزال العبد یتقرب الی بالنوافل و معلوم باد که بعد از ایمان
افضل ترین عبادتها نماز ست لقوله علیه السلام الصلوة معراج المومن من لا صلوة له لا معراج له پس افضل ترین
در میان سائر نوافل نوافل نماز ست الحال سخن چند از نوافل نماز و روزه بیان کنم تا هر مومن را فائده حاصل شود
و باید که هر نماز و نفل و روزهٔ نفل که کسی بجا می آرد نیت آن تکمیلا للفرائض کند و اگر خیر و صدقه بدهد
نیت نقصان زکوة نکند تا گر در فرض او نقص شده باشد باین درست شود و معلوم باد که نماز نفل را
بقیام ادا کردن دو چندان ثواب ست که در قعود ادا کند و اگر نه مربع نیز رواست و اقرارت خواندن
در نوافل در همه رکعات فرض ست بعد ازین نوافل نماز و روزه و ادعیات که او راد فقیر ست و از کتابهای
رواسخ گرفته است چون سبحة الانوار و مفتاح الجنان و اوراد شیخ الشیوخ و حصن الفردوس و غیر ذلک
من احادیث النبوته و درین کتاب خواهد آورد و آورده اند اول بعد از طلوع صبح صادق باید که بغیر وضو
بکار دنیا دی مشغول نشود که گفته اند هر که بغیر وضو بکار دنیا دی اشتغال نماید بعد از طلوع صبح صادق
در روز قیامت همان کار او را آتش دوزخ گرم کند و بدو نزدیک کند و او را بدان بسوزاند و از کلام
دنیا دی نیز احتراز کند و سنت نماز مجر را باید که در خانه ادا کند و این دعا بخواند اللهم اجعلنی نورا فی
قلبی و نورا فی صدری و نورا فی لسانی و نورا فی سمعی و نورا فی بصری اللهم اجعلنی نورا یا صاحب
النور فاغفر لی ذنبی و اعتقنی من النار برحمتک یا ارحم الراحمین آورده اند که او را دو ستیان
امینت که سوره یاسین المنزل بخواند ثواب بسیار ست و هفت بار سوره اذا جاء نصر الله بخواند و نظر بکوه سیما

کند آن کوہہا فردای قیامت در پلہ نیکی او انداختہ شوند و یازدہ کرت این بخواند یا حبیب الفقراء یا انیس الغرباء یا معین الضعفاء و یا دلیل المتحیرین یا حی یا قیوم یا حنان یا منان یا بدیع السموات والارض یا ذا الجلال والاکرام ثواب بسیار است و نیز اگر این دعای مذکورہ را بر پارۂ خاک از قبر برید و بر آن قبر اندازد بہیچ عذاب بران گور نماند اگرچہ مستحق عذاب باشد و بست کرت این بخواند یا قیوم فلا یفوت شیء من علمہ ولا یؤدہ و خاصیت این اسم مذکور اینست کہ بر سفت سنگ یکبار بخواند و در آب اندازد فی الحال گم کردۂ خویش بیابد و اگر بعد از صبح صادق بست و پنج کرت بخواند ثواب بسیار است و چون بجانب مسجد رود و برای ادای فرض فجر در راہ آیت الکرسی بخواند سبحان اللہ و بحمدہ استغفر اللہ صد بار بخواند و ایضاً صد کرت استغفر اللہ العظیم الذی لا الہ الا ہو الحی القیوم و اتوب الیہ و اسالہ التوبۃ و ہنقا و کرت و ان تعدوا نعمۃ اللہ لا تحصوہا ان اللہ لغفور رحیم بخواند حق تعالی فرزندان او را محتاج کسی نکند و صد بار یا بصیر بخواند صد بار یا سمیع بخواند و چہل بار یا عزیز بخواند کہ ثواب ہیچ نعمت از و حق تعالی نخواہد و اگر صد بار بخواند عزیز رو سرا گردد و چہل و یک بار یا حی یا قیوم یا حنان یا منان یا بدیع السموات والارض یا ذا الجلال والاکرام ان یحیی قلبی بنور معرفتک یا اللہ یا اللہ یا اللہ برحمتک یا ارحم الراحمین و پیغمبر فرمودہ است صلی اللہ علیہ وسلم کہ خانہای خود را پر نور کنید یاران گفتند یا رسول اللہ چگونہ باشد گفت بدو چیز یکے سنت بامداد در خانہ او بخوانید و فرض و در مسجد و دیگر فرض عشاء در مسجد و نوافل در خانہ آورده اند کہ ہر کہ وضو کردہ بجانب مسجد راہی شود ثواب حج قبول ہا برابر ہر قدم می یابد و ثواب مہاجران می یابد و بعد از ادائی فجر اگر امام باشد روی بجانب مشرق آرد و اگر مقتدی باشد روی بسمت قبلہ نشیند زیرا کہ پیغمبر فرمودہ است صلی اللہ علیہ وسلم ہر کہ بعد از ادای فجر رو بقبلہ نشیند و با او را در تسبیح و تہلیل مشغول شود تا برآمدن آفتاب خدای تعالی دہ کار بر و آسان کند اول در دنیا و ام دار نگردد و در دل جملۂ مومنان و خلائق دوست گردد و تلخی جان کندن بر و آسان شود و سوال منکر و نکیر را نیکو جواب دہد و قبر او روضۂ بہشت شود و از گرمایۂ قیامت در سایۂ عرش نجات یابد و نامۂ اعمال او بدست راست او دہند و از پل صراط چون برق جہندہ بگذرد و بہ نعیم بہشت بجناب برساند و دیدار بچون خود روزی گرداند و در فواید بکری و مفتاح الجنان و جنت الفردوس آورده است کہ ہر کہ ہفت کرت بعد از نماز فجر بگوید بسم اللہ الرحمن الرحیم لا الہ الا اللہ محمد رسول اللہ ہفت بار کار او تعالی و

بعد از کرت شده بخواند ۱۲

بعد از فجر روی سوی قبلہ نشیند ۱۲

نشیود اول تاریکی گور بروی آسان شود و باران و گرد و مان بر و اثر نکنند در قبر و هفت در از شرمندگی
دوزخ بروی به بندند و حساب قیامت بروی آسان شود و کتاب اعمال او بدست راست دهند و به
پل صراط چون برق بگذرد و نیز درین دنیا محتاج کس نشود و دست بر دارد و این مناجات بخواند الهی ملکا پادشاها
این عاصی و جانی را با همه مسلمانان با ایمان داری و با ایمان بری و از شرمندگی در خلق اولین و آخرین
در زیر پناه خود نگاه داری و بجماعت محمد علیه السلام حاضر گردانی و غائب نگردانی و بدیدار محمود نیکو نه
خود مشرف گردانی و از پل صراط بآسانی بگذرانی و بهشت خویش بما کرامت گردانی و سکرات الموت و تلخی
جان کندن و تاریکی گور و سوال منکر و نکیر آسان گردانی الهی ملکا پادشاها در ان زمان کین ملکت
قصه جان ما کند ابلیس لعین قصد ایمان ما کند ایمان ما را و پدر و مادر همه مسلمان را از غارت
مردود و در زیر پناه خود نگاه داری الهی از جواب خلاصیت ده و دیدار نبی منت ده و شوق شیارت
ده و رضا با قلت ده و تنعم نیمت ده و غازیان را فتح و نصرت ده و کافران را مغلوبی و هلاکت ده و
حاجیان را سلامت ده و عالمان را علم و آخرت ده و عاصیان را مغفرت ده و زنان با شرم و عاقبت
ده و رنجوران با صحت ده و زندگان را سنت ده و مردگان را آمرزش و مغفرت ده ربنا لک الحمد
یا الله العالمین یا خیر الناصرین یا خیر الحاکمین یا ارحم الراحمین بعد ازین اگر کسی ورد او را داشته باشد و اجازت از
شیخ خود داشته باشد بکند زیرا که بی اجازت شیخ خود اگر کسی روزه نفل و نماز نفل ادا کند رد و ابا نباشد
و ثواب نیابد و در تفسیر یا یعقوب کابلی آورده است که روزی مریدان شیخ نجم الدین کبری بحضور
شیخ رسیدند شیخ گفت مرغابیان را که آب خوردن بیارید مگر یاران تشنه اند یکی از ان میان
گفت که حضرتم من روزه دارم شیخ گفت بی اجازت مرشد روا نیست روزه نوافل را افطار کردن
سلسله چشتیان سلسله شطاری باین فقیر رسیده و در او در سه چیز است بیان کنم اول استغفار
استغفر الله الذی لا اله الا هو الحی القیوم و اتوب الیه و اسئله التوبه بگوید بعده سی و سه بار
سبحان الله و سی و سه بار الحمد لله و سی و سه بار الله اکبر و سی و سه بار لا اله الا الله بعده حلقه شده
نشیند و اسم الله را بزبان راند تا برآمدن آفتاب بعده سوره یس بخواند بعده سوره کافرون اخلاص
و معوذتین هر یک سه گان بار بخواند و سوره والفجر و لیال عشر بخواند و ما رسلنا که بود از سید علی
همدانی مرشد محقق بخواجه اسحاق قتلانی داد و سید السادات سید احمد نور بخش داد و از خود

ا در سه سر نخ نخواهد و ا

سید یوسف نوردار و بفرزند خود سید السادات شیخ المشایخ والاولیا قطب الاقطاب فرد زمانه سید علی ترمذی قدس الله سره العزیز اجازت سلسله او را در سید علی همدانی رسیده بود و از وباین فقیر مصنف رساله رسیده است تا اگر کسی اجازت این سلسله یافته باشد بعد از فجر بدو مشغول شود و این اوراد از هزار و چهار صد مرشد گرفته است یعنی در و یکی را جمع کرده مجمل ساخته است و امیر سید علی همدانی گفته است که چون این را جمع کردم بطواف مکه و زیارت قبر حضرت رسول رفتم چون زیارت قبر کردم حضرت در خواب از چادر خود کشید بمن داد چون بیدار شدم در دستم بود و در روایت دیگر آمده است که لا بل چون از ولایت خود برآمد بسبب آنکه آورده اند که امیر هرگز روی بمشرق نمی نشست بلکه همیشه روی بقبله می بود روزی خلیفه زمان او را دعوت کرد و عوتش اجابت ننمود خلیفه خود آمد و در پیش او نشست امیر روی از قبله گردانید خلیفه گفت هرگز روی از قبله نمیگردانید یدالساعت چرا گفت از روی شما روی گشتا ندم خلیفه گفت از ولایت من بدر شو امیر گفت بوقت ظهر خواهم بولایت تو ظهر نمود چون وقت ظهر شد بوقت پشین امیر راهی شد همدران روز بزیارت قبر بابا آدم صلوات الله علیه رسید و در زیارت قبر بابا آدم گفته اند که فی الحال خوبی و زشتی کسی پیدا نمیشود زیرا که در آنجا زمین پشت گاف میکنند و دست در ان می نهند اگر مردی خوب باشد طلا بدست او میرسد و اگر زشت باشد آهن بدست او میرسد چون امیر در انجا رسید در خواب شب حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم را در خواب دید که این اوراد را از چادر خود کشیده بدو داد و گفت الفرزند هر که این را بخواند ثواب اولیا یابد و هر که با خلاص تمام این را بشنود و ثواب انبیا یابد اگر در هر لفظ او نظر کند عبرت گیرد چون امام بیدار شد در دست یافت و از آن طرف بکشمیر رسید و مدت مدید در کشمیر بود و از انجا با جمع اصحاب راهی شد و در ولایت پشت رسید مدتی چند در انجا متمکن بود کوران ولایت رحمت حق از دار الفنا بدار البقا رحلت نمود چون این خبر بولایت ماوراء النهر رسید مریدان آنجائی او آمدند و او را کشیدند بخواستند میان مردمی این ولایت و آن لشکر نزاع شد آن لشکریان ظفر یافتند بعد امام در خواب نمودش که اندرون من در اینجا دفن کنید و قالب من در ولایت ببرید همچنان کردند چون دیگر روز دیدند هیچ اثر زخم و شق بر و نمود چون بولایت بلخ رسیدند مریدان بلخی او نزاع کردند باز آن لشکر ظفر یافتند امام در خواب نمودش که مرا در همین جا دفن کنید دفن کردند چون روز شد دیدند که بر سر تابوت نهاده بود و از انجا بولایت خود ببردندش

ومعلوم باد کہ تسبیحات بانگشتان حساب کردن افضل ست وآن نیست کہ بہ تمام انگشتان حساب کند کہ
آن رسم ہندوان ست وتسبیحات پیغمبر آنست کہ بسہ انگشت میکند وبدو انگشت حساب نمی کند یعنی بخنصر و
بنصر وسطی میکند وبانگشت شہادت وابہام حساب نمی کند وآن چنان ست کہ اول خنصر در کف دست
کج کند وبہند بعدہ بنصر بہند بعدہ وسطی بہند باز اول خنصر بردارد وباز بنصر بردارد وباز بنصر بہند وسطی
بردارد باز بنصر وخنصر بہند وبردارد وہفت میشود وباز بنصر بہند خنصر بردارد وباز وسطی بہند باز خنصر بہند تا دہ
شود واین ہنگام انگشت سبابہ را برین ناخن ابہام بہند کہ این موضع دہ است وچون علی الحساب
دہ دیگر زیادت شود سبابہ را برین ناخن ابہام بہند تا لبت شود چون دہ دیگر زیادت شود سر انگشت
ابہام در اول بند انگشت سبابہ بہند تا سی شود وبازدہ دیگر بر بند دوم بہند تا چہل شود وبعدہ سر انگشت
ابہام در بند انگشت خنصر بہند تا پنجاہ شود بعدہ باطن راس سبابہ بر ظاہر راس ابہام بہند تا شصت
شود وبعدہ سر انگشت ابہام را برین سبابہ بہند تا ہفتاد شود بعدہ باز سر سبابہ در بن ناخن ابہام بہند
کہ اول در حساب ست بود الحال ہشتاد شود بعد سبابہ را در اول بند ابہام بہند تا نود شود بعدہ
سر سبابہ درین ابہام بہند تا صد شود علی ہذا المثال بانگشت ثلثہ تر دیک نہادن غیر برداشتن انشیان اما
در اول بر داشتن رفع خنصر چہار ورفع بنصر پنج میشود واین در حساب است ودر سائر کرات نیست مگر
باز حساب دہ دیگر شروع کند وہمچنان ہر کرت دہ حساب کند وبگرداند تا دردہ صد شود واین تسبیحات
بسیاری کہ از چوب کردن وغیرہ گرفتہ باشند ودر ایام رسول اللہ نبود ونیز نزد یک امام شافعی روا نیست
اما نزد یک علما رواست کہ این را بدعت حسنہ گویند آوردہ اند کہ جنید بغدادی انگشت خود نمی انداخت
یکی از صاحبدلان پرسیدش کہ ظاہر را باید انداخت وبر باطن باید مشغول شد گفت من از برکت این
ظاہر بہ باطن رسیدم ازین جہت دوست دارمش بعد از ادائی بامدادگان یا رزاق بخواند بطرف
مشرق بدمد آوردہ اند کہ حق تعالی ازان جہت رزق دہندش کہ او را از دیگر خبر نباشد ودست
راست در سینہ بہند ونفس را بالعلیم الذی یعلم السر والاخفی بگوید ہر چہ بشنود یادش شود وصدکرت
اسم یا فتاح دست راست بر سینہ نہادہ بخواند ہر چند کند ذہن باشد وسینہ اش روشن گردد وبعدہ
سبعات عشر بخواند کما سنذکرہ انشاء اللہ تعالی فی الاوراد عبادت صد بار لا الہ الا اللہ الملک الحق
المبین بخواند بعدہ صد بار اللہم صل علی محمد وعلی آل محمد وبارک وسلم علیہ وبعدہ صد بار

سند درین وظیفہ را کہ شافعی رحمۃ اللہ علیہ ورد خود ساختہ بخواند

سورۂ اخلاص بخواند بعده صد بار عالم الغیب والشهادة بخواند باطن او خیان منور شود که هرچه پیشنهاد او شود
آید و هفتاد بار لاحول ولا قوة الا بالله العلی العظیم و پنجاه بار الحمد لله علی کل حال
حساب جمله نعمتها بر و آسان شود و صد بار یا رحمن و صد بار یا رحیم بخواند و در شک و حسد کینه از دل او برود و با
هیچ کس عداوتش نماند و صد بار یا وارث و صد بار یا وهاب و صد بار اسم البارئ اگر بخواند آورده اند که از نعمت
پیشتر او در قبر نماند و بقالب همراه در آسمان برند باید که عقب هر نماز بخواند و بعده از سلسله سهروردی که باین
فقره رسیده است سه هزار بار اسم الله بخواند و اگر عقب هر نماز سه هزار کرت اسم الله بخواند تا پانزده هزار شود
او را آسمانیان ذاکر اکبر گویند و بعده بعد از برآمدن تمام آفتاب نماز اشراق کند دو رکعت در هر رکعت بعد از فاتحه
پنج کرت اخلاص بخواند بعده شکر روز بر همین تقریر بعده دو رکعت نماز شکر الله همین تقریر ادا کند یعنی بعد فاتحه پنج
کرت اخلاص بعده دو رکعت نماز استخاره ادا کند در رکعت اول بعد از فاتحه یکبار سورۂ کافرون بخواند دوم بعد از
فاتحه سه کرت اخلاص بخواند و دعائی او را و ادعیات خواهم بیان کرد انشاء الله تعالی بعده دو رکعت نماز استخاره بخواند
در هر رکعت بعد فاتحه سه کرت اخلاص در عوارف المعارف آورده است که در یک رکعت اول این نماز سورۂ واقعه
تمام کند و در رکعت دوم سورۂ سبح اسم ربک الاعلی الذی ادا کند بعده دو رکعت حقوق والدین ادا کند آورده اند که هر چند که او و
پدر و مادر رنجانیده باشد خوشنود شوند هر چند گناهکار باشد آمرزیده شود در رکعت اول بعد از فاتحه یکبار
بار آیت الکرسی بخواند و سه گان کرت اخلاص و در رکعت ثانی علی هذا القیاس و هفت کرت
این دعا اللهم یا لطیف الطف لی فی الذی یلطف الخفی کما تحب و ترضی برحمتک یا ارحم الراحمین
نکته در سبب نزول این دعا گفته اند که روزی خطاب عتاب حضرت عزت بر موسی شد که ای
موسی در حضرت من سخنان دلاور نمیتوان گفت که من قهار و جبار م مهتر موسی پیغمبر گفت یا رب منکه
کلیم شما باشم مرا هم ترسی هست در درگاه شما خطاب حضرت عزت شد که ای موسی تا نشنوی نشناسی کلیم را
چندان ترسست که گمی در شب تاریک رود و اسباب جنگ نداشته باشد و همراه هم نداشته باشد
و هفتاد جانگه شیران آدمی خوار راه او گرفته باشند حال او چگونه باشد مهتر موسی سوال کرد که یا رب
تا تندرستی کلیم را جان کندن چگونه باشد خطاب شد که ای موسی تا نشنوی نشناسی کلیم را چنان بود که کسی
گوسفند زنده را از پوست بکشد و باز بروباند و باز بکشد همچنین تا هفت کرت بر بدن و بکشد مهتر موسی
از هول آن خطاب چندان گریست که سینۂ مبارکش گویا که تر قیدن گرفت و بعد از آن خطاب

مسلم در بیان آسانی جان کندن و دعا آن

حضرت عزت رسید که ای موسی هر که این نماز مذکور بخواند جان کندن او چنان آسان کنم که چون کودک پستان مادر در دهن گرفته باشد و در خواب رود بعد ازان پانصد کرت یا ظاهر بخواند و صد کرت یا باطن بعده چهار رکعت نماز بگذارد که ثواب او از حد و عد بیرون است در رکعت اول بعد از فاتحه آیت الکرسی یکبار و اخلاص هفت بار باز در رکعت دوم بعد از فاتحه والشمس والضحی یکبار و چون از قعدهٔ اولی برخیزد در رکعت ثالث و رابع بعد از فاتحه یکان یکان آیت الکرسی بخواند و سه کرت اخلاص بعده نماز هفته بگذارد و اگر روز یکشنبه باشد چهار رکعت بیک سلام در رکعت اول بعد فاتحه آمن الرسول تا آخر یکبار بخواند بعده صد بار این تسبیح بگوید لا الٰه الا الله العزیز الجلیل یا عزیز یا جلیل و در روز دوشنبه دو رکعت اخلاص معوذتین سه گان بار بعد از سلام این تسبیح بگوید صد بار اللهم صل علی محمد النبی الامی و در روز سه شنبه دو رکعت در هر رکعت بعد از فاتحه اذا جاء نصر الله سه گان بار و بعد از سلام هفت بار سوره فاتحه خواند و یا نعد رکعت در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص سه گان بار بعد از سلام صد بار لا الٰه الا الله خالصا مخلصا و در روز چهارشنبه دوازده رکعت در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص معوذتین سه گان بار و بعد از سلام صد بار لا الٰه الا الله خالق کل شئ قدیر و در روز پنجشنبه دو رکعت بعد از فاتحه کافرون پنجگان بار و اخلاص ده گان بار و صد بار بعد از سلام این تسبیح بخواند سبحان الله والحمد لله ولا الٰه الا الله والله اکبر ولا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم و در روز جمعه اول نماز اعرابی ادا کند و آن چنان بود که روزی حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم فرمود هر که پنج جمعه بمسجد جامع حاضر نشود کافر گردد اعرابی دهاتی حاضر بود گفت یا رسول الله فقیر نیایتی دور است از مسجد پیغمبر خدا فرمود شش رکعت نماز چاشت بگذارد اول در رکعت اول بعد از فاتحه سورهٔ قل یکبار و در دوم بعد از فاتحه سورهٔ اخلاص یکبار بعد از سلام هفت بار سورهٔ فاتحه بخواند بعده هشت رکعت بدو سلام در هر رکعت بعد از فاتحه اذا جاء یکبار و اخلاص پنج بار و بعد از سلام هفت بار لا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم پس حضرت فرمود علیه السلام که گزارند این نماز نمیرد تا جای خود در بهشت نه بیند و نیاید بمقدار ثواب مقتدیان امامان که نماز جمعه ادا کنند و اعطا کرده شود او را همان که چون ثواب این نماز حضرت رسالت پناه بحد و بعد فرمود جمله صحابه چنان خوشحال گشتند و شتران گوسفندان از متاع دنیا و که داشته بودند اکثر آن اعرابی دادند که از سوال شما مایان را نعمتی عظیم بدست آمد و خبر شدیم و بعد ازین نماز چهار رکعت حفظ ایمان بیک سلام ادا کند در هر رکعتی بعد از فاتحه یازده بار اخلاص بخواند و بعد از سلام صد بار

لاحول ولا قوة تا آخر بخواند هیچ گناه زوال ایمان نشود و بعده چهار رکعت خشنودی خصمان در رکعت اول
بعد از فاتحه اخلاص یازده بار و در دوم قل یا ایها الکافرون سه بار و اخلاص یازده بار و در سوم بعد از
فاتحه الهکم التکاثر سه بار و اخلاص پانزده بار و در چهارم بعد از فاتحه آیت الکرسی سه بار و اخلاص بست
و پنج بار بعد از سلام لا الله الا انت سبحانک انی کنت من الظالمین جمله خصمان و دام داران او را
خدای تعالی خشنود گرداند و در رکعت دیگر بگذارد در هر رکعت بعد از فاتحه سوره والناس بست و پنج بار
بخواند دیدار بیچون و بچگون حق تعالی روزی او کند و بعد از سلام انقضا و کرت این تسبیح بخواند لا حول
ولا قوة تا آخر در روز شنبه دو رکعت نماز بگذارد در هر رکعت بعد از فاتحه سوزه انکافرون یکبار و اخلاص
سه بار و بعد از سلام لا الله الا الله الملک الحق المبین محمد رسول الله و بعد ازین نمازهای نافله نماز
ضحی ادا کند که اندک او دو رکعت هست و در هر رکعتی بعد از فاتحه اخلاص چهار کرت بخواند و آورده اند
که اگر در چهار رکعت اول بعد از فاتحه آیت الکرسی یکبار و اخلاص سه بار بخواند و در رکعت دوم بعد از
فاتحه الم نشرح یکبار و اخلاص سه بار و اگر چهار رکعت آخرین در رکعت اول بعد از فاتحه والشمس
وضحها یکبار و در دوم بعد از فاتحه واللیل اذا یغشی یکبار و در سوم بعد از فاتحه والضحی یکبار و در چهارم
بعد از فاتحه الم نشرح یکبار بر سبیل فرموده است که هرگز او را و او فرزندان و عیال او را حق تعالی محتاج
کس نکند و معلوم باد که اگر کسی در سفر باشد دو رکعت ازین ضحی لازم است که او را کند و ترک
ندهد زیرا که آورده اند که چون صاحب این وظیفه ترک کند بباشد شتر بچه در عقب او فریاد میکند و حضرت
رسالت پناه صلی الله علیه وسلم فرمود مر موسی اشعری را که اگر تمامه نمی توانی باری چهار رکعت نماز
ادا باید کرد در رکعت اول قل یا ایها الکافرون یکبار و در رکعت دوم اخلاص یکبار و در رکعت سوم
فلق یکبار و در رکعت چهارم والناس یکبار و بعد از سلام این سورتهای مذکوره بخواند تا خلاف بهوان
کرده باشی زیرا که ایشان نماز ضحی را روا نمیدارند و بعد از سلام بر زمین نهد و هفت کرت یا وهاب
گوید و مناجات بدرگاه حق کند و بخواهد آنچه میخواهد تسبیحات بعد او صد بار اللهم اغفر لی وارحمنی وعافنی
وتب علی انک انت التواب الرحیم بعده صد بار بگوید یا حامد یا فاطر یا علی یا محسن
یا احسان هرچه بشنود فراموش نکند و قوت حافظی بیکران حاصل شود و هر که هر روز چهل و یکبار آیت
الذی بخواند سرخروی هر دو جهان گردد و او و فرزندان او را حق تعالی محتاج کسی نکند اگر از برای

حاجت دو جهانی پهل دکیار یا حی یا قیوم از تقضی حاجتی و اغنی عمن سواک بخواند برآورده خیر
گردد و بعد ازین طالب حق را باید که همیشه در پاس انفاس خود باشد تا اگر یک زمان از حق غافل شود
نامهٔ وفات او در تمام ملکوت خیر جن و انس پراگنده شود که فلان طالب وفات یافت چنانکه
آورده اند که روزی دو جوانان همدل قصد زیارت امام حسن نوزی کردند یکی ازان دو کس عالم بود
بجمیع السنهٔ حیوانات چون ایشان نزدیک شهر اورسیدند دو گربه هم سخن میکردند که امروز امام حسن
در عالم نماند یکی ازان جوانان که بجمیع السنه عالم بود دیگری را خبر کرد که واقعه چنین است هر دو متحیر شدند
بعد ازان گفتند که زیارت قبرش بکنیم چون نزدیک خانهٔ امام رسیدند امام زنده از خانه برآمد تا که هر دو
نیک متحیر شدند امام پرسید که حیرانی چراست گفتند که واقعه چنین ست امام فریاد برآورد و گفت که ای
پیغمبر فرموده است کل نفس ذائقة الموت بغیر خلق الله هو میت من امروز ساعتی غافل بودم
تا آوازهٔ وفات من در تمام ملکوت پراگنده شد و راه صحرا در پیش گرفت چون بیابان رسید بغایتی
تشنه شد بسر چاهی رسید گفت اگر سن دلو بودی آب می کشیدم اندرین بود که آهوان رسیدند امام از
سر چاه دور شد که تا آهوان چه کنند چون آهوان بکنارهٔ چاه رسیدند آب چاه بیکبارگی بالا شد
همه ایشان آب سیر خوردند بعد ازان چون امام رسید که آب حوض آب بیکبارگی فرو رفت امام گفت
یارب با هوان آب میدهی و به بندهٔ صادق خود نمیدهی هاتفی آواز داد که تو امید بدلو و رسن کرده ایشان
امید بمن کرده بودند از هول آن خطاب امام را تشنگی فراموش شد سر بیابان نهاد و جوان را دید
و آن چون به نزدیکش رسید گفت السلام علیکم یا حسن نوزی امام بعد از جواب گفت چه دانی که
من حسن نام دنام پدر من نوزیست گفت آنها که خود را بتصرف حق سپرده اند از همه چیزها بی خبر اند و
نه چون تو که توکل بر سن دلو کرده بعد ازان آن جوان گفت که طریق ملازمت با و شما چه میدانید که
غرض چیست گفت لا گفت من خواهم مرد و مرا دفن باید کرد گفت از غیب نمی توان گفت جوان بهار
کرد و سر بزمین نهاد و وفات شد چون او را دفن کرد و بسر قبرش نشست و دعا خواندن گرفت
جوان خنده کرد امام گفت زنده کسی در گور نشود و مرده آواز نکند جوان گفت که ای امام نشنیده که ان
اولیاء الله لا یموتون و لکن ینقلون من دار الی دار و هر که سر روز صد بار یا قهار گوید دل او از محبت دنیا
سرد شود و هر که در وقت نیم شب نیم روز صد بار یا رافع گوید درجاد بلند شود و باید که بعد ازان

وضو سازد و دو رکعت تحیت وضو ادا کند و چهار رکعت نماز زوال ادا کند و سر رکعتی بعد از فاتحه پنجاه بار اخلاص و اگر نتواند ده بار اخلاص و الا سه بار اخلاص بجا آرد و صد بار یا مالک گوید و در مسجد رود و بنشیند و برخیزد و تحیت مسجد ادا کند کما ذکرنا فی فصل الایمان و بعد ازین چهار رکعت سنت ظهر ادا کند در رکعت اول بعد از فاتحه سورة الکافرون بخواند و در دوم رکعت بعد از فاتحه اخلاص و در سوم بعد از فاتحه فلق و در چهارم بعد از فاتحه سورة الناس و بعد از سلام صد کرت بگوید استغفر الله العظیم الذی لا الٰه الا هو الحی القیوم و اتوب الیه و اسأله التوبة آورده اند که اسباب و بنیادی چنان بود توجه نماید که اگر او گزیرد خلاص نشود باید که میان سنت و فرض ظهر و دیگر داد سخن نگوید که ناقص سنت نباشد و بیک سخن مبدد سخن و بیک لقمه و بد و لقمه و به یک دو شربت نشکند و در ثلثه و زیاده نشکند و بعد ازان از ادائے فریضه دو رکعت سنت ادا کند آورده اند هر که بعد از ادائے فریضه سه کرت کلمه طیبه گوید ثواب بسیار است و امیر المومنین عمر رضی الله عنه را پرسیدند که امیر چه ثواب باشد گفت هر که یک کرت گوید جان کندن او چون جان کندن دوستان حق باشد و اگر دو کرت بخواند با سند جان کندن خلیلان باشد اگر سه کرت بخواند هر فکر ما سوی الله که بر خاطر او گذشته باشد آنرا عفو فرماید و مهتر عزرائیل را بچشم نه بیند و خواندن آیت الکرسی نیز بعد از ادائے فریضه هم همین حکم دارد و دست بردارد و ربنا اتنا فی الدنیا حسنة و فی الاخرة حسنة و قنا عذاب النار و باید که در حاله دعا کردن دست برداشته باشد والا بدعت بود و در اخبار الملوک آورده است که در حاله دعا دست برابر ابروی خود بالاتر نگیرد که مگر عوام الناس ظن برند که خدای تعالی بالاست باید که برابر سینه بردارد و بر زانو نیز ننهد که شیطان پای خود در ایمان دست او نهد و از رحمت حق محروم گردد و معلوم باد که در میان فرض ظهر و سنتش و خفتن و سنتش دعا کردن واجب است لقوله تعالی فاذا فرغت فانصب الی ربک فارغب و آنچه بعضے گفته اند که میان فرض و سنت دعا نمیتوان کردن فاما آن قول صحیح نیست و دو رکعت سنت اخیره را باید که در رکعت اول بعد از فاتحه به فلق تمام کند و دوم بیش را به والناس ادا کند و چون از ادای فریضه خلاص شود باید که از انجا یکسو شود و سنت و نوافل ادا کند و آورده اند که دو چیز امشد مکروهات نماز ست یکی آنکه در نماز با مداد چون امام ایستاده باشد و در صف یکی ادای سنت کند و دیگر آنکه چون امام از نماز فارغ شود و نوافل را

مسئله در بیان نماز چهار رکعت کلان برای ساعتی و فضای وقت آن است

در انجا ادا کند و چون یکسو شود او را لائم است کہ از انجا یکسو شود و نوافل ادا کند و چون فارغ شود اول
در رکعت نماز حفظ ایمان بگذارد و در هر رکعت بعد از فاتحہ آیت الکرسی بخیلد اخلاص سہ بار بعد ازین
در رکعتی دیگر است کہ از انیز حفظ ایمان گویند در رکعت اول بعد از فاتحہ از سورۃ محمد اللہ الذی
خلق السموات والارض و تا قریب صلی المحسنین بخواند در رکعت دوم ان الذین امنوا و عملوا الصلحت
تا بعبادت ربہ احدا بخواند بعد از سلام سر بر زمین نہد و سہ کرت یا حی یا قیوم برحمتک استغیث
اللھم تنجنی علی الایمان ایمان او از غارت کردن شیطان رد و در حفظ و امان حق باشد بعد ازین در رکعت
دیگر بگذارد و در هر رکعتی بعد از فاتحہ اخلاص ده بار و بعد ازین ده رکعت نماز خضر بگذارد و این نماز وصال
نیز گویند یعنی هر کہ بجا آرد او را وصال حق روزی گرداند و مقتدی خضر علیہ السلام را مشاہدہ کند در هر رکعت
بعد از فاتحہ هر چہ خواہد از قرآن بخواند اما افضل آنست کہ از سورۃ فیل تا آخر قرآن در هر رکعت یکان یکان
بخواند و بعد از سلام دست بر دارد و دعائی بدرقہ ایمان بخواند اینست لبیک لبیک اللھم لا شریک
لک لبیک ان الحمد والنعمۃ لک والملک لک لا شریک لک واستغفرک واتوب الیک یا الٰہی
نشھد انک لا الٰہ الا انت وحدک لا شریک لک واستغفرک واتوب الیک ونشھد انک لم یلد
ولم یولد ولم یکن لہ کفوا احد انک انت الغفور الرحیم برحمتک یا ارحم الراحمین
و بعد ازین تسبیحات نماز پیشین خواندن گیرد آورده اند کہ حضرت بی بی فاطمہ رضی اللہ عنہا دانہ
خود دست بآسیا نہاده بود و بدان غلۂ خود دلی بدست خود آرد میکرد از کثرت استعمال دستہائی
آبلہ شده بود ند زیرا کہ حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم کار را مناصفہ کرده بودند میان ایشان
انچہ تعلق بادرون خانہ داشتی بی بی فاطمہ انجا آمدی و آنچہ بیرون خانہ بودی آنرا مرتضی علی کرم اللہ
وجہہ بجای آوردی روزی بخدمت حضرت رسالت پناہ حاضر شد و چگونگی حال خود را بعموجب حضرت
فرمود کہ من دردی را پیشما آموزم کہ از خزاین دارین بہتر باشد بی بی فاطمہ رضی اللہ عنہا گفت اول انکہ بعد پنج
وقت نماز سی بار سبحان اللہ و سی بار الحمد للہ و سی بار اللہ اکبر و یکبار لا الٰہ الا اللہ وحدہ لا شریک لہ
لہ الملک ولہ الحمد یحیی ویمیت وھو علی کل شئ قدیر این را بگوئی تا ہر کہ در دکند اگر گناہ او بعدد
نجوم سموات و ریگ بیابان و برگ درختان باشد آمرزیده شود و دعائی اخیره گفته اند کہ اگر در بامداد
و شبانگاه وه کرت بگوید برابر ثواب او ثواب کسی نباشد مگر آن کسی کہ او نیز گفته باشد و بعد ازین صد کرت

درود گوید و صد کرت اخلاص و صد کرت عالم الغیب والشهادة و صد کرت یا رحمن و صد کرت یا رحیم
و صد کرت البارئ و اینها را عقب هر نماز بگوید و یگان کرت سوره انا فتحنا بخواند یگان کرت سوره
نوح را بخواند و هر که بعد از نماز ظهر سه کرت این دعا بخواند الحمد لله قبل کل احد الحمد لله بعد کل احد الحمد لله
علی کل حال ثواب مهتر ابراهیم و مهتر اسمعیل و مهتر اسحاق صلوات الله علیهم بیابد و بعد ازین پاس
انفاس کنند آورده اند که در تحت معنی هر کلمه از نماز و تسبیحات لفظ الله را ارادت داشته باشد تا
خفتن و بعد از خفتن تا صبح صادق در تحت معنی هر کلمه ایی ایی ارادت دارد تا ده کرت گفته شود
آورده اند هر که ده هزار کرت ایی ایی گوید کشف او را حاصل شود و چون وقت نماز دیگر در آید باید که اول
چهار رکعت نماز سنت عصر بگذارد در هر رکعت اول بعد از فاتحه سوره والعصر چهار کرت و در دوم
سه کرت و در سوم دو کرت و در چهارم رکعت یک کرت و هر که نماز سنت عصر را بجا آرد هیچ گناه زوال
ایمان او نشود و در روز عرصات که پنجاه هزار سال باشد و بغیر از سایه عرش دیگر نباشد او را در تحت
سایه عرش دارند و اگر چهار رکعت نتواند دو رکعت البته بخواند و هر چه خواهد بخواند و بعد از ادای
فرائض سوره عم یتساءلون بخواند اگر یک کرت بخواند سوال منکر و نکیر بر او آسان شود اگر پنج کرت بخواند
محبت خدا روزیش گردد و سوره والنازعات نیز بخواند که او را در زیر سایه عرش دارند و تسبیحات
مذکور بعد ازین بخواند و بعد از ان صد کرت بگوید استغفر الله ربی من کل ذنب واتوب الیه
و لسالة التوبة و هر که بعد از عصر تا غروب کلام دنیاوی نکند و بذکر و تفکر مشغول شود هر حاجتی که داشته
باشد بر آورده شود و این را صبح عاشقان گویند و خاصیت بعد از عصر روز جمعه رو بقبله تا غروب
آفتاب بنشیند و این اسم را تکرار کند یا الله یا رحمن یا رحیم و سخن نگوید البته حاجت او بر آورده
خیر گردد آورده اند که روزی جمعی از اصحاب در پیش حضرت ابو بکر صدیق رضی الله عنه شدند و پرسیدند
از انچه حضرت رسالت پناه فرموده است که در جمعه یک ساعت است اگر کسی آنرا بیابد ثواب
روز و شب جمعه دران ساعت است پس یافته باشد امیر المومنین گفت که بی بی فاطمه زهرا
یافته است چون اصحاب در پیش بی بی شدند بی بی گفت که حضرت ایشان دو کرت یافته بودند
من یک کرت من پرده ایشان نگاه داشتم و ایشان پرده من دریدند و آن ساعت میان
عصر و غروب است و نیز پیغمبر فرموده است هر که بعد از هر نماز سه کرت بگوید استغفر الله ربی من کل

ذنب تا آخر آمرزیده شود همه گناه او و قبولیت نماز او چون قبولیت نماز من باشد و چون فریضهٔ نماز شام
ادا کند و سنتش را به تمام رساند رکعت اولش را بسورهٔ کافرون بعد از فاتحه در دوم اخلاص باید که پیوسته
بدین سنت اقدام نماید بعده نماز اوابین بگذارد که اکثر اوست رکعات ست بایک فاتحه و یک
اخلاص و اقل او شش رکعت است در هر رکعت بعد از فاتحه سه کرت اخلاص و اوابین نام دوازده
بهشت است تا هر که این نماز را ادا کند بران در در آید و آن در باز شود تا مصلیان این نماز در شوند
و بعد ازین دو رکعت نماز نور بخواند بعد از فاتحه شش آیت از سورهٔ انعام بخواند در رکعت اول بعد
از فاتحه بخواند الحمد لله الذی خلق السموات والارض تا ما کانوا به یستهزؤن و در رکعت دوم
بعد از فاتحه این آیت بخواند الم یروا کم اهلکنا من قبلهم الی فعاق با الذین سخروا
منهم ما کانوا به یستهزؤن پیغمبر فرموده است که گزارندهٔ این نماز شفاعت من
بیابد اگرچه قاتل اولاد من باشد آورده اند که یزید بخبث همین تفکر بخود برد که اولاد احمد را کشتم
و این نماز ادا کنم چون از نماز شام فارغ میشد خداوند تبارک و تعالی از شومیت آن تفکر در و سر بد
مسلط می کرد تا نماز شام میگذشت و بعد ازین دو رکعت نماز بروج بخواند در رکعت اول بعد از فاتحه
سورهٔ والسماء ذات البروج بخواند و در دوم سورة الطارق بخواند این را نیز نماز نور گویند و مصلی این را
ثواب مذکور باشد و نیز دو رکعت دیگر نماز نور در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص پانزده کرت بخواند
آورده اند که چون مصلی این نماز بقبر برانگیخته شود بدی او چون شب چهاردهم تابان باشد
و خلق اولین و آخرین در نظار او شوند و همه پندارند که ولی الله است یا شهید است یا نبی است و از همه
در گذرد و در زیر سایهٔ عرش رسد و بی واسطهٔ کلام می شنود که این دوست من است دیدار که مصلی فلان
نماز است و بعد ازین دو رکعت شکر شب در رکعت اول بعد از فاتحه سورة الکافرون پنجاه بار و در
رکعت دوم بعد از فاتحه اخلاص پنجاه بار مصلی این نماز را در پنج تاریکی خلاصی باید اول تاریکی ایمان
در وقت نزع یعنی ایمان او سلب نشود دوم از تاریکی گور در وقت سوال منکر و نکیر سوم از تاریکی
عرصات در وقت نامه خواندن چهارم از تاریکی میزان یعنی میزان نیکی او سبک نشود پنجم از تاریکی
پل صراط در وقت گذشتن از و بعد ازین دو رکعت حفظ ایمان در هر رکعت بعد از فاتحه آیت الکرسی
یکبار و سورهٔ انا اعطینا یازده کرت و ایضاً دو رکعت دیگر حفظ ایمان در رکعت اول بعد از فاتحه

اخلاص هفت بار و فلق یکبار و در رکعت دوم بعد از فاتحه اخلاص هفت بار و سوره والناس یکبار و
بعد از سلام سر بسجده نهد و سه بار بگوید یا حی یا قیوم برحمتک استغیث اصلح لی شانی ولا تکلنی
الی نفسی طرفة عین و بعد ازان دو رکعت به نیت اوابین واز جهت برآمدن حاجات دو جهانی بگذارد در رکعت
اول بعد از فاتحه پنج بار این آیت بخواند ربنا لا تزغ قلوبنا تا آخر بخواند و در دوم بعد از
فاتحه پنج بار این آیت بخواند رب قد آتیتنی من الملک تا بالصالحین بخواند و ایضاً پنج بار کلمه
تمجید بخواند و بعد ازین این دعا بخواند اللهم انی اسالک ایماناً دائماً ویقیناً صادقاً وعملاً خالصاً
ورزقاً صالحاً ولقائک بلا حجاب وجنتک بلا حساب یا الله غنی عن العالمین حتنی یا ارحم الراحمین
و بعد ازین دو رکعت ایضاً به نیت اوابین بخواند در هر رکعت بعد از فاتحه آیة الکرسی یکبار و آیة الذین یقولون ربنا
تا آخر سبحان ربک الحساب بخواند و چهار بار سورهٔ اخلاص و معوذتین بگیان بار و ثواب این نماز را گفته اند که از حد شمار بیرون است
ازان و قلم نیاورد و هم بعد ازین دو رکعت حقوق والدین در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص سه بار و او ماه اند که مادر و
پدر شش آمرزیده شوند و هر چند گناهکاری باشند و حفظهای ایشان برجا شود و هر چند که رنجانیده باشد و بعد ازین دو رکعت
نماز خوشنودی جمله مشائخان در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص هفت کرت آورده اند که در روز قیامت شفاعت جمله
مشائخان دریابد و جمله از وی خوشنود شوند و بعد ازین دو رکعت هدیهٔ رسول صلی الله علیه وسلم بخواند در هر رکعت بعد از
فاتحه اخلاص هفت کرت بخواند آورده اند که در عرصات قیامت حضرت رسالت پناه چنانچه کسی گم شدهٔ خود را بطلبد
او را از میان هر دو ان جا طلبد بگشاید و بعد ازین دو رکعت نماز هفته در شب شنبه بعد از فاتحه اخلاص یکبار و در شب یکشنبه بعد
از فاتحه اخلاص دو بار و در شب دوشنبه بعد از فاتحه اخلاص سه بار و در شب سه شنبه بعد از فاتحه اخلاص چهار بار و در شب
چهار شنبه بعد از فاتحه اخلاص پنج بار و در شب پنجشنبه بعد از فاتحه اخلاص شش بار و در جمعه هفت بار آورده اند که مصلی
این نماز در شب ازین شبها که میرد ازان نماز شفیع او شود و از جمله هولهای قبر او را اخلاص کند و بعد ازین دو رکعت هدیه
منکر و نکیر بگذارد در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص سه بار سوال منکر و نکیر حق تعالی بروی آسان کند و بعد ازین دو رکعت سراج القبر بگذارد
و در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص و معوذتین سه گان بار و بروایت دیگر در هر رکعت بعد از فاتحه
اخلاص شش بار و بعد از سلام دست برداشته سه کرت بگوید اللهم اجعل صلاتی سراجاً فی قبری و نی
قبل الذی یا الله و نیز شیخ المشایخ حضرت محی الدین شیخ عبد القادر گیلانی قدس الله سره العزیز فرموده است
هر که در میان شام و خفتن دو رکعت نماز بگذارد و در رکعت اول بعد از فاتحه قل یا ایها الکافرون

یازده بار درود دوم رکعت بعد از فاتحه اخلاص یازده بار بخواند روز قیامت من شفیع او باشم دیگر
بعد از نماز مذکور یازده بار درود و یازده گام بجانب عراق زند و در انجا بایستد و یازده کرت درود
بگوید و یازده بار یا الله بگوید و یکبار گوید الهی بحرمت شیخ میران محی الدین عبد القادر جیلانی
و بحرمت غوث محی الدین عبد القادر جیلانی و بحرمت غوث محی الدین عبد القادر جیلانی الهی
بحرمت شاه محی الدین عبد القادر جیلانی الهی بحرمت این اسمای معظم و مکرم حاجت من برآورده
خیر گردانی بمنک و کمال کرمک بالنبی الامی و آله الامجاد برحمتک یا ارحم الراحمین هر مقصود و حاجت
که داشته باشد اگر برآورده خیر نگردد و فردای قیامت خونک او در دامن من باشد و این نماز ثانی
بطریق مقید بوقت نیست بل فی کل حین جائز است اما در حواشی ابو المکارم دیدم که این گام
زدن ممنوع است و بعد ازان یک رکعت بیک فاتحه بعد از سلام سر بر زمین بنهد و بنهتاد بار گوید حملت
سعتک فرحت برای حاجت آزموده است دیگر چهار رکعت شلیدن گور و دو کرت من عند الله نازل
شده است آورده اند که چون مادر امیر المومنین مرتضی علی کرم الله وجهه وفات یافت ذمام او
نیز فاطمه بود و بر سول خدا ایمان آورده بود حضرت مصطفی را ایشان پرورش کرده بودند چون او را در
گور نهادند حضرت قمیص خود را بدو پوشاندش و بیک دست بیک طرفش گرفت و دست دیگر بدیگر
طرف ساعتی برین بود چون دست بالا کرد یاران گفتند یا رسول الله دستها را برای چه گرفتید گفت
معلوم شما بوده باشد که چون آدمی را در گور نهند دل طرف از زمین زور میکنند و او را چون نکیر در جواب
می پیچد و بعد ازان عذابهای دیگر می یابد خواه مسلم باشد خواه کافر و دستهای خود را گرفتم تا او را
من بخشند یاران چندان گریستند که گویا که زهره های ایشان ترقیدن گرفت دران زمان جبرئیل
سجکم رب الجلیل آمد و این نماز آورد و گفت یا رسول الله هر که این نماز را بگذارد از شلیدن گور
خلاص شود و کرت دیگر آنکه چون سعد بن عبد الله وفات یافت حضرت می گفت مر یاران را که بر
سر گستان پای رو بدو آهسته روید تا فرشتگان را زیر پای خود نکنید زیرا که بسیار نازل شده اند
چون او را در گور نهادند رنگ روی مبارک حضرت تغیر گشت و گریه کرد یاران گفتند یا رسول الله چرا
گفت از شلیدن گور کسی خلاصی یافتی سعد بود ی یاران چندان گریستند که شرح نتوان کرد باز
همین نازل شد پس یاران گفتند یا رسول الله سبب چه بود مر عذاب او را گفت با اهل خویش بد گوئی

تاج گوئی بود از اینجا واسطه آورده اند هر که مرکنیزک وغیره را دشنام دهد که چندان کس شمارد طی
کرده است اگر راست گوید فبها والا بهر سخن او را مشتاق زیانه بزنند و موافق این حکایت آورده اند
که چون معاویه وفات یافت چندان فرشتگان منزل شدند که گرد و غبار در زمین پیدا شد از کثرت
ایشان یاران همه سلاح را گرفتند مگر لشکر کفد آمده است حضرت فرمود که لشکر نیست بلکه فرشتگان
از بزیارت معاویه آمده اند یاران گفتند یا رسول الله چه فضیلت داشت گفت سوره اخلاص اکثر
میخواند در همه حال و ترک نمیکرد و نماز نیست در رکعت اول هفتاد کرت اخلاص بخواند و در رکعت دوم
بعد از فاتحه شصت کرت اخلاص بخواند در رکعت سوم چهل کرت در رکعت چهارم بست کرت اخلاص
بخواند آورده اند هر که بعد از نماز شام سورت واقعه بخواند هرگز در مانده نشود چنانکه آورده اند که چون
حضرت امیر المومنین عثمان ذی النورین رضی الله عنه رحلت میکرد دختران بسیار داشت کسی گفت
بدختران خود وصیت هیچ نمیکنی گفت من کرده ام و آن آنست که چون کسی عقب نماز شام سورهٔ واقعه
بخواند هرگز در دنیا فقیر و در مانده نشود و ذکر نماز و تسبیح نماز شام باید که بعد از هر خمس صلوة سی و سه بار
بگوید سبحان الله و سی و سه بار بگوید الحمد لله و سی و سه بار گوید الله اکبر و یکبار لا الٰه الا الله وحده لا شریک له
له الملک وله الحمد وهو علی کل شیئ قدیر بخواند و این تسبیح را پنج گنج از آن گوید که بنی فاطمه چند کرت شکایت تنگدستی
دنیوی پیش حضرت کردند هر کرت این می فرمود که بعد پنج نماز این را بخوان که ترا بهتر ست از جمله خزائن دنیا
و صد بار کلمهٔ طیبه بخوان و صد بار درود فرست و صد بار اخلاص بخوان و صد بار یا رحمن و صد بار یا رحیم
این نامها را که بعد از هر نماز صد کرت بخواند کینهٔ او بر دو هفتاد بار بگوید سبحان الله والحمد لله ولا
الٰه الا الله والله اکبر یا غیاث المستغیثین ولا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم و صد بار عالم الغیب والشهادة و معلوم باد
که این مقدار تسبیحات عقب هر نماز میتوان گفت آورده اند که روزی مهتر موسی علیه السلام از حضرت
رب العزت سوال کرد که یارب من در تورات خوانده ام که قومی از آدمیان باشند که چون گناهان
بوشند در بهشت در آیند ایشان را از امت من گردان خطاب آمد که لا بلکه ایشان امت محمد مصطفی باشند
مهتر موسی گفت یارب چه فاضیلت داشته باشند گفت بعد از نماز شام نوافل بگذارند که وقت مشاغل
نشود و فاضیلت دیگر در شبه تا یکصد مسجد هر چند سخت باشد بنا کنند یا موسی چون گناهان بوشند و از مردم
گناهان ایشان را در عوض بهشت درآرم بعد ازین نمازهای هفته او اکنند در شب یکشنبه چهار رکعت

بدو سلام در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص سه گان بار بعد از سلام هفتاد کرت بگوید استغفر الله العظیم
الذی لا الٰه الا هو الحی القیوم و اتوب الیه اسئله التوبة و این را سید استغفار گویند و باید که مکافات این را
بخطے کلان نویسد تا مشهور شود و در شب دوشنبه دو رکعت ادا کند در هر رکعت بعد از فاتحه کافرون
و فلق و الناس هر یکے را پانزده بار بخواند بعد از سلام پانزده بار آیت الکرسی بخواند و ثواب این
نماز مذکوره در خبر آورده اند که ثواب این نماز اگر در بادیه گردند و کاه و درخت قلم گردند و جمله
انس و جن نویسنده گردند هرگز تمام نشود و در شب سه شنبه شش رکعت به سلام در هر رکعت بعد از
فاتحه اخلاص معوذتین یگان یگان بار بخواند و در شب چهار شنبه چهار رکعت در هر رکعت بعد از فاتحه
اخلاص چهل بار و در شب پنجشنبه هشت رکعت چهار سلام در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص معوذتین یگان یگان بار
و بعد از سلام صد کرت بگوید لا الٰه الا الله الملک الحق المبین محمد رسول الله و نیز در هر رکعت عقوق
والدین در هر رکعت بعد از فاتحه آیت الکرسی و کافرون و اخلاص و معوذتین یگان یگان بار و بعد از سلام
پانزده بار درود و پانزده بار استغفر الله الذی لا الٰه الا هو الحی القیوم و اتوب الیه و اسئله التوبة
آورده اند که گذارنده این نماز مقدار هر حرفی که ذکر کرده است در آن نماز گناه او یکسان کم شود
ثواب او یک یک نوشته شود و مادر و پدر او اگر زنده باشند خوشنود شوند و در [illegible]
باشند فرشتگان بے عدد بیایند و بهر یکے ملتهای نور باشد [illegible]
و در شب جمعه دو رکعت به نیت آسانی سوال منکر و نکیر در هر رکعت بعد از فاتحه آیت الکرسی یکبار و از زلزلت
الارض سه بار و نیز دو رکعت بدین نیت مذکور در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص صد بار و بعد از این دو رکعت
دیگر بارواح مادر و پدر و یا هر نومرده که باشد در رکعتی اول بعد از فاتحه آیت الکرسی پنج بار و در
رکعت دوم آیت الکرسی و کافرون و اخلاص و معوذتین یگان یگان بار و بعد از سلام سر بر زمین نهد
و سه کرت بگوید والله غالب علی امره و ثواب این را بدان مرده بخشد در حال او را حق تعالے
خشنود گرداند و دو رکعت دیگر را گفته اند که اگر ما بین مغرب و عشا بخواند در شب جمعه از این جهان نرود
تا جای خود را در بهشت نه بیند در رکعت اول بعد از فاتحه آیت الکرسی یکبار و اخلاص بست و پنج بار
و در رکعت دوم بعد از فاتحه کافرون یک بار و اخلاص بست و پنج بار و بعد از سلام هفتاد بار لا حول
و لا قوة الا بالله العلی العظیم بخواند دیگر دو رکعت در رکعت اول بعد از فاتحه هفتاد بار اخلاص

بخواند و بعد از سلام بنشیند و بار سید الاستغفار بخواند حضرت فرموده است اگر مصلی این نماز تمام است
من از الله تعالی شفاعت خواهد خدای تعالی بدو بخشد و دو رکعت دیگر در هر رکعت بعد از فاتحه
ربنا آتنا تا آخر بخواند بنشیند و بار بعد از سلام صد بار اللهم اجرنی من النار یا مجیر بگوید پیغمبر
فرموده است که برابر هر حرفی که ذکر کرده است ثواب یک حج در نامهٔ اعمال او نوشته میشود و دو رکعت
دیگر بعد از فاتحه آیة الکرسی پانزده بار بعد از سلام سه صد بار اللهم صل علی محمد نبی الامی حضرت
رسالت پناه را در خواب بیند و ایضاً اگر بغیر این نماز بهمین وعده مذکور در شب جمعه هزار بار بخواند
حضرت را بخواب بیند و اگر کسی از برای برآمدن حاجات در شب جمعه سی صد بار بخواند حاجت او
برآورده خیر گردد و دو رکعت دیگر در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص هزار بار و اگر این نماز بعد از غسل کند حضرت را
در خواب بیند و مغیرة بن شعبه گفته است که هر که در شب جمعه این دعا را چهل و یکبار بخواند هر حاجتی
که داشته باشد تا جمعه آینده دیگر درست آید و اگر درست نیاید بر من لعنت گوید نعوذ بالله منها و عاست
سبحان القدیم الذی لم یزل سبحان العلیم الذی لا یجهل سبحان الجواد الذی لا یبخل سبحان
الحلیم الذی لا یعجل برحمتك یا ارحم الراحمین نیز اکثر مشائخان گفته اند هر که دم در دستشویی زند و
این دعای مذکور را نداند لقمهٔ او حرام باشد و ایضاً دو رکعت برای حاجت دنیا و دنیاوی
مجرب است آورده اند که امام یوسف سبنانی علیه الرحمه گفته است که من این نماز را بنیت علم میکردم
هفتاد و شاگردان من بدرجهٔ دانشمندی رسیدند و اکثر مشائخان آزموده اند نیت در هر رکعت
بعد از فاتحه اخلاص ده بار و تسبیحات رکوع و سجود هفتگان بار دو بعد از سلام سر بر زمین نهاده بار گوید
اللهم صل علی محمد و علی آل محمد و بارك و سلم علیه و ده بار ربنا آتنا فی الدنیا الی آخره بخواند و حاجت
خود را بخدای تعالی عرضه کند برآورده خیر گردد و دو رکعت پیش از ظهر برای کفایت جمله قضا از حضرت رسالت
پناه صلی الله علیه وسلم منقول است که قضاهای چهل پشت او یعنی پدر و کلان پدر و هر چند که بالا
روند تا چهل پدر او برجای شوند در رکعت اول بعد از فاتحه کافرون سه بار در دوم بعد از فاتحه
اخلاص سه بار و معلوم باد که این همه او را در شب جمعه است و در شب شنبه شش رکعت بسلام سه
رکعت بعد از فاتحه اخلاص سه بار و نیز چهار رکعت بیک سلام در رکعت اول بعد از فاتحه
کافرون یک بار در دوم بعد از فاتحه اخلاص یک بار در سوم بعد از فاتحه فلق یکبار

ل مستحب دیدن شب جمعه برای حاجت و روایات در زیارت رسول اکرم ۲

در رکعت چهارم بعد از فاتحه والناس یکبار و چون فارغ شوی در آید اول چهار رکعت سنت نماز خفتن که ثواب
او را بمجید و بعید گفته اند ما ان را در قلم نیاوردیم که درین مختصر نگنجد بلکه از قیام اللیل نیز این را بعضی افضل
گفته اند در رکعت اول بعد از فاتحه آیت الکرسی بخواند و بعد از آیت الکرسی این آیتها متصل بهم
میر بخواند لا اکراه فی الدین تا هم فیها خالدون الم تر الی تا واللہ لا یهدی القوم الظالمین و در رکعت دوم
بعد از فاتحه آمن الرسول تا آخر بخواند و در سوم آخر سوره حشر بخواند و در رکعت چهارم بعد از فاتحه
هو اللہ الذی لا اله الا هو تا هو العزیز الحکیم بخواند و بدانکه آورده اند هر که تشدید مصور نگذارد کافر گردد
و نمازش تباه شود و بعد از ادای فرض عشا دو رکعت سنت در رکعت اول بعد از فاتحه فلق یکبار
در رکعت دوم بعد از فاتحه والناس یکبار بعد چهار رکعت سنت بنیت قیام اللیل و نماز حاجات نیز گویند
در رکعت اول بعد از فاتحه آیت الکرسی سه بار و در رکعت دوم بعد از فاتحه اخلاص سه بار و معوذتین یکبار
و بعد از تشهد در رکعت سوم چون اول در رکعت چهارم چون ثانی و اگر در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص
چهار بار بخواند نیز رواست و بعد از سلام بست تکبیر یا کریم گوید و سر بسجده نهاده سه کرت این دعا بخواند
سبحان القدیم الذی لم یزل سبحان العلیم الذی لا یجهل سبحان الحی الذی لا یموت سبحان الحلیم الذی لا یعجل
و حاجت خواهد و عرض کند برآورده شود و نیز چهار رکعت برای قیام اللیل و حاجت در رکعت اول بعد
از فاتحه کافرون یکبار و در دوم بعد از فاتحه اخلاص یکبار و در سوم بعد از فاتحه فلق یکبار و در چهارم
بعد از فاتحه والناس یکبار و سر بسجده نهد صد بار یا حی یا قیوم برحمتک استغیث حاجت خود عرض کند
مجرب ست که برآورده نمیگردد و بعده دو رکعت بارواح ام المومنین لی عائشه در رکعت بعد از فاتحه
اخلاص سه بار آورده اند که لی عائشه از حضرت رسالت پناه صلعم سوال کرد که یا رسول اللہ من فرزند ندارم
چگونه باشد فرمود هر که این نماز ادا کند او از فرزندان شما باشد و در ادای قیامت شفاعت او را بخشند و الغرض
دو رکعت نقصان و تقصیر نماز در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص سه بار بخواند جمله تقصیرات او را جبر شود
و کمال پذیرد و دو رکعت دیگر در رکعت اول بعد از فاتحه آمن الرسول یکبار و اخلاص پانزده بار و در
رکعت دوم بعد از فاتحه آخر سوره کهف از ان الذین آمنوا و عملوا الصالحات تا آخر و اخلاص پانزده بار
بار دیگر این را نیز حفظ ایمان گویند این چهار رکعت نماز سعادت آورده اند که در هر شب ادا کند از ان
در هفته و الا در هر ماه و الا در هر سال و الا در تمام عمر که مرورا کافی ست و اگر این نماز را بعد از خفتن

وضو او اکند یعنی وضو کند و تحیت وضو بگذارد و باز وضو کند و باز تحیت وضو بگذارد و همچنین هفت کرت هر حاجتی که داشته باشد بلشک روا گردد اما باید که در جائی کند که او را کسی نبیند و فقیر در هر شب این را ترک نمی کند و در رکعت اول بعد از فاتحه اخلاص ده بار و در دوم بعد فاتحه بست بار و در سوم سی بار و در چهارم چهل بار و بعد از سلام پنجاه و یکبار صلوة فرستد و پنجاه یکبار سید استغفار گوید کما ذکرنا فی هذا الفصل و پنجاه و یکبار لاحول ولا قوة الا بالله العلی العظیم بخواند و سر بسجده نهد و هفتاد بار یا وهاب گوید و اگر سر برنه نهند فضل ست و یکبار گوید اللهم اسدنی لسعادة الدنیا والاخرة برحمتك یا ارحم الراحمین

ذکر تسبیح نماز خفتن آورده اند که بعد از عشا سورة تبارک الذی بیده الملک بخواند چون در گور نهندش منکر از و سوال کند و گوید او را منع کند که این شخص سورهٔ تبارک عقب عشا میخواند نمیتوان پرسید و شاید که سورهٔ فاتحه نیز یکبار بخواند و شش آیت از اول کلام الله تا و ما هم بمومنین و آیة الکرسی تا خالدون و آمن الرسول و آیت شهد الله انه لا اله تا سریع الحساب و بعده قل اللهم مالک الملک تا بغیر حساب و این در سورهٔ آل عمران ست و شاید که این مقدار از کلام الله در عقب هر نماز بخواند و ایضاً باید که در عقب هر خمس صلوة این آیها بخواند که ثواب ایشان از حد و عد بیرون ست و در قلم تحریر و زبان تقریر نگنجد فسبحان الله حین تمسون و حین تصبحون تا رب العلمین بخواند و در خفتن شاید که بعد از پنج گنج صد بار کلمهٔ تمجید و صد بار درود و صد بار اخلاص و غیر ها من المذکورین بخواند و در خبر ست که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم با امیر المومنین مرتضی علی رضی الله عنه گفت که یا علی تا ختم قرآن نکنی و طواف خانه کعبه نکنی و مهمانی جملهٔ پیغمبران بجا نیاری و بجملهٔ کافران شیاطین غزا نکنی و جملهٔ امت من از حق تعالی نخواهی و هزار رکعت نماز ادا نکنی ترا لازم و واجب است که بخوابگاه نروی آورده اند که مرتضی علی بغایتی عاجز شد و گفت که یا رسول الله فقیر را این مقدار امکان از کجا باشد حضرت فرمود که من بیان کنم اول چهار کرت فاتحه خوانی ثواب حج یابی و چون دوازده کرت اخلاص بخوانی ختم قرآن کرده باشی و چون ده کرت کلمهٔ تمجید بخوانی بجملهٔ کافران و شیاطین غزا کرده باشی و چون ده کرت درود بخوانی جملهٔ پیغمبران را مهمان کرده باشی و چون ده کرت اللهم اجرنا من النار گوئی تمام امت من از الله تعالی خواسته باشی و چون ده کرت سبحان الله المعز ما یشاء بقدرته و فعال لما یرید بعزته بخوانی هزار رکعت نماز گذارده باشی آورده اند

که یکی از زنان سنگلو کار بخود قسم یاد کرده گفت شوهر نگیرم مگر کسی را که هر شب هزار رکعت نماز بگذارد و
در ان میان جوانی گفت که من میگذارم بعد از عقد چون نکاح کرد جوان بغیر از فریضه نوافل بجا نمی آورد
زن گفت چرا عهد را بیوفا کردی گفت بیوفا نکرده ام بلکه هر شب میگذارم که در حدیث صحیح خوانده ام
که این آیت مذکوره را کسی هر شب خواند ثواب هزار رکعت نماز می یابد و ایضاً شاید که هفت بار گوید
حسبی الله الذی لا الٰه الا هو رب العرش العظیم ده کرت آیت الکرسی بخواند ده کرت
اخلاص بخواند و علی هذا القیاس شاید که نزدیک بامداد نیز این را بخواند آورده اند که از جمله
بلاها و آفتها و از شر ظالمان و از فتنه آخر زمان ایمن باشد و ایضاً در بامداد و شبانگاه شاید
که هفت بار گوید یا مالک یوم الدین بحق ایاک نعبد و ایاک نستعین هر حاجتی که داشته باشد
برآورده خیر گردد گویا که او را بدوزخ کاری نیست و ایضاً از برای کفایت مهمات هر دو جهانی باید
بخواند یا الله یا رحمن یا رحیم یا غفور یا حنان یا منان یا سلطان یا سبحان یا دیان یا شکور
یا ذا الجلال و الاکرام برحمتک یا ارحم الراحمین و دیگر بعد از نماز شام شاید که پیش از انکه بکسی
سخن بکنند هفت بار بگوید اللهم اجرنی من النار اگر در ان شب بمیرد از آتش دوزخ خلاصی یابد
و اگر در روز گوید اگر در ان روز بمیرد نیز خلاصی یابد و شاید که میان مغرب و عشا خواب نکند آورده اند
که در دوزخ آبی است نهایت سیاه و بدبوی که اگر قطره از ان آب در دنیا آید تمامی دریاهای
عالم بدبوی و تلخ شوند تا هر که از ان دریاها بچشد بمیرد و آن آب نصیب کسی باشد که میان مغرب
و عشا خواب بکند و ایضاً فرشتگان بعد از نماز عشا دفترهای اورا از نیک و بد بآسمان برند و عرضه
کنند پس چون کسی در ین حالت خواب کند آن فرشتگان گویند به نعت خدا باشی و میان
بهشت و دوزخ معلق گردی چنانکه مایان را معلق ساختی برخیز و عشا ادا کن تا مایان نیز راهی
شویم و ایضاً حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و سلم فرموده است هر که در ین حالت خواب کند
آتش دوزخ مقدار یک گز به نزدیک او میرسد در زمین اما چون حکم خدا این است میگرد دآورده
اند که دو جوانان از ین حدیث انکار نمودند و در خواب رفتند و چون بیدار شدند گفتند
که یک گز زمین را در زیر خود بکاویم تا نه بینیم آورده اند که چون یک گز زمین بشکافتند آتش چنان
شعله زد که هر دو ایشان سوخته و گداخته ناچیز گشتند و در رکعت نماز بعد از قیام اللیل و این را نیز

نماز حاجات گوید و اگر در شب قدر بگذارد و ثواب شب قدر بیابد که هر شب را شب قدر داند و بگذارد
در رکعت اول بعد از فاتحه اخلاص سی بار و در رکعت ثانی چون در اول او کند و چون کسی بخواب
میرود شاید که بطهارت باشد والا شاید که تجدید وضو بکند والا تیمم را البته ترک نکند و بعد از تحیه وضو
بستر رود و سه کرت بگوید استغفر الله الذی لا اله الا هو الحی القیوم و اتوب الیه و پیغمبر علیه السلام
فرموده است هر که این سید استغفار در این حالت بخواند آمرزیده شود و گناه او اگرچه بمانند کف دریا
و شمارهٔ ریگ عالج و شمار ورق درختان و شمارهٔ روزهای و شبهای دنیا بوده باشد و عالج نام
ولایت است که ریگ دران بسیار است و شاید که نزدیک بالین خود بایستد و آمن الرسول بخواند
و چون بر بستر خود بنشیند اخلاص و قل هو الناس را سه گان بار بخواند و بر تنهای خود بدمد و بمالد
بر اندام خود از حرکت شیطان خلاص یابند و باید که بر پهلوی راست خواب کند و روی بقبله دارد و اگر
زن باشد پشت بقبله خواب بر پهلوی چپ و چون سر بر بالین برد سورهٔ کافرون آغاز دو لکم
دینکم دلی دین بدو رنهادن تمام کند و چون سر بر بالین نهد دست راست بر سینه نهد و صد بار السباعث
گوید دل او زنده باشد و اگر باوضو خفته باشد زود تر بیدار خواهد شد آورده اند که چون بنده مومن با وضو
خسپد ارواح اورا فرشتگان بالا برند در زیر عرش سجده میکنند و در وقت بیداری برگشته باز می آیند
فاما چون بی وضو خسپد ارواح او را بالا راه ندهند بلکه پایان فرستندش و باید که بگاه تر بخیزد و نماز تهجد
او کند و باز در خواب رود که پیغمبر فرموده است صلی الله علیه وسلم الصلوة بین السونین و اگر قوت این
ندارد پس پیش از طلوع صبح صادق بخیزد و پیغمبر فرموده است که اگر مقدار دو تسبیح میان نماز صبح صادق
کسی پیشتر برخیزد و نیز افضل است و چون کسی از خوابگاه بیخیزد باید که به پهلوی راست برگردد و بعد از آن
بنشیند و بر دیوار خانه و یا کوزه و یا بستر تیمم کند و بگوید الحمد لله الذی احیانا بعد ما اماتنا و الیه النشور
طلبه النشور رضینا بالله تعالی ربا و بالاسلام دینا و بمحمد صلی الله علیه وسلم
نبیا و برسولا و ده کرت اعوذ بالله من الشیطان الرجیم بسم الله الرحمن الرحیم و ده کرت کلمه طیبه
گوید آورده اند که آدمی را سیصد و شصت رگ در دل است و بر هر رگ ده ده شیاطین او نشسته اند
پس چون علی الصباح کسی کلمه طیبه شهادت گوید و سه کرت بتجدید و سه کرت اللهم انی اعوذ بک من ان اشرک بک شیئا و انا اعلم و استغفرک لما لا اعلم به تبت عنه و رجعت عنه و قل لا اله الا الله محمد رسول الله

وسه کرت سید استغفار گوید وسه کرت ربنا ظلمنا انفسنا وان لم تغفر لنا وترحمنا لنکونن من الخاسرین
وسه کرت رب انی ظلمت نفسی فاغفرلی فانه لایغفر الذنوب الا انت و در مفتاح الجنان
آورده است که در خبر است از حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم که حق تعالی میگوید که قریب
ترین بمن از ان کس نیست که در سجده همین آیت مذکور بخواند و ایضاً مفت کرت گوید ربنا
ما خلقت هذا باطلا سبحانک فقنا عذاب النار ربنا انک من تدخل النار فقد اخزیته وما
للظالمین من انصار ربنا انا سمعنا منادیا ینادی للایمان ان امنوا بربکم فامنا ربنا
فاغفرلنا ذنوبنا وکفر عنا سیاتنا وتوفنا مع الابرار ربنا واتنا ما وعدتنا علی رسلک ولاتخزنا
یوم القیامة انک لاتخلف المیعاد آورده اند هر که این آیتها را دران حالت بخواند
هرگز فرزندان او را حق تعالی محتاج کسی نکند و آیت آخرین ایشان اگر کسی در اوقات تکرار کند در دای
قیامت هیچ گناه ماخوذ نشود و این آیتها در سوره عمران است نزدیک سوره نساء و یک کرت گوید
ربنا افرغ علینا صبرا وثبت اقدامنا وانصرنا علی القوم الکافرین یک بار ربنا اغفرلنا ولاخواننا
الذین سبقونا بالایمان ولاتجعل فی قلوبنا غلا للذین امنوا ربنا انک رؤف الرحیم
وسه کرت لا الٰه الا انت سبحانک انی کنت من الظالمین فاغفرلنا ذنوبنا کلها صغیرها
او کبیرها سرا وعلانیة ظاهرا وباطنا بعده بگوید الٰهی بحرمت توبه و استغفار محمد رسول الله
صلی الله علیه وسلم و بحرمت توبه استغفار مهتر آدم علیه السلام سه کرت گوید صلوات الله علی آدم
علیه السلام آورده اند هر که هر روز سه کرت صلوات بر آدم فرستد هیچ گناه در وجود او نماند و بحرمت
توبه و استغفار مهتر موسی علیه السلام و بحرمت توبه و استغفار مهتر داود علیه السلام و بحرمت توبه استغفار مهتر
ایوب علیه السلام الٰهی بحرمت توبه و استغفار جمیع انبیا و رسل توبه و استغفار این عاصی جانی قبول
کنی وسه کرت گوید ربنا تقبل منا انک انت السمیع العلیم الٰهی بحرمت آنکه زلت و لغزش
انبیا عفو فرموده گناهان صغیره و کبیره این عاصی جانی عفو فرمائی وسه کرت گوید واعف عنا
واغفرلنا وارحمنا انت مولانا فانصرنا علی القوم الکافرین الٰهی بحرمت انبیا و رسل آنکه زلت و لغزش
نگرفتی این عاصی جانی را بگناه صغیره و کبیره نگیری وسه کرت گوید ربنا لاتؤاخذنا ان نسینا او اخطانا
ربنا ولا تحمل علینا اصرا کما حملته علی الذین من قبلنا ربنا ولا تحملنا ما لا طاقة

لنا به واعف عنا واغفر لنا وارحمنا انت مولٰنا فانصرنا علی القوم الکافرین وسہ کرت
گوید اللّٰھم اجعلنی محبوبا فی قلوب المؤمنین وبلغنی عمری الی مائۃ وعشرین سنۃ من غیر علۃ وہرم
واگردہ کرت گوید افضل باشد و پنج کرت ہمان دعائی مذکور کہ در فصل وضو عقب این دعا گفتہ ام بخواند
واعبد ربک وان عیسے عبد اللّٰہ وابن امتہ کلمتہ وان الجنۃ حق والنار حق برحمتک یا ارحم
الراحمین پس چون از جابر خیزد اول کفش را بفشاند تا مار و کژدم در باشد چون آن شود اول پای چپ
بردارد و سائر آداب او در فصل وضو گفتہ ام و چون از در برآید گوید اللّٰھم اعصمنی فی دینی ودنیای
والاخرۃ و چون از وضو فارغ شود در حال تحیت وضو بگذارد و در رکعت اول بعد از فاتحہ اخلاص سہ بار
و در رکعت ثانی چون اول بعد ازان دو رکعت دیگر در ہر رکعت بعد از فاتحہ اخلاص پنج بار و چون ازین
فارغ شود ہزار کرت گوید یا بدیع العجائب و ہزار و یک کرت یارب یارب و چہل کرت یا کریم و سر بر زمین نہند
وایند عا بخواند اللّٰھم یا خالق النور خفتہ نہ مشغول این عم کنی از دل یاد و در بحرمت آن پیر کہ در دون
مہارست و پاشنہ پائش در دہن مارست بشب و روز مشغول بطاعت جبارست بحرمت یا اللّٰہ یا اللّٰہ
یا اللّٰہ یا رحمٰن یا رحمٰن یا رحیم یا رحیم یا رحیم یا رحیم یحیی لا الہ الا اللّٰہ محمد
رسول اللّٰہ برحمتک یا ارحم الراحمین آوردہ اند کہ مصلی این نماز و خواندہ این دعا ہر حاجت
کہ داشتہ باشد برآوردہ گردد و بعد ازان دو رکعت دیگر نہ بگذارد و ثواب او را در جنت الفردوس باید دید کہ از
صد و عدد بیرون ست و از غایت مرتبہ گذشتہ است و در رکعت اول بعد از فاتحہ آیت الکرسی یکبار و کافرون
چہار بار و در دوم بعد از فاتحہ اخلاص دہ بار آوردہ اند کہ چون حضرت رسالت پناہ صلی اللّٰہ علیہ وسلم
ثواب این بجد گفت یاران گفتند یا رسول اللّٰہ اگر فوت شود چہ باید کرد گفت کہ سنت نماز فجر را بدین
طریق بگذارد و ہمان ثواب روزیش گردد و بعد دوازدہ رکعت نماز تہجد بگذارد و اما سبکدست بگذارد و در ہر رکعت
بعد از فاتحہ اخلاص پنج بار بعد از ہر رکعتین درود گوید اندکی مراقبہ در ذکر و فکر نیز بکند و بداند کہ
در نماز تہجد اقاویل بسیار ست بعضے در رکعت اول بعد از فاتحہ آیت الکرسی یکبار و درود آمن
الرسول یکبار و بعضے در ہر رکعت بعد از فاتحہ الم نشرح لک صدرک یکبار و اگر چہار رکعت بیک سلام بکنند
پس در ہر رکعت بعد از فاتحہ اخلاص سہ بار بخواند و اگر خواہد در رکعت اول بعد از فاتحہ یکبار اخلاص و در
دوم اخلاص دوم و اخلاص در سوم سہ بار اخلاص ہمچنان تا دوازدہم رکعت دوازدہ اخلاص شود و اگر خواہد بدوازدہ

مسئلہ در بیان فرائض نماز تہجد ۱۲

ربنا مذکور بگذارد و در رکعت اول بعد از فاتحه ربنا تقبل منا انک انت السمیع العلیم و در دوم ربنا اتنا فی الدنیا
حسنة و فی الاخرة حسنة و قنا عذاب النار و در سوم ربنا لا تزغ قلوبنا بعد اذ هدیتنا و هب لنا
من لدنک رحمة انک انت الوهاب و در چهارم ربنا انک جامع الناس لیوم لا ریب
فیه ان الله لا یخلف المیعاد هر که این آیت همیشه بخواند در روز یکبار بخواند همیشه قلاش
باصالحان بود و در پنجم ربنا لا تؤاخذنا تا آخر بخواند و در ششم ربنا امنا بما انزلت و اتبعنا
الرسول فاکتبنا مع الشاهدین و در چهار رکعت دیگر همان چهار ربنا مذکور که تا آخر سورهٔ عمران است
گفته ام و در دو رکعت دیگر همان ربنا مذکور که بعد از ایشان گفته ام و بدانکه نماز تهجد را ثواب از حد
بیرون است اما گفته اند که چون مصلی این نماز سراز لحد بر دارد در روز حشر دوازده کس برابر این دوازده
رکعت در پیش او استاده باشند چهار پیغمبران مرسل اول آدم صفی الله دوم ابراهیم خلیل الله سوم
موسی کلیم الله چهارم عیسی روح الله پنجم محمد رسول الله و چهار فرشته مقرب اول ایشان جبرئیل دوم
مهتر میکائیل سوم مهتر اسرافیل چهارم مهتر عزرائیل صلوات الله علیهم اجمعین و چهار خلفاء الراشدین
اول ایشان چون ابو بکر صدیق بن قحافه دوم عمر خطاب سوم عثمان چهارم علی ابن ابی طالب
رضوان الله علیهم اجمعین و ببرکت شرافت دیدار ایشان از جملهٔ هولهای قیامت خلاص یابد و به بهشت
برسد آورده اند که جنید بغدادی قدس سره را کسی در خواب دید که چه چیز بشما نفع کرد گفت نمازی
که در شب میکردم و بدانکه نماز تهجد بر حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم فرض بود و بر امت
نفل ایار طالبی که دم از سالکی و طالبی زند او را واجب ست و در ترک اثم بلکه آورده اند کسیکه
وردی و اوراد خود را بی عذر ترک دهد از شومیت او آن ولایت تمام خراب گردد و الا اهل آن
قریه و الا آن خانه و الا خودش مطلق ضرر یابد چنانکه شیخنا شیخ الاسلام و المسلمین شیخ سید ترمذی
قدس سره روزی از جانب مسجد وقت صبحی برخاست و بجانب خانه خود میرفت و فرزندش میان مصطفی
قدس سره با او همراه بود و مصلی او در دست گرفته میرفت چون حضرت شیخ در تنگنای رسید بحکم الهی
میان دو گاوست جنگ افتاد تا که یکی را زبون کرده پیش راند و بر شیخ چنان هیبتش که تمام حدود پشاوری
و بینی شیخ جراحت شد چون حضرت بخانه آمد یادش آمد و فریاد برآورد که من دانستم که امروز بر من بلا
خواهد رسید چون میان مصطفی پرسیدش چه بود گفت ای جان پدر بدانکه امشب از نصف شب بیدار

نماز تہجد را فوت کردم تا بچنین حال رسیدم والصیغا مادر این فقیر سقی اللہ ثراہا دجعل الجنۃ مثواہا را
خاصیت این بود کہ دایم المدام میگفت یارب فرزندانم را بہ سیرت نیکان دار والا عمرشان کوتاہ کن در
کتبہا نیز ہمچنان نوشتہ دیدم کہ مادر و پدر در حق فرزند چنان دعا کنند پس معلوم شد کہ انچہ برکت
ہر دو جہانے باین فقیر رسیدہ است از دعای مادر است روزے علی الصباح چون بر دلش نگاہ کردم دیدم کہ
خشم راست او کبود محض بود پرسیدم کہ ای مادر مشفق حال چیست گفت ای جان مادر چون معلوم شما ہست
کہ پدر من مرد نادان و سحر خیز بود از ایام طفولیت کہ بنماز استادہ و با او ہمراہ نماز تہجد میگذاردم تا این
زمان ترک بغیر عذر نکردہ ام اما در این شب دخترک شما را در بغل داشتم چون بوقت سحر میخواستم کہ برخیزم
گریہ کرد آہستہ آہستہ او را قرار میکردم چشمان باز می غنودم و درین حالت انگشتی با دیدم و شخصی را
ندیدم کہ آمد و در چشمانم زد کہ چشمت بہ آید چہ می پوشی برخیز کہ بعد از چہار سال وفات خواہی یافت
چون دران سال چہارم وفات شد ہمان چشمش ہنوز کبود بود و بعد از نماز تہجد سر بر زمین نہد و صد و
یازدہ بار یا صمد گوید حشر او با صدیقان باشد و صد بار گوید سبحان اللہ العزیز العلیم و بحملہ استغفر اللہ
ربی من کل ذنب و اتوب الیہ و صد بار استغفر اللہ الذی لا الہ الا ہو الحی القیوم و اتوب الیہ
و اسئلہ التوبۃ و صد بار کلمہ طیبہ و بعد ازان دو رکعت نماز دیگر صلوۃ العاشقین در رکعت اول بعد از
تکبیر ثنا تا لا الہ غیرک بگوید پنج دم اللہ اللہ بگوید سر چند کہ تواند و بعد از تعوذ و تسمیہ فاتحہ بخواند و بعد
از فاتحہ پنج بار باخلاص بعدہ بسہ دم اللہ اللہ گوید کہ تکلیف تمام بکند و در نفس گرفتن در رکوع بعد از تسبیح
رکوع بسہ دم اللہ اللہ گوید و بقومہ آید بسہ دم اللہ اللہ گوید و بسجدہ رود و بعد از تسبیح سجدہ بسہ دم اللہ اللہ گوید
و بجلسہ آید بسہ دم اللہ اللہ گوید و در سجدۂ دوم بعد از تسبیح بسہ دم اللہ اللہ گوید در رکعت دوم قبل از فاتحہ پنج دم
اللہ اللہ گوید و الباقی کالاولی بعد از سلام سر بسجدہ نہد و این رباعی بخواند رباعی عشق تو رفیق راز من باد ۔۔۔
زخمہ نہ چنگ نواز من باد ۔۔۔ از سرمۂ عشق تو سرمہ دہ مرا ۔۔۔ این سرمہ دہ مرا نواز من باد ۔۔۔ باید کہ چند
کرت این را تکرار کند خیبت حق جوید و در اداء این نماز خود را ماسوی اللہ را در فروانیت او مستغرق
و اسیر داند و بادی دبرا او گذارد و بعد ازین چہار رکعت نماز تحیت بگذارد و در رکعت اول بعد از
فاتحہ صد بار یا اللہ و در دوم بعد از فاتحہ صد بار یا رحمن و در سوم بعد از فاتحہ صد بار یا رحیم و در چہارم
بعد از فاتحہ صد بار یا ودود و بعد از سلام این درود بگوید اللہم صل علی محمد و علی ال محمد بارک

وسلم علیه وصل علی جمیع الانبیاء والمرسلین وعلی ملئکة المقربین وعلی عباد الله الصالحین وعلی
اهل طاعتك اجمعین وارحمنا معهم برحمتك یا ارحم الراحمین اللهم صل علی محمد وعترته کما تحب وترضی لکل معلوم لك
واین دعا بخواند بسم الله الرحمن الرحیم - اللهم احینی محبا لك وامتنی محبا لك
واحشرنی تحت اقدام احبابك وصلی الله تعالی علی خیر خلقه محمد
وآله اجمعین واین نماز اگر بعد از عشا برای حاجات بگذارد آمرزیده است وبدانکه این دو
نماز مقید بوقت نه اند اما چون حاجت فقیر بود که درین حالت میکرد وبیان کردم وبعد از نماز مجبین
نیز این دعا بخواند اللهم ارزقنی حبك وحب من یحبك وحب کل عمل یبلغنی حبك ونیز صباحا ومساءً این دعا را
تکرار کند دعا امنیت اللهم ارنا الحق وارزقنا اتباعه وارنا الباطل باطلا وارزقنا اجتنابه آورده اند
که حضرت رسالت پناه این دعائی مذکوره را بسیار تکرار میکرد وبدان الغرض که حضرت رسالت پناه
صلی الله علیه وسلم همیشه در حقیقت بود وباطل را بروکار نبود مگر انیکه هرچه ماسوی الله است باطل
است پس حضرت از ماسوی او اجتناب طلب میکرد تا بالی مع الله وقت لا یسعنی فیه ملك
مقرب ولا نبی مرسل همیشه باشد وازینجا در آوان استغراق گفتی اذا الاشیاء کما هی چنانکه تو توئی وتمام اشیان
نتواست وهرچه هست هستی تواست مرا بنمای ونیز بگوید اللهم ارزقنی حلالا طیبا واستعملنی عملا
صالحا برحمتك یا ارحم الراحمین وبعد ازین بدانکه در شرح مشارق است که عابدان را بانتباه شاق
هست وتهجد را بعد از تهجد ادا میکنند وعارفان را بحیات اعتمادی نیست در اول شب می کنند
آورده اند که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم وتر را سه رکعت میکرد اول بعد از عشا در مسجد
میکرد وبعده در خانه میکرد وبعده در آخر شب بعد از تهجد میکرد وچون در اول شب بعد از وتر فارغ
شود باید که دو رکعت نشسته بگذارد وکه آنرا التحیلا للوتر گویند در رکعت اول بعد از فاتحه اذا زلزلت
الارض یکبار ودر دوم الهکم التکاثر یکبار ونیز دو رکعت دیگر در رکعت اول بعد از فاتحه آیت الذین
تا سریع الحساب ودر رکعت دوم بعد از فاتحه ربنا امنا بما انزلت واتبعنا الرسول فاکتبنا مع الشاهدین
آورده اند هر که در اول شب هزار بار یا الله یا الله گوید آمرزیده شود واگر ده هزار بار بگوید ولی صالح
گردد واگر سه هزار بار گوید واصل حق گردد وایضا شیخ شهاب الدین قدس سره گفته است هر که
سه نوبت یا الله گوید هر حاجتی که داشته باشد برآورده گردد ونیز هر که بعد از نمازی که او را فقیر اند

مسلمان دریابان نوابان نمازهای پنجگانه وقت
مسلمان دریابان نوابان نمازهای پنجگانه وقت

ومقید بوقت نیستند بل فی کل حین والساعات از روز و شب میتوان بجا آورد اما افضل انست
که در شب ادا کند اول چهار رکعت نماز فاکرین در هر رکعت بعد از فاتحه آیت الکرسی پنج بار و از شهد الله
تا سریع الحساب نه بار لا اله الا الله صد بار در رکوع بعد از تسبیح لا اله الا الله چهل بار و بعد از
تسبیح و تحمید در قومه نیز چهل بار و در سجده بعد از تسبیح نیز چهل بار و در جلسه نیز چهل بار و در سجده دوم
بعد از تسبیح نیز چهل بار و مصلی این نماز را شایان ست که دست از خود و ما سوی الله بشوید و آنرا
برای او ادا کند و از زحمت بود خود را نجات دهد و نداند ادا کننده و ادا کرده شده برای او یکی یکی
در لا اله نفی کل و ماسوی در الا الله اثبات چیزی کند متکلمان گفته اند که لا معبود الا الله و صوفیان گفته اند
لا موجود الا الله **و دیگر** چهار رکعت نماز کن فیکون از برای مهمات دین و دنیا وی در رکعت اول
بعد از فاتحه افوض امری الی الله صد بار و در رکعت ثانی بعد از فاتحه الا الی الله تصیر الامور صد بار در
سوم بعد از فاتحه نصر من الله و فتح قریب صد بار در چهارم بعد از فاتحه انا فتحنا لک فتحا مبینا
صد بار و بعد از سلام غفرانک ربنا و الیک المصیر صد بار بعد از سر بزمین نهد و صد بار
استغفر الله گوید و حاجت خود عرضه کند بر آورده شود بحکم باری تعالی چهار رکعت نماز حاجات
در هر رکعت سوره فاتحه چهل و یکبار و اخلاص یکبار بعد از سلام خدا است بزمین نهد و چهل و یکبار گوید یا حی یا قیوم
باز خد چپ بزمین نهد چهل و یکبار گوید و عنت الوجوه للحی القیوم و حاجت خود را عرضه کند
و دیگر چهار رکعت نماز اگر حاجت دنیا وی داشته باشد در روز ادا کند و اگر حاجت دینی باشد
در شب ادا کند در هر رکعت بعد از فاتحه انا انزلناه آخر ست بار و تسبیح رکوع سبحان الله العظیم و بحمده
ست بار و در سجده سبحان ربی الاعلی و بحمده ست بار و بعد از سلام ست بار استغفر الله الذی
لا اله الا هو الحی القیوم غافر الذنب و ساتر العیوب و التوب الیه من شرور انفسنا و من سیات اعمالنا
و سر بزمین نهد حاجت عرضه کند بر آورده گردد و **دیگر** چهار رکعت نماز استغفار که کفایت گناهان
صغیره و کبیره است و در هر رکعت بعد از فاتحه ربنا ظلمنا انفسنا و ان لم تغفر لنا و ترحمنا لنکونن من الخاسرین
هفت بار و در آخر بار انه غفور رحیم و بعد از تسبیح رکوع نیز ده بار انه غفور رحیم گوید و بعد از تسبیح و تحمید
قومه نیز ده بار گوید و در هر دو سجده بعد از تسبیح نیز ده بار و در جلسه نیز ده بار و بعد از سلام بگوید
استغفر الله الذی لا اله الا هو الحی القیوم و اتوب الیه و اسأله التوبة صد بار و سر بزمین

نهند دوده بار گویند اللهم انی استغفر الله ربی من ذنب اذنبته عمداً او خطأ سراً و علانیة و اتوب الیه
من الذنب الذی اعلم و من الذنب الذی لا اعلم انک انت علام الغیوب و
غفار الذنوب و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم و در خبرست که حضرت رسالت
پناه فرمود صلی الله علیه وسلم مر یاران را که نماز را می باید که بمانند یا گزارید و بحضور دل او اکینه و الا نه
درست نیفتد یاران گفتند یا رسول الله بمانند نماز شما نماز یاران چگونه باشد حضرت فرمود صلی الله علیه
وسلم که مرکه بعد از هر نماز این دعای مذکور را بخواند نماز او چون نماز من باشد در قبولیت و دیگر چهار رکعت
نماز عصر را چون عصر بوستان افروز را گویند پس آورده اند که چون مصلی این نماز بمیرد فرشتگان طبقهای
نور با لوان نعمتها در دست گرفته بر گرد او حاضر شوند و گل و ریحان و دُرّ و جواهر و مشک عنبر بر گورش
پاشند تا که از برکت او تمام اهل مقبره خوشبو شوند در هر رکعت بعد از فاتحه آنا انزلناه ده بار و ده بار
کلمه تمجید و بعد ازان در رکوع و سجود و قومه و جلسه چون نماز استغفار ده کرت کلمه تمجید بگوید و چون
در قعدهٔ اخیره تشهد تمام کند سر بر زمین نهد ده بار سوره فاتحه ده بار آنا انزلناه تا آخر و سی و سه
بار کلمه تمجید بخواند سر بردارد و یکبار درود گوید و سلام دهد و دیگر چهار رکعت نماز تسبیح در رکعت
اول بعد از ثنا آنا لا آخر یک پانزده کرت کلمه تمجید گوید بعده تعوذ و تسمیه گوید فاتحه بخواند و اخلاص
یکبار و معوذتین ده ده بار بخواند یازده بار کلمه تمجید گوید پس بعد ازان چون عصر در رکوع و سجود و قومه
و جلسه تمجید گفته باشد ده بار و هر همه تسبیح سه صد بار یعنی تمجید میشود و بعد از تشهد اخیره و درود
این دعا بخواند اللهم انی اسالک توفیق اهل الهدی و اعمال اهل الیقین و مناصحة اهل التوبة و عزم
اهل الصبر و وجد اهل الخشیة و طلب اهل الرغبة و تعبد اهل الورع و عرفان اهل العلم حتی اخافک
اللهم انی اسالک مخافة تحجزنی عن معاصیک حتی اعمل بطاعتک عملا استحق به رضاک حتی اناصحک
فی التوبة خوفا منک و حتی اخلص لک النصیحة حبا لک و حتی اتوکل علیک فی امور حسن الظن
بک سبحان خالق النور بعده سلام دهد و بعد از سلام یکبار سبحان ذی الملک و الملکوت
سبحان ذی العزة و العظمة و القدرة و الهیبة و الجلال و الجمال و الکمال و البقاء و الثناء
و الضیاء و الاآء و الغناء و الکبریاء و الجبروت سبحان الملک الحی الذی
لا ینام و لا یموت سبوح قدوس ربنا و رب الملئکة و الروح

آورده اند که بر مومن لازم ست که این نماز در هر شب ادا کند والا در هفته والا در هر ماه والا در هر سال والا در تمام عمر بجا آرد که حق تعالی از برکت این نماز او را و مادر و پدر او را و اولاد او را آمرزیده گرداند و از آتش دوزخ نجات یابند و دیگر چهار رکعت نماز نرگس کیشی امیر المومنین عمر رضی الله عنه گفت که چون آرزو بدیدار خیر البشر میکنم در حال این نماز را بجا می آرم حضرت رسالت پناه را بخواب می بینم و امیر المومنین ابو بکر الصدیق رضی الله عنه گفت که از حضرت پرسیدم یا رسول الله چون از دیدار شریف شما محروم بمانم بچه چیز آسایم و دلاسای ما بچه شود فرمود چون آرزوی دیدار من کنید این نماز در حال ادا کنید مرا بخواب بینید در هر رکعت بعد از فاتحه سورهٔ انا انزلناه ده بار و کلمه تمجید تا اکبر پانزده بار چون سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر در رکوع روید بعد از تسبیح رکوع تمام تمجید ده بار بعد از تسمیع و تحمید در قومه تمجید تا اکبر سه بار و در هر دو سجده پنج بار تسبیح سبحان ربی الاعلی و پنج بار تمجید تا اکبر و دیگر رکعات علی هذا القیاس و بعد از سلام ده بار سورهٔ فاتحه و ده بار سورهٔ انا انزلناه بخواند و سی و سه بار تمجید تا اکبر بعده یکبار این درود گوید اللهم صل علی محمد النبی الامی کما الله محمدا عنا ما هو اهله برحمتك یا ارحم الراحمین و دیگر چهار رکعت نماز درود و معلوم باشد که نماز و درود تمام بنماز تسبیح می ماند او در آنجا کلمهٔ تمجید میگفت و درین نماز این درود بخواند اللهم صل علی محمد عبدك و نبیك و حبیبك و رسولك النبی الامی و باید که هر شب ادا کند و الا در شب جمعه البته ادا کند که بغایت ثواب است

و در خبر ست که چون بندهٔ مومن درود فرستد در سائر ایام مهتر جبرئیل همین خبر او را بحضرت رسالت پناه میرساند اگر بنده لائق باشد حضرت نیز میگوید که رحمت خدا بروی باد چون از زبان مبارک رسول الله رحمت آید آتش دوزخ نسوزد اما چون در شب جمعه بگوید الصلوة و السلام علیك یا رسول الله حضرت بگوش می شنود و بر و رحمت میفرستد و دیگر نماز حاجت آزموده است در هر رکعت فاتحه چهار بار بعده اذا جاء سه بار و اخلاص نیز سه بار و در دو بر دایت دیگر خوانده ام که یکبار فاتحه و نه بار اذا جاء و یکبار اخلاص تسبیح رکوع و سجود هفت بار گوید و این فقیر روزی بجهت حاجتی کرده بود بقول اول در حال برآمد بعده دعائی نور بخواند و استاد و عاصی بر گوار نمی حضرت رسالت پناه را جبرئیل را گفت که یا اخی جبرئیل چنانکه هیئت و صورت تو است بمن بنمای صورت خود را جبرئیل گفت یا رسول الله در بیابان بدر شو چون حضرت در بیابان رفت مهتر جبرئیل هر دو بال خود را

مسئلہ بیان نماز دیدار دیدن حضرت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم را

مسئلہ نماز

پریشان گردد از مشرق تا بمغرب رسیدند حضرت بیهوش افتاد چون بهوش آمد گفت یا اخی از شما کیست
کلان تر باشد گفت از من مهتر میکائیل کلان تر است زیرا که او را سه قصر پر است و هر یکی چون تمام
جبرئیل کانی دارد و مهتر جبرئیل گفت که اگر من بهمین میکل که مرا ست هزار سال در بینی او به پرم از طرف
بطرف دیگر او را خبر نشود حضرت فرمود یا اخی از مهتر میکائیل کسی کلان تر باشد گفت از و مهتر اسرافیل
کلان است که سه قصر پر دارد و هر پر او چون تمام میکائیل ست اگر مهتر میکائیل نظمت بخود و گرش مهتر
اسرافیل در هر رود هر گز از طرفی تا طرف دیگر نرسد حضرت فرمود از مهتر اسرافیل کسی کلان باشد
گفت مهتر عزرائیل چنانکه مذکور بالا یکدیگر واز و عرش خدای کلان ست که شصت هزار پایه دارد
واز پای تا پای دیگر چهل هزار ساله راه ست روزی حضرت رب العالمین مهتر اسرافیل التماس کرد که
یارب اگر عرش خود را بنمائی در حال خطاب حضرت عزت بدو شد که بدو به بین آورده اند که هفت هزار
سال بیک نفس پر میدا پر هایش کهنه و شکسته شده افتادند یا التماس کرد پر هایش نو دمیدند باز هفت هزار
سال پر میدا باز پر هایش افتادند باز التماس کرد باز پر هایش نو دمیدند باز هفت هزار سال پر میدا باز
پر هایش افتادند باز التماس کرد باز پر هایش نو دمیدند میخواست که باز پرد خطاب حضرت عزت
بدو رسید که به بین که چند سال پریده گفت هر سه هست و یک هزار سال گفت لیس هر سه چند بالا افتد
چون نگاه کرد تا ساق رسیده بود پس خطاب حضرت عزت در رسید که ای اسرافیل تو با این عظمت
و مدت هست و یک هزار سال پریی اما چند کرت پر هائے تو افتادند تا ساق او نرسیدی اینرا
فوق او تا ابد الاباد نرسی الحال لایق تو امنیت که فرود روی پس اسرافیل عاجز شده باز گشت
حضرت رسالت پناه گفت یا اخی جبرئیل از عرش چیزی کلان تر است گفت یا رسول الله چون عرش عظمت
خود بنا فرید خداوند تبارک و تعالی باری پیدا کرد و میان باز کرده که عرش در میان باد ای چون سپندانه
می نمود خدای تبارک و تعالی باین اسمای بدو نمود اهیت این اسمای معظم یک طرف دهان او بالا
و یک طرف پایان ماند و خشک شد و عرش چون سپندانه در کام او می نمود و فضیلت این دعا بسیار
ست اما مختصر کرده شد بسم الله الرحمن الرحیم اللهم یا من تفردت بالعز و المنوفی العز بعزتک
یا الله اللهم یا عزیز تعززت بالعزة فی عزتک یا عزیز اللهم یا جلیل تجللت بالجمال
والجلال فی جلالک یا جلیل اللهم یا جمیل تجملت بالجمال والجمال فی جمالک یا جمیل

اللهم یا واحد تو حدت بالواحدانیة فی وحدانیت وحدانیتک یا واحد
اللهم یا فرد تفردت بالفردانیت والفردانیت فی فردانیت فردانیتک یا فرد اللهم یا علیم
تعلمت بالعلم والعلم فی علم علمک یا علیم اللهم یا رفیع ترفعت بالرفعة والرفعة
فی رفعة رفعتک یا رفیع اللهم احفیظ تحفظت بالحفظ والحفظ فی حفظ حفظک
یا حفیظ اللهم یا واصل توصلت بالوصل والوصل فی وصل وصلک یا واصل
اللهم یا فاعل تفعلت بالفعل والفعل فی فعل فعلک یا فاعل اللهم یا فارض تفرضت
بالفرض والفرض فی فرض فرضک یا فارض اللهم تحلمت بالحلم والحلم فی حلم حلمک یا حلیم
اللهم یا عظیم تعظمت بالعظمة والعظمة فی عظمة عظمتک یا عظیم اللهم یا مالک تملکت
بالملک والملک فی ملک ملکک یا مالک اللهم یا قدوس تقدست بالقدس القدس
قدس قدسک یا قدوس اللهم یا رحمن ترحمت بالرحمة والرحمة فی رحمة رحمتک یا رحمن
اللهم یا رحیم ترحمت بالرحمة والرحمة فی رحمة رحمتک یا رحیم اللهم یا حنان
تحننت بالحنان والحنان فی حنان حنانک یا حنان اللهم یا منان تمننت
بالمنان والمنات فی منات منانک یا منان یا لا اله الا انت علیک توکلت والیک
انیب وصلی الله تعالی علی خیر خلقه محمد وآله واصحابه اجمعین

رود او ان خواندن این دعا دست برداشته باشد و چون تمام کند سر بزمین نهد و حاجت خواهد
رد آرد و نظر بآن الله تعالی و بهار رکعت دیگر نماز حاجت و در رکعت اول بعد از فاتحه اذا جاء نصر الله
تا آخر سیزده بار و در دوم بعد از فاتحه اذا جاء تا آخر یازده بار و در سوم بعد از فاتحه اذا جاء تا آخر ده بار
چهارم اذا جاء تا آخر نهت بار و بعد از تشهد درود و چهل و یکبار اللهم صل علی محمد و علی آل محمد
کما بارکت وسلمت علیه و چهل و یکبار حسبنا الله نعم الوکیل نعم المولی و نعم النصیر و بجانب راست سلام
دهد و سر بزمین نهد چهل و یکبار یا ذا الجلال والاکرام ده بار یا صمد ده بار یا احد و سر بردارد
و بجانب چپ سلام دهد و حاجت خویش کند برآورده شود و بحکم الله تعالی دو دیگر چهار رکعت نماز
حاجات آورده اند که حدیث حضرت قدسی حق تعالی چنان فرموده است که اگر حاجت مصلی این نماز
برآورده نکنم پس آن فرشته او را بیاشم پس بخواند در رکعت اول بعد از فاتحه آیت الکرسی سیزده بار و در دوم

سه بار فاتحه متصل با تسمیه سه بار با اخلاص و معوذتین یکبار در رکعت سوم چون اول رکعت تا چهارم
چون ثانی و چهار رکعت دیگر در هر رکعت بعد از فاتحه آیت الکرسی یکبار و اذا جاء یکبار و اخلاص دو
بار و بعد از سلام سه کرت درود گوید و سر بر زمین نهد و حاجت عرض کند و اگر دوست دارد که
بداند ای عزیز که این نماز را در شب بجا آوردن بهتر باشد زیرا که شب برای غفلت اکثر مردم
است پس بر قصد غافلان شاید که بیدار باشی و بخواب اعتماد نکنی قوله علیه السلام النوم اخ
الموت چنانکه آورده اند در کفایت و اذان که چون وقت سحر شود حق تعالی هر شب سه ندا می آید و ندا
میکند که کیست که در این وقت از من حاجت خواهد تا روا کنم کیست که از من آمرزش خواهد تا
بیامرزم کیست که از من عطا خواهد تا عطا دهم کیست که توبه کند تا قبول کنم آورده اند که چون کسی از صبح صادق پیشتر بیدار شود و برخیزد و بر حمت
مستغرق میشود و چون تا صبح بیدار نشود و میگوید علیک لعنتی یعنی لعنت من بر تو باد و چشمان
تو همیشه خواب آلوده باد و خواب تو از چشمان تو زود آنگاه دلیل این معنی کلام حق تعالی خود در آسمان
آید بدانکه حق تعالی از مکان و از جهت و جانب و رفتن و آمدن منزه است و گویند ما این را فرشتگان اند
الله چون بحکم او میگویند اضافت بدو میکنند لیکن اهل حقیقت جواب دیگر گویند چنانکه میفرماید
فرد ۞ حجی کرد سوالی که بگو حق کجاست ۞ گفتم آخر هیچی و همه جا می هیچیم ۞ یعنی ازان جهت که وجود
امکانی و قیامی بنا به و هر چه ماسوی الله اگرچه ممکن بالذات است و لکن بحسب نظر تحقیق پرتو جمال حق میدانیم مگر او
زیرا که غیر و جای و سوی جز نامی بیش نیست چنانکه گفته اند بیت کجا غیر کو تا شود غیر سوی ۞ غیر سوی
الله و الله باقی الوجود ۞ و چون احاطت با همه شیونات حیاتیه کرده الله علی کل شیء محیط
پس گوینده و شنونده و بیننده و ندا کننده و گفتن و شنیدن و دیدن و ندا کردن نمیداند مگر انرو
که خود بخود میگوید و می شنود و می بیند و ندا میکند اما این کار سر بازاست و سر کسانی است که در خلعت
مگر عارف حق و در و نشان عارفان گفته اند بیت اگر ز کوه فرو افتد آسیا سنگی ۞ نه عارف است
که از جای سنگ برخیزد ۞ زیرا که نعره انداخته و آورنده این سنگ نیست مگر حق پس هر چه از حق آید
راضی باشد و الا دعوی عارفی نکند الحال نماز را بیان کنم که در هفته ادا کرده میشود اول در رغائب
جمعه بعد از ظهر چهار رکعت در هر رکعت وه کرت فاتحه و کافرون و فلق و والناس خوانده گان بار
و بعد از سلام هفتاد بار استغفار خواند و هفتاد بار درود و هفتاد بار لا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم

وثواب این نماز نهایتی بسیار است وآنچه در نظر فقیر آمده است در شان این نماز مقدار است در قضا
بنوی صلی الله علیه وسلم وارد است که درین مختصر نگنجد و پیش از ظهر چهار رکعت نماز قضای عمری
چنان کند نیت کردم تا ادا کنم چهار رکعت نماز کفایتی نمازها که از من فوت شده اند در همه عمر در هر رکعت
بعد از فاتحه آیت الکرسی یکبار وانا اعطیناک تا آخر پانزده بار آورده اند که بعد از وفات در میان
صحابه اختلاف شد بعضے گفتند که حضرت چنان شنوده ایم که بست ساله قضا نماز او برجای شوند
بعضے گفتند چهل ساله قضای او برجای شود اما بی بی فاطمه زهرا رضی الله عنها گفت که من از
حضرت چنان شنوده ام که چهل ساله قضای او برجای شود پس پرسیدم یا رسول الله اگر این مقدار
از و فوت نشده باشد گفت از پدر و مادر او برجای شوند و تسبیح نماز جمعه بخواند یا حی یا قیوم یا ارحم
واغننی عمن سواك صد بار بخواند و برای کفایت مهمات هر دو جهان صد بار بگوید یا مسبب الاسباب یا فتاح
یا مسبب الاسباب یا فتاح لنا بالخیر یا مفتح الابواب و در شب جمعه باید که این دعای مذکور بخواند و در غریب
الصلوة آورده است اگر کسی یا نمازها بسیار فوت شده باشد در روز جمعه بعد از نماز ظهر
دوازده رکعات نماز بگذارد و سه سلام و بعد از فاتحه در هر رکعت اخلاص پانزده بار کفایت همه نمازهای
او شود و ایضا و رخبر است که عبد الله انصاری از حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم پرسید
که اگر کسی یا نمازها بسیار فوت شده باشد چه کند حضرت گفت باید که در روز دوشنبه نیت روزه
کند بوقت ضحی و در بیابان رود غسل بکند و در رکعت نیت وضو بگذارد و پنجاه رکعت نماز بگذارد و در هر رکعت
بعد از فاتحه اخلاص یکبار باید که همه نماز رکعتین بگذارد تا بست و پنج سلام شود ایضا آورده اند که شخصی
بخدمت حضرت رسالت پناه آمد و گفت یا رسول الله گناهان بسیار دارم چه باید کرد حضرت فرمود توبه کن گفت
یا حضرت گناهان من بغایت بسیار ند حضرت بخندید می گفت توبه کن و ای همی گفتی گناه بسیار دارم بعد از ان
حضرت گفت که در بیابان رو و غسل کن و در رکعت تحیت وضو بگذارد و هر چند که توانی از ده
تا بست یا بیشتر کلمه طیبه تکرار کن و توبه کن از گناهان گذشته و آینده و چون در خانه بیایی خیری
تصدق بکن همه گناهان تو بفرمان الله تعالی آمرزیده شوند و در نظر آمده است که پیغمبران اتقی
که پیش از حضرت رسالت پناه بودند هر روز امت ایشان در پیش ایشان میشد که در گناهان دیدیم که در شبهای
دنیا یک شب است که در وی همه گناه اولین و آخرین بخشیده میشوند اگر کسی در ان شب بطاعت

باشد ایشان می گفتند که آن شب او پایان پوشیده است و آن شب پیغمبری که بعد از می آید نام
او محمد علیه السلام باشد بدو خواهد نمود زیرا که گناهان امت او بسیار باشند تا در آن شب آمرزیده
شوند و چون محمد آخر الزمان صلی الله علیه وسلم مبعوث شد اصحاب پیش او شدند و گفتند که آن شب را
بما یان نمای که کدام است در آن زمان مستقر جبرئیل علیه السلام از رب الجلیل در رسید و گفت یا
رسول الله خدای تعالی بر شما تحفه و درود لطیف الوروده فرستاد و بکیازان آنکه شرده و خوشی باد شما را
و امت شما را که آن شب را لیلة البرائة نامند و آن شب بست و سوم ماه شوال است هر که از امت
شما در آن شب دو صد رکعت نماز بگذارد و بصد سلام در ماه شوال است فاتحه اخلاص یکبار یا سورة الله
به برابر هر حرفی که مصلی این نماز در این نماز یاد کرده است نیکی او نوشته شود و برابر ایشان بدی
دور شود و برابر ایشان برای او کوشکی در بهشت مهیا کنند و اگر جانور چون شتر و گاو و گوسفند
و مرغ ذبح کند برابر هر موی که بر آن جانور است چندان نیکی او نوشته شود و چندان بدی او دور شود و
چندان کوشکی برای او در جنت بنا کنند و اگر قضا ناچیزه را تصدق کند نیز علی ندا القیاس ثواب
دارد و اگر در آن شب سورهٔ روم و سورهٔ عنکبوت بخواند خواننده و شنونده را بآتش دوزخ کار
نباشد و نیز این سوره تنها را اگر در شب بست و سوم ماه رمضان بخواند نیز همین حکم دارد و در رساله
شیخ نور قطب عالم دیده ام هر که در هفته این نماز بخواند هر حاجتی که داشته باشد در خواب مبند باید
که در شب ادا کند پیش از آنکه خواب کند شش رکعت نماز در رکعت اول والشمس هفت بار
و در دوم والیل اذا یغشی هفت بار و در سوم والضحی هفت بار و در چهارم هفت بار الم نشرح
و در پنجم والتین هفت بار و در ششم انا انزلناه هفت بار و بعد این هر چه خواند اللهم یا رب ابراهیم و
موسی و رب اسحاق و یعقوب و انت یا رب منزل الصحف و منزل التوریة والانجیل والفرقان ادنی فی مناهذه اللیلة
الخ و انت یا علم ذکر نمازهای که بعضی شهای و روزهای بزرگ ادا
کرده میشود اول ذکر شب قدر بدانکه شب قدر را ازین جهت قدر گفته اند که هر چه در آن سال میشود
از زائیدن و مردن و کل مخلوقات و افعال ایشان در آن شب مقدر میکنند و نوشتگان آسمان و
زمین تمامه در آن شب و لکه معظمه جمع میشوند و آن کسان را از خلق آمرزش میخواهند که در آن
شب در طاعت و تصدق و غیر ذلک من عبادت الله مشغول باشد و در حدیث است که حضرت رسالت پناه

صلی اللہ علیہ وسلم فرمود اگر کسی تمامی دنیا را پر کند از طلا و نقره و همه را در راه حق بدهد بهتر ازان این باشد
که اگر دران شب سه کرت انا انزلناه تا آخر بخواند قال اللہ تعالی لیلۃ القدر خیر من الف شهر
آورده اند که چون از حضرت عزت خطاب چنان آمد که آن شب بهتر باشد از هزار ماه پس معلوم شد
که طاعت و تصدق در وی نیز بهتر باشد از طاعت و تصدق هزار ماه و آورده اند که اگر کسی در
هر ماه هزار حله و یا هزار اشتر و یا هزار گاو و یا هزار گوسفند و یا هزار مرغ و یا هزار نان و غیر ذلک من
متاع الدنیا بهدیه بدهد و یا در هر ماه هزار رکعت نماز بگذارد پس بهتر ازان این باشد که در ین شب
یک چیزی ازین چیزها ندکور بدهد و یا یک رکعت نماز بگذارد و منقول است از حضرت
رسالت پناه صلی اللہ علیه وسلم که سه شب در سه ماه پوشیده شده اند اول شب معراج در رجب دوم شب
برات در شعبان سوم شب قدر در رمضان پس بنده مومن را شاید که در هر شب از شبهای این ماهها چیزی
تصدق و عبادت بکند تا اگر شب قدر را یافته باشد و یا شب برات و یا شب معراج را یافته باشد
و فضیلت این شب ازانست که اول کلام الله در و نازل شده است جبرئیل علیه السلام از سر
مالک عبد الله بن مسعود چنان گفته اند که پایان خاندان حضرت رسالت پناه بودیم در ماه رمضان و امید بدیم
که بعد از گذشتن نوزده روز حضرت رسالت پناه در همه شبها بیدار میبود و بخواب نمیرفت تا شب نهم روز
اتفاق همه صحابه رضوان الله علیهم اجمعین بر انست که شب قدر است و هفتم باشد و در ین شب دوازده کرت نماز در سر رکعت
از فاتحه انا انزلناه ده بار و اخلاص ده بار و بر وایتی بست رکعت و بر وایتی صد رکعت همه بگذارد ندکور
و اگر همه در یک شب و شوار شود پس باید که در ین شبهای که از نوزده تا بست و نهم هست چند رکعت
ادا کند ذکر شب و روز عید فطر در عرب بکبر العین چیزی را گویند که کسی را از اندیشه آفات و بلیات
باز دارد و ایضاً شکر مسلمانان را نیز عید گویند و مهمانی را نیز عید گویند فطر ازان جهت گویند که مسلمانان
ماه شریف را در روز فطر میشود و دانچنان بود که در ایام ماضیه سی و پنج بار در ین زمین بمدین رسوله
عید فطر بر انشان قیامت صغری شده است و بر وایتی پنجاه بار چون طوفان نوح و مسخ قوم و غیر ذلک
من آیاتهم پس چون محمد آخر الزمان مبعوث شد صلوات الله علیه آن غم دانسته از برکت او بر طرف شد
زیرا که یهودان و ترسایان تا این زمان که این شب و این روز بیاید دست شب و روز در گریه و زاری و
تضرع میباشند که مگر باز میاد بلای بر انشان نازل شود پس مبشر جبرئیل آمد که یا رسول الله حق تعالی

سنت در بیان عید الفطر

تحفه و رود بیفرستند بعد ازان شروع آنکه غم دانده را من ازامت تو ملکیرا نه بر کلت امت تو از تمام
عالم برگزیدم پس تر اباید که تا خلاف ایشان درین شب و روز شادی و طرب نمائی و باید که شما و امتان
شما درین روز چیزے تصدق بکنند تا از شر این روز خلاصی یابند و آنرا صدقه فطر گویند و بشب عید
فطر دو رکعت نماز در رکعت اول بعد از فاتحه آیة الکرسی صد بار و در دوم بعد از فاتحه اخلاص صد بار
و در رکعت دیگر در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص چهل بار بخواند و این دو نماز باید که در شب عرفه
که نهم ماه ذی الحجه است و در شب عید الضحی نیز بگزارد و در روز عید فطر نیز غسل کند و خوشبوئی در بدن
بمالد و جامه نو و پاکیزه بپوشد و اگر نو موجود نباشد شسته بپوشد و غسل کرده بپوشد اول صدقه دهد
بعد ازان بعیدگاه رود در شرح مختصر ابو علی رودباری دیده ام که نماز جمعه را بغیر از امام یعنی
بادشاه و امر اکسی نشاید از روستایان و صحرانشینان که ادا کنند اما اگر نماز عید با مردمان
روستایان باتفاق جماعتے ادا کنند روا باشد زیرا که نفل است و لهذا از جهت او تیمم زدن رخصت
است که خلیفه ندارد و باید که پیش از نماز عید نوافل نکند از جهت وضو و اشراق و غیر ذلک زیرا که مکروه
است و نماز هر دو عیدین دو رکعت است در هر دو رکعت نه تکبیر باید بقول اصح نزد یک ابی حنیفه
یک تکبیر تحریمه و دو تکبیر رکوع و شش زائده و آن چنان است که بعد از تکبیر اول دست را لقان
دارد و در زیر ناف به بندد و ثنا تا غیر ک بخواند باز دست بردارد و تکبیر گوید دست را لقان کند باز
باز بردارد و تکبیر گوید بگذارد تا سه کرت و بعد از تکبیر سوم دستها از زیر ناف بندد و تعوذ و تسمیه بخواند و
فاتحه با سوره بخواند پنجم تکبیر رکوع ست بگوید و در رکعت دوم اول ابتدائی فاتحه با سوره کند
و بعد از تمام قرارت دست بردارد و دست را لقان دارد بگذارد تا سه تکبیر گوید و تکبیر نهم تکبیر رکوع
ست بگوید پس مذهب ابی حنیفه نماز هر دو عیدین برین طریق ست و تکبیرات تشریق از بامداد
تا عصر از عقب هر نماز گوید در راه برای عیدگاه رفتن نیز تکبیر تشریق گفته باشد و تکبیر تشریق در
اضحی از بامداد روز عرفه تا عصر روز نحر بقول امام اعظم بگوید تا شت نماز شود و در روز عید فطر دو
رکعت نماز دیگر بگذارد و در هر رکعت بعد از فاتحه انا اعطیناک سه بار و اگر کسے را قوت قربانی نباشد
در روز اضحی باید که همین نماز مذکور را ادا کند ثواب قربانی بیابد و نیز در هر دو عید چهار رکعت نماز
بگذارد و در رکعت اول بعد از فاتحه سبح اسم ربک الاعلی الذی و در دوم بعد از فاتحه والشمس

مسئله نماز عیدین در زیر تاق ۱۲

در سوم بعد از فاتحه واللیل و در چهارم بعد از فاتحه والضحی و اگر این سور نتواند باید که در رکعت
بعد از فاتحه اخلاص پانزده بار بخواند و چهار رکعت نماز خشنودی خصمان که در روز جمعه گفته شده
باید که در هر دو عیدین و هفتم ماه ذی الحجه و تروبه که هشتم اوست و عرفه که نهم اوست و در آخر جمعه
ماه رمضان وقت چاشت بگذارد هر چند که خصمان بسیار داشته باشد خشنود شوند قصه عید اضحی
و آن آنست که با با آدم علیه السلام در بهشت به نعمتهای گوناگون پرورده شده بود روزی پیش
او حوری پدید با آدم چون او را دید از شوق و محبت او دست شد و در عقب او دوید هر چند
با با آدم بدو بیشتر میشد او از دو میگریخت تا که با با آدم نباتی و لگیر شده افتاد و در خواب شد
آورده اند که اما حوا از پهلوی چپ او پیدا شد چون با با آدم بیدار شد او را در پیش خود نشسته
دید گفت من کیستی گفت انا حواء یعنی حوای تو ام با با آدم خواست تا دست بدو اندازد
درین بود مهتر جبرائیل آمد که بغیر نکاح دست درازی نمی باید زد خدای عز و جل بجودی خود
بی کام و بی زبان نکاح او را بست و دود الکبیر یا ودود یا ولی یا عظیم الباری و الخلق کلهم
عبیدی و اما ئی اشهد و ایاملائکتی سکان السماوات ان هذه زوجتک آدم بیدیع فطرتی و هو
الامتی علی صداق ان لا اله الا انا و ان محمدا عبدی و رسولی یا آدم و حوا اسکنا جنتی و کلا
من ثمرتی و لا تقربا هذه الشجرة السلام علیک در حمتی و این روایت در دستور القضاة
آورده است و کذا فی تفسیر الدر و عمدة الابرار پس چون عقد میان ایشان بسته شد فرشتگان
تمام بهشت جمع شدند و طبقهای از بهشت پر از گل و ریحان و در و جواهر آوردند و بر ایشان جمع
شدند و پاشیدند و شادی کردند پس از حق و تبارک و تعالی ندا شنیدند که یا آدم هذا
عیدک و عید اولادک الی یوم القیمة و بعد از مدتهای بدید چون حکم خدا شد که ایشان را از بهشت
بگشند در آن زمان ابلیس رفت و در زیر کرسی استاد و در آن زمان ابلیس را قوت آن بود
که بر آسمان نامیرفت و الحال بعد از تولد محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم بر آسمان نمیتواند برآمد چون
ابلیس این بشنید استاد گریه آغاز کرد و طاؤس بر کنگره بهشت نشسته بود چون دید گفت چه شخصی گریه
برای چیست ابلیس گفت که من شنیده ام که حکم خدا برین ست که شما را و ما را و آدم و اما حوا را
از بهشت می گشند گفت چه باید کرد ابلیس گفت اگر مرا کسی در بهشت در آورد من کار کنم که

قصه عید الضحی

نهاد این ناشنیده طاؤس غمگین شده رفت و این قصه را با گفت او گفت که من او را میتوانم در آورد
مار آمد و ابلیس را گفت که در دهن من درآی اما چشمان باز کن که ترسیده شوی و زحمت بابی آورده اند
که ابلیس نصیحت او را قبول نکرد و چشم را باز کرد تاریکی بغایت دشوار دیده ترسید چون عادت حیوانیت است
آب منی شیطان در دهان او افتاد آورده اند که چون شیطان و مار از بهشت برآمدند مار در زمین غائط
کرد همان آب منی شیطان بیرون افتاد و از وی درخت پنج روئید ازین جهت حرام است که آب منی
شیطان است چون شیطان درخت و آمد در پیش آدم و حوا شد و گفت ای نبی الله حکم خدا بر این است
که شما را و بابا آدم را و مار را و طاؤس را از بهشت بیرون کنند اما آنچه من گویم اگر قبول کنید شما را
نکنند آدم و حوا گفتند بگو پس شیطان گفت اگر ازین درخت که در و هلیز شماست بخورید شما را
بیرون نکنند و آن درخت گندم بود چون آدم و حوا دست بر و انداخت درخت خود را بالا گرفت
حتی که آدم و حوا از جا برخاست درخت هنوز بالاتر شد آدم و حوا دست انداخت پنج دانه بر دیدند در هنگام
دست انداختن و دست او تا آرنج و پای او تا شالنگ و سر او تا فرق منکشف شد ازین جهت
است که این اندام را در وقت شستن فرض کرده اند چون بابا آدم آمد آن سیل بهشت آدم و حوا بدو نمود
بابا آدم دلیل کرد که مگر این درخت که در و هلیز من است این حرام است و ندانست که این از
نفی جنس است و بعضی گفته اند که فراموش کرد ازین جهت است که لغت السنان نامیدند که مشتق از
نسیان است و آن فراموشی را گویند سه دانه بابا آدم خورد و دو دانه آدم و حوا در حال حلهای بهشت
از ایشان پریدند و سر و بر ایشان محض ماندند حتی که اگر نزد یک خانه دو درخت میرفتند آن نیز از ایشان
میگریختند ناگاه عیب انسانی که غائط باشد از ایشان پیدا شد اگر فتنه در بغل و شرمگاه خود نهادن
میگرفتند ازین جهت موی زشت برین جایگاه پیدا شدند و چون مدتی از بهشت آنجا بنشستند اگر فتند و شجر
برگ خود ش داد و انجیر برگ بود سه دانه آدم و حوا بخوردند و بابا آدم علیه السلام خطاب حضرت عزت بر ایشان
شد که این مقدار در زمان بهشت با ایشان برگ ندادند تو چرا دادی گفت یارب آری همچنان است
اما من همان سخن قدیم شما را یاد داشتم که شما گفته بودید که در زمین دوستی با فرشتیم و او را خلیفه خود
خوانم از جهت دوستی شما دادم پس خطاب حضرت عزت در رسید که بارکت فیک که من در میان تو
و استخوان را پیدا کنم و هر مومن که از شما بجود او دوست من است اول در بهشت چهار نفر بودند

وبوقت برآمدن پنج نفر شدند اول شیطان برآمد بعده مار بعده طاؤس بعده اما حوا بعده بابا آدم پس سلام
باری تعالی شد بر مار که برو تو دشمن فرزندان آدم باشی و ایشان دشمن تو باشند و طاؤس را نیز همچنان
گفت پس میان بابا آدم و حوا فرقت افتاد و بابا آدم نه صد سال در سراندیب روی بر خاک نهاده
افتاده بود که هرگز درین مدت بالا نشده بود آورده اند که روزی دو کبوتران بر گذر کردند آب چشمش
چون دو جوی روان شده بود آن کبوتران ازان آب خوردند با یکدیگر گفتند که چه خوش آبی و چه خوشبوئی
و لطیف ست بابا آدم گفت یارب کاربنده را چنان کردی که کبوتران با حال فقیر میخندند و حال
مهتر جبرئیل آمد و گفت السلام علیکم کبوتران دروغ نمیگویند بلکه شما نعیم جنت خورده اید این آب چشم
تو ازان خوشبوی است دران حالت سر بالا کرد وقت صبح صادق بود چون نظرش بر عرش رسید در و
نوشته دید لا الٰہ الا اللہ محمد رسول اللہ بابا آدم گفت یارب این چه نام است که تو نقش
بنام شما نوشته است گفت این نام یکی از اولاد شماست که اگر او نمی بود شما را پیدا نمیکردم و پناه
و دولت پسران تو باید بابا آدم گفت یارب بحرمت آن نام خطائی مرا بیامرز خطاب برشد که شفع
نیک آوردی جرم ترا بخشیدم وجود بابا آدم درست سیاه بود اما سه روزه داشت از روزه ایام
بیض چون اول روزه داشت سوم حصه وجود او سفید شده بود و در روزه دوم دو حصه و بروزه سوم تمام وجود
او یک سفید شد ازین جهت ایام بیض خوانند و چون از سراندیب به عرفات آمد اما حوا را یافت خوشحال
شد ازین جهت آن موضع را عرفات گویند فرشتگان طبقها پر از در و جواهر و گل و ریحان آوردند
و بر ایشان پاشیدند و گفتند هذا عیدك و عید اولادك الی یوم الدین یعنی تا قیامت پس عید اضحی
ازان پس مانده است درین حکایت قول اما بجیالست که ایشان گویند دنیا بمانند گلزارست و زنان
بمانند گل هر که خواهد گل ببوید که چون یک بابا آدم و یک اما حوا بود که خاص برای او آفریده
شده بود نیز بی نکاح زن نکرد پس بدان اگر شهری باشد باید که بعد از ادای نماز اضحی
قربانی بکند و اگر رستای باشد هر وقت که خواهد بکند باید که اضحیه را بدست خود ذبح کند منقول است
از بی بی فاطمه زهرا رضی الله عنها که حضرت رسالت پناه چون قربانی میکرد تمام اهل و عیال خود را
حاضر میکرد و می گفت که هر که این خون را به بیند آمرزیده شود آورده اند که حضرت رسالت پناه
یک روز در قربانی صد اشتر را خابانیده بود شصت و چهار را حضرت بدست خود ذبح کرد و باقی را

مسلمانان بوجوب اضحیه فتوی دادند

مرتضی علی ذبح کرد و حضرت رسالت پناه دو جانور قربانی میکرد یکی از برای خود و یکی از برای امت خود
میگفت بهترین یاران من آن کس است که دو جانور قربانی بکند یکی برای خود و یکی برای زنان اضحیه را
باید که سه روز بعد از عید نیز متوان ذبح کرد اما اگر خریده بود و ذبح نکرد تا گذشتن ایام بعد ازان بفقران
تصدق کنند والا قیمتش تصدق کنند آورده اند که اگر کسی مالک نصاب شود و زکوة ندهد مال
او تلف شود تمامه زکوة از ذمهٔ او ساقط شود اگر مالک نصاب قادر شده بود و قصد قربانی نکرده
بود از ذمهٔ او ساقط نشود **ذکر عاشوره که دهم ماه محرم است** باید که تمام شب بذکر و فکر زنده
دارد و خواب غفلت نه ورزد و در شب می باید که بر سه رکعت سخواند یکی در اول شب بازدهم آیة
شب و آخر شب چون روز شود و وقت ضحی غسل کند و بعد از ان تحیت وضو چهار رکعت نماز بگذارد
در هر رکعت بعد از فاتحه دوازده بار اخلاص بارواح امام حسن و امام حسین شیخ سفیان ثوری
گفت که من این نماز را در حق ایشان ادا کرده بودم ایشان را در خواب دیدم که روی از من بتافتند
گفتم که یا امیزادگان گناه من چیست گفتند شما را بر ما حقی ست که شما را به بهشت بریم از حق شما
شرم داریم و معلوم باد که این ده روز ماه محرم بر امم ماضیه فرض بود و بر ما نفل و در روز عاشوره
حضرت فرمود که روزه دارید که درین روز آهوان نیز به بچگان خود شیر ندهند و اگر
یک روز عاشوره تنهائی بدارد باید که یازدهم روز نیز روزه بدارد که ثواب بسیار ست و آن سبب
که بعضے روافض میگویند که این ده روز روزه ست از بهت جنگ و جدل بودن صحابه است
باید که بموافقت ایشان ما نیز گرسنه باشیم بدانکه نوصد اشتن درین روز که نے شب طعام
خوردن روز عادت روافض است و در روز عاشوره چشم سیاه کردن نیز سنت ست تا خلاف
روافض شود که ایشان میگویند که نیز بد چشمان خود اسخون امام حسین سرخ کرده بود این محض
دروغ ست و باید که روز آخر ذی الحجه روزه داشته باشد و روزه دار باشد که ماه محرم را به بیند اول روز
محرم را نیز روزه دارد آورده اند که این کس ثواب صائم الدهر یابد و باید که سال گذشته او را هم
بروزه نویسند و آینده را هم بروزه نویسند که درین دو روزه دو سال را تفرقه حاصلت میشود و
در سال تمام شش روزه است که هر یک را ثواب صد هزار ساله مینویسند یکی از ان روز دهم یا نهم
محرم است که اول حضرت رسالت پناه دران روز امامت میکرد و آورده اند که مهتر جبرئیل آمد و

مسکن اولاد حضرت رسالت پناه

و در پیش حضرت استاد و امامت کرده گفت هر چه من کنم بهمان نوع شما بکنید پس حضرت مرقوم فرمود گفت که تکلف من استید و هر چه من بکنم بهمان روش بکنید زیرا که قوم مختصر جبرئیل را میدید معلوم شد که جبرئیل امام بوده بلکه معلم بوده و الا نماز قوم بدو امام جائز بودی **ذکر صفر** بدانکه صفر را ازین جهت گویند که همه انبیا را درین ماه رحمت میرسید و رنگ ایشان زرد میشد و چون ماه صفر در آید شب اول او یک هزار بلا نازل میکرد و در دوم دو هزار و در سوم سه هزار و در چهارم چهار هزار و در پنجم پنج هزار و در ششم شش هزار پس باید که در اول شب ششم رکعت نماز بگذارد بدو سلام اول چهار رکعت بیک سلام و باز دو رکعت بیک سلام و در هر رکعت بعد از سلام فاتحه و اخلاص سه بار بخواند **منقول است** که روزی حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم را در همین ماه صفر وجد پیدا شد و آزرده گردید که اگر از جانب حق رخصت میشود که از دار الفنا بدار البقا بروم تا بدیدار چون و چگونه او را ببینم در آن زمان بهتر جبرئیل علیه السلام آمد گفت یا رسول الله خدای تعالی گفت که رحلت شما در ماه ربیع الاول باشد حضرت خوشحال شد و گفت هر که آن ماه را بمن بنماید من او را مژده بهشت بدهم و آن ثواب تا این زمان باقی است هر که آن ماه را اول به بیند ثواب یابد و هر که در روز دوازدهم ماه ربیع الاول چهار رکعت نماز بتوان بجا آورد در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص سه بار که وفات حضرت رسالت پناه در آن روز شده بود **ذکر ماه رجب** در لغت خدای را گویند چون اول ماه را ببیند این دعا بگوید اللهم بارک لنا الی رجب و شعبان و بلغنا رمضان و در شب اول بیست رکعت نماز بگذارد و در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص یکبار پس چون حضرت رسالت پناه ثواب این نماز را بغایت بسیار فرمود سلمان فارسی عرض کرد که یا حضرت من نمیخواهم که این نماز را همیشه ادا کنم حضرت فرمود این خاصه این ماه است و الا باید که در اول شب هر ماه میتوان بگذارد سلمان بخنیان کرد و قال علیه السلام من ادرک الرجب فاغتسل فی اوله و اوسطه و آخره خرج من ذنوبه کیوم ولدته امه **و ایضا** در ماه رجب سی رکعت نماز بگذارد و ده رکعت در اول روز بعد غسل و در هر رکعتی بعد از فاتحه کافرون یکبار و اخلاص سه بار بخواند بعده این تسبیح بخواند لا الله الا الله وحده لا شریک له له الملک وله الحمد وهو علی کل شئ قدیر اللهم لا مانع لما اعطیت ولا معطی لما منعت ولا ینفع ذا الجد منک الجد و ده رکعت روز پانزدهم بگذارد و بعد از غسل تلاوت مذکور بعده بگوید لا الله الا الله وحده لا شریک له

سنه دو یازده صفر ۱۲

سنه دو یازده رجب ۱۲

تا قدیر الها واحد صمد الم یتخذ صاحبة ولا ولدا و در رکعت آخرین بعد از غسل نیز دو رکعت
بگذارد و بقرارت مذکور و بعده بگوید لا الله الا الله وحده لا شریک له تا قدیر و صلی الله تعالی علی خیر
خلقه محمد النبی الامی و علی آله و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم برحمتك
یا ارحم الراحمین و در جمعه اول ماه رجب که آنرا لیلة الرغائب گویند باید که تمام شب را زنده دارد و
ایضاً آورده اند که دران شب تمامی ملائکه آسمانها و زمینها بر که مبارکه جمع میشوند و آمرزش آن
کسان از خدا میخواهند که دران شب بیداری می کنند و بطاعت و عبادت مشغول باشند
و در تمام ماه رجب شب معراج پوشیده است باید که همه شبها را زنده دارد و بطاعت و عبادت
حق مشغول باشد اما اتفاق بر آن است که شب بست و هفتم ماه رجب است و بایستی که آن
باشد که آفتاب در آن روز بوقت برآمدن شعاع و شعله نداشته باشد و نماز در لیلة الرغائب دوازده رکعت
بگذارد و در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص چهل بار بخواند و در شب معراج صد رکعت نماز بگذارد و در
هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص پنج بار و بعد ازین بدانکه درین سه ماه چون رجب و شعبان رمضان
این اوراد در بامداد و شبانگاه بخواند اول سه کرت فاتحه و سه کرت اخلاص و سه بار سورة الفلق
و سه کرت سورة الناس و سه کرت کافرون و سه بار آیت الکرسی و سه کرت سبحان الله و الحمد
لله و لا اله الا الله و الله اکبر و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم و سه کرت اللهم
صل علی محمد و علی آل محمد و علی کل ملك و نبی و سه بار اللهم اغفر لی و لوالدی
کما ربیانی و سه کرت اللهم اغفر لی و لوالدی و للمؤمنین و المؤمنات و چهار صد کرت کلمه استغفر الله
تکرار کند و ثواب این از حد و عد بیرون است اما باید که در هر بامداد و هر عصر خوانده باشد و ایضاً
هر که در ماه رجب سه هزار بار این دعا بخواند استغفر الله ذی الجلال و الاکرام من جمیع الذنوب و الآثام
حضرت عزت قسم بخدائی خود یاد کرده است که آن کس را اگر نه آمرزم پس آفریننده او نباشم و باید که
در هر روز صد بار بگوید سه هزار حاصل میشود و ایضاً در رجب هفتاد هزار بار این دعا بخواند استغفر الله
و جمال محبوبی گوینده این دعا نیز آمرزیده گردد و در ماه شعبان و شعبان در لغت شاخ زدن را
گویند یکی آنکه جمله گناهان او در وی شاخ میزند و دیگر آنکه جمله نیکیهای او در وی شاخ میزند یعنی زیاده
میشود در اول شب شعبان دوازده رکعت نماز بگذارد و در هر رکعت بعد فاتحه پانزده بار اخلاص

مسئله در بیان علامت شب قدر و شب معراج ۱۲

مسئله در بیان فضیلت ماه شعبان

بخواند آورده اند که عطا کند خدای تعالی او را ثواب دوازده هزار شهیدان و بنویسد از مراورا ثواب
دوازده هزار سال عبادت و بیرون آید از گناهان کلی که الحال از مادر زائیده باشد تا هشتاد در فرو
هیچ گناه نتوسیند و در شب پانزدهم شعبان که آنرا برات گویند و برات در لغت بیزاری را گویند تا کرم
حرمت این شب را بکند بنماز و وضو و صدقه و غیر ذلک من عبادت الله و او را از آتش دوزخ
نجات یابد و برات بمعنی نجات است و بعضی مردم دران شب چراغها و شعلها افروزند عین بدعت
و این روایت در انیس الواعظین مذکور است زیرا که پیغمبر فرموده است کل بدعة ضلالة و کل
محدثة ضلالة و کل ضلالة فی النار و شاید که درین شب برنج بخورد یا حجرات همراه که ثواب بسیار است
و اگر غسل باین حجرات آمیزد یک لذتی از لذتهای بهشت یابد و درین شب غسل کند یک در اول شب
و یک میانه شب و یک آخر شب چنان از گناهان پاک شده برآید گویا که از مادر زائیده و سوره یس را نیز
سه کرت بخواند علی هذا المثال و صد رکعت نماز بگذارد و در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص سه بار و
در روز برات و روز صحی غسل کند و سی رکعت نماز با تره سلام ادا کند و در هر رکعت بعد از فاتحه
سه بار اخلاص و این نماز در پانزدهم ماه رمضان نیز ادا کند و در ماه شعبان هر روز صد کرت گفته باشد
این دعا لا الله الا الله و لا نعبد الا ایاه مخلصین له الدین ولو کره المشرکون **ذکر ماه رمضان**
و در عرب رمضان چیز تافته را گویند چون سنگ و غیره پس آنچه بر سنگ تافته و آهن تافته میفتد
بسوزد همچنان این ماه گناهان روزه داران را بسوزاند و درین ماه درهای بهشت کشاده شوند
و درهای دوزخ بسته شوند و از مقبره مسلمان عذاب برداشته میشود و چون وقت نماز
شام میشود و میکائیل شراب طهور و آب بهشت را به پیش حضرت رسالت پناه محمد مصطفی صلی الله
علیه وسلم می آرد که بنوش حضرت میگوید که امتان من تشنه اند من چون بخورم جبرئیل گوید که شما
بخورید پس خورده شما را برده در شربت امتان شما اندازم تا السنه ایشان شربت روزه افطار کنند
پس هر کرا نصیب ایشان پس خورده حضرت شود بشک آمرزیده گردد و از ظلمت گناهان خلاص
گردد اگر در ماه رمضان دو رکعت نماز ادا کند در هر رکعت بعد از فاتحه انا فتحنا بخواند تا سال دیگر ایمن
کس را نگاهبان حق تعالی باشد و بعد از نماز ده بار انا انزلناه بخواند و ده بار درود فرستد
حق تعالی حساب بروی آسان کند و در تحفة المذکورین آورده است که امیر المومنین علی

مسئله در بیان روزه رمضان ۱۲

رضی الله عنه روایت میکنند که خواجهٔ کائنات علیه افضل الصلوات فرموده است هر که بگذارد دو رکعت
نماز در هر شب ماه رمضان بخواند در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص سه بار حضرت فرمود بدان خدای
که مرا براستی بخلق فرستاده است بپیغمبری هر که بگذارد این نماز را بفرستد حق تعالی سوی او هر رکعتی
ازان هفتصد فرشته که بنویسند برای او حسنات و دور دارند از و سیات و برآرند برای او درختان
و بنا کنند برای او شهرها و قصرها در بهشت یاران بطریق تعجب گفتند اینقدر بیاید فرمود آری و خبر
این هم بیاید بهر رکعتی هفتاد حج پذیرفته و این نماز را با امت میگذارند بعد از تزویج اما در قرآن
خوانی آمده است که امامت جائز نباشد و **دستور القضات آورده است** که میتوان بامامت
کرد دلیل آنکه حضرت رسالت پناه فرمود مر عبد الله بن مسعود را که این نماز را خلف امام بکن **آورده اند**
که در روز قیامت ماه رمضان صورتی پیدا کنند و در زیر عرش بسجده افتد فرمان حق بر رسد که ای
رمضان چه میخواهی گوید یارب صائمان من محنت بسیار کشیده اند و طاقت دوزخ ندارند التماس آنرا
از دوزخ نجات دهد حکم باری تعالی شود که نجات دادم صائمان ترا بعد ازان گوید تشنه اند
شراب طهور را بنوشانندش باز گوید گرسنه اند طعام بهشت بخوراندش باز گوید برهنه اند حلهای بهشت
بپوشانندش باز گوید پیاده اند بر اقهائی بهشت بپیش ایشان بیارند و سوار کنندش باز گوید یارب
دیدار بچون تو میخواهند خوش که من دیدار خود را وعده کرده ام بر ایشان بعد ازان راضی شده سر بر آرد

مسئله در دستور القضات آورده است که اگر مصلی در نماز نفل سهو شود سجده بر و لازم گردد

ذکر چند نمازی که محلش از یاد رفته بود الحال بیان کنم و در عشره بشره آمده است هر که بگذارد
در شب عاشوره دو رکعت نماز در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص سه بار و بعد از فراغ سبحان الله
العظیم هفتاد بار بگوید پر گرداند حق تعالی گناهان او را از نو تا نفخ صور و نیز گفته اند هر که بگذارد شب عاشوره
چهار رکعت نماز در هر رکعت بعد از فاتحه آیت الکرسی اخلاص و معوذتین دو گان دو گان بخواند بعد از
فراغ صد بار اخلاص بخواند بنا فرماید خدای عزوجل او را در بهشت هزار در هزار شهری و در هر شهری
هزار در هزار کوشکی و در هر کوشکی هزار در هزار خانه و در هر خانه هزار در هزار تخت و بر هر تخت هزار در هزار
فرش و بر هر فرشی حور عین نشسته باشد و مر او را از هزار در هزار ضرب است یعنی هزار کرت هزار امیر المومنین
علی رضی الله عنه گفت که پیغمبر فرمود علیه الصلوة والسلام هر که بگذارد شب عاشوره دو از ده رکعت

دیباچهٔ ماه مبارک رمضان

فضیلت روزه داران

مسئله نهم عاشوره

در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص پنجبار ثواب بسیار است و ایضاً نمازهای لیلة الرغائب و آن
جمعه اول شب از رجب و ثواب آن و راوی مذکور است که اول شب پنجشنبه ماه رجب را احسن وقت
گویند و دران شب تصدق و خیرات بغایت نیکو است و در روز پنجشنبه روزه دارد و بعد از نماز شام
جمعه اول که انرا لیلة الرغائب گویند دوازده رکعت بشش سلام بگذارد و بخواند در هر رکعت بعد از
فاتحه انا انزلناه سه بار و اخلاص دوازده بار بعد از فراغ هفتاد بار بگوید اللهم صل علی محمد النبی
الامی و علی آله پس سجده کند و بعده هفتاد بار بگوید یا سبوح سبوح قدوس ربنا و رب الملائکة والروح
بعده سر بردارد و هفتاد بار بگوید رب اغفر وارحم و تجاوز عما تعلم فانک انت العلی العظیم بار دوم
باز سجده کند باز هفتاد بار سبوح قدوس ربنا و رب الملائکة والروح بگوید بعد این دعا در
نماز سنت یاد دارد بخواند اللهم اجعل لی نورا فی قلبی و نورا فی سمعی و نورا فی بصری و نورا
فی سری و نورا فی بشری و نورا فی لحمی و نورا فی دمی و نورا فی عظامی و نورا فی بین
یدی و نورا خلفی و نورا عن یمینی و نورا عن شمالی و نورا من فوقی و نورا فی تحتی اللهم
زدنی نورا و اعطنی نورا و اجعل لی نورا انک انت صاحب النور برحمتک یا ارحم الراحمین
و حاجت خواهد بتمام برآید بفرمان الله تعالی ایضاً در او راد مذکور است که قبل از افطار
روز پنجشنبه باید که دو رکعت نماز بگذارد در هر رکعتی بعد از فاتحه ایة الکرسی و معوذتین یکبار
ثواب بسیار است در بیان شب استفتاح در تحفه شامی مذکور است هر که شب پانزدهم رجب
بست رکعات نماز بگذارد و بخواند در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص یکبار چندان ثواب است
که در ستر نیکو بقدر و برابر هر رکعت ثواب نبی مریم و عیسی صلوات الله علیه یابد و از گناهان پاک شود
در بیان نماز شب معراج در تحفه المذکورین مذکور است هر که بگذارد و شب بست و هفتم
ماه رجب شش رکعت در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص هفت بار و از خدای تعالی حاجت
خواهد برآورده شود و ثواب بست حج یابد و ثواب عشق سی و سه بنده بیابد گویا بمانند کوه زر
صدقه داده باشد و در روز قیامت با امان حق تعالی باشد و در تحفه شامی آمده است
که رسول علیه السلام شب معراج برابر انبیا علیهم السلام دو رکعت نماز گذارد و در اول رکعت
بعد از فاتحه الم ترکیف تا آخر و در دوم لایلاف تا آخر خواند پس هر که این نماز بگذارد ثواب انبیا

ه سه کلمه درمیان نفل گذشته ۱۲

یا بدکه در ستر و تقریر نیکبخت و در تحفة المذکورین آمده است که پیغمبر فرمود علیه السلام هر که بگذارد شب عرفه دو رکعت نماز و بخواند بعد از فاتحه هر چه خواهد حق تعالی حاجت او روا کند در روز قیامت او را نجات دهد و در اوراد مذکور است که هر که این شب چهار رکعت نماز بگذارد و در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص و معوذتین یکبار بخواند و بعد از فراغ کلمه تمجید بخواند ثواب سی سیارست و در شب عید الضحی و در ماحین مذکورست ابو هریره رضی الله عنه گفت که پیغمبر علیه السلام فرمود هر که بگذارد شب عید الضحی دوازده رکعت نماز بگذارد و در هر رکعتی بعد از فاتحه آیت الکرسی یکبار و اخلاص پنج بار بیرون آید از گناهان چون مار از پوست و بنویسد برای او هفتاد ساله عبادت و بنا فرماید مر او را در جنت الفردوس هزار شهری و در هر شهری هزار خانه و روا گرداند خدای تعالی او را ده هزار حاجت و ثواب نماز زوال که در ابتدای نوافل گفته ام باید در تحفة الاخیار مذکورست که عطای کند خدا مر او را بهر موئی که در تن اوست قصری در بهشت از مروارید سفید و از دنیا بیرون نرود تا جای خود در بهشت نه بیند

ذکر احکام سفر اول چون کسی عزم سفر کند باید که چهار رکعت نماز بگذارد بعد از تحیت و ضو در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص چهار بار و بعد از سلام صد بار درود فرستد و سر بر زمین نهد و دعای طیر بخواند و این دعای طیر را امام اعظم رضی الله عنه در هر شب میخواند و خواننده این دعا را ثواب همان مرغ روزی شود و سند دعا در ادعیات گوید چون بسفر رود اهل بیت را بحق تعالی بسپارد حق تعالی بسپارد حق تعالی آمدن او با اهل بیت او را سلامت دارد **حکایت** چنان آورده اند که شخصی عزم سفر کرد چون روان شد زن او حامله بود گفت حمل ترا بخدا سپردم و چون از سفر باز آمدن خود را مرده یافت گفت بار خدایا پیغمبر شما در دوغ نگفته بود که هر که اهل بیت را بخدا سپارد سلامت یابد زن من وفات شد چگونه است هاتفی بر او آواز داد که آری پیغمبر در دوغ نفرموده است شما حمل را بخدا سپرده بودید زن را برو گور او را شگاف کن چون آن شخص گور را شگاف کرد زنش مرده و فرزندش زنده بود و شیر میخورد و چون پای در رکاب نهد سوره کافرون و اخلاص و فلق و الناس را بخواند و بجانب یمین بدمباز بخواند بجانب شمال بدمباز بخواند بجانب مشرق بدمباز بخواند بجانب مغرب بدمباز **حکایت** آورده اند که سوداگری هر شب همین چهار سورت میخواند و بچهار جانب میدمید یکی شب فراموش کرد همدران شب دزدان در پی افتادند و مالش را بتغلبیت بردند و همان سالار را گفتند که ای سالار کاروان شما را چه قدرت بود که در هر شب

و سه مرحله منزل و قلعه راست میکردی بیادش آمد گفت آری بدبختی من شب همان او را فراموش کردم که قلعه من همان بود و چون کس در سفر رود باید که تنها نرود و دو کس نیز نرود که ثالث الثلاثه شیطان میباشد باید که سه کس برود که رابع الثلاثه حق تعالی ست و باید که در میان دو مسافر سه و بیشتر یک را بادشاه کنند و حکومت او را قبول کنند **حکایت** آورده اند که روزی شیخ معین الدین حسن سنجری قدس الله سره العزیز با شیخ عثمان هارونی که مرشد او بود در سفر بودند شیخ عثمان هارونی گفت که حدیث نبوی چنین ست که دو کس در سفر روند یکی را بادشاهی قبول کنند شیخ معین الدین گفت شما بادشاه باشید و من خادم جای مصلا و آفتابه او را گرفت و راهی شد چون شب شد باران باریدن گرفت شیخ هارونی در خواب رفت و شیخ معین الدین چادر خود را بر سرش گرفت و استاد چون علی الصباح شیخ هارونی بیدار شد حال چنان دید گفت شما را چه بود که در تمام شب محنت کشیدید گفت خدمت بادشاه را چنان میتوان بجا آورد و شیخ دعا کردش و در حال صاحب باطن و علوم اولین و آخرین شد و مسافر را باید که در سفر جای مصلی و آفتابه و مقراض استره بخود همراه داشته باشد و مسافر را باید که در سفر نیک محضر و نیک خاصیت و حسن الظن بوده باشد تا به نیت نیک حق نگاه دارد حق تعالی شود چنانکه آن سوداگر که حسن الظن بآن مذکور کرده بود و بدولت نعمتهای بهشت مشرف شد آنچنان بود **حکایت** کرده اند که در زمانه ماضی در دست بود بدزدی مشهور که تمام آن ولایت از بیداد او بجان رسیده بودند شبی بدزدی میرفت گذرش بمقصوره بیوه زنی افتاد که خود بعبادت الله تعالی مشغول بود و فرزندانش بگریه و فریاد که ای مادر از گرسنگی مردیم این شب شب سوم است که ما بآن نانی ایم بیوه زن گفت ای جان مادر فردا انشاء الله تعالی در بازار بگردم اگر جای مرداد یابم بیارم برای شما بدزد این را شنیده و فکر کرده بیارم چیزی را چون دزد این سخن بشنید آتش شفقت در دلش اثر کرد که عاجزه باین عجز عبادت تبارک و تعالی میکند و من با وجود این قوت عصیان میکنم اما چون در خانه چیزی ندارم فاما جای دزدی کرده بیارم و باین بیوه زن بدهم در حال رفت در خانه جهودی در آمد اول چیزی را که آورد ساغر نقره زود تر آمد و در خانه آن بیوه زن رفت بیوه زن گفت کیستی گفت فقیر نذر شما چیزی آورده است پس آنرا بدو داد و در پیش تو به کشید که من بعد دزدی نکنم اما یک فکری داشت که مدآن جهود را نیز بیارم و باین بیوه زن بدهم و آن جهود آگاه شده بود که دزد چیزی نیاورده

بازخواهد آمد نشسته بود چون مزد در آمد گرفتنش و فی الحال کشتند و در دریا انداختند قضارا چون مزد
در دریا بود ناگاه دریا او را بر کناره انداختند اتفاقاً کاروانی دران ناحیه بود فرود آمد سالار
کاروان مردی پارسا بود نماز جنازه بجای آورده و کفن کرده دفن کردند چون کاروان کوچ نمود
و دور تر رفت سالار کاروان گفت که صبر فی ست یعنی همیان من بهمراه مرده در گور دفن کرده شد
همراه یک نفر برگشته آمد و گورش را شگاف کردند او را نیافتند اما بجانب مغرب روزنی شده بود
دران گور سالار گفت من درین روزن در روم نفرمنعش کرد منع نشد چون سر در روزن کرد سراورده لایتی
برآمد و آن دزد را بر تختهای بهشت که مکلل بر در یاقوت بود نشسته دید منعمی مسرور دیان در پیشش نشسته و
یک حور عین در پهلویش نشسته و کاسهٔ شراب بر دست چون سالار را دید گفت مرحبا خوش آمدی
بیا و این امانت خود را بگیر همیان را بدو داد و گفت برو سالار گفت قصهٔ خود را بگو که بچه سبب بدین
درجه رسیدی مزد گفت روزها بر شما بسیار خوار گذشت سالار گفت اندک بگو در حال اندک چه
دیر بشود و مزد قصهٔ حال خود از اول تا آخر گرفت چون سالار برخاست مزد گفت برای چه میروی
دنیا اندک مانده است سالار گفت درین ساعت در آمدم چه گذشته باشد مزد گفت اگر قدح را
نوشیده می بودی هرگز بیرون نرفتی چون سالار برآمد زاسپ و نه نفر بود و دران ولایت همه خرابی و
ویرانی پیدا شده بود سالار ازان برآمد و چون مردمان را میدید از کاروان می پرسید که کاروان
فلان کس بکجا رفت هیچ کس خبر نداد چون بدشهر رسید پرسید که کاروان فلان کس بکجا رفت گفتند ای مرد
درین ولایت الحال راه گذر کاروان نیست و آن فلان سالار را شنیدیم که در قبه در رفته و بیرون نیاید
گفت آن سالار منم چون عالمان حساب کردند سی صد و نه سال گذشته بود چون مسافر از سفر باز آید
باید که روز بیاید در خانه و در شب نه آید و بهتر آنست که اول مسجد رود بعد ازان بخانه رود و چون
در خانه برسد اهل بیت را سلام دهد و ایضاً چون عروس را در خانه آرد باید که پایهای عروس را
بشوید و آن آب را در چهار گوشه بنیاد زبرکت و افزونی دران خانه پیدا شود و باید که پیش از
خواب رفتن طهارت کند و یک طرف چادر را بر زمین اندازد و دیگر طرف بر سر عروس باشد و بران
تحیت و صفو بگذارد و بعد ازان در خواب رود بعد ازین معلوم باد ای عزیز که نمازهای نفل و دعا
و اوراد بسیار است اگر زیاده میخواهی در دیگر کتابها ببین اما این مقدار جواهر را فقیر

بود با التماس شما در تحریر آوردم و زیادت از او را خود نوشتم زیرا که آورده اند بر کاری که ناصح و واعظ خود نکند آن وعظ و نصیحت او کسی دیگر استقامت پیدا نکنند کقول الشاعر أمرتك الخیر لیکن ما مرتوت به وما استقمت فما قولی لك استقم آورده اند که روزی زنی کودک خود را در پیش امام یوسف آورد و گفت یا امام فرزند من شکر میخورد و از بسیاری شکر خوردن زحمت پیدا کرده است در حق او دعا کن تا وی از آن برگردد امام گفت که بعد از یک هفته او را در پیش من آر چون بعد از هفته آورد دوک از آن برگشت یاران گفتند یا امام روز اول چرا دعا نکردید گفت در آن روز خود من نیز شکر میخوردم دعای من در او اثر نمیکرد الحال چون از شکم من برآمد دعای من قبول شد بدان ای عزیز در رساله شیخ فریدالدین عطار قدس سره خواندم که شب و روز خلیفه یکدیگر اند در حکم حتی که اگر او را در شب فوت شود در روز میتوان بجا آورد و اگر روز فوت شود در شب میتوان بجا آورد و باید که در وقت بیدار شدن از خواب وقت صبحدم و در وقت رفتن در خواب وقت خفتن باید که سر کلام خود را کلمه طیبه وغیره من الادعیات کنن آورده اند چون کسی از خواب بیدار شود و زبان خود بکلمه و دعا گویا دارد و در شب روز غفلت باشد باز بوقت خفتن اسم الله بر زبان راند آنچه در میان است همه آمرزیده شود و اگر اول و آخر سخن زشت باشد همه ادعیات قبول نشود و اختلاف دران ست که اگر در او زیاده و کم شود بقول امام شافعی هر چه شود قبول شود و بقول امام ابوحنیفه رضی الله عنه باید که ازان مامور نه کم کند و نه زیادت زیرا که او را در مثال آنست که کسی کسی گنجینه نشان دهد که در فلان موضع زیر فلان سنگ گنجینه است پس اگر آن کس بعین همان سنگ را از جای بجای کند گنجینه بیابد والا محروم ماند اگر در نماز زیاده و کم شود باید که سجده سهو بجا آرد ذکر سجده سهو بیدان ای عزیز که سجده سهو در نماز بسیار جای واقع میشود اما عوام را ازین معنی خبر نیست و در قدوری آورده است که سجده سهو واجب میشود به زیاده کردن در نماز چیزی را و یا به نقصان کردن در نماز چیزی را پس زیادت بر پنج اسم مسمی است تقدیم رکن تاخیر رکن تکرار رکن تاخیر واجب قرارة بی محل و نقصان را نیز نام است چون ترک واجب پس بوجود این اشیا اگر بسهو واقع شود سجده سهو بیارد و اگر بعمد بکند سجده سهو لازم نگردد و نماز درست باشد اما بنقصان اگر یا رد دیگر ادا کند نمازش روا باشد اول بیان تقدیم رکن تکبیر تحریمه گویان برکوع آید باز

سجده سهو

گردد و تحریمه اول باطل شد زیرا که وقت تحریمه قیام هست اما اگر تحریمه بست در حال قیام و قرارت
فراموش کرد بر رکوع آمد باید که برگردد و قرارت بخواند در رکوع باز دوم کند سجده سهو باید و اگر رکوع را ترک
آرد یا سجود و در نمازش فاسد شود زیرا که ترتیب او فرض است **بیان تاخیر کردن** چون قرارت تمام
کند و بمقدار سه بار گفتن تسبیح تاخیر کند بعد ازان بر رکوع آید سجده سهو آرد و علی ہذا المقدار اگر در رکوع
بالاش و در قومه رفت تاخیر کرد نیز سجده سهو آرد و علی ہذا المقدار اگر در جلسه تاخیر کند سجده سهو آرد
و در تشهد اول اگر اللهم صل گفت سجده سهو لازم نیاید و اگر اللهم صل علی محمد و
علی آل محمد گفت سجده سهو لازم شود که تاخیر رکن حاصل میشود و چون از سجده آخر سر
باز گردد سجده دوم بجا آرد بقیام رود و اگر دانسته رود و درین میان قرارت نخواند اگر بفراموشی
نخواند سجده سهو آرده اگر عمداً کند نمازش نقصان نپذیرد و در میان تکرار رکن چون رکوع را دو کرد کند
سجده سهو لازم آید و اگر سجود را مکرر کند نیز سهو واجب آید و در میان تاخیر واجب چون بعد از ثنای و
تعوذ بخواند اما بمقدار گفتن سه تسبیح تاخیر کند بعد ازان فاتحه بخواند سجده سهو لازم آید و اگر میان فاتحه
و سورت مکث کند نیز سجده سهو لازم آید و اگر تکرار کند فاتحه را بی تفصیل اگر در دو رکعت اول است
سجده سهو لازم شود که واجب او یکبار خواندن است و اگر در رکعت آخرین تکرار کند لازم نیاید زیرا که
مخیر است میان خواندن و نا خواندن و یا بتفصیل خواند در رکعتین اولین چون فاتحه خواند و ضم
سوره کرد و باز فاتحه خواند و ضم سوره کرد سجده سهو لازم نیاید بخلاف گویا طول قرارت کرده باشد
و تا خیر سلام چون قعده اخیره تمام کند و سلام نه دهد تا سجده سهو لازم آید و اگر قعده اخیره تمام نشیند
و برخیزد و پندارد که مگر قعده اول است تا رکعت دوم را بسجده مقید کرده است بنشیند سلام دهد
سجده سهو آرد و اگر مقید کرد سجده باید که یک رکعت دیگر هم بکند که در رکعت نفل شود آن چهار
اول فرض و سجده سهو آرد و اگر در قعده اخیره ننشیند و برخیزد و اگر رکعت دیگر با قید نکرده است بنشیند
و قعده تمام کند و سجده سهو آرد که تاخیر رکن شده است و اگر قید کرد سجده باید که یک رکعت دیگر هم
بگذارد تا هر چهار نفل شوند و فرض از سر گیرد **بیان قرارت بی محل** چون بجای تشهد فاتحه خواند
و یا بجای قنوت سوره خواند چون اخلاص و غیر ذلک و اگر تشهد تکرار کند و یا قنوت را تکرار کند
سجده سهو لازم نیاید زیرا که جای دعاست گویا که دعا را دراز کرده باشد اما چون تشهد بجای

فاتحه خواند اگر در رکعت اول بخواند سجده سهو لازم نیاید که در و محل تنباست پس این را هم تنها گفته باشد
و اگر در رکعت دوم بخواند سجده سهو لازم آید زیرا که در و محل دعا نیست و اگر در رکعت سوم و چهارم
بخواند سجده سهو لازم نیاید زیرا که مصلی دران دو رکعت مخیر ست ان شاء قرا و ان شاء سکت و بنشان
ترک واجب چون در رکعت اول بخواند و در آخرین بخواند سجده سهو لازم آید زیرا که قرارت در
دو رکعت اول واجب بود بدانکه قرارت فاتحه هم فرض ست و هم واجب و فرض بدان معنی که سورت
قرانست و واجب بدان معنی که واجب ست که از تمام قران او را بخواند چنانکه تکبیر تحریمه را فرض است
که شروع کند بیک نام از نامهای خدای تعالی چون الله اجل و الله اعظم و غیر ذلک اما واجب
آنست که الله اکبر گوید که لفظ تکبیر واجب ست پس اگر ترک کند فاتحه را و چیزی دیگر بخواند و یا لفظ
تکبیر را باسم دیگر بگوید سجده سهو لازم شود و اگر فاتحه پیش از سورت نخواند نیز سجده سهو لازم شود و اگر ضم نکند
سورت بدو نیز سجده سهو لازم شود و اگر ترک آرد قعده اول را نیز سجده سهو لازم شود و اگر فراموش کرد و نزدیک
بقعود ست بنشیند و سجده سهو آرد و اگر نزدیک بقیام است باید که نه نشیند و اگر نشسته است هم سجده سهو لازم شود
و اگر نزدیک نشسته است هم سجده سهو لازم شود و ترک تشهد در قعده اول یا در رکوع قعده نیز سجده سهو لازم شود و در یکی
ارکان اختلاف ست چون در رکوع و سجود آرام نگیرد بقول امام اعظم سجده سهو لازم نمیشود و بقول امام محمد لازم میشود
و بقول امام ابو یوسف و شافعی نماز را از سر گیرد که تعدیل بقول ایشان فرض ست مسئله ترک دعای قنوت در وتر سجده
سهو لازم نشود و در ترک ملبند خواندن امام را در نماز سجده سهو لازم میشود و اما منفرد مخیر ست نیز در ترک آهسته خواندن
امام را در دو نماز سجده سهو لازم میشود مر امام را و مقتدی را و سهو مقتدی لازم کننده سهو نیست نه بر امام و نه بر وی بدانکه در تشهد
الا السلام آورده ست اگر کسی را در قعده اول شک شود که قعده اول ست یا آخر گوید اگر ست باز
گوید اول است پس گویا که بمثال مقدار ثلث بتسبیح شده سجده سهو لازم شود و در ترک
تکبیرات عیدین از زوائد در رکوع اختلاف ست اما اصح آنست که سجده سهو لازم نشود از جهت بسیاری
مردان در سجدین محنت یا مام و باشان بدان ای عزیز اگر ازین بست و شش سهو یک بر یک
از ایشان سجده سهو لازم میشود یکی در نماز صادر شود یا همه بپایه برای همه همین دو سجده کافی است
چنانکه کفارت رمضان اگر یک روزه افطار کرده است عمداً یا همه را یک کفارت لازم میشود و
معلوم باد که سجده سهو از نماز ست تا اگر در عین همین دو سجده کسی بدو اقتدا کند آن کس مقتدی گردد

سجده سهو بیان ترک واجب ۱۲

وقال علیه السلام الانسان مرکب من الخطا والنسیان پس اگر کسی را در نماز نسیانی و سهوی واقع شود
نماز او نقصان شود و آن نقصان را باید بسجدهٔ سهو و سجده بر بندد و ازین جهت سجده را جبر نقصان گویند
و جبر بر سبیل مجاز گویند چنانکه جبیره شکسته بسته را گویند و حق را نیز جبروت گویند و جبروت از گویند که لا
یمکن را ممکن گرداند اگر معلومات قدرت حق بود او را در مقام احدیت چون سایر ممکنات عین ذات یگانه اند
پس لا یمکن را ازو ازینجا جبر کرده به ممکنیت روی خود جبروت نام یافت و چون بعد از نماز
فارغ شود دست بردارد و از خدا حاجات دینی و دنیائی بخواهد خاصیت دعا آنست که
از و چیزی خواهی بخدا گوید خاصیت حق آنست که از و چیزی نخواهی قهر کند و الله الغنی و انتم الفقراء
و گفته اند که الدعاء سلاح المؤمنان و دعاء للاسلام و دعاء للسلطان و این مناجات را اکثر بخواند که دوازده
اولیاء الله این را از عربی بفارسی آورده است چون بایزید بسطامی و ابو الحسن خرقانی و معروف
کرخی و غیرهم رحمة الله علیهم اجمعین و ثواب این از حد عد بیرون است بسم الله الرحمن الرحیم
الهی ملکا پادشاها بمنای رحمت خود ما را نگر خداوندا ظاهر و باطن ما را در زیر رضای خویش
جمع دار الهی از تفرقه و پریشانی و سرگردانی از راه ما و از راه جمع مسلمانان دور گردان عفو و عافیت
قرین وقت ما گردان الهی سعادت و رغبت سابق و قاید ما گردان الهی ما را بما گمار ما را از شر ما
نگاه دار هر چه بنده بخشی دینی و بر ضای خویش قرین بخشی الهی ما را از یاد خود غافل نکنی و
بغیر خود مشغول مکن و بغیر خود مشغول مکن اگر به پرسی حجت ندارم اگر بگیری طاقت ندارم و اگر ببخشی
راحت ندارم از تو عطا و رحمت ای قدیم لم یزل ای عزیز بی بدل اللهم
اصلح لنا و اصلح ذات بیننا و اصلح فسادنا و اصلح فسادنا و اصلح فسادنا و اصلح فسادنا
قلوبنا و اصلح فساد صدورنا و اصلح فساد ولایت امورنا و اصلح فساد بیننا و بینک
یا مصلح یا مصلح الصالحین المخلصین و یا خیر الناصرین برحمتک یا ارحم الراحمین
قال علیه السلام الدعاء مخ العبادت یعنی دعا کردن مغز عبادت است آورده اند
که چون بنده مؤمن در رکعت نماز بگذارد از حق تعالی حاجت بخواهد حق تعالی را غضب کار میشود
می فرماید تا بمان نماز او را بروی او زنند که مرا غنی و خود را فقیر ندانسته است و در لباب الاخبار
آورده است که پیغمبر علیه السلام فرمود که حق تعالی وحی کرد بسوی من که یا محمد هر آن بنده مؤمن

که بعد از ما حبت الشافی استجابت کند مرا جفا کرده باشد و اگر استجا کند و ضو نکند نیز جفا کرده باشد و اگر وضو کند و نماز کند مرا جفا کرده باشد و اگر نماز کند و دعا نکند و حاجت نخواهد مرا جفا کرده باشد و اگر حاجت بخواهد و مادر و پدر را دران یاد نکند مرا جفا کرده باشد چون همه چیزها بجا آرد و اگر من او را و مادر و پدر او را از آمرزم و حاجتش روا نکنم من جفا کرده باشم او را بعد ازین **بدان ای فرزند** که کلمهٔ طیبه عقب هر نماز گفتن سنت رسول الله است و بعضی مردم منع میکنند امام اعظم رحمة الله علیه فرموده است ویل لکل اویل لهم ولمن یتبعهم کذا فی شامل السیتی سئل عن ابی حنیفة رضی الله عنه من الذین یمنعون من کلمة الطیبة بعد الصلاة المکتوبة فقال هم الروافض لان فی هذا الشرک لان رسول الله صلی الله علیه وسلم قد کان یجهر مع اصحابه الکلمة الطیبة بعد ادا صلوة المکتوبة متصلا اما بعد اداء الدعاء فهو ضعیف وفی بستان النوازل فی باب الاذکار ایضا کذلک فی شرح الحصکفی من قال لا الٰه الا الله ثم تنفس بغیر ذکر قال لا الله یصیر کافرا ایضا فی مفید المستفید ای بدون معنی یراد وتحفة الفقهاء بیان گفته است که اگر الا الله مطلق نگوید کافر نمیشود والا کافر میشود ان کفت وفی شرح النوازل البرهانی من باب الاذکار سئل ابو عمر رضی الله عنه یقول الکلمة الطیبة بعد اداء المکتوبة متصلة قال یمرة یغفر الله ذنوبه ویمرة الثانیة اعطاه الله تعالی ثواب الانبیاء علیهم السلام ویمرة الثالثة اعطاه الله ثواب الملائکة فی فتاوی النابغیة من قال الکلمة الطیبة بعد اداء المکتوبة فی الروایة یکفر وفی روایة لا یکفر لکن یاثم هذا اختلاف اللسان وفی فتاوی العلائی فی هذه الروایة مخالفة الاصول والفروع لا یقبل احد من المسلمین لان هذه الکلمة توجب الجنة فکیف یصیر مسلما فکیف یصیر المسلم کافرا بهذه الکلمة واز تفسیر محیط **نقل ست** که روزی رسول الله صلی الله علیه وسلم یاران فرمود که نماز نیازمند است آیا حضور دل را کرده شود قبول افتد والا مردود باشد بقوله علیه السلام لا صلوة الا بالقراءة ولا صلوة الا بفاتحة الکتاب ولا صلوة الا بالجماعة ولا صلوة الا بحضور القلب فسال ابو بکر و علی رضی الله عنهما فکیف حال امتک یا رسول الله فقال علیه السلام یقبل الصلوة بمقدار الله ولا یوصل الی الله ابدا صلوة احد من امتی الا یودی بحضور القلب او قال بعد الغرغرة کلمة الطیبة بالتسمیة متصلة عفی عنه ما مضی فی قلبه بغیر الحق تقبل الله کصلاتک کصلاتی اوحی الله تعالی الی یا محمد لا اقبل الصلوة لاحد الا من قال

قبل کل فریضۃ کلمۃ التقوی بالتسمیۃ متصلۃ قبل السنۃ ایضا حاکیا عن اللہ تعالی یا محمد
لا تقولی ولا امری الیک الا ببسم اللہ الرحمن الرحیم کالاسلام والایمان والصلوۃ والصوم
والذبح والطاعات والعبادات والتعلیم والتلقین ولو قال بالابتداء لکل واحد
منھن ثبت الایمان والاسلام پس امام اعظم فرمود رضی اللہ عنہ وانا وآگاہ باشید کہ بی تسمیہ ہیچ
طاعات وعبادات روا نیست عند اللہ ودرست عند الناس پس شخصے استادہ شد وگفت یا امام
المسلمین کہ بعضی از طالبان علما میگویند کہ بعد از نماز کلمہ طیبہ نگویند دلیل ایشان آنست کہ ہر کہ نماز را ادا کند
از گناہان پاک گردد پس بگفتن کلمہ ہیچ حاجت کہ کلمہ گفتن در آغاز اسلام فرض ست در اول بار نہ
در ہر بار پس یک عبادت نماز ست کار را برای چہ میگویند اگر چیزی شرک افتادہ باشد و نماز چہ
شرک ست کہ کلمہ گویند وبسم اللہ الرحمن الرحیم ثبوت وحدانیت و ایمان است ہر گاہ کہ بعد از ثبوت نفی
کند کافر گردد و یا امام ما بعد از نماز کلمہ گویم یا نہ و بر سر کلمہ بسم اللہ گویم یا نہ ابو حنیفہ رضی اللہ عنہ باقہر
سخت گفت ای مرد اگر تو نگفتہ ایشان عمل کردہ تو نیز کافر شدہ زیرا آنچہ ایشان کافر شدہ اند از
امر خدا و رسول خدا بیرون شدہ اند پس بروے شیطان گشتہ اند تو از ہر مسلمان شو توبہ بکن کہ کلمہ گفتن
در شب و روز فرض ست غیر معین و بعد از فریضہ فرض عین است لقولہ تعالی واذکروہم کما ھداکم و کلمۃ التقوی
وبسم اللہ گفتن بر سر کلمہ فرض حکمی ست و کلمہ تقوی مراد نست و بسم اللہ بر سر کلمہ تقویت جان
ایمان است لقولہ تعالی واذکر ربک وتبتل الیہ تبتیلا بالمعنی و تسبیح ولا تکبار و معنی تسبیح تنزیہ ست و از اسم اللہ بر سر عبادت کہ باسم اللہ
است قبول افتد بشتابید و بی بسم اللہ در شک ست و معنی کلمہ بی بسم اللہ آنست کہ نیست خدائے
موجود مگر معبود بحق و محمد فرستادہ او ست و باسم اللہ متصل ایشان گوید تا آغاز کرد و اسلام و ایمان با
نام خدای کہ انعام او عام ست و مومنان و کافران و جمیع خلایق را در دین جہان یکسان نگاہ دارد
و در آن جہان مومنان را نہ کافران را رو نیست شایان عبادت مگر خدای معبود کہ او ست رحمن
و رحیم و در قرآن ہزار و چند جای اول باثبات بعدہ نفی است چون انہ لا الہ الا ھو یا اللہ انی لا الہ
الا ھو الرحمن الرحیم و آنچہ گفتہ بودند کہ نماز عبادت ست و کلمہ نیز عبادت چون بگذارد نماز
پاک شود عبادت کلمہ قبول افتد لقولہ علیہ السلام ان اللہ طیب لا یقبل الا الطیب

مسائل شتی بدانکہ در عوارف المعارف آوردہ است کہ از صحبت سالکان شاہ فرمود صلی اللہ علیہ

وسلم چون بیافتند هر یکی از شما را حاجتی پس بگذارید دو رکعت نماز را در رکعت اول بعد از فاتحه قل یا ایها الکافرون یکبار و در رکعت دوم اخلاص سه بار بعد از فراغ این دعا بخواند بشک برآورده گردد دعای استخاره اینست اللهم انی استخیرك بعلمك واستقدرك بقدرتك واسالك من فضلك العظیم فانك تقدر ولا اقدر وتعلم ولا اعلم وانت علام الغیوب اللهم ان کنت تعلم ان هذا الامر یا بدکه آن حاجت را بعینه بیاد خیرلی فی دینی ومعاشی وعاقبة امری فاقدره لی ثم بارك لی فیه حیث شئت رضنی به و شیخ ضیاء الدین ابو النجیب سهروردی روایت کرد که جابر گفت رضی الله عنه که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم این دعای استخاره بایان چنان تعلیم میکرد چنانکه کسی صورت قرآن را کسی تعلیم بکناند تا در یک روز بر وضع کسی غلط نخواند و ذکر احوال مرده بدانکه مرده را در لحد بتوان نهاد که امام اعظم ابو حنیفه رضی الله عنه فرموده است اللحد لنا والشق لغیرنا و لحد آنست که بطرف قبله یک جانب گور را پاره کنند و شق آنست که گور را در میان پاره کنند آنرا سامی گویند پس بقول امام اعظم لحد میتوان کرد که سامی بقول امام شافعی ست و چون مرده را در قبر نهند باید که اول سر پیش بر هنه کنند و کفن دور کنند تا قبر خود را به بینند بعد ازان بپوشند و رسول حضرت رسالت پناه را عبد الله بن عباس برهنه کرده بود گفت چون یاد کردم لبان مبارکش می جنبیدند چون گوش خود را نزدیک بردم امتی امتی می گفت و دستهای مرده بر سینه نهند بلکه دراز کشند و تمام مرده را به پهلوی راست بگرداند و اگر آیتی از کلام الله بخواند و بر خاک بدمد و در لحد اندازد سر فرو ره ازان خاک چراغ نورانی شود و قبر او کشاده گردد و چون اورا دفن کنند باید که اول بطرف سرش بنشینند و سوره یس بخواند بطرف پای نشسته سوره تبارك الذی بخواند اگرچه مستحق عذاب باشد آمرزیده گردد منقول است هر که این سوره را یکبار بخواند از عذاب مرده آمرزیده گردد و اگر دو بار بخواند تمام اهل مقبره آمرزیده گردد و اگر سه بار گوید سر چند مردگان که بعد ازان بمیرند در ان مقبره دفن کنند همه آمرزیده شوند و اگر از جهت مادر و پدر بخواند بهر چند ناخوشنود شوند و هر چند گناهگار باشند آمرزیده شوند و رود امنیت بسم الله الرحمن الرحیم اللهم صل علی محمد ما دامت الصلوة وصل علی محمد ما دامت البرکات وصل علی اسم محمد فی الاسماء وصل علی روح محمد فی الارواح وصل علی نفس محمد فی الانفاس وصل علی قبر محمد فی القبور وصل علی تربت محمد

فی التراب وصلی علی روضاتہا فی الریاض وصلی علی قبورہا فی الاقطار وصلی علی جمیع
الانبیاء وصلی اللہ تعالی علی خیر خلقہ محمد وآلہ اجمعین را فضل در سورہ فاتحہ اینست
کہ چہار کرت بخواند و در اخلاص دوازدہ بار کہ ثواب زیارت دہ کرت بسم اللہ الرحمن الرحیم بخواند
آوردہ اند کہ روزی حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم بمقبرہ گذشت دران مقبرہ یک
کس را بنہایت عذاب سخت بود حضرت رسالت پناہ غمگین شد در حال جبرئیل آمد و گفت کہ
یا حضرت دہ کرت بسم اللہ الرحمن الرحیم بخوان چون حضرت بخواند در حال عذاب از تو او بر گرفتند
و فی الحال دہ حور در پیش او نشستند حضرت مر آن جوان را پرسید کہ شما کیانید گفتند ما ایں زیارت
ستمبہ شما آمدہ ایم تا روز قیامت با او ہمراہ ایم و در عرصات و در پل صراط نیز ہمراہ ایم و چون بہشت
در گذرد او را بہ چشمہ رحیق بشوئیم و بمویہای خویش او را بیفشانیم و ازان دری بایشان کہ قطرہ آب
بچکد از قطرہ حوری پیدا شود آن ہمہ از وی باشند و ایضاً حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم
بی بی خدیجہ را بخواب دید و گفت از جہت شما چہ عمل بکنم گفت بسم اللہ الرحمن الرحیم اسبار بخوان
دہ بار کلمہ طیبہ بگوید بر سر قبر بہتر است آوردہ اند کہ عبد اللہ بن عمر رضی اللہ عنہ را چنان حکم بود
کہ چون کسی می رود مسافر شود تا تمام قرابات و عزیزان او جمع شوند و از جہت آن مردہ صد بار کلمہ
طیبہ بخوانند کہ ہیچ سختی از سختیہای آن جہان بر وی سخت نماند بلکہ ہمہ آسان شوند آوردہ اند ہر کہ
این دعا را یک کرت بخواند تمام اہل مقبرہ از عذاب نجات یابند و تمام قبرہا پر نور گردند ثواب گوینده
گفتہ اند کہ برابر ہر حرفی کہ ذکر کند چندان نیکی او نوشتہ شود و چندان بدی او دور شود و چندان
کوشک برای او در بہشت بنا شوند و اگر کسی در راہ رونده باشد فاتحہ بخواند از جہت شتاب رفتن
ہمین دعا خواند بسند است دعا ایں است لا الہ الا اللہ وحدہ لا شریک لہ لہ الملک ولہ الحمد یحیی
ویمیت وھو حی لا یموت ابدا ذا الجلال والاکرام بیدہ الخیر وھو علی کل شئ قدیر
و اگر در راہ نباتی شتاب باشد بگوید بسم اللہ و باللہ علی ملۃ رسول اللہ کانیت و برابر
چون کسی بر قبر کسی گذرد اگر اندک خاک ازان قبر بگیرد و بران بخواند یا حبیب الفقراء یا انیس الغربا ء
یا معین الضعفاء یا دلیل المتحیرین یا حی یا قیوم یا حنان یا منان یا بدیع السموات والارض
یا ذا الجلال والاکرام برحمتک یا ارحم الراحمین و آن خاک را باز بران قبر پاشند اہل آن مقبرہ را

در بیان نصائح علیہ السلام

حق تعالی بیامرزد و همه قبرها پر نور گرداند و اگر نکنت شهادت در ابر بنات میت بر قبر او نهند سه
کرت بگوید اللهم لا تعذب هذا الميت بحرمة النبي عليه السلام الضیا عذاب او برداشته
شود و اگر سوره یس در حال نزع بیان بخواند برابر هر حرف نیکی میت نوشته شود و بر ابر حرف
بدی او دور شود چون میت را دفن کنند مردم برگردند و یکی از ایشان بایستد و میت را تلقین
دهد و بداند که تلقین واجب است بقول امام اعظم رضی الابراهیم الشاهی و فی خزانة
الجلالی و فی امداد الفتاوی هذا ما ذکره فی کتابة التلقین ینبغی ان یلقن المیت علی مذهب الامام
الاعظم ابی حنیفة رضی الله عنه فمن لم یلقن فهو علی مذهب الاعتزال و بیان ذلک فی التلخیص
و کیفیة التلقین هذا الخبر بسم الله الرحمن الرحیم یثبت الله الذین امنوا بالقول الثابت
فی الحیوة الدنیا و الاخرة یا عبد الله ابن امة الله هذا بیت الوحشة و هذا بیت الوحدة
و هذا بیت الغربة و هذا بیت الحیرة و الندامة هذا اول منزل من منازل الاخرة و آخر منزل
من منازل الدنیا فاذا اتاک الملکان الکریمان المأمورات المامورات ان لا تخافا منک و لا تفارقاک
الا باذن الله فیما لک عن ربک و عن نبیک فلا تخف و لا تحزن و قل فیما الله ربی و محمد نبی
و الاسلام دینی و القرآن امامی و الکعبة قبلتی و المومنون اخوانی و انا اشهد ان لا
الٰه الا الله وحده لا شریک له و اشهد انک عبده و رسوله و نبیه و صفیه ارسلته بالهدی و دین الحق لیظهره علی الدین کله
و لو کره المشرکون و این روایت در انیس الاتقیا مسطور است و چون مرده را دفن کنند و در قبر بنشانند
همدران روز باید که چیزی تصدق از جهت او کنند که مطلق رسیدنی است و بدو میرسد و خلاف
مر متعذر له را که الشیان قبول ندارند تصدق را قال علیه الصلوة و السلام ما لیل شد علی المیت
من لیل الاول ینبغی لاولیائه ان یتصدقوا فی ذلک او لیصلوا رکعتین یقرأ فی کل رکعة فاتحة الکتاب و آیة الکرسی و سورة الهٰکم التکاثر و احد اناو عشرمرات سورة
الاخلاص فاذا فرغ من الصلوة صلی علی سبعین مرة و یقرأ هذا الدعاء اللهم صل یا هذا الصلوة
و انت تعلم و نر بیان تبعث ثوابها الی روحه برحمتک یا ارحم الراحمین بعث الله تعالی
فی ساعة الف ملک فی قبره و بید کل ملک نور و هدیة لاجل ذلک المیت صدقت یا رسول الله

منقول است که روزی پسر شیخ سفیان ثوری قدس سره بجانب بازار برخاست تا خربوزه خرید
بارواح پدر خود بدهد در راه بازار گشت نیافت اما پوست خربوزه در بازار افتاده یافت همان را
گرفت در پیش خر انداخت همان شب پدر خود را در خواب دید که بر تخت نشسته خربوزه بهشت میخورد
گفت بابا از کجا میخوری گفت آنچه شما تصدق کرده بودید ما جر آن بمن رسید چون بیدار شد دانست
که همان پوست بکار شد ایضاً آورده اند که دو جوانان در زیر سایه بلندی که آنرا جر گویند نشسته بودند
ناگاه بقدرت الهی جر بر سر ایشان افتاد اما بایشان هیچ زحمتی نرسید هر دو در میان جر بر سلامت ماندند دو
بهیچ طرف راه نیافتند تا بدر شوند آورده اند که بعد از یک سالی هر دو بیرون شدند و ایشان را
مردمان مرده میداشتند اما چون حکمت الهی شد همان جر بر را آب شکاف کرد ایشان بر روی آب
را دیدند بر آمدند چون بخانه رسیدند مردمان نیک متحیر ماندند که چه چیز شما را می پرورد گفتند حصه یکی خود نانی
می آمد در هر وقت میخوردیم چون تفحص کردند آن یک کس همیشه از جهت او تصدق میداد
حکایت آورده اند که پیرزنی بخدمت رسول آمد و گفت دیر شده است که دختر من وفات یافته او را
بخواب نمی بینم رسول فرمود شب جمعه چهار رکعت نماز بگذارد در رکعت اول بعد از فاتحه والشمس یکبار و در رکعت
دوم والليل و در رکعت سوم والضحی و در رکعت چهارم الم نشرح بعد از فاتحه یکبار و در هر رکعت
بعد از فاتحه اخلاص چهار بار چون نماز بگذاری سر بسجده نه و در دو رکعت بگو دو بخواب گاه رو دنیز در دو رکعت
آورده اند که علی الصباح آن پیرزن گریه کنان بدرگاه رسول الله حاضر شد گفت یا رسول الله دختر خود را در
نوع عذاب گرفتار دیدم و گفته است تا زمان است جمع شوند من بگویم نوع اول آنکه نساء در آتش میسوخت گفتم
چرا گفت از موجب خوار نمازی که رکوع و سجود بجا نمی آورد م نوع دوم آتش دوزخ بر سر او افتاده بود گفتم چرا گفت
همیشه سر خود را بر هنه میداشتم و نامحرمان موی مرا میدیدند سوم سخنهای آتشین از یک گوش میزد از دیگر گوش بیرون آمد
گفتم چرا گفت سخن چینی میکردم یعنی سخن یکی بدیگری میرساندم شفیر فرموده است لا یدخل الجنة یعنی تا عذاب نشود
داخل نشود چهارم هر دو چشم او را بمیل آتشین میکشیدند گفتم چرا گفت نامحرمان را بنظر میکردم پنجم روی او را بلهای سیاه دیدم
گفتم چرا گفت روی خود را بیاراستی و از نامحرمان نپوشیدی ششم بازها آتشین در لب او را می بریدند و باز
از پس پشت کشیده بودند گفتم چرا گفت شوهر را بدی گفتم و آزار میرساندم هفتم بر سخیرهای آتشین
بسته و بعبودای آتشین بر سرش میزد گفتم چرا گفت مال شوهر را بے دستوری بیجا دادم

هشتم دو مار سیاه دیدم در پستان او آویخته و میگزیدند گفتم چرا گفت پستان خود را بی دستوری شوهر
بکودکان بیگانه میدادم تنم سنگین او چون طبل برآمده بود و از و آوازی برآمد گفتم چرا گفت حرام خورده بودم
و آن آن بود که شکم من سیر بود خورد نی دیگر میخوردم برای فربهی و هم بندهای آتشین بر پای او نهاده
که نمیتوانست جنبید ازین گفتم چرا گفت بی دستوری شوهر از خانه بیرون می آمدم و مرا گفت اے
مادر رسول خدا را بگو که زنان را ازین خصلتها آگاهی بخشند که دیگران ترک کنند و شوهر مرا بگو سے
تا مرا بجل کند چون پیرزن این بگفت چند کس بیهوش شدند و رسول صلی اللہ علیہ وسلم از ان جوان
بجل خواست جوان ندا داد که مرا بسیار ببخشیده است رسول فرمود اگر بشفاعت من امید وارے
آن فقیره را بجل کن جوان بجل کرد شب روم در خواب دیدم بر تختهای بهشت نشسته و تاج مرصع
بر سر نهاده مادر را در کنار گرفت و گفت سلام ما برسول برسان زیرا که چون چشم مبارک بر آب
کردی سیلی آمد و عذاب ما تخفیف گردد و چون شوهر مرا بجل کرد باین درجه رسیدم و در اجتناب
الفقرا آورده است که حضرت نماز خفتن را به شب در روشنی میگذارد و چون نماز را تمام میکرد
چراغ را میکشت آورده اند که ابراهیم خلیل اللہ علیہ السلام خواب دید که پسر را بجای مهتر اسماعیل
علیہ السلام گفت این جزائی خواب شماست اگر خواب نمیکردی چرا همین طور میدیدی ذکر صیام
بدانکه در حدیث صحیح وارد شده است که پیغمبر فرموده است علیہ السلام هر که در گرمای
سخت یک روزه بدارد او را بگرماے دوزخ کاری نباشد و در انیس الواعظین مذکور است
هر پیر و مرشد که مرید خود را اول باد اکردن نماز فرائض بجماعت و باز بودن از مناهی و باد ا
کردن نماز ادابین و بروزه داشتن ایام بیض نفرماید او ضال و مضل است و اگر داند که قبول نکند
او را مرید نگیرد و الا در گناه مرید شریک است و در رساله امام جعفر صادق رضی اللہ عنہ
مذکور است که غسل طریقت پند پیر بجا آوردن است هر مریدیکه پند پیر بجای نیارد و طریقت جنب
است و بعد ازان بنصیحت مذکور اگر داند که مرید لائق است او را خلوت دهد و در خلوت هر کسے
داخل نشود که پیغمبر فرموده است الخلوة هذا یة والخلوة ضلالة و اگر بعد از خلوت داند که مرید جرات
ذکر را تواند نگهداشت بعد ازان ذکر بدهد و این درویش علی هذا الطریق استقامت دارد ادل
ایام بیض را نگاه دارد ایام بیض را ازان بیض گویند چنانکه بابا آدم چون این هر سه روزه نگهداشت

تمام وجود بمانند بضعه سفید شد پس همچنان نگاه دارنده این روزها از گناه چون بضعه از موی پاک شود
و در مفتاح الجنان آورده است که سیزدهم ایشان را ثواب هزار ساله عبادت و ثواب است
و چهاردهم را ثواب سی هزار ساله عبادت ست و پانزدهم را ثواب چهل هزار ساله عبادت ست
و در خصال چون پنجاه هزار سال مردمان بیک پای استاده شوند روزه دران ایام بفضل و استغفار
گویان وقت سحر بر استران بهشت سوار ساخته باشند و در اول ماه رجب اگر تا هفت روز روزه دارد
هفت دوزخ بر وی حرام شود و بداشتن هشت روزه شب بهشت بر وی مباح گردد و حضرت رسالت پناه
فرمود صلی الله علیه وسلم که درین ماه رجب و شعبان هر روزه را ثواب هزار ساله نویسند سلمان فارسی گفت
یا رسول الله من هر دو ماه را تمام نگهدارم حضرت فرمود شما را قوت آن نیست اما باید که سه روزه از اول
ایشان و سه روزه میان ایشان و سه روزه در آخر ایشان نگاه داری تا ثواب همه روزها روزه تو گردد و ایام
بیض اگر قوت روزه داشتن ندارد باید که درین سه روزه بجای او چهار رکعت نماز بگذارد و بعد از ظهر در هر
بعد از فاتحه آیة الکرسی یکبار و اخلاص پنجاه بار ثواب او را گفته اند که هنوز از جای برنخاسته باشد
که آمرزیده گردد و اگر هم روزه دارد و هم نماز ادا کند افضل باشد و در مفتاح الجنان آورده است
که اگر کسی آیة الکرسی ندانند باید که بجای آیت الکرسی سه کرت اخلاص بخواند در هر نمازی که باشد
بعد ازین بدانکه در سال تمام شش روزه است که روزه داشتن هر یک ایشان را ثواب صد هزار
ساله است اول غرة ماه رجب که اول مهتر جبرئیل بر محمد صلی الله علیه وسلم دران روز نازل شده بود
و قصه او آنست که حضرت رسالت پناه با دختران نبی لی حلیمه و غیره در ویرانهاد خانها یهود ان
گوسفندان میچرانیدند و مهتر جبرئیل و میکائیل هر دو بصورت دو جوانان در رسیدند در دست مهتر
جبرئیل کارد بود و بدست مهتر میکائیل طشت بهشت پر از آب بهشت بود حضرت رسالت پناه را
بستان خوابانیدند و سینه اش پاره کردند و دلش را کشیدند دل را نیز پاره کردند و اندرون آن دل را
بآن آب شستند اما در دل یک قطره سیاه ماند بهیچ نوع شسته نمی شد آورده اند که آن تیرگی
زنان بود زیرا که از جناب زنان هرگز دلش آرامی نبود چنانکه روزی حضرت رسالت پناه از جای
بیامد چون نزدیک دروازه سرای رسید غلام از سرای بیرون شد حضرت فرمود کجا بودی گفت
اشتری بستم حضرت بشتاب در آمد و در پیش هزن خود شد که فلان غلام بچه کار آمده بود گفتند که ما

سلسله زبان حضرت خواجه

خبر ندارم باز دلش آرام نگرد باز پس غلام بیرون رفت پرسید که اشتر بکدام خانه و بچه رسید گفت
در فلان خانه و فلان رسیمان حضرت آمد دلشانی را تحقیق یافت دلش آرام شد و دختر ان ندا بی
حلیمه چون این دید دندگرفته در پیش مادر شد مذلی حلیمه در حال پیش رفت او را شیر یافت
چون نگاه کرد بر سینه مبارکش نقش سرخ بود و حال خود را بدو نمود و غیر ازین چند معجزه دیگر از بی حلیمه
از دو دیده بود چنانکه آورده اند که بی بی حلیمه شیر نداشت چون او را گرفت پستان شیر پر شد که هفت
کودک دیگر را هم بدایه گری گرفت و چون او را بخانه خود میبرد یوسف کاهن بر سر راه نشسته بود گفت
که محمد آخر الزمان همین کودک است ایضاً بی حلیمه را یک بز بود چون او را در خانه آورد از برکت او
صد بز شدند و ایضاً یک اشتر بود در خانه او از برکت او صد شتر شدند و شک دیگر از مزان آنکه
قبل از حضرت رسالت پناه بکوچ همراه میرفت بی بی عائشه بر شتر سوار بود اشتر از راه برگرفت از قافله
جدا ماند حضرت چون تفحص کرد بی بی را ندید پس برگشت که از ان طرف یک نفر حضرت بود مهار اشتر
بی بی را گرفته اند منافقان بدبخت بدان سبب سپند گوی سگ میخورند در حق بی بی عائشه
حضرت ازان تهمت کردن ایشان بغایتی غمگین شد بسبب آیت از حق تعالی آمد در شان پاکی
بی بی عائشه که هیچ زن پیغمبران هرگز زنا کار نبوده اند اما حضرت رسالت پناه را گاه گاهی در خاطر
می آمد که کلام الله تبشیک برحق است و راست است ولی بکیا نام خدا است اگر ساری او میکنند
آورده اند که روزی حضرت رسالت پناه با یکی همراه برای خر ما فرستاد آنکس را زود تا بر و زخت سوار شود و
خرما را بیگیرند چون رسم عرب است که آزار ندارند بلکه تنگ نه بود ناگاه با و پیدا شد خرما بباد افتاد
حضرت گفت که فرود آی چون حضرت بالا دید بیک ناگاه چادر که تنگ او بود بار برداشت آنچه
و ذکر او را بشنود حضرت رسالت پناه متحیر شد جبرئیل از رب الجلیل در رسید که یا محمد ان بعد سلام قدیم خود
ازین تهمت خبر دشتم ازان آلت ذکر او را پیدا نکردم تا دل شما آرام گیرد و در هفده سنه بست و هفتم روز
جب که معراج حضرت دران بود یعنی در شب آن روز سوم نیز دهم [illegible] که تنگ دل بر اعمارت کم
دران روز نهاده اند چهارم بست و دوم ماه محرم که اول امامست حضرت دران روز بود پنجم دوازدهم
ربیع الاول که حضرت رسالت پناه دران روز از دار الفنا بدار البقا رحلت نموده اگر در شب او دوازدهم
تصدق و خیر کنند بهتر باشد و ششم هفدهم ماه جمادی الآخر که مولود حضرت دران روز بود گفته اند که

مولود او در هفدهم ربیع الاول بود و شش روز از اول ماه شوال بعد از روز عید فطر اگر کسی نگهدارد
ثواب صائم الدهر یابد و بیرکه صائم الدهر باشد او را در قبر نمانند بلکه بصورت همراه بالا برند و دیگر اگر نذر روز
از اول ماه ذی الحجه نگاه دارد حضرت رسالت پناه فرموده است که او را آتش دوزخ کاری نیست
و اگر همه را نگاه نکند باز نهم و هشتم و نهم را البته نگاه دارد **ایضاً** آورده اند که اگر روز سخر تا ضحی روزه دارد
ثواب هزار سال عبادت می یابد **و بیان روزه های ممنوع** بدانکه در تمام سال پنج روز
داشتن ممنوع است دو روز عیدین و سه روز بعد عید اضحی که آنرا ایام تشریق گویند و گفته اند که اگر کسی ایام
بیض را نگاه دارد پس نیز در هم عید اضحی را نگاه کند محسوب بعید است و اگر این روزهای ممنوع
کسی نیست روزه کند بر و لازم که افطار بکند اما قضا او را بیتوان نگاه داشت که به نیت کردن
بر و لازم شده بود اگر کسی نذر کند صوم تمام سال را صوم بر و لازم شود و این پنج روز را افطار کند
باز قضا نگاه دارد **مسئله** اگر کسی نذر کند که تمام سال شمسی را روزه نگهدارد و حال آنکه او بسال
قمری یعنی دوازده ماه روزه داشت پس دوازده روز دیگر نیز بر و لازم است که نگاه دارد زیرا که
سال شمسی ده روز از سال قمری کلان است و در **تفسیر مدارک** آورده است که روزه صمت در
زمان متقدم عیسی علیه السلام بود اما الحال منسوخ شده است پس معلوم میشود که الحال روزه صمت
در روزه نیروز و مهرجان که هر دو عیدین کافران ست کسی نگاه دارد اگر مبالغت الشان نگاه دارد
کافر گردد و اگر از برای حاجت نگهدارد عاصی گردد **ایضاً** یعنی جهال در روز هفتم هم روزه نگهدارند
و بوقت برآمدن ماهتاب افطار میکنند مکروه است زیرا که افطار را از وقت شام گذرانیدن
مکروه است و اگر گویند که پیش که از برآمدن ماهتاب بشکنم حاجت ندارد اشتو این شرک مخصوص است
و اگر به پیش ماهتاب عجله کنند کافر گردند در روزه داشتن روز شک مکروه است اما در فتاوی
قرآن خوانی آورده است که عاصی گردد لقوله علیه الصلوٰة والسلام من صام یوم الشک فقد عصی
و روز شک بست و دوم شعبان ست و اگر در شب او دیده شود فبها و الا افطار کنند زیرا که روزه
داشتن دران روز مکروه است و بدعت پس در هر طاعت که بدعت پیدا شود ترک آن اولی تر است
و دیگر در روز دوشنبه و پنجشنبه و فرتنیکی و بدی بندگان را بر حضرت عزت عرضه میکنند پس باید که
درین دو روز روزه باشد و هر که روز جمعه روزه دارد آتش دوزخ بر و حرام گردد و ثواب بغایتی

بسیار است و یک روزه تنها داشتن مکروه است باید که دو روز روزه دارد تا از خلاف برآید
آورده اند که زنی بود صائم الدهر هرگز روزه افطار نمیکرد چون وفات یافت او را در قبر نهادند
در آن زمان تجلی نور پیدا شد و چشمان همه مردم خیره شدند چون تجلی قرار شد آن زن را در قبر نیافتند
نیک متحیر شدند ناگاه هاتفی بر ایشان آواز کرد که این زن کار خدا را پیوسته میکرد و هر که کار خدا را
پیوسته میکند او را در قبر نخواهد ماند **فصل در بیان ادعیات** منقول است از ائمه سلف
رحمهم الله که اگر ایشان را در ادا کردن حاجات دینی و دنیاوی برآورده می شد دوام داشت کرت
فاتحه و صد بار درود و هفتاد و نه بار الم نشرح تا آخر و هزار و یکبار اخلاص باز هشت کرت فاتحه
و صد بار درود این فقیر در هر شب میکند از جهت آنکه او را دو دیگر را گفته اند هر که هر شب هزار بار
اخلاص بخواند خدای تعالی را در خواب ببیند بدان امید هر شب میکنم و دیگر هر که را دشمن صعب
در پیش آید باید که این دعا را ورد وی او بخواند و یا بران جهت خواند که دشمن اوست در حال
خراب شود آورده اند که مهتر موسی علیه السلام را چون دشمن در پیش می آمد این دعا را ورد وی
او میخواند در حال از بیم شکاف میشد و او را فرو میبرد دعا اینست بسم الله الرحمن الرحیم اللهم لک الحمد
لا الیک الشکایة المستعان ولا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم و دیگر برای حاجات دینی و
دنیاوی فاتحه را در هفته بدین ترتیب بخواند در روز یکشنبه هفتاد بار بخواند و در روز دوشنبه هفت بار
و در روز سه شنبه پنجاه بار و در روز چهارشنبه چهل بار و در روز پنجشنبه سی بار و در روز جمعه بیست بار
و در روز شنبه ده بار بخواند بشیک حاجتش برآورده گردد **ایضاً آورده اند** که فردای قیامت مهتر جبرئیل
را ندا در دهند گرفته بیاید و فریاد کند آن کسی که در عمر خود یازده بار این دعا گفته کجاست اللهم ربنا
لک الحمد بحمدک یا ارحم الراحمین تا او را برین براق سوار کنم و در پیش محمد مصطفی ببرم و دیگر که این
دعا بخواند دعا بجانب آسمان نگرد حق تعالی بنظر رحمت بدو نگرد و دعا اینست اشهد ان لک یا خالقا اللهم
اغفر لی و دیگر هر که را دشمن باشد باید که این افسون را بر خاکستر بخواند و خاکستر را بر گرداگرد خشم خود بپاشد
دفع شود افسون اینست توبت قتق و دیگر حضرت امام اعظم رضی الله عنه فرماید که هر که این دعا عقیب هر نماز فرض
کرت بخواند جمله علم اولین و آخرین بدو روشن شود و من این علم را از برکت این دعا یافته ام اینست
اللهم انا نستعینک و نسئلک علی طاعتک **و دیگر آورده اند** که سلطان سکندر ذوالقرنین چون پادشاه

تمام عالم شد تمام عالمان زمانه را جمع کرد که برای من چیزی پیدا کنید که مرا احتیاج به قلعه نباشد آورده اند
که جمیع عالمان متفق شدند بر این اسما که هر که این اسما را هر روز هفت بار بخواند او را احتیاج بقلعه نباشد
و حق تعالی فرمان میدهد هشتاد هزار فرشتگان را تا چهل هزار او را در روز نگاه دارد و چهل هزار در شب
بعد ازان ذوالقرنین قلعه راست نمیکرد و صبر صاً امر صاً سمعاً و دیگر هر که او دیده تاریک شود هر روز
این دعا را بخواند چشمان او روشن شود دعا اینست یا قریب یا مجیب یا سمیع الدعاء یا لطیف لما یشاء احفظ علی بصری
و دیگر هر که بوقت سحر یازده کرت این دعا بخواند و نظر بسوی آسمان کند الله تعالی بنظر رحمت بر وی نگرد
و دعا اینست الله الله الله الی القیوم القائم علی کل نفس بما کسبت و دیگر هر که وقت سحر
یازده کرت بگوید اللهم انی اعوذ بک من ضیق الدنیا و عذاب الآخرة و دنیا به نیستی و همه آفات دنیا و
مزاحم نشود و در آخرت از عذاب سرمدی خلاصی یابد و دیگر هر که هر بامداد پانزده بار این اسما بگوید حاجتش
برآورده گردد یا الله الا الهة الا واحد جل جلاله و دیگر اگر کسی از دشمن صعب پیدا شود هزار غلوله آرد بمقدار حبه کند
و بر هر غلوله یکبار بخواند یا ملئی و آن آرد را در پیش مرغان اندازد در حال دشمنان هلاک شوند و دیگر
اگر هر روز سه کرت گوید اللهم بارک لی فی الموت و فیما بعد الموت اللهم هون علینا سکرات الموت
مهتر عزرائیل با چشم خود نه بیند و تلخی جان کندن نه چشد چنانکه طفل پستان مادر را در دهن گرفته در
خواب رود و اگر هر روز این دعا را بست و پنج بار بخواند ثواب شهیدان یابد آورده اند که روزی
حضرت رسالت پناه مراتب شهیدان در پیش بی بی عائشه بیان میکرد بی بی گفت برابر ثواب
ایشان ثواب کسی باشد حضرت فرمود آری ثواب کسی که در روز و شب بست و پنج بار دعوت را
یاد کند و دیگر هر که هر روز بست و پنج بار این دعا بخواند ثواب تمام اولاد آدم را یافته باشد دعا
امینت اللهم اغفر لی و لوالدی کما ربیانی صغیرا و کبیرا و لجمیع المومنین و المومنات و المسلمین و المسلمات
الاحیاء منهم و الاموات برحمتک یا ارحم الراحمین و نیز باید که در آخر قعده بعد تشهد و صلوة خوانده باشد
همین دعای مذکوره یا دیگر اگر در قعده آخر بعد درود این دعا را بخواند هیچ ظالم را بر وی مسلط نباشد امینت رب انی
ظلمت نفسی انک انت الغفور الرحیم فاغفر لی ذنوبی فانه لا یغفر الذنوب الا انت ظلما کثیرا
و دیگر هر که را حاجت واقع شود پیغمبر فرموده است علیه السلام که در مقبره مسلمانان روند و بمشرق
و پشت بمغرب بنشیند و فاتحه خواند و حاجت خواند بیشک برآورده گردد و انچه بعضی مردمان

خوردنی را بهمراه میت برای گورکنندگان میبرند بعضے گفته اند که جائز باشد از جهت عموم البلوی ازین سر
بکنند بارواح کسی ثواب یابد اما باید که در خانه بفقیران تصدق کنند و در مقبره بردن مکروه باشد بلکه جائز
نباشد دائم گردد دیگر هر کرا حاجت واقع شود باید که این اسماء اشفع آرد دعا حتش برآورده گردد و دعا ئیں
مستجابات شود دیگر آهی در پیش آید بروح ایشان نذر کند حاجت او برآمده آورده اند که چون خاتون
جنت بی بی فاطمه زهرا رضی الله عنها وفات می یافت با میر المومنین مرتضی علی کرم الله وجهه وصیت کرد
که شیر او پسر حسن و حسین و حضرت شما کسے دیگر مرا ندیده است باید که بعد ت خود مرا غسل نه هیلین از هامن آب
بی بی فاطمه بود زیرا که شوهر را نشاید که زن خود را بشوید که شوهر بعد از وفات زن اجنبی میشود و در حال دیگر را نشاید
گرفت اما اگر کسی دیگر نباشد ان را باید که شوهر خود را بشوید که چهار ماه و ده روز تعلق بدو دارد مرتضی غسل داد و
حوران بهشتی حریر بهشت آوردند و در ان کفن کردند و چهار تخته مقرب آمدند و جنازه او پوشیده و حامل و زیان
کرده مرتضی علی امامت کرد و حسن بن رضی الله عنهما با جمیع ملائکه اقتدا کردند و قبرش را فرشتگان کافتند و دفن
کردند اصحاب رضوان الله تعالی علیهم اجمعین بر همه گله و شکایت کردند در پیش مرتضی که چرا ما یان را حضور نکردید تا از
یادگار رسول الله صلی الله علیه وسلم نصیب گرفتے او وصیت برین کرده بود که قاتم کسے ندیده است قبرم نیز کسی نبیند
گفتند باری قبر مبارکش بنما تا زیارت کنیم چون رفتند شش قبر دیگر در انجا شده بودند نشناختند
از قبر بی بی فاطمه مرتضی علی آواز شنیدند که قبر ما بجهت منهای مرتضی علی پرسیدند که این شش قبر دیگر کیانند فرمود که
این شش عزیزان را خدای عزوجل مرتبه ابدال داده انها دعا کرده بودند که یا یان را بجوار بی بی فاطمه
برسان دعای ایشان مستجاب شد اسامی ایشان اینست فاطمه عائشه رقیه حلیمه غانه و ریحانه
نیز گویند یعنی غانه و ریحان هم میگویند و این در انیس الواعظین مسطور است دیگر هر که این اسماء را هر روز
بخواند سه کرت جمله حاجات دینی و دنیاوی برآورده گردد یا من هو دنو علما و علیا علوه و قربا دانا
یا من علمه دان و علوه عال و ذاته قربا و دیگر هر که هر روز این اسماء را سه بار بخواند مرتبه او
بلند شود یا قریب المتعال فوق کل شی علوا رتفاعه و دیگر هر که از حمت و بیماری بر سد این را
منهاد کرت بخواند شفا یابد دعا امنت المجید الذی مجد نفسه تمجیدا و دیگر اگر بیمار بیند کرت بگوید
یا سلام شفا یابد و دیگر هر که بیماری دست راست خود را بیست بار بگوید صلوات الله علی عیسی علیه السلام
شفا یابد آورده اند هر که بر پیغمبری از پیغمبران خدای هر روز سه کرت صلواة فرستد فردای قیامت

مسئله در بیان دعای هر روز از روزان ۱۲

بمان چہل بار شفع او شود و دیگر ہر کہ وقت بامداد یکبار بخواند جملہ قضایای او برجای شوند الحمد
للہ الذی رزقنا معرفتہ ولم یترکنا عمی القلب الحمد للہ الذی جعلنی من امۃ محمد
صلی اللہ علیہ وسلم ولم یجعلنی من امۃ سائر الانبیاء الحمد للہ الذی
ستر علی عیونی ولم یفضحنی علی رؤس الخلائق الحمد للہ الذی جعل الرحمۃ فی یدہ ولم یجعل
بید غیرہ الا برحمتک یا ارحم الراحمین آوردہ اند کہ روزی امام حسن بصری
رضی اللہ عنہ از کنجشک شنیدند کہ این اسمارا بر زبان خود راند بعد ازان سی سال از و فراموش شد
بعد از سی سال بیادش آمد میخواست تا باز بخواند دران زبان ہا لفت بسرش او انداد کہ بار دیگر
نگوئی زیرا کہ ہمان ثواب شمارا تا این زمان فرشتگان می نویسند ہنوز تمام نشدہ است و در آینده
شدہ انداز نوشتن او ہنیت یاھو یاھو یاھو یا من لیس لہ الا ھو و دیگر ہر کہ ہر روز یکبار بگوید توفیق
ذکر اللہ بیابد و خاطرش از ماسوی اللہ خالی گردد اللھم طھر قلبی عن الشک والریاء وزبن لسانی
بالذکر والثناء برحمتک یا ارحم الراحمین و دیگر ہر کہ ہر روز سہ کرت این دعا بخواند تمام کار او خدا تعالے
بکند و افوض امری الی اللہ ان اللہ بصیر بالعباد و دیگر در روز پنجشنبہ روزہ دارد و در شب جمعہ وضو
جدید بکند و تحیت وضو نگذارد و در بستر خواب رود بر پہلوی راست و این اسما تکرار کند حضرت
رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم را بخواب بیند یا کریم العفو یا ذا العدل انت الذی ملا کل شی عدلہ
و دیگر اگر کودک گریہ کند باید کہ این اسما را نوشتہ در گہوارہ بندد و اگر کسی نوشتہ با خود نگہدارد ہیچ
تیر و شمشیر بر و کار نکند و این فقیر وقتی نوشتہ یکبار دادہ بود چون در معرکہ شدہ شانزدہ تیر از ہر طرف
در گذشت اما بو جودش ہیچ اثر نکرد و دعا ہنیت یا مشیخ مشیخنیا فلا موت و دیگر اگر ستور لول گردن
نتواند بیارد در سیمان کودک نارسیدہ و نافتہ باشد و دران سورت اخلاص بخواند و بدہد گرہ کند
و کذا ہنفت گرہ کند و بر پای ستور بندد کشادہ گردد و دیگر گفتہ اند اگر کسی صد زنا کردہ باشد این دعا را یکبار
بخواند و بروی خود بدمد آمرزیدہ گردد بفرمان خدای تعالی دعا ہنیت بسم اللہ یا ستار بسم اللہ یا جبار
بسم اللہ یا قہار بسم اللہ یا عزیز بسم اللہ یا اول بسم اللہ یا آخر بسم اللہ یا ظاہر بسم اللہ
یا باطن بسم اللہ یا رب بسم اللہ یا خالق بسم اللہ یا رازق بسم اللہ یا رحمن بسم اللہ یا رحیم
یا ذی الجلال والاکرام ولا حول ولا قوۃ الا باللہ العلی العظیم برحمتک یا ارحم الراحمین

مسئلہ دیگر از نکات حضرت خواجہ بندہ نواز

دیگر هر روز تمام عمر خود یکبار این درود بخواند بشیک بهشت برسد امنیت اللهم لا تفرق بیننی وبین حبیبک محمد صلی الله علیه وسلم وعلی آل محمد برحمتک یا ارحم الراحمین دیگر هر که این نامهای نیز گوارا در پیش خود نگه دارد هیچ دشمن بر وظفر نیابد و هیچ جادو بر و کار نکند و هیچ دیو و پری بدو آسیب نرساند و هیچ زهر بر و کار نکند و از دنیا بی ایمان نرود الهی بحرمت عیسی روح الله الهی بحرمت موسی کلیم الله الهی بحرمت ابراهیم خلیل الله الهی بحرمت محمد رسول الله برحمتک یا ارحم الراحمین دیگر برای دفع تب بنویسد و در گلو بندد و دفع شود بفرمان الله تعالی بسم الله الرحمن الرحیم هذا کتاب من الله العزیز الحکیم ومن عبده محمد بن عبد المطلب الهاشمی الی الحمی الفاحرها من حمیم برد ها من زمهریر فاذا جاء کتابی هذا فاخرجی من جسد فلان بن فلان ولا تأکلی لحمه ولا تشربی دمه حسبی الله حسبی الله دیگر برای دفع تب لرزه باید که بر برگ بید بنویسد و صاحب تب را بلیساند مجرب است یا تخنینا یا شعوثا یا شعلیثا برحمتک یا ارحم الراحمین دیگر برای کاهلی نماز باید که نوشته در گلوی آن کس بندد اللهم یا غافر الذنب وقابل التوب شدید العقاب ذی الطول لا اله الا الله مخلصین له الدین ولو کره المشرکون و در آخر او بنویسد بستم کاهلی فلان بن فلان بستم مسئله در خبر صحیح وارد است که اگر کسی صائم نوافل باشد و او را دعوت کند رفیق او و یا حاضر شود بر ضیافت رفیق اگر داند که اگر افطار نکند رفیق نرنجید شود متوان افطار کرد حتی که اگر حال جانبین مهمانی باشد و معلوم نسازد و افطار کند ثواب شصت هزار صوم باید و اگر معلوم سازد و افطار کند ثواب چهل صوم باید و چون قضای این صوم بجای آرد ثواب هزار سال باید و اگر معلوم کند و افطار نکند ثواب یک روزه باید بلکه عاصی شود که دل برادر مومن رنجانیده است و اگر داند که بافطار کردن او مفرح نشود بهتر آنست که افطار کردن نباید و نشاید و در اختیار الفقر آورده است که اگر کسی بر ضیافت حاضر شود و میداند که صاحب خانه بخوردن او راضی است اما بطریق حیا کشش میکند اگر این کس حاضر آمده صائم نباشد باید که بگوید که روزه دارم و باین کذب آثم نشود چنانکه آورده اند که مذری حضرت رسالت پناه را یکبار دعوت نموده بود چون حضرت اجابت نمود یاران دیگر نیز دعوت بسیار حاضر شدند و آن صاحب خانه مرغ و نان حاضر نداشت و لیکن دلگیر شد حضرت این حدیث فرمود که هر که ناخوانده برود دشمن او را از خیال آتش کنند

وخیال خون وریم عاصیانرا گوئید **ایضاً** روزی امیرالمومنین عمررا کسی دعوت نموده بود حاضر شد
دستهای مبارک را شست وچون طبق در پیش نهاد امیر گفت بسم الله یعنی پیش آئید همه دست انداختند
اما چون ضیافت خاص برای امیرالمومنین عمر نبود دست خود را برداشت ومنع شد گفتند چرا فرمود
شما بخورید من روزه دارم **مسئله** در آداب ضیافت گفته اند که اگر مهمان در خانه کسی
حاضر شود خدمت مهمان کردن بهتر باشد از نماز نفل او اگر دون فرموده اند که اگر مهمان تا سه روز
در خانه او باشد خدمت او بجای آرد ونوافل ترک دهد واگر بیشتر از سه روز ماند بعد ازان
نوافل ادا کند که این زمان اورا از اهل بیت شمرده اند **چنانکه آورده اند** که وحی
شد بسوی ابراهیم خلیل الله که ای خلیل بر تو باد که مهمانان خود را ومهمانان مارا
گرامت بکنی خلیل الله عرضه نمود که یارب مهمان مالکیست ومهمان شما کیست حکم شد که
مهمان شما آنکه اورا دعوت نمائی ومهمان ما آنکه بی دعوت تو حاضر شود چون مهمان خود را
خدمت بکنی درجه بهشت روزی گردانمت وچون مهمان مرا خدمت کنی دیدار دهمت
آورده اند که روزی کافری بضیافت مهتر ابراهیم خلیل الله حاضر شد گفت یا خلیل الله
گرسنه ام خلیل گفت خوردنی من لایق کافران نیست کافر برگشت در آن زمان خطاب عتاب
رب الجلیل بر خلیل وارد شد که ای ابراهیم مدت هفتاد سال ست که من این کافر را پرورده ام
که هیچ وقت اورا از درباره خود نرانده ام وچون برای قوت روزینه بپیش تو استاد خجلش کردی
خلیل الله در عقب آن کافر دوید واورا بیاورد وخدمت بسیار کرد گفت حال چیست که مرا
این مقدار کرامت میکنی واول نداده بودی خلیل گفت که چون ترا نادم عتاب حضرت عزت
بر من چنان شد کافر گفت پس برای من که از جهت این چنین دشمنی که من دارم بر این چنین خلیل که
تو باشی عتاب در رسد ایمان را عرضه کن در حال مسلمان شد **وایضاً آورده اند** که روزی ابراهیم
خلیل ضیافت کرده بود جماعتی از جهودان حاضر شدند خلیل الله خدمت ایشان بسیار کرد گفتند
یا خلیل الله این مقدار خدمت برای چیست گفت روزی از جهت یک کافری چنان عتاب
بر من رسیده بود ازان میترسم چون طعام خوردند خلیل گفت بار خدایا یک سجده بجهت خدای من
بکنید چون سجده کردند خلیل دست برداشت که یا آله العالمین سرها را بفرمان من فرود

آوردند دقلوب الیشان بدست تو است چون سر برداشتند همه مسلمان شدند ایضاً آورده اند
که روزی مرتضی علی رضی الله عنه در راه میرفت از جهودی سفید ریش درگذشت چون به پیش حضرت
گفت حضرتم مسئله میپرسیدم فاما فراموش شد گفت در راه خطائی از تو در وجود آمده باشد مرتضی علی
گفت از جهودی درگذشتم حضرت فرمود برو خاطرش بدست آر مرتضی آمد و گرانش نمود جهود گفت
مسلمانرا چه کرامت جهود دست داده باز نمود جهود در حال مسلمان شد و ایضاً آورده اند که ابراهیم ادهم رحمة الله
هرگز کسی مهمان افطار نمیکرد سه روز در خانه او مهمان نیامد هرگز سه روز افطار نکرد روز سوم مهمان آمد افطار کرد اما
بعمل خود متعجب بود که مانند حسن کسی نکرده باشد در آن زمان مهتر جبرئیل آمد که چون این خطره را بخود راه دادی
بر بندگان خدای را بین چون سر در بیابان نهاد بصومعه رسید که در غاری نشسته بود و عبادت الله
میکرد درویش گفت مرحبا که وقت افطار من است تا با شما همراه افطار بکنم و این روز چهلم روز است
که من روزه دارم در حال دو انار پیدا شد یکی را خود خورد و یکی را بخلیل داد چون از آنجا برآمد درویش
دیگر یافت که عبادت الله میکرد گفت مرحبا که وقت افطار من است تا همراه تو افطار بکنم و امروز
روز ست که روزه دارم در آنجا گلیمی بود خوشبوی هر دو از آن خوردند چون اول را پرسیده بود که از
شما زاهدتر در عالم باشد او بدین شخص فرستاده بود این را نیز پرسید این گفت که پیشتر برو
دیگری را یافت او نیز گفت مرحبا که افطار کنیم و این روز نوزدهم روز ست که من روزه دارم در آن زمان
رمه آهوان میگذشت یکی ازان را فرمود که بیا آمد و گفت بسمل شو بسمل شد گفت بریان شو بریان شد
گفت درخوان شو درخوان شد گفت در پیش آی آمد هر دو ازان خوردند باز گفت برو آهو مرده زنده شد
و رفت خلیل گفت چون مستجاب الدعوات نیائی در حق من تیز دعا بکن آنکس گفت که چهل سال ست
که دعای من مقبول نمیشود خلیل گفت اینچنین کرامت را چه گوئی گفت آری یک دعای من مدت
چهل سال ست که مستجاب نمیشود و آن آنست که روزی در بیابان میگذشتم با صد رمه دیدم
که هر رمه را با صد شبان نگاه میداشتند و بدست هر شبانی چوب زدین بود و عقب هر شبان با صد سگ
میبودند و بگردن هر سگ حلقه زدین آویخته بود گفتم حال از که باشد گفتند از ابراهیم خلیل الله ست
عجب پنداشتم که این طور کس چگونه خلیل باشد و او را من بنائی ابراهیم گفت که دعائی تو مستجاب
شد و آن هم گفت پس یک دمان باش و در گفت نماز ادا کرد و سر بزمین نهاد و وفات یافت انتهای

کافتن زمین از غیب پیدا شد قبرش کافتند و او را دفن کردند و ان زمان ابراهیم خلیل الله از اعمال
خود پشیمان شد ای عزیز معلوم باد که این قصه را کسی گمان نبرد که عابدان از پیغمبران بهتر بوند کافر
شود زیرا که هر انبیا از هزار اولیا چهل و دو مرتبه افضل است چنانکه اویس قرنی را تعریف بسیار میکنند
کس توهم نکند که اویس قرنی از خلفای راشدین افضل داشت آورده اند که حق تعالی وحی کرد بسوی
مهتر موسی علیه السلام که ای موسی چند چیز را من در چند چیز نهاده ام و مردمان بجای طلب کنند
نیابند اول بندگی را در توانگری نهاده ام و اگر کسی در کبر طلب کند نیابد دوم قناعت نهاده ام
اگر کسی در حرص طلب کند نیابد سوم علم در طلب و شکم خالی نهاده ام اگر کسی در دنیا طلبی در شکم میر
طلب کند نیابد چهارم قبول و عبادت را در پرهیزگاری و لقمه حلال نهاده ام اگر کسی بغیر این طلب کند
نیابد این دعا را بعد از صبح صادق بخواند بسم الله الرحمن الرحیم اللهم ادرقنا من خیر الصباح و
خیر المساء و خیر القضاء و خیر القدر و خیر ما جری به العلم احوذ بالله من شر الصباح و من
شر المساء و من شر القضاء و من شر القدر و من شر ما جری به العلم اللهم انی اسألک عیشا بلا بلاء
و لیلا بلا هواء و رزقا بلا عناء و عملا بلا خطاء و حیلة بلا حساب رویة بلا حجاب اللهم نجنا من النار
سالمین و ادخلنا بالجنة امنین توفنا مسلمین و الحقنا بالصالحین اللهم ربنا اتنا فی الدنیا حسنة
و فی الاخرة حسنة و قنا عذاب النار اللهم اغفر لی و لوالدی کما ربیانی صغیرا و اغفر لجمیع المؤمنین
و المؤمنات و المسلمین و المسلمات الاحیاء منهم و الاموات برحمتک یا ارحم الراحمین
و دیگر اگر کسی را خزام و برص باشد باید که این دعا را چهل روز بر و بخواند هر روز هفتاد بار بخواند
المجید الذی یحب نفسه تبجیلا و نیز اگر چهار روز میان فرض و سنت بامداد هر روز چهل و یکبار فاتحه
بر خزام و برص بخواند دفع شود و دیگر الفاظ مبارک سید السادات شیخ المشایخ فرزانه مرشد محقق شیخ
علی بن ترعلی قدس سره این آیت اذن کرده شده است که بروغن تلخ هفت کرت بخواند و بدهد صاحب جذام
و برص و پس هفت روز آنرا بوجود خود بمالد دفع شود بفرمان رب العزت آیة آمنت بسم الله الرحمن
الرحیم ففتحنا ابواب السماء بماء منهم و فجرنا الارض عیونا فالتقی الماء علی امر قد قدر و فا
بلا سلنا علیهم ریحا صرصرا فی یوم نحس مستمر تنزع الناس کانهم اعجاز نخل منقعر و ما
انزل الله من السماء من ماء فاحیا به الارض بعد موتها و بث فیها من کل دابة و تصریف الریاح

والسحاب المسخر بين السماء والارض لايات القوم يعقلون برحمتك يا ارحم الراحمين
دیگر از برای دفع جمله انواع دانه که بروجود آدمی پیدا شود این بخواند و بدمد بسم الله الرحمن الرحیم
اللهم یا سامع النغم یا دافع النقم علیم جمیع الامم العرب والعجم ادفع کل بلاء وآفة وعاهة
وداهیة ممن لا یخشیك فسیکفیکهم الله وهو السمیع العلیم یا حی یا قیوم یا حنان یا منان
یا دیان یا سبحان یا سبحان بسم الله الله اکبر الله اکبر الله اکبر انت لا تکیف قد
مات محمد اصل الله علیه وسلم فمت یا نار یا دبل بجمیع الاجناء
والاسواء والادواء بحق هذه الاسماء وصلی الله علی خیر خلقه محمد
واله اجمعین برحمتك یا ارحم الراحمین و دیگر هر روز یک بار بخواند از جمله آفات
و بلیات و دوران خلاصی یابد اسمیت آلهی بحرمت ابوبکر الصدیق و خلافت او و بحرمت
عدل عمر و صلابت او و بحرمت حیاء عثمان و سخاوت او و بحرمت علم علی و شجاعت او و بحرمت
سخاوت حسن و تبتل او و بحرمت شهادت حسین و غربت او ادفع عنی کل سقم و غم و بلاء و دیگر باید که برای
ضرر دو جهانی هر روز یکبار بخواند یا حافظ النوح فی الماء و ابراهیم فی النار و یوسف فی البیر و یونس
فی الیم و محمد فی الغار احفظنی من جمیع البلاء کما حفظتهم یا حی یا قیوم یا لك نعبد و ایاك نستعین برحمتك
یا ارحم الراحمین و دیگر باید که صباح و مساء بگوید این را که ثواب بسیار است و اگر میان فرض و سنت بامداد پنج بار
بگوید هر حاجتی که داشته باشد برآورده گردد الله الله الله الله العلی العظیم الله الله الله الله الصمد
بحق نبی صلعم برحمتك یا ارحم الراحمین و نیز سه گان بار بگوید برای حاجت یا علیم من کل علیم و یا قدیم
من کل قدیم احفظنا من النار برحمتك یا ارحم الراحمین و دیگر برای حاجت دوازده هزار بار بخواند یا قوی یا ولی یا وفی
یا غنی اغنی **حکایت** آورده اند که فرشته ایست از فرشتگان خدای را ده لک سر است و در هر سر
ده لک روی و در هر روی ده لک دهن و در هر دهن ده لک زبان و در هر زبان بلغط دیگر تسبیح
میگوید هر خدای عزوجل را روزی آن فرشته بدرگاه حق التماس کرد که یارب مانند من بنده شما
که از من بیشتر عبادت تو بجا آرد فرمان رسید که مردی از فرزندان آدم علیه السلام آفریده ایم
که او بمانند شما بلکه بیشتر از شما عبادت میکند فرشته دستوری خواست تا زیارتش بکند فرمان شد که
برو چون فرود آمد دهقانی دید گفت ای دهقان من بخواهم که درین شب با تو همراه باشم دهقان

گفت هر چند خواهی باش چون شب شد طعام پیش آورد فرشته گفت من نذر کرده ام که سه روز طعام
نخورم همچنین تا سه روز در انجا می بود چون تحقیق کرد آن کس بجز فرائض و نگیز بجا نیاورد اما بعد از نماز
بامداد ساعتی می نشست باز بدبختانی میرفت فرشته بعد از سوم روز سوال کرد که شما بعد از نماز
بامداد چه میخوانید گفت این دعا را ده کرت میخوانم دعا اینست بسم الله الرحمن الرحیم سبحان
الله اضعافا مضاعفا کما یسبح جمیع خلقه کما یحب ربنا و یرضی و کما ینبغی لکرم وجهه ربنا
و عز جلاله والحمد لله اضعافا مضاعفا کما یحمده و یمجده جمیع خلقه کما یحب ربنا و یرضی و کما
ینبغی لکرم وجهه ربنا و عز جلاله ولا اله الا الله اضعافا مضاعفا هلله و یهلله جمیع خلقه
کما یحب ربنا و یرضی و کما ینبغی لکرم وجهه ربنا و عز جلاله والله اکبر اضعافا مضاعفا کبره و یکبره جمیع
خلقه کما یحب ربنا و یرضی و کما ینبغی لکرم وجهه ربنا و عز جلاله
ولا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم اضعافا مضاعفا یحمده و یمجده جمیع خلقه
کما یحب ربنا و یرضی و کما ینبغی لکرم وجهه ربنا و عز جلاله و صلی الله علی خیر خلقه
محمد و آله اجمعین برحمتک یا ارحم الراحمین هر که خواند این اسما را نویسانند خدای تعالی هر
او ثواب عبادت هشتاد ساله و دیگر آورده اند که روزی حضرت رسالت پناه در مسجد نشسته بود
شیطان را نیز در انجا استاده دید حضرت رسالت پناه فرمود ای بدبخت این جائی تو نیست
برای چه استاده شیطان گفت ای سرور کائنات من بدبخت نبوده ام زیرا که دعائی گنجینه حق تعالی
بیادم هست که از برکت آن به بهشت خواهم رفت حضرت رسالت پناه بغایت متحیر شد و در آن زمان
مهتر جبرئیل از رب الجلیل در رسید گفت که یا محمد علیه السلام شیطان راست میگوید باید که همان
دعا را از وی بیاموزا ما پیش از وفات او که هنوز سی سال مانده باشد این دعا را فراموش خواهم
کرد تا لشومیت لعنت بدوزخ رود دعا معظم و مکرم اینست بسم الله الرحمن الرحیم یا اله البشر
و یا عظیم الخطر و یا سریع الطفر و یا معز من الاذلة و یا عزیزا من و یا مالک یوم الدین نعبد
ایاک نعبد و ایاک نستعین برحمتک یا ارحم الراحمین و دیگر هر که این استغفار را بر روز سه کرت
بخواند حق تعالی او را و مادر و پدر او را آمرزیده گرداند استغفر الله الذی لا اله الا هو الحی القیوم و استعینه
و استغفره و اتوب الیه انه هو التواب الرحیم و دیگر هر که بعد از هر فریضه یکبار این آیت بخواند ثواب

بسبب سالہ عبادت بیابد وقل رب اغفر وارحم وانت خیر الراحمین سبع مرات وسبع مرات الله در حرز است
که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم مرتضی علی را فرمود که یا علی مرا الله تعالی راست نام
است مدگنج عرش که تسبیح فرشتگان آسمان و زمین و حاملان عرش ست و هر آن بنده موحد که این نامها
بخواند او را بست و پنج چیز کرامت شود اول از آفتهای و بلا های دینی و دنیاوی امان یابد دوم
در نظر بزرگان عزیز شود سوم مطیع حق تعالی باشد چهارم بخت و دولت بدو روی دارد پنجم در حرب
کافران منصور باشد ششم در صف مردان سرخروی باشد هفتم از بلای ناگهان و از بیم سلطان و از بیم
شیطان و از بیم دشمنان و از تیغ بران و از تیر پران و از آتش سوزان و از آب روان و از آسیب
دیوان و پریان و از گناهان صغیره و کبیره و از صحبت بدان و از حرکت همنشینان بد و از شر ظالمان
باری تعالی خواننده و نگاه دارنده این اسما را نگاه دارد و دشتم دعای او مستجاب گرداند نهم مهمات او
آسان گردد و دهم بمرگ مفاجات نمیرد یازدهم گور بروی روضه بهشت گردد و دوازدهم سوال منکر و نکیر
بروی آسان گردد و سیزدهم با نیکان برانگیزد و چهاردهم نامه اعمال بدست راست او دهند پانزدهم
عذاب دوزخ بروی آسان گردانند شانزدهم ثواب چهار پیغمبران مرسل یابد هفدهم از نظاره آن
نازنین قاب قوسین محروم نماند هیزدهم روز قیامت روی او چون ماه شب چهاردهم تابان باشد
نوزدهم او را باطهور انجورانند بستم ثواب چهل شهیدان و چهل علمای فاضل یابد بست و یکم
فرشتگان شرافت و هند بست و دوم هفتاد فرشته با طبقهای پر نور و حلها که بر سر سر حله این نامها
نوشته باشد در قبر او نازل شوند بست و سوم بر پل صراط چون برق بگذرد بست و چهارم ثواب فرشتگان
مقرب یابد بست و پنجم در بهشت بروی گشاده گردد تا بهر دری که خواهد در آید یا علی اگر بیمار بخواند
و یا بر خود بدارد شفا یابد اگر بر کوه و در از جائی بجنبند و اگر با عتقاد بر نیستی بخواند دفع شود و اگر غازی
بخواند و بر خود بندد اگر هفتاد شیران روز با کافران جنگ کند یک تار موی او بقدرت الهی گزند
نشود و اگر فضیلت این نامها تمامی نوشته شود زاهدان و عابدان دستها از زهد باز دارند و بخواندن
این مشغول شوند یا علی هر که در عمر خود یکبار بخواند جمله گناهان صغیره و کبیره او بیامرزد یا علی اگر کیاهای
روی زمین قلم گردند و برگ درختان کاغذ و همه آدمیان و پریان نویسنده ثواب این نامها نتوانند
کردند تمام نتوانند کرد حضرت رسالت پناه بدینجا رسید ابو بکر صدیق رضی الله بر پای خاست و گفت

یا رسول اللہ جان من فدای تو باد مرتضی علی را فرمود تا این را بنویسید و بصحابہ وصیت کند تا بخوانند
و بفرزندان این سماء تقصیہ نہ ورزند و ایضاً چون از جہان فانی رحلت نماید با او در گور نہند کہ آشوب او
بہ نشود و بند از بند ہا جدا نشوند و مشعلہا و نذر بدان گور فرود آید وصیت چنین کرد محمد مصطفی
صلے اللہ علیہ وسلم مرتضی را کہ شک آرد کافر گردد و اسناد این اسما بسیار است اما مختصر کردہ شد اسم
اول باید کہ در آغاز ہر اسم بسم اللہ الرحمن الرحیم اللھم یا جلیل یا جلالت یا جلال و الجلال فی جلال
جلالک یا جلیل یا دائم المقتول و یا منعم المنصور یا من لا الہ الا انت یا احکم الحاکمین اسم الثانی
اللھم یا لطیف یا وصاف کما لا یا اللطائف و اللطافت فی لطافۃ لطافتک یا لطیف انا سمعنا کتابا
انزل من بعد موسی مصدقا لما بین یدیہ یہدی الی الحق و الی طریق مستقیم یا خیر الراحمین برحمتک
یا ارحم الراحمین اسم الثالث اللھم یا سمیع البرہان و لقد صرفنا الیک من الجن یستمعون
القرآن لتسمعت یا السمع و اسمع فی سمع سمعک یا سمیع و الذین امنوا و عملوا الصلحت و امنوا
بما نزل علی محمد و ھو الحق الیقین یا احسن الخالقین برحمتک یا ارحم الراحمین اسم الرابع
اللھم یا معز من المذل یا علیم العظیم تعظمت بالعظمۃ و العظمت فی عظمۃ
عظمتک یا عظیم انہ لا الہ الا اللہ و استغفر لی و للمؤمنین و المؤمنات
و اللہ یعلم و انتم لا تعلمون و یا خیر الناصرین اسم الخامس اللھم یا رحیم ترحمت
بالرحمۃ و الرحمۃ فی رحمت رحمتک یا رحیم یا حفیظ تحفظت بالحفظ و الحفظ
فی حفظ حفظک یا حفیظ الصادقین یا منعم الحافظین اسم السادس اللھم یا کریم تکرمت
بالکرامۃ و الکرامۃ فی کرامۃ کرامتک یا کریم ان اللہ یعلم غیب السموات
و الارض و اللہ بصیر بما یعملون یا اصدق الصادقین اسم السابع یا غفور اغفر بالمغفرۃ
و المغفرۃ فی مغفرۃ مغفرتک یا غفور لم یلد و لم یولد و لم یکن لہ کفوا احد برحمتک یا ارحم الراحمین و دیگر دعا
بزرگوار بہ نیت کہ بخواند حق تعالی جملہ حاجات و مہمات دینی و دنیاوی بکفایت رساند و رزق او فراخ
گردد و عاقبت بخیر گردد و دشمنان مقہور گردند بسم اللہ الرحمن الرحیم یا ذا العرش العظیم و ملک القدیم و الطاف
المستقیم یا مرسل الریاح و یا ذا الجود و السماح یا اللہ یا رحمن یا رحیم یا احد یا صمد یا حی یا قیوم یا فرد یا وتر یا
ذا الجلال و الاکرام ارحم ذلتی و افتقاری و خضوعی بین یدیک و تقشعی

الیک سهل علی کل عسیر وامنع عنی شر کل ظالم من انسة وعاهة ومرض وشدة
وبلاء یا سبوح یا قدوس رب الملائکة والروح برحمتک یا ارحم الراحمین دیگر برای
برآمدن حاجات از خواجه امام حماد الدین یونس سجاوندی قدس سره العزیز روایت کرده اند
هر که را همچنین پیش آید این دعا را بنویسد و در آب روان اندازد اگر در آن هفته غرض او حاصل
نشود فردای قیامت خنک او و در امن من باشد امین بسم الله الرحمن الرحیم لاحول ولا قوة
الا بالله العلی العظیم بسم الله الرحمن الرحیم بسم الله الملک المهیمن الحق المبین العزیز الذلیل الی المولی
الجلیل منتهی الضرورات ارحم الراحمین و دیگر هر که بعد از نماز بامداد صد کرت این دعا بخواند و
در میان خواندن سخن نگوید اسباب دینی و دنیاوی او را حق تعالی بساز داین است یا مسبب
الاسباب یا مفتح الابواب و یا مقلب القلوب والابصار یا دلیل المتحیرین یا غیاث المستغیثین
توکلت علیک و فوضت امری الیک لاحول ولا قوة الا بالله العلی العظیم و دیگر آورده اند
که امام اعظم کوفی رضی الله عنه هزار کرت خدایرا در خواب دید از وی گفت یارب وجه نزدیکی خود را
من نماز هزار کرت همین جواب شنید که بگوی سبحان الله الا نی لا ازل سبحان الله لا الی
الا ابد سبحان الله الواحد الاحد سبحان الله الفرد الصمد سبحان الله الذی رفع السموات
بغیر عمد سبحان الله الذی لم یتخذ صاحبة ولا ولدا سبحان الذی لم یلد
ولم یولد ولم یکن له کفوا احد و دیگر دعای عهد نامه آورده اند هر که در قبر با خود همراه نهد
منکر و نکیر چون نوشته را به بینند بگردند و از او پرسند که عهد نامه حضرت رسالت پناه با خود همراه دارد و انشاء الله بسیار
در جای دیگر نظر کنی بسم الله الرحمن الرحیم اللهم یا فاطر السموات والارض عالم الغیب والشهادة هو الرحمن الرحیم اللهم انی
اعهد الیک فی هذه الحیوة الدنیا انی اشهد ان لا الله الا انت وحدک لا شریک لک وان محمدا عبدک
ورسولک فلا تکلنی الی نفسی فانک ان تکلنی الیها تقربنی من الشر وتباعدنی من الخیر فانی لا اثق
الا برحمتک فاجعل لی عندک عهدا تؤفینیه الی یوم القیامة فانک
لا تخلف المیعاد یا الله یا الله یا الله برحمتک یا ارحم الراحمین
وصلی الله علی خیر خلقه محمد وآله اجمعین دیگر دعای
حبیبیه را ثواب بسیار است اگر اسناد هر دعا را بیان کنم در این مختصر نگنجد بسم الله الرحمن الرحیم

اللهم بارك علينا وادفع عنا بلائنا يا رؤف لبيك، وارحم لبيك واشفع لبيك
وان الله بعثت من في القبور جميعا لبيك وصلى الله تعالى على خير خلقه محمد وآله اجمعين
ديگر كه اين دعا را هر روز سه كرت بخواند و بر خود بدمد اگرچه تقدير اجلش رسيده باشد بحكم الله تعالى عمر او زياده
گردد و اگر بيمار چهار كرت بخواند شفا يابد دعا اين ست بسم الله الرحمن الرحيم الله قيم ازلى
قبل العلل وهو قائم ازلى بالازلية لم يزل ولا يزال برحمتك يا ارحم الراحمين
وصلى الله تعالى على خير خلقه محمد وآله اجمعين ديگر كه اين دعا را هزار بار براى حاجات بخواند
برآورده گردد سبحان الله القادر والقاهر والكافي مالك يوم الدين اياك نعبد واياك
نستعين ديگر چون ماه نو به بيند يازده كرت اين دعا بخواند الباسط و سر انگشتان دستهاى
بدمد و انگشتان را بر حشيان نهد رزق حلالش ازان جانب كشاده گردد كه او را خبر نباشد
ازان واسطه و ايضا چون ماه نو به بيند بايد كه چهار كرت فاتحه و چهار كرت سوره قدر بخواند
ده بار اخلاص بخواند تا ثواب جبريل يابد و آن ماه خوشحالى بگذرد ديگر براى حاجت بايد كرد
وقت سحر دوازده كرت الباسط و يازده كرت يا رحيم بخواند و يكبار يا رحيم برحمتك يا ارحم الراحمين
بخواند برآورده گردد ديگر براى حاجات اين اسما را بدين ترتيب بخواند برآورده گردد اول شصت كرت
يا الله و سيزده كرت يا جليل و شانزده كرت يا رفيع و هشت كرت يا متين يا ذا الجلال والاكرام برحمتك
يا ارحم الراحمين ديگر براى مهمات هر دو جهانى اين دعا را يكبار بخواند كفايت شود اگر كسى را
خدام و برادران پيش باشد بايد كه اين دعا را هفت كرت بر پاره آب خوانده و در آفتابه نو كه نو باشد
اندازد و آن آب را آنكس هفت روز نوشيده باشد هر علت كه داشته باشد دفع گردد اين ست
بسم الله الرحمن الرحيم لا اله الا الله العلى العظيم لا اله الا الله الحى القيوم لا اله الا الله الواحد
الرحيم لا اله الا الله محمد رسول الله لا اله الا الله مالك يوم الدين بحق اياك نعبد واياك
نستعين اللهم صل على النبى الامى برحمتك يا ارحم الراحمين ديگر در وقت مجالس آموده است
كه وقتى ملاحان كشتى را در دريا عمان مى راندند ناگاه از اندرون دريا آوازى بشنيدند كه گفت اگر صندرم بدين تا او را خبرى بياموزم
و مر او را در هر دو جهان نبندد و كافى باشد كذا خبر كرت اين آيه از نهاد شد جوانى متوكل ازان ميان برجست و صندرم دريا نهاد و آب
انداخت باز آن آواز صاد شد و گفت بگوى بسم الله الرحمن الرحيم بيا موز آنچه من بگويم ترا تو الله يجعل له

فیخرجها ویرزقه من حیث لا یحتسب ومن یتق کل علی الله فهو حسبه
ان الله بالغ امره قد جعل الله لکل شئ قدرا - چون آموخت اهل کشتی دران زمان او را کلمات
کردن گرفتند مهدیین بودند که باد مخالف وزید و کشتی را شکست و آن جوان بر یک تخته ماند باد
آن تخته را بجزیره برد و ازان جزیره برآمده میگشت دید که دختری از جنس آدمیان نیز گرسنه و تشنه
دران جزیره نشسته است کیفیت حال دختر پرسید که چگونه بدینجا رسیدی دختر گفت پدر من مردی سوداگر
و بازرگان بود و مرا بغایت دوست میداشت تا که سفر را همراه میبرد و درین دریا مرا رسانید که کشتی شکست
و مرا با دو سه نجار رسانید از احوال پدر خبر ندارم جوان گفت درین روزها بدین نواحی هیچ کشتی را گذر نیست مانا
گفت آری کشتی را درین نواحی گذر نیست چنانکه چند کشتی آمد نمی چون خواستم که فریاد کنم و میان ما و
کشتی کوه کلان پیدا میشد تا کشتی دور میرفت و من نمیدیدم هر دو دران محل صدف جمع میکردند و بدان
مشغول میشدند تا تسلی دل خود میکردند تا گاه کشتی پیدا شد چون فریاد کردند باز همان کوه پیدا شد
چون این آب بخواند بمجرد خواندن کوه ناچیز شد و باد کشتی را بجزیره انشیان نزدیک آورد و چون فریاد کردند ملاحان
هر دو انشیان را سوار کردند و همان صدف را که برای بازی جمع کرده بودند با خود همراه گرفتند چون بختکی بیرون
برآمدند هر دو بولایت بصره رجوع کردند که وطن آن دختر درانجا بود چون در شهر شدند تمام شهر آشوب
و غوغا بود پرسیدند که حال چیست گفتند سردار این شهر بازرگانی میکرد دختری داشت در سفر
بخود همراه میبرد در دریای عمان بود که کشتی شکست و آن دختر غرق شد و آنکس بر یک تخته ماند
بخانه رسید جوان گفت آن دختر را من آورده ام در حال خبر بپازرگان رسانیدند مادر و پدرش از غایت
فرحت پای برهنه بیرون دویدند دختر را بخانه بردند و آن جوان را نیز جای معین کرده بنشاندند و با انواع
نعمت می پروردند و منقش بجای آوردند چون روزی چند بدین گذشت مادر و پدرش بدین متفق شدند
که دختر از جوان هیچ خلاص یافته باشد الحال نکاح کرده بدو سپاریم چون مادر از دختر کیفیت حال
پرسید دختر قسم بخدا یاد کرد که ای مادر ازین جوان پارساتر در عالم ندیده ام که نه زمان خبر خواهر گفتن
تمام حرمت زبان میرانند چون این بشنیدند اعتقاد انشیان بغایت محکم تر شد هر دو را بنکاح یکدیگر بساختند و
در پرده زن و شوهر با یکدیگر نشسته بودند و بدان صدف بازی میکردند گفتند که صدف را بشکنیم و ببینیم
که کرمان در میان انشیان چگونه میباشند چون بشکستند در هر یک چندان گوهر شب چراغ بودند که

کام خانه پر نور شد و هر یک تمام عالم را قیمت داشت بسبب این آیت بدین جا رسید اگر کسی را پیش آید سه کرت ورد دو سه بار تجدید و سه آیت این آیت را بخواند و بآسمان بدمد بشتاب حاجت او برآید عجب است و دیگر آورده اند که گوشت و پوست حافظ قرآن هرگز نریزد و استخوان نخورند اما اگر تمام کلام الله یاد نداشته باشد باید که سورهٔ یوسف را البته یاد باید کرد که نیز حکم او امنیت که استخوان و گوشت و پوست او نریزند و دیگر این را گفته اند که هر که این آیت را یاد کند غذایش نباشد آورده اند که بزرگی را مریدی بود در وفات یافت بعضی از آن جماعت گفتند که ندانیم حال او چه باشد شیخ گفت فلان کس از نیکبختان است اورا ترس نیست مریدان گفتند از کجا میدانی شیخ گفت در حدیث صحیح دیده ام که حافظ این آیت را عذاب نباشد و این در آخر سورهٔ عمران است و آیت امنیت ثم انزل علیکم من بعد الغم امنة نعاسا یغشی طائفة منکم و طائفة قد اهمتهم انفسهم و دیگر هر که این آیت را یاد کند ثواب بسیار است آیت امنیت لکن الذین لا یومنون فی الاخرة عن الصراط لناکبون و دیگر در بیان چهل پیغمبران مرسل ذکر کرده اند هر که این آیت را یاد بخواند بعدد او پیغمبران مذکورین باشد آیت امنیت و تلک حجتنا اتیناها ابراهیم علی قومه نرفع درجات من نشاء ان ربک حکیم علیم و دیگر بعد از عید فطر تا عید اضحی باید که در وقت بامداد سورهٔ فجر بگاه بار خوانده باشد ثواب بسیار است اما اگر در نماز فجر بخواند بهتر باشد تا همه اهل بهشت را ثواب حاصل شود **دیگر در بیان افسونهای سرخ باد و زرد است** که روزی حضرت رسالت پناه فرمود که افسون حرام است بگی از ان جز خباثت یا رسول الله من افسون را گزیده ام ترک نکنم حضرت فرمودند استطاع احدکم ان ینفع اخاه فلیفعل یعنی این مقدار که نفع برادر مسلم شود بکنید پس **در نتیجه الانوار آورده است** که سرخ باد و زرد از نوع میاشد هزار شش هیچ دارو نیست و هزارش با این افسون در کار است که مشائخان کبار گفته اند که بشتاب دفع گردد بسم الله الرحمن الرحیم سلام علی موسی و هارون سلام علیکم طبتم فادخلوها خالدین اخرجه یا اذن الرحمن یا سرخ باد اخرج باذن الرحمن یا سیاه باد اخرج باذن الرحمن یا سفید باد اخرج باذن الرحمن یا زرد باد اخرج باذن الرحمن یا سبز باد اخرج باذن الرحمن یا خام باد اخرج باذن الرحمن یا بلید باد اخرج باذن الرحمن یا هفت رنگ باد اخرج باذن الرحمن یا همه باد بحق و ننزل من القرآن ما هو شفاء و رحمة للمومنین و لا یزید الظالمین الا خسارا

وبحرمة جلاله وجماله واعزکبریائه اخرج باذن الرحمن وبحرمت توریت موسی وانجیل
عیسی وزبور داؤد وفرقان محمد مصطفی صلے اللہ علیہ وسلم وبحرمة طٰہٰ ویٰسٓ دفع
شو بفرمان خدائے تعالی وبحرمة لا الٰہ الا اللہ محمد رسول اللہ بحق اعوذ بکلمات
اللہ التامات من شر کل ما خلق ومن شر ھامة ومن شر کل عین ولامة بحق
اھیا شراھیا اذونی اخیاوث یا غافر غفور یا غفار دفع شو بفرمان
لا الٰہ الا اللہ محمد رسول اللہ برحمتک یا ارحم الراحمین
ایضاً افسون دیگر برای سرخ باد اگر سرد رد باشد نیز باید کہ ہر پارچہ سندھی کہ تازہ آنرا گزیدہ باشد
بدندان نگرفتہ باشد بخواند وبدمد وآن سندھی را اس کردہ در آب اندازد وآن آب را از چاہ
بکشد ودر بینی اندازد در سر رفع شود وسرخ باد در خمس اوقات بخواند این ست ایسرخ
بیاید باران سرخ بباید گیاہ سرخ بروئید بز سرخ بیاید گیا سرخ را بچرید قصاب سرخ
بیاید کارد سرخ را بیاورد گلوی سرخ بزرا ببرید این سرخ باد وآن سرخ باد ہمہ باد ہا رفع شوند بحرمت
زبور داؤد وتوریت موسی وانجیل عیسی وفرقان محمد مصطفی صلے اللہ علیہ وسلم برحمتک یا ارحم
الراحمین ایضاً افسون ازبرای سرخ باد در خمس اوقات بخواند رفع گردد بسم اللہ کم بلا
بسم اللہ لمکث بلا بسم اللہ شانی بسم اللہ کافی سرخ باد سوختہ باد سرد باد ہفتاد ودو فرق باد بدن
شوی باز نشوی بحق سلیمان پسر داؤد علیہ السلام برحمتک یا ارحم الراحمین دیگر آوردہ اند
کہ روزی حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم بکنارہ آبی رسید چون مدت مسح منقضی شدہ بود
موزہ کشید ودران جایگاہ طہارت جدید ساخت وعبد اللہ بن مسعود با وہمراہ بود ناگاہ زاغی از ہوا
فرود آمد وموزہ مبارک را منقار گرفت وبالا برد ازان میان موزہ ماری افتاد عبد اللہ گفت یا رسول اللہ
اگر این زاغ موزہ را بالا نمی گرفت ما بدندام مبارک شما گستاخی میکرد حضرت فرمود نمیکرد زیرا کہ مرا
جبرئیل گفتہ است کہ ہر کہ ہر روز سہ بار این آیت بخواند ہیچ مار وگزدم وشیر وپلنگ وغیر ذلک بدو رحمت
نرساند آیت اللھم انی اعوذ بک من شر من یمشی علے بطنہ ومن شر من یمشی علے رجلین ومن
شر من یمشی علے اربع ان اللہ یخلق ما یشاء واللہ علے کل شئ قدیر دیگر آوردہ اند کہ در خانہ

حضرت آتش نمانده تمام کتب خانه او سوخت بلکه کلام الله نیز سوخت مگر یک سطر که بران این آیت نوشته بود مانده آورده اند که خواننده
نگاه دارنده بلکه نظر کننده این آیت را حق تعالے از جمله آفات وبلیات نگاه دارد آیت انا فتحنا لک فتحا قریبا

فالله خیر حافظا وهو ارحم الراحمین و دیگر آورده اند برای حاجات و مهمانی بخواند بر آورده شود این است بسم الله الرحمن الرحیم
الهی عزمت طلبی ومن تلقاها الهی عزیمة تیسر ومن قبلها الهی خیرة مکانی ومن ناحیة جنتک یا ارحم الراحمین و دیگر آورده اند
که دوزخ را نوزده دروازه اند هر که باخلاص بگوید بسم الله الرحمن الرحیم این نوزده حروف میشود
حق تعالی ببرکت این نوزده حروف آن نوزده دروازه دوزخ بروی ببندد اگر بعد از تسمیه
اعوذ بالله من الشیطان الرجیم بگوید شیطان چون رمه از گرگ از ظاهر و باطن او بگریزد دیگر
آورده اند که در کلمه لا اله الا الله محمد رسول الله همه حروف بی نقطه اند پس گوینده این کلمه را
باخلاص هیچ گناه نماند نقطه در وجود نماند و دیگر دعای حفظ ایمان هر بنده مومن لازم است
که یاد کند و بغضی گفته اند که هر که این را یاد ندارد خوف کفر است اینست لا اله الا الله الحی
القیوم لا اله الا الله الواسع الرحیم لا اله الا الله محمد رسول الله و دیگر هر که هر روز بخواند از دنیا با ایمان رود
اللهم یا ولی الاسلام واهله مسلنا بالایمان حتی تلقاك به لا اله الا الله محمد رسول الله و دیگر هر که این درود
یکبار بخواند ثواب یکصد حج و عمره یابد اللهم صل علی محمد بعدد انفاس المخلوقات وصل علی محمد بعدد اشعار الموجودات
وصل علی محمد بعدد حسی الارضین والسموات وصل علی محمد بعدد حروف اللوح والدعوات وصل علی محمد بعدد
حمل المعدومات والمعلومات من اول ازله الی اخر ابده وابد بسط حشره والحق بنبیه
وآله الطیبین الطاهرین برحمتك یا ارحم الراحمین و دیگر هر که را کار بسته شود باید که این
اسم را بخواند تا فتاح آن کار فی الحال کشاده گردد و دیگر هر که این درود را یکبار بخواند ثواب
صد هزار درود بیابد اللهم صل علی محمد بعدد ما احاط به علمك ومضت به قدرتك
ونفذت به مشیتك و دیگر فسون وانه ایست که در حلق سپید اندیشود که آن را به لفظ هندی گلمتی گویند از دزدی
آنکس نفاست بدزدی می آید باید که آن کاواک را بگیرد و بگیرد آن نی در دهن خود بگیرد و بگیرد طرف
آن در دهن بیمار نهد و این افسون بخواند در ان بدمد صحت شود افسون هندی اینست
سکل برا هن تسکا چوک تسکا کوئی تنه پوجے لوگ سگن هارا گرسے بهوگ جدا و یادے
سر پهوگ دل گلتے جادے سوک تسکے اوپر پر پوک و دیگر این افسون را بفظ هندوے
را خاصیت نهایت بسیار است چنانکه اگر ژاله ببارد باید که خاکستر را در غربال
اندازد و این افسون را بران بخواند و آن را از غربال بگذرد در

ژاله اندازد دفع شود واز برای جمله دانه ها کافی ست که حساب آن دانه ها در حصر نیاید واین افسون از گفتار
شیخ یحیی منیر است بدین طریق بخواند بسم الله الرحمن الرحیم افسون شیخ یحیی منیری قدس سره
اماسات سمند توکله بارہ راس چھو حہ ھوت اھسس سات دنلت تدیس کردیو تاچوراسے
سرش جی گنے ھشت کالی ناک ھرسے سکت پنجن دیو دان ھوں نلیہ راکھن جان
بان کتیاکن اوالالکا وادنیاوا وامونہ کو دپیت پلیت سرپاں کرھکند پاکا قہر کا دجوت
قہری دھتوری کدی ننیای نہرد واکنمورا کنکھوری بہاتیا تنل لوت کوت دریا کوت پر پیدن
بیک منتر صاحب کنجای دھای انکا کارکس اماتہ بجرتاب سہ سرا یا جل بہوند تھومی بلای جا بجراک
بجر کوار بجر موند دس دیوار کت وحت رکت وحت رکت پت پنجی تابسج متریاں بکلیاوان رکن پکن
پال جام ماس لہوہد کرسیا کلی منکریت ادت کنت جہ جہ کرنت ت ت مرت الت بیدانہی اوپرہ پرنت
دوھای سلیمان بن دوک دھای جن ہس جوداند جو سید جن بجر سن جاہ جاہ یاف جن پرس ساوات دوم
پا چاسد سیخر کردک سکت شیخ یحیے کہ پہلت پہید کس مہی ہت کال سنس نلی پای سمندی تنر نیک
ساری بہس بری نرلیس ہودی سر بره **والیضاً** اگر کسی را باد اثر کرده باشد نیز بران عضو بدید یا سر مرد یا شد
ویا کسے را مار گزیده باشد ویا شکم درد باشد ویا درد گوش و دندان باشد ویا ر اکہس دل آدمی را کشیده
باشد بران کس بخواند دلش باز آید و برای ہمہ علت ہا بخواند این افسون مذکور را ہمہ علتہا دفع شوند
دیگر اگر کسی را مار بگزد و افسون خوان نزدیک نباشد باز سر سر او بدان جائی گزیده ارد باید کہ بالا
ازان زہر این افسون را بر خاک بخواند و بدہند و بدہد یعنی آن خاک را بر گرد اگرد آن عضو بمالد زہر ازان نگذرد
بوہ سنکر بجر مونکر اکردین کہاد بھ سنگ جو کر جولیی باسکہر اولینو دہول دھنیہ بندابر ہندا سری کالسر
پری تر ہندسری انبرت کندمیری ہنانک ہنا یعنی ولیس دبدین نوع افسونہا بلفظ ہندوی بایست
اما از انکہ کسے اندان این نمیتواند و دشوار می آید ترک دادم و این افسونہای مذکور بتجارب
بودند ازین جہت مذکور شدند کہ مگر بعضے عالمان ہند بخوانند و انفع اکثر مسلمانان حاصل شود **دیگر**
بزرگواری فرموده ہر کہ این دعا را علی الصباح بعد از نماز بامداد سہ کرت بخواند اگر عمر او صد ست سال نشود
فردای قیامت چنگ او در دامن من باشد و عا امیت لا الہ الا اللہ لعزتک و قدرتک لا الہ
الا اللہ بحقک و رحمتک لا الہ الا اللہ فرج ھے و غمی **دیگر** ہر کہ بعد از نماز بامداد یکبار این دعا

بخواند همه قضاء او گذشته برجای شود لا اله الا الله الها واحدا نحن له مسلمون لا اله الا الله الها واحدا نحن له مؤمنین لا اله الا الله الها واحدا نحن له مخلصون لا اله الا الله الها واحدا نحن له بدون
لا اله الا الله محمد رسول الله و دیگر باید که این دعا را پیوسته عقب هر نماز بخواند مستجاب گردد
حشر او با بین طائفه گردد که ذکر میشود دعا اینست اللهم اجعل فی بنیادی بنیین وایمانا ایمان
المؤمنین واسلاما اسلام المسلمین صلاتنا صلوة الخاشعین وبرکوعها برکوع المتواضعین وسجودنا
سجود الخائفین وتشهدنا تشهد ملائکة المقربین وبیاتنا بیات الفائزین واعمالنا اعمال الصالحین
وذنوبنا ذنوب المستغفرین تاالله خیر حافظا وهو ارحم الراحمین برحمتک یا ارحم الراحمین
و دیگر دعا طیر ایجاد او از مراتب احدیت و ایجاد سائر ممکنات قال الله تعالی بخلق ما یشاء والله علی
کل شئ قدیر قال علیه السلام کان الله ولم یکن معه شئ وهو
الان کما کان و در تنبیه ابو اللیث سمرقندی آورده است که حضرت صدیق
رضی الله عنه وقیل علی رضی الله عنه از حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم سوال کرد که یا رسول الله
این کان ربنا قبل ایجاد السموات والارض قال علیه السلام کان فی العماء لا تحته ولا فوقه هواء اختلفوا
فی العماء بعضے گفته اند که عما کوری را گویند یعنی عقول وافهام از کنه ان حقیقت بجز کوری نصیبے
ندارند لقوله علیه السلام ما تعلم تقل وما لم تعلم تکل واین قول قریب بنجات ست که عامه خلق
در ضلالت نفتند وصوفیان گفته اند که عما سحاب ابر را گویند اما مراد از ابر باریک ست که اندک
قرص آفتاب را بپوشد و آن مراتب را وحدت یعنی چون جلال و جمال هر دو بهم مساوست و اشتد جمال
بطریق وحدت که حقایق ایمانی گویند مراحبت می نمود و جلال و جمال نام جمالیست بطریق احدیت که
آنرا محبت و سافج و صرف و غیب الغیوب و ازل الازال نامند می ربود ازان رو که واجب تعالی
ازل الازال و قدیم الاقدام ست تا یقین وحدت همدین بود پس چون جمله اسماء و صفات قدیم
اند جمله بمحبت و میل وحدت نزول کردند که احدیت را ذات صرف و سافج گویند که جمله اسما اگرچه قدیم
اند اما در استفتائش مفتقد بوده اند ازین عراقی فرماید بیت بخش آنکه تو نامی نداری * بهر نامی که خواهی
سر براری * و وحدت را ذات باقتضای صفات و حقائق ایمان نامند که در انجا مصراع ثانی
عمل باید یعنی بهر نامی که خواهی سر براری چنانکه در تفسیر جواهر القرآنی آورده است المفاتیح الجلال

وللجمال تجلی لاحقیقة الایمان وحدت تجلی اول مجمل ست واز وحدت جملہ اسما وصفات تنزل
بمراتب واحدیت کردند کہ آنرا تجلی ثانی ومفصل گویند پس ہر اسم اقتضا بمقتضای خود کرد چنانکہ خالق
مخلوق ست کہ نیتوان آفرینش کردورب مربوبیت کہ متقیان پروردگار وموسن بایمان دادہ
بہدایت وغیر ذلک من صفات الباری کہ وحدت حقیقت ایمان ست واز ہمین ارادہ ایمان المومن کہ
المومن مرات المومن ازین ممر ست واز ینجاست کہ حضرت رسالت پناہ فرمود اتقوا من فراسة المؤمن فانه ینظر بنور الله
براز ین نور ست ونور دیدن خود را وغیر را گویند چنانکہ معلومات غیر باطن عالم ومعلومات ما عارضی
ست کہ نباشد از جائے واستہ شود ومعلومات او ثبوتی ست اما چون مقدر بود بنا بر اقتضای آن ورزند
واز ینجاست کہ میگویند کہ حضرت رسالت پناہ از نور خدای ست وبعضے گویند کہ آن نور نویست
مخلوق واین قول اہل فقہ است وصوفیان در مراتب واحدیت سہ مرتبہ دیگر را نام میبرند یکی علم او
دشہود یعنی چنانکہ وحدت مراتب اسم اللہ ست کہ جملہ اسما وصفات تعلق بدو داشت چون بدین
مرتبہ رسید جملہ اسما رستکاشتہ ومتعدد تعلق بعلم دارد ونور دشہود واز ین دو نام میزند کہ معلومات ومراتب
احدیت معلوم ومعدوم بودہ اند در ین مرتبہ کلہا معلوم ومفہوم گشتند یعنی چنان وچنین می تواں
کرد ممکنات را چنانکہ عزم در باطن قاصد ونیز این مرتبہ را عیان ثابت گویند یعنی اگرچہ ثبوت قدیم
بود اما درین مرتبہ چنان خود بخود دید ومقید کرد کہ از ازل تا ابد الاباد پائی مور چہ از ان کم وبیش نرود
وچون اصل جملہ اشیا ثابت کرد وجمع کرد یعنی از باطن علم بظاہر علم بیاورد وجزو کل در یک مرتبہ
معین دید وگرد آنرا توحید وصوفیہ وحدت وحقائق کیانی وغیر ذلک من کلامہم گویند وچون
ازان مرتبہ کن رسید کہ آنرا علم کن فکان گویند وروح سرا وکلمتہ گویند گویا کہ کاف تا نون اسم
کہ ہر چہ بودنی وشدنی ست شدند ومیشوند ومعلوم باد کہ این شش مراتب مذکور از احدیت تا روح سرا
ہیچ یکی را از دیگری امتیاز نیست وصفات از ذات استخراج نمود مگر بہ تعدد کہ ذات بلا تعدد ومنقطع
الاشارات والعبارات وصفات تعدد دارند از جہت اختلاف تا اثر ہر صفت را جدا می نامند
واز ہیچ صفتے از صفتی دیگر نیز امتیازی ندارد پس چون از عالم باطن بعالم ظہور رسید پردہ آفرید بنام
سیاہ کہ چون ذات باری تعالی حد وحدودی ندارد کہ ذات وصفات باری تعالی محجوب بدان ست
واز اسرار پردہ وحدت نامند واین نیست کہ ذات وصفات جہتی داشتہ باشند کہ بدان پردہ محجوب

از المؤمن

شده اند بلکه محجوب بافعال ست که افعال او تمثیل و صورت دارند و او را امثال و صورت نیست
که حجت ذاته بصفاته و حجت صفاته بافعال ازین ممرست و این پرده را نور تجلی محمدی گویند
که نور اول نور اراوت که آنرا نور حقیقت محمدی گویند و این نور را نور مخلوق محمدی گویند آورده اند
که روزی جبرئیل علیه السلام در رسید که حضرت رسالت پناه در خواب بود مهتر جبرئیل از انگشت
مبارکش بگرفت حضرت بیدار شد گفت یا اخی چه آورده باشی جبرئیل گفت که من سال از شما کلان بوده ام
مرا اخی نگوئی حضرت رسالت پناه فرمود از کجا یاد داری جبرئیل گفت ازان باز یاد دارم که هیچ تنی نام و
نشان نبود مگر ستاره روشن تابان و عین پرده سیاه میدیدم که نود هزار سال نمود نود هزار سال
غائب میشد و من نود هزار کرت او را دیده بودم حضرت فرمود که اگر آن ستاره را الحال بمن بنمای
جبرئیل گفت آری حضرت رسالت پناه خود را بدان صفت بدو نمود مهتر جبرئیل گفت صدقت
یا رسول الله که همان تو بودی جبرئیل گفت یا رسول الله چه میکردی حضرت فرمود یا اخی نود هزار سال
در قیام می بودم و نود هزار سال در سجود در قیام مرا دیدی و در سجود غائب میشدم دران سجدها
این دعا میخواندم که اسماء بزرگ باری تعالی اند سبحان القدیم الذی لا یزال سبحان العلیم الذی لا یجهل
سبحان الجواد الذی لا یبخل سبحان الحلیم الذی لا یعجل اما نود هزار سال پیش از آنکه شما میدید نور مرا چنان
مخلوق کرده بود و درین پرده ده هزار پرده های سیاه اند و بعد ازین ده هزار پرده های سبز آفرید چنان
نامتناهی و درین مراتب انتهای ابتدا ست و بعد ازین ده هزار پرده های سفید آفرید چنان
نامتناهی و بعد ازین ده هزار پرده های زرد آفرید نامتناهی و بعد ازین ده هزار پرده های احمر خالص
آفرید چنان نامتناهی و بعد ازین ده هزار پرده های عقیق رنگ آفرید چنان نامتناهی بعد ازین
ده هزار پرده ای کبود آفرید چنان نامتناهی و میان یک پرده آفرینش پرده دیگر دوازده لک
سال میبود که اتانی من الرحمن و التعجیل من الشیطان ازین معنی ست بعد ازین هویی آفرید که آنرا
عرش کل و عقل کل و ام الکتاب می نامند و بعده هر شی که نمود دارد و بوئی دارد و بعینه لطیفه ایست
که در حس و لمس نیاید و کلام او آنجا ثابت ست هر حرف کلام الله بمنزله کوه قاف واقع شده
دیده میشود و بعضی گفته اند که لایل تمام ممکنات در دو دندان سین ست و یک دندان او خالی
مانده است و بعد ازان عالم کثیفات هشتاد شهر بیافتند و برابر این دنیا آفرید و بعد ازان هزار شهر

در هر شهری یک آدم آفرید از نوری بودند خاکی نبودند و آدم سیاه را گویند یعنی یکی را پیدا میکرد و بعد از هزار سال در شهر دیگر آدمی دیگر آفریدی تا هشتاد و نه هزار سال شوند و درین مدت هیچ یکی از ایشان عاصی نبودند پس درین میان یکی از ایشان عاصی شد غضب الهی در کار شد آن شهرها را با آن آدمیان هم فانی و مضمحل ساختند ای فرزند سخن از سرعت کتابت و از تحصیل اقوال و احوال از حد در گذشت و حکم این حدیث که الانسان مرکب من الخطا و النسیان حکایت را فراموش کردم زیرا که اول درین شهرها مرغ را پیدا کرده بود و بعد از مرغ هزار سال آدم را آفرید قصهٔ مرغ اینست که حق تعالی چون این شهرها را آفرید همه را از سپندانه سفید مملو پر ساخت و درمیان میان مرغی پیدا کرد در حکم باری تا شد که این سپندانه رزق تو است بعد از تمامی ایشان موت تو باشد آورده اند که آن مرغ سپندانه را بغایت اندک اندک میخورد و در خوردن او تا خیر تمام میکرد حتی که بر خوردن هر زمانی دعا میخواند و بعد از ان این دانه را فرو دمیبرد آورده اند که آن شهرها و مملو از سپندانه همه را تمام کرد و یک دانه باقی ماند آنرا هزار سال در گلوی خود نگاه کرده بود و چون او را هم فرو برد مناجات کرد که یارب اگر بار دیگر چنان مرا حیات دهی چندان ثناء تو گویم که در حصر نیاید فرمان حضرت عزت شد که ای مرغ هر چند که بحیات باقی مانی از ان سیر نگردی و این عمر تو در حساب و عدد نیاید ولیکن تو مخلوقی و مخلوق را بیش ازین بقا نباشد و چون جان میداد مسئلت کرد که بهبهات بهبهات جان کندن چه سخت است و بعد از ان همان آدمیان مذکور در ان شهرها می آفرید تا نوبتی که بعد از هزار سال دیگر باره می آفرید و باز بغضب خود مضمحل کردندش و عار طیر نامه اینست که حضرت امام اعظم رضی الله عنه در هیچ شب ناغه نمیکرد و ثواب این نوع عبادتی بسیار است المختصر نموده شد بسم الله الرحمن الرحیم - اللهم انا عبید من عبادك و سؤل من سوالك و رقیق من ارقائك و تعرف بمعرفك یرغب الخلایق الیك کرما وجودا انت موضع السائلین و منتهی الراغبین لا تاخذنا بخطاءنا الکبیرة و لا تفضحنا بسرائرنا القبیحة و استجب دعاءنا و ارحم تضرعنا و فاقتنا و ارحم لغلة حسابنا و حبل بحلمك علی حجلنا و بلحسانك علی اماناتنا و بمعرفتك علی قلوبنا و قد استوجبنا العقوبة منك فقل زلی مکلنا و تسمع کلامنا و لا یخفی علیك شیئا من امورنا نسالك یا الله بالقران حرفا حرفا و لیة ایة و سورة سورة و بالکتاب للکتوبن

سپندانه میان آن مرغ گرد عدد مدت از سپندانه ها بود نه ۱۲

الذی لا یمسه الا المطهرون ونسالك بالتوراة والانجیل والزبور فرقانا وایاه وسورة سورة
ونسالك بما اوجبت للمؤمنین علی نفسك ان تذكرنا برحمتك وتجعلنا فی جوارك
ولا تفتنا بعذابك ولا تهلكنا بعذابك وتجعل امواتنا مرحومة واعمالنا مرضیة
ونبیك لنا ان كنا صادقین فاستجب دعاءنا ان لم نكن كذلك فاجعلنا صادقین
واجعل كلامنا خالصا بوجهك الكریم وثبتنا بالقول الثابت فی الحیوة الدنیا
اسالك نجاتا من الزلات وسوء الخاتمة والفوز یوم القضاء النور یوم السواد والمغفرة
یوم الحساب والجنة یوم النار والظل یوم لا ظل الا ظل عرشك اللهم اعطنی الامان من
شدائد الاحوال اللهم اعطنی الامان یوم یخرج اهل القبور وینفضون التراب من
الهام اللهم اعطنا الامان اذا وضعت الاعمال فی كفة المیزان
ویقول النبی علیه السلام امتی قوموا قد وهبتكم لی حسابا الجبار اللهم اعطنی
الامان اذا فرق بین اهل النیران اللهم صل علی محمد وعلی
ال محمد كما صلیت وسلمت ورحمت وترحمت علی ابراهیم وعلی
ال ابراهیم انك حمید مجید وصلی الله تعالی علی خیر خلقه محمد وآله
اجمعین وسلم تسلیما كثیرا كثیرا **فصل** در ایجاد سبع السموات والارضین
بدان ای فرزند كه چون آن مرغ وآن شهر نتقی گشتند مدت دوازده لك وسیزده هزار سال
همچنان مدبر بای خود لی نیاز بود باز شیوه جمالیت در كار شد و بایجاد این دنیا آغاز نهاد
اول مدی را بیافرید وآن قدر سپید بود در عین مكة الله سپید بود حق تعالی نظر هیبت بدو نظر كرد از
هیبت الله تعالی چون پشته كوه برآمد و بگداخته شد و بجوشید و دودی سبز از آن برآمد بالا رفت
وآن دود بماند تخته بهم متصل شدا بقدرت الهی هفت تخته شد كه هر تخته پانصد ساله راه پهنائی
داشت از هفت آسمان كردند آنچه دودی مانده بود نیز بماند تخته بود آن نیز بقدرت الهی هفت
جای شد و آن هفت زمین شد كه هر زمین پانصد ساله راه درازی دارد و پانصد ساله راه پهنائی دارد
و بر بالای هفتم آسمان مدیای ست كه آنرا بحر الحیوان نامند و درازی او در پهنائی او برابر هفت طبق
آسمان و زمین ست و عرش باری تعالی بر آن آب از محض نور آفریده شد و حكم شد مر تمام ملكوت را

سلسله روایان صفحه ۲۳۷ ارشاد الطالبین و جنت الاسرار ۱۲

که بردارید همه جمع شدند نتوان ساختند دران دان مورچه بفرمان ایزد تعالی پیدا شد و حکم رسید که
تو بردار مورچه بدان درآویخت و گفت بسم الله الرحمن الرحیم در حال عرش بالا شد و حاملان عرش از
چهار طرف برکتف نهادند و برداشتند و حاملان هریک عرش دو سرداره و در تحت عرش کرسی که ارض
الجنة کرسی و سقفها عرش الرحمن و این هشت بهشت بربالای کرسی موجود اند و لوح و قلم نیز بربالای
کرسی است و آن لوح از یاقوت سرخ است و قلم از نور است که هزار ساله راه پهنائی دارد و سه هزار سال را
درازی دارد و اسرافیل نیز بربالای کرسی ست و صور را بدهن گرفته ایستاده است و صور هفت
شاخ ست و طول و عرض او بمانند قلم ست و در وقت نفخ ثانی که برای بعث بود ارواحان هفت قسم کنند
در یک شاخ صور ارواحان انبیا باشد و در دیگر ارواحان مومنان متقی و در دیگر ارواحان عاصیان
و در دیگر ارواحان کافران و در دیگر ارواحان دیوان و پریان و در دیگر جمله مواشی چون خزنده و پرنده
و بهائم همه را در ان شاخها جمع کنند و چون نفخ کنند هر ارواحی بقالب خود بشتابد و چون قلم را بیافریدند
فرمان حضرت عزت در رسید که اکتب ما هو کائن آورده اند که چون قلم بتقدیر الهی رواں شد ازاول
تا آخر هیچ ذره نیست که ننوشت و چون باحوال امتان ماضی رسید که از شومیت گناه بعضی در آب غرق شدند
و بعضی بآتش بیارد و بعضی مسخ شوند و غیر ذلک من القصص المشهورة قلم روان بود تا بر است بنبینا محمد مصطفی
صلی الله علیه وسلم در رسید دید که گناهان این امت از امتان ماضی بسیار بودند نیک متحیر شد که یارب
در حق این امت چه خواهی کرد و از غایت هیبت سرش تیز قید اما فرمان حضرت عزت بر رسید که اکتب
بانهم عباد ملکیونه و انا الملک الغفور و درخت طوبی نیز بربالای کرسی ست و بیخ او در صحن بهشت و حویلی رسول الله
است اما هیچ حویلی در بهشت نباشد که شاخ درخت طوبی دران حویلی نرسیده باشد و این چهار جوی
که یکی از شیر و دیگر از عسل و دیگر از شراب و دیگر از آب خالص از شگاف بیخ درخت طوبی برآمده است
و روزی جبرئیل گفت که در شگاف او رفتم دران جای که آغاز این جویها بود دیدم بسم الله الرحمن الرحیم
نوشته بود و این چهار جوی از سه سم و از چهار هار الله دوان بود و طوبی را شصت شاخ کلان است
که از بیخ جدا شده است در شاخ و شاخچه دو صد نوع میوه باشد که هر یک بلون دیگر و طعم هر یک تفاوت
باشد و سدرة المنتهی نیز بربالای کرسی ست و آن درخت کناریست و هر ورق او چندان ظل دارد
که اگر اسپ تازی سه روز بیابانی بتازد زیر سایه یک برگ بپردن نرود و آن قلم جبرئیل است

علیه السلام و در ما بین کرسی و آن دریا بحر الحیوان آسمان هست که آنرا فلک اطلس نامند و در میان آن
و دریا و کرسی بست هزار ساله راه است و مهتر عزرائیل بر آسمان چهارم است و تخته را در زیر بغل خود
گرفته نشسته است که طول عمر او پانصد ساله راه است حضرت رسالت پناه در شب معراج از او پرسید
که هنگام موت چگونه خبر می یابی مهتر عزرائیل گفت که در بن قریب من درختی است که آنرا شجرة الیقین
می نامند تا هر که در دنیا تولد شود اورا در رزق او در برگ این درخت نوشته میشود و چون اجل
این شخص تردیک میرسد آن برگ زرد میشود و بفرشتگان میرسد هم تا آن برگ را شسته در طعام و شراب
آخشیم بدهد که بخورد و هیچ تدابیر صحت نیابد و ایضاً برابری هر شخصی دو روزن است در بن قریب
من که از یکی اعمال او برمی آید و از دیگری رزق او در میرود چون هر دو یک بموت شود هر دو بسته
میگردند حضرت فرمود که ارواح مردمان چنین گفت اهل دست من بشمالت و گرانی پذیرود نفرمان
خدا اگر صالح باشد زیر عرش می باشد و اگر بدبخت باشد باسفل السافلین میرستم از چگونگی حال
او خبر نمیشوم که خدای تعالی با وچه میکند و ایضاً در آسمان چهارم حضرت معراج را مشاهده دید که قطار
اشتران میرود اما اول و آخر آن قطار دیده نمیشد از جبرئیل پرسید که یا اخی این چه قطار باشد
جبرئیل گفت ازان پس که آسمانها و زمینها آفریده شده اند این قطار میرود و من نیز از آمدن او
رفتن او خبر ندارم که از کجا می آید و بکجا میرود و بر هشتر دو صندوق بسته بود فرمان شد
که یکی ازین اشتران را بنشانید و یک صندوق را بگشایید مهتر جبرئیل و حضرت رسالت پناه
همچنان کردند و در میان آن صندوق درآمدند هفت عالم با هشت این دنیا و بیرون همه نورانی حضرت
فرمود که یا اخی بهشت این باشد جبرئیل گفت لا بلکه این را فردای قیامت از برای امتان تو بگشایند
و در بالای این آسمان و زمین فرشتگان اند که همه از شدت گریه در سجود افتاده اند از جهت دیدن اعمال
این بندگان که بار خدایا بایشان چه عذاب خواهی کرد اگر گریه ایشان با این آدمیان بشنوند
همه را بهره بقبر قدر در میان این زمین و آسمان دنیا مسیت رعان در میان آن در یا مرغان اند
سفید رنگ و هیئت را بر بالائی دم خود میکنند و ازان چوزه بیرون می آید و این چهار دریاها دنیاها
ازان اصل و از تردیکی سود نیل و جیحون و جیحون و دامون بدان ای فرزند اگر چه از روی ایجاد
اول سبع السموات بودند بعد از ایشان عرش اما اراده عرش مقدم بود بر سبع السموات فضل

بودند عرش را چنانکه فرشتگان و دیوان مقدم بودند اما انسان در اراده مقدم بود و سایر جز طفیل او بودند
چنانکه از طفیل هیولی عرش و کرسی و فلک اطلس و سبع السموات و این عالم را عالم علوی نامند و از زمین
الیشان سبع ارضین تا ثری این را سفلی نامند تا اسفل السافلین که بنزدیک سبع بهشت همه سفلی اند
ایضاً چنانکه انسان از روی مراتب تعلق بوحدت دارد و تعلق باسم او دارد و چنانکه
الله اسم ذاتی ست که مجمع جمیع صفات ست و خلیفه اسماء صفات ست همچنین انسان را نوازم او دست
و از طفیل انسان ملک و از طفیل ملک پری و از طفیل پری دیو و شیاطین و از روی انسان مهمن ایجاد کار فرو آرد و
الیشان سائر حیوانات چون بهائم و خزنده و پرنده و جمله در تصرفات آلهی مستغرق اند قال الله تعالی خلق
السموات والارض فی ستة ایام آورده اند که چون زمین مهیا شد از کثرت آب ابا نمیگرفت که بهاد بر آفرید
آمیخته با شنبه و خلق الارض فی یومین وهما الاحد والاثنین خلق الجبال یوم الله الثلثاء خلق یوم الاربعاء
الشجر والماء والعمارات والخراب وخلق یوم الجمعة النجوم والشمس والقمر والملائکة
وخلق آدم علیه السلام فی آخر ساعة للجمعة **بدان** ای فرزند که آنچه حق تعالی
از برای ثواب و عذاب آفریده ست چهار طائفه اند فرشته و آدمی و دیو و پری اما از روی آفرینش اگرچه
انسان مقدم بود در ارادت بآفرینش موخر اند تا ختم و انتها و خلیفه کل ممکن و افضل الیشان باشد چنانکه
محمد رسول الله اند روی مراتب مقدم بود اما در آفرینش موخر اند تا ختم انبیا و اکمل الیشان باشد که ابدا از وی
کسی را زهره چون و چرا نباشد پس اول او را ایجاب و ملائکه کرد چنانکه در حین خلق شدن عرش حاملان
او خلق شدند و در حین خلق کرسی کروبیان خلق شدند آورده اند که چون حضرت رسالت پناه
در شب معراج میرفت بر الیشان سلام کرد الیشان چنان بگفتن لا الله الا الله محمد رسول الله
مشغول بودند که آواز آنحضرت نشنودند مهتر جبرئیل گفتش که جواب سلام این شخص را باز گوئید گفتند
که این کیست جبرئیل گفت که این محمد آخر الزمان ست که شما کلمه او را میگوئید بعد ازان جواب دادند
و همچنین تا سبع السموات هر چه در الیشان ست از فرشتگان آفرید و چون زمین را مهیا کرد آنچه از
وحوش و طیور بهشت در و آفرید با نیرده سال همچنان افتاده بود و بعد ازین حکومت پادشاهی
زمین را بفرشتگان تحویل نمود که میان سائر حیوانات حاکمی و عدل بکنند و تخت الیشان بر لنتان
بوده نام لنتان راشام پونهاده بودند پادشاهی الیشان مدت شانزده لک بست و چهار هزار

سال بود و بعد از ایشان بادشاهی زمین را سلب کرده بدیوان و پریان داد و قال الله تعالی خلق الجان من مارج من نار یعنی چون دوزخ بهم شراره زد از سر آتش دو جانور آتشین آفرید یکی را نام مارجه و دیگری را مارج مارجه صورت پلنگ داشت و ذنب او چون ذنب گردم و مارج بصورت گرگ بود و ذنب او چون ذنب مار مارجه ماده بود و مارج نر بود هر دو مجامعت کردند اول فرزند ایشان که زائید نام او را ابلیس کردند ما بقدرت الهی ابلیس را از ان بیرون کشیدند و چون از فرود بالا می آمد بهر طبق زمین که میرسید مدت ده هزار سال عبادت الله میکرد و در هر زمین و چون بدین زمین رسید صوف اشتران را ببریدند و نمد ساخت و مدت ده هزار سال عبادت الله تعالی کرد نام او را ابلیس کردند و بعد از ان او را بر آسمان برآوردند چون بهفتم آسمان رسید معلم فرشتگان گشت و درس میگفت نام او را عزازیل کردند او را مادرش و پدرش را نیز بدین زمین بها نیدند پدرش اسیر شد و مادرش بابلی گشت و ایشان را هفت پسر دیگر تولد شدند تا که پادشاهی زمین بایشان شد و چون آن حاکم بدبخت بسفیرانی کرد و سجده نکرد او را از آسمانها انداختند تا نام او شیطان شد و شیطان انداختن را گویند و چون پیغامبر ما تولد شد یعنی محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم او را از رفتن بآسمان منع کردند نام او رجیم شد زیرا که پیش از پیغامبر ما سیر آسمانها میکرد و سکونت مدت شانزده لک و سیزده هزار سال پادشاهی دیوان و پریان بود و تخت ایشان بملتان بود و ایشان نام ملتان را پهکپور کرده بودند و چون از ایشان سلب کردند بادشاهی زمین را باسپان داد و تخت ایشان نیز ملتان بود نام ملتان هنس پور کرده بودند و مدت شش لک و هشتاد هزار سال پادشاهی اسپان بود و در پادشاهی اسپان آغاز ایجاد آدم نهاد و خاک او را جمع کرده و در میان طائف و مکه در انجا و قال الله تعالی خمرت طینة آدم اربعین صباحا پس معلوم باد که وجه شرافت آدم بسبوقین مذکورین از ینجا معلوم است که ایشان بجرد کن شدند و آدم را بچهل روز تمامی و آرامی پیدا کرد تا سلسله تحیهم و تحیونه در و باشور آورده اند که فرشتگان خاک را گل میکردند شیطان بدبخت در پیش پادشاه اسپان رفت و گفت ای اسپ هیچ از احوال خود خبر داری که ازین خاک شخصی پیدا خواهد کرد و از و نسل پیدا شود که بر نسل تو سواری بکنند و بر همه وحوش و طیور والی باشند و بگی از دست ایشان نقل نروند و زحمت ببینید خیز الحال این گل را خراب کنیم و ران زمان فرمود تا جمیع وحوش و طیور جمع شدند

وآن خاک را در دیر پای خود ها آوردند مالیدن گرفتند تا بماند سفال که از زیر سم ایشان برآمد پخته
و نافته می گشتند و آتش را در بالای آن سفالها می افروختند تا بغایتی سوخته و ناچیز می گشتند همچنین
بار همچنان کردند کما قال الله تعالی خلق الانسان من صلصال کالفخار و صلصال گلی را گویند یعنی
خلق الانسان من صلصال کالفخار و صلصال گلی را گویند که از سیان روسم جانور برآید و خشک شود
یعنی گل همچنان خمیر شده که گنده بوی را پیدا میکرد و ایشان چنان مالیدند که بماند صلصال میگشت
آن گل چون بهتاد کرت چنان کردند زشتگان بغایتی درمانده شدند و گریه بنیاد نهادند و چندان
گریستند که آب چشم فرشتگان آن سفال گل شدند گلی صعب ناک بهائم بعد ازان در آمدن نتوانند
زیرا که اگر درآیند دران گل دامانند و بیرون آمدن نتوانند بعد ازان حق تعالی بید قدرت او را هیاکلی
ساخت از گوشت و پوست و استخوان اما روح هنوز در وی داخل نبود اول شیطان دران
در آمد بعد از دندی بیامد جمله ملکوت و حوش و طیور از و پرسیدند که شیخنا در او چه چیز دیدند شیطان گفت
که او را عالم صغری می بینم سائر تن او چون زمین است و بر زمین او موی ست برابر گیاهی که بر زمین
است و سر او مانند آسمان است و چشم او شنوای و گویای او چون ستارگان اند و عرق او چون
جویهاروان اندا در اندرون گنبد دوار و هر چند گردم راه درآمدن نیافتم پس معلوم میشود آنچه وجه
شرافت او بر ایشان باشد دران گنبد مخفی ست و چون مسمیا شد حق تعالی قطره از رحمت
خود بدو فرستاد و آن قطره را چهار جای کرد بیک قطره وجود او را مزین کرد و بقطره دوم بنیائی
چشم او را حاصل کرد و بقطره دیگر او را عاقل کرد تا حق را بشناسد و آن قطره دیگر همچنان معلق است
کو بوقت دعا مومنان نازل میشود و چون ارواح به نزد یکیش برند پنداشت که این نیز جای
باز داشت ست مگر در نیابد ارالله تعالی به بینم چون درآمد در وحبس شد گفت کاشکی بالا در
مرا شکسته بودندی تا بدینجا نمی آمدیم حضرت بابا آدم در حال از جای بجنبید و شست عطسه آمد چون
عطسه کرد گفت الحمد لله الله تعالی گفت یرحمک ربک فرشتگان گفتند یا رب این رحمت در دیدهای ان
سبوح قدوس تو میگویم یک کرت بما یان رحمت نفرستادی در و از اول فطرت رحمت فرمودی
فرمان شد که ای ملائکه کسی که در اول فطرت مرا بشناسد و حمد من گوید بر و چگونه رحمت نکنم بیان
دو کتف بابا آدم هنوز سوراخی مانده بود جمله ارواحانی آدم را ازان سوراخ در بطن آدم

در آورند تا بایشان عهد کنند و ایجاد ارواحان بست هزار سال قبل از صورت بابا آدم علیه الصلوٰة والسلام
بود و قسمت و نصیب هر شخصے از خیر و شر پنجاه هزار سال پیش از ایجاد ارواحان بود که الحال بوقت
میرسد و حق تعالی سه عهد کرده است بار ارواحان اول عهد استعدادیه که در وحدت بود که مومن را اراده
مومنی کرد و مضل را اراده ضلالت و عهد دوم در بهشت گنبدیست حصار العدن نام که مسکن
ارواحان مومنان در آنجا باشد که هنوز نیامده اند الحال نیز دران ست و عهد سوم در پشت بابا آدم
تا او را بر فرزندان خود شاهد گرداند اما چون در آمدند کافر از مومن و مومن از کافر خاصیت و مجاز گرفتند
تا الحال در مومن کبر و منی و بدی ازان اثرست و در کافر سخاوت و حلیمی و رحمی ازان اثر و منان ست
و چون هر یکے بعد از استخراج بخود و بنی مشغول شدند و در خود دیدند و تعجب کردند گویا که تن را فراموش
کردند پس از الله تعالی ندا آمد الست بربکم قالوا بلی چون در سید اول حضرت رسالت پناه صلے الله علیه
وسلم گفت بلی یعنی ملکه هستی خدای مایان و در متابعت او جمله انبیا و اولیا و مومنان اما از گفتن
کافران سکوت کردند یعنے هیچ نه گفتند و ران زمان عهد نامه را بنوشت و در بهشت دری بود سفید رنگ
و ران نهادند نوشته را و آن در را از برای بنا کعبه الله فرود آوردند که الحال آنرا سنگ اسود می نامند
بنایتی سفید بود اما چون دست حاصیان بدو میرسد سیاه شد و طول او هشت ذرعست بزمین اے
فرزند که حق تعالی فرشتگان را چگونه کند فرمود مر ملائکه را که شما خود را از و بهتر میدانید پس آنچه من در
دنیا آفریده ام ناهها و اشان را بگویند که هر چیز چه نام دارد فرشتگان گفتند سبحانک لا علم لنا الا ما
علمتنا انک انت العلیم الحکیم پس فرمان الله تعالی شد که ای ملائکه اگر شما نمیدانید از و بپرسید ناهها
هر چیز را بشما یان بگویند و ازین معلوم میشود که فضیلت بعلم و ادب ست نه بعبادت که اگر فضیلت
بعلم نبودی بابا آدم را بهتر از ملائکه نکردی که او عالم بود و اشان عابد پس فرمان حق تعالی بر آمد شد
که ای آدم تو بیاموز آن مر اشان را کما قال الله تعالی یا آدم انبئهم باسمائهم بابا آدم بر عرفات
ایستاده و تمام زمین بانند خرد که بر کفدست بدو نمود و نام هر گیاهی و هر جانور را بهر زبان
جدا جدا بایشان مینمود و بعد ازان حکم سجده شد فرشتگان را که آدم بعالمے از شما افضل شد و اذ قلنا
للملئکة اسجدوا لآدم فسجدوا الا ابلیس ابی استکبر و کان من الکافرین بعد ازان بابا آدم
را بر تخت بنشاندند و ملائکه بر گشتند و به بهشت بردند و چون قصه بر آمدن از بهشت بالا

مسطور ست برآمد و در کوهها بلند و جای دشوار می باشید شیطان بپیش پادشاه اسپان میرفت و
کیفیت احوال میگفت که فرزندان این شخص او لاد ترا زیر پای خواهند آورد و الحال چون یک تنهاست
او را می باید کشت اسپان تمامی دوگان را چون شیر و پلنگ و سگ جمع میکرد و در پیش پا با آدم
می آمدند تا جنگ کنند با با آدم هفت فیل مست با قوت داشت هر سنگ و درخت و چوب که بدست
می آمد بر ایشان میزد نزدیک نمی شدند اما در شب و روز خواب کردن بر و حرام بود روزی از روزها
همه دوگان اتفاق کردند سگ را پیشوا کردند که ای سگ تو دلیر تر دوگانی اول تو بدانش آویز
بعد ازان ما یان از هر طرف بر و ریزیم اما چون سگ روی با با آدم را دید دنبه خود را بخنبانید و بر
پایش افتاد با با آدم دست خود را بر پشت او مالید و گفت که تو پای بند فرزندان من باشی لشکر
دوگان پریشان شد بعد ازان با با آدم خواب میکرد و سگ نگاهبانی میکرد آورده اند که اما حوا
با نصد کرت مختیل چهار صد کرت جفت حامله زائیده بود اول قابیل و اقلیمیا در یک شکم توام شدند
و در شکم دیگر هابیل و دمیمه تولد شدند پس حکم باری تعالی بران بود که دختر اول را به پسر دوم و دختر
دوم را به پسر اول داده باشید قابیل قبول نکرد گفت که لابل اقلیمیا من همراه زائیده است از من باشد
فرمان حق برین نیست بلکه شما را میگفتند میان او هابیل و اقلیمیا بصورت اما حوا بود با با آدم گفت که
هر دو سوگند بخورید و سوگند ایشان آن بود که هر یک از مدعی خود حاضر طبق آتشین می کشیدند
یکی را بر صفای نهاد و دیگری را بر مروه کسیکه برحق میبود طبق او سبز و خنک و کسیکه ناحق می بود طبق
او سرد میشد و ایشان هر دو را بر طبق گوسفندان ماندند گوسفندها بیل غائب شد و آن گوسفند
را بهنگام ذبیح اسمعیل نازل کرد و گوسفند قابیل بود شد قابیل بدبخت هنوز قبول نکرد و هابیل را
کشت اما بر پشت خود برداشته می گشت روزی دید که دو زاغان از آسمان فرود آمدند و یکی را
کشتند و در خاک دفن کردند ایشان فهم دفن کردن ازان دانستند و هابیل را دفن کردند و چون
با با آدم را بنایت هرم حاصل شد و کوز پشت گشت و از اولاد او چهل هزار خانه شده بودند نماز
بامداد اسکیر تا بوقت شام در آنجا افتاده بودی و طفلان در میان قبر غده پهلوی او میدریدند
و بزرگان در پیش او میشدند و طفلان را منع میکردند و میگفتند یا ابا البشر خدای بشما دست و پای
داده است طفلان را بگیرید و از جای بجا بشوتا ایشان دانند که زنده است گفت در بهشت

از جای بیجا شدم از شومیت آن بدین جای رسیدم و اگر درین دنیا از جای بیجا شوم مبادا که با هل اسافلین روم و نور حضرت رسول علیه السلام در وی پدید در زیر عرش بود روزی جبرئیل آن نور را انجا کشید و در پیشانی بابا آدم ماند و آن در از فراق دو پاره شد پاره در دست المعوذتین افتاد و پاره دیگر برنج شد از نیجا پیغامبر علیه السلام فرمود که الارث هبة یعنی برنج از من ست اما حوا گفت یا آدم امروز از پیشانی تو چنان نور می تابد که من هرگز در ایام جوانی ندیده بودم مگر جبرئیل در ان زمان نازل شد که اے آدم این نور از محمد آخر الزمان ست که در اولاد تو پیدا میشود و او ختم جملہ انبیاست بابا آدم گفت که من و حوا از قوت رفته ایم الحال کار مجامعت انانیان نمی تواند بجای آمد جبرئیل سیبی از جنت بیاورد و نصفے ازان هریکے بخورد در حال چون خمچه خرما هر دو را قوت پیدا شد باهم فراهم آمدند سلوائے نام چشمه الیست هر دو در ان غسل کردند باز از ان نور پیشانی اما حوا می تابید و بعد از تولد شیث آن نور در پیشانی شیث می تابید قبل شیث با تناء و انقطعین تولد شد اما حفیت مدت و با او همراه دختر نژاد حفت او را مگر جبرئیل از جنت حوری بیاورد که نامش لیانه بود و مگر جبرئیل گفت مر بابا آدم را تا به شیث عهد کند که او نیز با فرزند خود عهد کند تا زمان محمد مصطفے صلی الله علیه وسلم که هیچ احدی خواه در کفر خواه در اسلام چونکه این نور بجود همراه دارد بناحق دست نه اندازد بابا آدم با شیث همچنان کرد و او را با فرزندان تا رسید بزمان محمد مصطفے صلی الله علیه وسلم از مهر شیث اشمول زائید و آن نور در پیشانی او می تابید و پرداتیی نام اشمول انوس ست و انوس قینان تولد شد که آن نور در پیشانی او میتابید و از و مهدائیل تولد شد بانان نور در پیشانی او می تابید همچنان تا آخر فرزند میرفت و مهدائیل نهایتی خوبصورت بماند اما حوا بود و یوسف پیغامبر بنسبت بصورت اما حوا دهم حصه زیبائی داشت و در هنگام مهدائیل اولاد آدم پانصد لک خانه بود ند همه مسلمانان و ایمان بنبوت مهدائیل مے آوردند و در پیش او سجده میکردند و قبیل اسم مهدائیل مهائیل و چون مهائیل وفات یافت فرزندان او نهایت صغیر بودند شیطان با تم او آمد بصورت پیر فرتوت و نوحه آغاز کرد که مهمات خدائی چگونه دستان خود را مکشد و بمیراند و فرزندانش صغیر مانند همگی بر و غضب کردند و ستقطش گفتند که ای بدبخت تو مگر شیطانی ندیدی که قینان و اشمول و شیث و آدم همه رفتند ما نیز رفتنی ایم ازان رفت و بصورت فقیر صوف پوش آمد و سر انجام خانه مهدائیل در پیش گرفت

ل نسخه از نظر نسخه بریتش میوزیم ۱۲ و نسخه مهدائیل ۱۲

بنایتی که خانه از غم واندوه دنیاوی برآمدند اما آن تردهدو هدیه که در زمان مهد ائیل می آمد بود و در آن
کودکان را گفت که اگر کاری بکنم که باز تمام اولاد آدم در پیش شما بیایند و نذر و هدیه بیارند شما رضا دارید
کودکان از انجا که کودکی الشیان بود گفتند که کرم کرده باشی سنگلی تبر اشید و بت راست میکرد و ستار
در جامه مهد ائیل در پوشانید اول اهل بیت او را به نیت سجده کردن فرمود مکذا تا تمام ولایت خبر شدند که
مهد ائیل زنده شد و چون مردمان در پیش بت می آمدند شیطان برقعه بر دیش می نهاد و خود در وهن بت
می نشست سخن میکرد و علم تناسخ بیان میکرد که آری من مهد ائیل بوده ام اما سخی نبوده ام بد صورت آمده ام
و بهشت و دوزخ و بعث نیست اگر عمل نیک میکنید بصورت نیکی انگیخته شوید و اگر عمل بد بکنید بصورت
بدی انگیخته شوید پیش ازان نام و نشان کافری خود ا شیطان بدبخت آن پانصد لک خانه همه را
کافر گردانید بعد ازان بهریکی از الشیان بت تراشیده داد که در خانه خود بدو سجده کرده باشید
تا حاجت شما یان روا گردد و چون اخنوخ کلان شد آن نور در پیشانی او می تابید و اخنوخ مدرسها
پیدا کرد و از انجا نام او را مدریس شد سلاح و حرب نیز او راست کرد و بکافران نیز او خنگ میکرد و جا مهارا
نیز او راست کرد و پیدا نمود و چون او پس بدبخت رفت شیطان باز بظاهر پیدا شد و در گوشه
نشست اهل محله بدو رجوع کردند مکذا با تمام اولاد آدم در پیش او شدند و این بدبخت مکار طعام
میخورد و شراب نمی آشامید گفتند ش که شما را چه حال است که طعام و شراب نمیخوری شیطان گفت
این حالت در دنیا نیست من درویش بوده ام هر که بدین حالت میرسد از طعام و شراب باز
ماند شما را باید که خانقاه برای من راست بکنید و پانصد جوان مرد من بدهید تا الشیانرا بماشند
خود بکنم الشیان همچنان کردند و چون بخانقاه در آمدند لعین اسباب ملاهی چون چنگ و رباب و غیر ذلک
پیدا کرد و اعمال آن بجوانان آموخت حتی که بعضی چیز مکاشفات نیز بدشیان نمود چنانکه حور و قصور
و براق و طعام لذیذ و چراغها و باغها و جایها خوب و بلند و میوهای گوناگون و تختهای رفیع بلکه
بر تخت دیوار انشانده و میگفت که این غذا نیست الشیان سجده میکردند و همگی بدین نوع کافر شدند و
احوال در میان صوفیان جاهل و عامی تا این غایت باقیست زیرا که جاهلان را در خلوت
در آرند در رقص و سماع و سرود کنند بعضی گویند که ذات خدا دیدیم و بعضی گویند صفات خدا دیدیم
و بعضی گویند که حور و باغ دیدیم پس پرهیز نکنید از صوفیان جاهل که از شیطان بدتر اند بلکه خود

شیطان اند که حق تعالی در کلام الله شیطان وجن و انس یاد کرده ست قال الله تعالی من الجنة والناس وچون بعبدت مدید شیطان از خانه خانقاه برآمد تمام بر نغمه و سرود شدند رقص و سماع گفت آن تمام اولاد او کافر شدند و متابع او گشتند و چون کمل کلان شدند آن نور در پیشانی آدمی تابید واز و نوح نبی الله تولد شد باز آن نور در پیشانی آدمی تابید و قبیل نوح بن لمک ولام بن ملک و ملک این کمل واین پیغامبران بودند از پشت به پشت آدم علیه السلام و چون نوح علیه السلام مبعوث شد به پیغمبری جبرئیل آمد که الحال نکاح کردن خواهر حرام شد و پیش ازین روا بود چون نوح دعوت نمود و کفار همه انکار آوردند که چند پیغامبران گذشتند نکاح خواهر حرام نکردند و شما حرام کردید و هر روز نوح نبی الله را کافران می بستند و تقان میکردند و میزدند و چون نوح نبی الله آواز میکرد دعوت می نمود آواز او از مشرق تا بمغرب میگذشت و کافران پنبه را در گوش می نهادند پس نوح علیه السلام مناجات بحضرت ذوالجلال کرد که یارب دشمنان تو مرا بغایت هلاک رسانند مهتر جبرئیل را از بهشت آورد و گفت که این را نهال کن تا کلان شود از و کشتی بساز و تو در کشتی سوار شو و کافران در آب غرق شوند بعد از سی صد سال درخت کلان شد و آنرا پاره پاره کرد یک لک و بست و چهار هزار تخته برآمد اما کشتی مهیا نمی شد و بر تخته نام پیغمبر نوشته بود بعد ازان مهتر جبرئیل از دریای عمان درختی برآورد و پاره پاره کرد و ازان چهار تخته برآمد و بر هر یکی نام این چهار یار نوشته بود و کشتی بدان چهار تخته سر انجام یافت آورده اند که چهل کس آدمیان بدو ایمان آورده بودند و چهل کس در کشتی شدند و از حیوانات از هر جنس یک نر و یک ماده با خود همراه گرفت چنانکه شیطان را ماده و سگ را به پیشانی فیل مالیده موش از بینی او افتاد و کشتی را سوراخ کردن گرفت مهتر نوح دست را بر پیشانی شیر کشید عطسه زد گربه پیدا شد و در کمین موش نشست کقول الشاعر ع گربه را از عطسه شیر آورده و چون برآمدند از کشتی همه آدمی نادر مردند مگر سه پسر مهتر نوح ماذوزان مهتر نوح علیه السلام بعد از برآمدن از کشتی نیز کافره شد و نوح را آدم ثانی گویند که بعد از آدم علیه السلام تمام مردمان از نسل نوح اند کقول الشاعر ابو الفرس ابو النهر کما ابو الهند و آن سام و یافث و حام آمد چنانچه مسطور است که نوح نبی علیه السلام در خواب رفته اند و اندام نهانیش بر هنه شد یافث بسیه خنده کرد و حام سیه خاکستر بر اندام خود سام سپید بر و در اسقط گفت و اندامش بپوشید و پدر را بیدار کرد چون

سلسله پیغامبران علیهم السلام

نوح علیه السلام در حق یافث بد دعا کرد و یافث را هشت پسر بود مهتر جبرئیل شش پسر یافث را
در کوه قاف انداخت و آن دو پسر او در دنیا ماند الحال همه کافران و ترکان اند مگر بعضی غیر ترک
باشند و از نیجاست که در ترکان در هیچ زمانه پیغامبر مبعوث نشده بود و بعضی گفته اند که ثمود پیغامبر ترک بود
و مهتر نوح بجام فرمود که رویت سیاه باد روی او سیاه شد الحال اولاد او سیاه روی میزایند در هند
و در باب سام دعای خیر کرد که در عالم تمام اولاد او بزرگ ترین شد و عمر نوح علیه السلام نزار و هفت صد و پنجاه
سال بود و از و آن نور در گذشت و در پشانی حسام می تابید و از ارخجیل تولد شد آن نور در پشانی
ارخجیل می تابید و از شالخ تولد شد و آن نور در پشانی شالخ متیابید و از و عابد تولد شد و آن نور
در پشانی عابد می تابید و از و فالغ تولد شد و آن نور در پشانی فالغ می تابید و از و عوص تولد شد
و آن نور در پشانی عوص می تابید و از و اسرع تولد شد و آن نور در پشانی اسرع می تابید و از و ناخور
تولد شد و آن نور در پشانی ناخور می تابید و از و تارخ تولد شد و آن نور در پشانی تارخ می تابید
و از و آذر تولد شد و آن نور در پشانی آذر می تابید و از ابراهیم خلیل الرحمن تولد شد و آن نور در
پشانی خلیل می تابید و از آن نور در گذشت و در پشانی اسماعیل علیه السلام می تابید و در گذشت
و در پشانی قیصار می تابید آورده اند که ابراهیم را دو پسر بود یکی اسمعیل دوم اسحق نیز دو پسر اند یکی
یعقوب و فخانی میص الله مهتر یعقوب و از پسر مانده مهتر یوسف و انبیا مین از یک مادر بودند و آن دو از مادر دیگر و تا حجک
از نسل مهتر یوسف و انبیا مین اند و در میان تا حجک هفتاد هزار اولیا و هفتاد هزار انبیا مبعوث شدند و از آن ده
پسران سایر عجم اند و از نسل اسمعیل یکی محمد رسول الله بپیغمبری مبعوث شد و این بنا بر عظمت قدر رسول الله بود که
کسب تنها با نیشان برابر بلکه افضل بود و از قیصار قیدار تولد شد و آن نور در پشانی قیدار می تابید و از و حمل
تولد شد و آن نور در پشانی حمل می تابید و از و سلیمان تولد شد و آن نور در پشانی سلیمان می تابید و از و نبیت تولد شد
و آن نور در پشانی نبیت می تابید و از و میسع تولد شد و آن نور در پشانی میسع می تابید و از و لیسع تولد شد و آن نور
در پشانی لیسع می تابید و از او تولد شد و آن نور در پشانی او می تابید و از و عدنان تولد شد و آن نور در پشانی عدنان
می تابید و از و معد تولد شد و آن نور در پشانی معد می تابید و از و نزار تولد شد و آن نور در پشانی نزار می تابید
و از و الیاس تولد شد و آن نور در پشانی الیاس می تابید و از و مدرکت تولد شد و آن نور در پشانی مدرکت
می تابید و از و خزیمه تولد شد و آن نور در پشانی خزیمه می تابید و از و کنانه تولد شد و آن نور در پشانی کنانه می تابید

آورده اند که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم گاه گاه بخانه سرافرازی میکرد که من از فرزندان کنانه ام نهایتی مالدار و سخی بوده از و نضر تولد شد و آن نور در پیشانی نضر می تابید از و قصی تولد شد و آن نور در پیشانی قصی می تابید از و مناف تولد شد و آن نور در پیشانی مناف تابید از و هاشم تولد شد و آن نور در پیشانی هاشم می تابید از و عبد المطلب تولد شد و آن نور در پیشانی او می تابید از و عبد الله تولد شد و آن نور در پیشانی عبد الله می تابید **حکایت** آورده اند که عبد المطلب نذر کرد که اگر مراده پسر تولد شد پسر آخرین را در عمرانی کعبة الله بکشم چه پسر او از یک مادر بودند و عبد الله از مادر دیگر که صغیر ترین همه پسران بود میخواست تا او را بکشد اما چون فرزند بود در پیش عالمان آن زمانه رفت و کیفیت حال پرسید ایشان گفتند که در کتابهای ما چنان نوشته است که ده اشتر را نذر کن و بر اشتر و پسر قرعه انداز تا بر هر که برآید آنرا ذبح کن عبد المطلب همچنان کرد قرعه بعبد الله برآمد باز ده اشتر دیگر را بر او افزود باز قرعه بر عبد الله برآمد همچنان تا پانصد اشتر ده ده می افزود اما چون با پانصد رسید قرعه بر اشتران آمد عبد المطلب قبول نکرد که چندان کرت بر عبد الله آمد یک کرت بر اشتران برآید تا چه شود همچنان تا هفتاد کرت دیگر قرعه انداخت بر اشتران برآمد بعد ازان با پانصد اشتر را ذبح کرد از انجا که پیغامبر فرموده علیه السلام انا ابن الذبیحین یعنی اسمعیل و عبد الله که اسمعیل به کبش و ابل نجات یافت و عبد الله به پانصد اشتر بعد ازان چون حضرت رسالت پناه شفیع روز جزا احمد مجتبی محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم از رحم مادر بزمین آمد آن نور او که ودیعت بود نیز و یک کافر و مسلمان شد و گفته اند که از عهد نبوت آدم تا عبد الله هیچ احدی نبود که با محرم دست اندازی کرده باشد خواه مسلم خواه کافر مرد و زن هر دو بعصمت الهی بودند و همگی این انبیاء که جد و پدر حضرت رسالت پناه بودند نجات از کافران به برکت این نور یافتند و معلوم باد که این نور در پیشانی انبیا بمنزله عارضیت بود و در پیشانی کافران بمنزله ودیعت **قصه ولادت حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم** در اثرست که زنان جمع آمده بر ولادت او گواهی میدادند که بمجرد فرو آمدن او چنان نور پیدا شد که ما آن خانها و شام می دیدیم و عبد المطلب گفت چون علی الصباح در آنجا میرفتم دیدم که از روزنها نوری تابد کیفیت پرسیدم گفتند که از ان عبد الله پسر تو است بدین خانه این نور ساران است و در زمان ولادت حضرت رسالت در روم نوشیروان پادشاه بود و اکثر اوقات حضرت رسالت پناه

سنه ولادت حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم

سرفرازی میکرد که من در زمانهٔ بادشاه عادل تولد شده ام و نوشیروان را حصاری بود از سرب که مقدار
ده رسن در از کشیده بود و هر رسن چون ده قدم مرد بود در شب ولادت چهارده برج آن حصار بر افتاد و
ده میل آواز آن افتادن دور تر رفت و دلاوران لشکر چنان هیبت زده پریشان شدند که یکی بدیگر
نه آمیخت و مادر و پدر از احوال فرزند و فرزند را از احوال ایشان خبر نبود و میخواستند که آتش افروزند
اما آتش نمیگرفت که آب گشت از دوی سردی که دست در آتش نمی سوخت و آتش بکاه و هیزم اثر نمیکرد و ساوه
نام دریا بود که درون حصار میرفت تمامی آب آن خشک شد و اندک آب در حفرها استاده بود و مردم حیران
کاوران دست در ان آب میکردند آب چنان گرم بود که دستها میسوخت کقول الشاعر کان بالنار ماؤها
من بلل + خناها و بالماء ما بالنار من جزم و ضرم سوزش را میگوید پس همگی عاجز شده در پیش کاهنان رفتند
که کیفیت حال چرسند کاهنان گفتند که معلم ما بان نازل نشده نمیدانیم که چه واقعه است و معلم ایشان شیطان
بود زیرا که دران ازمنه شیطان امور غیب را بمردمان بیان میکرد و کاوران میان پیغمبران و کاهنان فرق
نمیکردند و اول ایجاد شیطان بدبخت تا بهشت گذر کرد که با آدم را از بهشت بیرون کشید اما چون
مهتر ابراهیم خلیل الرحمن تولد شد تا آسمان چهارم میرفت و چون مهتر عیسی علیه السلام تولد شد
تا آسمان دنیا میرفت و می برآمد و این اطلاع شیاطین بر غیب برانست که آنچه در زمین از ناپاکی و بد
ظاهر میشود آوازهٔ آن اول بجاملان عرش میشد بعد ازان بر تمام ملکوت و این شیاطین از فرشتگان
می شنوند و به کاهنان میگویند اما درین زمان نزدیک آسمان میروند و در میان ملکوتیان سخن
میکنند اندکی از امور غیب می شنوند و صد هزار کذب همراه کرده میگویند بکاهنان چون حضرت رسالت پناه
تولد شد کاهنان چشم براه اشان داشتند که شیاطین بیایند تا ایشان را خبر کنند ناگاه چون بجانب
آسمان دیدند تمام سوی آسمان شعله آتشین گرفته بود که شیطان را با لشکر او از آسمان دنبال
میکرد و از منتهم زمین گذرانیدندش هیچ نگفت حتی که نیک متحیر شدند و این شعله از ستارگان بزرگ قدر ایشان
غایت چون دیوان و پریان بزرگهای خود میشوند بالا میروند و هرگاه که نزدیک آسمان میرسند از ستاره
شعله می خیزد اگر بر ایشان برسد بانند خاکستر میکردند و بر زمین می آیند و اگر خلاص شوند صد هزار دروغ
حاصل میکنند قال الله تعالی ولقد زینا السماء الدنیا بمصابیح وجعلناها رجوما
للشیاطین واعتدنا لهم عذاب السعیر و چون روز شد دیدند که مرغان در هوا می گشتند

ومیگفتند که ای بدبختان دین شما خراب شد که من بعد تقویم نیاید و محمد آخر زمان پیدا شد کقول الشاعر
من بعد ما الخبر الاقوام کاهنهم × بان دینهم المعوج لم یقم × والجن تهتف الانوار ساطعة
والحق یظهر من معنی ومن علم × وچون در پیش بتان شدند دیدند که بتان پارچه پارچه افتاده اند
وچون هیبت تمام بر کافران بگذشت بعد ازان یک نوری بتابید که مردمان شام آنرا بصری
میدیدند و نوشیروان عادل دوشتر بار زر به پیش عبد المطلب فرستاد که این سه پیغمبر شود من مسلمان
شدم **ودر قصص وارد ست** که چون مهتر عیسی نازل شود نوشیروان عادل را و والدین حضرت را
و ابی طالب را و حاتم رد ریا را و والدین خلیل الله را بفاسخه گفتن زنده کند و ایمان آرند باز بمیرند
حال **ودر بستان ابو اللیث سمرقندی وارد ست** که چون مادر رسول الله بنا شد
پدروی عبد الله ببرد و جد او عبد المطلب وفات یافت وان زمان که حضرت هشت ساله بود و نگاه
میکرد او را ابو طالب پدر علی رضی الله عنه واسم امه آمنة بنت وهب فتوفت امه وهو ابن ستة
اشهر والظئر التی ارضعته حلیمة فاوحی الله تعالی الیه وهو ابن اربعین سنة فاقام بمکة ثلاثا
بمکة ثلثة عشر سنة ثم هاجر الی المدینة فاقام بها عشر سنین فتوفی وهو ابن ثلث وستین
سنة وآنچه بخانه آورده بود از زنان نه زن بود و هیچ زن او خواسته بود و جمیع حاتم دوجر من النساء
اربع عشر بنوة اول امراة تزوجها خدیجة بنت خویلد وهی سیدة النساء وکانت اسبق النساء اسلاما
دیگر زن او سوده بنت زمعة ثم عائشة بنت ابو بکر تزوج بها لاثنتین بمکة وتزوج بالمدینة حفصة بنت عمر و
ام سلمة بنت امیة وام حبیبة بنت ابی سفیان واین شش زن قریشی بودند وجویریة بن الحطف وصفیة بنت
حیی بنت خطب وزینب بنت جحش واین زن زید بن حارث بود ویقال لها ام المساکین بسخاوتها وی
اول نساء ماتت بعد رسول الله صلی الله علیه وسلم ومیمونة بنت الحارث واین خاله ابن عباس بود و
زینب بنت خزیمة وامراة من بنی هلال امراة ابن بنی کنانة وهی التی طلقها النبی وامراة من بنی کلیب
حضرت رسالت پناه را چهار دختر و سه پسر بودند فاول اولاده القاسم ثم انیت زینب ثم انیة طاهر واین
طاهر بعد نزول وحی تولد شد ازان او را طاهر مسند ثم ابنته ام کلثوم ثم ابنته فاطمة ثم ابنته
رقیة فهولاء کلهم ولد وا من خدیجة ثم ولد بالمدینة ابنه ابراهیم من سریة یقال لها
مارسیة القبطیة وزوج فاطمة من علی بن ابی طالب وزوج رقیة من عثمان

ابن عفان فماتت بعد ما اخرج رسول الله صلی الله علیه وسلم الی غزوة بدر فلما
رجع من بدر زوجه ام کلثوم ولهذا یسمی عثمان ذا النورین وزوج زینب
من ابی العاص ابی الربیع ومات اولاد رسول الله صلی الله علیه وسلم کلهم
قبله الا فاطمة فانها عاشت بعده ستة اشهر ومعلوم باد
کرا اگر پسران حضرت پیش از وفات نشدی قتال وقیل ومران پیدا میشد زیرا که این طور
پیغمبر را پسران چگونه پیغمبران نشوند وحال اینکه پیغمبری جدا از درست نبود که او ختم انبیا بود ازین
جهت وفات ایشان متقدم شد آورده اند که ابو جهل بر بخت و دولت می گفتند که محمد را پسر نیست
بمجرد مردن او دین او خراب خواهد شد و در عرب کسی یاد نخواهد شد و ابتر گویند می گفتند که محمد ابتر است
از بهت سر زنش ایشان حق تعالی فرمود انا اعطیناک الکوثر فصل لربک وانحر ان شانئک هو الابتر
یعنی ای محمد بدستی که ترا حوض کوثر عطا کردیم بر تو باد که نماز از برای پروردگار خود بجا آری وشتران را
نحر کنی وبدستی که دشمنان تو ابتر اند وبروایتی آورده اند که ابو جهل را اولاد نماند وبروایت دیگر آورده اند
که اگر چه اند ولیکن نام ونشان ایشان معلوم نیست چنانچه حضرت را معلوم ست که هزار و نهصد سید ان
در عالم پراگنده اند وکانت نساءه کلهن ثیبا الا عائشة فانها بکر تزوجها وهی بنت
ستة سنین وبنی بها وهی بنت تسع سنین وکانت غزواته تسعا وکان فتح خیبر بعد
الهجرة بست سنین وفتح المکة بعد الهجرة بثمان سنین وکانت وفاته یوم الاثنین فی
شهر ربیع الاول والتاریخ الذی ترجح بالحساب الی یومنا هذا انما هو تاریخ الهجرة ابتدأ
عمر بن الخطاب بان یجعل التاریخ من وقت الهجرة بمشاورة اصحاب رسول الله صلی الله علیه وسلم
بدانکه انسان بر چند نوع اند آنچه بعذاب وثواب کار دارند چهار طائفه اند ملک وجن ودیو وانس
هر همه را ده حصه میتوان کرد آن نه حصه ملک اند وآن یک حصه این سه طائفه اند که نه گویند باز این
سه طائفه را ده حصه کنند آن نه حصه جن اند وآن یک حصه دیو وانس اند بعض این ده را ده حصه کنند آن
نه حصه دیو اند ویک حصه انس اند وانس صد وبست وپنج نوع اند صد نوع همه بطرف هند اند وهمه بالوان
مختلف اند بعضے را ناقو گویند که در سینه چشم دارند وبعضے را مالوح گویند که گوش ایشان چون گوش
فیل وبعضے را سگسار گویند که سرهای ایشان چون سر سگ اند وبعضے را دوال پای گویند یعنی

هرگز کپای ایشان میرودی جنبد و اختیار دل ندارند و بعضی بمانند سگ اند و سرهای ایشان
چون مردم است اما خوراک و شراب ندارند مگر جماع که دائم المدام بجماع گرفتار اند و علی هذا لالوان
دیگر از جنس حیوانات در نخ اند و دوازده نوع بطرف شمال اند چنانکه عرس و مجوس و دینکی و تنگ چشمان
دیو و دوزسا و در شمال چون کسی رو بقبله و پشت بمشرق بنشیند بفتح شین دست راست را گویند
و بکسر شین دست چپ و اینجا بفتح شین مراد است و شش نوع بطرف شمال اند و اینجا بکسر شین مراد
است که ایشان را زنگبار و برکات گویند بعضی در جزیره عمان و بعضی در دریای عمان آورده اند
که بادشاه برکات مدت دوازده سال در سفر بود و در بادشاهی خود میرفت که در جهان بغیر از سن بادشاهی
باشد تا سن با او جنگ کنم بعد از دوازده سال امراء و خواتین او عرضه کردند که بغیر از شما بادشاهی
نیست و شش نوع در کوه قاف اند که ایشان را یاجوج و ماجوج و ترک خزر و غیر ذلک
گویند و اینهمه در دوزخ روند که بوی بهشت نیابند و باقی ماند یک نوع که لا اله الا الله محمد
رسول الله میگویند و این طائفه هفتاد و سه فرقه گشته اند و امت مهتر موسی هفتاد و یک فرقه بود و امت
مهتر عیسی هفتاد و دو فرقه و یکی از ان میان برحق بیهود و امت محمد رسول الله هفتاد و سه فرقه اند و یک
فرقه ازین طائفه نجات یابند که بر سنت و جماعت باشند و دیگران همه هلاک گردند و در دوزخ با کافران
باقی مانند و این بسبب شیخی و درویشی و پیری و پیشوائی گمراه گشته اند و خبر است که پیغمبر فرموده
علیه السلام هر که در آخر زمان بر سنت و جماعت ماند به برابر هر قدمی که در دنیا برد وارد از برای هر گامی
که باشد ثواب یک حج قبول باید و دیگر هر که این دعا بخواند ثواب بغایت بسیار است یا احد
الاحدین یا اکرم الاکرمین و یا ارحم الراحمین و یا غیاث المستغیثین امن خلقتنا
انا خلقناه من طین لازب یا معشر الجن و الانس ان استطعتم ان تنفذوا من اقطار السموات
و الارض فانفذوا لا تنفذون الا بسلطان فبای آلاء ربکما تکذبان یرسل علیکما
شواظ من نار و نحاس فلا تنتصران و دیگر برای کشادن کار بسته این را بخواند یا من لا یعلم
الغیب الا هو یا من لا یدبر الامر الا هو یا من لا یکشف الضر الا هو هو الاول الآخر الظاهر
و الباطن و هو بکل شیء علیم و دیگر این دعا را ثواب بغایت بسیار است یا کاشف
کل کربة و یا مجیب کل دعوة و یا جابر کل کسیر و یا مسیر کل عسیر یا صاحب کل غریب

و یا مونس کل وحید یا الٰه الا انت وامنع عنی کل بلاء برحمتک یا ارحم الراحمین و مگر در

بیان سبعات عشر باید که در روز وقت کرده باشد اول چون طلوع آفتاب نزدیک شود تا

برآمدن دوم بعد از عصر تا غروب و این را خضر پیغمبر با ابراهیم تمیمی تعلیم کرده است و خضر پیغمبر از محمد مصطفی

آموخته بود و ابراهیم را گفت که چون محمد صلی الله علیه وسلم را در خواب بینی از و ثواب بپرس و سر که مداومت

برین کند هر پریشانی که دارد ذکر و دعا بیابد و دفع شود و این دعاست اول هفت کرت فاتحه و هفت

کرت معوذتین و هفت کرت قل هو الله احد و هفت کرت قل یا ایها الکافرون و هفت کرت

آیت الکرسی و هفت کرت کلمه تمجید و یکبار عدد ما علم الله و زنة علم الله و ملاء ما علم الله هفت

کرت اللهم صل علی محمد عبدك و نبیك و رسولك النبی الامی و علی آله و بارك و سلم علیه و هفت کرت

اللهم اغفر لی و لوالدی و لمن توالد و ارحمهما کما ربیانی صغیرا و اغفر لجمیع المؤمنین و المؤمنات المسلمین

و المسلمات الاحیاء منهم و الاموات برحمتك یا ارحم الراحمین هفت کرت اللهم افعل

بی و بهم ما انت له اهل و لا تفعل بنا ما نحن له اهل انك انت غفور حلیم جواد کریم ملك رؤف

رحیم پیغمبر سوگند یاد کرده است که بدان خدائی که مرا به تحقیق فرستاده است

بدرستی که آن خدائی می آمرزد گناهان کبیره را اگر از و در وجود آمده است و یدفع الله عنه غضبه

و یا مر صاحب شمال ان لا یکتب علیه شیئا من السیات الی الستة و الذی بعثنی بالحق ما عمل هذا الا ان

خلقه الله سعیدا و ترك میندهد او را اگر سیئه از دیده باشد و اشقی من عوارف المعارف

و فیه نقل من اخبار العلوم روایت کرده اند که مهتر خضر ابراهیم را گفت که ای ابراهیم باید که دو رکعت نماز

بگذاری اول بعد از فاتحه قل یا ایها الکافرون هفت بار در رکعت دوم بعد از فاتحه اخلاص بکبار

و تسبیحات رکوع و سجود نیز هفت بار گفته باشی و بعد از سلام سر بسجده نه هفت بار کلمه تمجید و هفت

بار درود بخوان و چون از سر سجده برداری یکبار سبحان الله حین تمسون و حین تصبحون و له الحمد فی السموات

و الارض و عشیا تا آخر بخوانی بعد از ان بخواب رود کلام و نیاوری کسی و روی بقبله آورده خواب کنی و درود

باشی تا در خواب حضرت رسالت پناه را به بینی ابراهیم تمیمی چنان کرد حضرت را در خواب دید که در

آسمان چهارم جملة انبیاء و اولیا جمع شده اند و او نیز در ان میان نشست و طعام بهشت با ایشان خورد

گرفت و در آوان خوردن سوال کرد که یا رسول الله ثواب سبعات عشره چه باشد حضرت فرمود که من از
جبرئیل پرسیدم جبرئیل گفت والله اعلم ثواب او از حد بیرون است اما تا شما در خواب خوردنی بهشت نخورد
از دنیا رحلت نکند چون ابراهیم بیدار شد پوست آن میوه در دهن داشت و لذت او در دهنش بود و بعد ازان
چهار ماه طعام و شراب دنیاوی نخورد روایت کرده اند که جوانی در بیابان میرفت ناگاه فرد ازان
چند از کمین گاه برخاستند تا او را بکشند همدرین بودند که دو قلندران پیدا شدند و فرد ازان را شکست
دادند و او را بنزد و یک خانه اش رسانیدند و چون هر سه نشستند جوان پرسید که شما کیانید گفتند همان ده
دعا ایم که تو میخواندی گفت سرهای شما چرا برهنه است گفتند در سر ره بسم الله الرحمن الرحیم
نمیگوئی و در دعا استخاره نیست اللهم انی استخیرک واستقدرک لقدرتک واسالک من فضلک
العظیم فانک تقدر ولا اقدر و تعلم ولا اعلم وانت علام الغیوب اللهم تعلم ان هذا
الامر خیر لی فی دینی ومعاشی ومعادی وعاقبت امری فاقدره لی ویسره لی ثم بارک لی
فیه حیث کان ثم ارضنی به باید که آن حاجت را بعینه بنامد و دیگر آورده اند که هر که را نوذونه
جذبه است و هر چند به او بدتر از نو ذکرت پوست کند گوسفند زنده است هر که این دعا عقیب خمس صلوته
بخواند بفرمان الله تعالی از ان ایمن گردد و نیست اعنت لکل هول فی الدنیا والاخرة لا اله الا الله
ولکل هم وغم ما شاء الله کان ولکل حرب لازم ولا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم ولکل ذنب
استغفر الله ولکل ضیق حسبی الله ولکل مصیبة انا لله ولکل نعمة الحمد لله ما اصاب من
نعمة فمن الله ولکل رجاء الشکر لله ولکل اعجوبة سبحان الله ولکل قضاء وقدرة
توکلت علی الله ولکل طاعة ومعصیة لا حول ولا قوة الا بالله واقول لکل غیبة
ورهبة اللهم صل علی محمد وعلی اله واصحابه و دیگر منقول ست که این رباعی را به لفظ
ترکی برای هر حاجتی که بخواند بشک روا گردد رباعی تا میدان کچین نسیم بستان اشکین ✤ بل لخطوی
عالم نی گلستان اشکین ✤ پس شکلم الشم شب نرسان اشکین ✤ ای هر چنی مشکل نی آسان اشکین ✤
دیگر طریق کشتن زهر باید که بوزن مساوی این ادویه را بگیرد و همه را آس کنند زهر کشته شود عقرقرحا
و سپلاسول و مرج و فلفل و زرنجبیل و زنگار چون این مجموعه همراه آرد کسی تناول کند هر مرض باشد
باید که میان دو انگشت یعنی سبابه و ابهام گرفته باشد و قبل از خوردنی بخورد و درین دارد بقول

مسئله دیگر که بعد از نماز ۱۲

ت
رضنی به

مسئله دیگر که بعد از نماز ۱۲

حکیمان و بفرمان خدای تعالی مطلق مریض شفا یابد **باب دوم** مشتمل بر چهار فصل **فصل اول** در توبه اعلم بان التوبة علی اربعة اوجه توبة العام و توبة الخاص و توبة خاص الخاص و توبة خاص الاخص و توبة علم قال الله تعالی یا ایها الذین امنوا توبوا الی الله توبة نصوحا بدانکه بعضی از قصص گویان گویند که نصوحا نام شخصی بود کفن کش و بیت المقدس خانه او بود و در آن زمان بر مهتر داؤد علیه السلام جبرئیل آمد که در خانه این شخص قبله گاه راست کن مهتر داؤد داند و خانه خریدن خواست نصوحا منع کرد که ای پیغمبر خدای تا توبه من قبول نشود خانه را بتو نفروشم توبه او بدرگاه خدا قبول شد و این آیت در شان او می آرند و در **رساله شاه قاسم بدر الدین کروری** آورده است که آن کس کافر شود و این محض غلط است زیرا که اگر در شان او می بود مضاف مضاف الیه می بود یعنی توبه بصوح میبود و حال انکه نصوحا است و این حال است پس معنی چنان میشود ای آنانکه ایمان آورده اید باز گشت کنید سوی خدای از کارهای ناشایسته و محرمات در آن حالتی که شما با خلاص باشید و در تفسیر کامل آورده است یا ایها الذین این ندا ندای عام است هر سه طائفه چون کافر و منافق و مومن پس تقدیر چنان میشود که یا ایها الذین کفروا امنوا یعنی ای کافران بر شما باد که یوحد انیت الله و برسول الله ایمان آرید و یا ایها المنافقون اخلصوا یعنی ای کسانیکه منافق اید بر شما باد که اخلاص کنید در عبادت و ایمان و یا ایها الذین آمنوا توبوا ای آنانکه ایمان آورده اید توبه کنید از معاصی و علامت توبه نزد یک بعضی ندامت است که همیشه از گناهان ماضی در سوزش باشد اما اگر در هر ساعت گناه میکنید و هر ساعت توبه بی اخلاص میکنید قبول نشود بلکه استهزا باشد و سبک داشتن گناه باشد و آن کفر است و در **رساله شاه قاسم بدر الدین کروری** مسطور است که اگر بنده در هر روز صد کرت گناه بکند و صد کرت با اخلاص توبه کند چنانکه در اول او باز گشت بگناه نباشد حق تعالی میگوید که قبول کردم توبه این بنده را اگر چه پیغمبر از من فرمایی ندارد و از نجاست که پیغمبر فرمود صلے الله علیه وسلم التائب من الذنب کمن لا ذنب له ای من کان مخلصا فی التوبة فلا یبقی علیه اثر الذنب آورده اند که در زمنه ماضی لعینا بود روزی گناه از وی در وجود آمد چنان میخواست که توبه کند شیطان بدو وسوسه کرد که ای نفرین فرجام شرم نمیکنی از چنین خدای که حاضر و ناظر است و تو در حضور او گناه کردی و باز بدو توبه و باز گشت

آری چون شیخ زمانی درین اندیشه باشد ناگهی آواز داد که عبیدی انت لی وانا لک یعنی ای بنده من از تو و تو از منی و در حق باز گشت و من از تو ام در حق اجابت وقتی که تو بسوی من اجابت و بازگشت آری من دعوت را اجابت نمایم و این بشیطان ست که در باطن تو وسوسه میکند قال الله تعالی قل یا عبادی الذین اسرفوا علی انفسهم لا تقنطوا من رحمة الله ان الله یغفر الذنوب جمیعا انه هو الغفور الرحیم یحیی معاذی گفت کاشکی من ازان بندگان میبودم که حق تعالی اضافت بخود کرد که یا عبادی گفت و ابو هریره بصری گفتی که ازین شرف شریف ترایشان را چه باشد که ایشان را بدین وجه و بلوث گنهکاری حق تعالی عبادی گفت و فضیلت لا تقنطوا هنوز بر جا باشی گویند که بطرف مغرب دریست که از راه دور توبه گویند و طول او پانصد سال راه است و آن همیشه بر عاصیان باز است مگر بعد از برآمدن آفتاب از جانب مغرب اما علامت توبه بقبول علی رضی الله عنه گریه است تا اگر ازان گناه ماضی نترسد و گریه نکند او را تائب نیست و توبه راسه شرط است گناهان ماضی را همیشه بنزدیک خدای یاد کند و عذر تقصیرات کند و در حسرت است که اگر گناه کبیره باشد و او همیشه یاد کند نزدیک خدای به نزدیک مردمان آن صغیره گردد و اگر صغیره باشد و او فراموش کند شاید که کبیره گردد و آنچه از گناهان در حال باشد همان را ترک دهد و آنچه استقبال ست ازان توفیق بر اجتناب آن جوید قال الله تعالی التائبون العابدون بدان ای فرزند که توبه مقدم آمد از عبادت زیرا که هیچ عبادت قبل از توبه قبول نیست اما بعضی مفسران این را خاص برای نوافل کرده اند که نوافل بغیر از توبه قبول نشود زیرا که نوافل چیزیست که بر کسی لازم نیست و لازم میشود بشروع کردن پس اگرچه بوجه احسن ادا کرده شود قبول افتد والا مردود باشد و نفس او بمنزله زمین غیر مکروبه که بر و اجناس نبات و نبت شده باشد و اینچنین زمین شایان زراعت نباشد تا مکروبه نگرداند و چون مکروبه گرداند باید که آن نبات را از بیخ بر دارد و تا بعد ازان صلاحیت زراعت بکند و آنچه فریضه است بمنزله دین ست و بین او دوست و دشمن بهر تقدیر قبول میتوان کرد و قبول توبه وقتی باشد که خمس جوارح را ازان نامرضیات نگاه دارد اول زبان را از شعری که در وی ذکر زلف و خط و خال باشد و کذب و فحش و سخنان محرمان سخن کردن و از سخنان لایعنی و از غیبت نگاه دارد بعد ازانکه غیبت بر چند نوع ست اول چنانکه کسی افعال مذمومه داشته باشد و یا در عبادت تقصیر کند چنانکه در نظر مردم بتهاون ادا کند و در نظر خدای نگاه جوب

کند و گاه نکند و این کس گناه خود را پوشیده میدارد و غیبت کننده آنرا در پیش مردمان اظهار کند
و دوم چنانکه کسی در وجود خود عیبی داشته باشد و یا این کس بصورت و یا بمال و یا بتوانائی و یا
بجوانی و یا به برادران ازان کس بهتر باشد و آن شی ناقص او را در میان مردمان ذکر میکنند تا مردم
او را باستهزا میگیرند درین صورت گناه غیبت کننده و شنونده برابر باشد زیرا که این کس غیبت
سامع رغبت میکند و منقول است که روزی بی بی عائشه رضی الله عنها در خانه با حضرت رسالت
پناه صلی الله علیه وسلم نشسته بود گفت یا رسول الله فلان زن را موی کوتاه است حضرت فرمود
نمیتوان گفت که غیبت است بار دیگر گفت که یا رسول الله فلان عورت را دامن بغایت دراز است
حضرت در حال فرمود که آب دهن بیندازچون انداخت گوشت خام و خون از دهن او افتاد بی بی
عائشه رضی الله عنها گفت یا رسول الله این چه باشد حضرت فرمود هر که غیبت شخصی میکند گوشت
مخورد آورده اند که دو زنان در عهد رسول الله صائم الدهر بودند روزی از روزات ایشان سخن افتاد حضرت
فرمود هیچ فائده ندارد که گوشت خام و خون نخورند روزهٔ ایشان باقی نمی ماند یاران تعجب کردند حضرت
فرمود در وقت نیمروز قدحی پر آب را در پیش ایشان بریدتا هر دو ایشان را در ان آب دهن اندازند
چون آب دهن انداختند گوشت خام و خون از دهن ایشان افتاد یاران گفتند یا رسول الله چه
واقعه است حضرت فرمود غیبت میکنند و هر که را غیبت میکنند گویا که گوشت او میخورد و علی هذا
القیاس دهن ما از جمله ما کولات و مشروبات نامرضی نگهدارد و از بهتان و غمزه نگهدارد و بهتان
آنرا گویند که آنچه در ان کس نباشد این کس ناحق از و گوید و وعده است که ان الله لا یغفر ان یشرک
به و یغفر ما دون ذلک لمن یشاء و چهارچیز را که غیبت بکند عذاب نباشد اول آنکه امیر جابر که پادشاه و
امیر و حاکم جابر باشد ازان کس اگر کسی غیبت کند غیبت نباشد و دوم اهتمام چنانکه در مصاحبان و یاران
خود غم و اندوه میکنند بر آنکه فلان مصاحب ما یان چنان چنان بدکاری میکنند و اگر نه کردی خوب
میشد این نیز غیبت نباشد بلکه غمخواری باشد سوم چنانکه کسی گناهکار و بدکردار باشد که در اظهار
ازو بدی در وجود آید آن نیز غیبت نباشد مثل ریاخوار و مردارخوار و حرام خوار و شارب خمر و غیر ذلک
این طور غیبت نیست چهارم آنکه کسی مبتدع و اهل ضلالت باشد و بدعت خود را مخفی دارد و اظهار
نمیکند و دگر کس آن بدعت او جای دیگر ذکر بکند غیبت نباشد بلکه ثواب یابد لقوله علیه الصلوة والسلام

غیبت نیست

غیبت نیست

من اهان لاهل البیت فقد امنه بالله من الله الا کبر **دوم خیرست** بر کرده از غیبت پشیمان شده
این دعا بخواند هر روز آمرزیده شوند اللهم اغفر لنا ولمن اغتبنا برحمتک یا ارحم الراحمین جوارح
دوم آنکه نظر را از جمله نادیدنیها باز دارد قال الله تعالی قل للمؤمنین یغضوا من ابصارهم وقال للمؤمنات
یغضضن من ابصارهن قال علیه الصلوة والسلام زنا العیون النظر وایضا قال علیه السلام
النظر سهم مسموم من سهام الشیطان جوارح سوم آنکه گوش را از جمله آوازهای حرام نگاه دارد چنانکه
از آواز زن بیگانه لقوله علیه السلام اصوات النساء یعنة وآواز نوحه کننده وشنونده
هر دو ملعنت او مستغرق اند و آواز ملاهی که حرام اتفاقی ست لقوله علیه السلام الملاهی حرام
والجلوس علیها فسق والتلذذ بها کفر جوارح چهارم آنکه دست را از گرفتن محرمات نگاه دارد چون بمس زن بیگانه
و یا آلت ملاهی مشغول است هر که آلت ملاهی را در دست گیرد چنانستی که ذکر سگ را بدست گرفته باشد
پس بهتر آن باشد که دست را بشوید و علی هذا دست را از نجاسات ان خلق نگاه دارد جوارح پنجم آنکه
پای را از رفتن بنام معصیات و از در آمدن مجالس چنگ و رباب و سرود نگاه دارد که هر قدم او در پله
بدی باشد و بناء شریعت پنج بنا راند و چون این پنج مذکور را کس نگاه دارد و بدو همراه شود
پس همگی ده چیز شوند و این را بکمال شریعت گویند و چنین کس را اگر کسی طریقتی و حقیقتی و معرفتی
گوید روا باشد زیرا که طریقت عین شریعت ست و معرفت عین طریقت و حقیقت عین معرفت
لقول الشاعر **بیت** شریعت را مقدم دار اکنون ❊ طریقت از شریعت نیست بیرون ❊
بدانکه نفس نیز بر چهار نوع است اول نفس اماره دوم لوامه سوم ملهمه چهارم مطمئنه در باب
ای فرزند بایزید بسطامی قدس سره فرموده است که خاصیت سگ در وجود آدمی که طبیعت او
بدو گان ورنده می ماند پس نفس اماره آنرا گویند که هر چه یابد بنده باشد او بدان رجوع میکنند
چون حسد و حقد و بغض و ریا و فحش و حرام و زنا و غیر ذلک من الکبائر و همیشه بر کسستی پیدا
میکند پس لایق این نفس ست که هوا را و را همیشه قطع و قمع میتوان کرد لقول الشاعر نافر هواها فکلما
ان کلتها لیدان الهوی مالتی یعنی هوا را بصبر او بصوم یعنی بشکن هوا را آن نفس را و حاذر باش تا بر تو والی
نشود بدرستی که اگر هوای والی شود بر تو ترا هلاک و عیب ناک سازد و هر وقتی که نفس را از هوای
او منع کردی شیطان از تو دور تر گردد زیرا که نفس بمنزله دعوی کننده ست و شیطان قاضی و قبیله

نفس از تو چیزی طلب کند شیطان گوید بیتوان داد که قوت آبادانی تو نفس ست اگر نفس را خراب کنی تو
خراب شوی پس از دعوی نفس و از حکومت شیطان اجتناب تمام حاصل کن حسب قول الشاعر ولا
تطع منهما خصما ولا حکما ۰ فانت تریٰ کید الخصم والحکم یعنی فرمانبرداری کن خصم را و حاکم
را که بدی هر دو ظاهر ست نفس آنرو میکند که طعام و شراب می باید شیطان گوید بده چون کس بدهد
نفس رنج و بیماری آغاز دو شیطان میگوید کز بان تو چیزی دیگر میگوید دل تو بجای دیگر
یکساعت فراغت و بعد ازان عبادت الله بجا آرد و هکذا اگر حلال نباشد نفس طلب حرام کند شیطان
حکم بران کند که آری قوای روح تو است منهوز در توبه نیست توبه میتوان کرد آورده اند که اگر درویشان
نفس را میدیدند بعضے بصورت سگ بچه و بعضی بصورت مار بچه و بعضے بصورت شغال بچه چون
از دی می پرسیدند که کیستی میگفت که من نفس توام درویش در حال سنگ چوب بدید رنگ برد
میگرفت اما هر چند که میزد کمتر میشد و نمی مرد بعد از رنج بسیار درویش می پرسید که بازچه بچه
خواهی مرد گفت باین نمیرم بلکه اگر گفته مرا قبول نکنی بمیرم علی هذا القیاس آورده اند که شیخ احمد خضرویه در خلوت
نشسته بود که کوس غازیان کوفتن گرفت تا سر که بغزا میرود اسباب را مهیا کند نفس شیخ را گفت
که شما را نیز میباید که بغزا روید کافران توجه نمائی شیخ گفت ای نفس تو می بیداری که در خلوت طعام و شراب
نمیدهم در آنجا نیز نخواهم داد نفس گفت قبول کردم دلی باید رفت گفت ای نفس در خلوت از
مردمان جدائی در آنجا نیز حدا باشم گفت قبول کردم و علی هذا القیاس هر چند که میگفت نفس قبول
میکرد شیخ عاجز شده از دست نفس فریاد برآورده از خلوت بیرون دوید و مناجات کرد که یارب از
زمن چه میخواهد ها تفی آواز داد که اندرون خلوت بنشین و از و بپرس تا تو رست گوید نفس گفت یا شیخ
دو غرض دارم اگر شمشیر میزدی و جنگ خوب میکردی هر کسی تعریف تو میکرد و من کلان میشدم و با
اینکه ترا میکشت من خلاص میشدم زیرا که من هر روز صد مکر پیدا میکنم و همه را توقع میکنی اگر یک سر تو
بریده شود خوب میشود پس هر که امید مغفرت کند متابعت نفس را ترک دهد لقوله علیه الصلوٰة والسلام الاحمق الذی
یتبع نفسه هواها و یتمنی علی الله المغفرة نفس و شیطان هر دو دندان اند چون یک دندان را محکم ببندی دندان دیگر از تو
نرسد بدان ای فرزند که اینچنین نفس کشته نشود مگر بتوبه که توبه عامه اول ازین نفس میباید کرد
و هر که بر بن مستقیم نفس سزاوار بهشت گردد قال الله تعالیٰ ونهی النفس عن الهوی فان الجنة هی المأوی

نوعدیگر توبه خاص قال الله تعالی یا ایها الذین امنوا توبوا الی الله توبة نصوحا یعنی توبه باز گشت
کنید همگی از نیجاست که حضرت رسالت پناه صلی الله وسلم بر روز هفتاد کرت توبه میکرد یعنی از جمله
حظوظات و لذات نعیم دنیاوی و ایضاً گفش حضرت پاره شده بود پاریدگی را دوختن گرفت
بعد از دوختن باز پاره کرده ماند که مبادا خاطر من از حظ دنیا جمع شود و بدین چیز مزح شوم
و ایضاً روزی حضرت جامه سیاه پوشیده بود نبی عائشه گفت یا رسول الله بذات شریف
شما این جامه بهتر نماید از برخود کشیده اند احت که این حظ دنیاست و ایضاً روزی حضرت
رسالت پناه در رسید دید که نبی لعائشه پارچه نمد بر جیب خود میدوخت گفت اینچه کار است
گفت یا رسول الله شما را جامه دوخته خوش می آید ازان دوختم حضرت چندان تبسم کرد که دندان
خوش او نمایان شد و گفت یا حمیرا الحال ارواح محمد را قبض کردی که از لذات دنیاوی او را باز داشتی
بدان که توبه عام از حرام ست و توبه خاص از حلال و این را نابه گویند لقوله علیه السلام من
سرد شریه یعنی کسیکه کم خورد از نصیب خود و شرح نومه و دفع کند خواب را فاذ حها یعنی بخود نکشد
کرده خود را یعنی مصاحبان او بدو رجوع کنند سادقومه پس بهتر سرغنه قوم خود شود و درین هنگام
توبه از نفس و لوامه بکند و لوامه آنرا گویند که ملامت آرد و نفس اماره خود ش بار بردار شود و درین هنگام
نفس بمنزله بهایم فرمانبردار میگردد پس نفس اماره ازان عاصیان ست و لوامه ازان مومنان
مطیع ست نوعدیگر توبه خاص اخلاص درین هنگام توبه از پندار عبادت ست یا ایها الذین امنوا
یعنی ای منافقان از ایمان ریائی اخلاص در دل پیدا کنید تا شما را نفعی کند و ای مومنان از
اعمال ریا باز گشت با خلاص کنید و حظوظ نفسانی شکنید و ای مخلصان اعمال خود را از عجب و پندار
نگاه دارید و امام جعفر صادق رضی الله عنه فرموده است که عاصی بغدر قریب برحمت و مطیع است
و مطیع بعجب ببعید از رحمت و عاصی ست و طالب را باید که از احوال آدم و شیطان خبردار باشد
زیرا که گناه آدم از شهوت بود آمرزیده شد و گناه ابلیس از عجب و پندار عبادت بود
که خلقتنی من نار و خلقته من طین و انا خیر منه تا لعنت ابدی و عذاب سرمدی گرفتار
شد و خطاب علیک لعنتی الی یوم الدین بر و فرود آمد و درین هنگام نفس را ملهمه گویند که هرگاه که
نفس عجب و پندار عبادت پیدا کند ازان توبه و استغفار کند کما قال الله تعالی فالهمها فجورها و تقوٰها

مسئله در بیان توبه نصوح

یعنی طالب را باید که همیشه در غم و اندوه گناه آن نفس باشد هر گاه که نفس عجب آرد از آن تقوی نکند بلکه کشف و کرامت در خلوت نیز حظ نفس ست ازین در گذرد و در **عوارف المعارف** مسطور ست که هر که به نیت کشف و کرامت در خلوت در آید همان نیت او را به گمرهی سر بر سانند و شیطان او را دستگیری کند و این نفس از آن اولیاء الله ست که همیشه در غمخواری استقبال میباشد آورده اند که مالک دینار یکی از مریدان امام محمد واسع بود و در مناقب امام محمد واسع گفته اند که روزی آتش در ده افتاد تا که تمام ده سوخته شد امام نعلین را در پای کرد و بی تکلف بر سر کوه بر آمد و بنظاره این مردم مشغول شد و گفت که گران باران هلاک شدند و سبکباران نجات یافتند پس بخیابان ست کار ما و شما و ایشان در دنیا و آخرت اما بعد وفات یکی از صاحبان بخواب دیدش که امام محمد واسع در عقب مالک دینار میرفت مالک دینار را پرسید که واقعه چیست که مرشد شما عقب تر و شما پیشتر میرید گفت من همیشه یک جامه می پوشیدم و او در یک ستان دو قمیص بالای یکدیگر پوشیده بود **الضیاء نو عدیگر** توبه خاص الاخص قال قائل وجودك ذنب لا یقاس بها ذنب اخر و قال الشبلی کل الناس یتوبون من الذنب و انا اتوب من لا اله الا الله زیرا که لا برای نفی ست و نفی را با شک ست زیرا که نیت گفتن بدرگاه جل و علا نیت را عیب ست بهمین نیت گفتن اثبات می باید آن نیت در وحدت او اثبات نیست و کلمه لا برای استثناست و در استثنا مستثنی منه بیاید این نیز عیب ست پس شایان اینست که نفی گوید و نی اثبات بلکه الله را بر زبان رانده باشد و چون الوهیت الله راست در کل احوال انبیا نمیدیدند غیر را مگر حق و آنچه نظایر گفته اند از برای عوام الناس گفته اند و از برای او کرده اند چنانکه آدم صفی الله از جهت لوا ب ربانی میگفت ربنا ظلمنا انفسنا و حضرت رسالت پناه چند کرت استغفار میگفت از جهت انیکه عامه خلق متابعت ایشان کنند و در حین هنگام نفس را مطمئنه گویند و این نفس پیغمبران ست که در کل احوال نفس ایشان چنان بحق اطمینان گرفته بود که در نزاعت و مشقت نمیدیدند مگر حق را چنانکه زکریا پیغمبر را کافران در میش انداخته بودند تا او را بکشند زکریا درختی دید گفت ایدرخت بمن امان ده درخت دو قسمه شد زکریا در آن میان آمد کافران اره را بر سر درخت نهادند تا او را دو چاک کنند خطاب حضرت عزت شد که چون بغیر از سن امان خواسته حال تو این شد اگر گواه گشتی مدعی کذاب باشی لرزان هیبت از بیدین وجود خبر شد زیرا که اولیا را

بمراتب خود ابنیا بمراتب خود هرگاه که در مشاهدهٔ محبوب از خود خبری داشته باشند آن خبر حجاب اکبر است میان محب و محبوب که العلم حجاب الاکبر ازان ست و وجودك ذنب لا یقاس بها ذنب نیز عبارت ازان ست والله اعلم بالصواب **فصل دوم در علامات پیر کامل و ملائم آن بدان** ای فرزند که طلب حق در متابعت رسول الله است لقوله تعالی ان کنتم تحبون الله فاتبعونی پس هر که بغیر متابعت رسول الله بسبب شیخ نادانی و سید زادگی خود را پیر و پیشوا سازد او ضال و مضل ست کما قال الجنید للشبلی یا شبلی ان رایت صوفیا و لم یکن بین یدیه تفسیر و علی یمینه احادیث و علی شماله کتب الفقه تعلم انه شیطان و ما صدر معه مکره استدراجا یعنی هر گاه که یک از افعال و احوال و اقوال او بر خلاف این مذکورین باشد آن صوفی را شیطان منسوب کرده اند ازان اجتناب تمام می باید دید زیرا که پیر و پیشوای را نشاید کما قال الله تعالی واعرض عن الجاهلین و چه خوش گفت آنکه گفت **فرد** سگی که تر شود از بول پاکتر باشد + از آن کسی که کند اختلاط با عالمی + و در تفسیر منیر این آیت آورده اند که الخناس الذی یوسوس فی صدور الناس من الجنة و الناس یعنی شیطان بر دو نوع است شیطان جن مشهور ست و شیطان انس شیخ جاهل که بدی آن در خفی ست و بدی این در اظهار پس پیر کامل را اول اعمال و اقوال او بطریق مذکور موزون می باید بعد ازان او را لازم ست که از چهار علم آگاه باشد و بعد ازان بر جای آوردن این امور پیری او مقید بچهار شرط ست اگر این شروط در و موجود باشد پیری را شاید والا دست انابه بکسی نه دهد تا ضال و مضل نگردد اول علم تفسیر و احادیث را تمامه دانسته باشد یعنی آیت ناسخ و منسوخ و معمول را از یکدیگر امتیاز میتوان کرد زیرا که ایمان آوردن بکلام الله فرض ست و تمام کلام الله عمل فرض نیست چنانکه بعضی بدبختان آیت قرآن را بصد حیله و توجیه برای رواج احوال خود می آرند و قرار گاه خود میسازند پس پیر آزاد دانسته باشد که این آیت در فلان واقعه نازل شده است و این بدان شان ست و این معمول به است تا مریدان خود را در شک و ریب نیندازد و علم احادیث را نیز همچنان دانسته باشد که این حدیث در کتبهای صحیح یافته شده است یا این حدیث در کتبهای صحیح یافته نشده است زیرا که بهر حدیث متابعت نمیتوان کرد و حضرت امام یوسف داده هزار حدیث افترا بیاد بود هر که زبان می جنبانید امام میگفت که فلان حدیث افتراست و فلان صحیح است

وعلی هذا قاضی شمس الدین از مرشد خود شیخ شرف الدین ابو علی پانی پتی سوال کرد که چشتی چرا بمرید خود گفت بگوید لا الله الا الله چشتی رسول الله شیخ شرف الدین گفت این محض دروغ است زیرا که چشتی مرد متقی و عالم بود از وی چگونه این سخن در وجود آمده باشد این را کسی افترا بدو گفته باشد و جائے گریه خود کرده باشد و این دور نیست زیرا که بر خدا و رسول خدا نیز میگویند کما قال الله تعالی ومن اظلم ممن افتری علی الله کذبا - وقال علیه السلام من حدث بحدیث ما احدثه به فهو احد الکاذبین

نظم سرور انبیا چنین فرمود * معنی قول او شنو ببغیش * هر که عمدا دروغ بست بمن * جائی خود گو بگیرد آتش * و این ظاهر است که اکثر مردمان آیت کلام الله را بغیر محل حجت میسازند و آن کفر محض است اگر اعتقاد بدان داشته باشند چنانکه قصه بصوح با آگذشت و یا چنانکه بعضے حشویان باب تعویذ و فال گوئی آیت رامی آرند این نیز کفر است و یا بعضے صوفیان جهال این آیت را حجت میسازند فبشر عبادی الذین یستمعون القول فیتبعون احسنه و این آیت را در باب سماع ملاهی می آرند اگر اعتقاد بران داشته باشند کافر شوند زیرا که شان نزول این آیت بجای دیگر است پس دلیل باشد باین قصه تا مریدان او لغزش نیابند دوم علم فقه را تمام دانسته باشد حتی که اگر یک مسئله فقه ندانسته باشد شاید که بر خلاف آن مسئله کاری بکنند پس هر کرا خلاف شریعت قلیل و کثیر ظاهر شود او را مشایخان کبار در سلک پیران نشمرده اند چنانکه در ازمنهٔ ماضی درویشی بود بکرامت مشهور تا که اگر کور و لنگ و پس در نظر او گذشتی صحت یافتی بایزید بسطامی با جمع اصحاب بزیارتش روان شدند اما چون بر در حجرهٔ استاد آن شیخ از خانه برآمد و بطرف قبله آب دهن انداخت بایزید بسطامی بدو دستگیری نکرد و از انجا برگشت یارانش گفتند چرا گفت از ادب شریعت خبر ندارد اینهمه کرامات او مکر و استدراج است زیرا که پیر تا خود دانا نباشد و خود را نجات ندهد پس مریدان را چگونه بیاگاهاند و نجات دهد قال علیه السلام لکل شئ عماد و عماد الدین فقه پس پیر عالم باشد باینکه اگر آیت کلام الله و حدیث نبوی هم مخالف باشند شاید که عمل باحادیث کند زیرا که ادراک او درکنه حقیقت قرآن نمیرسد کقول الشاعر جمیع العلم فی القرآن لکن * تقاصر عنه افهام الرجال * و حضرت رسالت پناه را خود بیان بود و اگر احادیث نبوی و روایت فقه اختلاف شوند عمل بروایت فقه میتوان کرد زیرا که احادیث نیز اشکال دارد و عقول ما باین ادراک آن معانی

کوتاه است و امامان ماضی که قریب بحضرت بودند قریب برجعت بودند و عالم تراز مایان بودند عمل
بگفتهٔ ایشان میتوان کرد سوم علم مناظره را نیز دانسته باشد تا عقیدهٔ خود را و عقیدهٔ مریدان را
از فساد آن نگاه کند و هر که بدمذهبی با و بحث و مناظره کند بعلم مناظره او را رد کند و یا مرید را قولاً
و اعتقاداً لغزش یابد بدان باز آرد زیرا که اکثر مریدان بدبخت این زمانه چنان بقول پیر اعتقاد
دارند که اگر ایشان را کلمهٔ کفر تلقین کند یقین خواهند کرد پس پیر را باید که اول ایشان را ازین
بیگانه سازد که اگر من گمراه شوم شما از من باز گردید و متابعت من نه ورزید چنانکه بایزید بسطامی
مریدان خود را میگفت که اگر من سخن ناموافق شرع گویم مرا بکشتن دهید و باید که مرید نیز بالهام نرود چنانکه
گویند الهام را دانج نیست و الهام خاصهٔ پیغمبران بود و در عمدة العقائد آورده است
الالهام لیس سببا للمعرفة و کذا التقلید نسئل الجاهل و اگر علم نحو و صرف را نداند جمله علوم ناقص باشد نیز که هر دو عیب
زمانه را باجابت مقرون نیست از انست که اعراب غلط خوانده میشود و یا کلام الله را میخواند چند جای
در کلام الله باختلاف اعراب کفر لازم میشود چهارم لغاط نادانسته باشد و آن سر نفس و روح را گوید تا
انسان نیز خبیث باشد زیرا که در اکثر اوقات چون کشف اطوار روح شود مریدان را صفات یا ذات داند
کافر شود و یا چون ذات روح را به بیند گوید که ذات حق را دیدم کافر شود پیر عالم باین مراتب باشد
تا مرید را لغزش ندهد که وصول بین الحق و العبد وصول بچشم نیست بلکه وصول مراتب است و حق تعالی
همچون جسم و جوهر نیست ضد جسم و جوهر است که وصل و فصل ندارد و ازینجاست که وصول جسمین بهم
ممکن که الضدان لا یجتمعان و شناسای ذات و صفات باشد زیرا که باری تعالی جسم نیست که وصول
او بجسم فهم کرده باشد بلکه وصول او بصفات اوست و صفات او ذوات امتیازی ندارد پس وصول
ازلی وصل او نیز فصل باشد زیرا که اگر او را امکان وصول گوئی کفر محض ست که اشارت بجهت
کرده باشی و اگر وصول او در قید مکان گوئی بدعت کرده باشی زیرا که مکان حادث ست و او قدیم
و قدیم را در حادث بقید آوردن کفر محض ست و چون دو جسم باشد وصول او بجسمین باشد که ذات
و صفات از یکدیگر امتیازی ندارند و وجه عدم تسمیه صفات بعین و غیر ازانست که او تعدد دارد و ذات
بلا تعدد و الا جز یکی بیش نیست بدان ای فرزند چون پیری یابی که بدین اوصاف مذکور
موصوف باشد پس او را از چهار شرط که بین المشایخ متعارف ست بپرس اگر بر جای دارد

همه شروط را پس او کامل و مکمل است و اگر یک شرط ازین شرطها ندارد پیشوائی را نشاید **شرط اول** آنکه بعد از علوم ریاضت بجائی آورده باشد که العلم للعمل کالنهر للماء یعنی در بوتهٔ آتش مجاهدات نفس را گداختن و در مصباح نظر حق بین ماسوی الله را سوختن **شرط دوم** آنکه بعد از ریاضت در پیش مرشدی رود که او نیز همچنان باشد و تربیت آن درحق این کس بانواع کرده باشد یعنی بانواع انواع خدمت فرماید و تربیت دهد تا پختگی پیدا کند **شرط سوم** عنایت یعنی چون این کس بنهایت ریاضت و اکثر خدمت برسد که عنایت الله بر او نازل گردد و آن مرشد باحوال او آگاه شود که این کس عنایتی گشت که من بعد خود نغزش نیابد و نه کس را نغزنده سازد و اگر اجازت داده شود مریدرا بجائی خواهد رساند **شرط چهارم** اذن پیر کامل است و آن آنست که آن پیر اذن نیز از جائی آورده باشد دست بدست تا زمان محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم و آن نیست که سید زاده و یا شیخ زاده و یا ملازاده کامل و مکمل باشد بل کامل کسی است که از خدمت اذن حاصل کرده باشد و **معلوم باد** ای فرزند که بغیر این شروط اربعه کس پیری را نشاید و آن نقل کرده اکثر جا مسطور است من لا شیخ له فشیخه الشیطان آن در شان کسی است که خود پیری و پیشوائی کند و اذن از کسی نه آورده باشد پس اینچنین کس را شیطان گمراه خواهد کرد و اگر شیخان کبار چون اویس قرنی و غیر ذلک اگرچه مستجمع این جمله شروط بودند از علوم و ریاضت اما چون اذن شیخ را ایشان نبود از ایشان خانواده نماند قال الله تعالی فاذا نفخ فی الصور فلا انساب بینهم یعنی در روزی که صور بدمند گفته نشود که فلان سید زاده و یا فلان شیخ زاده و یا فلان عارف زاده بیارید بلکه گویند انچه عمل کرده است در حساب آرید **قال** علیه الصلوٰة والسلام من ابطاء به عمله لم یسرع به نسبه یعنی هر که را عمل از دست رفته نسب او را دستگیری نکند خصوصاً درین زمانه فساد که اکثر آدم صورت و شیطان سیرت بر سجادهٔ پدر و پدر کلان خود نشسته اند خود را پیر و پیشوای جهال ساخته اند و از جهت جمع کردن مال ناموس و بنیادی دین خود را در باخته اند از جهت ازدیاد رغبت مریدان بعضے میگویند ما در پایم شما جامه اید چون جامه بدریا رسد پاک گردد و هرگاه که گناه در وجود شما آید بروی ما دیده پاک شوید پس هر مریدی که بدین اعتقاد کند کافر گردد و علی هذا القیاس اکثر شیخان جهال کن شریعت را خراب میکنند و بعضے چون پادشاهان تخت نشینند و مریدان بفوج فوج و هجوم در پیش او میشوند و چون مرید یکی ازین جهال شود سایر پیران زمانه

بدشمنی گیرند و گاهی از پیری دست بکشند و بمرید دیگر اعتقاد میکنند و ازان خبر ندارند که پیغمبر فرموده است
که هر که یک مسلمانی را منکر شود کافر گردد و ازین خبر ندارند که بایزید بسطامی هفتاد پیر را خدمت کرده بود
و در آخر ایام جعفر صادق بد و ازان پیری داد و معلوم باد که فوج فوج رفتن بدعت ست که در هیچ از نسخه
چنین نبود و این از لیاء سلف بعضے را دوازده و بعضے را بست نفر مریدی بودند و ازینجا مشایخان سلف
گفته اند که هر پیری را که خلیفه بسیار باشند نشانی او اغزال ست پس الفرز ندا گر توبه از گناه خواهی شنید
در جائیکه دوستان او نوشته باشند ایشان را بر خود گواه کن توبه تو قبول شود حاجت رفتن به پیر
ندارد کما قال الله تعالی انتم شهداء الله فی الارض و اگر عزم آن داری که من نیز سر شوم پس اول
این چهار علم مذکور بدست آر بعد ازان در خدمت پیر کامل شو چنانکه بایزید بسطامی را پرسیدند که
بچه برگزیدن عارفان شدی که سلطان العارفین نام تو شد گفت انچه از علوم است بتا مه دانستم
بعد ازان خود را بخدمت پیران کامل بپروردم تا بمقام عارفی رسیدم و ای فرزند اگر در پیش نظر
پیر تو به زبان گوئی و چون برگشته آئی آنچه انواع ذنوب و معصیان ست از تو در وجود آید بخبر ضلالت
حاصل نه آری و بعضے خانقاه راست کنند و مریدان را در خلوت در آرند محض عامی و جاهل باشند
یکی ازان جاهلان گویند حور و قصور و باغها و درختان گوناگون دیدم و بعضے ازان گویند پیغمبر
و چهار یار و سائر پیغمبران را دیدم و بعضے گویند که صفات حق را دیدم و بعضے گویند ذات حق را
دیدم و از مهتر موسی در گذشتم او صفات دیده بود و ما ذات را دیدم بلکه درین زمانه بعضے سگ
سیرتان گوه میخورند و عامیان جاهل که بدتر از کافران اند باور میکنند که ما از مقام محمد مصطفی در گذشتیم
و ازین خبر ندارند که هر انبیا چهل و چهار مرتبه از اولیا فاضلتر ست در جای که انتهای اولیاست
ابتدای انبیاست و در جائیکه ابتدای محمد رسول الله ست انتهای سائر انبیاست الهی فرزند
زنهار صد زنهار که از مرشدان این زمانه دور تر باش تا ایمان خود را بهلاکت ندهی و گمراه نه گردی
و عادت این ناقصان اینست که گفتار و کردار بر مخالف شرع میکنند و میگویند که کمینه مریدیا پیر ما
منصور حلاج رسیده است و از احوال منصور خبر ندارند که او را سنگ چوب میگفتند بخبر تبسم خنده
چیزی نمی گفت و اگر ایشان را کسی چیزی گوید که افعال شما موافق ست بخبر قهر و غصه کاری ندانند
و شمشیر را محکم میکنند و میگویند اگر عالمان نشته میشوند دین حق آنها ریا بد پس این هنگام کافران

قصهٔ منصور حلاج

قصهٔ منصور حلاج بشنو که نام آدمی بود و نام پدرش منصور بود اما چون حق تعالی بدو یاری کرد نام او را نیز منصور کردند آورده اند که از اول استعداد این داشت اما در هشتاد سالگی در طلب شد. روزی گذرش بر ستوره افتاد که دائم المدام بعبادت الله مشغول بود چون شب شد دید که جامی از غیب پیدا شد و آن ستوره نوشیدن گرفت و منصور از عقب فریاد زد که فقیر را بی نصیب مکن قطره ازان در کام او انداخت چندان بحالت استغراق رسید و در توحید او مستغرق شد که ندید مگر حق را در حال از الحق گفتن گرفت و بعد انسان پنجاه سال درین حال بود و در پنجاه سال پنجاه اقلیم رانده شده بود یعنی از یک اقلیم عالمان او را میراندند با قلیم دیگر میرفت و چنان از توحید بروشده بود و سرایت کرده بود که روزی در بازار میگذشت توده پنبه بنظر دید بی محض نظر پنبه جدا شد و چون چوب خشک خرما را امید بدر حال سبز شد و خرما پخته شده میریزید و مریدان میخوردند و گاهی که مریدان گرسنه میشدند دامن او را میکوفتند خرما ازان می بارید بعضی را مریدان میخوردند و بعضی را توده کرده بر جای ماندند روزی هشتاد مریدان او بدو همراه بودند یکی ازان میان گفت که آرزو میداریم که اگر سرگوسفندی بریان میبود در حال بعدد هر شخصی دو نان و یک سر بریان از غیب پیدا شد گفت که من همراه شما و شما گرسنه باشید گاهی هست راز کردم پر کرده میگرفت در ریش راشانه میکرد و دو سال مجاوری حضرت مکه مبارک کرده بود از شدت گرما پوست و گوشت او می ترقید و از و ریم میرفت و آورده اند که او در هیچ مذهب نبود بلکه هر کاری که در هر چار مذهب گران میبود همان را در عمل می آورد آورده اند که روزی قاضی زمانه او را بسی صد چوب زد و از هر چوب آوازی آمد که لا تخف قاضی همچنان بر یک قرار میرود خواجه عثمان یکی که مرشد او بود و پدر منکوحهٔ او بود می گفت که من از منصور بنابتی[1] معتقدتر گشتم که از هر چوب آواز لا تخف می شنیدند و بدان کرامات التفات نمیکرد و همچنان بطریق شرع او را میکوفت روزی جنید بغدادی گفت که ای منصور ازین سخنان برگرد و الا بردار خواهی شد گفت وقتیکه من بردار شوم تو مفتی خواهی شد مسطور است که یک لک اولیا الله جمع شده بودند جملگی فتوی بقتل او دادند در ان زمان پادشاه هارون رشید بود و قاضی امام یوسف بود او را گرفته در سیخانه انداختند و دست و پای او را بر سیخ و چوب محکم بستند چون در آمد چهار صد کس در سیخانه بودند گفت ازین خانه برآئید ایشان گفتند بسته ایم جنبیدن نمیتوانیم چون بنظر غضب در ان دید

[1] ای معتقد تر از قاضی ۱۲

همه آلات آهن گداخته شدند گفتند راه نیست چهار صد جای خانه سوراخ شد گفتند باز شناخته بیایند
رنگهای همه ایشان مختلف شد که هیچ کس ایشان را نمی شناخت حتی که در خانه آمدند بصد هزار علامت
و نشانه اهل بیت ایشان را قبول میکردند ایشان گفتند یا منصور یا یان را خلاص میکنی تو چه امیدی
گفت شما بشومیت نفس گرفتار شده اید و من بواسطه محبت از محبت کجا گریزم مدت سه ماه در سنجانه
بود هر کس را که در بند سنجانه میکردند در کل اوقات طبقها پر از الوان نعمت می آمدند و آن بندیان را نان
میخوردند اگر حکم کشتن میشد از جهت فراغت بیرون نمیشدند روزی صاحب سجن در رسید دید که
زنجیرهای آهنین بر جای و منصور رفته واقعه را به پادشاه باز نمودند گفتند مگر کذاب بود گریخت بند چند
صاحب سجن رفت دید که آن بند سنجانه مضمحل شده است که نه نام و دیوار مانده است و نه نشان خانه و آمده را
نیز پادشاه باز نمود هر چند تفحص کردند بند سنجانه را بر جای نیافتند بعد ازان خبر دادند صاحب سجن
رسید دید که منصور زنجیرها در دست و پای نشسته است و عمارت نیز بر جا بیت ایشان از و پرسیدند
که دیوانه روز اول تو کجا بودی و روز دوم عمارت کجا بود گفت روز اول به پیش خدای رفته بودم و روز
دوم خدا آمده بود از غلبه تجلی او عمارت بند سنجانه غائب شده بود و همه ران شب چون منصور حلاج در
خواب شد دید که خیمه است و سر آن خیمه قریب بآسمان است و دامن آن خیمه تمام دنیا را گرفته است
اما حضرت در ان خیمه نشسته است گفت یا رسول خدا این چه خیمه است گفت این خیمه شریعت است
گفت در سر این خیمه سوراخ نمیبایم چرا است گفت چون مانند تو است من از شریعت بگردم سر این خیمه
سوراخ میشود گفت یا رسول الله این سوراخ بچه پوشیده شود فرمود سر که سر خود را مردان بهند پوشیده شود
منصور گفت سر من فدای این باد چون بغداد شد با بزید بسطامی برود آمد در حال پیش او سجده کرد
منصور گفت من سجده لغیر الله فقط کفر چرا به پیش من سجده کردی بایزید گفت من به پیش تو
سجده نکرده ام بلکه تو آئینه دیدی در تو حق را دیدم منصور گفت چرا قتل من فتوی نمیدهی گفت
یک فتوی من چه باشد که یک کم صد هزار فتوی جمع شده اند کاغذ را از و گرفت و فتوی بدست خود
نوشت که من یقال فیه فاقتلوه بایزید در پیش امامان شد گفتند چه حالت است گفت فتوی بخود
نوشته داد صد هزار اولیا الله بیک کرت روان شدند بحر و بر از آن شان همه انا الحق میگفتند چون بیک
بند سنجانه رسیدند منصور زنجیرهای آهنین شکسته بیرون آمد گفت مرغ سوخته ام مرا شسته بپرید و برا

به پنجاه رسن بستند و هر رسن را دو سر ماند تا صد کس او را گرفتند و چون نزدیک بدار رسید بر سر ریسمان
را بگسلانید و بر سر دار نشست پیش پرسید که من چه کار کنم گفت سمان که ذرهٔ من علم الباطن بوای
عمل الثقلین و هی علم فی الحقیقت مریدش پرسید که من چه کنم گفت هر نفس خود را در آور باش والا نفس
بر تو زور آوری کند و دیگر کس از و پرسید که عشق چیست گفت امروز و فردا و پس فردا خواهی دید یعنی
امروز بردارم و فردا ریزه ریزه کنند و پس فردا در آب اندازند پس هر که دعوی عشق و عاشقی کند تا
بدین حال راضی نشود کقول الشاعر مصرع اسرار خدای چون بسر دار میگویند و چون بر دار شد
جنید از و پرسید که هر شب پانصد رکعت نماز میکردی و در این شب هزار رکعت چرا تو خود را سجدای
میپرستی گفت در میان ما و او سریست که شمار ما بدان اطلاع نیست یعنی سهای او ادا میکردم بعد ازان
اول دستهائی او را بریدند خنده کرد و گفتند چرا گفت برای مناجات بود و در مناجات ساقط شد و چون
پایش بریدند نیز خنده کرد گفتند که چرا گفت که این برای عبادت بود در حق عبادت ساقط شد و چون
زبانش بریدند هم خنده کرد گفتند که چرا گفت بر این حق تنها بود ساقط شد و چون بر و سنگسارا ن کردند
بر سنگ انا الحق میگفت و آن را نیز انا الحق میگفت و هر قطره خون که از وی افتاد صورت انا الحق نوشته میشد
و هر اندازه سنگ و پاره که کنندگان نیز انا الحق میگفتند در ان حال دستهای را ببرید گفتند چرا گفت مرده
زور روی میباشد تا من زور روی نباشم و دستها را بر کدیگر مالید بمانند طهارت کردن گفتند که چه میکنی
گفت رکعتان فی العشق لا یصح وضوء الا بهما نفسه و روی بقبله آورد و الله اکبر گفت جان بحق تسلیم
کرد روز دوم او را پاره پاره کرده در آتش انداختند آتش نیز انا الحق میگفت و نمی سوخت روز سوم او را
در آب انداختند و در یا تمام گشت که مردمان را هلاک کند اما چون پیش ازین مرید خود را آگاه کرده بود که بر ین
چنان چنین گذر بر تو باد که خرقهٔ مرا در روی دریا بری تا عامهٔ خلق را مضرت نرسد مریدان حق قدر را
بروی دریا آوردند در یا بر گشت و گوشت باقی ماند بعد ازان نماز جنازه اش بجای آوردند و دفن
کردند بعضی از مشائخان در خواب دیدندش گفتند خدا با تو چه کرد گفت مرا بیامرزید گفت اول در پیش
او که حاضر شد گفت اول شیطان آمد و گفت ای منصور من نیز دعوی بهتری میکردم تو دعوی خدائی
من مردود تو مقبول چرا گشتی گفتم ای ملعون تو در مشیت دوئی بودی خود را هم میدیدی و او را هم اما من خود را
نمیدیدم مگر او را گفت کسانیکه ترا میزنند انشاء از چه حال ما شد و کسانیکه شمارا نزنند حال او شان

چه باشد گفت آنانیکه میرندا وشان را دو بهره شد یکی از شریعت که شریعت من گزیر بود دوم گیر از حقیقت که
همگی انا الحق میگفتند و آنانیکه نمیرند ایشان را یک بهره شد از حقیقت و از شریعت نشد زیرا که ایشان
حقیقت من میبینند و از شریعت محروم ماندند و پس بدان ای فرزند این بدبختان که خود را منصور
حلاج نسبت میدهند منصور از سر دار سر تافت و باین زشتی که بر وجود او میرفت از ارخلقی را منجوا
نابد یا هلاک نشوند و این بدبختان را اگر کسی یک چوب زند اگر قوت داشته باشد بمقابله آن زخم شمشیر
رها کنند و الا دو صد فرسنگ از و دور تر گریزند و منصور بندیان را میکشید خود بیرون نمیشد و بعضی ازین
بدبختان سرود و ملاهی را حلال دانند و گویند که ما یان عاشقانیم این محض کفر است لقوله علیه السلام
الملاهی حرام والجلوس علیها فسق والتلذذ بها کفر و ایشان استماع ملاهی روا دارند بلکه رقص کنند و شوریده
حال پیدا کنند و گویند که ما را حال مست داده است و درین میان ایشان را خبری از غیب بکاشفه میشود
چنانکه بهشت و دوزخ و کرسی و عرش و این همه اطوارات شیطانی ست و در **شرح مشارق**
مسطور ست که رقص حرام اتفاقی ست و در **وقایع البدعت آورده است**
که شیطان انگشت خود را در برآنکس میکند پس او مست میشود و بمستی شیطان او گریه آغاز میکند و بعزه
میرند و بر زمین می افتد و عامه خلق ایشان را عاشق میدانند و حرام اتفاقی را حلال میدانند کافر میشوند
و بعضی ازین طائفه آلت ملاهی را در میان نه آرند بلکه جوانی امردی را در پیش خود می آرند و یا غیر از
امرد از وی غزل و خوش آوازی می شنوند این نیز حرام اتفاقی ست زیرا که اصحاب رسول رفیع صوت
تبلاوت قرآن و نزد یک حرب کافران منع میکردند چگونه برین جاهلان بدبخت روا باشد و وجه تحریم
این در جمله اکثر کتابهای فقه مسطور است نظر باید کرد چنانکه مختار الفتاوی و تفسیر کشاف و
سائر التفاسیر و تحفة الفقه و بستان ابو اللیث سمرقندی و غیر ذلک من الکتب المشهورة و در **وقایع**
البدعت آورده است که انچه بعضی صوفیان جاهل در سالها آورده اند که در پیش حضرت
رسالت پناه دف زده اند و حضرت رقص کرده بود این لفظ محض کفر ست و افترا و بهتان میگویند
بر حضرت زیرا که اگر چادر مبارک حضرت از تن افتادی تا سبع سموات سوخته میشد چنانکه در قصه چهل
تن قصه این نگفته شود انشاء الله تعالی و دیگر اگر رقص را حضرت کرده میبود بر او واجب و یا سنت می شد
زیرا که انچه پیغمبر علیه السلام کرده است از ما قبل و یا غیر ذلک بر ما سنت ست یا مستحب پس رقص

حرام اتفاقی ست در میان رقص کنندگان

سنت میبود و حال اینکه در کتابهای فقه حرام اتفاقی ست و آنچه در بعضی رساله ها نقل از کشف المحجوبین
کرده اند که امام اعظم رحمة الله سماع را حلال داشته ست و شیخ الاسلام لهاونوی قدس سره میفرماید
که تمام کشف المحجوبین را از اول تا آخر فصل بفصل بلکه کلمه بکلمه و حرف بحرف در تحت نظر آوردم در و
ندیدم اگر در و بوده باشد هم دروغ باشد زیرا که در صد هزار کتابهای فقه حرام نوشته اند اگر در وی حلال
باشد آن مصنف غلط گفته باشد و بر خلاف فقیهان مسئله آورده باشد و آن کذب محض ست و قصه

چهل تن ابدالند که ایشان از امت مهتر عیسی نبودند بلکه از امت اویند از ین مشتبه نبود آورده اند که
روزی مهتر عیسی بر کناره دریا میگذشت بت و نه کس قصاران در ان نواحی جامه می شستند چون مهتر
عیسی را دیدند تمامه ایمان آوردند و چون بر کناره دریای ثانی بگذشت ده کس قصاران از انجا مسلمان
شدند اینهمه یک کم چهل کس شدند و یک کس همان بود که چون مهتر عیسی در گهواره سخن میگفت و زنی با پسر
در بغل در پیش او ایستاده بود گفت عجب مکر ست مگر زنان که پسر را در سخن در آرند و ایشان هیچ نگفت
نشینند فرزندش در حال گفت لا اله الا الله عیسی روح الله ای مادر من که سحر کرد مادرش گفت
چه خوب ست و همان ساعت مسلمان شد و آن فرزند را نیز همراه عیسی علیه السلام نهاد بآن هم چهل
کس شدند و در گمند و داری بودند چون حضرت رسالت پناه در شب معراج میرفت بدانجا رسید و در آن
گمند را کوفتن گرفت گفتند کیستی گفت منم محمد گفتند در میان ما منی نگنجد جبرئیل گفت بگوی منم خادم
الفقراء چون حضرت چنین گفت در را باز کردند حضرت در آمد گفتند که چون خادم الفقرا باشی دانه گمند را
بما یان بخش کن جبرئیل حضرت را تعلیم کرد پاره آب را گرفت و آن دانه را در آن آب مالید تا آب شد
و آن آب هر یک را دو دره چشانید گفتند آمنا خادم الفقراء بوده بعد ازان یکی از ایشان طاس را
در پیش نهادند و رگ دست برکشاد و در حال از هر چهل کس همان رگ کشاده شد و خون همه در طاس فرو
چکید حضرت رسالت پناه را از یگانگی ایشان بغایتی شوق پیدا شد سر را جنبانید حتی که دستار مبارکش
بجانب قفا آمد و نیم سر او برهنه شد بجرد برهنه شدن تارک سر آن گمند بسوخت و مهتر جبرئیل آن دستار را
محکم گرفت نه افتاد گفت یا رسول الله اگر تمام سر شما برهنه شده میبود تا سبع سموات و عرش و کرسی همه
سوختند و این تنبیه است برانکه هرگز سر حضرت از روی شوق و محبت برهنه نشده بود و نه جامه او بر
زمین افتاده بود زیرا که قصد کردن و سر برهنه ساختن و جامه را از تن بدر کردن خلاف شرع ست

فصل در بیان قصه چهل تن ابدال

وخلاف شرع سرگزار حضرت در وجود نیامده است وآنچه ایشان محبت می آرند که فلان مشائخ رقص وسماع را
رائج داشته است وایشان اقرار بدان مشائخان مکنند پس ایشان را نیز حجت آن مشائخان نتوان
بجائی آورد که آن صاحبدلان بدیدند مگر حق را چنانکه بایزید بسطامی را کار دانتر نمیکرد واز ان اولیاء الله
منقول است که سماع را چند شروط است اگر تمام برجای باشند متابعت ما یان کنند والا ضال
ومضل باشد شرط اول آنکه همه مجالس اهل علم باشند حتی که مسطور است کسیکه حافظ قرآن نباشد او مرید
نمیتوان گرفت ودر عوارف المعارف آورده است مرید وقتی مرید گردد که درست
سال هیچ گناه او نوشته نشود یعنی هیچ گناه از وی در وجود نیاید شرط دوم انیکه همه اهل آن مجالس فانی از خود
وباقی بحق باشند وفنای ایشان وقتی معلوم میشود که هیچ تغیر بر وا اثر نکند وهیچ بغض وکینه در دل
ایشان نباشد فرد رفت زمسعود بیگ جمله صفات بشر + چونکه همه ذات بود باز همان ذات شد
یعنی چنانکه اکل وشرب واثر تیغ برد نماند پس این هنگام اهل گردند وبا شیخ کامل وسامان داشته باشد
که او بصفت مذکور موصوف باشد پس ایشان متابعت او میکنند در مذهب ورد ایشان
پاک ندارد سوم شرط انیکه قول ونغمه گوئی نیز نمانند ایشان باشند که هیچ طمع نیاوی نداشته باشد
واز حظوظ نفسانی خبر نباشد شرط چهارم انیکه همگی ایشان باطهارت باشند که الوضوء سلام المؤمن
ودلی سلاح شیطان باشان کار زار نکند شرط پنجم آنکه درمیان ایشان جوانان امرد نباشند شرط ششم آنکه
دران میان نه زن باشد ونه جائیکه زنان ایشان را ببینند شرط هفتم انیکه درجائی باشند که در زنان نداشته
ودر پوشیده باشند بلکه آواز ایشان نیز کسی نشنود واین بدبختان زمان هیچ مردم را زنان ومردان
وصغیر وکبیر بجامی آرند بلکه زن ومرد وکودک را در رقص میبارند چگونه از ریا خالی باشد وچگونه از ضلالت
نجات یابند شرط هشتم انیکه بردبار وحلیم باشند یعنی اگر کسی بر ایشان ویر افعال ایشان بد گوید
بآن کس خصومت نکنند بلکه گویند ناجائز است ومایان خود میدانیم که خلاف شرع است ومایان را باین
اختیاری نیست زیرا که اگر با اهل شریعت دعوی حلالیت کنند خوف کفر است ومعلوم نیست که
ایشان حجت قوی بیارند مگر در رساله وبر رساله عمل نموده است زیرا که بآیت کلام الله وبحدیث رسول
عمل کرده نشود بکتب فقه بوجود اختلاف منهم کرده شود پس چه جای آنکه بر رساله عمل کرده شود
بکتب فقه نشود وهر که از کتب فقه باز گردد وقرار رساله کند گویا که فقه را منکر شده باشد ومنکر فقه کافر

منکر رساله مسلم و در عوارف المعارف سهروردی مسطور فرموده است که اگر رقص کنند و نشنیده بروی زنند ما او را از ان خبر نشود پس این هنگام رقص و سماع کند شرط آنهم انیکه اگر مریدان و یا غیر ذلک از مردمان حالتی او را انکار کنند پس شیخ چنان قوت داشته باشد که در حال ایشان را از احوال خود بیاگاهانند چنانکه حماد الدین ناگوری را گفته اند که در روم بمنزل مریدی فرود آمد گفت ای مرید آنچه لایق حال تست پیدا کن گفت چه باشد گفت آلات ملاهی گفت درین ولایت عالمان اکابر منع میدانند گفت من دانم محبت ایشان را مرید در حال از هر گوشه پیدا کرد باین شرط مذکور در گوشه رفتند اما چون فتنه پوشیده نمیماند در حال این سخن را عالمان شنودند و بپادشاه زمانه بردند بادشاه فرمود تا او را بیاورند چون رسول آمد بر خواست و هفت قدم روان شد باز برگشت و نشست گفت امر پادشاه فرض بود بجای آوردم و رفتن پیش پادشاه فرض نیست رسول رفت بادشاه با جمیع عالمان بزد و کشش آمد همه مردمان ترسیدند عالمان گفتند شما را نشاید که خلاف شرع پیدا کنید گفت اگرچه خلاف شرع است ولیکن من مرض دارم که بغیر ازین صحت نمی یابم و این در کتب فقه مشهور که از برای تداوی حرام حلال گردد اگر طبیب حاذق فرماید گفتند ما یان از مرض شما خبر نداریم شیخ در حال قوالان را بیرون کشید و آلات ملاهی را بیکجا جمع کرده نهاد و بر بالای ایشان چادر انداخت از زیر چادر چندان نغمهٔ گوناگون پیدا شد که پادشاه و عالمان جمع بیک کرت در رقص شدند و بیهوش افتادند از ان حالت که شیخ را بود از وصول و مکاشفه خبر شدند و چون بهوش آمدند گفتند که این کار خاصهٔ شما باشد و کسی دیگر نکند ما همگی غسل کردند که در شریعت جنب شدیم که این خلاف شریعت ست شرط دهم انیکه از هفت مراتب خبر باشد که بدان مانند هفت ترکی جامه می پوشند و ترکی پارچه جامه را گویند و آن چنانست که جامه سفید را میپوشند بر ان جامه شش رنگ جامه را بدوزند اول پارچه کبود و کبود مراتب نفس ست که در مراقبه و غیر مراقبه تکلیف کرده کل ماسوی الله را اسیر قدرت داند دوم پارچه عقیق رنگ بدوزد که این مراتب دل میباشد که در حال از اکثر دل برداشته دارد و نظر بوحدت کند و در چار ناچار پاس انفاس کند کقول الشاعر **فرد** هر خیال غیر حق را در زدوان +

این ریاضت سالکان را فرض دان + پارچه سوم سرخ خالص دوزد که این بمراتب فواد میماند و درین مراتب سالک چار ناچار سبک بوده باشد زیرا که الصوفی صاحب الوقت که در کل احوال

برچه بینید همان معلومات قدیم واند که بشور انگیزی عشق نام غیریت یافته است پارچه چهارم زرد باد
واین بمراتب سر میماند که میان روح سراجی و روح انسانیت واضیا درین فواد روح است
وآن مبائه سفید که تمام وجود او گرفته است بمراتب روح میماند هرگاه که سالک دران مراتب بروح
سراجی استغراق یابد علم لدن بروکشاده گردد که هر دقیقه بروفرود آید از مسائل مشکل فی الحال گشاید
چنانکه امام اعظم میگفت که علم عطاست گاهی باشد گاهی نباشد پس برشما باد که هر یک بقدر
امکان خود فتوی و روایت دهید و علم لدن آنرا گویند که او را به نزدیک خدای چنان مرتب
پیدا شود که اگر مسئله شرعیه دشوار آید او فی الحال حل کند پارچه پنجم سبز می باید دان بمراتب خفی
میماند که کم شدن وختم انبیا در انست پارچه ششم سیاه باید دان بمراتب اخفا می نماید که کم شدن
حضرت رسالت پناه در انست که میگفت سبحانک لا احصی ثناءً علیک انت کما اثنیت علی نفسک
ازان حالت ست شرط یازدهم اینکه این اسما خبر باشد وطریق نزول و عروج او دانسته باشد
که هر درویش که عالم باین مراتب باشد جمله باسوی الله راه خود بیند از تفصیل این اسما زیرا که هر چه
مست ازین اسما خارج نیست یعنی چنانکه از ازل الازال تا مراتب احدیت که آنرا اخفا گویند که
این بود و نابود و خود خوش گفته بود بجفی رسید که آنرا مراتب وحدیت می نامند و ازان بود احدیت
که آنرا ذات باصفات گویند و ازان بعلم نور و شهود که آنرا کثرت اسما و عیان ثابت و ظهور علم
گویند و ازان بتوحید که آنرا اخفا گویند وحدت و حقیقت مختلف اشیا که مهیا شد برای ظهور شاهد و ازان به
محل کن که آنرا مکتبه و سراجی و غیر ذلک و ازان بروح انسانی و ازان بسر که میان روح و فواد ست
و ازان بفواد که محل اخذ ست که آنرا اخفا بنده میگویند و ازان بصبر که آنرا سر بنده میگویند
و ازان بقلب که درین صفت مومنی و کافری می باید و ازان بصدر که در آنجا صفت اسلام
می باید و ازان بتارک و ازان بدماغ و ازان اثر در جوارح پیدا شود تا در عمل آید و از دماغ حواس
خمس استعمال می یابد پس هر چه سمع ست الحال بمعیت او سمعیت دارد و بصر بمعیت ابصارت
او بصیرت دارد و کلام بمعیت صفتی تکلمی او تکلم دارد پس چون سر و اخفا در علم او مبرمن ست
و در جائیکه علم ست بصر ست و در جائیکه بصر ست سمع ست و زندگی کل اشیا بزندگی اوست و قیام همه
بقیومی اوست و قیام و دوام هر شے بقیام و معیت اوست پس چون بے سمع و بی بصر و بی علیم ابی

بے بیشش دانستی کل یوم هو فی شان شود و چون به پانزده مراتب مذکور شود سمعیت و بصیرت نزول یافته بدینطور ظهور ظاهر شده خود جهتی ندارد و خود قیامی ندارد و سالکان حق از دو شنوند از دو بینند از خود بدوزند و خود را و غیر را ابطال میکنند اگر بدین وجه سماع کنند روا باشد و در این اشکال نظر کن تا اسما را فهم کنی و این شکل مرغ بمنزلهٔ قلب تا در قلب خود این اسما را گوشه بگوشه چنانکه نوشته شود و به بینی و همه را از دو بینی و خود در میان نه در گوشهای دل بدین ترتیب بگردانی تا من یعتصم بالله فقد نجی نجات یابی و اسیر شیطان نگردی و در حالت استغراق بادی نیز از دست بده مگر خود رفته شود شرط دوم آنکه پاینچنین شخص را لازم ست که وزه از فروض و جوب و سنت از دو ترک نرود تا اگر وزه از شریعت بجای نیاورده باشد و او را حال بدین احوال باشد همه مکر و بالی و استدراج شیطانی بود چنانکه منصور و بایزید بسطامی و غیر ذلک اگرچه پنهان ناموافق در شرع میکردند اما در حال و غیر حال آداب شریعت را از دست نمیدادند و در رساله ابو علی بود باری مسطور ست که اگر سالک را این حالت استغراق دست دهد فرض را ترک دهد یا نه گفت وزه و آداب شریعت از دست ندهد زیرا که برکت ظاهر بباطن رسید و دیگر انکه متابعت حضرت رسول الله است اگر از یک کس هم داشته میشد از حضرت رسول الله میشد و چون از دو برداشته نشد و او ترک نکرد و اگر نه ترک دهیم که مایان را بهره از باطن نمیشد مگر متابعت او پس بدان ای فرزند که از درویشان خام طمع و صوفیان جاهل و درمانی تا دست شیطان نگردی و باز مرده عالمان متقی و پرهیزگار نشینی تا دشمن شیطان و دوست رحمان شوی چنانکه در خبر صحیح وارد ست روزی شیطان موهای ریش خود کنده و بریده بخدمت رسول علیه السلام حاضر شد حضرت رسول گفت ای ملعون چرا ریش را کنیدی گفت یا رسول الله حق تعالی بر من خطاب کرد که برو و در پیش حبیب من آنچه از تو پرسد بدو راست گوئی و راست گفتن بمن دشوار بود بنابران ریش را کندم رسول گفت بگوی اول انیکه دشمن تو کیست گفت دشمن من تولی و بعد از تو عالمان امت تو اند حضرت ارشاد فرمود چنانکه باید که کلاه مبارکش بآسمان رسید و گفت که دشمنان تو دو ستان خدای تعالی باشند و دوستان من بهتان و عیب گویان و هر همان و انچه علمان کفر اند شیطان گفت آری درست تو شیخان جاهل و صوفیان نارسیده که از حقیقت درویشی و تصوف خبر نداشته باشند چیزی از مکاشفات

بر ایشان نماید و عقیدهٔ عقاید ایشان تباه کنم حضرت گفت راست بگوئی که با امتحان من چه خواهی
کرد گفت منقیان را در وقت نزع ایمان سلب کنم و اکثر عاصیان را گفت ای بخبث منقیان را
چگونه فریب دهی گفت جاهل باشند بوقت نزع بصفت دیو پیری را بصورت حور و براق و قصور و
بهشت کنم و او را امید کبادی گویانم آن جاهل بعمل خود غره شود و گوید چنان و چنین می بینم و بعضی
دیو و پیری بصورت پیر و مرشد و خویشان او میدارم و ایمان و سیمان خوف و جاست خوف از دو کم شود
کافر گردد و قوله تعالی و کایامن مکر الله الا القوم الخاسرون و ایمان عاصیان را بدان سلب کنم که ایشان
را نهایت گناهان خود در هیبت باشند من دیو و پیری را بصورت مار دلگردم و دوزخ و شراره کنم و امید
او منقطع بشود و از رحمت خدا نا امید بشود کافر گردد لقوله تعالی انه لا ییئس من روح الله الا القوم
الکافرون **بدان ای فرزند** که شیخزاده شیخی را شاید و سیدزاده پیری را شاید و در شرح
مشارق آورده است هر که شیخ زادگی و سیدزادگی پیری کند او ضال و مضل است و لهذا
پیری که خلیفه بسیار داشته باشد نیز نشانی گمراهی ست و مشایخان کبار از و احتراز فرموده اند حضرت
شاه ناصر خسرو را نزار خلیفه بود از ایشان او را مشایخان قبول نمیدارند و یکی از جملهٔ خلیفهای او شیخ نصر الدین
بود که تمام ولایت ماوراء النهر را بهلاکت رسانده و قتل عالمان بجای آورده بود پس پیری را
کسی شاید که دست بدست تا عهد رسول الله از پیر کامل آورده باشد چنانکه این فقیر خاکپای
صغیر و کبیر را از سه سلسله اجازت از حضرت پیر خود رسیده است و او را اندیشه خود همگی این مشایخان
را از سه سلسله بطریق مناجات در تحریر خواسم آورد تا هر که طالب این سلسله باشد شاید که ما اشرف
ایشان را بیابد و او را در هنگام مضیقت احوال عند الله تعالی شفیع آورد حاجتش بشتاب برآید
کما قال علیه الصلوٰة والسلام من احب شیئا یکثر ذکره آورده اند هر که مرده و حکایت او را و نسبت او را فراموش
کند و یا بشنود و بشبهه خاطر او اثر آمی پیدا شود اول شجرهٔ چشتیه بهشت که این فقیر حقیر سمی علی
در روزه شنگهاری از حضرت شیخ المشایخ و الاولیا پیشوای زمانه شیخ خانه فرد الزمان نصیر الملت و الدین
الانسان حضرت شیخ علی ترمیذی بن قنبر علی قدس سره آورده است و حضرت شیخنا رابت نفرد از مشهد
مریدان بودند که بغیر از اهل علم شخصی را مرید نمیگرفت و تلقین ذکر نمیداد اگرچه عامی محض و صالح
او روزی چند میگذرانید از برکت شیخ چنان سوء اثر میگشت که در زمانه فساد و ره از شریعت مصطفوی

نجا فرمی نمود و فرمود انشاء الله الٰہی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ علی
ابن قبیر علی قدس سره که با تو داشت الٰہی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ
سالار عطار الله بیته الله بومی قدس سره که با تو داشت مناقب او انیکه عارف المعارف
رباچیان شیخ فرموده است که یک کس تواند برداشت و عالمیان زمانه در علم فقه اورا امام اعظم
ثانی میگفتند و در علم نحو اورا شهاب الدین ناگوری میگفتند آورده اند که روزے دانشمندان
از مدارالنهر در خدمت او حاضر شدند میان ایشان مباحثه در مسئله افتاد شیخ خرانچی
حاضر بود تا فلان کتاب را بیارند و کس برداشته آوردند شیخ در حال بگشاد و انگشت
را بران سطر نهاد و دانشمندان دران حال عذر تقصیرات بجائے آوردند و مریدے او
اختیار کردند و ایضاً آورده اند که چون همایون پادشاه ولایت هندرا مسلم کرد بعد مدتے
لشکر افغانان بدو مقابله نمودند پادشاه از برای استعانت و دعا شیخ بجانب اجمیر متوجه شد
وقت صبحی بود که رسید چون شیخ سر از مراقبه بالا کرد اهل مجلس واقعه را مانند نمود که پادشاه
زمانه قیامی دارد گفت که چه میخواهد پادشاه گفت ملک میخواهم شیخ در مراقبه شد همچنان
سر بالا میگرفت و طریق حاجتش نرسید باز در مراقبه شد بعد از مراقبه سوم دست برآورد که
ابتدای سلامتی سر پادشاه فاتحه خوانید حضرت همایون بسبب همایون دعا از حد و نجات یافت بعد از نجات
از موضع لاهور دو اسپ را بهدیه شیخ فرستاد و ایضاً آورده اند که روزی فرزندان شیخ حسین هوا فروست
و جوانے در سیر خرابات بیرون شده بود دران چند از هر طرف بدو در نخچیند و شمشیر چند بر وے زدند
اما بوجودش اثر نکردند چون در خانه آمد شیخ بر و قهر و غضب تمام فرمود و گفت که فقیران را
بسواری و سیر چه کار گفت اے بدر طریق اتر تا کردن تیغ چه بود شیخ دست مبارک خود را
بدو نمود که بود شده بود باد شیخ را از انجا که عادت درویشانست از اظهار کرامات عار پیدا
شد سر بزمین نهاد و لزوار الفنا بدار البقا رحلت نمود الٰہی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام
والمسلمین شیخ بهاؤ الدین صمامت قدس سره که با تو داشت و اورا از نجا صمامت گویند
که در هیچ احوال بغیر لابدی تکلم نمیکرد و فرزندان خویش را نیز بدین عادت رها کردند تا مگر باین
فرزند تکلم کند طفل اورا بغایت محبت رسانید چنانکه از زیش و تسبیح او امیگرفت و

حاشیه: وفات شیخ علاء الدین ۱۲

بدو ملاعبت میکرد شیخ دست را بطرف زمین اشارت کرد فرزند سر بر ان او نهاد و بعد از مدتی چون دیدند طفل جان بحق تسلیم کرده بود آورده اند روزی از مریدان او انکار نمود و مباحثه کرد که کرامت نیست شیخ گفت هست کرامات الولی فی حیاته و بعد مماته گویند فهم اهل النوال یعنی کرامات اولیا حق است مرید گفت اگر کسے داشته باشد پیدا کند بین مبالغه تمام نمود شیخ در رکعت نماز بعد از تجدید وضو در بجای آورد گفت از جان بهتر هیچ نیست و سر بر زمین نهاد در حالت سجود آلهی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین سید حامد الدین قدس سره که با تو داشت آلهی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ حسام الدین قدس سره که با تو داشت و بعد از بیعت ایشان ما را دو منع میکرد و از انکه سادات بوده اند و ادب سیادت او نگاه میکرد و ندا ما حضرت سید حامد الدین از همه عدم خدمت بغایتے دلگیر میبود و از عدم خدمت پیر خود عدم سعادت خود را قیاس میکرد و حد بلا غایت و عهد بلا نهایت مینمود که اگر وقتی ازد قتها به کیکان نوع خدمت مشرف شود قضا را بتی حضرت شیخ حسام الدین قدس سره برام بود چون میخواست که فرود آید حضرت سید حامد الدین قدس سره خود را در طاقچه زینه پایه پنهان ساخت که مگر پای مبارک ایشان بر بدن ایشان رسد همدران بود که حضرت پائی را بر پشت ایشان نهاد اما چون دانست که آدمی ست در حال جست زده فرود آمد گفت کیستی گفت منم فرمود غرض چه بود گفت خدمت دیگر میسر نمے شد این را هم نوعے از خدمت دانستم پس حضرت شیخ حسام الدین قدس سره خواست که او را اذن ارشاد بدهد اما بخود اندیشید که اگر قمیص خود بدهم در وقت پوشیدن دامن بالای سر ایشان خواهد آمد و اگر دستار بدهم نیز بر فرق او قرار یابد و این را بی ادبی میدانم که لباس من بر فرق سادات قرار یابد اما بهتر آنست که سراویل خود را بدهم تا وقت پوشیدن در زیر پای ایشان در آید چون حضرت شیخ حسام الدین سراویل را بدو کشیده داد حضرت سید حامد الدین از انجا که صد چندان آداب مرشدی او را رعایت میداشت سراویل او را گرفته بر سر خود بست بعده چون حضرت شیخ حسام الدین دانست که در اخلاص بلند همت ست و در خدمت تا بایست شفقت بلا نهایت در شان او پیدا کرد و مراتب او را از الله تعالی درخواست کرد بود او را اذن ارشاد داد و گفت لائق حال طالب امینت که اگر چه سید زاده و شاهزاده و خان زاده باشد خدمت را از دست ندهد آلهی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ نور قطب عالم قدس سره که با تو داشت

در مناقب او آورده اند که وقتیکه بادشاه زمانه ناگور را در تسخیر حکم آورد در قریب شیخ زنی بیوه بود که خود را در حفظ او محفوظ میداشت سپاهیان بدو مزاحمت میرسانند و اموال او را بی تکلف میخوردند بیوه زن استغاثت بحضرت شیخ برد شیخ در پیش ظالمان شد که یتیمان را بغایت مظلوم میتوان ساخت ظالمان خنده آغاز کردند که قطب از جای نمی خیزد چگونه آمدید شیخ گفت مگر نخاسته باشم ایشان فی الحال کس را بمنبرش روانیدند گفت که در خانه نشسته است و در اینجا هم حاضر ست ظالمان ترسیدند و از اینجا بجا شدند و این احوال را بپادشاه نشان دادند پادشاه را پانصد مردان خوانین بودند فرمود تا پانصد مسجد و پانصد مهمانی مهیا کنید و بادشاه نیز مسجد و مهمانی تیار کرد و این بزار دو دو کس بیک کرت او را دعوت نمودند در یک ساعت در هزار و دو در جای پیدا بود و بر تخت خود نیز نشسته بود و در بعضے جائی خوردنی میخورد و در بعضے جائی نماز را امامت میکرد پس هر که دعوی قطبی کند از و چنین طلب کن **آلهی بحرمت** راز دینیاز شیخ الاسلام و المسلمین شیخ علاء الدین سعد لهما نوری قدس سره که با تو داشت **آلهی بحرمت** راز دینیاز شیخ الاسلام و المسلمین شیخ سراج الدین قدس سره که با تو داشت **آلهی بحرمت** راز دینیاز شیخ الاسلام و المسلمین شیخ نظام الدین اولیا احمد و محمد بدوانی قدس سره که با تو داشت و در مناقب او آورده اند که روزی در تنگنای میرفت سگ بچگان را افتاده دید که بی طاقت شده فریاد میکردند گفت مادر ایشان هم شد گفتند که درین شب او را دو سه خورد گفت فریاد بکنید یا در ایشان را چون فریاد کردند در حال از کوه بیامد بران بچگان خود ایستاد **ایضاً** آورده اند که شیخ را پانصد قوال بود که هر روز بر قصد سماع میرفت روزی ظالمان زمانه جمع شدند شیخ رکن الدین قریشی را در پیش کردند تا با او مباحثه بکنیم چون شیخ در رسید هر دو با هم مرحبا کردند و شیخ در رقص شد قوالان را فرمود که چشتی قرار نمی یابد قوال سرود نواختند چون بجانب شیخ رکن الدین رسید از دانش بگرفت و بنشاندش باز بر عقب شد بگذا تا شش کرت او را منع کرد چون بکرت هفتم بر قص شد شیخ رکن الدین بدان شد و جمله عالمان متابعت او کردند بعد از ساعتی پرسیدند که یا شیخ چرا ما را کردی گفت من با او چند سخن در باطن کردم که شما را بدان اطلاع نشد اما در بین شش کرت که میگرفتم در هر کرت بآسمان می برآمد و در کرت هفتم بجای رسید که مرا در آن مجال نبود **آورده اند** که چون مفتاح الخزان تصنیف میکرد یک مسئله بر مصنف

حاشیه: شیخ علاء الدین قدس سره

دشوار آمد مرید خود را فرمود تا فلان وظیفه در کناره دریا جوان کند خضر علیه الصلوة والسلام بنماید
و مشکل را حل بکند مرید همچنان کرد خضر علیه السلام را دید گفت یا نبی الله بار دیگر کجا باشی گفت در مجلس شیخ
نظام الدین خواهی یافت آورده اند که بار دیگر مسئله مشکل افتاد همان مرید مجلس شیخ نظام الدین رح کرد چون
پرسید دید که شیخ برقص بود و مهتر خضر علیه السلام موضع رقص او را بدامن پاک میکرد مرید در شک افتاد که شیطان
باشند یا حضرت خضر علیه السلام باز گفت که شیطان بصورت پیغمبران نشود درین اندیشه بود که خضر علیه السلام
در پیش او آمد و مشکلش را بیان فرمود مرید گفت یا پیغمبر خدای این چه حالت ست گفت اگرچه
با موافق شرع میکند اما طالب مخلص ست که طلب با خلاص دارد مرید چون این شنید بیامد و
در پیش شیخ نظام الدین استاد و بعد از فراغ شیخ طلب انابه کرد و در طلب شجره شد شیخ گفت که
استاد شما متشرع ست شجره مرا قبول نکند اما چون آنکس الحاح بسیار کرد کلاه و شجره بدو داد چون در پیش
استاد شد واقعه باز نمود استاد بدو قهر و غضب تمام کرد و فرمود که شجره را بدو برگشته بده مرید را بنمود
که من شرم دارم بعد ازان هر دو باهم روان شدند چون رسیدند دیدند که شیخ باز در رقص بود ایشان
در مجلس او استادند چون شیخ بطرف ایشان آمد هر دو استاد و شاگرد او را مصادمت کردند اما
رنگ روی مرید بغایتی تغیر شد شیخ گفت اگر چیزی با ما نداشته باشید والا کار شما بظاهر نیست
حضرت شیخ را گفته اند که چون بنظر تیز بکسی نگاه میکرد در حال سر تن ازین جدا میشد بعد از فراغ مریدان
پرسیدند که یا شیخ ما یان چندان تیر باران با ما نمی کردیم بر ایشان چرا اثر نکرد شیخ گفت که من چندان تیر
طریقت بر ایشان زدم اما جبه شریعت چنان پوشیده بودند که تیر طریقت در جبه شریعت اثر نمیکرد
ایشان شجره را بدو دادند شیخ گفت من چه گفته بودم اما شاگرد شما بطاقتی کرد و درین حال من مخیر نیامد اگر مرا
بیابید بکشید بمجرد همین گفتن باز در رقص شد تمام آن مجلس بیکبارگی کار زدند اما در هیچ اثر نکرد بعد از فراغ
معذرت نمودند ایشان گفتند که اینچنین کار خاصه تو باشد و کس دیگر را نشاید منافق دیگر آورده اند
که بادشاه زمانه را در هر وقت پانصد طبق تصدق می برآمد شیخ را نیز پانصد طبق می برآمد بادشاه را
غیرت بکار شد که تصدق او من برابر و مساوی نباشد آنچه از اموال و املاک بشیخ داده بود همه را
ممانعت نمود اما شیخ بعد ازان دو چندان طبق میکشید بادشاه چون دید که باین نمی ایستد مریدان
او را کار بیکار میگرفت بزور و ستم و قلعه دهلی را راست میکرد روزی مریدان این واقعه را بشیخ باز

گفتند شیخ گفت این قلعه بر بادشاه حرام ست او بمیرد و درین قلعه خران بچرند چون قلعه مهیا شد
بادشاه بطرف قلعه سوار شد مریدان گفتند که یا شیخ شما چه گفته بودید شیخ گفت دهلوی دور است
همذا چون بادشاه بدروازه رسید مریدان تعجیل کردند که یا شیخ در آمد گفت هنوز دور است آورده اند
که چون بادشاه سه بدروازه درمی آورد از بالای دروازه بقدرت الله تعالی سنگ از دیوار جدا شد
حتی که بر سر بادشاه رسید و مغز او برآمد الحال تا این زمان هر کرا خرگم میشود در قلعه دهلوی می یابد
الهی بحرمت راز دنیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ فرید شکر گنج مسعود سلیمان چشتی قدس سره
با تو داشت در مناقب اورده اند که شیخ فرید و بهاء الدین نوکر یا هر دو در پیش شیخ شهاب الدین
سهروردی شدند سید جلال بخاری و شهباز قلندر هر دو نیز همراه بودند اما شیخ فرید را در دل خطره آمد
که شیخ را سینه نباتیی کلان ست بماند زمان چه واقعه باشد حضرت شیخ شهاب الدین دریافت اما
هر چهار را یکان مرغ بداد و گفت این را در جائی ذبح کنید که کسی نه بیند هر سه کس مرغ را گرفتند اما شیخ فرید
برگشته آورد و گفت چرا گفت هیچ جا نیست که او نمی بیند بعد ازان حضرت شهاب الدین او را فرمود که
بر مردان خدای را طلب کن که ترا ین کاری نیست و از عهده تو نخواهم برآمد شیخ فرید گفت که بارے
کسی را بنمای فرمود در پیش قطب عالم شو در طلب او شد چون بنزدیک شهر قطب عالم رسید
دید که با کودکان بازی و لعب میکند و چون بنزدش آمد دید که بر تخت نشسته است اما چنان آگاه شد
که یکی در ان میان کودکان همین شخصے بود زیرا که مراتب قطبان ست که در یک ساعت هزار کرشمه
بنمایند قطب عالم او را بدست آفتابه خود مسلط کرد شبے آتش گردن آفتابه از دناچیز شد و در جاے بلند
شمع را دید که می افروزد در حال بدان جایگاه روان شد دید که دختر صاحب جمال سرغنه قوم
کلام الله را میخواند آتش طلب کرد ممانعت فرمود گفت اگر چشم خود را کشیده بمن بدهی تش
بدهم شیخ در حال کار را برگرفت و چشم مبارک را کشیده بدو داد و آتش را روان کرد بعد از گرم کردن
آفتابه قطب عالم بیرون آمد و طهارت بکرد فرمود فرید چشم تو چه حال دارد گفت خضرم در دو میکند
گفت بکشای که باز آمد چون بکشاد آمده بود اما کژی داشت تا نشانه مردان کم نشود علی الصباح
همان دختر حله مالی زر را گرفته در پیش قطب عالم شد شیخ آن سوال را بفقر التصدق کرد و او را
بشیخ فرید تزویج کرد و از ان ارادت و ... پنه فرستاد اما ولایت را اجپال جوگی

گمراه ساخته بود و قصهٔ او آن بود که روزی بادشاه پشته در شکار شد اما در بیابان درخت گل
بنایتی مصفا دید فرمود تا او را از بیخ برکشند چون زمین را کاویدند درخت از خانه سر کشیده و چون
همان خانه را خراب کردند دیدند که جوگی در آن خانه نشسته است و بیخ آن درخت در کاسهٔ او
بادشاه بدو معتقد شد جوگی چون برآمد علم تمامی را بیان کرد تمام ولایت را گمراه ساخت چون
حضرت شیخ فرید در آن نواحی رسید گوشه را بجوگی قرار داد و در آن زمان تمام نظر مردمان بدان
جوگی میگشت آورده اند که شخصی را از آن محله ماده گاو شیر دار نمی ایستاد در پیش شیخ رفت
ای گوشه نشین دعا کن تا ماده گاو من شیر دهد شیخ دعا کرد همچنان شد همانا تا اهل آن محله بدو
رجوع کردند چون شهرت یافت سخن را بپادشاه رسانیدند بادشاه شیخ را دعوت نمود فرمود علیه
الرحمة حاضر شد و گفت که اینچنین مسلمانان را شاید که دین محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم را تبدیل
دهد بادشاه گفت که جوگی چنان و چنین کرامت دارد اگر شما بدو برابری کنید از وی برگردیم
شیخ فرمود خدا آسان خواهد کرد چون در رسید شیخ را گفت تو که باشی شیخ فرمود صاحب این
ولایت منم جوگی گفت که مرا با شما کار مسئله و حجت نیست بلکه کار بکرامت ست جوگی بر مصلای
خود نشست و در هوا شد شیخ رو و کفش مبارک خود را بالا انداخت جوگی چنان رفته بود که دیده نمیشد
و آن کفش او را بر سر زده باز آورد بعد از آن شیخ فرید بالا پریدگی نیز در عقب او بالا رفت بعد از
ساعتی جوگی فرود آمد بعده شیخ فرود آمد جوگی در اقدام شیخ افتاد و توبه کشید و مسلمان شد
گفتند چرا گفت مرا برکت عمل بود تا این آسمان رفتم و بالا راه ندادند اما او را برکت عمل و ایمان بود از من در گذشت
و در کنگرهٔ بهشت رسید تمام عالم مسلمان شدند و فتح الحال قدم بخجا آسوده است و او را از بنجا شکر گنج
گویند که روزی بارهای شکر از دهلی میگذشت گفت چیست یکی از ان میان گفت خاک ست
فرمود خواهد شد بعد از مدتی چون دیدند همه خاک بود باز بران راه آوردند گفت شیخنا شکر ست گفت
خواهد شد باز شکر شدند و آورده اند که روزی بر مقبره نشسته بود و مریدی خود را دفن میکرد چون دفن
کردند رنگ و رویش متغیر شد باز برجای شد گفتند یا شیخ چه حال بود گفت گنهگار بود عذابش
میکردند من شفاعت استادم هنوز سخن تمام نکرده بودم که قطب عالم در رسید و او هنوز در کلام
بود که شیخ معین الدین در رسید و او هنوز در کلام بود که آواز نعلین شیخ عثمان هارونی پیدا شد ها

بر ملائکه آواز کرد که بنظر کیوانه خواهید سوخت والا بگریزید یاران گفتند یا شیخ اگر بدو می بخشید فرمود تا حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم همه حاضر نشیدند الهی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ قطب الاقطاب قطب الدین بختیار اوشی چشتی قدس سره که با تو داشت در مناقب او آورده اند که روزی شیخ فرید شکر گنج در وقت بامداد بعد از نماز فجر در خواب رفت دران میان احتلام شد شیخ فرید متحیر شد قطب عالم آستین را در پیش او داشت شیخ فرید دران میان در آمد و لایتی را دید که جایها لطیف و حوضهای گوناگون ست شیخ فرید دران غسل کرد باز از ان آستین برآمد و فرض بامداد بجای آورد و بگذاشت مناقب هر یکی چنین ان ست که در تحریر نیاید اما بعضی را که بیاد داشته باشم بگویم الهی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ معین الدین حسن سنجری چشتی قدس سره که با تو داشت مناقب او آورده اند که روزی مهنده را مندوه ان میسوختند تمامه سوخت اما یک دست او بهیچ وجه نمی سوخت مردم نیک متحیر شدند ناگاه از جانب قبر شیخ آواز برآمد که این دست را بزنار و یک من در دفن مگذارید زیرا که روزی من در وجد بودم دست را بالا کردم او نیز از برای موافقت بطعنهٔ دست را بالا کرده بود ازان بسوزد و مناقب شیخ اگر تمامه نویسیم درین مختصر نگنجد الهی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ عثمان هارونی قدس سره که با تو داشت الهی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ حاجی شریف زندنی قدس سره که با تو داشت الهی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ خواجه قطب الدین مودود چشتی قدس سره که با تو داشت الهی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ ناصر الدین ابو یوسف چشتی قدس سره که با تو داشت الهی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین خواجه قدوة الدین ابو محمد چشتی قدس سره که با تو داشت الهی بحرمت راز و نیاز خواجه ابو اسحاق شامی چشتی قدس سره که با تو داشت الهی بحرمت راز و نیاز خواجه ناصر الدین چشتی قدس سره که با تو داشت الهی بحرمت راز و نیاز خواجه ممشاد علو دینوری چشتی قدس سره که با تو داشت و بدانکه سلسلهٔ چشتیه از خواجه ممشاد ارتفاع یافته است الهی بحرمت راز و نیاز خواجه ابو سعید بصری قدس سره که با تو داشت الهی بحرمت راز و نیاز خواجه ابو حنیفه عشقی قدس سره که با تو داشت الهی بحرمت راز و نیاز خواجه ابراهیم بن ادهم قدس سره که با تو داشت الهی بحرمت راز و نیاز خواجه فضیل بن عیاض قدس سره که با تو داشت الهی بحرمت راز و نیاز خواجه عبد الواحد بن زید قدس سره که با تو داشت

الٰہی بحرمت رازو نیاز خواجہ امام حسن بصری رضی اللہ عنہ کہ با تو داشت و بدانکہ امام حسن بصری
سپیز خنقہ را مہمانی بود روزی در کنار مہمانی بود تشنہ شد آفتابہ حضرت رسالت پناہ صلے اللہ
وسلم پر آب برای طہارت بود از ان آب بخورد حضرت گفت کہ این آب چہ شد گفت این بخورد
حضرت فرمود حسن یعنی نیکو کرد و گفت بمقدار این آب از سن برکت ہر دو جہانی برد چون
بزرگ شد سوداگری میکرد و نام او ابو سعید بود چون حضرت حسن گفت نامش حسن کردند مروارید
میفروخت او را حسن لولوی میگفتند در سالی از کنار دریا یارہائی مروارید حاصل کرد در روم
برد و بار یک از کلانتران روم آشنائی داشت بار او را در خانہ او نہاد روزی آنکس گفت کہ بادشاہ
ما ایان را در ین روز سر بیابان ست اگر میخواہید شما نیز با با بروید امام رفت در بیابان خیمہ دید نیا یتی
کلان استادہ اول چہار ہزار کنیزکان صاحب جمال ہر یکے با طبقہای مروارید در دست ازان برگشتند
و روان شدند بعد ازان چہار ہزار سفید ریشان ازان گشت کردند و روان شدند بعد ازان دو ہزار
طبیبان و دبیران از ان خیمہ گشتند و روان شدند بعد ازان دوازدہ ہزار لشکر از ان خیمہ گشتند و روان شدند
بعد ازان بادشاہ با دوازدہ کس خواتین در ان خیمہ در آمد و آن خان کہ آشنای او بود او را نیز در آورد
بادشاہ گفت ای فرزند اگر بہ کنیزان و زر و خزائن نجات می یافتی میدادم چنانکہ دیدی اگر بروباری
سفید ریشان نجات می یافتی آورده بودم اگر بطبیبان نجات می یافتی آورده بودم و اگر بجنگ و حرب
نجات می یافتی میکردم و اگر بزاری ما و خواتین نجات می یافتی آمده ام اما کار خدا ایست کہ ازین ہیچ چیز قبول
ندارد بعد از برامدن امام ازان کس سوال کرد کہ آنچہ کار ست گفت بادشاہ را بسیر وفات یافتہ است و ہر سال
ہمچنان میکنند اما ہم ازان جائی روان شد گفت کہ بارہا مرا بر صنعای خدای تصدق کن کہ آنچنین خدای قادر کہ ازین
چیزہائی ہیچ قبول ندارد چگونہ طلب او ترک دہم طالب نیائی فانی باشم و از انجا کہ رجوع کرد بعد از طواف
و طلب علم شد تا امام زمانہ گشت اما چون اصحاب کم شدند و ہر روز رحلت مینمودند مگر مرتضی علی رضی اللہ عنہ
ماندہ بود امام حسن با تفاق صحابہ در پیش مرتضی علی کرم اللہ وجہہ شد و بیعت کردن خواست و گفت
کہ حضرت رسول فرموده است اصحابی کالنجوم بایہم اقتدیتم اہتدیتم آنچہ تو از حضرت
آموختہ باین فقیر تعلیم کن مرتضی فرمود کہ روزی در خدمت رسول اللہ نشستہ بودم حضرت
فرمود چشمان مرا ببند کہ چگونہ میپوشم چشم بپوشید و گفت لا الہ الا اللہ باز فرمود کہ چشمان بپوش

چنان چون دیگری گفتم حضرت رسالت پناه فرمود دریافتی مرتضی علی کرم الله وجهه همان روش
همه از ذکر او فکر بود همه تعلیم کرد تا این زمان همان روش در میان صوفیان رواست و او را
[illegible] بدیع بود همه مانند او گشته بودند از آن میان بدو کس اجازت داد یکی بعبد الواحد بن
[illegible] بیت عجمی زنجانی از بیت عجمی ایجاد شد و بیخ نهاده از عبد الواحد بن زید و از میان
[illegible] بغربیده بود و اصل نام بن حارث و قصه او در فصل ایمان مذکور کردم باز آورد اینجا
[illegible] اند که روزی زنی سر برهنه پیش امام گفتش ای زن سر بپوش آن زن از خود بیخبر
[illegible] گفت ای امام من از محبت آدمی چنان مستهتر معقل بودم که سر پوشیدن را فراموش کرده بودم
[illegible] محبت خدائی مسکینی چگونه بر هنگی سر مرا دیدی امام واقعه باز پرسید گفت شوهری دارم که
[illegible] محبت کشی او کرده ام اما چنان بمحبت او آشفته ام که از محبت او خبر ندارم و لیکن در بین ایام
[illegible] که زن دیگر بگیرد هر چند مسکینم این محبت او را نمیتوانم صبر کرد امام فریاد برآورد که این قصه
[illegible] میگیرد و او در کلام مجید خود فرموده است ان الله لا یغفر ان یشرک به و یغفر ما دون ذلک لمن یشاء

الهی بحرمت راز و نیاز امیر المومنین علی مرتضی کرم الله وجهه که با تو داشت **الهی بحرمت**
راز و نیاز سرور کائنات خلاصه موجودات شفیع روز جزا محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم که با تو داشت
الهی بحرمت ذات مقدس و مطهر خویش که مرادات و مشروعات این بیچاره برآورده خیر گردانی
[illegible] و کان لک خویدم فقراء ک فلان **شجره دیگر از سلسله سهروردیه** که تعلق به ابو النجیب
سهروردی دارد که حضرت شیخنا از و اذن داشت و از و باین فقیر ملا در و نیره تنگنهاری رسید
الهی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام و المسلمین شیخ علی ترزنی که با تو داشت **بدان الفیر زند**
که ارواح جسمی ست لطیفه که تعلق دارد ببدن انسانی تعلق تصرف و تدبیر ارواح غیر نفس است
و نفس غیر ارواح زیرا که در هنگام خواب بیرون میرود و نفس بر جای میباشد بقوله علیه الصلوة و السلام
النوم اخ الموت و در **حدیث دیگر در مشارق آورده است** که ان الله یقبض ارواحکم حیث یشاء
و هو علیکم حیث یشاء یعنی قبض میکند در خواب و باز میگرداند در بیداری چنانکه روزی این فقیر حضرت
شیخ پرسید که مردمان چه میگویند که ارواح صورت ندارد حضرت شیخ فرمود که محض غلط میگویند در اکثر
جایها مسطور ست اما چون در رحم منزل مشیم همان را یاد میدارم که ارواح ما را بمنزله مودچه پر دار بود

ومصنف این رساله نیز نشانه گفته بود بماد خود بتصدیق نکرد که لابل دران ایام من دختر بودم پس فقیر
نیز ازان مقام خبر دارد و برادر فقیر ازان احوال خبر دارد که گفت چون من از رحم فرود آمدم مرا در فلان
چیز نهاده بودند **الهی بحرمت** راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ سالار ابدهلا عطاء الله رحمة الله
رومی قدس سره که با تو داشت **الهی بحرمت** راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ قطب الدین مهاجری
قدس سره که با تو داشت **الهی بحرمت** راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ نظام الدین مهاجری
قدس سره که با تو داشت **الهی بحرمت** راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ محی الدین مجولی قدس سره
که با تو داشت **الهی بحرمت** راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ سید جلال الحسن البخاری قدس
سره که با تو داشت و پسر سید جلال بخاری اول ست که این جهانیان گویند **الهی بحرمت** راز و نیاز
شیخ رکن الدین قدس سره که با تو داشت **نقل ست** که شیخ پانزده ماه در رحم مادر بود بعد از ولادت
جداد شیخ بهاؤ الدین زکریا از در گوش پرسید که این مقدار چرا در رحم دیر ماندی گفت در هر ماه دو سپاره
از کلام الله یاد میکردم ازان دیر ماندم و او از بدر خود اذان آورده بود **الهی بحرمت** راز و نیاز شیخ الاسلام
والمسلمین شیخ صدر الدین عارف قدس سره که با تو داشت و او نیز اذان از پدر خود آورده بود **الهی**
بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ بهاؤ الدین زکریا قرشی قدس سره که با تو داشت
و زکریا نام پدر او بود **منقول ست** که شیخ را حضرت شهاب الدین دعا کرده بود که هر که ترا به بیند بعد از تو
جنازهٔ ترا به بیند و هر که بعد از جنازهٔ تو منارهٔ ترا به بیند یعنی گنبد تا او را بدوزخ کاری نباشد چون
این سخن بشیخ فرید شکر گنج رسید در خاطر گذرانید که مرا شیخ قطب عالم هیچ دعا نکرد و قطب عالم در یافت
در حق او دعا کرد که هر که مرید تو شود و مرید مرید تو تا روز قیامت هر که درین سلسلهٔ تو اقتدا کند او را از
آتش دوزخ خلاصی باشد شیخ رکن الدین آورده است که در شب حق تعالی را در خواب دیدم سبحانه
بنمود و گفت هر که سه کرت این را تکرار کند او را بخشیدم از برکت این سه یعنی شیخ رکن الدین شیخ
صدر الدین و شیخ بهاؤ الدین باید که این سه کرت تکرار کند **الهی بحرمت** راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین
شیخ شهاب الدین سهروردی قدس سره که با تو داشت **منقول ست** که معراج حضرت
شیخ سی سال بود اما چون برگشته آمد جای خواب هنوز گرم بود و این را طلسمات الهی گویند که بعضی کیمیا
می باشد و بر بعضی چند سال شیخ شهاب الدین مریدی بود کوزن هر روز در حجرهٔ او تقاضا می نمود

که از من طلسمات الٰہی را دید یدم روز جمعه در مسجد دمشق که از معاویه مصیا نموده است در سید و در
زیر آن مسجد جوی آب میرفت در حال جامه کشید بعد ازان در آب در آمد چون سر بالا کرد در ولایتے
بیرون شد که نام آن ولایت نمی شناخت همچنان برهنه بر سر آب نشسته بود ناگاه مایه در دیش نیک
صفدر بدو پیش آمد گفت چه شخصے واقعه باز نمود او را بخانه برد بعد ازان دختر بدو نکاح کرد فرزندان چند
ازو تولد شدند بعد ازان روزی نیز برای غسل در ان جا بگاه جامه کشید چون در آب در آمد سر بالا
کرد دید که باز در همان مسجد بیرون شد و جامهائی او همچنان نهاده بود مردمان هنوز مسجد جامه نشاه
مؤذن بامه پوشیده در مسجد میخیر شده نشسته بعد از آمدن شیخ مسجد چون نماز دا گردند شیخ بدو تسلیم کرد
که تحیر مباش میخواستی دیدی آن مقام را بدو معاینه کرد توشه گرفته روان شد بعد از سه ماه در انجا
رسید زن و فرزندان خود را بیاورد آلهی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ ضیاء الدین
ابو نجیب عبد القادر سهروردی قدس سره که با تو داشت آلهی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین
وجیه الدین ابو عمر سهروردی قدس سره که با تو داشت آلهی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام المسلمین
شیخ محمد بن عبد الله معروف بعبودیه سهروردی قدس سره که با تو داشت آلهی بحرمت راز و نیاز
شیخ الاسلام والمسلمین شیخ احمد اسود و علو دینوری قدس سره که با تو داشت آلهی بحرمت راز و نیاز
شیخ الاسلام والمسلمین ممشاد علو دینوری قدس سره که با تو داشت آلهی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام
والمسلمین شیخ جنید بغدادی قدس سره که با تو داشت - در وقائع البدعت
شیخ الاسلام لهانوری آورده است که انچه بعضے صوفیان گویند که شیخ
جنید رقص میکرد و سماع میکرد راست ست اما در آخر عمر تائب شده و توبه کرد و آورده
اند که شیخ خواهرزاده حضرت سری سقطی بود و در پنج سالگی نماز میگذارد اما سر را نزدیک
نهاد روزی سری سقطش گفتش که اے پسر سر را دور تر نهاید نهاد گفت آری روایت همچنانست
اما سر من از مکه الله میگذرد و ازان تر دیک میے نهم روزی بهمراه سری سقطی بطواف کعبة الله میرفت
در مسجد حرام چهار صد اولیاء الله را یافتند که همگی در بیان شکر بودند چون سری سقطی را دیدند مفرح شدند
که از و جواب احسن بشنویم سری سقطی اشارت بجنید کرد که از و پرسید شیخ جنید گفت شکر گفتار و بانی نیست
بلکه شکر ان بود که چون نعمت منعم را صرف خود کردی پیش قوت آنرا در عبادت او صرف کن باز نعمت

دیگر طلب تا شکر بجای آورده باشی هلکی پسندیدند روزی در بازار میگذشت کودکان او را سنگ
و کلوخ میزدند گفت سنگ نزنید که پای من می شکند و از شکستگی پای نمیترسم بلکه از عبادت محروم
نام الٰہی بحرمت راز دینیاز شیخ الاسلام والمسلمین سری سقطی قدس سره که با تو داشت الٰہی بحرمت
راز دینیاز شیخ معروف کرخی قدس سره که با تو داشت منقول ست که روزی سر برآورده نشسته
بود سر برآورد و تبسم کرد باز برافتیه شد باز سر برآورد و گریه شد مریدان پرسیدند که چه حال ست گفت هر زمان
چهار هزار مردان غیب میباشند و غیب آنرا گویند که هیچ ذره از شریعت در افعال و در اقوال تجاوز نکرده باشند
و لیکن از مراتب خود نیز خبر نداشته باشند و نه مردان دیگر خبر داشته باشند و نزد یک خدای صاحب مراتب
باشند و در هر زمانه چهار صد ابدال میباشند و امام شافعی ابدال بود و مظفر دیار اکسی پرسید که امام
شافعی از کیان ست گفت ابدال ست و از مالک دینار پرسید که چه حال دارد گفت بعیانه و بماند
او کسی نباشد و ابدال آنرا گویند که صاحب مراتب و صاحب علم باشد که از جمله لغزیدنی خبردار باشد
و نیز قیام زمین بایشان ست که گفته اند لولا الابدال لخسفت الارض و ما فیها و در هر زمانه
چهل اوتاد میباشند و مراتب ایشان اعلی ست از مراتب که فی کل شئ انتباه دارند و در هر زمانه چهار
نقبا میباشند که بر چهار گوشه دنیا دی بر ایشان آبادان میباشند و ایشان را نقیبان حق گویند
و خاصیت ایشان آنست که هر چه خواهند شود اگر آفتاب را در شب باز آرند برگشته باز آید زیرا که
وجود ایشان از خود فانی و بحق باقی چنانکه آهن را کسی با تش گرم کند تا سرخ شود بعد ازان هر چه
با تش میسوزد بدان آهن سوخته میشود از خشک و تر و در هر زمانه دو نفر نجیب میباشند که ایشان را
نجبا گویند و معنی نجیب در صراح بیان کرده است نجیب پوست پیراسته و پوسته را گویند چنانکه
میوه چهار مغز است گویا که پوست اول ایشان شریعت ست و پوست دوم منزلت طریقت و مغز نمنزله
حقیقت پس معلوم باد که تا کسی بشریعت آراسته نباشد بحقیقت نرسد زیرا که ابتدا و انتها هر چیز شریعت
ست که متابعت حضرت رسالت پناه ست چنانکه اول پوست پیدا شود و بعده مغز و ایضا
نجیب گرامی شده را گویند و نجبا جماعه و انتخاب برگزیدن را گویند و معنی نقیب نیز بیان فرموده
نقیب مستور مردم در نیکی افعال و اقوال دو اننده و مهتر قوم و نقبا جماعه و ایضا نقیب بمعنی
را گویند که محمود صفات باشد چنانکه سگ که بر در صاحب خفته باشد و مردم را بانگ کردن آزارد

او را نیز نقیب گویند و مرد روی بنده را گویند و مرد نیک و انا و نگاه نگذارد با کسی و نقیب در شهر گشتن را گویند و اوتاد میخ را گویند و ایضا کسی را که ذکر خود را همیشه از دست خود ندهد و ابدال دیگر گروه را گویند قوله تعالی من الخوف امنا یعنی از خوف بسوی امن برآمد و ایضا الا بدال قوم من الصلحین لا یخلو الله تعالی منهم اذا مات واحد بدل الله تعالی مکانه باخر یعنی چون یکی بمیرد بر جای او دیگر را می نشاند و در هر زمانه یک نفر قطب میباشد و قطب آنرا گویند که جمله ذرات دنیا دی را چون خردله بکف دانا باشد و در هر زمانه یک نفر غوث میباشد که از احوال این جمله خبر دارد و ایشان از مراتب و احوال او خبر ندارند و غوث فریاد رس را گویند هر گاه که مراتب قطب نقصان یابد غوث از حق تعالی میخواهد و نزدیک بعضی محققان پیری و پیشوائی را نشاید مگر قطب پس شیخ فرمود که هر گاه که یکی از ایشان بمیرد بجای او دیگری می نشاند چنانکه غوث بمیرد بر جای او قطب را می نشاند و چون قطب بمیرد بجای او نجیب را می نشاند و چون یکی از نجبا بمیرد بر جای او نقیب را می نشاند و چون یکی از نقبا بمیرد بجای او اوتاد را می نشاند و چون اوتاد بمیرد بر جای او ابدال را می نشاند و چون یکی از ابدال بمیرد بر جای او یکی از مردان غیب را می نشاند و علی هذا القیاس مراتب همچنان از یکی بدیگری میرسد یعنی چون غوث بمیرد بر جای او قطب را نشاند پس جای قطب خالی ماند بعد از آن یکی از نجبا را بجای قطب می برد پس نجیب یک کس کم میشود یکی از نقبا را بجای غیب میبرد پس نجیب یک کس کم میشود یکی از اوتاد را بجای نقیب میبرد یعنی بمراتب ایشان میرسد پس اوتاد از چهل یک کم میشود یکی از ابدال را بمراتب اوتاد میرساند پس ابدال یک کم میشود و از چهار هزار یکی از مردان غیب را بمراتب او میرساند پس مردان از چهار هزار یک کم میشود یکی از عامه خلق را بمراتب او میرساند درین زمان یکی از مردان غیب را بمراتب ابدال بردور خاطر داشتم که مگر مرا بجای او خواهد برد اما بنده وی زنار دار را از نار بریده و بمراتب او رسانده تر میدیدم که مبادا آن زنار را در گردن من اندازد از آن در گریه شدم بدان ای فرزند که شیخ از نجیبان بود و عادت درویشان ست که خود را از هر چیز فرود تر می بینند و در خوف میباشند از اینچنان گفت دران میان یکی از مریدان سوال کرد که قطب در کجا وفات یافت که این اولیا رند کورین بمراتب یکدیگر رسیدند گفت قطب در روم بود بنده در گجرات بود و من در دکن بودم گفت میان روم و گجرات چه مقدار مسافت باشد گفت سیصد

مرید سوال کرد که یا شیخ از اطراف عالم چون خبرداری ازین مسئله نیز جواب بده که مرد تام و نیم مرد و ناقص کیانند گفت فردا بیا چون آمد شیخ رحلت نموده بود او متحیر شد اما بر قبرش رفت و فریاد کرد که ای خواجه آواز بکشید باز گفت ای پسر خواجگی شایان کسی ست که زوال ندارد گفت جواب دیگی میخواهم گفت دیروز گفتم که هنوز متحیر بودم اما امروز از حیرت خلاص شدم مرد تام منم که ایمان را بسلامت آوردم و نیم مرد تویی که ایمان تو در خطرست و مرد ناقص کسی ست که از هیچ بلاهای قیامت نگذشته و لاف میزند چنانکه ابو بکر صدیق رضی الله عنه میگفت من حیرانم میان کسان که از اهوال قیامت نگذشته اند و خنده و قهقهه میکنند یعنی مرد ناقص آنست که از هولها نگذشته باشد و لاف مشاهده و دیدنی و شنیدنی میزند بعضے گفته اند که مرد تام آنست که کار را بکسی اظهار نکند که فلان بکنم اما بموت خود او را موجود آرد و نیم مرد آنست که اظهار کند که میکنم و از و در وجود آید و ناقص آنست که اظهار کند که میکنم و لیکن از و در وجود نیاید و شرمنده شود که المنافق اذا وعد خلف و درین ترکیب مکرست **الهی سحر مست** راز دنیا از شیخ الاسلام و المسلمین شیخ داود طائی قدس سره که با تو داشت **آورده اند** که روزے تشنه شد در صحن شخص در آمد و طلب آب کرد کنیزک آب آورد و بخورد و گفت مذ چرا گفت بخواجه این کنیزک روزی تعلیم کتاب کرده بودم میاد که این باجر آن تعلیم بمن رسد از ثواب محرومم تا نروی درگرما سخت عراق نشسته بود و او رنش در رسید گفت چرا در سایه نمی نشینی گفت در عراق ناشالستنیها میدیدم و دعا کردم که خداوندا پائم بستان تا از جمعه و جماعت باز نمانم و این ناشالستنیها بمنم الحال نمیتوانم جنبید و بعضے گفته اند که بوقت آمدن او در مسجد خلق چنان بدر استقبال او توجه مینمود که بعضے مر بعضے را زیر پای میکردند شیخ دعا کرد الهی کثرت خلق نوعے از انواع دنیاوی ست از من کن تا بر انسیان نزدم زمن شد و دیگر آورده اند در سر خانه که میبود تا آن خانه خراب نمیشد بخانه دیگر نمیرفت و تا در سرای یک خانه میبود بسرای دیگر نمیرفت و باز راست نمیکرد گفتند چرا گفت بخدای عهد کرده ام که از من در دنیا آبادانی نماند چون وفات شد خانه آخر منش خراب شد دیگر آورده اند که روزے هارون رشید با نام یوسف مردو بنجلوت او رفتند اذن بدخول نکرد و او را شفیع آوردند او در بستان بالا کرد که بحق همان پیری که از پستان من خوردی که ایشان را اذن ده گفت بار خدایا رضای تو در رضای مادرست و الا اذن نمیدادم بعد از دخول چون بصحبت نشستند وقت بر آن

مبلغ زر بدو پیش کرد تا دل نگرفت گفت من از میراث پدر خانهٔ فروخته ام و دعا کرده ام که یارب مرگاه
این نفقهٔ حلال من صرف شود روح قبض کن هارون پرسید اند مادرش پرسید که نفقهٔ شیخ کجا باشد
گفت دو دکان فلان بقال هارون شنید از ان بقال پرسید که نفقهٔ شیخ چند مانده باشد گفت ده یا دوازده
درم مانده است و هر روز نیم دانگ میخورد خلیفه از حساب کرد که این مقدار روز عمر او باشد چون روز
آخر شد بعد از سلام بامداد پشت بقبله آورد گفت ای یاران داؤد طائی نماند که من میدانم
که دعای او مستجاب باشد چون کسی را فرستادند مادرش گفت در وقت شب نماز میگذارد در وقت
سحر بعد از دو تر سر بر زمین نهاد وقت بامداد بیدار میکردم دیدم که مرغ روحش پریده بود و او از
شاگردان امام اعظم بود رضی الله عنه **آلهی بحرمت** راز دنیا شیخ الاسلام والمسلمین شیخ حبیب
عجمی قدس سره که با تو داشت آورده اند که در اول حال رباخوار بود او را حبیب ربا خوار میگفتند
مال بسیار داشت صد دکان داشت و هر چیز که از دو میبافت از هیزم و طعام و شراب و گوشت بربا میگرفت
روزی از خانهٔ قرمندار سرگاو بیاورد بربا و از خانهٔ قرمندار دیگر هیزم بربا بیاورد و سر را در دیگ
پارچه پارچه کرده انداخت ناگاه فقیری از در در آمد و یا الله گفت مزن خود را فرمود تا از ان گوشت
بدهند زن چون سر پوش باز کرد دید که سرگاو تمام مهیا شده و پوستش بر و گسترده است زن بگریخت
حبیب پیش آمد دید که همچنان ست سر فرا یاد کرد که از خدا شرم نمیکنی چند گرفتار نفس باشی حبیب
از ان حال بطپاقت شده بجانب حسن بصری دوید چون در راه میرفت کودکان از دبگر بخندند که از
شومیت او مایان خوابهم سوخت چون توبه کشید در ان ساعت صیت و آوازهٔ او در تمام عالم پراگنده
شد که حبیب از تائبان دو اصلان ست چون از ان طرف برگشته آمد کودکان بدو نزدیک شدند
تا سایه او بر ایشان افتد و ببرکت او آمرزیده شوند و آن اموال را بتمامه بقرمنداران بخشید و در ان
خانه نیز چیزی نماند روزی زنش فرستاد که جای مزدوری کرده بیار شیخ رفت جای دید که آب سبزه
بغایتی خوش بود آنجا تمام روز بعبادت الله کرد و وقت شام بخانه آمد زنش گفت چه کردی
گفت وعده کرده است که فردا بیکجا بدهم بدینجا دو سه روز میرفت و خالی می آمد روز چهارم زنش
ایشان بدستش داد که فرزندان تو از گرسنگی مردند باید که امروز غالی نیائی باز در آنجا عبادت الله کرد
بوقت شام ایشان را از سنگریزه پر کرده از جهت انیکه دل زن آزرده نگردد چون بخانه رسید بوی

سکندر یان صبیب عجمی

طعام بشامش رسید و رنگ روی خانه بلباس دیگر دید گفت چه حال ست زنش گفت کسی را
که تو مزور شده چه مرد با مروت بوده است و نیکو کار و نیک محضر و سخی بوده است امروز شتر را با طعام
و لباس و زر بار کرده آورده و گفت که حبیب را بگو آنچه تو میکنی ترک ندهی که من مزد تو همچنان میدهم
حبیب قصه حال باز نمود و چون آن سنگریزه بگفتند همه در دو مروارید بودند و ایضاً روزی دیگر
بر سر دار بالا کشیده دید پایهای وی می بوسید گفتند چرا گفت در طلب خود رفت من در طلب او روم باشد
الهی بحق راز و نیاز شیخ الاسلام و المسلمین شیخ حسن بصری رضی الله عنه که با تو داشت آورده اند
که روزی جوانی بدکار که هیچ از نیکی از و در وجود نیامده بود و بحالت نزع رسید امام بر حاضر بود و ناطق
زبانش بسته بود ناگاه امام تبسم کرد گفتند که چه جای تبسم ست گفت این جوان بر خاطر آورد که با
پروردگار انس و جان افعال من بد و اقوال من زشت خصوصاً درین هنگام جمله اعتقاد باین دارند
که فلان بدکردار بدوزخ رفت و من نیز میدانم که جای من در دوزخ ست زیرا که دیده و دانسته
بدی میکردم اگر صفت رحیمی تو در کار نشود که گمان مردم بجای دیگر ماند مرا بجای دیگر باری هیچ از رحمت
تو کم نشود الله تعالی بمجرد خطره او را بخشید از ان تبسم کردم در ان شب چهل کس اولیاء الله او را بخواب
دیدند که آمرزیده حق شده است آورده اند که در قریب شیخ مجوسی آتش پرست بود روزی بحالت
نزع رسید امام بر و حاضر شد گفت ای شمنون چونی گفت چنانکه داند گفت چنانکه رضا اوست گفت
چونست رضای او گفت چنانکه سزای ماست شیخ گفت که ازین سخن بوی آشنائی می آید و شما چرا
بگانه میگردید گفت مرا خاصیت شما مسلمانان بگانه کرده است میگوئید که دوزخ ست و گناه میکنید
و میگوئید که بهشت ست و تصدقات نمی کنید و میگوئید که دیدار حق ست و بغیر او دوستی میکنید امام
گفت بقدر گناه عذاب کرده شویم و ببرکت ایمان بگذریم شمنون گفت من نیز هفتاد سال عبادت
آتش کرده ام مرا خواهد سوخت امام آتش طلب کرد دست در آتش زد هیچ نسوخت گفت تو نیز اندا
قبول نکرد گفت من عبادت الله کرده ام از آتش نمیترسم و تو عبادت آتش کرده از دو میترسی شمنون
گفت ایمان آرم بسه شرائط اگر ضامن شوی اول تا بودن عذاب قبر و نجات از دوزخ دوم رسیدن
به بهشت سوم دیدار باری تعالی امام فرمود قبول کردم گفت نوشته بمن بده تا با خود در گور برم همچنان
کرد شمنون مسلمان شد چون مرد بعد از دفن کردن امام بخانه تی دلگیر شد از در جد بیرون آمد که بدکار

سه کلمه بیاض است بقدر یک کلمه

کرده ام بدرگاه لم یزل ضمانیت نوشته فرستادم از کثرت خجلت دانه وه در خواب رفت دیدکه شمنون
جامهای پوشیده در بهشت امام متحیر آمد و گفت ای شمنون چونی گفت چنانکه می بینی فرمود خدایتعالی
با تو چه کرد گفت از برکت ایمان و ضمانیت شما عذاب قبر نکرد و از دوزخ خلاص شدم و بجنت رسیدم
وعده دیدار کرد و تو الحال از ضمانیت خلاص شدی نوشته خود را بگیر امام چون بیدار شد نوشته را
در دست خود یافت و بطرف دیگران نوشته بود بطریق مذکور که نجاك الله کما نجیتنی من الهول العظیم

الهی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین امیر المومنین مرتضی علی ابن ابی طالب کرم الله
وجهه که با تو داشت و در این شجره صوفیان را همه شیخ مذبوسید **الهی بحرمت** راز و نیاز خواجه کائنات
و خلاصه موجودات زبده ممکنات شفیع روز جزا محمد مصطفی احمد مجتبی صلی الله علیه وسلم که با تو داشت

الهی بحرمت ذات مقدس و مطهر خویش که مراوات و مشروعات این بیچاره برآورده خیر گردانی
بمنک و کمال کرمک **شجرهٔ سوم** از سلسلهٔ کبرویه از آغاز بعثت و بیان رسول الله کنتم تا آخر
نهایت قال علیه السلام کنت نبیا و آدم بین الماء والطین **بدان الیقین** زندکه او قبل ولادت و بعد از ولادت همیشه
پیغمبر بود چنانکه سنگ و درخت بدو سلام میکرد از ایام طفولیت باز آورده اند که اول سلام بدو درخت
باز نخان کرده بود از ان خوردن باز نخان ثواب ست اما جبرئیل در چهل سالگی بر وی نازل شد و پیش از
چهل سالگی همیشه زند پوشیده در کوه حرا در ون غار میبود که یا ایها المدثر در شان او ست روزے
جبرئیل بصورت آدمی در ان غار بر در آمد و گفت اقرأ باسم ربك الذی خلق خلق الانسان من علق
بمجرد گفتن این آیت لوح قلب او چون لوح محفوظ چون ذره از فضائل او بود همه کلام الله از اول
تا آخر بیادش شد و بعد از ان هر حادثه آیت را فرود می آورد و ندانچه حضرت رسالت پناه بیکبارت
از جبرئیل می شنود هرگز او را فراموش نمیکرد لقوله تعالی سنقرئك فلا تنسی در شان اوست و انچه در کتب
مسطور ست که قرآن در لیلة القدر نازل شد آن از لوح محفوظ بآسمان دنیا نازل شد و فرشتگان او را
بر گ درختان یاقوت نوشته دان قبل از ایجاد آدم علیه السلام بود جبرئیل از و غائب شد حضرت
رسالت پناه فرمود که این چه باشد که بیاد من شد میباد اکه مگر من شاعر گشتم ازان اندوه خواست تا خود را
از کوه اندازد شیطان آواز کشید که ای محمد از تو نشاید که شاعر گردی موت تو به که شاعر ے تو
حضرت چون نزدیک بکوه رسید جبرئیل را دید در هوا بصورت استر که پاے راست را بر پاے چپ

نهاده می گفت که یا محمد رسول الله انت رسول الله وانا جبرئیل وهذا عدوک الکذاب ایاک ان تلتفت الیه واین فریاد کننده دشمن تو است باو از او فریفته مشو بعد ازان حضرت رسالت پناه بطرف خانهٔ خود آمد نبی خدیجه کبری رضی الله عنها منتظر وحی او بود چون این بشنید گفت صدقت که پیغمبری تو هیچ شک نباشد ایمان پیش ازین داشته بودیم نبی گفت باش تا تو قبل از بعثم تو قبل ام خدیجه بود عالم دانا بود که هر سه کتاب مسبوقین را در حفظ داشت خدیجه چون قصهٔ حال بدو گفت تو قبل گفت اندوهگین مشو که در پیغامبری او شک نباشد اما چون او بگوید که جبرئیل آمد و ازان حال تو سر خود را برنه کن اگر جبرئیل باشد شرم کند و بیرون رود و اگر شیطان باشد بیرون نرود نبی چون بخانه رسید مقنع جبرئیل اندر زن خانه در آمد حضرت گفت باز آمد گفت در دولت یا بیرون گفت اندرون ست نبی سر را برهنه کرد و مقنع جبرئیل بشتاب از خانه بیرون شد گفت چه شد گفت بیرون شد چون سر بپوشید باز در آمد خدیجه گفت آهنا که تو پیغمبر گشته بمن قبل خبران گفته بود بعد ازان چون خدیجه ایمان آورد در آن ساعت هفتاد هزار سرداران قوم جن آمدند و ایمان آوردند بعد ازان مرتضی علی کودک بود و اکثر اوقات در خانهٔ حضرت رسول الله میبود روزی چون بخانه او میرسید وقت ضحی بود که حضرت با خدیجه سرود نماز ضحی میگذاردند بعد از سلام حضرت مرتضی سوال کرد که این چه امرست حضرت گفت یا علی من پیغمبر گشتم گفت چند سال ست که ما ایزان چشم به نبوت تو داشتیم راست باشد گفت ایمان بیار گفت باش تا مادر و پدر را بپرسم پدر و اتی گویند که مادر را پرسیدا اصح آنست که چهار قدم بجانب طاغه برداشت باز تفکر کرد که محمد علیه السلام هرگز دروغگوی نبود برگشته ایمان آورد و آنست که او را در چهارم جاذکر میکنند و مرتبهٔ او سه مراتب از دیگران کم شد روز سوم ابی طالب از مادرش سوال کرد و او مرتضی نیز فاطمه نام داشت و بعد از مرتضی او ایمان آورده بود او ما به ابی طالب نمی گفت از ترس که مرتضی علی کجا باشد گفت ندانم مادر در خانهٔ محمد بوده باشد چون ابی طالب رسید وقت ضحی بود باز رسول الله در نماز بود بعد از سلام پرسید که ای جگر گوشه این چه امرست گفت یا عما من رسول گشتم گفت راست باشد چند سال شد که منتظر وحی تو بودیم اما چرا اظهار نمیکنی گفت از فتنه و غوغای قریش میترسم گفت از مرگ مترسید که چه گفت پس ایمان آن گفت انقدت النار علی العار یعنی از جهت ننگ کافری آتش را قبول دارم لیکن از جهت تو شمشیر زنم بعد ازان بمرتضی گفت که چه میکنی گفت پاسبانی میکنم تا کافران نیایند گفت از مرگ ابو طالب مگر شنیدی که از قریش

می‌کنی ابوطالب به پیغمبری او را گفت من او را وده ام تو نیز او را گفت اخذت النار علی العار و لیکن خشیر از برای شما خواسم زد و بعد ازان چون رسم عرب است که در امین فرح و شادی آواز بلند میکنند ابوطالب آواز شنید مردمان گفتند که در قبیل عبد المطلب چه آواز شادیست خبر یافتند که محمد صلعم به پیغمبری مبعوث شد ابوجهل و پدرش و سائر قریش لشکر کشی کردند اما حضرت را نه در بودند هر چند بر و استادند و هر همه بنمرده شیران بودند که هیچ کس بصدمت ایشان نمی‌استاد آورده اند که ابوبکر صدیق را در ایام جاهلیت چنان عادت بود که هرگز از زبان او دروغ نمی‌آمد و تمام عرب بر سخن او استواری داشتند صدیق دران زمان کفار را نصیحت داد که ای بدبختان پیش ازین که یک حمزه بود بیخ کفر بر میکند الحال نه شیران غران استاده اند بیخ قریش را خواهند کند غرض انیکه من در پیش او روم اگر او پیغمبر بود خواهم شناخت قریش مقبول داشتند قول او را چون ابوبکر صدیق بجانب رسول الله می‌آمد در تنگنائی با حضرت رسالت پناه پیش آمد حضرت فرمود انا رسول الله گفت صدقت صدقت صدقت و ایمان آورد تمام لشکر کفار برهم زدند بعضے مسلمان شدند و بعضے در دشمنی ماندند بعد ازان لشکر امیر المومنین عثمان بن عفان و زبیر بن عبد الله شهرود و طفیل نابالغ در سفر بسود اگری رفته بودند چون ازین سفر باز آمدند اموال تجارتی چون اسپ و شتر و اشتر و غیر ذلک من نعیم الدنیا هر یک بمقدار کاروانی تحصیل کرده می‌آوردند ابوبکر صدیق بقدوم ایشان بیشتر شد گفت مژده شما را که محمد علیه السلام به پیغمبری مبعوث شد هر دو برادران سود آوردند و اشتر را بخوابانیدند و از پشت اشتر جستند بفرح و شادی آواز بلند کشیدند اما امیر المومنین عثمان فرمود که این اموال من همه تعلق بفقرا دارد در حال فقیران آن اموال را غنیمت کردند و در پیش حضرت رسالت پناه ایمان آوردند ازین وقت تا سه صد و سیزده کس اصحاب پیدا شدند اما در زمین جایگاه کاوبیدند نماز در آبی میکردند از بهت انیکه کافران بر ایشان مگر نکنند زیرا که چون ایشان نماز می‌استادند از خود خبر نمی‌بودند پس درین هنگام اکثر کافران بر ایشان دغل میکردند تا بتوانستند دغل ها گفته اند که سه چیز از سه کس هرگز نمیرد اول مکر از کافران دوم ظلم از سپاهی سوم جهل از افغانان و حضرت نماز بجانب بیت المقدس میکردند و در کعبه الله کافران بتان نهاده بودند روزی ابوجهل در پیش امیر المومنین عمر شد گفت یا عمر از غم و اندوه محمد بر خاطرم چنان بار نشسته است که شرح نمیتوان کردن بغیر از شما پهلوان معتقد در روی زمین نمی‌بینم اگر کار محمد نفوذ نیابد خاک دهان او بیاری صد اشتر سرخ و یک دختر خود بدهم دختر او صاحب جمال بود

امیر المومنین عمر قبول کرد ابو جهل او را شراب خوانید و مستش کرد و گفت بیا سوگند بتان خور تا عزا
نخواهی کرد چون در پیش بتان شدند جمله بتان گفتند لا اله الا الله محمد رسول الله ابو جهل در سر آمیز
افتاد که این سخن را در پیش کس مگوی روز دوم تیز شراب خوانید اما بتان همچنان بگریه سگفتند که اگر تمام
ریسمان یک سر موی او نقصان ندهد یکذار روز سوم چون شراب خوانید درست شد سوگند بلات و عزی
یاد کرد و از انجا شمشیر آهیخت و علم کرده روان شد که در دین همان کله محمد را خواهم آورد در راه فرشته دید
اما دو فرشتگان بصورت گوساله شدند و بصورت آدمی همان گوسالها سگیر فتند و نمیتوانستند
چون امیر المومنین عمر رسید گفتند یا امیر اگر گوساله را گرفته بدهی کرامت کرده باشی امیر در عقب ایشان
دویدن گرفت حتی که نهایتی ماند شد و قوتش از دست رفت بعد ازان یکی ازان گوساله گفتند تو یا عمر
تو ما را گرفته نمی توانی و او را که معصوم خدست چگونه خواهی رسانید ازین سخن دل ماند شد اما از همت
همان عهد ابو جهل آهسته آهسته میرفت از پیش دو جوانان رسیدند و غرضش پرسیدند که عزم کجا داری
واقعه باز نمود گفتندش ازین عزم برگرد که او معصوم بعصمت الله است و دین او در تمام عالم آینده
شده و در خواهر تو نیز مسلمان شدند گفت مسلمان نباشند گفتندش شما بدست خود مرغ بکشید ایشان
بدان دخل نکنند مسلمان شدند والا کافر باشند امیر چون بخانه رسید مر غرا بشمشیر زد و بخواهر داد که این
را برای خود و مهیا کن او دست نکرد که این مرد است در دین محمد علیه السلام شمشیر بر سرش زد سرش
شکست و از کثرت اندوه در خواب شد آورده اند که دران زمان حضرت رسالت پناه صلی الله
علیه و آله وسلم کلام الله را ورق ورق کرده مسلمانان میفرستادند مادرش گفت ای فرزندان تو را
بیارتا بخوانیم که تا دین محمد پوشیده نماند هر دو چون کلام الله آغاز کردند او بیدار شد ایشان بیت زدند
گشتند و تغافل ورزیدند امیر المومنین عمر فاروق رضی الله عنه گفت که اے خواهر تفضل از خانه
دل من دور شد ریسمان در گردنم انداز و در پیش محمد صلے الله علیه وسلم روان کن که در حق ادبی ادبی
بسیار کرده ام خواهرش گفت یا عمر در سینهٔ پاک او کینه نمیبا شد دست بدست گرفته روان شدند
آورده اند امیر المومنین عمر فاروق رضی الله عنه چون در قهر میشد زمین از قهر او میتر قید
کقول الشاعر نظم ابو بکر صدیق شیخ صحاب * کزو بود اسلام را فتح باب * دوم مر دان تو فاروق را
فرق دین * ز قهرش بتر قید روی زمین * حضرت رسول صلے الله علیه وسلم همیشه میگفتند که اگر

عمر مسلمان شود و دین حق اظهار یابد دران زمان مهتر جبرئیل نازل شد گفت مژده شما را یا محمد آنچه
میگفتی گفته تو قبول شد و عمر مسلمانی آمد حضرت از کثرت فرحت استقبال نمود و معانقت کرد و امیر را
نزدیک خود بنشاند و اسلام عرض کرد بعد از عرض اسلام امیر گفت یا محمد پیش ازین از همه دشمن تر کسی را
دوست تر کسی را ندارم چون ابوجهل منتظر کلمه تو است بیا تا از جهت شما کلمه او را برم دران زمان یک
کرت روان شدند هفتاد کس کافران را کشتند و لشکر کفار شکست یافتند و هزیمت شدند امیر المومنین
عمر همچنان شمشیر آهیخته در بیت الله آمد و بتان را گفت که ناچیز شوید و کلمه رسول من بگوئید و من
نمیتوانم بدست خود شکست و در حال ریزه ریزه شدند و باد پیدا شد بباشند خاک ایشان را بیرون برد
بکه الله را از بتان خالی کردند بعد ازان نماز ها را در مسجد میگزارند و بانگ بلند کردند القصه ابوجهل
بدجهل کس را بجانب پادشاه یمن روان کرد که اگر توجه نمائید فبها و الادین پدرها و پدر شما خراب گردد
پادشاه بهفتاد هزار سوار توجه نمود و بر کناره مکه الله فرود آمد حضرت رسالت پناه و اصحاب از انجا
که خلقت انسان ست هیبت خوردند مهتر جبرئیل با هفتاد هزار فرشتگان فرو آمد و بر کتف جبرئیل
نیزه بود که یک کنار او مشرق و شاخ دیگرش بر مغرب بود گفت یا رسول الله حق تعالی میفرماید که تا
ابوجهل لشکرهای روی زمین جمع میکند و بنصرت تو لشکرهای آسمان فرستادم اگر میگوئی دشمنان
تو هلاک شوند بشاخهای این نیزه بعضی را بطرف مشرق و بعضی را بطرف مغرب اندازم والا من
میدانم که همگی مسلمان خواهند شد و از تو معجزه شگافتن مهتاب طلب کنند منور مهتاب را آفریده
بنودم که معجزه تو در و نهاده ام حضرت مفرح شده پادشاه بوقت ضحی رسول الله را طلب کرد ابوبکر
صدیق و عمر خطاب بدو همراه روان شدند و بی بی خدیجه بر در خود استاده میگریست و میگفت
کریا الله العالمین محمد را بتو سپرده ام از شکم او آواز برآمد که محمد معصوم خدای ست اگر تمام عالم بر هم زند یک
سر موی او کسر نکنند بعد از آمدن حضرت سنجانه بی بی خدیجه رضی الله عنها ازو سوال کرد که این چه آواز بود
مهتر جبرئیل علیه السلام گفت ترا دختر باشد نام او فاطمه ست که در روز قیامت شفاعت مردان
تو باشد و شفاعت زنان باد آورده اند که در دنیا شب نور در روشنائی چنان تابیده اند که روشنائی آفتاب
ناچیز کرده اند اول آنکه چون مهتر ابراهیم خلیل الله بطرف روم میرفت و کافران بدو دغل کردند چون بی بی
سائره را از صندوق کشیدند چنان نور تابید که روشنائی آفتاب را ناچیز کرد دوم آنکه چون بوقت

طلب کردن کافران معجزه را از جهت موسی علیه السلام خواستند او دست بالا کرد سوم آنکه چون حضرت
بطرف این پادشاه روان شد از پیشانی او چنان نور تابید که روشنائی آفتاب را ناچیز ساخت و حضرت
رسالت پناه را در اکثر جا همچنان مشهد مسطور است که ابو جهل پادشاه را چنان گفته بود که در پیش او
استاده میشود او را سخن نرم گوی داو ساحرست خاک در دهن او تا بر تو سحر نکند بغود بالله منها
چون روی حضرت را بدید گفت این روی خالی از حمت و برکت نباشد فی الحال قیام نمود و کرسی
زرین را بدو پیش کرد خود بر کرسی دیگر بنشست دل ابو جهل دوم گداخته شد از غم گفت تو محمد آخر زمانی
گفت آری گفت پیش از تو ابراهیم بود که آتش بر و کارگر نشد و مهتر موسی بود که عصا او همه چیز ها را
فرو میبرد اول معجزهٔ همه انبیا را بیان کرد بعد ازان گفت تر انیز معجزه می باید نمود تا ایمان آریم گفت
هر مشکل بر خدای آسان ست گفت اول این بگوی که در دل من چیست جبرئیل آمد گفت دختریست
دار و بلا سوزون که مردم از و متنفر شوند او میخواهند تا در حق او دعا بکنی حضرت رسالت پناه همچنان
تقریر کرد و دعا کرد منقول ست که چنان صاحب جمال گشت که تمام خانه از و می تابید پادشاه
گفت معجزهٔ دوم آنکه امروز از ماه بست و نهم ست و ماه غایب ست در وقت اظهار ماه تنگ فتن او از تو
میخواهم حضرت قبول کرد گفت بمنزل خویش در خانه شو چون حضرت روان شد ابو جهل گفت
محمد زمین سحر تو میرود به بینم که بر آسمان چگونه رود حضرت توقف کرد تا باوی چیزی گوید ابو بکر صدیق
منعش کرد که باین سگ حاجت سخن نیست چون وقت شام شد پادشاه گفت چنان تاریکی
پیدا کن که کسی ندیده باشد بعد ازان چنان روشنائی پیدا کن که کسی ندیده باشد از تاریکی دوزخ
مقدار آنکه از سوراخ سوزن بیرون شد جهان چنان تاریک شد که کافران فریاد بر آوردند که
بهره ایان ترقید یا رسول الله دفع کن بعد ازان بمقدار سوراخ سوزن نور بهشت تابید و روشنائی
پیدا شد که تا مشرق و مغرب دیده میشد و دیدنها بعد ازان گفت ماهتاب را حاضر کن تا معجزهٔ آن
از تو میخواهم از طرف مشرق بر آید و تا نیمهٔ آسمان بالا آید بعد ازان فرود آید و شرط آنکه الله
بگردد بر تو درود فرستد بعد ازان ماهتاب دو نیمه شود نیمه در جیب تو در آید از آستین تو بر آید
و نیمهٔ دیگر از طرف دامن در آید و از جانب جیب تو بر آید بعد ازان باز بهم متصل شود و بطرف مغرب
فرود آید باز از آنجا طلوع شود و چون به نیمهٔ آسمان برسد چنان کلانی پذیرد یعنی از میان بشگافد که تمام کنده

آسمان را حلقه گیرد یعنی گرد اگرد آسمان بگیرد و آسمان خالی باشد باز بیکجا شود و بطرف مشرق فرود
رود و ابو جهل بعین خوشحال شد که اینچنین نتواند کرد اما از جهت سرزنش ابو جهل باز گشت ملامت بسوے
کفار حق تعالی در حال این معجزه را بسر راند و اظهار یافت تمام کافران شرمنده و متحیر شدند اما پادشاه
گفت ای بدبختان چه سخت دل دارید که اینچنین کس را بپیغمبری قبول نمیکنید هفتاد هزار لشکر تمامه
مسلمان گشتند ابو جهل گفت ای محمد من پنداشتم که سحر تو بر زمین روان ست ندانستم که ساحری تو بدین
از زمین بر آسمان ست بعد ازان مسلمان روز بروز افزون گرفت اما کافران نیز بر طرف هجوم کردند حتی که
در شهر مکه الله یک بدیگری جنگ میکردند بعده حکم باری تعالے بدان شد که یا محمد تر امیباید که بطرف
یثرب روان شوی و یثرب قبیح و زشتی را میگویند یعنے جمله عصیان در وے پیدا میشد چون از مکه الله
بیرون شد مهتر جبرئیل فرمود که درین نواحی مکه الله سه روز بر جای باش و بر تخت خود مرتضی علی را بنشان
و تو درین سه روز بطرف کوه برود پنهان شو که کفار بتو مکر خواهند کرد حضرت رسالت پناه و ابو بکر صدیق
هر دو روان شدند و صدیق شبان خود را فرمود که در فلان غار هر روز شیر را آورده باش چون حضرت
با صدیق در غار شد کافران در پے او شدند اما بحکم الهی عنکبوت بر در آن غار بافنده شد و کبوتران
بر غیبه نهاده و سینه خود را بران مالیدن گرفت تا چوزه بیرون کند کافران گفتند که درین غار کسے
نباشد اگر بودی بافش خراب میشد و کبوتر ازان برخاسته میبود ابو بکر صدیق گفت که پایهای کفار
بر سر ما میرسید یا رسول الله اگر نظر کنند ما یان را خواهند دید و ما دو کسیم حضرت فرمود ما دو کس نیستیم بلکه سه ایم
باخدای ست منقول ست که دران غار هفتاد سوراخ بود و حضرت رسول الله در خواب شد
حضرت صدیق خرقه خود پاره پاره کرده دران سوراخها مینهاد تا ازان مار بیرون نیاید و حضرت را
زحمت نرساند یک سوراخ باقی ماند دران انگشت خود را نهاد چنانکه مار آمد و انگشت او را گزید
چون حضرت بیدار شد حال چنان دید انگشت او را در دهن گرفت و زهر را بیرون نمود حضرت فرمود
که ای ابو بکر یار غار را چرا گزیدی گفت یا رسول الله مدت سه صد سال ست که من درین غار گذرانیده ام
[illegible] ماضی در مکتب خانه بودم طالب علمی دران صفت شما میکردند مناجات بدرگاه
[illegible] که محمد را من نما حکم شد که درین غار ساکن باش همه اینها گرفت عاجز شده انگشت او را گزیدم
[illegible] روز سوم حضرت برگشته آمد و بطرف یثرب روان شد بعد ازان فتح مدینه باصلاح آوردن

اهل او نام او را مدینه نهادند ابو جهل همیشه لشکر کفار جمع میکرد و در مدینه بحضرت رسول الله جنگ میکرد
سبت و پنج جنگ کرده بعد ازان هفت نفر از سرداران افغانان عنقریب رسول پیش آمدند حضرت
فرمود تبائید ملکان ازان ست که افغان را ملک میگویند چون ایشان اسلام آوردند تمامه لشکر خود را
مسلمان ساختند آورده اند که در جنگ کفار زنان افغانان میرفتند و تیرها را جمع کرده باصحاب
میدادند حضرت منع نمیکرد در جنگ سبت و ششم چون ابو جهل حاضر شد در آن لشکر آسمان بنصرت
الهی نازل شد و لشکر افغانان جمع بود آورده اند که سر از تن کافر جدا میشد و تیغ دیده نمیشد کافران
شکست خوردند ابو جهل بگریخت و این بدبخت را قوت و زور هفت پهلوان بود هیچ کس او را گرفته
نمیتوانست مقرر اسرافیل بر پنجه سرش زد بیطاقت شده افتاد چون انس بن مالک در رسید او را
افتاده یافت چند شمشیر زد هیچ بر او اثر نکرد گفت ای انس شمشیر تو گشته نشوم بلکه شمشیر من بگیر
انس چون شمشیرش را گرفت از نیام کشیدن نتوانست گفت قبضه اش بدست من ده و نیامش
بدست خود بکش تا کشیده شود انس در یافت که برا مکر میکند قبضه اش بدست خود گرفت و نیامش
بدو داد چون شمشیر بکشید نیامش بپای زد پای انس را شکست انس خواست تا او را بکشد گفت سه
سخن مرا بشنو بعد ازان بکش اول کلمه مرا تر دیک بکتف بر چون در پیش رسول الله ببری بزرین سخت
بزن تا او را تر سد دیگر بدید که دشمن من ازان حال هنوز پیشتر ست چون انس کله او را بیاورد
حضرت فرمود از که باشد گفت از ان سگ ست پیغمبر گفت شکر الحمد لله که ازین بلا خلاص یافتیم
و منقول ست که چون حضرت بطرف مدینه میرفت کنده پیری بیمار بود گفت مرا در چادر بگیرید
و از هجرت رسول الله مرا بی نصیب نسازید تا از مهاجران باشم چون او را بردن رسیدند وفات
شد در شان او این آیت وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكْهُ الْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ بعد از قتل ابو جهل حضرت را دوازده هزار اصحاب پیدا شدند باز حکم بار شد
که بفتح مکه الله بیرون شود در مکه الله باز کافران تبان را نهاده بودند و بالای بام مکه نیز تبان بودند
و همگی ایشان سه صد بت بودند چون حضرت بولایت مکه در آمد در نواحی او فرود آمد تا سر انجام کرده
بر کافران ریزد پادشاه مکه سفیان نام داشت روزی به تجسس خود در آمد یک تنها ما اسپی دوانید
باد پای که به باد برابری میکرد چون از خانه بر آمد اسپ سر کشته کرد او را قوت منع کردن نبود بجانب

رسول الله روان شد چون شد اصحاب دیدند سر بنام تیر و کمان کردند تا او را بکشند حضرت منع کرد
چون سفیان نزدیک رسول الله آمد دست دراز کرد که دست بشمشیر برنم و بگذارم اما چون اسپ پیش حضرت را
دید چنان برجای استاد که پای را از پای نگرفت سفیان فرود آمد و بحضرت مصافحت کرد حضرت
فرمود ایمان بیار گفت می آرم بشرط اول اینکه سبب آمدن من بیان کنی که چه بود قصه حال او
نمود که اسپ سرکشی کرد و درین قریب عزم شمشیر کردی اما اسپ یاری نکرد گفت صدق فتا دیگر آنکه
شب در خانه من چه کار میکردم گفت دیگچه پر زر تو و مادر تو دفن میکردید که مگر پادشاهی از دست برد
و این را قوت خود سازیم گفت صدق فتا دیگر آنکه اگر بحال ایمان آرم ننگ و عار میکنم اما شرط دیگر آنکه
فردا خبگ میکنم اگر ظفر یابم ایمان آرم و اگر ظفر تو یابی هم ایمان آرم اما باید که آنچه در خانه من بیاید
و آنچه در رکاب الله در آید همه را امن داده حضرت قبول نمود علی الصباح ابو بکر صدیق بچهار هزار
سوار از شهر در گذشت و دو هزار سوار نیز از ق همراه بود و دو هزار سوار به ذی النورین و دو هزار
سوار بمرتضی علی این هشت هزار سوار بروی دشمن روان شدند و حضرت رسالت پناه
با دو هزار سوار بمیان استادند اصحاب ثلثه چون جنگ کردند قوت کفار بسیار بود ایشان را
اندک شکست دادند اما ابو بکر صدیق ازان طرف بیکبارگی تاختند کفار را شکست دادند
آورده اند که سپاه برد گان میدوانیدند و زنان کفار بر خانها جمع شده می استادند و مدح و ثنا حضرت
میگفتند و دران مدح بعضی یاد میکردند که حضرت خواهرزاده من ست و یا عم زاده و یا خاله زاده
و غیر ذالک من الانساب استاد معلوم باد که در نواحی مکه الله تیغ شمشیر حرام ست
اما دران حلال شده بود از حرمت حضرت سلیمان پارسی که بالای بام کعبه می آمد تیان باد زیر می
انداخت و ابو بکر صدیق او را می شکست بعد از فتح برای جنگ حنین روان شدند درین هنگام
پانزده هزار اصحاب بودند و حنین میدانیست که دوست کقول الله وَنَفْسٌ حُنَيْنًا وَسَلْ بِلَدًا وَسَلْ أَحَدًا
تَقُولُ حُنَيْنٌ هَلْ أَدْهَى مِنَ الْوَحْشِ × بعد ازین سه روز و ماه و سال بسال دین حضرت
رسالت پناه استکمال مینمود در چهل غزا حضرت خود حاضر بود و دیگران را اصحاب میکردند
و در حج وداع چون حضرت رسالت پناه بر عرفات بیامد جبرئیل نازل شد و این آیت آورد که
اَلْيَوْمَ اَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَاَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْاِسْلَامَ دِينًا ×

حضرت رسالت پناه دانست که مدت الهی بکلام الله بود چون کلام الله تمام شد عمر من در دنیا
تمام شد زیرا که من بعد از کلام الله یک سخن نمیگفتم پس بنا بودن کلام الله تمام بودن سخن من باشد و
بنابودن سخن نابودن عمر من باشد نهتاد اشتر بنجا وران گفته داد که این همتان ضعیف و این عاصیان
سخیف که در دنیا و آخرت از اندوه و غم ایشان بنجم بنوده ام الحال وقت رحلت منست از جمله
اصحاب ملکه از هر سنگ و چوب بهیت الله عزیز نالها برآمد بعد ازان رخ بمدینه نهاد چون در پرسیات
رسید تب محرق او را پیدا شد سی صد کس اصحاب او ران محل فرو گرفتند میگرد و فرمود خضاکی
کالبحوم بایهم اقتدیتم اهتدیتم حسبما قال الله تعالی اذ یبایعونک تحت الشجرة و معجزات
سرور کائنات سجد لست که در حضرت نیاید بعد از پیغمبران ای فرزند که افضل ترین بشر بعد از انبیا
و رسل ابو بکر صدیق است رضی الله عنه چنانکه حضرت رسالت پناه میفرماید در شان او که ما طلوع و
غروب شمس نمیت افضل بشر بعد انبیا مگر ابو بکر صدیق رضی الله عنه زیرا که مرتضی بر سدین ما در و مید
چهار قدم برداشته بود ازان بچهارم مرتبه ذکر مشود و بعد از ایمان او دین نبوی مخفی بود و بمجرد دیدن
رسول ایمان نیاورده بود و ابو بکر صدیق رضی الله عنه مظهر دین بود و بعد از رسول الله زیرا که
بمجرد گفتن رسول که آثار رسول الله او را تصدیق کرد و بسبب ایمان او اکثر ایمان آوردند منقول
است که چون جبرئیل علیه السلام بخدمت رسول الله نشسته میبود که اگر اصحاب ثلثه می آمدند
برقرار میبود و چون ابو بکر صدیق رضی الله عنه می آمد جبرئیل علیه السلام قیام تمام می نمود حضرت
رسول از و پرسید که قیام تو خاصه برای ابو بکر صدیق چیست گفت وقتی که حق تعالی فرمود انی جاعل
فی الارض خلیفة ملائکه گفتند اتجعل فیها من یفسد فیها و یسفک الدماء من نیز
خواستم تا بگویم اما روح صدیق اکبر من باز نمود که مگوی سزای ایشان آنست که دیدار حق تعالی
نه بینند و تو خواهی دید پس ازان باز او استاد من بست دیگر آنکه در روز قیامت بر بهای ایستید
و بگوید که یارب امت محمد رسول الله را من بخش و الا از جهت ایشان مرا بدوزخ روان کن
خطاب حضرت عزت بر شد که ای صدیق تو در دنیا جان و مال را از برای رسول در باخته بودی و
الحال نیز جان خود را از برای امت او می بازی برو آنچه دوستان محمد دوستان تو باشند تو
بخشیدم آورده اند که ابو بکر صدیق در ایام جاهلیت نیز عبادت الله میکرد زیرا که حق تعالی از برای او

فرشته را آفریده بود تا عبادت او را بجا میکردند **مذکورست** که جبرئیل علیه السلام گفت یا رسول الله
از ابو بکر صدیق بپرس که چهار چیز در ایام جاهلیت از و در وجود نیامده است و نه بکسی اظهار کرده است
حضرت از و سوال کرد گفت اگر سائل رسول الله نمی بود بدیگر کس نمیگفتم اول انکه دروغ نگفته
بودم زیرا که مرد بدروغ گفتن انگشت نما میشود دویگر آنکه غمازی نکرده بودم که نیز سبب شهرت ست
که فلان غماز ست سوم خمر نخورده ام زیرا که شرف آدمی بعقل ست و این زایل کننده عقل بود چهارم
آنکه زنا نکرده بودم زیرا که بخود اندیشیدم که اگر کسے بخواهد دختر من زنا کند او را چگونه عذاب کنم پس
خواهد دختر هر کسی را همچنان میدیدم و این چیزها در کافری حرام نبود بلکه من بسبب عقل ازینها
باز مانده بودم **و در شرح مشارق مسطورست** که پیغمبر علیه السلام فرمود هر که خدای را دوست
میدارد مرا دوست دارد لقوله تعالی قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی و هر که مرا دوستی
میگیرد بر و لازم ست که ابو بکر صدیق را دوست دارد که خلیفه من ست و دوست من ست اگرچه
اصحاب همه دوستان من اند ابو بکر دوست تر من ست چنانکه امیر المومنین عمر در وقت خلافت
خود گفت مر سائر اصحاب را که ابو بکر صدیق را خلیفه میگفتند که او خلیفه رسول بود و مرا خلیفه خلیفه
گویند و یا بلقب دیگر خواهید ملقب کرد دران زمان عبد الله مسعود گفتش هل انت امیرنا قال
نعم قال هل نحن مومنون قال نعم قال فانت امیر المومنین فقبل قوله عمر و سائر اصحابه
و آنچه بعضے روافض گویند که مرتضی علی شمشیر زن بود حضرت رسالت پناه در حق او فرمود که تیغ
صدیق زبان اوست که جمله مهاجر و انصار بعد از صدق او ایمان آوردند و بآنچه که مرتضی علی
اول ایمان آورده بود بعضے دانشمندان گفته اند که ایمان او مظهر دین نشد و صدیق ابو بکر مستکمل
دین شد در زمین و آسمان **و گفته اند** که اول من امن من الرجال ابو بکر و اول من
امن من الصبیان علی و اول من امن من النساء خدیجة و اول من امن من المتقین
زید بن ثابت و اول من امن من العبید بلال و چون ابو بکر صدیق رضی الله عنه برحمت
رب العالمین رحلت نمود امیر المومنین عمر فاروق بر خلافت بنشست و او را دو چندان
علم بود زیرا که یک حصه از حضرت حاصل کرده بود و یک حصه از صدیق حاصل کرده بود بعد از
مراتب ابو بکر بر سائر بشر بعد انبیاء مراتب فاروق فضل دارد اگرچه امیر المومنین عثمان در ایمان

سابق بود اما در حین ایمان ایشان نماند و درون آغاز میگذارند و بوقت ایمان فاروق تکبیر را از
بیت الله بیرون کردند و اذان را بآواز بلند خواندند و از جملهٔ عدل او یکی آنست ابو شحمه که فرزند
او بود چگونه بحد رسانده و قصهٔ او مشهور است و او را از انجا فاروق گویند که روزی دو نفر بهم
دعوی کرده میرفتند امیر المومنین از ایشان پرسید که چه حالت ست یکی از ان گفت که این شخص را
در پیش حضرت ملزوم کردم و او از ان دعوی خود باز نمی ایستد فاروق گفت چرا توقف نمی کنی
گفت اگر چه حضرت گفته است اما بار دیگر شما میان ما قضا بکنید گفت نزدیک بیا چون نزدیک
شد بشمشیر چنان بر سرش زد که مرده بر زمین افتاد و گفت هر که سخن رسول را قبول نکند و قضات
من انیست و او را ان فاروق نامیدند میان حق و باطل و قتل آن کس در شرع روا بود و لقوله
علیه السلام من بدل دینه فاقتلوه هر که درین زمانه سخن قاضی و عالم را قبول نکند کافر گردد و قتل او
در شریعت روا باشد پس چگونه باشد حال کسی که قول صاحب شرع را قبول نکند و چون بر خلافت
نشست شخصی را نامزد کرده با شاهی بکوفه فرستاد آن شخص چون بکوفه رسید بعد چند روز
لشکر را مانده تنها بخانه آمد خبر بفاروق رسید که فلان کس بی لشکر آمد او را طلب کرد گفت چرا
گفت من پادشاهی شما را قبول ندارم از جهت انیکه در کار ها بر خلاف سنت مصطفی کرده یکی
آنکه حضرت را میدیدی که چون او در پیش او میرفتم از بوریا میخواست که بر پهلوی او اثر نبی بوریا
بودی و تو بر بالای بوریا چیزی نرم انداخته بودی گفت والله باسلام ثم باسلام از ان باز که من
بر رسول الله ایمان آورده ام هرگز بدو چیز نشسته ام گفت دیگر آنکه رسول الله هرگز در چیزی از قفع
بی جا نخورده بود و تو جغرات و روغن و برنج را بیجای کرده میخوردی گفت قول اول محض دروغ ست
و قول ثانی گمان ست زیرا که سفره نخشینه مرا با واثر کرده بود گفتم روز جمعه خطبه چگونه خواهم خواند
طبیب فرمود که بقیهٔ مرغ را بشکن زردی او را جدا کن و هر دو را نان برنگ به نیاز هر دو را همراه
کرده بخور اثر با دفع شود همان را کسی روغن و جغرات خیال کرده است منقول است
که روزی مرتضی علی کرم الله تعالی وجهه در پیش بی بی فاطمه لاف میزد که درین زمانه
هیچ کس بازوی مرا بقوت نخواهد گرفت بی بی در دل گذرانید که چرا رسول الله را استثنا نکرد
حتی که این سخن را بحضرت رسالت پناه رساند که مرتضی شما را استثنا نکرد حضرت توقف کرده بود

مرتضی رضی الله عنه از شهر برآمد چون بر لب جوی آب رسید شخصی را بنهایت مهیب استاده دید
گفت چه شخصی و چه خواهی گفت مرتضی علی را میخواهم گفت منم مرتضی گفت از جوی بگذر لیکن بمان
کفش مرا گرفته بیار مرتضی دعوا نگاشت و رو کرد جنبیدن نتوانست مرتضی علی را غضب دفعه دست
شد فرمود برآورد و بهر دو دست بالا کرد تا زانو در زمین رفت اما کفشها را جنبانید پای ما از زمین رسید
و بجانب خانه روان شد بمسجد رسید رسول الله را نشسته یافت هیبت نموده در پیش او شد گفت
یا رسول الله واقعه چنان دیدم اگر آن شخص کافر باشد دین حق باطل گرداند حضرت گفت یا علی
آن شخص ست که قوام دین باو ست مرتضی رضی الله دانست که حضرت بود و لگیر شده بشست
حضرت فرمود یا علی حق تعالی تمام قوت زمین را در نعلین من نهاده بود تو نعلین را جنبانیدی مرتضی
ازان مفتخر شده فخر میکرد بر سائر اصحاب امیر المومنین عمر فاروق گفت تو و زور مردان در قبر معلوم
خواهد شد چون فاروق وفات یافت گفت اگر زمرا من همراه بنهید بعد از دفن اصحاب برگشتند
و مرتضی برای تلقین بر قبرش استاده دید که زمین از هر طرف پیچید تا او را بشکند و بشپلد امیر
چنان زور کرد که از هر طرف سر بسر گرفت و از هر دو جانب پهلو را به پهلو گرفت و از طرف پای را بپای
گرفت ساعتی برین بود تا زمین بیاسائید باز منکر و نکیر آمدند و در ترا ستاده دیدند گفتند من ربک فاروق
گفت من نمی شنوم تر دیک بیائید اما ایشان گرز را دیده میترسیدند تر دیک تر نمی شدند امیر گرز را
بگرفت و نشست تا بر ایشان زند قبر چند فرسخ کشاده شد و ایشان بگریختند گفت شما که در تمام عمر
در زمین سیگردید خدای را می شناسید و من بمقدار یک گز از زمین فرو شدم خدای را فراموش
کردم مرتضی چون این را بدید آن شاهزادگان را فرمود تا او را دفن نکنند در ایام خلافت
فاروق در پیش خود کسی را استاده نمی ماندی خواه آزاد خواه بنده و میگفت که پیغمبر فرموده است
هر که اهل دوزخ را در دنیا دیدن خواهد پس گو به بیند شخصی را که او سر دار دنیا دی باشد شخصی دیگر
از جهت دنیا در پیش او استاده باشد و او نشسته باشد و چون تیر منیرد پای بر سینه خود میرفت
دمی آورد و چون فاروق برحمت حق پیوست امیر المومنین عثمان بن عفان معدن حیا بر خلافت
از کثرت حیا هرگز اندام خود را ندیده بود چنانکه روزی رسول الله با اصحاب ثلثه بیت چاه پوشیده
نشسته بود خبر یافت که عثمان آمد در حال جامه طلب کرده بپوشید نی بی عائشه رضی الله عنها از و پرسید که

باصحاب تلمیذ همچنان بودی و بعین آمدن او جامه چرا پوشیدی فرمود تلمیذ همه نشستند و او
از غایت حیا هرگز همچنان ننشسته بود ازان پوشیدم والقصه وجه شرافت او بر مرتضی آن بود
که بپرسیدند ازو خبر نبوت خود را از اشتر انداخت و تمام احوال خود را از فرح بتصدق داد و مرتضی
را آورده اند که بعد ایمان چون پرسش آمد امتحاناً یا اعتقاداً ازو پرسید که من ایمان آرم
یا نه پدرش گفت آری ایمان بر پیغمبری او بیار و دیگر معلوم باد که چنانکه ایشان بمراتب ست
مرتبهٔ ایشان نیز بالای مرتبهٔ یکدیگر ست هر که چنان نداند که مرتبهٔ اعلی ایشان اعلی و اسفل ایشان
اسفل او کافر ست و او را ازان ذوالنورین گویند که مرتضی را یک دختر رسول الله آورده بود و او
دو دختر رضی الله عنهما آورده اند و منقول ست که روزی رسول الله با سی و سه هزار اصحاب
ذوالنورین دعوت کرد حضرت اجابت نمود و غلامان را فرمود که قدمهای حضرت را درین راه در
شمار آرید جمله هفتاد قدم شد بمرابری هر قدم یک بنده را آزاد کرد و همه اصحاب را بالوان نعمت
خوشنود کرد ازین معنی مرتضی غمگین شد فاطمه زهرا گفتش یا علی چرا غمگین بوده گفت یک داماد
رسول نعم و یک داماد عثمان چون او چنان مهمانی کرد من شرم میکنم نبی نبی گفت برو رسول الله را
با همه اصحاب او دعوت نمائی گفت در خانه هیچ نیست گفت ترا بنان بودن کاری نیست چون مرتضی
بطرف رسول الله روان شد نبی سر را بر پنبه کرده بر بجده افتاد که یا الهی مرا از مرتضی و مرتضی را
از رسول الله شرمنده مکن بکفایت ایشان طعام بفرست در حال خوانی فرود آمد چون مرتضی بخدمت
رسول حاضر شد گفت یا رسول الله در خانه هیچ ندارم ولیکن دختر شما چنان میگوید حضرت با تمامی
صحابه اجابت نمود آن خوان چنان کفایت کرد که از تمامی اصحاب نگذشت جبرئیل فرود آمد که
ای محمد از جهت خاطر علی عثمان نعمت دنیا خورانیده بود و من طعام بهشت خورانیدم و قدمهای تو
درین راه نیز هفتاد شد چون او غلامان آزاد کرد من به برابر هر قدمی هفتاد هزار عاصیان را آزاد
کردم و دیگر بدان الفیز نار که حضرت رسالت پناه را شصت و سه سال عمر بود و در بست و سه
سال پیغمبری کرده بود پس درین بست و سه سال یک سخن بی نزول جبرئیل و بی آیت سماویه
نمی گفت و اکثر آیتهای مخصوص دران وقت بودند که عمل بدان درین زمانه نمی بود و چون جبرئیل
آیت می آورد حضرت رسول نبوده کاتب را میفرمود تا نبوده جای نبویسند بعد از رحلت

رسول الله ابو بکر صدیق و فاروق شنیده کلام الله اینجا جمع میکردند و روایت را دران میدیدند
و چون بخلافت عثمان آمد شنیده را اینجا جمع میکرد آنچه ماحصل بودند از عدد و عید و حلال و حرام
جمع کرد و آنچه مخصوص دمان زمانه بودند آنرا همه با تش سوختند و کاغذ را از پوست آهوان بگرفت
و این کلام را بران پوست بنوشت و پیش ازین در عهد رسول الله یک مصحف را رسول الله سوخته
بود و آنچنان بود که یکی از کاتبان آن مصحفها در عهد رسول الله عبد الرحمن بود چون آیت از رسول
می شنود چیزی دران میان از خود می درآورد چون تحقیق کردند زیادتی نوشته بود حضرت خواست
تا او را بکشد اما گریخته در مسکن عثمان در آمد عثمان را بشفاعت استیاده کرد رسول فرمود صلے الله علیه
وسلم من بدل دینه فاقتلوه عبد الرحمن گفت توبه کردم او را بخشید و مصحف را حضرت خود بسوخت
چون این خبر بفرزندان ابو بکر صدیق رسید کلان تر از ایشان محمد نام از انجا بیامد و عثمان را از
ریش گرفت گفت اگر صدیق اکبر زنده میبود تو مرا از ریش نمیگرفتی محمد بیهوش شده افتاد بعد ازان
گفت گذشته خطا واقع شده است ازان گرفتم گفت پس مرتضی علی را در میان آریم تا در میان
ما و شما انصاف و عدل کند چون مرتضی آمد محمد گفت یکی آنکه در فلان مرحله تو مسافر بودی و نماز را
مقیمانه کردی چرا گفت من صاحب لشکر بودم فرمودم تا درین منزل پانزده روز مقیم باشم چون نماز
بجا آوردم واقعه دیگر افتاد روان شدیم مرتضی قبول کرد گفت دیگر آنکه پیغمبر فرموده بود که بر جای
من نشینید و شما بر منبر رسول برآمدید گفت آری بود دلیل یکی آنکه اول حضرت را یک منبر بود و
صدیق تا بود شد و فاروق سه کرد اگر من هم منبر راست میکردم مرتضی هم راست میکرد و بعد ازان
هر پادشاه منبر راست میکرد پس منبر از مشرق تا مغرب دانی کشیده و دیگر آنکه من خود را لائق آن هم
ندیدم که امیر بوده باشد دلیل دیگر آنکه حضرت فرموده است که بر جای من نشینید مرا و ازان تزویج
منکوحه او ست دیگر اگر زنان پیغمبران بعد از ایشان بر سائر ناس حرام اند مرتضی این را تیز قبول کرد
گفت دیگر آنکه مصحفهای سوخته ازین بدتر چه باشد گفت شما خود رسول الله را دیده بودید که مصحف
غلط را بدست خود سوخته بود یا آنکه اصحابیم میدانیم که فلان آیت ناسخ و فلان منسوخ و فلان خاص
و درین زمانه و فلان عام در کلام ما اگر این مصحفها بعد ازنا باشد و درین خلل واقع شود یکی گوید که من در
مصحف چنان دیدم و دیگر میگوید که من چنان دیدم همه مخصوص درین زمانه بودند آنچه فوائد بود گرفتم

وآنچه خاص وزوائد بود سوختاندم مرتضی همه را بوجه احسن قبول کرد محمد ازان پشیمان شد وعذر تقصیر کرده برگشت وآنچه از حلال وحرام در کار ست پانصد آیت باشد وما بقیه همه وعده ووعید ست

کقول الشاعر مثنویات

یا الٰهی بنمای دستگیر — شرح این آمد ز تفسیر منیر — ای برادر بشنو از قرآن بیان — تا بجویم شرح هر یک را عیان

جمله قرآن شش هزار آیت کلام — ششصد و شصت و شش آیت تمام — یکهزارش امر آمد گوش دار — یکهزارش نهی شد از کردگار

یکهزارش وعده شد بر مومنان — یکهزارش وعده شد بر کافران — مومنان را سر بسر باشد ثواب — کافران را سر بسر باشد عذاب

یکهزارش قصهٔ پیغمبران — یکهزارش عبرت بر کافران — پانصد آیت از حلال و از حرام — جمع کرده کردگار امد کلام

آنچه صد بهر تسبیح و دعا — تا بدانند اینچنین گفته خدا — شصت و شش آیت شد منسوخ حکم — هم ز توریت و ز انجیل و ز زبور

اینچنین فرموده شاه اولیا — مخزن اسرار ما سے کبریا — آورده اند کهردان حکیم نام شخصی بود که بوزیر ذوالنورین وبنگین دار امیر باری ومحبت داشت همیشه درمیان صحابه فتنه انگیزی میکرد روزی خط نوشت بطرف کفار که ازان جانب شما هیچکس نیندیشد ازین طرف من تا فرزندان ابوبکر صدیق را بکشیم وبنگین عثمان بران خط مهر کرد ویکسی داد که در مسجد الشیان برود ودر مکاری کند تا الشیان او را جاسوس خیال کنند وچون ترا محکم گیرد خط بایده که من رسول عثمان ام ابادی شما نمیخواستم وابوبکر صدیق را فرزندان بسیار بودند باز محمد ازان جا لشکر کشید چون نزدیک آمد ذوالنورین با هفت صد غلامان سلاح دار بودند همه مهیا بجنگ شدند امیر منع کرد وهمه را آزاد کرد وگفت مرا به کشتن کاری نیست چون محمد در رسید امیر کلام الله میخواند وسر بالا نکرد محمد شمشیر کشید وبر گردنش زد امیر درین آیت بود که صبغة الله چون سرش بزمین افتاد آن سر بریده آیت را تمام کرد من حسن میباشد صبغة واورا سه حصه علم بود یکی از رسول ودو حصه از شیخین رضی الله عنهما ازان جامع کلام شد وچون ذوالنورین برحمت ربنا العالمین رحلت کرد امیر المومنین وحید المسلمین اسد الله الغالب علی بن ابی طالب کرم الله وجهه برخلافت بنشست واورا چهار حصه علم بود یک حصه از رسول وسه حصه از ثلثه واورا ازان حیدر نامند که چون تولد شد اهبانی اورا در کنار میگرفت ونگاه میکرد ودر اکثر اوقات روزی دست مبارک بگوش تا بگیرد امیر دست انداخت ودست اورا بناخن کند اهبانی گفت هذا حیدر وحیدر شیر بچه را گویند وبعد از انبیا واصحاب ثلثه افضلترین بشر امیر المومنین علی مرتضی بود رضی الله عنه منقول ست

که چون بر خلاف نشست سلمان فارس با جمیع لشکر بحکومت کوفه فرستاد بعد مدتی کسی خبر کرد که سلیمان سرشتاره نی را به بیت المال خرید و ازان خانه عمارت کرد چون تحقیق کردند او را از سرداری اخراج نمود و گفت که خانهای کفار اندک مانده بود ندکه تو بیت المال را تلف میکردی بعد ازان شخصی دیگر را فرستاد بحکومت مکه از و نیز کسی خبر کرد که او بر دعوتهای حاضر میشود که تونگران میخورند و فقیران استاده میباشند او نیز اخراج کرد روزی در خانه امیر حسن مهمانی فرود آمده بود بعد از نماز شام چون مردم از مسجد پراگنده شدند آن شخص آخر همه برآمد دید که در گوشه مسجد فقیری ژنده پوش نشسته است و یک شت آرد جو در دست دارد و میخورد چون این شخص برآمد پاره او را داد او گرفته در خانه آورد و چون امیر حسن او را انواع نعمت در پیش آورد واقعه باز نمود که در مسجد چنان فقیری نشسته است که آرد جو از غربال ناکشیده میخورد و افطار صوم میکند امیر حسن گریه کرد که آن خلیفه زمان ست که اینهمه تعلق بدو دارد و برضائی خود ترک داده است و آن امیر المومنین علی ست رضی الله عنه و صحابه بیت المال را و اخراج را بر خود حرام گردانیده بودند چنانکه روزی فاروق را دستش بروغن خراج چرب بود آزار بسر فرزند مالید باز بخاطرش رسید سرش را تراشید که مبادا ازین نفع گرفته باشم و امیر المومنین مرتضی را ازان باب العلم میگویند که بعد از مضای مانند اعلم اهل زمانه بود هیچ یک سخن او فهم نمیشد چنانکه او میگفت که حضرت رسالت پناه چند علوم را بخود همراه بر و از جهت آنکه کسی را نمیدید تا از سخن او فهم داشته باشد و من نیز هزار مسئله از رسول صلعم شنیده ام بکسی نخواهم گفت زیرا که کسی را فهم آن نیست ابو الحسن فرقانی از ملا رومی سوال کرد که منصور در آن جام محبت نوشید و مست نگفتن انا الحق کو شید حضرت رسالت پناه چند بش میشد بش طلب میکرد که هل من مزید گفت چه عجب ست که آوند منصور اصغر ازین آوندها بود و آوند او اکبر ترین آوندها که دریاها بگیرد فرو نبرد بلکه خود دریا بود چنانکه در روز و شب چند هزار دریاها در دریای عمان میروند اما او نه ازان بزرگ شود و نی ازان خروشد بعد ازین بدانکه ده نفر از اصحاب را بشارت جنت ست اول ابو بکر صدیق دوم عمر فاروق سوم ذو النورین و چهارم مرتضی پنجم طلحه ششم زبیر هفتم ابو عبیده هشتم سعد نهم سعید دهم عبد الرحمن و منقول است هر که رسول الله را بخواب بیند آتش دوزخ بر و حرام گردد پس چه شک ست در آنکه او را بصورت

دیده بودند و ایمان آورده بودند که ایشان مطلق بهشتی باشند اما چون نص ثابت شده اند سکوت
کرده اند آورده اند که چون صدیق مسلمان شد والدین را گفت که من صدیق اکبر را نزد یک خدای
پس باشند مرا چگونه مادر و پدر بدوزخ روند بیائید مسلمان شوید مادرش از اول مسلمان شد اما پدرش
از دو گبر سخته در خانهٔ دیگر رسیده و ان خانه در آمد صدیق اکبر رحق مناجات کرد و رسول خدا نیز دعا
کرد بعد ازان چون صدیق بر در آن خانه رسید پدرش قحافه از خانه بیرون شد و بی تکلف کلمه گفت و
مسلمان شد و فاروق را مادر و خواهر مسلمانان بودند در مرتضی را نیز مادر مسلمان بود و معلوم باد
که چون کسی نام پیغمبر ذکر کند در و میتوان گفت و چون نام اصحاب ذکر کند رضی الله عنه میتوان گفت
و چون نام اولیا ذکر کند رحمة الله علیه میتوان گفت پس اگر شخصی بر یک از آل یا اولیا درود فرستد
منهی بود مثل شخصی گوید زین العابدین سامع گوید اللهم صل علی محمد و علی آل محمد و بارک و سلم
تو هم رفض ست زیرا که درود وقتی روا بود که نام پیغمبر ذکر شود و این نام نجا مبر ذکر نشد و اما ذا
آورده اند که اگر نیاز از برای رواج سود او یا فقها از برای رواج فقه و رغبت خلق و یا بر آینده
بر بلندی درود گوید مکروه است زیرا که بغیر ذکر پیغمبر درود شایان نیست و فقها آنرا گویند که خوشبوی
را در آتش بسوزاند و یا بر کسی اندازد و بمالد و بدانکه این اصحاب اربعه را نسبت نیز بحضرت
رسالت پناه هست و یزید نیز با ایشان نسبت دارد چنانکه ابو بکر صدیق بن قحافه بن عامر بن عمر
بن کعب بن روح بن عبد المناف و عمر بن خطاب بن رقیل بن عبد العزیز بن روح بن عبد
مناف صدیق بن قحافه و عمر بن خطاب در روح یکجا میشوند و عثمان بن عفان بن ابی العاص
بن ابی امیه بن عبد الشمس بن عبد المناف و علی بن ابی طالب بن مطلب بن هاشم بن
عبد المناف و یزید بن معاویه بن ابو سفیان بن حرب بن عبد الشمس بن عبد المناف و یزید عثمان
در عبد الشمس یکجا میشوند و از جمله او در ان رسول الله و مسلمان بودند یکی حمزه که از اول
اغاز مسلمان بود و عباس در آخر مسلمان شد منقول ست که چون حمزه را کافران کشتند
او را بنهاد جای کرده بودند دلش را عبد الله کبی نام منافق بدرید و بدندان گزید که ازین
دل چه بلا دیده ایم گفته اند که حضرت همیشه انگشت را بدندان میگزید که اگر منهاد کافران بازنده
جدا جدا میکردم دل من قرار میشد مهتر جبرئیل فرود آمد که حق تعالی زنده را نهی کرده ست اگر

دل تو قرار نشود و مرده را نهفتاد جای مکن چنانکه بی بی عائشه رضی افضلترین نساء بود در نساء حضرت
بغیر از بی بی خدیجه کبری رضی الله عنهما و بر بعضی خاصیتها. بی بی فاطمه زهرا نیز فضل داشت و
بر زنان فضل او ازان بود که اول دختر صدیق بود که او را صدیقه گویند بلقب پدر و دیگر آنکه دیگر
زنان همه بیوه بودند و دیگر عقد نکاح او مهتر جبرئیل در شب معراج بر آسمان چهارم بسته بود آورده اند
که حضرت می فرمود یا علی ذکر جلی چنان کن که هر کس ترا بیند دیوانه پندارد تا ترا حضور دست دهد
الحال بیان **شجرهٔ کبرویه یشنو** ای فرزند که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم مر اصحاب اربعه
را تلقین ذکر و فکر داده بود اما چون حضرت رحلت نمود ابو بکر صدیق که چون خلیفه رسول بود با امیر المومنین
فاروق آنچه دانست از ذکر و فکر آموخت و چون صدیق رحلت نمود امیر المومنین عثمان ذکر و فکر
فاروق آموخت آنچه آموختنی بود و چون عثمان رحلت نمود مرتضی انا بته ذکر و فکر از ذو النورین
آموخت آنچه آموختنی بود و این بنا بر رعایت ادب یکدیگر ایشان بود که تا دست بدست برسول الله
برسید و چون همه اصحاب رفتند مرتضی تلقین و اجازت را به حسن و حسن داد امیر المومنین حسین
اجازت بفرزند خود داد علی اصغر بلقب زین العابدین داد و او بفرزند خود امام محمد باقر رضی الله عنه
داد و بفرزند خود امام جعفر صادق رضی الله عنه داد و دو سلسله پیدا شدند یک اذان به بایزید
بسطامی داد و یک اذان بفرزند خود موسی کاظم قدس سره داد و او به برادر زاده خود داد و او به ابو علی
بن موسی رضا داد و او به شیخ معروف داد قدس سره و او به سری سقطی داد قدس سره داد به جنید
بغدادی قدس سره داد و او به ابو علی رودباری داد قدس سره داد به ابو علی کاتب داد قدس سره
داد به عثمان مغربی داد قدس سره داد و او به ابو القاسم گرگانی داد قدس سره داد به ابو بکر النساج داد قدس سره
داد و بامام احمد غزالی داد قدس سره از دو سلسله پیدا شدند یکی ازان بخواجه فرید الدین عراقی
داده بود و دیگر با بو النجیب سهروردی داده بود قدس سره داد و به شیخ عماد الدین یا دبوسی قدس سره
داد و به شیخ نجم الدین کبری قدس سره داد داد و به سید علی بن الا قدس سره داد و به شیخ مجد الدین
بغدادی قدس سره داد و به شیخ احمد سرفانی قدس سره داد نور الدین عبد الرحمن اسفرائنی قدس سره
داد داد و به علاء الدین الدوله قدس سره داد و به شیخ محمود فرقانی قدس سره داد شیخ الاسلام
والمسلمین علی الثانی سید علی همدانی قدس سره داد و ابو اسحاق ختلانی قدس سره داد

بسید ان داده است بسید احمد نور بخش قدس سره داد و او بفرزند خود یوسف لوزداد قدس سره و او
بفرزند خود یعنی فرزند ارشد حضرت شیخ علی بن قنبر علی قدس سره و از وی باین خادم الفقرا و المساکین
رسید تا چنگ نیز زد بیک پشیز در دیزهٔ سنگهاری قدس سره روزی در خدمت شیخ پاره میوه آوردم
بمثال قرهٔ قند حضرت شیخ یک دانه از آن میخورد و باقی گذشت وسطی شکم خود را بر سیدگفتم بخیا
باین کس سیر نمیشود گفت اگرچه سیر نشود اما اشتهای نفس بجانب میوه سیاست پس سوا
نفس را برجای آورده باشم حضرت شیخ میفرمود که پیر بمثال خربزه بوستان میباید که اگر یک خربزه
بشکند کس فی الحال دست در دیگر آویزد یعنی کامل العلم بود که مگر مریدان بلغزد بدلیل مرجع راه او را
بگیرد و اگر مرید صاحب علم باشد که دلیل او را نقص دهد او در حال دلیل دیگر بیابد تا بهیچ وجه
او را بحجاب و دلیل نماند و تا شخصی از آلایش دنیاوی نرفته باشد باید که معرفت الله بما آموزند
زیرا که تا غایت نخواهد رساند و بگمراهی خواهد افتاد حضرت مولانا جامی قدس سره نصیحت لطیف می فرماید نظم

نخست از کسب دانش بهره در شو ز جهل آباد دنادانی بدر شو بود معلوم سر آزاد و بنده
که نادان مرده و دانا ست زنده نیاید هیچ کس عمر دوباره بمیری رو که زانست نیست چاره
چو کسب علم کردی در عمل کوش که علم بیعمل در سر بلی نوش چه حاصل ز انکه دانی کیمیا را
مس خود را نکردی زر سارا عمل کز وی نخلاص عاریست تبر دنجته کاران خام کاریست
نکار خام کس سودی ندارد چو حلوا خام باشد حلت آرد بکن زین کار خانه باکتب روی
خیال خویش راه با کتب دانی ز دانایان بود این نکته مشهور که دانش هست کتب دانا ست در کوی
بود بی مرد دست اوستادی ز دانش نخجدت هرگز کشادی گشاید سر قرآن بار گوید
که از قول پیمبر راز گوید درون تیره از میل معارف زبان بگشای از عنبر معارف
معارف گر چو مو باریک باشد چه حاصل چونکه دل تاریک باشد لکن با صوفیان خوش یاری
که باشد کار خامان خامکاری طریق پخته کاری را ندانند نجامی میوهٔ باعث ندانند
ز اصل خویش آن میوه بریده بماند تا قیامت نارسیده نه دستی از سیم و از زر
بگیر ز دست پیری پیر پرور چو در دستش نهی دست ارادت بدست آید ترا گنج و سعادت

اگر این شجره را کسی بطریق مناجات بخواند باید که تا شیخ معروف کرخی رضی الله عنه گفته باشد و فوق را تمام و مرتضی را امید حقیر را خود

فصل سوم در بیان چهار علم و ملائم آن بدان ای فرزند که چهار علم بطریق اختصار بیان کرده شد اما آنچه باقی ماند که از دانستن آن لابدی ست بطریق مختصر بیان کنم تا این مختصر تطویل نه آنجامد اول علم توحید پس نزد یک بعضی اهل تصوف توحید بر پنج نوع ست اول توحید ایمان دوم توحید علم سوم توحید تکلیفی چهارم توحید یقین پنجم توحید عزیزی بدانکه در عمده آورده است که ایمان و توحید نزد یک بعضی یک ست و آن بعضی اهل اعتزال اند و وجه صریح نا گفتن ایشان از برای مشهور بودن قول ایشان ست زیرا که اگر توحید و شناخت خدای ایمان بودی پس اهل کتاب را ایمان بهتر از مسلمانان بودی زیرا که ایشان خدا و رسول خدا را می شناسند و ایمان نمی آرند و در حق ایشان کلام الله ناطق ست یَعْرِفُونَهُ کَمَا یَعْرِفُونَ اَبْنَآءَهُمْ و این قول شیخ صحیح ست که صدر سالہ بدین طریق انشا کرده است بلکه ایمان گرویدن ست چنانکه در عمده آورده است اول چیزی که بر بنده واجب ست بعد از بلوغ پیش از جمله فرضهای شناختن خدای ست و ایمان آوردن بدو تا اگر کسی ایمان نیاورد و شناخت مسلمان نشود دوم توحید علمی قال الله تعالی اِنَّمَا یَخْشَی اللّٰهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمٰٓؤُا **بدان** ای فرزند عالم آنرا گویند که صد هزار مسئله شرعیه یاد داشته باشد بلکه عالم آنست که سعی بلیغ کند بجانب خیرات از جهت وعد موعود و باز ماند از معاصی از جهت وعید مذکور که کلام رسول بدان ناطق ست کما قال علیه السلام اَلسَّعْیُ اِلَی الْخَیْرَاتِ دَلِیْلُ الْمَعْرِفَةِ وَالنَّهْیُ عَنِ السَّیِّئَاتِ دَلِیْلُ الْمَعْرِفَةِ وَاَیْضًا قَالَ عَلَیْهِ السَّلَامُ حَرَکَةُ الْقَلْبِ دَلِیْلُ الْمَعْرِفَةِ کَحَرَکَةِ الْجِسْمِ دَلِیْلُ الْحَیَاتِ یعنی هر کسی بقدر باور و اعتقاد خود عمل کند اگر یقین صحیح داشته باشد پس عمل او ساعت بساعت می افزاید و اگر یقین او ناقص باشد عمل او روز بروز نقص پذیرد قال رابعة العدویة اگر آخرت از خاک میبودی و حکم او بر بقا میبود دنیا از طلا بودی و حکم او بر فنا بودی پس عاقلان را بایستی که باقی را بگرفتی و فانی را ترک دادی که فانی بستگی را نشاید و من عجب میدارم این مردمان را که آخرت از طلا و دنیا از خاک و فانی را بسبب آن ترک نمیدهند ابو وسیط نام شخصی بود روزی غلام را بخرید گفت ای غلام چه خوری گفت هر چه خورانی گفت چه پوشی گفت هر چه پوشانی گفت چه کار کنی گفت هر چه فرمائی گفت چه فرمائی گفت هر چه خواهی گفت غلامی خود سپردن را گویند غلام را اختیار

در بیان چهار علم

نمی باشد ابو وسیط فرماید برآورد که من حق را چنان شناخته ام و بر زمین افتاد و جان بحق تسلیم کرد و در تفسیر منیر در بیان آیت ایاک نعبد و ایاک نستعین آورده است که سه سر یاد و حال است یکی بندگی کردن و بنده شدن بندگی کردن آنرا گویند که عبادت الله را از برای ثواب و ترس از عذاب بجای آرد و بنده شدن آنرا گویند که راضی باشد یعنی هر چه بر آید از خوب و زشت بر شش نداند قال علیه القلوة والسلام الناس کلهم اموات الا العالمون والعالمون کلهم اموات الا العاملون والعاملون کلهم اموات الا المخلصون والمخلصون کلهم امنون الا المقربون والمقربون فی خطر عظیم اگر مقرب یک ذره بر رضای خود رود از صحن قربت بیرون شود پس ازین خطر مهلک ترچه باشد سوم توحید تکلیفی قال الله تعالی والذین جاهدوا فینا لنهدینهم سبلنا پس ای لیاء الله از جهت بشارت این اجتهاد او در عبادت الله بر خود لازم میکنند و در هر شبی تکلیف تمام مینمایند چنانکه نفس را اول از تمام رضیات نگاه دارد بعد از ان هر خطره که ماسوی الله بوده باشد و هر لذت دنیاوی و کل خطوط نفسانی را بتکلیف دفع کند بلکه نفی از وجود نیز تکلیف میکنند تا آن دم که خبره الوهیت در رسد تا تکلیف از و در باید و در باید و آن ساعت در نظر ظاهری طرفة العین نمیاید با سالک هزار اندر هزار میگذرد و چهارم توحید یقین و آن ضروری را گویند و آن خاصه پیغمبران ست که از حین خلقت ارواح ایشان تا رحلت اشباح ایشان هیچ ساعت از ان معزول نگشته که در ایام طفولیت بلکه در حین ولادت از سوم کفر اعراض نمودند بر رضای او راضی بودند منقول ست که چون محمد رسول الله تولد شد و تنها بر حشیم نهاده تا مادر را نه بیند بر منبر و چنانکه خلیل از آتش بجهت کمال یقین استعاده می نمود و ناگریا از اره سر بازنزد و همچنان حال انبیا را با شخم توحید عزیزی و آن توحید شیطان و سائر کافران معدین ست که اگرچه شیطان دعوی معرفت الله میکند و فرعون در اکثر جا گفتی که خدا نیست و بر یقین میدانستند که پایان خدایرا می شناسیم و از جهت تنگ کافری از سخن خود باز نمی گشتند آن توحید بر ایشان غریزی بود یعنی دانسته بود که اگر ایشان بر تحقیق خدای را می شناختند هرگز سرکشی نمی نمودند و زی از حضرت شیخ پرسیدم که شیطان را در حقیقت چه گناه بود گفت لا بلکه در حقیقت گناهکار بود زیرا که چون کاتب عزم کتابت کند پس الف اقتضا این میکند که من دراز کشیده بالکسری واقع شوم و دال

اقتضا برین میکند که من بروم طرف کسری داشته باشم پس اگر کاتب واو را مداد نشد نام نباشد
از وی میرود و در حق او ظالم کرده باشد و اگر الف را کسر کند نام الفیت از وی میرود و در حق او نیز ظلم کرده
باشد و برین بیچارگان آنچه نویسند تصدیق رسل ست ابو جهل گفته اند که ورد و ورخ بانگ داد یا گنم
و میگوید که کارهای خدائی همه حق بود ندا محمد رسول الله منبود نعوذ بالله سنه و نمرود نعته الله گوید
همه حق بود اما آنچه ابراهیم خلیل الله نبود و وهم علم نماز ست بدانکه آنچه در نماز فرض ست
دانستن آن نیز فرض ست و نادانستن سنت ست و دانستن واجب نیز واجب ست
و دانستن مستحب نیز مستحب ست و دانستن مباح نیز مباح ست و نادانستن مکروه نیز مکروه ست
و نادانستن حرام نیز حرام ست باید که مکروه و حرام را بداند تا بدان نادانستگی دران نیفتد و دانستن
مفسدات نیز فرض ست زیرا که بسا وقت نماز جهال فاسد شود و ایشان بدان خبر نباشند بدان
اصل فرزند که آنچه در بعضی نسخها گویند که هر که احکام و ارکان نماز نداند کافر ست آن نیز انکار ست
یعنی اگر کسی منکر شود کافر گردد و اگر کسی هرگز نماز نکند و ورزیده ندارد اما اقرار بتصدیق دارد مسلمان
ست زیرا که عمل غیر ایمان ست و ایمان غیر عمل آنچه گفته اند هر که احکام و ارکان ایمان نداند کافر
است ست زیرا که حکم ایمان میان خوف و رجا بودن ست دان مرد کسی از سوء خاتمه ایمن نباشد و رکن
ایمان دو است اقرار بزبان و تصدیق بدل و این نیز در سوء خاتمه موجود ست اما آنچه بنوکه از احکام
نماز گفته ست و آنچه باقی باشد در سائر کتب فقه بیاموز اما از اذان چیزی خواهم گفت که دانستن
اذان لابدی ست زیرا که چند جای در اذان کفر لازم میشود و مؤذن جاهل از اذان خبر ندارد
منقول ست که ابو وبیعه حضرت را در خواب دید حضرت رسالت پناه او را از دست بگرفت
و بر کنار دوزخ رسانید دید که دوزخ پر از آدمیان ست گفت یا رسول الله ایشان کیانند گفت
ایشان مؤذنان امت من اند که اذان را نادانسته غلط میگفتند گفت یا رسول الله تو از ایشان
راضی شوی و شفاعت ایشان خواهی کرد فرمود نی گفت خدای تعالی از ایشان راضی شود
فرمود نی و الله گفت کسیکه در مسجد اذان غلط گفته میشود و او منع نکند بلکه تمام اهل آن مسجد
از شفاعت من محروم مانند نعوذ بالله منها و صفت اذان این ست اَللّٰهُ اَکْبَرُ اَللّٰهُ اَکْبَرُ اَللّٰهُ اَکْبَرُ
اَللّٰهُ اَکْبَرُ اَشْهَدُ اَنْ لَّا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ اَشْهَدُ اَنْ لَّا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ اَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا رَّسُوْلُ اللّٰهِ

اشهد ان محمدا رسول الله حی علی الصلوٰة حی علی الصلوٰة حی علی الفلاح حی علی الفلاح
الله اکبر الله اکبر لا الٰه الا الله بدانکه در اذان چند جا کفر لازم میشود که اکثر موذنان
بسبب آن در دوزخ روند و بدانستن آن عار کنند و اگر کسی گوید که اذان را خوب ندانسته لسلسلهٔ
خصومت او را برند و اگر ایشان از ثواب و عذاب در غلط و تصحیح باخبر میبودند هر آئنه سالی تمام
در طلب دانستن اذان میبودند که موذن مصحح یعنی صحیح خوان را گفته اند که هر چیز از نباتات و حیوانات
و جمادات که آواز اذان میشنوند فردای قیامت بر ایمان او گواهی دهند دیگر آنکه در عرصات
در زیر سایه عرش باشد فی یوم لا ظل الا ظله منقول ست که روز جمعه جمله ملکوت بربت المعمور جمع میشوند
و مهتر جبرئیل علیه السلام اذان میگوید و مهتر اسرافیل امامت میکند و سائر ملکوت اقتدا میکنند
بعد از فراغ مهتر اسرافیل میگوید که من ثواب امامت را باما مان امت محمد دادم مهتر جبرئیل گوید
من ثواب اذان بموذنان امت محمد دادم و مقتدیان گویند ما بان ثواب اقتدا بمقتدیان امت
محمد صلی الله علیه وسلم دادیم و شاید که موذن مرد صالح و متشرع بوده باشد زیرا که اذان امر معروف
ست و امر معروف اثر نمیکند مگر از مرد صالح و در این زمانه فساد شاید که کوچه بکوچه بگردد و مردمان را
دعوت نماید و از برای مقتدیان تحمل تمام کند حتی که آورده اند که اگر امام در رکوع آید و از پس
آواز تغلین کسی را شنود آن شخص را نمیداند که کیست مهلت نجند تا او در نماز او شریک شود
و اگر میداند که فلان کس ست مهلت نکند که خالی از ریا نباشد و این روایت در تهذیب مسطور ست
و شاید که موذن وقت شناخته باشد حتی که اگر قبل از وقت اذان بگوید اعاده لازم شود و شاید
که موذنان یکی باشد و امام دیگر اما اگر موذن و امام یک شخص بود باید که در وقت اقامت گفتن
از موضع امامت دور تر رود و بعد از اقامت بموضع امامت آید سنت اینست که در وقت صلوة
فلاح روی را بگرداند یمینا و شمالا و انگشتان را در سر و گوش خود سخت کند یعنی سبابتین
و اگر مسجد روزن داشته باشد سر از روزن بکشد و باید که بلا ترجیع بخواند اما اگر بغیر تبدیل کلمه الحان
بکند روا ست لقوله علیه السلام زینوا الحانکم منقول ست که دختری در اهل ذمه تهیه و
آرزوی همین بود که اگر از نادر پدر خلاصی یابم مسلمان خواهم شد بلکه از ایشان فرار کنم و
مسلمان شوم روزی موذن به آواز اذان میگفت دختر پرسید که این چه باشد گفتند

که بهترین کارهای مسلمانان همین ست و خذلان آن ارزومانده شد و مسلمانی نرسد و منقول ست
که در اول آغاز اسلام از برای طلب کردن مسلمانان نماز اصحاب مختلف شدند که چگونه میتوان
خبر کرد و طلب کرد بعضی گفتند که در وقت نماز علم استاده بکنیم باز گفتند که این رسم یهودان ست
نمیتوان کرد بعضی گفتند که شاخ سوراخ کرده میتوان دمید باز گفتند که این رسم ملحدان ست
همدران شب امیر المومنین عمر با چهل نفر اصحاب اذان را در خواب دیدند که همچنان میتوان گفت
قصه را بر رسول الله علیه السلام رسانیدند حضرت فرمود آری در شب معراج جبرئیل علیه السلام همچنان
تعلیم کرده بود اما در ان زمان اذان اندک بود چون غفلت و غافلی در میان مردمان شائع گشت
عالمان کوفه حی علی الصلوة و حی علی الفلاح بران افزودند بعد ازان چون شائع تر گشت
متاخرین الصلوة خیر من النوم بران افزودند و آنچه در اذان موذن کافر میشود اینست اول اینکه
در آغاز الله اکبر الف را مد کشد و یا الف استفهام در اول او یاورد دوم چون اکبر را اکبار گوید که آن
نام شیطان ست سوم اینکه اشهد را مد کشد بدها یعنی اشهاد گوید و یا بحذف الف یعنی شهد
گوید زیرا که صیغهٔ ماضی ست و اشهاد گواه گردانیدن را گویند پس معنی چنین میشود که کسی گواهی
داده است دیا شما گواه باشید پس گویا که خود این قول استعفاد مینماید که اشهد صیغهٔ متکلم ست
و یا اشهد با دو چشمی را بجای حاقی تبدیل دهد یعنی اشعر گوید که این از معنی می برآید پس گویا که
سخن لغو گفته باشد و یا اینکه دو کلمه میشود چنانکه اشش خویش را میگویند و حدا باز گردانیدن
و مخالفت را گویند کما قال الله اِنَّ الَّذِیْنَ یُحَادُّوْنَ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ اے یخالفون
پس چنان گفته باشد که خویش مخالفت کنید توحید باری تعالی را چهارم آنکه لا اله الا الله بے
تشدید گوید زیرا که الا از برای اثبات ما بعد و نفی ما قبل ست و لی تشدید نه لهٗ الی غایت
که سرت من البصرة الی الکوفة واقع میشود پس معنی چنان میشود که نیست الله باطل تا آنکه
الا حق نیز نیست و ازین صریح تر کفر نمیباشد پنجم اینکه محمد رسول الله گوید زیرا که نام حضرت محمد
و محمد کسی را گویند که خصائل پسندیدهٔ او بسیار باشد و حمد ستایش را گویند و محمد بالفتح چنان ست
محمد بکسر میم الثانی خلاف مذمه پس این چنین نام شریف را تغیر داده باشد بنام دیگر و دیگر اینکه
محمد ستوده شده را گویند و محامد ستانیده را گویند نیز معنی تغیر میشود و یا اینکه محمد را احمد گوید بهاء

مسلمانان اگر بدانند که اذان چیست

دو چشم زیرا که مهمد فرو میرانیدن آتش را گویند و الضیاء جامهٔ کهنه و کسیکه در سیاه تیز رود چیزے خشک را گویند پس معنی بسیار تغیر میشود و ششم انیکه حی را بمد گویند یعنے حیا گویند که حیا بمعنے شرم میشود و یا بی تشدید گوید زیرا که معنی حی زندگی است و معنی حی بی تشدید دراشتن چیزے پاے چیزے را گویند و در تمام اذان سه مد اند هر سه در الا الله و بعضے مؤذنان الا الله را الاالله گویند نیز درین کفر ست زیرا که بهاء دو چشم حق تعالی را گویند و بجاء حاقیه روشنی را گویند و الضیاء ناقه گرزنده را گویند و درین معنی نهایت تغیر پیدا بد بیان احوال سامع مقربست هر که در حین اذان سخن کند در عرصهٔ عرصات حین خواندن کتابت درمانده شود و هر که در حین اقامت سخن کند وقت نزع زبان او بسته میشود که کلمه گفتن از و صادر نشود و بعضے گفته اند که این مراد از سنون ست نه سامع و اگر کسے استعداد نماید که در حین اذان کسی چگونه تکلم خواهد کرد این فقیر بچشم خود دیده است که افغانی اذان میگفت ناگاه رونده از اهل آن دیهه بروی بگذشت و بیان اذان گرفت و او خوش شد که بجا میروی و بعد اذان بالبقیه اذان تمام کرد و در تبیین غیبت الصلوٰة مذکور ست که اگر سامع رونده باشد بایستد و اگر ایستاده باشد باید که بنشیند و اگر نشسته باشد باید که ایستاده شود و همچنین از حالی بحالی بگردد تمام گناه او عفو میشود پس خاصیتی که دران رونده از مادر تولد شده است و در حین اذان و اقامت باید که سامع هر کلمه را بمؤذن موافقت باشد و بعد از تمام شدن حاجت خواهد و دعا کند بیشک برآید و در چند جای دعا بیشک مستجاب میشود اول حین افطار صوم و دیگر بوقت سحر و سوم بوقت باریدن باران چهارم بوقت اضطرار و درماندگی که دلش رنجه شود از هر ممر که باشد و این لغات مذکورین از صراح استخراج نموده شد و الضیاء چون مؤذن بگوید الله اکبر سامع گوید مَرْحَبًا مَرْحَبًا بِالْقَائِلِیْنَ وَحْدَهٗ وَبِالصَّلٰوةِ اَهْلًا کَبِیْرًا وَاَعْظَمْتَ عَظِیْمًا سُبْحَانَ اللّٰهِ بُکْرَةً وَّاَصِیْلًا ط و چون اشهدان لا اله الا الله گوید سامع گوید رَضِیْنَا بِاللّٰهِ تَعَالٰی رَبًّا وَّبِالْاِسْلَامِ دِیْنًا وَّبِمُحَمَّدٍ نَبِیًّا وَّبِالْقُرْاٰنِ اِمَامًا وَّبِالْکَعْبَةِ قِبْلَةً وَّبِالصَّلٰوةِ فَرِیْضَةً وَّبِالْمُؤْمِنِیْنَ اِخْوَانًا وَّبِالصِّدِّیْقِ وَالْفَارُوْقِ وَذِی النُّوْرَیْنِ وَالْمُرْتَضٰی اَئِمَّةً رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْهِمْ اَجْمَعِیْنَ و در اشهدان لا اله الا الله شاید که او غام نے غنه گوید یعنے اثر نون پیدا نکند بلکه الف را

با تشدید لازند و چون اشهد ان محمدا رسول اللہ گوید سامع سر دو انگشت ابہام را بر سر دو چشم نہد یعنی ناخن ایشان دیدہ بردارد و بدان ناخن نظر کند حق تعالی چہار ہزار گناہ کبیرہ او را عفو کند

و در قرآن خوانی مسطور ست کہ این انگشت نہادن سنت ست ترک نمیتوان کرد ہر کہ بجای آرد در عرصۂ عرصات حضرت رسالت پناہ او را چنان طلب کند کہ کسی گم شدۂ خود را طلب کند و گوید قرۃ عینی بک سیدی و مولائی و یا این گوید کہ صدق رسول اللہ و بعضے گفتہ اند کہ سنت یا آدم ست کہ رفتی آرزوی کرد کہ اگر جمال محمد آخر الزمان میدیدی چہ خوش بودی فرمان حضرت عزت شد کہ بر سر دو ناخن خود نظر کن چون نظر نمود جمال جہان آرای حضرت در ان دید ناخن را بر چشم نہاد و گفت صدق رسول اللہ قرۃ عینی بک سیدی و مولائی و چون حی علی الصلوۃ گوید سامع گوید لا حول و لا قوۃ الا باللہ العلی العظیم و اگر حی راہی گوید بہای دو چشمہ نیز خوف کفر ست زیرا کہ حی مقرر شدہ و منی حی خواندن اشتر سوی علف را گویند و چون حی علی الفلاح گوید سامع گوید ما شاء اللہ کان و ما لم یشاء لم یکن و چون الصلوۃ خیر من النوم گوید سامع گوید صدقت و بررت اللہم بہ فنا عن لوم الغافلین لا توفیق الا باللہ العلی العظیم اگر سامع این ادعیات نداند باید کہ بہر کلمہ موافقت کردہ باشد کافی ست و چون اذان را تمام کند باید کہ مؤذن بسامع این دعا بخواند حقا یقینا صادقا خالصا مخلصا لا الہ الا اللہ الواحد القہار رب السمٰوٰت و الارض و ما بینہما العزیز الغفار و رب ہذہ الدعوۃ التامۃ و الصلوۃ القائمۃ ات محمدن الوسیلۃ و الفضیلۃ و الدرجۃ الرفیعۃ و ابعثہ مقاما محمودن الذی وعدتہ و ارزقنا شفاعتہ یوم القیامۃ انک لا تخلف المیعاد

و در شرح مشارق مسطور ست کہ بعد آنہمہ را مضبوب خواند و چون مؤذن قد قامت الصلوۃ گوید سامع گوید اقامہا اللہ ما دامت السمٰوٰت و الارض اللہم انی اعوذ بک من شر الشیطان الذی یوسوس فی الصلوۃ

سوم علم روزہ و آن نیز بطریق اختصار بیان کردہ شد و اگر بیشتر بران خواہد رجوع کند بہ فقہ بنیدا ما آنچہ در کفارت او گفتہ اند کہ کفارۃ الصوم کفارۃ الظہار یعنی عوام الناس تشبیہ نام میکنند یعنی چنانکہ در ظہار کس بزن رطی میکند در کفارت صوم نیز بکند آن مخصوص غلط ست زیرا کہ در کفارت ظہار نیز وطی منع نیست مگر از ان زن کہ از و ظہار کردہ باشد پس اگر کسے با

دو زن باشد از ان که اظهار کرده است وطی نکند و بدان زن دیگر حلال ست و این تشبیه برای آنست که کفارات بسیار اند چنانچه کفارت قتل یمین و ظهار و صوم پس کفارت کننده یمین مخیر ست میان انیکه یا بنده آزاد کند و یا ده درویش را طعام خواند و یا جامه پوشاند که اگر بدن ایشان پوشیده شود و طعام میانگی خوراند که جغرات و برنج باشد و اگر قوت این اشیا ثالثه نداشته باشد باید که سه روزه بدارد و چون اضافت کفارت صوم بکفارت ظهار کرد از انست که در کفارهٔ قتل بنده مومن میباید که آزاد کند و در ظهار خواه مومن خواه کافر خواه اندک معیوب باشد روا ست پس کفارت صوم در حق کفارت چون کفارت مهار ست **علم چهارم** علم حیض و نفاس و ازان نیز شمه گفته شده است اگر اکثر بران خواهد در کتب فقه نظر کند و لیکن از صاحبدلان در وجوب این علم گفتار خویش میگیر باید لقول الشاعر **مثنوی** ای تراول دلیل نفس نفیس * علم دینست همیشه بود انیس * گر ندانی که در زیاده نفاس * اگرش چل شبانه روز شناس * تا بدین علم اشنا نشوی * ای پسر به که کد خدا نشوی از سر جاهلی و نادانی * پا در این منه که در مانی * و این علم نهایت صعب ترین علوم ست پس بر شخصی لازم ست که بقدری ازین بداند بعد ازین **بدان ای فرزند** که هر چهار مذهب بر حق اند و دانستن ایشان فرض ست و اختلاف در میان ایشان اختلاف بر حمت ست نه اختلاف بعداوت که الائمة را گفته اند حنفی مذهب را نشاید که گوید مرا بشافعی چه کار ست زیرا که در هنگام ضرورت از مذهبی بمذهبی انتقال کرده میشود چنانکه به حج رفتن پیاده بمذهب امام ابی حنیفه روا نیست پس عالمان حاجی شرا بمذهب مالک میبرند که در مذهب او زکوة شرط نیست و چون بعرفات حاضر شد باز بمذهب ابو حنیفه میگردد **ایضاً** چون کسی مطلقه ثلثه را حیله بکند باید که اورا از احکام و ارکان ایمان سر پیدا کرد بدان عالم باشد باید که احکام و ارکان نماز بر سد تا بی تحلیل نکاح جدید کند و اگر همان را نیز میداند باید که او را در مذهب امام احمد رح در آرد که در مذهب او حق تعالی را بذات و صفات شناختن فرض ست اگر آنرا نمیداند نکاح جدید کند و اگر آنرا نیز میداند این هنگام تحلیل باید کرد **ایضاً** چون کسی جنس را بغیر جنس از غله بفروشد اگر یداً بید باشد روا ست اگرچه زیاده بگیرد و نسیه روا نیست اگر تو ده گندم در دون خانه تو ده جو بیرون خانه باشد نیز نسیه ست و اگر جنس مع الجنس بفروشد چون یداً بید باشد روا ست و درین زیاده گرفتن روا نیست اگر نیم سوخته باشد چنانکه اگر کسی مثقال را بمثقال میفروشد اگرچه یکمثقال

مسئله در بیان حیض و نفاس ۱۲

مسئله در بیان حکم مطلقه ثلثه ۱۳

نزدیک باشد و یا در یک اندک عفن باشد باید که برابر بگیرد و زیاده روا نیست پس اگر این بانسیه میدهد
بقول ابو حنیفه مطلق روا نیست اما متاخرین فتوی داده اند بر جواز نسیه و این مسئله را از مذهب
امام مالک پسندیده اند **و ایضاً** چنانکه گوشت اسپ بقول ابی حنیفه رضی الله عنه روا نیست
اما بقول شافعی رحمه الله رواست و اصحابه حنیفه بنا بر ضرورت فتوی بر حلالیت آن داده اند و
در شامل بیهقی آورده است که ابو حنیفه رضی الله عنه قبل از موت خود بسه روز از قول خود
برگشت و گوشت اسپ را حلال گفت و همچنین از مذهب بمذهب انتقال کرده میشود بدان اے
فرزند که دوستی چهار مذهب چون دوستی چهار یار از دست نده زیرا که شجره شریعت به عنبان
ایشان کمال یافت کقول الشاعر ؎ ای که سر و سرفرازی دین حقت راست شد ✤ چار تن هم
از دره تحقیق هر یک با عنبان ✤ ابو حنیفه رض نامش نعمان بود کقول الشاعر اَعِدْ ذِکْرَ نُعْمَانٍ لَنَا اِنَّ ذِکْرَهٗ
هُوَ الْمِسْکُ مَا کَرَّرْتَهٗ یَتَضَوَّعُ و نام پدرش ثابت بود و در شرح مختصر امام محمد کوستانی آورده است
که پیغمبر فرموده است که از بعد من شخصے پیدا شود که نام او نعمان بن ثابت باشد اگر من به پیغمبری
مبعوث شده نمی بودم او را پیغمبر میکردم پس اگر شخصے گوید که بکدام دلیل مذهب همچنان بوده میباشد
گفته شود که اگر این ثابت را در شان او آورده شود هیچ عجب نیست قال الله تعالی کَشَجَرَةٍ طَیِّبَةٍ
اَصْلُهَا ثَابِتٌ وَّفَرْعُهَا فِی السَّمَآءِ زیرا که اصل او ثابت است که در زمین ست و فرع او با سمان ست
که او را بصورت همراه با سمان بردند و ثابت بن وطی بن مذربان و چون عمر مرتضی با خر رسید
ثابت نعمان را در کنار گرفته در پیش او برد و مرتضی در حق او دعا کرد و او علم را از هفت کس اصحاب
گرفته است یکی از انس بن مالک و عبد الله بن حسن زیرک و عبد الله بن خزاعی زیدی و عبد الله
بن ابی اوفی و عبد الله بن ابی اوف و ثالث الاقصع و جابر بن عبد الله رضی الله عنهم اجمعین
و از بعضے زنان صحابه نیز گرفته است چون عائشه بنت مجوز و ابی حنیفه رضی الله عنه علم را از بشیر اصحاب
گرفته است اما او را سنیت در فقه بسوی عماد میکنند و او از شاگردان ابراهیم بن یزید بود و او شاگرد
علقمه بود و او از اسود و او از شعرج قاضی گرفته بود و ایشان هر دو از فاروق گرفته بودند علم را و فاروق
از رسول علیه السلام قیل ما ابو حنیفه رض و هو ابن سبعین سنة بتاریخ سنه ثنین و مائة مناقب ابی حنیفه
کوفی رحمه الله روایت کرده شده است که امام اعظم ابو حنیفه کوفی رض چون حج وداع کرد در کعبه

درآمد و دو رکعت نماز گذارد و میان دو ستون در رکعت اول بر پای راست استاده تا نصف
قرآن بخواند در رکوع و سجود کرد و در رکعت ثانی بر پای چپ استاده تا قرآن شریف ختم کرد و چون
سلام داد بگریست و مناجات کرد و گفت الٰهی ما عبدناک حق عبادتک ولکن عرفناک حق معرفتک
نصب نقصان علی بکمال معرفتی فهتف به هاتف من جانب البیت یا ابا حنیفة قد عرفت واخلصت
المعرفة وخدمت واحسنت الخدمة فقد غفر الله لک ولمن تبعک وکان علی مذهبک
الی قیام الساعة معناه بالفارسیة یعنی ای اله ذوالجلال واے پادشاه باکمال واے
موجود لایزال نه پرستیدیم این بندهٔ ضعیف واین وجود سخیف ترا ای ذات لطیف اللطیف چنانکه
حقیقت و سزاواری پرستیدن تو است ولیکن بشناخت ترا چنانکه حق شناختن تو ست پس
ببخشای نقصان خدمت را بکمال معرفت بروی ناگاه آوازداد از گوشه خانه که اے ابو حنیفه ما را
بشناختی و خدمت کردی آمرزیدم ترا و کسی را که متابعت تو کرده بود بر مذهب تو تا روز قیامت
و ایضاً مسطور ست که مهتر عالم صلی الله علیه وسلم در مسجد نشسته بود اعرابی درآمد و کاسهٔ خرما
به پیش نهاد و گفت ازراه دور آورده ام چون رسول الله نیمه خرما بخورد عبد الله بن مسعود برپای
خاست و گفت یا رسول الله دوش خوابے دیده ام عجب تعبیر فرمای گفت چنان دیدم که ستاره
از آسمان بزمین فرود آمد و از نور آن ستاره تمام عالم منور شد رسول صلعم متفکر شد مهتر جبرئیل بفرمان
رب الجلیل درسید و گفت ای رسول اولین و آخرین رای سرور دنیا و دین تعبیر خواب ابن مسعود
آنست که بعد از رحلت تو بدار الفنا بهشتاد سال و هشت روز مردی بیرون آید از کوفه کنیت او
ابو حنیفه همه دنیا را بنور علم او منور کند سنتهای ترا بکمال برساند رسول علیه السلام خوشدل شد
و انس بن مالک رضی الله عنه پیش خود خواند و قدری از آب دهن خود بر کام او تبرک بست و او را
گفت که ترا عمر دراز خواهد بود و تو ابو حنیفه را خواهی دید سلام من بدو رسان و بگو که عطای تحفه
محمد ترا مبارک باد و نیم خرما که در دست داشت در حریر کرد و بعبد الله بن مسعود داد و گفت دست بدست
تو این خرما را بحسان ده تا بابو حنیفه برسانند چون رسول علیه السلام بدار الآخرت خرامید عبد الله
ابن مسعود نه امانت نگاه داشت تا آخر عمر خود انگاه بشاگرد خود علقمه داد و قصهٔ آن بگفت و
چون علقمه را وفات نزدیک آمد بشاگرد خود ابراهیم نخعی داد و قصهٔ آن بگفت و چون ابراهیم نزدیک

نزدیک آمد بشاگرد خود حماد داد قصهٔ آن بگفت و در بیوقت ابو حنیفه رضی الله عنه هفت ساله بود شاگرد
حماد میگیر و هشتاد سال عمر او بود و آنچه او میدانست ابو حنیفه رضی الله عنه در یک سال از وی
بیاموخت و حماد هر روز آن خرما را نیم را از صندوق بیرون کردی و در دست ابو حنیفه نهادی و گفتی بگیر
عطا دهندهٔ این خرما که او را امین نهای روزی ابو حنیفه رضی الله عنه نزد یک ای آمد و گفت آن
امانت را امین ده و کسی آنرا نمیتوانست خورد حماد بوی داد در حال بخورد و حماد سر او را در کنار گرفت
و گفت من میدانم که نیم خرمای رسول الله امانت تو خواهد بود در تو میدیدم ترا مبارک باد و قصهٔ
خواب عبد الله بن مسعود باوی بگفت و چون حماد وفات یافت پدر ابو حنیفه رضی الله عنه که ثابت بود
است قصد حج کرد و ابو حنیفه را با خود ببرد در مکه خیمه دیدند زده و گرد آن خیمه آدمی انبوه در آمده ابو حنیفه
گفت بدان جای رفتم پیری را دیدم سال خورده و نورانی گفتم این کیست گفتند انس بن مالک است
در آمدم و بروی سلام کردم چون آواز من شنید گفت این آواز آشنائی آید مرا گفت از کجائی
آئی گفتم از کوفه گفت کنیت تو چیست گفتم ابو حنیفه انس بن مالک گفت رضی الله عنه
ابروان مرا بگیرید و بالا کنید تا من او را به بینم که صاحب مذهب بزرگ ست آنگاه مرا گفت نزدیک من
آی تا امانتی که دارم تسلیم تو کنم چون نزدیک او رفتم قدری آب دهن در دهن من کرد و گفت
این آب دهن مصطفی ست صلی الله علیه وسلم چون آن آب دهن خوردم حلاوت عظیم یافتم انس
بن مالک گفت اکنون چون آب دهن مصطفی علیه الصلوة والسلام خوردی خود را چگونه می بینی
نشان با من بگوی ابو حنیفه رح برپای خاست و زبان برگشاد و گفت ای انس این ساعت
خود را چنان می بینم که اگر انواع علمت و انواع علوم در هر یک دانایان روی زمین جمع شوند
و هر یک از من هزار مسئله بامتحان بپرسند و هر یک آن همه را جوابهای باصواب با بگویم و از هیچ یک
نمی ترسم و اندیشه نمی کنم و از همه زیاده ام و مذهب من همه آفاق برسد و دیگر در مناقب او خوانده ام
که جمعی از جهودان بغداد آمدند از وی سوالات کردند و از جمله سوالات یکی این بود که در عالم شهریست
و آن شهر شصت محله دارد سی محله از وی روشن ست و سی محله تاریک و در آن سی محله تاریک
بهتر از هزار شهر ست آن شهر کدام ست و آن محله کدام جواب فرمود که آن شهر ماه رمضان ست
که سی محله روز او روشن ست و سی محله شب او تاریک و آن یک محله تاریک که بهتر از هزار

شهرست شب قدرست که لیلة القدر خیر من الف شهر چون این بیان کرد بسیار از یهودان
مسلمان شدند دیگر فوائد ظهریه آورده است که روزی شخصی بمسجد درآمد و سوال کرد که
چه میگویید در حق مردی که میگوید که از بهشت امید نمیدارم و از آتش دوزخ نمی ترسم و مردار و خون
میخورم و بدانچه ندیده ام گواهی میدهم و از خدا نمی ترسم و زن را نکاح نمی کنم و صحبت کردن بادی
حلال میدارم و نماز بارکوع و سجود نمیگذارم و فتنه را دوست میدارم و حق را دشمن میدارم و از
رحمت خدا میگریزم و جهود و ترسا را راست گوی میدارم و از جنابت غسل نمیکنم امام رحمة الله
فرمود ای یاران در مسئله استخوان چه میگویید گفتند که این شخص کافر باشد امام اعظم گفت ای
یاران این شخص مسلمان باشد و تبسم کرد و گفت آنچه گفته است راست است از بهشت امید
نمیدارم و از آتش دوزخ نمی ترسم از خدای امید میدارد و ازوی میترسد آنچه مرده و خون میخورد
گوشت ماهی و سپرز و جگر میخورد و آنچه گفته است بدانچه ندیده ام گواهی میدهم یعنی کلمه شهادت
میگوید و خدای را جل جلاله و رسول خدا را ندیده است و آنچه گفته که از خدا نمیترسم یعنی ظلم نمیکنم
و آنچه میگوید که زن را نکاح نمیکنم و صحبت بادی حلال میدارم یعنی کنیزک داشته باشد و آنچه
گفته است که فتنه را دوست میدارم مرگ را گفته است و آنچه گفته است که از رحمت خدا تعالی
میگریزم یاران را گفته است و آنچه گفته است که جهود و ترسا را راست گوئی میدارم یعنی دین
قول که قالت الیهود لیست النصاری علی شیء و قالت النصاری لیست الیهود علی شیء و آنچه
گفته است از جنابت غسل نمیکنم یعنی تیمم میکنند وقتی که آب نباشد و دیگر از مقامات او رحمة الله
علیه آنست که روزی جهودی با او همراه شد جهود را گفت چرا بدین محمد درنمی آئی گفت یا امام
مسلمانان من گرسنه ام اگر دین محمد حق است دعا کن تا خوانی از آسمان فرود آید و سیر شود از ان
طعام سیر بخوریم آنگاه بدین محمد درآییم بدین جمله عهد کردند ابو حنیفه رحمة الله علیه در رکعت نماز
گذارد و روی بزمین نهاد و گفت یارب برادر میش این بیگانه خجل مگردان خوانی فرود آمد جهود
گفت سر بر آر که کارت برآمد و طعام سیر خوردند امام گفت اکنون عهد خود وفا کن و ایمان بیار گفت ای
امام صبر کن تا من نیز دعا کنم اگر مسلمان تو نتوانم که خوان فرود آورم مسلمان شوم و اگر نشوم جهود
دانا بود هر دو قدم خود بر قدم گاه امام اعظم رضی الله عنه نهادند و دست خود بجای دست تهاد و گفت

یارب بحق این امام که همچنان خوانی فرست آراسته در حال خوانی دیگر فرود آمد ابو حنیفه رح
متحیر شد چون گفت ای امام از تو و کرامت دیدم یکی آنکه تو خود دی و دیگر آنکه من نمودم
هم ترا شفیع آوردم تا کار بر آمد و در حال مسلمان شد و دیگر آنکه از مقامات او آنست که
چهل سال شب نخفت و بوضوی نماز خفتن نماز بامداد گذارد و سه صد و هشتاد هزار مسئله را
جواب فرموده است و چهار مسئله را جواب در نوقف مانده است اول مسئله در بهشت دوم
فرشتی مشکل سوم مسئله محل اطفال کافران است که در بهشت باشند یا در دوزخ زیرا که عمل صالحه
ندارند که گوییم به بهشت روند و عمل بدی ندارند که گوییم بدوزخ پس توقف کردن بهتر باشد چهارم
وقف خفته کردن زیرا که اگر گوییم بخردگی خفته کشند نارسیده سبب دردرسانیدن باشد و اگر گوییم
به بزرگی خفته کشند عورت او بادیدن روا نیست که ناظر و منظور هر دو در لعنت الله می باشند و
بعضی علما گفته اند که خفته در خردگی باید کرد اما موی لب را زدن در مسلمانی ثواب زیاده از
نخفته کردن ست و علامت مسلمانی ست و دیگر از فضل و بزرگی امام اعظم آنست که چهار
هزار شاگردان را بدرجه فتوی رسانید الخیار وزیری از بدبختان آن زمانه بایکی از اصحاب
امام مباشه کرد که امام قهر داشته باشد اصحاب گفت نداشته باشد آن بدبخت گفت پس
من با متحان بروم رفت به نزدیک دروازه امام و در کوفتن گرفت که امام را بیا گاهاند
تا بیرون آید چون بیرون شد گفت ترا نه طلبیده ام باز در درون رفت بگذاشت که
بیرون شد بعد از ان گفت که من طلبیده ام ترا مسئله پرسیدنی دارم گفت انکه مزه پلیدی
آدم چگونه است امام فرمود چون در شکم بود ترش باشد و چون بیرون آمد تلخ گردد گفت
امام تو از ان چشیده نعوذ بالله من هذا القول الشدید امام گفت لا بل در روایت چنان
دیده ام بعد از ان گفت یا امام من شنیده ام که تو مادری داری فرمود آری گفت بغایت
صاحب حسن است که روی او چنان زیبای دارد و پای او چنان و دست او چنان و موی او
چنان و دندان و لب و دهن او چنان زیبای دارد حتی که آن بدبخت اندام نهانی را نیز
یاد کرد که چنان ست امام فرمود هر چه هست آفریده خدایست گفت غرض انیکه من میخواهم تا
بنکاح خود در آرم امام فرمود حاکم نفس خود باش تا او را بپرسم چون امام برگشت سر آن بدبخت

از تن جدا شد و بر زمین افتاد همه عالم متحیر شدند گفتند یا امام این چه بود فرمود تیغ صبر من کردن
او را بزد ایضاً آورده اند که در قرب او جهودی متوطن بود هر روز صحن خانه خود را میرفت
و آن روفته را در صحن امام می انداخت امام از انجا میگرفت بیرون میکرد روزی امام محمد پادشاه زاده
بود در مدرسه نشسته بود که آن جهود آن روفته را باز در صحن امام انداخت امام محمد علیه الرحمة متغیر شد
گفت و قهر و غضب تمام نمود خواست تا او را تعزیر کند اما چون امام ابو حنیفه رضی الله عنه ازان
خبر یافت گفت ای فرزند مدت هفتاد سال ست که او همچنان میکند و من تحمل میکنم زیرا که حق
همسایه همچنان ست و شما در یک روز دل او را رنجه نمودید چون جهود ازان احوال خبر شد در حال
مسلمانی را قبول کرد و ایضاً آورده اند که قریب او دختری بود مستوره که بغیر از شب دیگر روز
بیرون نمیشد اما در هر شب که بیرون میشد بر بام امام ستون ایستاده میدید و نمیدانست که آدمی
باشد بعد از وفات امام چون بیرون شد آن ستون را ندید از پدر رجوع سوال کرد که در ایام امام ستون
می بود اما در این شب نیست چه شده باشد پدرش گفت ای جان پدر آن ستون دین بود اقتدا دینی
امام اعظم بود که هر شب نماز میگذارد دیگر از مناقب او اینکه در ماه رمضان شصت و یک کرت
قرآن ختم میکرد یک کرت در روز میخواند و یکبار در شب میخواند و یک کرت در تراویح ختم میکرد
و دیگر اینکه هرگز بآسمان و آفتاب نیز نظر نمیکرد و می گفت که تاسف ازان عمر گذشته که با آفتاب
و آسمان نظر کردم سعادت ندیده بودم که حضرت رسالت پناه هرگز با آفتاب و آسمان نمی نگریست
زیرا که هر دو مخلوق اند و آسمان مزین ست بزینت کواکب و دیگر آنکه از مناقب او اینست
و خبر رست که حضرت رسالت پناه فرموده است هر که سر اویل خود را با محرم نکشاده باشد اگر
عورت پدر زن اگر فقار شود همان شخص از روزن خانه در نظر دارد فی الحال خلاص شود پس امام را
حق تعالی چنان پاک آفریده که نظرش نامحرم نمی افتاد چون عورت را در روزه میشید او را از
روزن خانه میدید خلاصی می یافت و دیگر آورده اند که روزی بر راه میگذشت طفل دران
ماه میرفت با او همراه شد امام گفت ای طفل پاکی را بحکم نبی دوا قف باش که راه خلیس ست
تا نه افتی طفل گفت ای امام اگر من نیفتم باز بر تو نیفتم تو دوا قف باش که اگر بفتی سائر مردمان
بر تو افتند و زیر خواهی شد و همه مردم هلاک شوند امام دانست که طفل دانا ست زیرا که پیغمبر فرموده است

ذل عالم ضل عالم یعنی لغزیدن عالم گمراهی را سبب ست تا تمام عالم گمراه شود پس امام در گریه
شد و چون ماتم زده باصحاب خود پیش آمد کیفیت احوال پرسیدند باز نمود امام گفت بر شما باد
که هر یکی بقدر علم و دانش خود علم بیان کنید و فتوی دهید که راه شریعت راه سخت ست
و دور و دراز ست بعد ازان اختلاف پیدا شد و **مذهب امام شافعی رحمة الله علیه**
نسبه ابن عبد الله بن محمد بن ادریس بن عباس بن عثمان بن شافعی بن شاهب بن عبید بن
ید بن هاشم بن عبد الله بن عبد المطلب بن عبد المناف و ولد بقرب من ست
وخمسین ومائة وعاش اربعة وخمسین ومات یوم الجمعة ودفن بمصر رحمة الله علیه
وانه قد اخذ العلم من مالك بن انس ومحمد بن الحسن ولیث بن عباس واصحابه یعرف فضل
الی مسلم بن خالد بن مسلم الزنجی عن خلف بن ایوب والله تعالی جعل العلم بعد نبیه فی
اصحابه ثم بعدهم فی التابعین ثم بعدهم فی ابی حنیفة رحمه واصحابه من شاء فلیأخذ ومن شاء فلیسخط

منقول ست که حضرت امام شافعی چنان ذاکر بود که در تصحیح احوال سر از جنبانیدن قرار نمیکرد
روزی حجام بحلت او آمده میکرد گفت یا امام سر را باز دار تا لبهای تو بریده نشوند گفت
لب بریده به که ذکر خدا فراموش کرده آورده اند که مدت سه سال در رحم مادر بود در حال ولادت
مادرش نزع شد زیرا که طفل سه ساله دندانش روئیده بود و اما در ان زمان امام اعظم از دار الفنا
بدار البقا رحلت نمود جنازه او را از روزن خانه بیرون آوردند و از حال خلاص شد از ان شافعی
نامیدند که بشفاعت ابو حنیفه تولد شده **مناقب دیگر** امام شافعی آورده اند که امام احمد بن حنبل
را سه لک احادیث بنوی یاد بود اما در اکثر اوقات در پیش امام شافعی میرفت و مسئله سوال
میکرد و امام احمد پیر بود و امام شافعی هنوز طفل بود اصحاب امام احمد ننگ و عار کردند و گفتند
یا امام شما را سه لک احادیث در یاد ست در پیش این کودک برای چه میروید گفت دنیا نست
ای اصحاب آنچه من میدانم پوست مسئله میدانم او مغز آن مسئله میداند و دیگر آورده اند
که روایت امام شافعی را چرا در جایها متعلل بروایت امام اعظم می آرند و روایت امام مالک
و امام احمد را گاه گاهی می آرند گفته اند که مادر امام شافعی بغایت صاحب جمال بود و در ایام جوانی
بیوه شد خواست تا امام یوسف را شوهر کند چون امام را از کار خیر عار نبود روزی امام شافعی

مسئله در بیان مذهب و مناقب امام شافعی رحمة الله علیه

خود با امام یوسف رح گفت که ادرم چنان اختیار دارد امام یوسف گفت خود اگر او را بدیدم تهنیت گویم
از روز زن خانه بدو نمود امام یوسف قبول کرد چون تزویج کرده بدو سپرد در آن شب امام بنشست
دعا کرد که یارب این شب را گلان کن آورده اند که آن شب دوازده سال شد تا بر سر هر
یک شب بود امام شافعی در کتب فقه امام اعظم در آمد در کتب امام اعظم در پیش امام یوسف
بود و کتب را مطالعه کرد و هر جا که مخالفت میدانست مخالفت او را نخست از آن مشهور
عالم گشت دیگر آنکه بعد از امام ابو حنیفه بود در اطراف عالم میگشت مردم را بمذهب خود
می آورد سوم مذهب امام مالک رحمة الله علیه او را دین انس بود و انس بن مالک او
دیگر آنکه انس در ایام طفلی مدت هشت سال در عیال رسول بود از آن مفتی اصحاب گشته است
انس گفت روزی در زیر درخت خرما افتاده یافتم از آن بخوردم که رسول الله دید گفتم یا رسول الله
از آن خرما بخورم یا نه حضرت تبسم کرد و دست مبارک را بر شکم من نهاد و گفت اشبع بطنک من
سیر کن شکم خود را که بدین امت تو فتوی از درخت خرما نشان کنند از آن بخوری و ایضاً
گفت روزی رسول الله سوار می آمد بر پای فاطمه چنانکه عادت فرزندان است هر دو را استقبال نمودم
حضرت مرا پیش نشست سوار کرد و پای فاطمه را در پیش خود دیگر فتا

چهارم مذهب امام احمد بن حنبل

آورده اند که امام احمد مروزی گوشه نشین بود که بغیر از ضرورت برون نمی شد
بدان ای فرزند که چهار مذهب همه بر حق اند و در حقیقت میان شان خلاف نباشد حتی که اگر
شخصی از یک مذهب منکر شود کافر گردد گفته اند که شرع را چهار رکن ست همین چهار مذهب
اند هر که از این خارج ست خوارج ست پس بدان که ایمان مقبول ابو حنیفه رحمة الله علیه
ایمان مجمل ست همین ست که گوید قبول کردم دین مسلمانی را و آنچه در دلیت و بزبان اقرار کند
و آنچه در دل ست و گفته اند که ایمان اقرار باللسان و تصدیق بالقلب لا اعتقاد بالجنان چنان باید دل گوید بزبان
او هرگز از جای خود تغیری نیابد آنچه گفته اند که اصل تصدیق ست و آن تصدیق محسن بنیان ست چنانکه اگر بزبان
سخن ناشایسته بگذرد و بنا جنان او برجا باشد کافر نگردد و قلب گردنده را گویند یعنی در اکثر اوقات بر دل اندیشه
آید یا بیاوری بنان اندیشه را دخل نمیدهد اما کافران را بنان اصل که بنان باشد نیست اگر دل

ایشان اندیشهٔ مسامانی آید چون اصل نیت غلط میشود و ایمان بقول شافعی اقرار باللسان
و تصدیق بالقلب اعتقاد و بالجنان و عمل بالارکان ست که بقول او نماز جنازه بی نماز درست
نمیدارند اما عالمان متاخرین اولا اصحاب او فتوی بجواز جنازه کرده اند تا سنت و جماعت
خلاف نشود و الله اعلم **فصل چهارم** در ذکر قال الله تعالی فاذکروا الله قیاما و قعودا و علی
جنوبهم اگرچه این آیت در شان نماز ست و حین حرب اما کلام الله اصل ست بهر طرف که
عالمان راسخ میکشند معنی او میبرود مگر وقتی که معنی او محض غلط کند پس این هنگام تو هم کفر ست
کقول الشاعر جمع العلم فی القرآن لکن * تقاصر عنه افهام الرجال * قال الله تعالی الخناس
الذی یوسوس فی صدور الناس و در **تفسیر منیر** در شان این آیت آورده است که
که خناس نام شیطان ست که بر قلب آدمی راه در دهن خود گرفته است و می نگذارد ان عاقل
او صاد دل مومن جملا انواع معاصی می افزاید اچون الله تعالی را بزبان راند خناس لخ وسی
میگریزد پس چون ذکر نام الله سبب نجات از وسوسه و بر بندهٔ مومن لازم ست که نام حق
را فراموش نکند اما خاصه کسی که دم از شیخی و سالکی زند بر و فرض ست که نام شریف الله را در نفس
فراموش نکند که کل نفس اذا خرج بغیر ذکر الله فهو میتة زیرا که چون نام شریف او فراموش کند
شیطان انواع معاصی و بدی و کینه و حرص و هوا در دل او فرو دمی آرد پس از ان آب مشایخان
پس افگنده باشد بسبب این معاصی قال الله تعالی من اعرض عن ذکری فان له معیشة ضنکا ای عن التذکر فان له
معیشة ضنکا ای ضیقا و عوا بی جهنم ای التذبذب و الشتامة حتی لا یشبع قمع الدین الشبع و القناعة
و التوکل فیکون حیاته طیبة و مع الاعراض الحرص و التشتیع فعیشه ضنک و حاله
مظلمة حکما قال بعض المتصوفة لا یهم احد عن ذکر ربه الا اذا ظلم علیه قلبه
و تشوش حکیه رزقه و در **تفسیر مدارک** عن صنیع التشویش
شوریده شدن پس ازین جای معلوم میشود که اگر صاحب ذکر ذکر را ترک دهد از ان رزق محروم ماند
و از احوال مشایخان باز ماند پس سالکی را شاید و **الضیا** قال الله تعالی و اذکر ربک اذا نسیت
یعنی چون طرفة العین ذکر از سالک و طالب فراموش شود در حال بدان طرفه اسف خورد
و بیاد آرد و تکلیف کشیده باشد در یاد کردن ذکر بعد ازین ذکر نیز بر سه نوع ست اول ذکر عام

دوم ذکر خاص سوم ذکر خاص الخاص چهارم ذکر خاص الاخص اول ذکر عام و آن موافقت
شرع را گویند کما قال الله تعالی فاذکروا الله قیاما و قعودا و علی جنوبهم و در تفسیر حسینی
در معنی این آیت آورده است که هر قیامی و هر قعودی و هر حرکتی و هر نظری و هر دمی که موافق
شرع جاری باشد همه ذکر خدا است زیرا که او خدای را فراموش کرده نمیبود پس خلاف شرع از او
در وجود می آمد و چون خلاف نمی آید پس گویا که در هیچ احوال فراموش نکرده است پس مومن
اگر تلاوت قرآن کند یا صوم دارد و یا نماز گذارد و یا از نهی باز ماند گویا که همه شب در ذکر است
زیرا که او حق شناس است که خلاف امر او نمیکند قال علیه السلام حرکة الطاعة دلیل المعرفة
کحرکة الجسم دلیل الحیات دوم ذکر خاص بدانکه طائفه مشغول بطلب از دیاد مراتب اند
کما قال الله تعالی والذین جاهدوا فینا لنهدینهم سبلنا پس ایشان اهل شریعت مستقیم میدارند بعد از ان
هر لذت دنیاوی چون مال و فرزند بدو پیش می آید تکلیف کرده از ان میگذرند کما قال الله تعالی
المال والبنون زینة الحیوة الدنیا والباقیات الصلحت الآیة زیرا که ایشان هر حظوظ نفسانی و دنیاوی را
گویا که فراموش کرده اند زیرا که اگر باین جمیعه علائق دارند حضوری را نشاید پس ذکر که بغیر حضور باشد
فائده و نتیجه ندهد کما قال الله تعالی واذکر ربك اذا نسیت یعنی ذاکر باش حق را چون فراموش
کنی ماسوی الله را و الا ذاکری را نشائی و ذاکر آنرا گویند که ظاهر و باطن او در ذکر مساوی
باشند چنانکه شیخ الاسلام و المسلمین حضرت شیخ علی ترمذی قدس سره میگفت که ذکر اللسان
تغییر ذکر القلب یعنی ذکر قلب بغیر حضور الربا سوسا اگرچه ذکر لسانی را ثواب بسیار است چنانکه
منقول است که مردگان میگویند اگر باز خدای تعالی ما را زندگی میداد در تمام عمر اگر یک
کرت کلمه الله را میگفتم سنده بودا ما در مذهب صاحبدلان تا دل ذکر را سجود مسلم و لازم نگیرد
نتیجه ندهد و باز گفته اند که اگر نه هزار کرت ذکر را بزبان گوید و یک کرت بدل ثواب این افضل است
و آنکه دائم حضور اند ذکر قلب را بی حضور چیزی نمیدارند زیرا که آنچه نتیجه و مقصود باشد حاصل
نشود پس صاحبدلان ذکر لسان را قبول ندارند و حاضران ذکر قلب را قبول ندارند و
ایضا شیخ می گفت که در ایام جوانی در ولایت هند در طلب علم بودم در نواحی مانکپور
شیخ سیلونه را مدرس و محقق یافتم تا کافیه و هدایه و قایه در پیش او گذرانیدم بعد ازان

شیخ را وداع کردیم خواستم تا از وی تلقین ذکر و فکر بگیرم شیخ التفات نکرد گفت سن از عمر وست اما بباید ن بسیار استعداد نمیابم زیرا که درین راه خطرهای عظیم ست تا هم پیری دارم تا ترا در پیش او برم شیخ فرمود که بعد ازان مرا الشیخ سالار بدهسپارید تا بدین درجه رسیدم و ازم مراتب شیخ سیاوش میگفت که چنان ذاکر بود روزی بر بام نشسته بود ذکر بر وی غلبه شد و از بام افتاد اما بوجود شیخ زنده ترست رسیده و ایضاً فرمود اگر درس میگفت و یا در خواب میکرد و همه انگشتان قلم بطریق تشبیه می بینید روزی در بیان مسائل بود و سخن بخلق امر معروف می گفت یکی از همنشینانش اندیشه کرد که الحال شیخ غافل شد و حال گفت که غافل نیستم مرید خجل شد و ایضاً روزی در خواب بود با مریدان شنید که اگر غافل باشد باز شیخ گفت غافل نیستم سوم ذکر خاص الخاص بدانکه در جهان آدمی سه چیز را شه نوع رزق مقدر ست چنانکه نفس را کل و شرب و سر را مشاهده و قلب را ذکر پس چون طالب بکمال استغراق رسد نفس از اکل و شرب و سر از مشاهده و قلب از ذکر باز نیاند که دوام ذکر یک نوع از نسیت و در مذهب ایشان اجل نسیت الا کل و الشرب بل المشاهدة و الذکر و بر هر یک ازین مقامات بحقیقت مذکور رسیده باشی والا مهجوری ذاکری حضور را نشاید چون بارگاه زمین مرتبت باز آید تکلیف کرده باز همان را جوید و فقیر را برادری بود که در ستان سکنه عراق میگفت از احوال پرسیدم که هرگاه چگونه بدست می آید گفت ای برادر نشنیده که صوفی صاحب الوقت این مراتب تکلیف من ست اگر تمام عمر در باشم چهارم ذکر خاص الخاص این ذکر را صدو نهایت نمی یابد و این مقام سخت دشوار ست از خود فانی شدن و تو در دو عالم شو که لوجه ان بود که گم شدن گم کن را نشاید و ذاکر یک آواز است در مذهب ایشان این تا شما هیچ نیست نفی چون از میان برخیزد اثبات خود خود است ذاکر و مذکور نباشد مگر واجب تعالی که اذا الکثرة تنادی بالفنا و الفنا بالبقا و الوجد بالوجد است مشتق از وجد است که عشق ان در عشق لیلی منتهی شد روزی لیلی را بر گذری افتاد گاهی عشق را دید که [illegible] پیش را نمی دید گاهی دست او را پیش میکشید گفت ای سیاه حال چرا مرا دیوانه مجنون گفت تو کیستی که مرا مجنون گویی گفت منم لیلی گفت لیلی کیست گفت معشوقه مجنون گفت مجنون کیست گفت منم لیلی تمام مجنون لیلی

بدانید انم پس این هنگام که العلم حجاب الاکبر ست ازین شان هر خاست که علم دانش انسانیت را
گویند بعد ازین ای فرزند که اسمای حق تعالی انچه بر پیغمبران ما نازل شده اند جلگی نبوده نه
اند حضرت رسالت پناه همان را با اصحاب بطریق ذکر و فکر تلقین کرده بود و بعد از اصحاب
مشائخان کبار در هر اسمیکه نتیجه می یافتند همان را پیش می گرفتند و بدان روش می ماندند ازان
چهارده خانواده موجود شد و این مشائخان کبار اسمی را برای نتیجه خود تخصیص کرده اند اما اشتراک
هر دارند در همه اسماء که همه باید گرفته میگویند تا صافیت دل حاصل شود خصوصاً لا الہ الا اللہ در همه سلسله
مشترک ست کز آغاز حال مریدان تلقین میکنند از جهت بسیاری برکت او بدان ای فرزند که
اول مرید از جمله معاصی باز دارد و از معروفات وارد و بعد ازان اگر مرید را از تجلیات شیطانی
باز خواهی کرد نگاه خواهی داشت و مرید نیز مشروع باشد او را بخلوت درآرد چون از احوالات
خلوت نجات یافت بعد ازان که قوت حرارت ذکر دارد او را ذکر دهد و معلوم باد ای فرزند که ذکر
امانت ست و در ست و دُر را در دهن هر سگ نمیتوان انداخت و لا تطرحوا اللآلی امام الخنازیر
الکلاب زنهار صد زنهار که ذکر خاص ست و عام نیست هر کس نمیتوان داد که طاقت ذکر تحوا بد
بجای آورد و آیات سماویه برین جمله ناطق ست که ان تؤدوا الامانات الی اهلها و باید که
ذکر را در گوشه تاریک که هیچ کس نباشد باید داد و سخن تصوف را نیز در جای بگوی که هیچ مخلوقی
نشود منقول ست که عبد الله شطاری مرکبی را از مریدان خود ذکر تلقین میکرد اتفاقا در ان
جای اسپ استاده بود از تلقین باز ماند و گفت این نیز حیوان ست مبادا که طاقت نشود ان
ذکر نیارد فریاد برآورد و الضمار فرمی این فقیر در قدمبوسی شیخ المشائخ و الاولیاء
سید السادات میان سید علی ترمذی در بیابان میرفت سخن از تصوف افتاد شیخ دهن مبارک
را بگوش فقیر نزدیک رساند و مقصود باز گفت اگرچه دران میان هنر من و او شخصی نبود اما ادب
مشایخان بجای می آورد و مرشد فقیر انچه ذکر داده نبود بزبان خود هیچ پاشش نظم از دانشمندان
که کمینه ایشان این فقیر ست و اللام سائر مریدان را برای تلقین این فقیر را اذن میداد سر چند
ممانعت مینمود هم قبول نکرد و میگفت که قبول کردن امر مرشد واجب ست و بعد از وفات
اذن مصلے و سجاده بغیر از فقیر هیچ کس نبود و فرزندان را نیز اذن نداد که قوت آن ندارند

برخلاف این زمانه فساد که چون پدر بگذرد و پسر مشیوای جهان میگردد و چنانکه پادشاهی از
پدر به پسر میماند محض ضلالت ست و ذکر تیز برخلاف این طائفه میتوان بمرید تلقین کرد زیرا که
بمجرد رسیدن جاهل پسر ناقص که بمیراث نشسته باشد بمرید تلقین ذکر میکنند در پیش هر جایی
آورد ان آداب مشایخان او را مرید ذکر میگویند و او هنوز در معاصی مستغرق زمزمه و حالت
او را در تمام پراگنده میکنند و ازان خبر ندارند که در **عوارف المعارف** آورده است
مرید آنرا گویند که تا بست سال کرامات بین هیچ ذره گناه او را نبینند و الا مریدی را نشاید
بعد ازین چون یکسی تلقین ذکر کند اول نیت و اراده هر کلمه بدو بیاموزد و یارا بدو بنمایی که
فلان خطره ریاست و فلان صفاست و فلان تجلی رحمان ست و فلان شیطان ست الحال چون
فقیر معروف بسلسله چشتیه ست سخن چندی که از حضرت شیخ در سیده است بیان خواهد کرد انا
بدان شرط که هیچ احدی بغیر از تلقین کامل در وخوضی ننماید والا گمراه گردد و نیز بدین شرط که
این کلمات را بدست شخصی و شیخی و هر عالمی که از احوال این حال دان باشد نمیتوان داد
و حضرت خواجه حافظ در بین بیت خوش میفرماید **بیت** بیا تا در می صافت ندرانم ز هر نیمی
بشرط آنکه ننمائی بکس طبعان دل کورش زیرا که ایشان در بین مراتب چون طفل شیر خوارانند
اول مرید را بفرمائی تا سه روز روزه دارد و در بین سه روز یک لک کلمه استغفر الله تکرار کند
بعد ازان غسل و یا وضوی جدید کند و پیش آید اما شرط اینست که غسل بکند شرط دوم روی
بقبله مرید را بنشاند یا مربع یا بدوزانو و بهتر آنست که مربع بنشیند و رگی پای چپ با نگشتان
سبابه و ابهام بگیرد و دست چپ را بر دست راست بنهد یعنی دست راست را بر ران راست
بنهد باطن انگشت ابهام دست چپ را بر ظاهر ابهام راست بنهد و باطن انگشتان او بر چپ را
بر ظاهر انگشتان او بر راست بنهد شرط سوم چشمان را پوشیده دارد و این پوشیدنی
پوشیدنی دل ست از ماسوی الله که دل را از حرص و هوا و کینه و حسد
و حقد و بغض خالی دارد شرط چهارم اینکه مرید را نیت جزم باشد و یقین
محض بدانکه این ذکر لیست که مرشد من و سنت بدست از اصحاب و اصحاب از رسول الله آورده است
و من متابع ایشان میروم تا مگر بشرف ایشان مدرج باطنی و وصالت برسم که در هیچ احوال ازین

سه روز بین اداب ذکر دادن سیر میفرماید ۱۲

برنگردم شرط پنجم آنکه لا از پستان چپ آغاز کند و در کتف راست های آله تمام کند و از انجا بنشیند دم
دفعه کشیدن برگردد و الا آغاز دوتای الله را بر پستان چپ برساند و دم را در انجا بکشد شرط
ششم آنکه فهم معنی و اراده وارد چون لا الله الا الله لا مطلوب الا الله و شرط
هفتم آنکه معلوم باد که حواس باطنی نیز پنج اند هر پنج را بسته چنین ببندد اول آنکه دل را گویائی زبان
حواله کند که بغیر از بسم الله چیزی در نگیرد دوم آنکه دل را زبان نیارد سوم آنکه آنچه دل را خطره ماسوی الله
واندیشه غیریت پیدا شود آنرا باراده ذکر دفع کند یعنی فهم معنی آن کلمه مذکور بگمارد تا خود را
بسیر آن معنی سازد سوم آنکه دل را مشاهده حاصل میشود اگر تجلی رحمانیه است نیز در ان آدان
ذکر را از دست ندهد اگر ملک و ملکوت چون بهشت و دوزخ باشد ازان نیز برگردد که آن سد راه
اوانند که بدان سبب امتحان شده است از باز ماندن ذکر باید که ترک ندهد و اگر شیطانی و دنیاوی است
صورت مرشد را در دل گذارند تا بدان دفع شوند و بعد از شیخ نوذکر در باطن او بفزاید شرط هشتم
آنکه ذکر را در شب و روز چار تا چار آورده باشد خصوصاً بعد از خمس صلوة البته میتوان ذکر جلی کرد
که صافیت دل محو شدن تمام و تنگ و طلب هذای حاصل میشود حضرت شیخنا را مریدی بود
که در قیام و قعود و مشی و اقدام در کوب سر امی جنبانید گاه جلی گاه خفی چون پیک اجل رسید
شنیدم که جان میداد و میگفت که بغیر از دو چیز در دنیا آرزو نماندم یکی آنکه اگر در ین حالت
باقبال شریف حضرت شیخ مشرف میشدم چه خوش بودی تاسف برین مهجوری میخوردم دیگر آنکه حیف از ان
عمر ماضی که نبی ذکر فکر گذرانیده ام چون شرائط ذکر دانستی باید غسل هر وقت نجتی که آن محض
برای تلقین بود اما بقیه شرائط را اگر در هیچ حال ترک ندهد و اگر آب برای وضو موجود نباشد
تیمم کند و چون ذکر را خواهد بمریدداد اول تفرماید تا سه کرت بگوید استغفر الله الذی لا اله الا هو الحی
القیوم و اتوب الیه و اسئل الله التوبه سه کرت و رود اما در رود را صد بار مکرر کند بهتر باشد و بگوید
یا جلیل من کل جلیل و یا عزیز من کل عزیز یا قدیم یا قدیم من کل قدیم خلصنا من النار سه کرت
کلمه طیبه بعد ازان بطریق مذکور لا اله الا الله بیاموزاند اما اول سر چشمان بپوشد تا مرید او را
به بیند و ذکر آغاز د بعد ازان سر چشمان بپوشد و آغاز کند تا طریق شاد نشسته باشد و چون ذاکر
خواهد که ذکر این کلمات مذکور را مکرر کند و اگر بعد از خمس صلوة ذکر میکند باید که بعد پنج گنج

ذکر جلی آغاز و پنج گنج را چنان بکند اول سی و سه کرت سبحان اللہ و سی و سه بار الحمد للہ و سی و
بار اللہ اکبر و سی و سه بار استغفر اللہ بعد ازان لا الہ الا اللہ را آغاز دہد ان ای فرزند که انچه
بعضے عالمان ظاہر میگویند که درین نفی کدام اللہ مقصود دارید اگر نفی اللہ باطل دارید
کذب لازم آید لانهم موجودون و اگر نفی کدام اللہ مطلق دارید کفر لازم آید لان خالق الخلق موجود
و اگر نفی اللہ حق دارید استثنا الشیء من نفسه لازم آید جواب آنکه اگر نفی اللہ حق دارید استثنا
الشیء من نفسه لازم نمی آید زیرا که این نفی جنس ست چنانکه گوید که نیست در سرای هیچ انسان
گر زید تناقض نیز لازم نمی شود زیرا که اول بودن زید دران دیدیم بعد ازان چون خبر او هیچ
احدی نبود جنس را نفی فرمودیم باز او را موخران آوردیم تا فائدهٔ حصر و مبدء و نفی اللہ مطلق کفر
محض ست و این خود مظهریت و اگر نفی اللہ باطل کنند نیز کذب لازم نه آید زیرا که ایشان
مستحق الوہیت نیستند و در مملکت او تصرف ندارند پس گویا که نیستند او در نظر محققان لا موجود
الا اللہ مراد است یعنی هر وجودی که جز او خیال کنی آن نیست که او نیست هر چه هست هستی اوست
گر نیست که آن نیست پس چون وجود سوای او باطل یکه معدوم ست وجود اللہ باطل چگونه
موجود باشد زیرا که وجود ایشان از خود نیست کما قال اللہ تعالی بل نقذف بالحق علی الباطل فیدمغه
یعنی میزنم حقیقت را بر باطل پس میشکنم او را در جای که حقیقت موجود شود باطلیت نابود گردد
پس نیست موجود دیگر حق و اگر شخصے گوید که اللہ را مطلق نفی میکنم بقول صوفیه نیز کفر لازم نمیشود
زیرا که تاویل دارد و در تفسیر فاتحه آورده است که لا الہ سما الاجناس کالرجل و الفرس
اسم یقع علی کل معبود بحق او باطل پس مقصود ذکر نیست که چون اللہ اجتماع دارد
میان حق و باطل پس من مطلق کلمه او را نفی میکنم تا کلمه اللہ اثبات یابد که بهیچ احدے
شرکت ندارد و ایضاً صوفیان گفته اند که کل ما شغلک عن اللہ فهو المهلک پس
غیر انداز تا از اللہ خلاص یابی و اما اللہ مختص بالمعبود بالحق لم یطلق علی غیره اما اگر
جواب احضرت دہی که خود از طلاطم این امواج بحر نجات دہی گوئی که ما نفی هیچ یکے مراد نداریم
بلکه میگوئیم لا الہ مستحق بالعبادة الا اللہ بدانکه لا کلمهٔ نفی ست و آله اسم منفی ست یعنی نفی
کرده شده و الا حرف استثناء و مستثنی منه محذوف ست و آن نزد یک اهل شریعت معبودات

یعنی نیست چنین معبود بحق مگر ذاتی که نام آن ذات اللہ ست و در نفی سہ چیز لازم ست نفی
و نافی و منفی حرف لا نفی ست و کلمہ منفی ست و نافی گویندہ این کلمہ ست و در اثبات نیز سہ
چیز ست اثبات و مثبت و ثابت اثبات لفظ الا ست و ثابت ذات باری تعالی ست
و مثبت گویندہ این کلمہ ست و نزد یک طائفہ صوفیہ الا معنی غیر ست یعنی نیست جنس معبود
بحق غیر خدائے از روی ذات و صفات چنانکہ میفرماید لو کان فیہما الھۃ الا اللہ لفسدتا و نزد یک اہل
طریقت مستثنی منہ موجود ست کہ اثبات و موجود نزد یک ایشان کفر ست و شرک ست و نزد یک اہل حقیقت
مستثنی منہ محبوب ست زیرا کہ نزد یک ایشان اثبات و محبوب کفر و شرک ست لما قیل حسنات الابرار سیئات
المقربین و الا بنی مرسل شاہد حال ست و نزد یک اہل معرفت مستثنی مطلوب ست اثبات و مطلوب نزد یک ایشان شرک ست یعنی
لا الہ معبود لنا و لا الہ موجود لنا و لا الہ محبوب لنا و لا الہ مطلوب لنا الا الفرد الذی علیہ اللہ ھو الجامع لجمیع
الصفات الکامل المنزہ عن النقصان و الزوال الخالق للبریات الملک للکائنات اما ربال فمیگوید کہ نافی و مثبت
خود اوست کما قال اللہ تعالی شھد اللہ انہ لا الہ الا ھو و ایضا قال اللہ تعالی انا اللہ الہ جل و گفتہ انا کہ
اللہ تعالی ہم شاہد اوست ہم مشہود زیرا کہ او خود بخود گفت من یگانہ ام بعبد عبادہ و مناسبت او نافی
کردہ اند تا مشہود شود در سول اللہ نیز ہم شاہد ست ہم مشہود پس چون نافی و مثبت اوست در آوان
ذکر خود را مبینی و در نفی خودی دلی تکلف کنی تا تجلی مقصودیت در رسد و ترا از تو برباید خود بخود
ذکر گوید کما قال اللہ تعالی و اعبد ربک حتی یاتیک الیقین یعنی و اذکر ربک حتی یاتیک الموت
کما قال علیہ السلام موتوا قبل ان تموتوا تا موت حکمی بسیری و از میان برائی و او را باو گماری کما قال علیہ
السلام فی حق الصدیق من اراد ان ینظر الی المیت فی جنۃ الارض فلینظر الی ابن قحافۃ
زیرا کہ او از خود رفتہ بود و بدست پیوستہ الغرض چون ذاکر در گفتن لا الہ الا اللہ در ماند شود
بایستد و ذکرت کلمہ طیبہ تمام کند باز پیوستہ بدان الا اللہ آغاز دتا کلمہ استطاعت داشتہ باشد
در نفی و اثبات ارادہ دل اگر دانا باین احوال باشد لا موجود الا اللہ داند و اگر نہ نداشتہ باشد
ارادہ انت المقصود و دعوی لا خود او در بین ننگ اثبات ندارد پس ارادہ انت المقصود و انت
بعدہ متصل بدین شوق کلمہ اللہ را بزبان راند بدان اے فرزند کہ اللہ آنرا گویند
کہ از عدم موجود کند و آن وجود را قابل شہود کند و ایضا کار ساز را گویند یعنی چون

اللہ اسم ذاتی ست کہ الوہیت دارد بر جملہ اسما و صفات و تاثیرات ایشان چنانکہ این تاثیرات در ظلمت آباد منکتم بودند و بہدایت و راہنمای مظہر شدند پس سالک راشایان آنست کہ باز ہدایت و نصرت از وجود بدہد و پوید تا مگر طرفۃ العین ہمین برکت این اسم بدان ظلمت آباد عدم پیوندد و بیند کہ این جملہ مخلوقات از یک اصل ست بلکہ ثنیت مختلف مگر واحد تعین نمذارد انت الہادی انت الرشید و ایضا منقول ست کہ طالب را از دانستن نود و نہ نام چارہ نیست و چون اللہ را بدرک شد ہر ہمہ را بہوش دران مدبنید و چون از گفتن این اسم باز ماند چند کرت کہ تواند این را تکرار کند جل جلالہ و عم نوالہ و جل ثناءہ و تقدست اسماءہ و عظم شانہ و لا الہ غیرہ و در ثواب این لفظ گفتہ اند قال علیہ السلام من سمع اسما من اسماء اللہ تعالی فقال جل جلالہ غفر اللہ ذنوبہ یوم ولدتہ امہ و لو قال یشرق لعبت اللہ بذنبہ و بین النار سبعین خلق و کل خلق مثل سبعۃ ہذا الدنیا بعد ازین معلوم باد کہ ذکر جلی را در ہمہ احوال کردہ باشد و چون از جلی فارغ شود پاس انفاس کند کہ خفی از ہوشش در نکند زیرا کہ جلی بران تاثیر ست تا تاثیر اد در دل نفتد کہ دل بخفی آرام گیرد چنانکہ لا الہ را بانفس مستخرج بیرون کشد و الا اللہ را اندرون در آرد و نفس را بر ہم چنان نگہ دارد نہ انیکہ بزور بکشد و در آرد و در رسالۂ شیخ سالار بدہ قدس سرہ دیدہ ام کہ اگر بروے ہزار سال مستقل قیام نشستہ باذکر فکر باشد اما یکبار ترتیب را خطا کرد یعنی لا آلہ را اندرون کرد لا آلہ را بیرون کشید آن عبادت ہیچ منش لا گردد یعنی نتیجہ باطنی ازان نیابد مگر تجدید عبادات کند و صوفیان گفتہ اند کہ العبادات اختلاف العادات گاہی در نفس اسم اللہ را نگاہ دارد و در بیرون شدن و در آمدن و گاہی این اسم را حبس در یک نفس کند کہ آنرا محاربہ اکبر گویند و ہر چند کہ تواند باد کند تا آنکہ حرارت اسم تمام وجود او را در گیرد و در تحت نام گفتہ باشد تا آنکہ خود در شکم آواز ذکر جاری میشود او را بطرف دیگر باز نگذارد و گاہی چون آواز قرشیم کہ بر یکدیگر رسند مشبہ و گاہی بماند آواز کبوتر و گاہی بماند آواز کیان و برادر فقیر در یک نفس شش صد بار میگفت دیگر ذکر چہار ضربی کہ آن نیز مشترک ست در اکثر سلسلہا باید کہ شبہ الگا مذکورہ مربع بنشیند لا را از زانوی چپ آغاز کند تا ہای الہ را مکتف راست برساند از انجا لا آغاز و بجانب زانوی راست فرود بردہ ہمان لا را بآ

با لا کشند تا برابر بنشینند و از کتف راست الله آغاز نا برابر پستان چپ آرند و آن را بزانوی چپ تمام کنند باز لا آغاز د بطریق مذکور در خفی هر چند که تواند کمند چون لا از زانوی چپ آغاز د تا کتف راست نفی نفس کنند و چون الا را بر زانوی راست فرود برد نفی ماسوای الله کنند و چون الله آغاز د ثبوتی در ثبوت سازد یعنی راشایان اینست که اراده دارد که ذات ماسوی الله از وجود واجب است و معلوم باد که اسماء الله را اگر کسی بزبان عربی استعمال کند چنانکه مشایخان کرده اند نتیجه یابد و اگر معنی آن اسماء بر بانهای دیگر که مشایخان مقرر کرده اند استعمال کند نیز نتیجه یابد چنانکه ذکری چند از الفاظ شیخ بدین فقیر رسید و بلفظ هندوی بیان خواهد کرد باید که گاهی در پاس انفاس این نگاه دارد اهی هی و اگر بوقت سحر نظر بجانب آسمان کند و فرود نیارد و بدان هیئت ده هزار بار این را تکرار کند کشف دست دهد و اگر بطریق چهار ضربی کند باید که از زانوی چپ تا کتف راست اهی هی تمام کند و از کتف تا زانوی راست باز تا سر بالا کردن کلمه اهی اهی تمام کند نا کتف راست تا پستان چپ اهی هی تمام کند باید که در خفی کرده باشد و این اثبات را اثبات است باید که فهم در معنی او داشته باشد معلوم باد که این کلمات سه اند و چهار ضرب از سر جها باندام نامند دو کتف و دو زانو چنانکه از زانوی چپ بکتف میرساند و از انجا بزانوی راست میرساند باز بالا بطرف کتف راست میکشد و از آن بپستان چپ میرساند تا باز بزانوی چپ میرساند و اگر این اسماء هندوی را بجلی ذکر کند باید که چندکرت اهی اهی و چندکرت اهی اهی و چندکرت اهی هی و چندکرت توئی هی و چندکرت تو تو و چندکرت هی تو تو اینهمه را تکرار کند هر چند که استطاعت داشته باشد بدانکه گفته اند که حق تعالی را سه هزار نام ست هزار نام فرشتگان میدانند و هزار نام همه انبیا را بود یعنی آنچه انبیا را صفتی حق تعالی را می نامیدند بیشتر از هزار نام بود بعضی اندک و بعضی بسیار میدانستند چنانکه بعضی صد و بعضی دو صد و بعضی سه صد و بعضی چهل و علی هذا القیاس و سه صد نام او در توریت منزل بود و سه صد در انجیل منزل بود و سه صد در زبور منزل بود و نود و نه نام در فرقان نازل شده اند و یک نام غالب ست که آنرا اسم اعظم خوانند که دانی حق تعالی بر راست شخصی دیگر نداند پس اشرف ترین همه اسماء الله ست زیرا که او نمبنر از ذات مر سائر صفات است که اسم اعظم در حجب اوست بلکه بعضی گفته

کر خود اوست و بعضی گفته اند که اسم یا حی یا قیوم است اما بروایت صحیح بمذهب امام ابو حنیفه نیست
که اسم اعظم در جنب اسم الله است زیرا که اضمار و کنایه اگر با یک حرف خواه مقدم خواه موخر گرفته باشد
معنی او تغییر می یابد و تسمیه حق بدان نشاید چنانکه قدوس اگر قاف را حذف کنند دوس اسمیت ما
نشاید و اگر میم را حذف کنند قدوا اسمیت را نشاید و علی هذا القیاس رحمن و رحیم و ملک و غفور
و قهار و جبار که چون یک حرف ازین حذف شود اسمیت را نشاید اما اسم الله بناء او بر یک
حرف ست و چون هو که عبارت از سبحت دارد و چون سوحان اضافت کل شی هالک الا وجهه
بدو کردند هویت بدان متصل کردند هو شد که عبارت از وحدت ست و چون لله ملک السموات
والارض که همه اشیا و ما را دیدند لام تملیک در ادل درآوردند و او را حذف کردند له شد و چون
لام مماثلت بدو متصل کردند لله شد که عبارت از وحدت ست و چون الف تعریف درآوردند الله
شد و گاه الف حذف شود لله نیز اسمیت را نشاید و اگر لام مماثلت را حذف کنی نیز اسمیت را
نشاید و اگر لام تملیک را نیز حذف کنی پس ه ه نیز اسمیت را نشاید باید که مربع یا دوزانو بنشیند
و آواز را درین حبل بغایتی پست کند از پستان ه آغاز و و بجانب پستان چپ فرود برد و او را
همین دارد که ذات همه چیز از وجود خدای ست یعنی چنانکه در ذات سبحت در طلاطم جلال و جمال
مستغرق بود ند الحال این گوی مضرب این چوگان بدین نرفته است مگر انیکه نام ممکن بدو داده شد
و از سلسله فرود سیه نیز این ذکر و فکر باین فقیر رسیده است که خروج و دخول نفس اسمی بحیثیکه مقرر
شد نگاه دارد و گفته اند که اسم اعظم ست زیرا که در خروج و دخول نفس حیوانات خارج و
داخل نشود اما چون ایشان او را خبر ندارند فائده نمیدهد و نیز درین اسمار باری تعالی اهل
صفا چشمه نیز بدان شطاری و اهل ذوق کبریه و اهل شوق سهروردیه اشتراک دارند منقول
است از نظام الدین اولیا قدس الله سره که این باسم در معنی پنج بار بگوید بعد از سحر او را
خواب نیاید و اگر بیست بار بگوید تمام شب خواب نیاید او را و ایضا مشایخان گفته اند
هر که این اسمار اندانه مشایخی را نشاید دوم از طالبی ترند منقول ست که ابو الحسن قدوری
بسبب خدمت مادر از طلب علم محروم مانده بود و برادر دیگر او در طلب علم رفته بود بدرزی
در بیابان همزمان کشتی میگذشت ناگاه از ان بیدا بخندید که سفید ریش و سالخورده بر درخت

نشسته است و پیش او شمعدان سفید دیش گفت که چرا در علم سی نیکنی واقعه خدمت باز نمود گفت
غسل کرده بیا تا ترا چیزی آموزم فهم و معنی این بداند تا چگونه پی بری و هر روز در زیر این درخت
بمن پیش آئی امام حسن تا سه روز معنی ظاهری میدانست و در روز چهارم چون پیش آمد گفت
که دانستم انیکه ذات ناتناهی آواز گوش و از بصارت چشم و از ناظری نظر و از تکلم لسان و از
بویائی و از جویائی نفس و از خندیدن و از حرکت رجل و از ضمائر دل بمن نزدیک تر است و در رعیت
اینها را از نظر برداشتم و ندیدم مگر او را گفت ای فرزند بمراد رسیدی دمان زمان علم اولین
و آخرین در و موجود شد و الاسماء کلها الی ام الاله ح من ری الی الا الاله ان اظ ری الی
الا بش اه دی الی الاله م ع ی و ایضاً ذکری چند از سلسلهٔ شطاریه که خواجه بشاد مو
دینوری از عبد الله شطاری آورده است و دست بدست بدین فقیر رسیده است و هشت کن
دار و اصل بات ش م م و اسم ذات و اسم صفات برخ تصویر مرشد شده و بلاحظ معنی او کل
نفس واحد و مدد اسم ذات باید کرد و در حالهٔ نزول یعنی مدد آنا زیر ناف کشد و آنچه تلقین کامل
ازین مقدمات اربعه آورده است درین یاد آرد و باز عروج نیز فهم دارد و معکوس یاد کند و چون
باسمی که قریب الله است برسد باز الله ابر نزول برود و همگی را یاد کند و کل نفس واحد عبارت
ازین معنی ست و ایضاً کل نفس واحد آنکه مقید باخروج نشده است از مطلق بطریق که امتیاز
حقیقی یافته باشد پس مطلق و مقید را اند الا واحد و مراد از شد اینکه بشدت نام مدد از بر زبان
برود و لذا کران بلاحظ المعنی حتی لا یکن غیر الله فی قلبه طرفة عین و اگر کدورات شیطانی
و نفسانی پیدا آید فلا ان بلاحظ صورت المرشد حتی تضمحل تلک الکدورات و چون سالک
عظیم سالک مبنیه و بین الله انانیه است بکلمهٔ تام آنرا دفع کند تا آنکه توحید برو تابد پس آن
هنگام نماز و نام ماند و نه نشان ماند که خود هست مقدمهٔ اول اس بسم الله سمیع بصیر علیم
نزول و عروج فهم دارد و عند الدخول و الخروج دوم مقدمه خاص ش ب و د ق ح ن ش ش خ نون انیا
و انا و ائم قائم حاضر ناظر شاهد نزول و عروج فهم دارد مقدمهٔ سوم ملفوظات ع ک ق ل د الا علی
عظیم الاعظم کریم الاکرم قریب الاقرب لطیف الالطف نزول کند و در عروج بنیه حرف آخری اول
کلمهٔ موخر آید یعنی کلمهٔ ثانیه را مقدم دارد و مقدم را موخر دارد کقولک اعلی الاعلی و العظم العظیم

واکرم الکریم و علی ہذا القیاس ایں لطیفہ لطیف الالطف پس بدایت باید کرد خدمت مرشد کامل
انسان آگاہ شوکی تا در حلول و اتحاد نیفتی کقولہ تعالی وہو معکم اینما کنتم بدایت ہای سوسنان کہ با حاطت
علم و قدرت باشماست ہر جا کہ ہستید و درین لطیفہ کہ صفات از ذات امتیازی ندارد کسی را زہرہ
بیان نیست و اگر بیان کند بجز ضلالت بضلالت نیاید و در تمثیل روح انسانی کہ جسم لطیف است فہم
باید کرد کہ جسم لطیف جسم کثیف کہ قالب ست داخل و خارج و اتصال و انفصال مقسوم نمیشود
و اگر عضوی از اعضای انسان بریدہ شود اگرچہ ذرہ از ذرات قالب نیست کہ روح بذرات
بدن نیست اما بریدن عضو بریدہ نشود و تغیر و تبدل نیابد پس چہ جای آنکہ ذات باری تعالے
کہ لطیف الالطف ست و بجمیع ذات نہ اتصال و نہ انفصال دارد کسی در بیان آرد و اشارت
بدان کند و عبارت ازان گوید در نیابد جز گنگی نشاید و الا گدای باشد بلبیتا زبان بریدہ
بخمیے نشستہ صم بکم ✤ بہ از کسے کہ نباشد دانش اندر حکم ✤ شاید کہ باری تعالی ہمہ باشد و این وقتیہ
را جز اسیران دریای وحدت کسی نداند و از یا خرد و بی خرد در حیرت بسیار سخنی ملکہ ضلالت دارد
کہ آن محجب ست و این محجوب فہم من مقدمہ چہارم لوازیر دک ب ب ھ ن ذ ظ ب د ح
ق ق بکدیم یا کی ہادی نور رؤف غفور ظاہر باطن ودود حی قیوم قدوس
باید کہ نزول و عروج فہم دارد و در ہمین معنی دارد یعنی اگر این مقدمات اربعہ را تمامہ باوزان
کامل یاد دارد اسم ذات در ہوش آرد ہمہ را و چون عروج کند اسم اخیر و چون قدوس بگیرد
ذا تمام نفس ہمہ را تا لطیف برساند بعد ازین چون قلب بذکر انس گرفت ذکر را باید کہ چار نا چار
پاس انفاس کردہ باشد حتی کہ در تلاوت و تسبیح و دعا ہوش را نماند منقول ست کہ چون
مرتضی علی یکپای بر رکاب می نہاد تا پای دیگر بر رکاب رسانیدن تمام کلام اللہ را میخواند و آنرا
ہوش بود نہ تلاوت و در سلسلہ چشتیہ آنست کہ در نہاد و در تحت ہر کلمہ کہ باشد اسم ذات
در ہوش آرد و لیل در تحت ہر کلمہ اے ہے بہوش آرد حتی کہ اگر از خواب بیدار شود فی الفور گوید تا
دہ ہزار در شب گفتہ میشود و ہکذا ہر جوارح را ذکر دارد چون دست و پای و انگشت باید کہ انگشت
را بطریق تسبیحات گردانیدہ باشد و یا چیزی را کہ از چوب و غیر ہمرای تسبیح گرفتہ باشد اگرچہ
ہیچ نگوید یک بدست بگرداند تا عادت گیرد و آورده اند کہ چون کسی خس و خاشاک را

بدست بشکند و یا بدهن بگیرد و یا بسنگ ریزه بازی کند انهمه بتسویل شیطان ست ازان دور باید
بودن و ایضاً در حین اکل و شرب از ذکر غافل نباشد چنانکه در برابری هر مضغ اسم الواحد را
در هوش آرد و هر بار چیزی بار خود واجب گرداند این از لوازم چشتی ست که چشتی بدان امر کرده است
اول خلوت در انجمن دوم نظر در قدم سوم فهم در دم چهارم سفر در وطن و خلوت در انجمن آنکن
باشد که ظاهر صورت او بخلق باشد و باطن او بحق که هیچ احدی را از احوال او خبر نباشد و گفته اند اولیاء
اخفیاء اذکیاء چون ذاکر از خواب بیدار شود و بیند که اسم مقصود همچنان بنفس جاری ست پس این
هنگام ذاکری را شاید و حضوری را باید گویا که در حین خواب نیز از و نرفته بود چون ذاکر باو سه
پیدا شود باید که این نماز دائم را ادا کند تا حضوری حاصل شود خواه به تیمم و خواه بوضو و نیت
چنان کند نویت ان اودی رکعة لوجه الکریم الباقی الذی لا اله الا انت الباقی و تحریمه بندد خواه در قیام
خواه در قعود خواه در اضطجاع خواه در مشی خواه در رکوب و بهر جهت که روی داشته باشد اما روی با قبله
بجهت واحد دارد و بعد از تحریمه هر چه داند از کلام الله بخواند در هوشی و بی تشهد در هوش سلام
دهد و تحریمه انیز در هوشی بندد بلا نصف الیدین و این را نماز دائم گویند و ایضاً دو رکعت نماز
طلب ادا کند باید که درین نماز روی بقبله داشته باشد و نیت او رضای خدا کند و تحریمه بندد و
در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص سه بار در رکوع و سجود با نهایت دل بجای آرد و تشهد بخواند و سلام
دهد و اینهمه بهوش کند و ایضاً چهار رکعت دیگر نماز طلب بطریق مذکور بخواند ذکر فضیلت
کلمه طیبه بدانکه در خبر صحیح وارد شده است که چون بنده مومن سخن را آغاز کردن میخواهد اول
کلمه طیبه گوید بعد از اتمام نیز طیبه گوید اگر ده هزار سال عمر داشته باشد در هر روز صد گناه از و در وجود
آید هیچ نوشته نشود و ایضاً آورده اند که هر که هفت لک کلمه طیبه در تمام عمر خود بخواند
بعد ازان دفتر معاصی او از دست فرشتگان افتد تا بنویسند زیرا که هیچ گناه با این هفت لک
کلمه برابر نشود و در ترازو ثقیل باشد و کس نگوید که من این گویم و گناه نکنم تا نوشته نشود زیرا که
در مشرق المشارق آمده است که گناه کردن پاره کفرست به بسیاری گناه کس در کفری افتد
پس شاید که بعد از خواندن هفت لک کلمه بسبب گناه در کفر افتد و آن کلمه او را فائده ندهد بسبب
کفر تمام اعمال او حبط میشود - کما قال الله تعالی و من یکفر بالایمان فقد حبط عمله و در عقائد

آورده است که فردای قیامت خداوند نوشته گناه بمقدار مد البصر بیارند در یک پله ترازو نهند
نبده متحیر شود از جانب دیگر بمقدار انگشت کاغذی بیارند در آن کلمه نوشته باشد در پله دیگر نهند آن
گناهان را چون نخته بالا کند و ایضا منقول است که چون شخصی وفات میشد عبد الله بن عمر
اهل و عیال او را میفرمودند تا یک تک کلمه طیبه بار واح او بخواند اگرچه مستحق عذاب باشد آمرزیده
شود و ایضا در حواشی خوانده ام که هر کلمه طیبه را بسد کشد و بگوید چهار هزار گناهان کبیره او آمرزیده شود
یعنی لا اله الا الله گوید منقول است که روزی در حضور حضرت رسالت پناه گواهی دادند
بکذب سیاه حضرت فرمود که کلمه بگوی آن شخص بنابتی در شید جبرئیل علیه السلام نازل شد و گفت
این شخص بکذب ست قبول نیست اما بسبب این در این گناه او با چهار هزار دیگر آمرزیده شد
و ایضا آورده اند که شخصی فاجر و عاصی بود روزی بر عرفات برآمد و هفت سنگ را گرفت
و بر هر سنگ یکبار کلمه گفت بعد از وفات حکم باری تعالی شد که او را بدوزخ برند و دوزخ را هفت
دروازه است بهر دروازه که میبرندش آن سنگ دروازه را می پوشید که من گواه توام نخواهم ماند
بعد ازان به بهشت برندش پس شاید که هر مومن متقی را نزدیک هر کوه و بلندی و هر سنگ و نبات
کلمه طیبه را باواز بلند گوید تا گواه ایمان او شوند و در خلاصة الملوک آورده است
که زمان باز که حق تعالی آسمانها و زمینها آفرید فرشته پیدا کرد و بدو فرمود که کلمه بگوی آن فرشته
لا اله را بسد کشیده است آن مد تمام نشود تا آنکه قیامت قائم شود و کلمه طیب بسیار گفتن نشان
حضور دل ست و معنی نظر در قدم آنست که در کل افعال و اقوال از شریعت دزه تجاوز ننماید و اگر قدم
بکسر اتفاق گوئی پس بیان بود که هیچ شی استخراج نموده نه زیرا که قدم و ابداز خود امتیازی
ندارند و ایضا چنانکه در ازل بر ایجاد خود قدرت نداشتند الحال بر حرکت و سکونت و تکلم قدرت
ندارند و سیر اندای عزیز تو برای او کنی همه بعد در بعد ست و آنچه تو بادی او کنی همه
قرب ست یعنی اول قدم بر خود و ماسوی الله نهی آنگاه بمقصود رسی کقول السعدی علیه الرحمت
بیت قدم باید اندر طریقت زدم * که اصلی ندارد دمی بی قدم * و معنی فهم در روم نیست
که حضرت سید علی همدانی قدس سره میفرماید که واجب تعالی بکمال عظمت خود به بنده نزدیکتر
ست از نفس او بدل از خطره او و بدیده از بینائی او و بگوش از شنوائی و بزبان از گویائی او

یعنی نحول کل حال و مبین کل اقوال اوست بلکه خود اوست پس این چنین حاضر ناظر و ستار شرم باید داشت یعنی شرم از آنکه این چنین حاضر را چگونه فراموش کند و ازدوم اسم شریف او را بیرون شد و معنی خلوت در انجمن آنست که مبتدی را شایانست که هزار اندیشه هزار خطره و فکر هرگز اسم مقصود را از دست ندهد و دل از حق خالی ندارد و منتهی را شایان ست که ماسوی الله را بود مطلق داند پس چون چنان دانست گویا که خلق را مضمحل کرد و در عین خلوتش بحق دست داد زیرا که دانست که نیست محرک و محل این خلق مگر او و معنی سفر فرود وطن آنست که بجانب منزل اصلی خود رجوع کند و وطن اصلی در ظاهر امور آخرت ست زیرا که از ان هیچ احدی از مومن و کافر را خلاصی نیست پس غمخواری آن کند چنانکه پیغامبر فرموده است علیه السلام عجب دارم از چند نفر اول از طالب دنیا که مرگ در طلب اوست و او غافل از دوم طالب قصور که منزل او قبرست و او از غافل سوم خنده قهقهه کنند که هنوز از حساب گاه نگذشته است چهارم شخصی که داند احوال و افعال او خلاف شرع واقع میشود و او خبر ندارد و از ان که کرامانا کاتبین هیچ فرو نگذارند که نه نویسند ای فرزند کسیکه در سفر رود همیشه در غم این باشد که بدن و مال خود را از فرو دان نگاه دارد و دست و پای را اندیشه کند و گوش را نگاه دارد و این مردمان غافل که بخروج و دخول بر نفس سفر شایانست پس ایشان چگونه غافل باشند و نزدیک بعضی صوفیان وطن اصلی وحدت ست و سعی بجانب آن وطن فرض عین ست و آن حاصل نشود مگر بیرون آمدن از میان دو تن کاذبان که فتنه ست بلکه جذبه الهی ست که سالک سالان خبر نباشد و آن هزار در هزار یک شخصی را حاصل شود و حاضر باشد در حلول و اتحاد نفیتی که ملحدان خود در و معتقدانند بقیدا کل و شرب و جماع و سخنان ضلالت گویند

روزی بر گنبدی گذرم افتاد شنودم که بنیوه بادشاهان آن ولایت در ان گنبد دفن کرده شده اند چون بر ایوان گنبد نگاه کردم دیدم که این نوشته بود قطعه گر کورنه گور به بین + این عالم پر فتنه و پر شور به بین + شاهان جهان و سروران عالم را + در زیر زمین دفن سور به بین + و این احوال خاصه خلق این مدلیتی است که در عین تا نفس دگر نباشد نداند و الله اعلم

باب سوم در سیر سلوک قال الله تعالی والذین جاهدوا فینا لنهدینهم سبلنا و اجب باید که متابعت سرور کونین باخود بطریق ملحدان که لبود لا یعنی را جهد دانند بلکه حضرت

سالت پناه صلی اللہ علیہ وسلم و اکثر اوقات مہار اشتر در گردن انداختی و گفتی یارب امتی امتی بقول او آیت سلویہ ست کہ فتمنوا الموت ان کنتم صادقین یعنی چون حجاب بین العبد والرب حیات بندہ است پس سالکان را ہر دم تمنای مرگ میباشد زیرا کہ بر فع این حجاب ایشان را مطلوب حاصل میشود کما قال علیہ السلام الموت جسر یوصل الحبیب الی الحبیب وچون مرگ صوری حاصل نمیشود پس ایشان را طلب مرگ معنوی سعی بلیغ می نمایند مگر شمہ ازان احوال بر ایشان روشن گردد و لقول الشاعر - فرد فردا کہ ست وعدہ دیدار با خدا + یا لیتک کہ امروز بود روز قیامت * بدان الفیز ندکہ در مرگ معنوی خطرہای عظیم ست مبوران تا ان تتعلق گرہمسایگی بمرشد کامل و غرض مقصود او جز اللہ تعالے نباشد زیرا کہ اگر مقصود او طلب کشف و کرامت باشد ہمان گمان فاسد او را گمراہ سازد و متابع شیطان گردد روزی در خدمت شیخ نشستہ بودم سر از مراقبہ برآوردم و گفت کہ بعضے کسان را در ہر دم حالت منصور میشود بار بمراقبہ خاستم تا در جنب سیر و ملکوت رابہ بینم در حال سر بالا کردم اعراض نمود کہ در دیدہ ہیچ نیست این حاصل نمیشود مگر بہ نفی وجود و نفی وجود حاصل نشود مگر بچہار سیر این چہار سیر تعلق بہ نفس دارد و نفس را مراد و اینہمہ تعلق بجذبہ الٰہی دارد اگر جذبہ در رسید کہ او را از خود تا سوی اللہ ببرد نفس مراد و اگر در جذبہ دست نداد در حالت نزع البتہ دست دہد او را چنان مشاہدہ حاصل شود کہ در نظر و مثال نیاید چنانکہ عوام الناس را در بہشت مشاہدہ باشد او را در قبر بہتر ازان باشد و تعریف بہشت کردہ بردے **بیان سیر اول** سیر الی اللہ بدانکہ صوفیان گفتہ اند ہر چہ در بندگانی پس ہر چہ سوی و غیر و جز و گمان و شک و نفس نام دارد و ازان راہی شود تا سبحان اللہ تو نشود و الا بحقیقت او را نشناختہ باشی و قدم اول بر سر ہفت سرہ نہد کہ از نفس نامند کہ درین احوال ہزار مرضیات در پیش آید بہمت قدم شریعت در ریاضت و ذکر و فکر و تلقین آنرا پایمال کن تا سالکی و استقامت را شایان باشی و چون درین قدم مستقیم آمدی نفس و شیطان اطوارات بکند و طوطیہا نفس زمنہ تو پیش آید و چون نقطہای باران بسیلاب و سیراب و گرد و غبار و چون گیاہ و سبزہ و بستان ناگہان دمان سیان رنگہا و رشت گوناگون پیدا شود کہ عقل در ہزار پردہ نفس و شیطان اند تو پیش آیند گاہی رنگہای بیگانہ گاہی با نہاد گوناگون و دختران و جوانان لطیف

سلوک و بیان سیر اول

وجوہای لطیف بلکہ حور و عرش و کرسی و آن بحقیقت عرش و کرسی بنا شد و ان زمان اگر خبری دیگر
و کاہلی از تو در وجود آید عرش و کرسی شیطانی بتو رو می نماید بدانکہ آن محض غلط ست پس باید
کہ صورت مرشد در قلب بگرداند تا آن کدورات و تجلیات شیطانی ببین ہمت او مضمحل شوند و
قدم دوم بہمین اطوارات مذکورین باید نہاد یعنی بدیدن تجلیات شیطانی عزہ نشود تا گمراہ نگردد
پس منفی درین قدمین ہر مرادی ماسوی اللہ باشد چون مراد نفس و شیطان بتو پیش آید از ان
درگذر و بہ تیغ دوسرہ لا الہ الا اللہ ما سوی اللہ را قطع کن یعنی نفی نامرضیات و اثبات مرضیات
باید کرد زیرا کہ ہر چہ نامرضی ست ماسوی اللہ است سیر دوم سیر الی اللہ بدانکہ قبلہ بر دو گونہ است
صوری و حقیقی قبلہ صوری آنکہ مولد شریف ذات پاک حضرت رسالت پناہ صلے اللہ علیہ وسلم
مدرانست و قبلہ حقیقی آنکہ ایجاد و آغاز مراتب محمد مصطفے از انست کہ آنرا حقیقت محمدی گویند
لقول الصوفیۃ ھو قبلۃ الواجد الموجد یعنی انسان روی کہ واجب تعالی اظہار بوبیت بسبب
شرافت او کرد کہ لولاک لما خلقت الافلاک قبلہ واجد شد و انسان روی کہ کلی ماسوی وجود حقیقی
از طفیل او یافتند پس قبلہ موجود شد پس سالک راشایان اینست کہ اول بر جدست قبلہ صوری
بطریق شریعت و متابعت مستقیم آید بعد ازان در طلب قبلہ حقیقی پرداز تا بمقصود برسد
و قبلہ مقصود اگرچہ ہزار سال بپای خود رود و نرسد مگر آنکہ خود را بصحبت تیز رو کہ مرشد کامل باشد
ضم کند کقول الشاعر قطعہ تو بدین رفتن بمنزل کے رسی ✽ تو باین خامی بجا صل کی رسی ✽ پس گران
جانی و بس آشفتہ دلی ✽ با سبک روحان بدین دل کی رسی و درین مقام سالک را انواع مغائبات
چون ملک و ملکوت و روز بروز انواع الہام روی نماید و چون سالک مرشد کامل و آشنا باشد
بہمین ہمت او لغزش نیاید و بدین اطوارات قدم نہند و گمنده زیرا کہ اینہمہ مانعست از طرف
واجب تعالی او درین مقام ماند سالکی را نتواند او از کذابان باشد بلکہ گمراہ گردد و این قدم سوم
بود و باید کہ در ہر ہفتہ دیا در سہ ماہ دیا در سر سال البتہ تجدید توبہ در نظر مرشد کند و ادابت طلب
مرشد او را بدوزانو بنشاند و سہ کرت تکرار کند استغفار فرماید استغفر اللہ الذی لا الہ الا ھو
القیوم و اتوب الیہ و اسالہ التوبۃ یعنی اول مرشد کلمہ گوید و مرید کلمہ متابعت کند و مرید گوید تبت
کردم از جملہ محظورات دہ مکروہات و نامرضیات شرعیہ قولاً و فعلاً حاضراً و ناظراً سراً و علانیۃ لیلاً و نہاراً

توبه کردم و پشیمان شدم از نهاد و اندام انها را که بعد ازین در وجود من نیاید و قبول کردم آنچه قبول کرده است محمد رسول الله و نیزارم از آنچه نیزارست محمد رسول الله بعده مرشد گوید که عهد کردی پیران این فقیر گوید عهد کردم و قبول کردم پیر خود را و پیران ماضی را تا عهد رسول الله صلی الله علیه وسلم بعد از توبه کردن سه کرت کلمه تمجید بگوید منقول است که روزی ابلیس لعین گفت یا رسول الله من ایمت ترا بعد از توبه باز در معصیت خواهم انداخت پس حضرت رسالت پناه فرمود هر که بعد از توبه متصل سه کرت کلمه تمجید گوید بعد ازان هرگز شیطان بدو وسوسه نکند بعده مرشد دست او را دست خود بگیرد و در حق او دعا کند و بگوید که یا الهی سمع اعضای او را از گناهان صغیره و کبیره و ظاهر و باطنی و اندیشه شیطانی نگاه دار و یکبار فاتحه خوانده برو بدهد اگر مستوره باشد باید که کاسه را در میان آرد مرشد انگشت خضر دران آب نهد و مستوره نیز نهد بشرطیکه دست از پرده نکشد و خویش و میان پرده باشد اگر زنان بسیار باشند شاید که زنی صالحه انگشت را دران آب نهد و دیگران دران پرده بچادر او بزنند تا بیعت کنند در حدیث آمده است که رسول فرمود علیه الصلوة والسلام که دست زن بیگانه را در دست گیرد فردای قیامت آتش دوصد قنا انگشت دوزخ بر کف او بزنند تا ازان گرمی مغز سر انکس بجوشد حضرت مرتضی از رسول درخواست که اگر زنی صالحه توبه کردن میخواهد چه باید کرد حضرت رسالت پناه بطریق مذکور جواب فرمود پس چهارده خانواده را دوش این است و سر که و شکیری و پای گیری بعادات دهد بدانکه او ضال و مضل و هواخواه نفس و شهوت پرست است بعد ازان دو رکعت نماز توبه بگزارد و در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص سه بار الغرض چون ترکیه نفس از هر سه نار مرضیات حاصل شود پس بجب پرهیز و تقوی او تمام شمه زار گردد و نپندارد که آفتاب درین حیثها متیابد بلکه چند آفتاب بهار تا فته می بیند در عین مراقبه نه در ظاهر زیرا که اگر تعیین ظاهر ملک و ملکوت و اطوارات سبعه دیده شود آن اوهام بود و در عین مراقبه عین الیقین باشد پس این هنگام تمام ممکنات در نظر سالک چون برق در جنبش آید و نپندارد که هر چیز در جنبش است مانگهان درین میان اطوار کبود در سبد تمام وجود او در گیرد بعد ازان تمام کلیات را یک نور کبود بیند و آن موضع جلوس و قیام و قعود و مشی در کوب خود را فراموش کند و نداند که من در کجا هم زیرا که تمام عالم در نظر او بجز کبودی چیز دیگر نباشد مگر اینکه داند که من باین حالت درویشان رسیده ام

وبآن لذت بسیار مفرح شود و این باطوار نفس گویند و علم لدن حاصل شود یعنی هر مسئلهٔ شرعیه
که بر عالمان زمانه مشکل افتاد و نمیتوانند حل کردن و بدقیقهٔ اقوال مشایخ و صوفیان غیر ما را تواند
فهماند و این قدم چهارم بود یعنی بر این اطوارات نیز قدم نهد و بگذرد و در طلب ازدیاد مراتب بود
وغره و فرلفیته نشود که من چیزی کردم و چیزی یافتم زیرا که این اطوارات سبعه همه حجاب از واجب
تعالی اند و درین غره و فرلفیته نشود و این را مقصود نداند که گمراه گردد زیرا که مقصود نیست مگر آنهلا
صفات بنده در ذات معبود که جز او نه بیند و نه داند و نه خواهد و نگردد و الا سالکی را شایان نباشد معلوم
باد که هر اطوار بنده هزار انواع و الوان می تابد مرید شیخ کامل داشته باشد که در هیچ کدام باطوار
شیطانی و اوهامی مغالطه نخورد و الا بسا وقت باشد که گمراه گردد و چون نفس را بانواع ریاضیات
مزکی کردی شاید که در طلب تصفیهٔ قلب باشد بداند که نهایت تزکیهٔ نفس است که در آن مرتبه
و مشاهده کل محظوظ خود را چون مکروهات و مستورات فراموش کند و انگارد گاه و ناگاه شیطان
سنجات یابد و تصفیهٔ قلب نیز ازان حاصل میشود زیرا که قلب المؤمن عرش الله ای عرش گرانشد
دل بنزلهٔ تخت ست و رمانیش نفس شیطان مدعی کذاب بصلابت تخت پای را و زیر بین نفس
استوار نهاده و دست بر تخت درآویخته و انوار کبریات و می اندازد چه هر وقتی که پایش را
بجنبانند بدی تو دیدالا آن که جلوه بر دل ست از زمین بر تخت تنی در ان مکون نخواهد ماند و بر روی
خواهد افتاد پس تصفیهٔ قلب حاصل شود پس این هنگام خالص برای معرفت الله مهیا باشد و قلب
تخت الا الله خالصه گردد و چیزی دیگر در آرام نگیرد معلوم باد که سرای دل را هفت مقصود ست
و هر همه با نواع معاصی مملو اند که سالک سبع مذمومات را بین همت مرتفع شده به برکت حیات بدل
کرده بر دو نوع اطوار بطریق مذکور تابد اول عشق رنگ که فرزه پرده تعلق بدین دارد بعده
سرخ خالص بغایت لطیف و تماشای که سالک را چندان شوق محبت پیدا شود که در تقریر نیاید
و درین اطوار بر جملهٔ ملک و ملکوت کشف و کرامت حاصل شود آورده اند که روزی رسول علیه السلام
در میان صحابه بهشت بود یاران پرسیدند که یا رسول الله چه نیکو تقریر کردید مگر جبرئیل
علیه السلام نازل شده بود گفت بالذی نفس محمد بیده که بر دیوار بهشت نشسته بودم و از
شما بهتر اورا میدیدم حتی که کوچه بکوچه و در زن بر زن و خشت بخشت و مو بموی سیر میکردم

دمیدیدم دوائم الاوقات بهوش دار باشد گاه بخود و گاه بخود نمی داند که در کدام محل ام و
در چه کار م و من کیستم و آشنا را نا آشنا خیال کند و سالک را باید که برین اطوار نیز قدم نهد و در
طلب ازدیاد باشد یعنی مغرور نشود که من بمراتب چنان رسیدم و چنین دیدم که اینهمه سد راه سالک
است از جانب او و این قدم پختم بود در نهایت تصفیهٔ قلب این ست که از رزق خود باز ماند یعنی
فراموش کند و آن ذکر ست و این اطوار قلب را چنان قوت گفته اند که گاهے تمامی اطوار سبعه را
در دو عیان بیند و بمقصود برسد سیر سوم سیر فی اللہ یعنی سالک خود را و ماسوی اللہ را اسیر
قبضهٔ قدرت او داند و متصرف جمله اشیا داند مگر او را در روح سراجی را زیرا که اگر درین مراتب سالکی
خود را انداد و مشترک باشد و مثال او مثال شخصے بود که چیزے از کسے عاریت خواسته باشد و بدان
عیاری در عنائی کند و چون کسے ازو پرسد که این چیز از کیست گوید که از من ست و بحقیقت دروغ
گفته باشد و شرمسار گردد زیرا که در طریق وصول بحق چهل و چهار مقام اند اول انشیان توبه ست و آخر انشیان
شرم یعنے هرگاه که اندیشه از آنست بدو پیش آید شرمنده ازان باز گردد پس چون تصرف و سیر او از
خود نجود نیست پس سیر و حق ست یعنی در تصرف اوست هرچه هست پس هرگاه که سالک لا الہ الا اللہ
را بر زبان راند اراده همین دارد که هرچه معدوم بود معدوم مطلق ست و هرچه موجود بود موجود
مطلق ست یعنی واجب موجود و ممکن معدوم ست و باید که باطن سالک از شه تجلی خالی نباشد هرگز
اول صورت چون رویت اشباح و اجسام خواه لطیف خواه کثیف همه تجلے ذاتیه اند زیرا که چون
از کتم عدم در وجود آورد و الحال نیز را اختیار خود اختیاری ندارند پس هیچ تجلی دیگر ازین
نمے باشد دوم تجلے معنوی چون سبع اطوار و عالم نوری که هر همه هفتاد هزار عالم نوری اند سوم تجلے
وراء صورت و معنے او آن ست که هر سرای بحسب استعداد ابنیاء و اولیا بمقداری روشن نموده میشود
و سیر فی اللہ در مقام سر دست میدهد و سر روح سراجی را گویند و آن محل کل حال ست چون
سکونت و حرکت و صحت و کلام و قیام و قعود و مشی و دیدن و سمع و شم و ذوق همه ازوست
چون سالک ازین مراتب آگاه شود اطوار زر و دروی نماید که ده هزار پرده تعلق بهمین دارد پس
درین حال هر لذت دنیاوی در حق سالک زحمت گردد و باختیار او نباشد مگر باضطرار یعنی یا از جهت
نگاهبانی نفس خود طعام خورد و یا جهت خاطر مستورهٔ خود خواب رود و یا از جهت خاطر کسے

سخن کند هم بصد چندان زحمت اندک افعال و اقوال دنیاوی از وی در وجود آید چنانکه پیغامبر علیه
الصلوة والسلام میفرمود که حیات من و ممات من و سکونت و حرکت و خوردن و آشامیدن
من و نشستن و برخاستن و خواب رفتن من همه بر منای خدای ست یعنی از برای اختیار
و رضای خود هیچ نخواسم از دنیاوی بجای آوردیس چون همه چیز در نظر سالک همچنان تابید
قدم بمراد خود نهاد یعنی ندید خود را مگر او را و این قدم ششم بود و چون سالک قدم بر خود و جمله
ماسوی الله نهاد و جمله را بدو بگماشت این مراتب را خلقی گویند خواجه کمال میفرماید بیت اگر کلاه
فقر خواهی سر بسر نه از خود و جمله جهان یکسر بر نه این کلاه بی سر است ای پسر تو کی دهندت تا تو ننازی بسر
بدان الفقر زند که در کند این حدیث علما را اختلاف ست قال علیه السلام الفقر سعاد الوجه
فی الدارین در عوارف المعارف آورده است که علمای کبار و مشایخان بزرگوار
فقر را بر پنج نوع بیان فرموده اند اول فقر خاص و آن کسانی اند که در تمام عمر سال
و ماه کاسه میگردانند و یا ابنان میگردانند و جمع کرده میخورند پس شایان حال ایشان آنست
که اگر قوت یک روزینه دارند نگروند و این چنین شخص محب خدای باشد در خبر وارد ست
که در عرصه عرصات هاتفی آواز کند که انظروا امحبائی کیف یاتی تا مردمان در تفکر شوند که
دوستان او کیانند ناگهان فقیران ژنده پوش و زنبیل بدست پیدا شوند حکم بار تعالی شود که
ای محبان من من از شما راضی ام شما راضی اید یا نه گویند یارب رضای ما در رضای تو ست باز گویند
که ای محبان من خوراک و پوشاک شما چه بود گویند یارب تو دانائی تا آنکه هرگز شکم سیر نخورده ایم تا چه
مردم میدانند می پوشیده ایم پس حکم شود که بروید بجانب بهشت پس گویند یارب آنانکه ما یان را خیری
داده است همه را بما یان ببخش خطاب شود که ببخشیدیم و اگر اینچنین فقیر قوت یک روزینه داشته باشد
و دیگر دو فردا سے قیامت گوشت روی او رنجیده باشد که الفقر سواد الوجه فی الدارین و حق
اوست دوم مرتبه فقیر که ادنی تر فقیر آنست چنانکه شخصی از برای جیفه دنیا ساعی و راه ده قاضی
و معلم پیش رود چو بدارد و کیل و وزیر و حاکم گردد و بر خلق ظلم جریان کند از هر مرخواه حلال
خواه حرام کمی یابد میخورد او نیز فقیر ست یعنی محتاج ست بغیر خدای الفقر سواد الوجه فی الدارین
و حق اوست زیرا که در دنیا حق مردمان بظلم خورده و در قیامت روی او سیاه بر انگیزد

ومردمان دست بدانش آویخته باشند گناه ایشان را برو بار کنند و او را باید در نخ رستند سوم تقصیر عالم
و آن چنان ست که هر چیز از حیوانات محتاج سخدای اند چون پادشاه و امرا و حاکم و دهقان پیش
شاید که نیت ایشان در طلب دنیا همین باشد که طلب نمیکنم دنیا را مگر از برای کفایت لابدی معیشت
روزگار و سر انجام ولایت و در خبر وارد شده است که روزی حضرت رسالت پناه صلی الله علیه
وآله وسلم نشسته بود سخود اندیشید که حق تعالی مرا خیر الرسل نامید دامت مرا خیر الامم گفت ابابراست
مهتر موسی مر غان بریان و ماهی پخته و سوء من فرود می آمد و برامت من چگونه نعمت رزق علمی بسط
کرده ست مهتر جبرئیل در رسید و حدیث قدسی بیاورد که ان من الذنوب ذنوبا لا یکفرها الا بهم او لا
صوم الابهم معلقیة یعنی است ترغیبا تی گناه گارند بعضے گناه ایشان بهیچ چیز بخشیده نشود
مگر بخوارگی نفقه اولاد بعد ازان حضرت مفرح شد پس اگر نیت ایشان چنان باشد ثواب
واجر یابند و اگر نیت ایشان کثرت اموال و تفخر و سرفرازی باشد معذب گردند و روی ایشان
سیاه باشد کقول او ایاه الله عسی ایر هذالی امیر حتی صلیه صلیح فی النار فضیح
یا شیخی عیال مند و شرمناک باشد باید که در اس بر تحمل مر متعلقان و توانگران بگردد و بقدر
کفایت تا فضل دیگر طلب کند والا عذاب گردد زیرا که مکسب رزق از برای عیال فرض ست
و در تتمیم الوالیت او روز قیامت که پیش خدا بر پای دارند بجانب دوزخ
روان کنند اول امیر کاذب دوم شیب زانی سوم و عیال متکبر اگر بقدر کفاف تا فضل دیگر
پیش مقدار نیاز و دم شتری داشته باشند شاید که سوال نکنند چهارم مرتبه فقر طالبان حق تعالی اند ایشان
آنست که چنان چار تا چار خاصة الله در طلب عبادت او مستقیم باشند و خالی از ریا باشند و اگر ریا کنند فردا
ایشان سیاه گردد کقول الله تعالی یوم تبیض وجوه و تسود وجوه فروگذاشتن گاه حقیقت شود پدید
که خدا میداند که [illegible] که طلب و غلب او منتهی گردد و در عین یاد او و رضای الله
را فرامش نکند و احتیاج بوله و عیه الله نبود از سیان برخیزد که انتم الفقراء الی الله در شان
اوست و خواجه شهید الدین فقیر را سواد الوجه فی الدارین گفته است چه هر وقتی که سر در سر کار
وجود دل را یافت گویا که حق را فراموش کرد پس سیاه روی و شرمساری باشد و سر گاه که وجود
را فنا کرد و دنیا بوی نداد پس نجات یابد و نیز نوعے از سیاه روئی ست سیه چهارم سیر مع الله قال الله تعالی

وهو معکم اینما کنتم چون واجب تعالی همه جا با همه است پس سالک از میان برآید تا او خود بخود باشد و دعوی کذب تو که منی تو باشد آنرا زود نامسموع گردان تا به سبب کذب آثم مهجور نباشی و درین مراتب گاه سالک چون مدی بر روی باشد و گاه آنهم نباشد و گفته اند که پیش برآب ست از آب کسی چه گوید و برآب کسے چگونه نشان جوید لا بلک در هواست زیرا که آب نیز مے جنبد و کسی را اطلاع میشود پس چون سالک زحمت هستی خود از میان برداشت و معیت او را با تمام اشیاء یکسان دید خود را نداند مگر او درین هنگام اطوار سفید چون ماکیان سفید و یا سایهٔ آب بر روی نماید کذره هزار پرده تعلق بهمین دارد و کل اشیا را نداند مگر ذات واحد و از خود خبر نباشد مگر اندک انانیت باقی باشد و چنانکه از مراتب وحدت نزول بظاهر داشته بود الحال عروج همچنان حاصل شود که در هر مراتب خود را در عین آن مراتب داند و مراتب ادنی بر او اعلی گردد زیرا که ادنی و اعلی از قبیل لائقیت او بر و یکسان شود و علم لدن بر روی نماید بدانکه اختلاف در کتب از مربیان الملک و ملک و ملکوت از انست که بعضے اهل اجتهاد و اهل قیاس اند و بعضے اهل دیده و بیان معتمد علیه باشد اگر بسیاری مخالفت به اهل ظاهر نیفتد و اگر اکثر خلاف با اهل ظاهر گفته باشد شیطانے باشد نه رحمانے بعده معلوم باد که دو قدم تعلق نابنیاد است که اولیا را دران دخلی نیست اما اولیا را شمه ازان روشن میگردد تا نفی وجود و رفع انانیت ایشان حاصل شود و دران اختلاف ست بعضے گفته اند که سبز بعده سفیدست بعده سیاه و بعضے گفته اند بعد سفید سیاه است و بعده سبز و این تعلق با آخرت دارد اما بقول فرید الدین عراقی و حضرت شیخ شبلی و شقیق بلخی و سری سقطی و معروف کرخی قدس الله سرهم اصح آنست که بعد سفید سبز ست و سیاه تعلق با آخرت دارد اگرچه هزار در هزار لفظ ازان به بعضے طالبان روشن میگردد اما غیر آن در آخرت حاصل میشود و بقول سید علی همدانی و اکثر اهل کبرویه و ابو علی رودباری قدس سرهم آنست که اول سیاه روی نماید و سبز تعلق با آخرت دارد و قدم نهادن بر اطوار سفید که مراتب روح ست آن قدم هفتم یعنی گذشتن حاصل نشود مگر بجذبهٔ الهی و چون جذبهٔ الهی مدد رساند و ازین دو اطوار خواه سبز خواه سیاه بدرخشد چنان مستغرق توحید شود که از گم شدن خود خبر نباشد لقول الشاعر بیت تو در دو گم شو که توحید آن بود * گم شدن کم کن که تفرید آن بود *

در حدیث انا عند ظن العبد والعبد متصل بالظن والظن متصل بالرب ازین ممرست واین مراتب
را اختفا گویند پس بدان ای فرزند چون بمن همت متابعت رسول الله تا این
مقام رسیده باید که بهر چیزی که رسیده آن چیز را از دست مده تا ابد الآباد درین مقام باز مانی
یعنی چنانکه تزکیه نفس و قلب و روح و غیر و ادراک بدیگار سیدی باید که همان تزکیه نفس و تصفیه قلب
و تجلیه روح را از دست مده تا از بلندی بزمین نیفتی و گردن ایمانت نشکند و شر مسار در میان
اولیاء الله انگیخته نشوی کما قال علیه الصلوة والسلام نعوذ بالله من الحور بعد الکور او من النقصان بعد الکمال
واین مراتب اختفا طائفة العین هست و بعد ازما بر سالک هزار اندر هزار سالها بی عدد و بشمار بگذرد
و شاید که دائم الدوام ازین تجلیه ثلثه مذکوره قلب را خالی ندارد حتی که اگر خواب بیند آنرا نیز تجلیه
داند و بداند که درین خواب ارواح از قالب بدر میرود و در ملک و ملکوت سیران میکند تا هر چه
از مکاشفات بیند میراوست در مشرق المشارق آورده است که شبی حضرت رسول
صلی الله علیه وسلم با جمیع اصحاب در ست شب روان شده بود چون شب با خر رسید یاران همه
مانده شدند خواستند تا فرود آیند و خواب کنند حضرت منع کرد و فرمود که مبادا که بیدار نشوید و نماز
شما فوت نشود بلال امر بخواب کرد و گفت که بوقت نماز شما را بیدار کنم آورده اند که بعد
برآمدن آفتاب اول حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم بیدار شد و بلال نیز در خواب شده بود
گفت ان الله یقبض ارواحکم حین شاء ویرد علیکم حین شاء یا بلال قم باذن للناس
واین حدیث دلیل است بر آنکه بحین خواب ارواح بدر میرود و اما نه در یک اعتزال ارواح بوقت
خواب بیرون نرود ملک درحین وفات نیز بیرون نرود و در فرق آدمی استخوانیست که آنرا
عجب الذنب گویند دران محبوس میشود و این اقوال محض کفرست زیرا که احادیث بسیار در خروج
ارواح وارد شده اند و آیت سماویه نیز برین ناطق ست که کاذران گوید قال الله تعالی ربنا
امتنا اثنتین واحییتنا اثنتین والله اعلم بالصواب **بیان تعبیر خواب** بدانکه
تعبیر خواب حکما بر قدر حکمت خود چیزے گفته اند که فلان نوع خواب خوب و فلان نوع بد اما حضرت
رسالت پناه صلی الله علیه وآله وسلم هر روز بعد از بامداد اصحاب را پرسیدے که کسی خواب دیده باشید
بمن بگوئید گفتند یا رسول الله غرض چیست مرمود خواب حق ست و بهر نوعیکه

معبر بتغییر کند همان میگردد اگرچه بد باشد بتغییر نیک نیکی پیدا میشود و من نیکخواه شما ام تغییر نیک
بگویم اما اگر در شب خواب بینید که در خاطر شما بد رسد باید که سه بار آب بر دست چپ بیندازید
واز آن پهلو بگردید شما را ضرر نرسد و آن خواب را کسی بیان نکند که دشمن شیطان دیده از قبل
علیه السلام الرؤیا الصالحة من الله والحلم من الشیطان فمن رای شیئا یکرهه فلیبصق عن یساره
ثلثا ولیتعوذ بالله من الشیطان الرجیم فانها لا تضره منقول است که روزی پیغمبر ما
در خدمت رسول الله صلی الله علیه وسلم آمد و گفت یا رسول الله صلی الله علیه وسلم خواب دیدم که سقف
خانه من شکست حضرت فرمود شوهر تو که در سفر است سلامت باز آید هنوز نیامده بود که شوهرش باز
آمد همچنین چند کرت می آمد حضرت بتعبیر آن خواب همچنان میکرد و امروزی چون باز برای بتعبیر آمد
حضرت دانیافت بحضرت ابو بکر و عمر رض احوال خواب باز نمود ایشان گفتند که شوهرت خواهد مرد
بعد ساعتی خواب را بر رسول الله عرض کرد حضرت صلے الله علیه وسلم فرمود که قتیل یعنی شوهر تو
خواهد مرد **ایضاً آورده اند** که شخصی علی الصباح خواب را بزن خود باز نمود که تمام در بابا
من فرو بردم و بخوردم زنش دانا بود گفت بغیر از عالم لمس دیگر مگوی و زن خود بجانب عالم
روان شد مردی جاهل و بدبخت در پیش آمد گفت بجا کیروی هر چند مالت کرد نه استاد گفت تا
خود را نگوئی نباشم که بگذارم ناچار شده گفت که شوهرم خواب دیده است خواهم بعالمان بگویم
گفت آن خواب با من گوئی و من بتعبیر آن خواهم گفت خواب بدو نمود آنکس در حال گفت که خواهد
ترقید چون آن زن در پیش عالم شد واقعه را باز نمود گفت اگرچه خواب خوب بود الا تعبیر
او همچنان گشت چون بخانه آمد شوهرش ترقیده بود اما نزد یک اهل تصوف خواب دیدن چهار عنصر
است به برابر عناصر اربعه زیرا که تولد خواب ازین عناصر اربعه است چون خاک و آب و باد و
آتش و انسان در پاک کردن هر یکے ازین عناصر سعی بلیغ می نماید هر گاه که خاکش مصفا از مخلوقات
و مکروهات گردد بسبب صافیت باغهائی گوناگون و سبزه های لطیف و جویهائی لطیف و قصرهای
بلند و ایوانهای بزرگ و ملک و ملکوت ملک بهشت و عرش و کرسی اندر خود بمقدار مرتبهٔ خود
در خواب بیند تا که دلش خوش پذیرد هر گاه که عناصر آبش مصفا باشد بسبب صافیت دریاها
و آبهاو جویها و سیاحی کردن دران و ملاحی کردن و کشتی راندن و بر کشتی سوار شدن و طهارت

کردن و شربت آشامیدن در خواب بینند تا خوشحالی او در خواب پیدا شود و عنصر بادش مصفا گردد
بسبب صافیت سواری و بلندی و بهوا پریدن و از کوه بکوهی رفتن و بر سر آب بے غرق
رفتن در خواب بینند بلکه سوار شدن بر درختان بزرگ و از شاخ بشاخ پریدن و علی هذا القیاس
حذر اجیست و چالاک و پرنده نفس بینند تا دلش خوشی پذیرد و چون عنصر نارش مصفا باشد از ان
صافیت صورت مادر و پدر و مرشد و استاد و اولیاء ماضی بلکه خلفاء راشدین و حضرت رسالت
پناه صلی الله علیه وسلم و انبیاء و صورت یار و محب و جمله نیک صورتی در خواب بینند چون علی و عمر
و طوطی و غیر ذلک از صورتهای لطیف تا دلش خوشوقتی پذیرد **و بدانکه** دلهاے اهل تصوف
چون مردمک چشم روشن اند زیرا که هرچه از دنیه سیئه از ایشان در وجود مے آید همان را در دل
یاد میگیرند پس چون این چنین خواب بینند بر اعمال گذشته خود نظر کنند که کدام فعل نیک و خطره
نیک از و پدید شده بود و کدام نتیجه همان ست باید که همان را از دست ندهد و هر گاه که در باطن
صوفی آلایش نامرضی بوده باشد به برابر خاک زمین زشت و شور و گرد و غبار و ویرانیها و خرابی
و جمله چیزی که او را دلگیر کند بینند و برابر آب آبهاے زشت و گنده بوے و سیلاب ها و غرق
شدن در ان و سیر دریا معطل شدن و عاجز ماندن از گذشتن و آبهاے پلید و بدرنگ
بینند برابر باد از قبله افتادن و از درخت و از اسپ افتادن و در چاه افتادن و در چیز
آویزان شدن و بدست ظالمان افتادن و معطل شده استادن و غیر ذلک از سرنگونیها
بینند و برابر ی آتش صورتهاے زشت چون دیو و پری و مار و مورچه و کژدم و شیر و پلنگ
و خوک و خرس و غیر ذلک از موذیات و هر صورت که دلگیری او پیدا باشد بینند پس چون
از چنین خواب بیدار شود این را تنبیهات الهی داند و لغو نشمارد و در حال بر افعال گذشته
خود نظر کند تا هر سیئه که در او بوده باشد از ان برگردد و توبه کند و طهارت کرده در خواب رود تا با
دیگر خواب نیک بینند صوفی را باید که در حال باشد دائم الدوام زیرا که ماضی باز نیاید و مستقبل
بدست او نیست پس شایان او انست که دائم عوذ آئینه کرده بدان بینند و همیشه باطن او مردمک
باشد تا هر چه از نامرضی از در وجود آید از ان توبه کند دائم آنرا بحق تعالے یاد کرده باشد و
تا با که گاه گاهی محاسبه سیئه خود در خاطر خود بکند **منقول ست** که روزی اولیاء الله محاسبه میکرد

یادش آمد که در ایام جوانی زنی از وی طلب زنا کردن بود او از ان بگریخته بود بیک ناگاه خطره چنان روی نمود که چرا دعوتش را اجابت نکردم بعد از ان توبه کرده میبودم باز در حال این خطره بر وی گناه باستاد و در گریه شد که در ایام جوانی این خطره نبود در پیری چگونه آمد از شدت گریه در خواب شد حضرت رسالت پناه صلے اللہ علیہ وسلم را در خواب دید و گفت احوالش پرسید واقعه باز نمود گفت ای شیخ شما در دین ملامت نیست بلکه ملامت بر زمانه است که زمانه روز بروز فتنه انگیز میگردد از ان مردمان را النفس و فجور زیاده میشود در ان ایام از هجرت من صد سال شده بود الحال چهل بران افزود و ازان این اندیشه نامرضی در وجود تو آمد ایضاً منقول است که خواب بر سه نوع است یکے برابر است چنانکه مهتر ابراهیم بر ذبح اسمعیل علیه السلام دیده بود دوم دیدن برای خود و تاویل کردن دیگری دران چنانکه یوسف دید و یعقوب تعبیر کرد سوم دیدن برای غیر و تعبیر کردن غیر دران چنانکه بی بی عائشه دید که چادر سیاه در سر دارم حضرت رسالت پناه فرمود که شوهر تو از تو بمیرد و تو بیوه مانی چنانکه پیغمبران چهل و چهار مرتبه از اولیا افضل اند همچنان خواب چهل و چهارم مرتبه است از مراتب نبوت و اکثر اولیا را اللہ بخواب حکم بر چیزی کرده اند

باب چهارم مشتمل بر چهار فصل **فصل اول** در اخلاق حمیده قال اللہ تعالی وانک لعلی خلق عظیم قال اللہ تعالی قل ان کنتم تحبون اللہ فاتبعونی پس شایان بنده مومن بست که در کل افعال و اقوال متابعت حضرت رسول اللہ صلے اللہ علیہ وآله وسلم کند خصوصاً مرکه دم از تصوف زند شایان حال او امنیست که هیچ خوی را از اخلاق ذمیمه در خود راه ندهد تا متابع حضرت گردد آورده اند که روزی اعرابی در خدمت رسول اللہ صلے اللہ علیہ وسلم حاضر شد و از و گوسفندان طلب کرد حضرت بمقدار رمه او را داد و آن شخص بسوے قوم خود آمد و گفت ای قوم بر شما باد که مسلمانی اختیار کنید زیرا که محمد علیه السلام هیچ سخن نا آشنا عطا بے بیست مدد از فقر و فاقه نمیترسد انس رضی اللہ عنه روایت کرده است که حضرت رسالت پناه صلے اللہ علیه وسلم هرگز فحش و لعنت و دشنام بر زبان نمی راند چون شخصے عتاب میکرد می گفت ما را تربت جبینه یعنی چه حالست مر فلان را که در پیشانی او خاک میریزد ابو هریره رضی اللہ عنه روایت کرده است که بعضے اصحاب میگفتند یا رسول اللہ چرا در حق مشرکان دعا نمیکنند تا ملاک

شوند فرمود من مبعوث برای بد کردن و بد گفتن نشده ام بلکه مبعوث برای رحمت شده ام ابو سعید
خدری روایت کرد که رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم از زن مستوره شرمناک تر بود و چون چیزی
غیر مشروع را میدید بد نمیگفت اما ایان اگر آثار در روی او میدیدیم از او منع میکردیم و بی بی عائشه
رضی الله عنها عن ابیها روایت کرده که ندیدم حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم را مستجمع خاطر
و خنده کننده تا آنکه دیده شود کام او بلکه همیشه تبسم میکرد و کیفیت تبسم در فصل مواعظ بیان شده است
و بی بی عائشه صدیقه رضی الله عنها گوید که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وآله وسلم
سخن پریشان و ناخوش نمیگفت بلکه در سیاقت کلام چنان مبالغه می کرد و تامل میگفت که اگر شخصی
در شب روز سخنان او را میشمرد شمرده میشد **ایضاً** بی بی عائشه صدیقه رضی الله عنها روایت
کرد که حضرت رسالت پناه زن را بدست خود نه زد و نه خدمتگار را مگر جهاد فی سبیل الله میکرد
و هرگز طلب انتقام از کسی نمیکرد مگر اینکه شخصی محرمات را در عمل می آورد پس این هنگام از برای
خدای او را زجر و تعزیر میکرد و انس بن مالک رضی الله عنه روایت کرده که حضرت رسالت پناه صلی الله
علیه وآله وسلم عیادت میکرد مریض را و متابعت میکرد جنازه را و اجابت میکرد دعوت بنده را
و سوار می شد بر خر و در روز غزای خیبر بر خر سوار بود که نقطه او از برگ خرما بود **ایضاً** بی بی
عائشه رضی الله عنها روایت کرده که حضرت رسالت پناه میدوخت جامه خود را بدست خود و در اکثر اوقات عمل خانه
میکرد و میدوشید گوسفندان را و کار خود را و گاهی جارو بصحن خانه میکرد و گاهی شتر گرین را می نشست
تا صحت یابد و انس روایت کرد که حضرت رسالت پناه هیچ چیز برای خود نمی نهاد و اکثر اوقات خاموش
میبود و هر سخن را بجا ادا میگفت و همیشه در تبسم میبود و چون سخن میکرد اکثر چشمان را بسوی آسمان
بالا میکرد و این اخلاق از تتبیه ابو اللیث استخراج نموده شد **برادران ای فرزندان** که متابعت
حضرت را در هیچ احوال از دست ندهید در بدعت نیفتید و اکثر لگاهبانی قوال بجا آرید که کسی بسبب بسیار
گفتن کافر گردد **منقول است** که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وآله وسلم فرمود که امت من
صباح مسلمان میخیزند و شام کافر باشند و در شام مسلمان باشند صباح کافر بخیزند اصحاب پرسیدند
یا رسول الله بچه سبب گفت از جهت پریشانی اقوال و نادانستن ایشان در تحیر شدند آنرا
باز گفت که وجه نجات ایشان آنست که شب چون در خواب روند سه کرت بگویند

اللهم انی اعوذ بك من ان اشرك بك شیئا وانا اعلم به واستغفرك لما لا اعلم به تبت عنه
وبجهت واقول لا الٰه الا الله محمد رسول الله تمامی الفاظ کفر روزینه او حبط شوند واو آمرزیده شود
واگر حین بهاج بوقت برخاستن سه کرت بخواند تمام الفاظ کفر شبینه او حبط شوند پس هم چه ترا
از عذاب نجات دهد آن چیز حمیده است وهر چه ترا بعذاب کشد ذمیمه است باید که ازان پرهیزی و
اکثر پرهیز از سوگند خوردن باید کرد واگر شخصی روی بقبله باشد وسه کرت بگوید که سوگند بخدائی است
که فلان چنان ست اگر چنان باشد فبها والا کافر گردد آورده اند که روزی از متقیان سوگند
بخدا کرد اما سوگند راست کرده بود او برده را به کفارت آن یمین آزاد کرد گفت اگر چه سوگند راست
کردم مبادا از غلطت گیرم وروزی بکذب از زبان من یمین برآید **ودر مشارق آورده است**
قال علیه السلام من حلف بملة غیر الاسلام کاذبا فهو کما قال یعنی اگر شخصی گوید اگر چنان باشد
من جهودم یا ترسا اگر دروغ گوید جهود گردد یعنی کافر گردد کفارت بر و لازم گردد و شارح
آورده است اگر آنکس این مسئله میداند که باین اقوال کس کافر میشود واو دانسته
دروغ سوگند بخورد کافر میگردد باتفاق زیرا که او راضی بکفر ست اما کافر شدن بدین لفظ زانکه
دروغ سوگند خورد درین اختلاف ست **ودر شرح مشارق آورده است**
که اگر شخصی مال شخصی را بسوگند دروغ بر طرف کند کافر گردد واگر حلال داند فردای قیامت واجب تعالی
ازو ناخوشنود باشد **وایضا اورده اند** که اگر شخصی تزویج میکند زنی را واو در دل دارد که
مهرش نخواهم داد یا بیک حیله از خود ساقط کنم او را در سلک زناکنندگان شمرده اند حضرت رسالت پناه
صلی الله علیه وآله وسلم فرموده که او برادری آن قرض هرگز قادر نشود تا آنکه عذاب باکش شود
یاران ای فرزند در کتابهای فقه آورده اند که نشاید مر بنده مومن را اینکه در حق ایمان
شخصی بد دعا کند زیرا که مخذ ایمان کفر ست پس گویا که او بکفر راضی ست ورضا بکفر کفر ست
مسلمانان در حق ایمان یک تن اند و خلق پیغمبران را نگاه کند که ایشان بلاهای عظیم میدیدند و در پی
ایمان ایشان هرگز دعا نمیکردند بلکه همیشه دعا بهدایت ایشان میکردند چنانچه مهتر موسی قوم
خود را از بلاهای عظیم خلاص کرد و ایشان متابعت او ناکردند اما او همیشه در غمخوارگی ایمان
ایشان بود و در ذبح بقر ایشان را چگونه معجزه لطیف نمود اما ایشان زبد بخبثی بغویش مسلمان نشدند و قصد او

در تفسیر کامل آورده است که دران عهد توانگری بود عامیل بن اسرائیل نام و پسران
عم میراث خواران او بودند چشم بر مرگ او داشتند تا کی بمیرد که مال او را قسمت کنند شبی او را بمهمانی
طلب کردند و بکشتند و کشته را در میان دو دیه انداختند علی الصباح به نزدیک موسی علیه السلام
حاضر شدند که عم زاده ما عامیل را کشته یافتیم موسی علیه السلام آنجا راه به پیمود و بیک دیه نزدیک
بود کشنده طلب کرد نیافت حکم قسامت بر ایشان براند بدیه دیت بر ایشان واجب کرد گفتند یا
کلیم الله دست ما بهیچ باری از خدا خود بخواه تا کشنده او را معلوم کند از حضرت عزت فرمان شد که بگو تا
ماده گاوی را بکشند و پاره از ان گوشت گاو بر کشته زنند زنده شود و قاتل خود را بیان کند چون
ایشان مردم معلوم و ناقص عقل بودند از ین سخن در تعجب شدند اتخاذ ناهزوا اجواب واوند را برای
این بود که کتابهای متقدمان بنهایتی دراز میبود که ایشان مردم کم عقل بودند و بر استنباط
مسئله قادر نبودند چنانکه امت محمد رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم که چه مقدار علوم را از قرآن
استخراج کرده اند و همه احکام ایشان یک بیک نوشته می بود و ازان دراز می شدند قال اعوذ بالله
ان اکون من الجاهلین یعنی من از جمله نادانان و هزل گویان نباشم پس یقین شدند گفتند پس بیان
بکن که چگونه است آن ماده گاو گفت بقرة لا فارض ولا بکر عوان بین ذلک یعنی ماده گاویست
نه نیک پیر و نه نیک جوان میان جوانی و پیرست باز گفتند که رنگ او چگونه باشد گفت گاوی باشد
زرد و خوشرنگ که لون او خوش آید نگرندگان را باز گفتند که کار کرده باشد یا کار نا کرده
گفت آن ماده گاویست نه نالیده شده در شدت باروند نرم کرده شده بکشیدن آب مرکب را
و سلامت ست از عیوب که بروی هیچ نشانی نیست و رنگ او نخالط برنگ دیگر نیست گفتند
الحال راست باشد و بدین وصف گاوی در دنیا یک بود و آن فرزندی را بود که با در و پدر نیکوئی
بود و پدرش مرده بود از دشت هیزم آوردی و بفروختی نصف حاصل را بار واج پدر تصدق
کردی و نصفی دیگر را بر خود و مادر خود نفقه کردی روزی این پسر در نبی اسرائیل منادی شنید
که ماده گاوی بدین صفت کرا باشد تا بهر بهای که باشد بخریم پس واقعه را با مادر گفت او را گفت
گفت ای پسر گوساله از میراث پدر تو بدین وصف در فلان مرغزار مانده ام برو طلب کن اگر روزی
باشد پسر بپایه در انجا رفت و بانگ کرده بیامد و بآن صفت موصوف بود در خانه آورد کلاه ازان

بنی اسرائیل بیامدند و خریدن خواستند گفت از مادر دستوری خواهم چون مدر آمد خفته بود بیدار کردن نتوانست که حاق نشود بیرون آمد گفتند هزار دینار بدهیم بفروش باز در آمد بدستوری خواستن او هنوز خفته بود گفتند پنج هزار دینار بدهیم همچنان شتاب میکرد نه داخل و خارج می شد تا بهای او را بپری پوست او رساندند که پوست این ماده گاو پر از دینار کرده بدهیم مادرش بیدار شد بفروختند و ایشان شش لک خانه بودند از جهت امتحان که مرده چگونه زنده شود بر سر هر خانه یک دینار دادند پوست پر شد نذبحوها پس ذبح کردند آن ماده گاو را پس حکم شد که پاره گوشت بر گشته بزنید تا زنده شود و اختلفوا فی البعض یعنی آن گوشت از کدام جای ماده گاو بود ابن عباس و عکرمه گویند که گوشت ران بود و سدی گوید که عقرون بود و آن گوشت استوار و بلند استاد میان دو کتف و ابو عالیه گوید که استخوان ماده گاو بران زدند و بعضی گویند که دم او را بر گشته زدند و بعضی گویند که زبانش را بر وزدند و صحیح آنست که حق تعالی پاره گوشت یاد کرده و موضع معین نکرده پس ما را سکوت بایست چون بزدند حال زنده شد و نشست و خون از گلهای وی میرفت گفت مرا پسران عم من کشته اند بطمع میراث این بگفت باز بمرد و میراث ایشان را نداد و بعد ازان حکم شد بنابودن میراث مر قاتل را تا این زمان کما قال علیه السلام لا یرث قاتل بعد صاحب البقرة

مسئله در تفسیر کامل می آرد که ایشان را چرا استنباط مسئله نبود **جواب** آنکه استنباط بعقل است نه بعلم و ایشان خمر حلال بود بسبب خمر عقل زائل می شد از مسئله محروم می ماندند در عهد محمد مصطفی و بر است او حرام شد بسبب کمال عقل استنباط مسئله می کنند پس دریغ ای پسر که از خمر دور مانی تا چون قوم موسی در دین بغریده نگردی و بعد ازو دیدن معجزه نیز آن بدبختان ایمان نه آوردند بر تو باد ای فرزند که دائم المدام در طلب علم باشی که سعادت دارین بعلم است

انس بن مالک را پرسیدند اگر بایستی روز از عمر تو مانده باشد اگر تمام دنیا ملک تو باشد تصدق فقرا کنی و یا بمقدار مدتی که در بدن تو هست کافران را بکشتی گفت اگر یک روز عمر من مانده باشد در طلب علم کوشم کما قال الله تعالی او تو العلم درجات ط و حضرت رب العزت پیغامبر خود را که سرور اولین و آخرین بود بچیزی سوال از دیاد علم بچیزی دیگر امر نکرد و کما قال الله تعالی و قل رب زدنی علما ط و حضرت خواجه احمد سبوی مریکی از ملحدان با بقوت علم

چگونه الزام داد که تمام عالمان را عاجز کرده بود قصهٔ او آنست آورده اند که دران عهد حکیمی
بود دهریه و دهریان از وجود باریتعالی انکار دارند و طبیب حاذق بود خلیفهٔ زمان بسبب
حذاقت بر و بسیار محبت داشت روزی گفت اگر مسلمان شوی ده چندان محبت و رزم گفت
مسلمان شوم بشرطیکه اگر عالمان زمانه دلیل عقلی بر بودن حق تعالی بیارند و از دلیل نقلی انکار
دارم هر چه عالمان میگفتند قبول نکرد خلیفهٔ زمان سه صد نفر عالمان را جمع کرد و گفتند باری
در علم حکمت او را بیازمائیم پس سه صد زجاجه را از شیر پر کردند و هر کدامی عالم یگان یگان
را بدست گرفتند چون او حاضر شد همه را بیان کرد که فلان زجاجه را فلان عالم بدست گرفته
و در و فلان نوع مرضی و مجاز و طبع است و فلان اکل و شرب به طبعش سازگار است و فلان
ناسازگار بعد ازان هر چه عالمان می گفتند قبول نکرد که من دلیل عقلی گفته ام نه نقلی حتی که عالمان
درماندند و خلیفه پشیمان شد زیرا که عقائد تمام خلق تباه شدن گرفت دران زمان شنیدند که خواجه احمد
سبوی به بیت الله میرود خلیفه فی الحال شخصی را بدو روان کرد که در دین نبوی رخنه
افتاده است البته برگردید و مهم را بکفایت رسانید خواجه قبول کرد و بدان شخص گفت که امشب
در همین جا میگذرانم و بادشاه عالم علی الصباح از شهر بیرون آید و جاها را خوب مهیا کنند
و منتظر من باشد و من زود تر خواهم آمد و بعد مصافحت بادشاه تقصیر رود تا آمدن من از
من بپرسد و من جواب گویم بادشاه مفرح شده بوقت بامداد بیرون شد و انواع ماکولات
مهیا کرده و تمامی مردمان جمع شدند بعد مدتی شیخ در رسید بعد مصافحت و مرحبا بادشاه
از و خواست که چرا زود تشریف ننمودید شیخ در حال زبان بمطهر خود را در بیان در آورد و گفت آری
زود نیامدم اما عجبی را دیدم و در دیدن آن عجب بسیار متحیر شدم تا این زمان بران مانده بودم و آنچنان
بود که بر کنار دریا رسیدم درختی دیدم بغایتی کلان بی تبر بریده شده و بی آره تخته های راست
شده بودند و بی استاد بیخها دران زده شده و کشتی ترتیب یافته و بی ملاحان در دریا روان بود
و مردمان را از هر دو طرف میگذرانید زمانی بدیدن این عجب متحیر بوده استادم شیخ چون سخن
تمام کرد حکیم گفت چه بیهوده و هزل گفتی از تو نمی بائستی زیرا که بی استاد هرگز کشتی راست نمیشود و بی ملاح
هرگز نمیرود شیخ فرمود این هزل را از تو دانستم و هیچ هازل از تو بدتر نمی باشد که آسمان بی ستون استاده است

وقطرهٔ آب در رحم مادر بنهایت تاریک و بے معائنه صورت دیگر آدمی راست شده و چند هزار گیاهای از سر گل سر کشیده اند و تخم الوان بشمار در تحت زمین مستتر است و کم نمیشود علی هذا القیاس عجائب و غرائب بیان کرد که اینهمه بے تخلیق و بے قدرت قادر پیدا میشدند بر هیئت خود می ماند پس سرانجام یک گشتی چه باشد که بے استاد نشود حکیم زهره در حال برخاست و بر پای شیخ افتاد و مسلمان شد و اینهمه از برکت علم بود که حضرت شیخ وافر العلم و کامل الحکمت است و بود این فقیر نیز تناسخی را روزی در میان مردمان عاجز و شرمنده ساخت اما از گمراهی خود برگشت سیدم دیدم که با عالمان چند بحث دارد و همه را عاجز نموده در اینکه حوران در بهشت نیست و اگر هست اثبات آن در آمنت بالله بکنید عالمان عاجز شدند گفتم فقیر اثبات آن در آمنت بالله خواهد کرد گفت چگونه باشد گفتم تو میگوئی آمنت بالله و ملائکته و کتبه الی آخره و قرآن یکی از کتابهاست و در آن مقتالی فرموده که حور مقصورات فی الخیام فبای آلاء ربکما تکذبان لم یطمثهن انس قبلهم ولا جان فبای آلاء ربکما تکذبان پس چگونه منکر میشوی که کتاب در آمنت بالله است و اثبات در کتابست و بر تو باد ای فرزند اگر علم نداری یاری در خدمت عالمان کوشی و حلقهٔ خدمت پوشی تا در دارین سرخرو باشی که پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله وسلم فرموده است مَنْ خَدَمَ خُدِمَ یعنی هر که خدمت کند کسی او را خدمت کرده و او را ایضاً قال علیه السلام کن سائلاً او متعلماً او سامعاً او محادماً و لا تکن خامساً فان تکن خامساً فتهلک پس سر چه بر گشت در خدمت ست و پدر فقیر هر گز دستر خوان از ضیافت عالمان نمی چید و علم اندک داشت بعد از وفات در خواب دیدمش که بر آسمان چهارم جماعت دانشمندان میروند و پدر فقیر نیز در عقب ایشان میرود گفتم الها پدرم دانشمند نبود که بازمرهٔ ایشان میرود نمیدانم که خود اندیشیدم و یا هاتفی آواز کرد که اگرچه دانشمند نبود اما دوستدار ایشان بود کما قال علیه السلام من احب قوما حشر معهم و حوسب بحسابهم ان لم یعمل باعمالهم و ایضاً مادر را بعد از وفات در خواب دیدم که با مهای سبز پوشیده و بر کرسی نشسته پرسیدمش که ای مادر چیزی از احوال آن جهان بگوی گفت ایجان مادر چگویم از درجات عالمان که در حصر نیاید و چندان فضیلت ایشان بگفت که در تقریر نیاید گفتم باری از احوال خود چیزی بگوی که چونی و روی از من گشاند بعد کرسی بریده با آسمان رفت از احوال خود چیزی نگفت و بر تو باد ای فرزند که اگر شخصی وصیت بتو سپارد در آن باش که ان الله یحب الخائنین آیت

سیاه روست و خائن خوارست اگر خیانت را حلال داند کافر گردد و اگر نه باشد که بدان سبب بسوی کفر رود آید چنانکه ابو علی سینا بسبب خیانت کافر شد **قصهٔ او آنست** که دران عهد بدو نفر طالب علم خواجه خضر علیه السلام حاضر شد الشیان طلب علم اولین و آخرین ازو کردند که در حق ما دعا بکن خواجه خضر علیه السلام انیشان را بر سر غاری رسانید و گفت درین غار دو مار اند هر که این اسم را چهل روز و شب پیوسته بخواند چنانکه خواب نرود دو مار بیرون آیند باید که انیشان را در دو لیک سفته کرده بخورد جملهٔ انواع علوم روشن شوند آن دو نفر همچنان کردند بعد چهل روز هر دو مار بیرون شدند در دو لیک انداختند و آتش کردند دران زمان جوانی سیزده کش در رسید گفتند ای جوان اگر این گوشت را بپزی تا مایان در خواب دیم بعده گوشت را همراه بخوریم جوان در زیر آن آتش کردن گرفت چون پخته شد سرپوش باز کرد که این گوشت را به بینم چه مزه دارد چون دید خیال کرد که ماهی ست پاره ازان بخورد مزه اش خوش آمد باز چیزی بخورد و همچنین هر دو را بخورد و در خود تمام علوم اولین و آخرین مستجمع یافت و آن دو نفر را در خواب مانده و خودش روان شد و آن ابو علی سینا بود از انجهت اکثر استعمال در علم حکمت و علم سحر میکرد و حرام نمیدانست کافر شد و علم منطق وی بیان کرد بعده خود را باغتزال کشید و بسبب کثرت سحر و علم حکمت عالمان زمانه را عاجز آورد و پادشاه بلخ را با تمامی رعیت متبعین خود کرد و در دین نبوی خلل پیدا کرد و این خبر بشیخ مشهاب الدین سهروردی رسید در حال بجانب بلخ روان شد پرسید پادشاه را اعراض کرد که چرا دین نبوی را از دست دادی گفت از دست نداده ام ملک من عامل را تمام و عالمان بروایت بدو هرا برنمی شوند شیخ گفت او را به پیش من بخوان چون آمد هر چند کرد در پیش شیخ سخن کردن هرگز نتوانست و از برکت شیخ تمام علوم ازو فراموش شد شیخ گفت که الحال چه باشد پادشاه گفت آسان و لیکن کراستی دارد که در شب تاریک آفتاب را برگنبد بلخ می آرد و تمام ولایت بنور او منور میشود شیخ فرمود نیز آسان خواهد شد چون شب شد تمام مردمان جمع شدند هر چند کردند نتوانست آفتاب را برآوردن بازشرمنده شد این هنگام شخصی را بر گنبد برآوردند دید که کودکی کاغذ بدست گرفته نشسته است دمش ازین سحر کرده چون آفتاب می نمود و از برکت شیخ دران شب سحر روان نمیشد حکم کرد او را از گنبد انداختند بگشتند او را نیافتند که منصور حلاج در تنگنای توحید مرد و ایمان سلامت برد اما ابو علی سینا در صحن توحید در آمد و ایمان را سلامت نبرد زیرا که دران محل ارواح پاک حضرت رسالت پناه محمد مصطفی صلی الله علیه و آله وسلم بدو پیش آمد گفت

کہ درین محل بقوت وبمدد چہ کس آمدی گفت بقوت وبمدد خود آمدم باز گفت محمد را چہ کردی گفت محمد از
ناقصان ست نعوذ باللہ منہ بہ پنجہ مبارک بر سرش زدم چون رنگ تاب پیچ خورد میدرد منہور تا دوزخ رسیده
ورسد مگر بروز قیامت بعد ازین عرض انیکہ الفقر زندہ دائم المدام تخلق اخلاق بار تعالی موصوف باشے
واین بر چہار نوع ست اول در طلب علم کوشی کہ علم شریف ترین چیزہا ست تا حق و باطل و عالم و
جاہل را شناختہ باشی و نام عالمی تو اطلاق یابد و عالم ز صفات باری تعالی ست کہ بسبب شرافت
علم بر تو اطلاق گردد و بر فقہا و انبیاء و مشائخ و دگر کس اطلاق نکردند زیرا کہ حق تعالی را درویش و نبی و شیخ و مشائخ
نمیبوینید و نشاید و اگر عالم گوئید شاید و این بندی راست کہ دوستی بعالمان داعی ز جاہلان بکند دوم
انیکہ چون قدم بوادی طریقت نہادی شفقت بر تمام مخلوقات ادبر اباری زیرا کہ محبت بر ہر چہ کہ
باشد بدوست کہ محبت او وجودی ست و با او دوستدار حق ست پس مر دوست را نشاید کہ بر افعال
دست خود چمی دہی و زدنی بگوید و قبیح نداند سوم انیکہ نظرت بر ہر چہ افتد در حال صانع از یاد کنے
کہ چہ بزرگ ست صانع این چیز کقول الشاعر بیت لحال بندہ در راہ یقین ست نظر ہر جا کند حق بیند
بہ بینید یعنی مر خدای را بینید چہارم انیکہ چون با تہا رسیدے خود را و غیر را یکسان بینی کہ در وجود
فرقی نیست بلکہ خود را بگذارکہ خود بینی جز گمراہی نباشد و گمراہی پیشہ شیطان بود از ان کسی کہ با خلاق
شیطان تخلق گیرد **فصل دوم در اخلاق و سیمہ منقول** ست کہ روزی یکے از اصحاب
در پیش مرتضی علی رضی اللہ عنہ بیامد و گفت ہیچ سخن در زبان در نثار رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
شنیدہ باشی بگوی گفت آری از زبان رسول اللہ صلے اللہ علیہ وسلم شنودہ ام ہر کہ از ریش بندۂ مومن
کسی خاشاک بردارد بہشت بر و لازم گردد زیرا کہ نصف ایمان خلق نیک ست مرتضے در گریہ شد
گفت یا علی من تو مژدہ رسانیدم چرا گریہ کردی گفت من عاقبت کار را اندیشیدم کہ باین مقدار دل
خوش کردن بہشت لازم شود پس ہمین مقدار بد کردن دوزخ نیز لازم شود پس بر تو باد ای فرزند کہ بد انچہ
آزار خلق باشد خواہ قولا خواہ فعلا خواہ اعتقادا ازان اجتناب تمام نمائی و آنچہ سید پیازرا منع کردہ اند
تحریمی نیست بلکہ از جہت آنکہ سبب بد بوئی بہ خلق آزار میرسد تا موذی نباشد در قیام و قعود و مشی
در کوب بہ بندۂ مومن آزار نرسانی و مومن را بچشم حقارت نہ بینی کہ اِنَّمَا الْمُؤْمِنُوْنَ اِخْوَۃٌ وارد شدہ
ست و ایضا شاید کہ استاذ را بنام نہ نامی چنانکہ احمد و محمد و غیر ذلک بلکہ خواجہ و پادشاہ و غیر نامے

و در عوارف المعارف آورده است که من قال فی جواب استاده لا نفلح ابدا
یعنی چون استاد گوید که فلان کار همچنان ست و شاگرد گوید که همچنین نیست هرگز نجات نیابد
و چند چیز را گفته اند که سبب درویشی هر دو جهان ست یکی استاد را بنام نامیدن دوم مادر
و پدر را بنام نامیدن سوم چون زن و شوهر هر دو نام یکدیگر گیرند باید بلقب ناز در میان
خود بیاگانند حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم فرمود که مادران را دوست دارید گفتند
یا رسول الله مایان هر کسے یک مادر داریم تو بلفظ جمع یاد کردی یعنی مادران فرمودی گفت
خواهران مادران نیز مادران اند آورده اند که دعای مادر و پدر در حق فرزند چون
دعای پیغمبران مقبول ست حتے که اگر ولی بی فاطمه رضی الله عنها و مرتضی زنده بیودندی امام حسن و حضرت
امام حسین رضی الله عنهما بچنان و چنین گشته نشدندے چنانکه اسماعیل را بذبح روان کرد
مادرش بی بی هاجره رضی الله عنها گفت اسمعیل را بتو سپردم بسبب آن دعا نجات یافت و معلوم
باد ای فرزند که هر چه خلاف شرع باشد همه ذمیمه ست و معلوم باد که در ترغیب الصلوة آورده است
که لازم ست که چون بر سے و مسلمانان سلام کند السلام امرا و سلاطین
نگوید زیرا که بی ادبی ست و شاید که نام حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم تخفیف بکنند
یعنی چنانکه محمد گویند بی صلعم بلکه حبیب الله و رسول الله و غیر ذلک گویند تا با ادب تر باشد
و چون شخصے نام الله تعالی بشنود جل جلاله لازم شود و لفظ تعالی بعد او عزوجل نیز لازم شود
اما اگر غیر الله اسمی دیگر بشنود و یا نویسد لازم نگردد اما بهتر ست و خاصیت مخلوقات این ست
که چون نامش را یاد کنی قهر کنند و خاصیت خدای ست که چون باسم ذات یاد کنی رحم کند بدان
و بفرزندان که با پرستان حق تعالی دوستی کردن و با دشمنان او دشمنی کردن یکی از اصول
دین ست کما مر و اگر عامل نامرضی را چون شارب خمر و زانی و سازنده آلت ملاهی و
نوازنده او بے ادب و بیهوده گوی و قبیح افعال و اقوال را کسے بزجر و تعزیر و سخن درشت
و نصیحت کردن منع کند ذمیمه نباشد بلکه مذمحه باشد زیرا که این چیزها از قبیل امر معروف اند و
در شرح معاد آورده اند که بنیرد گفتن کسے بد کردار براه نمی آید و مصنف تحفه گوید در تصنیف
خود آورده است که درین عهد جبر دیدم بشریعت قریب و آن چنان بود که در دی بذردی مشهور صاحب

اموال او را به پیش قاضی آورده همه کسان بدزدی او گمان میکردند اما از روی معاینه هیچکس
او را ندیده بود قاضی از اثبات آن عاجز آمد خلیفه زمان از قاضی خواست که او را بمن
بسپار درین ساعت خواهم اثبات کرد قاضی بسپرد خلیفه او را کما حقه زجر و تعزیر بکرد و گفت
یعنیه همان چیز گم شده بیار در حال بیاورد و آنچه صوفیان نگاهبانی زبان میگویند از نیک
و بد گفتن اینست که اگر بر خلاف شرع باشد بضرورت شرع بد گویند و آنچه جزا نیست از خوبی
در نوشتی چون مورد و مار و پشه و مگس و قمله و رفث و فسوق و غیر ذلک من العجائب و یا چون حور
و قصور و آدمی و غیر ذلک که من المخلوقات سمیرا هم بر تو یک نوع نمایند زیرا که در تحت هر لفظا
و وجود حکمت غامضه ایست تعالی هیچ چیز هست که بیچ وجه از حکمت نباشد چنانکه اگر شخص
تصنیفی کند و یا کتابت نویسد و دیگری بران انگشت نهد بر مصنف و کاتب نهاده باشد و
کاتب از روی مرتبه از [illegible] جزوی ساکت گردد و اگر بمراتبه اعلی از و بود چون امراء
ملوک فی الحال به تیغ جهاد [illegible] کلاه از حکمت امرای فعالی و عارست چنانکه گفته اند
بیت اگر شه روز را گوید شب است این + بباید گفت اینک ماه پروین - پس چه جای
آنکه کس انگشت اعراض بر موجودات باری تعالی نهد که در آنها جز کفر و ضلالت اسیر ان حضرت
او را بهره نیست کما قال علیه السلام انا غیور و الله غیور منی ازین ممر ست
آورده اند که حکیمان هند اتفاق کردند تا مگس را ست بکنند رنجه کردند کما حقه همان از روی
پر و بال و پای و ارواح که از همه اصعب تر بود نتوانستند گفتند که خدای را عیب دیدن و ادراک
افعال او نیز نه او را ک ست کما قال الشاعر بیت زصد هزار حکیم این قدر نمی آید + که گرگ کنند
پرشه بهشه بجای + و این آفتاب حقیقی که در رنگهای مختلف نمائی ست در عین او هیچ
اختلافی نیست بلکه اختلاف در الوان ست که در نیک نیک و در بد بد نمائی ست اما در حقیقت
آفتاب هیچ بدی نیست چنانکه گفته اند که روی چون آئینه بیاید یعنی چنانکه ماه روی باشد
که در جهان همجنس او پیدا نباشد پس هر گاه که اقتضای روی دیدن در آئینه کند اگر در آئینه
بینید کما حقه بنماید و اگر در شمشیر بینید همان روی لی مثال خود را کج بینید لا تسبوا الدهر
فان الله هو الدهر ازین ممر ست کقول الشاعر نظم آفتابی در هزاران آبگینه تافته +

پس بزنگ هر یکی تاب عیان انداخته ۰ جمله یک نوست لیکن بر نگهای مختلف ۰ اختلاف
درمیان این و آن انداخته منقولست که روزی حضرت بایزید بسطامی و شقیق بلخی بمسجد
ابو حنیفه رضی الله عنه حاضر شدند ابو حنیفه خادم خود را فرمود که بهمین بردر کیانند خادم گفت
یا امام المسلمین امروز دو مهمان آمده اند که هرگز مهمانی بهتر از ایشان نباشد که بایزید بسطامی و شقیق
بلخی اند امام بیرون شد بعد از ساعت خادم دستر خوان ورآورد که دران میان طاس پر عسل بود
اما بر عسل مولای نشسته یافتند خادم گفت چیزی از این طاس عسل دو موی بگیرید تا ما را فائده حاصل
شود زیرا که طاس بمین روشنی و عسل بدین شیرینی و موی را بر ایشان چه مثال ست شقیق گفت
مسلمانی از این طاس روشن ترست و مسلمان بودن از این عسل شیرین ترست مسلمانی
بودن از این موی باریک ترست بایزید گفت بهشت از این طاس روشن ترست و
خوردنی بهشت از این عسل شیرین ترست و پل صراط از این موی باریک ترست ابو حنیفه گفت
قرآن از این طاس روشن ترست و خواندن قرآن از عسل شیرین ترست و عمل کردن بدان
از موی باریک ترست خادم اجازت خواست که من نیز چیزی بگویم گفتند بگو گفت وجود
مهمان از این طاس روشن ترست و داشتن مهمان از این عسل شیرین ترست و خوشنود کردن مهمان
از این موی باریک ترست اما در خاطر فقیر میرسد که علم حقیقت از جام جم روشن ترست
و محقق بودن از عسل بهشت شیرین ترست و هیئت شرع بدان استوار بودن از شگافتن موی
باریکتر ست چنانکه شبلی میگفت که هرچه منصور میگفت و میکرد و یقین میداشت همه در مومن
موجودست اما همین که پیدا و ار میکرد و من در نهان او سر خود را بای داد و من نگاهبان زیرا که
اکثر بسبب علم حقیقت در الحاد زندگی می افتند از انکه بی همراهی مرشد کامل که ملاح آن
دریاست دران غوص نمیاید در ربست نادرده خود را هلاک میکنند بعضی گویند ما در خدائیم
بعضی گویند خدا در ماست بعضی گویند همه چیز ذات خدای ست بعضی گویند ارواح خدای ست
و بعضی گویند خدای بالاست و بدینگونه گمراه میکردند و گوه سگ میخوردند پس ایشان چون سگان
پلیدی خوارند که نه در دنیا بهره دارند و نه در عقبی و انچه صوفیان در وجد و اضطرار گفته اند ایشان
با قوال و اختیار میگویند کافر میشوند و نمیدانند که تصوف حال ست و مقال نیست مگر باهل آن حال

فصل سوم در بیان صبر قال الله تعالی واصبر علی ما یقولون صبر کن ای محمد بر آنچه میگویند کافران ترا ساحر و شاعر و مجنون و تو دوست منی من ترا نگاه میدارم چونکه مرا وکیل گرفته و کار بما گذاشته غم مخور اگرچه همه عالم تو دشمن شوند ما عی ز انجا که جمال جان جانانه ماست عالم همه در پناه جانانه ماست + ما را چه از ین که عالمی خصم شوند + پیش و پس و باسپاه جانانه ماست قال الله تعالی وجزاهم بما صبروا جنة وحریرا و خبر دهد مر ایشان را بسبب صبر کردن ایشان در طاعتها و بلاها بهشت جاودان و جامهای حریر نرم و چون در دنیا دوستان او را بلا بود در عقبی عطا بود و چون در دنیا ایشان را غم بود در عقبی شادی بود و چون در دنیا ایشان را نادان در شنده پوشی بود در عقبی بهشت جاودان و حلهٔ حریر بود فرد و ترین کس را هفتاد حله بود و بهترین را هفتاد هزار هر یک بر نگ دیگر و نرم و بار یک و بدن ایشان چون برگ گل بود و همه را بیک کرت بپوشانند بطریقی که هیچ یکی رنگ دیگر را پوشیده ندارد بلکه هر یک بیرون نماید و بدانکه صبر بر چهار نوع ست و معنی صبر فرو گذاشتن باز داشتن ست اول صبر از معصیت ست باید که بار عبادت چنان بر مرکب خویش نفس کند که چون اشتر بلند همت گردد و از معصیت باز ماند و در اندیشه گردد و بار دیگر بر عصیان نگردد دوم صبر بر طاعت ست و در صراح آورده که صبر بمعنی حبس نیز آمده است یعنی دایم المدام تو سن سرکش نفس را در اصطبل توکل و اخلاص حبس کن تا در طاعت کوشد و طاعت آموزد از بهت ثواب جمیل همیشه در طاعت بقدر استطاعت استعانت نماید و خود را از کسل و فتور باز باید **منقول ست** از سرور کائنات که چون شخصی خرما دیا بمقدار خرما و نانی او قدر التصدق کند فردای قیامت آنرا چون کوه بیاید که در پلهٔ نیکی او باشد اصحاب پرسیدند یا رسول الله قبول داریم قول تو اما وجه کلانی این بمانمای که چگونه کلان میشود حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم گفت این تمثال کسی ست که بده دینار کره بخرد و بانواع نعمت او را تربیت کند و کلانی پذیرد و بعد چند سال بده هزار دینار بفروشد پس حق تعالی اعمال شما را همچنان می پرورد و از ریا و مراتب شما میکند در حضور و مصدق قول خویش این آیت بیاورد مثل الذین ینفقون اموالهم فی سبیل الله کمثل حبة انبتت سبع سنابل فی کل سنبلة مائة حبة والله یضاعف لمن یشاء پس چون نفس این قوا بها بشنود دایم در عبادت کوشد سوم صبر بر بلاست

قال الله تعالی ولنبلونکم بشیء من الخوف والجوع ونقص من الاموال والانفس والثمرات وبشر الصابرین الذین اذا اصابتهم مصیبة قالوا انا لله وانا الیه راجعون اولئک علیهم صلوات من ربهم ورحمة واولئک هم المهتدون ودر تفسیر کامل آورده است که کل انسان مبتلی ست بچیزی از اموال وفرزندان خود ویاغ وزراعت وغیر ذلک من متاع الدنیا پس هرگاه که بنده مومن را مصیبت ازین اشیا برسد او گوید که انا لله وانا الیه راجعون حق تعالی بر دو چیز عطا کند یکی راه نمائی بطرف خود ش ودیگر رحمت خود ش رحمت او بالانهایت ست چه اگر شخصی یک درم بدست خود تصدق کند یک بهشت عوض او دهد اگر غلام وبا رمادر وغیر ذلک من الآفات چون مرض وبیماری مال اورا یا مذکوری را هلاک کند واو بران صبر کند یک بهشتاد هزاری یا بد مقبول ست روزی از اصحاب رسول الله رضی الله عنهم بخانه ای کرد گوسفندی داشت آنرا ذبح کرد وآن شخص را دو پسر بود یکے ازان بر در غائب بود ودیگر حاضر در طفل بودند چون آن غائب حاضر شد این طفل حاضر گفتش ببین که بابا گوسفند ما در ا بکشت وآن شخص از جزآن گوسفند دیگر نبود گفت چونه بکشت گفت تو خواب کن تا من کارد بر گلوی تو برانم که پدرم چنان بکشت چون کارد بر گلویش راند حلقوم ش بریده شد وبمرد طفل هیبت خورد که مادرش در رسیده چنان حال دید آن طفل از هیبت مادر بگریخت از بام افتاد وآن نیز بمرد مادر هر دو را در زیر زمین پنهان کرد چون خوردنی بر رسول الله پیش آورد جبرئیل نازل شد که بغیر از طعام خود نی تخور حضرت فرمود پسران خود را بیار که خوردنی با من خورند آن شخص در خانه شد از زن پرسید گفت بای بازی رفته اند در پیش رسول الله شد گفت که در خانه نیستند حضرت صلی الله علیه وسلم گفت بلی از ایشان نخواهم خورد بگذار چند کرت تا خانه می آید باز به پیش حضرت رسول الله میرفت او قبول نمیکرد بعد بران خود اعراض کرد که حضرت مطلع شد بر دو پسران خود را یافته بیاورد ن ناچار شده مذبوحان را حال چنان دید پدر شان مطلع شده فریاد بر آورد در پیش رسول الله شد حضرت متحیر شد جبرئیل گفت وقت دعاست دو تمت حیرت در حال بعد از دعا هر سه زنده شدند با حضرت طعام خوردند پس حضرت فرمود که الصبر مفتاح الخیر یعنی چون مادر شان صبر کرد حق تعالی بر و رحم کرد ایضاً مشایخ

گفته اند که صبر کلید طریقت ست منقول ست که یکی از اکابران هند را دو پسر صغیر بودند
او تا نیم روز در سن میگفت بعده چون بخانه می آمد غیر از ایشان خوردنی نخوردی روزی بر دو
پسر در چاه افتادند و مرده کشیدند زنش بلند همت بود سر دو را در جامی خواب در زیر بستر کرد
و گفت که قاضی باید هیچکس با و نگوید تا خوردنی نخورد چون بوقت نیم روز از مدرسه درسید
پسران را نیافت زنش در حال طعام را و پیشش نهاد گفت پسران را بخوان تا با من طعام
بخورند گفت در خواب اند طفلان را از خوردنی خواب به قبول نکرد قاضی غمگین استاد
چون بستر بالا کرد هر دو زنده بودند سیدار کرده آورد بعد ازان زنش چنانکه رحم با دیان ست
شفقت آورد و گفت حال چیست واقعه باز نمود زنش بیان او گواهی داد بر موت الیشان
قاضی گفت پیغمبر صلے اللہ علیہ وسلم راست فرموده است که الصبر مفتاح الفرج یعنی کلید بهبود
من زنده شده باشند قال اللہ تعالے یا ایها الذین امنوا استعینوا بالصبر والصلوٰۃ ان اللہ
مع الصابرین و در تفسیر کاشف در معنی این آیت آورده است که حق تعالی وعده استعانت نموده
باین چیز ازان کرد که الله یا سنجی المؤمن واقع شده است پس در نهد بخانه نشیدیان
باجر صبر کاری و شفای منیت و بهترین طاعات بعد ایمان نماز ست ازان او را یاد کرد
چهارم موت ست بدانکه بدی معشوقه و تلخی او در حق عاشق شیرین تر از عسل و نیک
تر ازان است که مرده را کسی جان بدهد پس در حضور معشوقه اگر کسی گوشت او را ببرند
خبر نباشد و اگر خبر باشد بیان سد راه اوست چنانکه زنان مصر در روے حضرت یوسف از بریدن
دستهای خود خبر نبودند و چون زکریا علیه السلام ازاره که بر سر او میرانند خبر نبود و چون
منصور که از بریدن دست و پای و گوشت خبر نبود و چون عین القضاۃ همدانی که از سوختن
با تش خبر نبود آورده اند که سوداگری از مادرالنهر بولایت هند رفت ناگاه نظرش
بر دختر پادشاه دمانه افتاد مدت یک سال بر انجا ماند که نه از خود خبر بود و نه از مال بعد از ان بکمال
کسے از و پرسید که چه حالت جواب داد که قرار دلم دختر پادشاه بردان خبر نهد دختر پادشاه
رسید گفت خود را در آب انداز و مرا باو مناسبتے نیست آن شخصے این را بگوش دیوانه
رساند گفت محب بمراید کرد در حال خود را در گرد [illegible] انداخت بعد یک روز خبر بدختر

رسید آتش عشق و مودت در و اثر کرد و آن جای سجدت خود را نیز در ان گرداب انداخت
بعد سوم روز بادشاه را خبر شد بالاحان را فرمود تا در آب در آیند چون در آمدند هر دو را کنار بکنار
گرفته در و ان عزیز رفته بگشیدند و هر دو را همچنان دفن کردند **منقول ست**
که روزی خواجه حسن بصری در بازار شهر بغداد میگذشت ناگاه طبیب فریاد برآورد که من
طبیبم و هر رنجی که باشد دوا کنم چون خواجه این بشنید گفت دعوی قوی کردی که من هر رنجی
را دوا کنم گفت ای طبیب من نیز رنجی دارم گفت چه رنج داری گفت رنج گناه طبیب گفت
چنان دوا کنم که شفا یابی فرمود که رنج فقر بیار یعنی از خود دار حمله اشیا برخیز احتیاج بدو دار
و محتاج بدو باش و غیر محبوبی چنانکه ابراهیم علیه السلام در منجنیق از فرشتگان مقرب استعانت
نمی جست و آن نیز ولایت او نبود بلکه نهایت او بود زیرا که ولایتی انبیا آن بود که از خود در
گذرند و فراموش کنند کل اشیا را مگر او را باز گفت که برگ صبر بادی یار کن یعنی چون غرض
و مقصود و احتیاج جز او نداری پس هر تلخی که از و آید شیرین پندار که در ولایت محبت بر عاشق
تلخی دیدن حرام ست و نباید بقول الشاعر بیت پیش تو دعا گفتم دشنام شنیدم ✤ هرگز اثرے
بهتر ازین نیست دعا را باز گفت بلیه توضع با بلیه مسکنت بیامیز بدانکه تواضع سرفرو
انداختن ست و بانیز بدقدس سره گفته ست که اگر تمام در تمام کلیات از ذره خود را بهتر
بینی تواضع را نشائی بلکه متکبر تر از گو نیدو سکون و تحت یابی که ظاهر و باطن خود را بدو تسلیم
کنی و چون تسلیم کردی مرگ معنوی چشیده باشی و چون مرگ معنوی حاصل شود هرگاه که با تو
تو پیش آید کام مراد تو تلخ گردد و این جا لمکندن در ساعت باشد و اگر توبه نیک و بد نظر
کننده پس متحرک سکونت را نشاید باز گفت که در ناوان معرفت بنید از و چون چنان کردی
پس بر تو باد که احوال و افعال خود را در کل حین اسیر معرفت پندار ی که هیچ ذره نیست
که او نیست و یا بی اوست و بدسته تقوی بکوب بدانکه قلب سالک چون مردمک چشم
است اگر اندک چرک در و افتد تاریکی پذیرد پس بر تو باد که تواضع و مسکنت بتقوی دارے
تا اینکه تواضع بحرص و هوا و شهوت پرستی کنی و بغربال رضا بیز یعنی بسوس سرکشی و غیرت
و نار ضائی دانائیت و در کن تا تمام رضا باشی آورده اند که حضرت عزت عهد موسی را فرمود

ومن لم یصبر علی بلائی ولم یرض علی قضائی ولم یشکر علی نعمائی فلیخرج من تحت سمائی
ولیطلب ربا سوائی وبه بینه طاعت بکن یعنی تا این چیزها نکرده باشی هنوز مبتدعی
وچون کردی پس نام مطیع وطاعت این هنگام بر تو وفعل تو اطلاق آید ودر وملک
اشتیاق بنیداز جز او اشتیاق او چیزی در دل نماری که گفته اند الاشتیاق محو اللذات
هر لذت غیر دوست را رقیب دان وآتش شوق در زیر آن بر افروز یعنی پیش ازین کار تو تو
بود الحال از جانب دوست جذبه بتو رسد که همیشه اسیر طریق او باشی ودر شب وروز آسایش
دو گیتی بر تو حرام گردد پس تو بی تن او باشی یعنی هرگز از طلب مقصود ما لغت انباشی گفته اند
که النوم حرام علی کل محب از دو حال خالی نیست یا در هجر ست یا در وصال اگر در
هجر است پس مهجوری از عذاب دوزخ سخت ترست او را چگونه خواب بود واگر در وصال
ست واصل را خود خواب نمی آید بکبث گیری ستاری بزن یعنی چون همه را حاصل کردی
پس درین راه تیز رو باش ویا آنکه مذکورین را از دست مده ویا آنکه چون فی الحال از چنین
دو یک کف انانیت بر خیز باید که به کفگیر ذکر وفکر دارا ده همان را بو حدانیت بدل کن وبصدق
همت فرود آر بدانکه گفته اند که انتهای سالک در ابتدای اوست یعنی اگر در ابتدا مخلص بود
در انتها مقصود رسد واگر در ابتدا به ریا بود در انتها به بدعت افتد پس چون در ابتدا رهمت تو
بلند بود الحال در انتهاء آن بلند همت کردی که ان الله یحب معالی الهمم ومعالی همم
آن بود که غیر الله نه بیند ونداند وشناسد ودر طبق اخلاص بکبش زیرا که صدق اخلاص بایست
وگفته اند که عمل نیست مگر به نیت نیک ونیت نیک حاصل نشود مگر با خلاص واخلاص وقتی
حاصل شود که ماسوی الله در دل سالک آرام نگیرد واگر از اول اخلاص نبود ودر آخر نیز حاصل
نشود عمل او حبط گردد بعده بدندان توکل بنجائی تا شفا یابی وطریق نجات این ست زیرا که چون
توکل کردی دار را دیدی وخود را از میان کشیدی از مرض گناه که آن وجود وانانیت تو بود که
وجودك ذنب لا یقاس علیها ذنب خلاص یافتی وگفته اند که الصالة فی الفصالة والتصالة
فی الصالة ویکی از جمله صابران مهتر ایوب علیه السلام بود بدان ای فرزند که چون باری تعالی
گفت انی جاعل فی الارض خلیفة فرشتگان گفتند اتجعل فیها من یفسد فیها ویسفك الدماء

بارتعالی گفت انی اعلم ما لا تعلمون پس هرگاه که از بنده معصیان و فجور صادر شود بارتعالی
آنرا بصفت ستاری میپوشد و در تفسیر **کامل** در معنی **ستار** آورده است که حق تعالی را از آن
ستار گویند که برابر هر انسان صورتی در تخت عرش قائم است هرگاه که بنده صلاح فعل نیک
نیک میکند و میگوید بدان صورت همچنان میکند و میگوید تا ملکوتیان بینند و حق تعالی میگوید که من
گفته بودم که من بعلم از شما دانا ترام که بندگان من چگونه عبادت میکنند و اگر نعوذ بالله این کس فسق و فجور
میکند بارتعالی آن صورت را پوشیده می دارد تا آن بنده بد بخت در نظر ملکوتیان شرمنده نشود
و در وقتی اسمعیل را بذبح روان کرد بارتعالی گفت بمینید بندگان مرا از برای من خون میریزند
می ریزند و در وقتیکه مهتر یوسف از زلیخا بگریخت نیز همچنان گفت که بنده من از ترس من چگونه
از زنا میگریزد و در **تفسیر مدارک** آورده است که ایوب علیه السلام روی بود از
فرزندان اسحق علیه السلام بود و مراد را هفت پسر بود و هفت دختر بود و سه هزار شتر بود
و هفت هزار گوسفندان داشت و پانصد گاو و پانصد ماده خر داشت و هر هفت را یک غلام میبایست که هم
پانصد غلام بودند و هر غلام را زن و فرزندان دیگر بود و در قصص آورده است
که ایوب علیه الصلوة و السلام چنان عبادت الله میکرد که هیچ احدی بدو مساوی نبود و فرشتگان
خطاب میکردند که من گفتم بندگان کسی همانند من باشند چون ابلیس بد بخت را در آن عهد
بر سما نهاده بود بلکه معلم فرشتگان بود و همیشه حضرت مناجات کرد که یارب شخصی با چنین توانگری
چگونه عبادت تو کند اگر فرمان دهی اموال او را تلف کنم تا بینم که چگونه عبادت تو کند فرمان حضرت
عزت شد که ای ملعون او با مال و استگی ندارد و اگر گمان تو بران است برو اموال او را خراب کن
ابلیس لعین آتش بر خرمنهای او زد و در غله را بسوخت و غلامان را کشت اما دیوی دیگر را
بصورت آن دهقانان کرده و بخانه اش آمد و گریه میکرد که خدای دوستان خود را چگونه نگاه
که تمام غله او را بسوزانید مهتر ایوب گفت ای بد بخت مگر شیطانی مال و ملک همه را دست
بگذار گاه اشتران را میگشت بصورت ساربان می آمد گریه میکرد و گاه گاوان را و گاه گوسفندان را
میگشت ایوب علیه السلام همچنان منع میکرد و گفت که تمام اموال او را خراب کردند ایوب علیه السلام
دو چندان عبادت بران افزود بارتعالی بر وی خطاب کرد که چگونه می بینی بنده مرا گفت یا الهی

بهتر ز نیکان نبی حلیمه زن دارد و فرزندان شایسته دارد او را چه غم که طاعت از دست دهد
فرمان شد که فرزندانش را بحبس دیواری را بر ایشان انداخت همگی بمردند و ماتم حاضر شد که خدا تعالی
فرزندان و دست را بیک کرت همچنان بکشد ایوب علیه السلام منع کردش که مگر شیطان هستی ما تم
خواهم مرد باز حضرت عزت بر و خطاب کرد که بنده مرا چگونه دیدی گفت ای بار خدایا کسی به بدن
درست و صحیح بوده باشد فرزند و مال خیر در و سر یست چرا عبادت نکند اگر فرمان دهی او را در بدن
مرض مفگنم تا عبادت تو چگونه نکند حضرت عزت خطاب کرد که دلش با بست من هست و بدنش را
تو سپردم ملعون رفت پاره لعاب پلید خود در بدنش مالید دوازده هزار دانه بر و پیدا شد و در سینه
دو کرم میبودند بروایتی هژده سال در بروایتی سیزده سال و بروایتی سی سال همچنان بود اما
عبادت الله را ازان می افزود ابلیس لعین خجل شد اهل قریه را در منکر شدند که اگر پیغمبر بودی
به بلای چنین گرفتار نشدی و او را از ده بگشتند و در گوشه عمارت بنا کرد و در انجا مسکن بود بی حلیمه
خدمت او میکرد روزی کرمی از و افتاد باز بگرفت در بدن خود نهاد اما خیان بگزیدش که فریاد
بجایی رسید جبرئیل علیه السلام در رسید که چرا فریاد کردی و چرا افتاده را باز بگرفتی گفت که نصیب
کرمان از گوشت من هست پس مبادا که از رزق محروم ماند اما خیان المناک کردش که الم او با تمامی
کرمان مساوی بود جبرئیل علیه السلام گفت که حق تعالی میگوید که مسلط کننده و زیرنده کرمان منم
تا آنکه رزق ایشان باشد نگاه میدارم چون رزق خود را میخورند میبرانم پس تو حکم مرا
تغیر دادی انان الم تو را سازم بعد ازان میر سختیدند و بعضی پیدا میشدند روزی بی بی حلیمه مزدوری
میکرد و دو کاندار می گفتش که اگر روی بنمائی مزدوری تو بدهم و الا ندهم بی بی گفت ای بدبخت
من دختر یوسف پیغمبرم که از خوف خدا از نیاگان یعقوب ع در خاندان
ما همچنان نشنیده است گفت پس موی گیسوی خود بریده بده مزدوری تو بدهم بی بی عاجز شده
بریده داد چون بخانه آمد رنگ و رویش متغیر بود ایوب علیه السلام واقعه پرسید حال همچنان
بگفت ایوب علیه السلام سوگند خورد که اگر من صحت یابم ترا صد چوب بزنم چرا گیسو را
بریده دادی بی بی گفت اگر چنین ست چرا در حق خود دعا نمیکنی که صحت یابی تا من نرهم
خلاص شوم گفت چند سال مانده فراخی گذرانیده ام بی بی گفت هشتاد سال گفت پس سزای تو

شرم میدارم در اینکه مدت سختی من بمدت آسانی برابر نشده است و من دعا میکنم روزی زلیخا
از خانه بدر شد در آن ساعت مهتر جبرئیل بیامد و دست بر مالید کرمان از وی بیفتاد و مدور پیش
کرمان او دور شد و در خانه او چشمه پیدا شد و در آن غسل کرد و حلهٔ بهشت بپوشید و جمال او بازآمد
شد در حال در نماز استاد چون زلیخا سر از در برون کرد شخصی دید مزین و مهیب هیبت خورده
که مگر خانهٔ خود را غلط کرده حضرت ایوب علیه السلام بانگش داد که مژده مر ترا که بار تعالی مر ترا صحت
بخشید بعده زلیخا در آمد تا بسبب آن سوگند دلگیر نبود مهتر جبرئیل بیامد که بار تعالی میفرماید
صد چوب درخت گندم یکجا کرده بر سند و آنرا بروی زن بدین حیله سوگند تو ساقط شود آورده
اند که حیله سنت پیغمبر است هر که از وی منکر شود کافر گردد و در تفسیر مدارک آورده است
که همه فرزندان او که مرده بودند همه زنده شدند و در کشاف آورده است که بعد ازان
شانزده پسر دیگر زائید و شیطان لعین خجل تر شد و حق تعالی باز او را ملک دنیا وی عطا کرد
و در تفسیر مدارک آورده است که هر عابدی را باید که چون ایوب علیه الصلوة والسلام
صبر کند تا چون او ثواب یابد هم در دنیا و هم در آخرت و تا سیاه روی کند ملعون

فصل چهارم در شکر قال الله تعالی اعملوا آل داؤد شکرا و قلیل من عبادی الشکور
ایضا قال الله تعالی لئن شکرتم لازیدنکم قال علیه السلام الشکر فرید النعمة بدانکه
شکر بر چهار نوع ست اول شکر خلقت که خلق آدم علی صورته که هیچ صورت بصورت انسان
نرسیدی نمی ماند اگرچه طاؤس زینت دارد فائده نیست زیرا که پایش سیاه و منقارش دراز
است و دیگر انی جاعل فی الارض خلیفة شکر باید که افضلترین مخلوقات خلافت او شد
و دیگر انیکه لقد خلقنا الانسان فی احسن تقویم که هیچ شے بدو در تقویم برابری ندارد
اگرچه پری زور آور و خوب صورت میباشند فائده نیست زیرا که بوجود این تندی درندے
حق تعالی الشیاطین را متابع انبیاء و آدمی کرد و پیغمبران را نفرستاد مگر در انسان و چنان پری
دراز گشیده پاریدگی دارد و هیچ شکر بار تعالی آدمی نخواهد بجای رساند زیرا که اگر چشم را
پوشیده می ماند از دیدن محروم و اگر گشاده باز عیوب و هلاکت قریب زیرا که چشم گشاده را آفات
بسیار است و دهن آدمی چون دوستگ آسیاست اما از آسیا سنگ بالا میگردد و از آدمی

سنگ پایان میگردد و بخلاف بهائم که بعضے بهائم چنانکه نهنگ را نیز سنگ بالا میگردد نادوان
این آسیا حلقوم ست بوقت اکل و شرب از طرف شکم آبی گرم آید خوردنی و خوراک را آشامیدن
برد همراه شود و میرود و هرگاه که رزق او منقطع شود همان آب بالا نمی آید هیچ چیز را فرو برون
نمیتواند تا آنکه میرود و ایضاً چنانکه حضرت شیخ سعدی فرموده است هر نفسے که فرو میرود
ممد حیات ست و چون برمی آید مفرح ذات پس در هر نفسے دو نعمت موجود ست و بر هر
نعمت شکرے واجب **بیت** از دست و زبان که برآید ✤ کز عهدهٔ شکرش بدر آید **قطعه** بنده
همان به که ز تقصیر خویش ✤ عذر بدرگاه خدا آورد ✤ ورنه سزاوار خداوندیش ✤ کس نتواند که بجا آورد
و دیگر آنکه اگر کسے شکر نعمت کند شایان ست اما اگر شخصے عاقل و کامل بعقیده باشد شایان او
این ست که در خروج بول و غائط و باد البته شکر خدا را بجای آورده باشد دیر اگر شخصے تا چند روز
طعام و شراب نیابد خواهد درد نیاز لیست اما اگر دو روز یا یک روز بول یا غائط یا باد نرود در حال
دست از جان بشوید **مثنوی** پایهٔ عیش آدمی شکم ست ✤ چون بتدریج میرود چه غم ست ✤
گر به بندد چنانکه نگشاید ✤ گردل از عمر برکند شاید ✤ ور گشاید چنانکه نتوان بست ✤ گو بشو
از حیات دنیا دست **نوع دوم شکر ایمانی** یعنے بر بنده لازم ست که همیشه شکر بران
کند که حق تعالی مرا ازان گمراهان نگردانید که از راه راست مانده بطرف دیگر رفته اند زیرا که
آدمی را فضل بر دواب بمعرفت ست و اگر معرفت نداشته باشد دواب ازو به که دواب را عذاب
نه و او را عذاب سرمدی بسبب نامعرفت و یقول الکافر یالیتنی کنت ترابا یعنے جمله
حشرات روز جزا زنده شوند باز چون تودهای خاک نابود شوند پس کافران گویند کاشکے
اگر ما نیز خاک میبودیم و بروایت دیگر آورده اند که تراب نام کافرے بود روزی طالب علمی
کتاب مینوشت قلم از دستش بیفتاد تراب بحرمت تمام از خاک برداشت و ببود و او تعظیمے
ازان حرمت او را بیامرزید کافران گویند کاشکے ما بهائم مے بودیم که خاک میشدیم و با مثال
آن تراب خدمت عالمان کرده میبودیم پس بر بنده لازم ست که بر یافتن ایمان شاد باشد
و شکر کند تا بسبب نشکر کردن از دست نشود و در خلاصة السلوک آورده است
که مرتضی علی را پرسیدند ما اول ما انعم الله علیك قال ان الله تعالی خلقنی فاکرمنی قیل ثم

قال سبحانه خلقكم على ستة اعضاء ثم قال عز وجل عرفته قيل له قال وان تعدوا نعمة
الله لا تحصوها نوع سوم شكر بر اعمال صالحه بيان كرد كه بار تعالى ما را ازان بندگان
گرداند كه توفيق داده شده اند بر اعمال شكر و اميد از انها كه كامل و كامل اند از اعمال
صالحه فاسق و فاجر اند در كل اعمال و گشتيم از انها كه واجب تعالى فرمود لثم رددناه
اسفل السافلين دگر و اميد ما را از ان قيا كه فرمود الا الذين امنوا و اعملوا الصالحات فلهم اجر غير
غير ممنون كه بسبب ايمان و عمل صالحه ما را شايان اجر دائمى مقرر كرد و اليقينا ممنون
ناتمام را گويند يعنى منتهاى نهايت ندارد چنانكه اگر شخصى پيوسته پير و در حال در ايجا
و يگر برود منقول است كه روزى على بن ابو بصرى را ولى ديد كه سر خود را ميتراشيد
گفت چرا اينرا گفت در سر دارم گفت عمر تو چند گذشته باشد گفت شصت سال گفت درين
شصت سال چيزى تو را بيدار كرد يا صحت گفت نى در بيشتر احوال صحيحه بودم گفت پناه بالله
قصور عبادت سر را تراشيدن بودى گفت نى گفت دانى بر تو باد و بر او باد تو اگه هيچ گاه از بيت
آن در دل پايان دار خوفا الله تعالى سر را بتيغ و مجرد در سر دنيا دى سر را بتيغ
داشته بدان اى فرزند كه اگر جزا يمان اعمال صالحه نداري نيز شكر بران كن كه اعمال
صالحه نزديك بتصحيح لا اله الا الله محمد رسول الله است قال عليه السلام لا اله الا الله
ثمن الجنة چون ترا نيافته رساند بين هيچ عمل صالحه است اميد وار اين باشد تو نوع
چهارم شكر نعمت بتقديم شكر كند بر آنكه ايمان ما را ان است محمد رسول الله صلى الله
عليه وسلم زيرا كه اگر چه انبيا ماضى آدمى بودند راست انسان را ايمان بود و عمل صالح بود
اما بسبب گناه اندك يا مسخ ميشدند و يا زنده در زمين فرو ميرفتند و ما يان را بسبب كثرت
او عمل اندك شدند و گناه بسيار و حضرت بار تعالى غفار كه بسبب خود محمد رسول الله صلى الله
عليه وسلم ترحم و لطف بر ما كرد و فضل بر ما كرد و ما را از امت خود گردانيد و ما را
امت خود پشت مبارك خود داري من با تو راست تو چنان كن كه راضى گردى و ديگر انكه
فردا ى قيامت شفاعت امم انبيا محمد رسول الله صلى الله عليه وسلم كند بر امم ما نيز شفاعت
كفار حرام بود بر ايشان بغير از مسجد خانه روا بود و بر ما روا شد و بر ايشان بيخانه و ما

وبر بعضے نمی وقت وبر بعضے چہل وقت نماز میبود وبر ما پنج وقت شد وبر ایشان سی تمام روزہ
میبود وبر ما یک ماہ شد وعلی ہذا القیاس عجائب وغرائب بسیار بر ما واگذاشتہ اند چہ خوش
گفت آنکہ گفت مثنوی ؎ شکر حق را کہ پیشوا داریم ؎ پیشوای چو مصطفے داریم ؎ مہتر و بہتر
وگزین ہمہ ؎ سرور و خاتم و نگین ہمہ ورحیمست کہ سرور کائنات علیہ السلام میفرمود
کہ ہیچ قدمی نیست کہ من در نہادن و برداشتن او متحیر نہ ام کہ یارب خدایا خواہم برداشت و یا خواہم
نہاد و یا در ہمان خواہم مرد و ہیچ لقمہ را در دہن نکردہ ام کہ بفکر و بروبال آن متحیر نشدہ ام کہ خواہم
فرو برد یا نہ بدان ہای فرزند کہ خلق آزار میباش تا خدای تعالی ترا نیازارد ہیچ کس را
آورده اند کہ اگر شخصے زنبور ہیچ پسر ندید یا گیاہ را قطع کند یا نشست زیرا کہ نخلوقات
خدای را رنجانیده باشی و تو شب درود میوان ہرا رنجیدہ میداری و از عاقبت امر ہمی اندیشی
کہ جزای آن خواہی یافت منقول ست کہ بعضے عالمان مہتر چون سوار میشدند اسپ را
تازیانہ نمیزدند بلکہ پایہای خود نیز نمی منبانیدند تا در رکاب بہ نشست خود نمیماندند تا مقصود
میرسیدند اگر کسے زنبور را بیکاوند یا کرم را و ران چنان چیزے نزنانند کہ زنا کردہ باشد یا در خود
نگرد در حین علیہ شہوت و ترس افتادن در گناہ رواست و در خبر ست ہر کہ خاک بخورد
عذاب آنجا بیابد کہ گوشت آدم بخورد در برا گر تا شناختہ گور زمین بخورد گوشت آدمیان
لوشست و ایضاً اگر دست کسی جرب بود اگر آنرا بسماک بشوید چنانستی کہ گوشت آدمی
نشستہ باشد و علی ہذا القیاس در چیزی کہ کسے توہم حرمت ندارد و بلا افتد منقول ست
کہ شبی حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم در مقصورہ بی بی عائشہ در آمد بی بی مضطر شد
واز جای خواب برخاست و قمیص را در دست مالیدن گرفت حضرت فرمود کہ اضطراب برای
چیست گفت در قمیص سوزنی دارم آزارمی یابم مبادا کہ در اندام مبارک تو خلد حضرت
تبسم کرد و ندانش چرا استبراق نمود کہ بی بی سوزن را بیافت حضرت بہ بی بی فخری کرد کہ دندان ما
چگونہ استبراق دیدی مہتر جبرئیل نازل شد کہ مکافات این سخن خواہی یافت و ایضاً
روزی در سفر پای او درم شد سنگ را گرم میکرد بران درم می نہاد تا آماس بنشیند
سنگ مناجات کرد کہ یا با مرض حبیب تو از تو رسید و من چہ گناہ دارم کہ با تتم میسوزاند

خطاب بروشد که انتقام تو خواهم کشید فرشتگان آن سنگ را در حبل اُحد انداختند در وقت خنگ کافری آزاد در فلاخن در انداخت و بر رسول الله زد و دندان مبارکش شهید شد و این از آن بود که بدندان سر افرازی کرده بود مسئله در فتاوی سراجی آورده است که اگر کور هزار عصا کش داشته باشد در مسجد حاضر شدن او را لازم نیست اما در زمان رسول الله هر کس در مسجد بهیت شنودن کلام او حاضر میشدند کوری بود از رسول الله درخواست که بمسجد آمدنم حاصل نیست رسول الله از خانه او تا مسجد ریسمان بست تا بدان دلیل بیابد روزی چند بر آن می آمد و منافقان حسد خوردند و کاروی چند بر آن ریسمان بر بستند کور چون بران دست آورد بریده شد بدست دیگر ریسمان گرفت آن نیز بریده شد هر دو دست بریده در پیش رسول الله حاضر شد حضرت چشم بر آب کرد خواست تا در حق او دعا کند تا چشمان باز یابد مهتر جبرئیل علیه السلام در رسید که رب العزت میفرماید که ارواح او را کور آفریده بودم و الحال کور است و بر پل صراط کور بگذرد و چون بدروازه بهشت برسد او را چشمان دهم و در بهشت با مومنان دیدار بینید و تنها نخواهید دید کور گفت یا رسول الله من محنت دنیا را اختیار کردم و آن می باید که بجود چشمان یافتن و دیدار بینم بدان ای فرزند که چون چهار باب بتوفیق باری تعالی باتمام رسیدند میخواهیم که خاتمه کتاب را بیان کنم و در آن چند چیز با قیمانده بیارم انشاء الله تعالی **خاتمة الکتاب** مشتمل بر چند فصل **فصل اول** در علامات قیامت و پیدا شدن ساعت و خرابی دنیا و او را از آن ساعت گویند که در یک ساعت پیدا شود کما قال الله تعالی ان الساعة لآتیة ای بغتة یعنی ناگاه و قال علیه السلام ان الساعة لا تکون حتی تکون عشر آیات خسف بالمشرق و خسف بالمغرب و خسف بجزیرة العرب و الدخان و الدجال و در حدیث دیگر بعد دجال عیسی علیه السلام گفته اند دابة الارض و یاجوج و ماجوج و طلوع الشمس من مغربها و نار تخرج من قعر عدن تدخل الناس نقل در مشارق در شرح او مده آورد که خسف فرو بردن زمین را گویند یعنی قیامت نمیشود تا آنکه ده نشانی او پیدا نشود اول آنکه قومی بسبب شومیت گناه بطرف مشرق در زمین روند و قومی بمغان

بجانب مغرب و زمین فرو روند و قومی همچنان در زمین عرب فرو روند و جزیره پارچه را گویند و گفته اند که آنحضرت مکه باشد و دیگر علامت قیامت پیدا شدن دود دی ست و بقول حضرت مرتضی علی رضی الله تعالی عنه آن از جانب آسمان فرود آید و از مشرق تا مغرب دنیا از دو پر شود و کافران بدان مست شوند چنانکه در سوراخ بینی ایشان مے در آید و از جانب دیگر و گوش بیرون می آید و ایشان را بدان محنت رسد و آن دود چهل روز بود اما مؤمنان را چون زکام باید و بعضے مفسران و محدثان بر آنند که آن دود گذاشته است و دیگر علامت او دجال باشد و علامت دیگر دابة الارض باشد و علامت دیگر یاجوج و ماجوج باشند و علامت دیگر بیرون آمدن آفتاب از جانب مغرب و علامت دیگر پیدا شدن آتش باشد از جانب عدن تا براند مردمان را بیک جا کند و عدن نام شهریست در کنار دریا از شهرهای یمن و قعر فرو رفتن زمین را گویند این همه علامت شدند اما نهم ایشان عیسی ع است که از آسمان بیاید و دجال را هلاک کند و بیان این علامات به تفصیل خواهم کرد انشاء الله تعالی **ذکر کیفیت تولد دجال و ظهور او در آخر زمان** در شرح مشارق آورده است که نام او صائف و نام پدرش صائد ست اما چون در اول حال دعوے پیغمبری کرد در آخر دعوی خدائی کند از آن او را دجال گویند و دجال کذاب را گویند پدر و مادرش هر دو جادوگران بودند **منقول ست** که ولادت او در تیه بود و تیه سه فرسنگ از مدینه بعید ست و چون از رحم مادر فرود آمد در حال نشست و کلان شد گاه دعوی خدای کردی گاه دعوی پیغمبری و تمام کافران بدو معتقد گشتند و اکثر سخنان غیب را بایشان بیان میکرد و کرامت مینمود در آن زمان سلمان پارسی و ابو درداء در تیه بودند چون هجوم کافران در صحن صائد دیدند هر دو نزد یک رفتند و واقعه شنیدند شخصے بدان تعین گفت که اصحاب رسول الله آمده اند گفت دشمنان من اند تا نزدیک آمدن نمانید هر دو در پیش رسول الله ع شدند اصحاب جمع شدند حضرت را پرسیدند که این چه باشد گفت هیچ پیغمبرے نبوده ست که حق تعالی او را دجال نمیرسانید و این آن دجال باشد گفتند در پیش او برویم حضرت گفت موت او از دست ما نباشد بلکه موت او از دست

مهتر عیسی باشد و او بر با سخن زشت بگوید امیر المومنین عمر رضی الله عنه طاقت آن نکند تیغ
بکشد و جنگ و جدل بفزاید و واقع شود امیر گفت من بغیر بانی نخواهم کرد الا همین که او را
به نزد حضرت رسالت پناه فرمود که تنی چند جمع شوید تا برویم جمع شده یا چند اصحاب به
یاران گفتند و رحال خانه او برویم اما حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم فرمود که در خانه آن
سگ رفتن نشاید اما شما دست بر نیزه او باز دست زدن خواهد بیرون شد و در پیش ما آید
چون آن لعین در پیش حضرت رسول الله آمد گفت مرا بت گفت آنا رسول الله
گفت اگر تو پیغمبر خدائی من گواهی دهی من ترا پیغمبر شما قبول کنم و گواهی دهم حضرت رسالت پناه
فرمود مثل تو مخلوق کور چشم خدائی را شاید آن لعین تیز گوه سنگ خورد و در حضرت رسالت پناه
اهانت گفت امیر المومنین عمر رضی الله عنه بطاقت شده تیغ کشید اما الزمان رب العزت
تیغ برگشت و بمقدار چهار انگشت بپیشانی امیر المومنین عمر رسیده حضرت دست خود بران
زخم مالید و رحال همچنان که بود شد حضرت رسالت پناه فرمود یا عمر چرا بی عهد کردی
گفت یا رسول الله بطاقت عهدم را فراموش کرد چون رسول الله دری سخن از نهاد و رحال
لعین سنگ گلان را گرفت و در راه گذر حضرت انداخت تا که راه بسته شد همه جبرئیل علیه السلام
فرود آمد و همان سنگ را از راه دور کرد چون حضرت رسالت پناه در مدینه رسید دجال بد بخت
قصد مدینه کرد و سنگ گلان برداشت چون بر یک دیوار مدینه زد هفت دیوار بقوت آن سنگ
می شکست چون اصحاب سلاح پوشیدند و در پیش رسول خدا شدند و اذان خنک خواستند
حضرت اذان نداد گفت که موت او از دست مهتر عیسی ع باشد اما حضرت رسالت پناه صلی الله
علیه وسلم سر بسجده نهاد و در حق او بد دعا کرد در حال مهتر جبرئیل ع در رسید چنانکه موشی را اگر به
بگیرد از گردنش بگرفت و برداشت اما دجال دست ها را در زمین زد تا آنکه انگشتان را در
زمین سخت کرد و بمقدار دو چاه خاک برگرفت مهتر جبرئیل ع او را در غار کوه قاف که تمام آبها در آن
میرود نداند و بر زنجیر ها بست الحال هر روز بعد از بامداد همه زنجیر ها را میکشند و ماهیان را از دریا
میکشند و با فتاب بالا میکنند گرم و خشک کرده میخورد چون سیر میشود باز فرشتگان او را
بر زنجیر ها می بندند علی هذا القیاس بعد هر بامداد از خواب بیدار میشود و زنجیر ها را

میکنند و باهی میخورد و حضرت رسالت پناه ﷺ از جبرئیل علیه السلام پرسید که آن خاک چه کرد
گفت چون دهانجا انداخت بمقدار دو پشته گشتند و بعد از وفات شما صد و هفتاد سال
از خاک در عالم پراگنده شود تا بعد ازان علامات قیامت ظاهر شود و در روایت دیگر
آورده است که حق تعالی بادی بر وی مسلط کرد و از مدینه بدان غار برد پس پیغمبر علیه السلام
فرمود که در آخر الزمان دجالین پیدا شوند یعنی لشکر دجال که امت مرادند زمان زمان از نشستن
قیام و از قیام قعود و از قعود اضطجاع و از اضطجاع موت بهتر باشد زیرا که بسبب
پیران و مردان و شایخان ناقص تمام مردم از راه محمدی بگردند و پیرو و پیشوا شیطان
شوند و علامت ایشان آنست که علم و علماء را دشمن دارند و ایشانند لشکر دجال علیه اللعنة
و علیهم دران زمان حیا و شرم از زنان برود و منقول است که روزی حضرت را کسی پرسید
که خروج دجال چه وقت باشد گفت وقتیکه زنان در زمین سوار بروند و گفت
لعنة الله علی الفرج فی السرج و ایضاً عدل از پادشاهان و عمل از عالمان برود و
سخاوت از توانگران و بسبب شومیت آن مردم ابر گرد و غبار و باد سرخ بسیار و باران
اندک گردد و در خبر است بسیار بلکه زنان نیز بازنگیرند حضرت شیخنا شیخ الاسلام والمسلمین
شیخ علی ترزندی قدس سره را کسی پرسید ازین که مشایخان سلف سلوک و تصوف و بیان
و عدت را چنان میکردند که کسی را بدان اطلاع نمیشد و ایشان را کسل و کاهل
امتیازی نمیتوانستند بخلاف این زمانه که صوفیان و سالکان نام دارند و مدعیان بسیار اشتهار
و شهرت اند و چون پیغمبران خلق را دعوت میکنند و از مریدان ایشان زن و مرد و صغیر و کبیر
و آزاد و بنده همگی در میان و صدت اند خواه غلط خواه صحیح چرا شیخ گفت وی معنی دارد یکی
همین که این زمانه آخرین است و خاتمه نور محمد صلی الله علیه وسلم قرین است که ختم شود پس یکی احدی
از جهت جمع کردن اموال دنیاوی نی محنت کاری را در پیش گرفته اند که ایشان مردم شیخ
و مشایخ خیال کنند و پیری به بخشند و در طلب نام و ناموس دنیاوی اند و از عقبی غافل و دیگر
آنکه پیغمبر فرموده است که کل شئ راجع الی اصله پس چون وحدت وطن اصلی است
و اظهار شدن قیامت نزدیک است ازان واجب تعالی برآن هر یک اورا جریان و

و او تا بعضے بہدایت اللہ بمنزل رسند و اکثر بسبب مرشدان ناقص در گل ماندہ و گمراہ گردند

و در خبر ست ہر کہ در روز جمعہ سورۂ کہف بخواند خدا تعالی او را از فتنہ دجال امین دارد پس پیغمبر فرمود علیہ السلام کہ دہ آیت خواندن زمانہ دجال یعنی بفرمان رب العالمین از بندہا و زنجیرہا خلاص یابند و ہر کوہی از کوہہا ہندوستان برآید و بانگ کند آواز او از مشرق تا مغرب برسد و بگوید کہ ہر کہ امروز بمن پیش آید نجات یابد و الا روز دیگر قبول نمیکنم و من خدای جہانم جملۂ انواع کفار و اہل روافض و بدعت و مردمان کم یقین سبب کم یقینی بدور جمع کنند حتی کہ او را ہفت خواہنین پیدا شوند و بعقب ہر خان ہفت لک لشکر پیدا شوند و شیطانان و دیوان و پریان را بدو مسخر کردہ و ہر چنانکہ بعضے کسان را باین فریب دہد کہ تا در دہد تواند زندہ کردش و بعضے را بکشد باز زندہ کند و آن در حقیقت دیو و پری باشند و گاہے انواع طعام و شراب پیدا کند و ہکذا مکر آلہی در حق او بسیار باشد و چون لشکر جمع شود حکم کند کہ شما ہمہ سوار و من پیادہ مرا نیز سوار بکنید ہر چہ از فیل و اشتر و غیرہ بیابند بر داشتہ نشود و بعد ازان ہمان خرما بیابند کہ در دریاست و آن چنانست کہ در دریاء عمان چہل جزیرہ است و ہر جزیرہ چہار میل طول دارد و در ہمہ گیاہ و سبزی روئیدہ اند بوقت صبح صادق در خوردن میشود تا باندازہ ہمہ را میخورد و در خواب میرود باز بوقت پیشین ہمہ روئیدہ میباشند و در خوردن میشود تا نماز شام ہمہ را میخورد و چہل جوی شیرین دران محل مرور دارند چون ہمہ بران می نہند ہمہ را خشک میسازد و در دریاء عمان تا ستا لنگ اورسیدہ است و چون بران خر سوار شود عزم بیت اللہ کند با ہمہ لشکر روان شود تا او را خراب کند و با او اسباب ملاہی بسیار باشد حتی کہ اکثر مردمان جاہل و شہوت پرست بدان خوش آوازی نزدیکی او جویند اول بمکہ برسد بعضے لشکر را بخراب کردن مکہ ماند و بعضے را بخراب کردن مدینہ ماند و خودش بکوفہ رود با ہفت لک لشکر ہمراہ الا مکہ اللہ و مدینہ ہرود و دار الامان ندرگد بنجر الیشان فرود آید اما گرفتن نتوانند چون آن لعین نزدیک کوفہ برسد امام محمد مہدی باستقبال او رود و بدان ای فرزند کہ نزدیک اہل سنت و جماعت آنست کہ شخصے باشد در ولایت ہند عبد اللہ نام و نام سنوہ اش امنیہ باشد از و فرزند تولد شود نام او محمد باشد و این محمد

علیه الرحمه ابدکلان شدن بکوفه رود و اهل کوفه او را بپادشاهی گیرند و او در اصل سادات
باشد اما ترک باشد و رافض این امام مهدی فرزند امام حسن عسکریست و در غار در آمده
تیر ها راست میکنند و بوقت دجال بیرون آید و این کسان بهر سال یک اسپ
و یک دختر خود بنیت او میمانند نزد اهل حق این محض افتراست و دران زمان در
کوفه شش هزار زنان و هزار مردمان باشند و امام مهدی را پرسند که من کیستم گوید تو مخلوقی
از مخلوقات بار تعالی گوید لا بلکه خدای جهانم امام گوید اگر خدائی چشم کور خود را صحت بده او را
بر پنجه زند و بکشد باز زنده شود باز او سوال کند که من کیستم گوید تو مخلوقی باز او را بکشد همچنین
سه کرت او را بکشد و زنده شود بعد ازان امام بطرف کوه برود و باین هزار جوانان سنجانک
پیش آید بمنهت یک لشکر را شکست دهد بمکه بیاید و آن جانیز شکست دهد و بیاید بمدینه و
ازانجانیز شکست دهد بیت المقدس بیاید امام با او در مکه دوازده هزار لشکر باشد و در مدینه
پانزده هزار گردد و در بیت المقدس نیز شکست دهد و تمام لشکر او را بکشد و خود شگرخته
بجانب عرس برود مدت سه سال انواع لشکر کفار را جمع کند و امام در بیت المقدس
امامت کند و در سه سال هر جا که نام مسلمان باشد در بیت المقدس جمع آید روزی چون
امام نگاه کند بیند که از آسمان ابری فرود آید و صخرهٔ مبارک بالا شد چون امام بجانب آن
ابر شود ابر بالا رود اما بر انجا جوانی را استاده یابد جامهای سبز پوشیده و دستار سبز
و فش سبز و عصا سبز بدو سلام کند و موافقت کند بداند این مهتر عیسی علیه السلام ست مدت
چند در بیت المقدس هر دو باشند گاهی امامتی نماز امام مهدی و گاهی مهتر عیسی علیه السلام
و مهتر عیسی دین پیغمبر ما را تقویت بدهد و در مذهب امام اعظم باشد و مذاهب ثلاثه را منسوخ
کند و مرده گان را زنده کند و از مسلمانان زن گیرد و در خبر است که هر پیغمبر را قوت
و زور چهل مردان بیود و مهتر موسی را قوت چهل پیغمبران بود و مهتر عیسی را قوت چهل
موسی بود حضرت محمد مصطفی صلے اللہ علیہ وسلم قوت چهل عیسی داشت که هر همه هزار و پانصد
کس را قوت میشود بعد سه سال دجال لعین از جانب عرس چنان لشکر بیارد که حد و عد ایشان
را جز الله کس نداند و در بیابان که میان مکه و روم ست بایستد و چهل روز راه ملشکر بگیرد

که هیچ احدی درمیان میان نگذرد و امام مهدی و حضرت عیسی با جمع لشکر مسلمانان قصد جنگ
کنند و پیش آیند چون دجال لعین روی حضرت عیسی را به بیند هیبت خود و ترسد و عنان
خر بگرداند حضرت عیسی بدان عصا او را بزند عصا از وی و از خر بگذرد و هر دو را بکشد
منقول است که دجال بیست و هفت میل طول دارد و هفت میل عرض دارد و آن خر
بیست و پنج میل طول دارد و پنج میل عرض اکثر لشکر در زیر ایشان هلاک شوند و بهر طرف
ده میل خون و حال و خر روان شود که اکثر مردمان در خون هلاک شوند عصا چون ایشان
بگذرد استاده نشود تا آنکه بدان برابری از تمام لشکر بگذرد و زمین بفرمان رب العزت تا فته
گردد که کفار گریخته نتوانند و چون عقب سنگ و چوب و درخت پنهان شوند همان چیز
فریاد کند که کافر همین است آنکه نشان کفر در جهان نماند بعد ازان فراغ و خوشی و راحت
مسلمانان باشد بعد ازان چهل سال بگذرد و بر مؤمنان بخوشی و سال چون ماه باشد و
ماه چون روز و روز چون یک ساعت بعد ازان یاجوج و ماجوج پیدا شوند ذکر کیفیت
اظهار یاجوج و ماجوج بدان که ایشان شش قبیل اند یعنی سی شش پدر ترک اول
حرص دوم ترک حزر سوم یاجوج چهارم ماجوج پنجم خیل ششم ویام و در تفسیر زاهدی
آورده است که ایشان از صد هزار بیش اند و از اولاد یافث بن نوح اند و بعضی از ایشان
از هر بلندی بلند اند و بعضی بر قدر یک بلشت قدر یک بلشت قد دارند و ایشان را توالد و تناسل
ست و بعضی گفته اند هر یکی از ایشان نمیرد تا او را هزار فرزند نشود و طعام ایشان گوشت
گاو است و سال خدای عزوجل ابری را فرمان دهد تا باران بارد در ولایت ایشان افگند
بغایت عظیم و آن باران تا سال دیگر ایشان را بس کند و چون در سال دو بار ببارد و دران
سال ایشان را فراخی بود و چون یک بار ببارد تنگی باشد و هر روز دران سدی که ذوالقرنین
بسته است میکوشند و گفته اند که آلت دیگر دارند بلکه بدانهای ایشان چنان تیزی دارد
که سنگ را می تراشند بزبان و گویند فردا بیرون آییم چون روز دیگر باز آیند سد همچنان که
بسته و هموار بود میگردد و اما چون وقت بیرون آمدن شود یکی ازین ایشان مسلمان گردد و چون
بوقت شام برگردند گویند که فردا انشاء الله تعالی سوراخ خواهیم کرد چون روز دیگر بیایند

سد تنگاف میباشد تا هر مقداری که کرده میباشند بگذارند و چند روز بیرون آیند و قصه سد ایشان
آورده اند که در زمان سلطان سکندر ذوالقرنین میان دو طائفه ایشان مجادله افتاد و بجنگ
استادند یک قوم زنده سری را پیدا کرد که هزار سر داشت و قوم دیگر درون حصار بند شدند چون
کسی بیرون می آمد آن هزار سر او را میخورد ایشان از سلطان سکندر مدد خواستند سلطان خود
تنها همراه ایشان رفت روزی بوقت پیشین سلطان میخواست تا بیرون قلعه رود و طهارت کند
ایشان منع کردند که شما را هزار سر خواهد خورد و گفت پس من برای چه آمده ام که بجنگ بیرون نروم
گفتند سیاست و دبدبه سکندر والا از دست تو چیزی نخواهد شد سلطان بیرون شد آن قوم دیگر
نیز هزار سر را فرستادند سلطان بر طهارت نشسته بود که او رسید گفت چه شخصی که برای لقمه شیر آمده
گفت من از برای هر یکی از سر تو آمده ام و هر دو طرفین اقوام نگاه کردند شیر خود را بر سلطان
زد و حمله و مصادمت کرد سلطان از سر تن بگرفت و بر زمین زد و شمشیر کشید که الحال در سر یکی
سر خود چه گوئی بهم یا نه شیر زاری کرد که من بعد دران قوم نروم و بولایت خود خواهم رفت مرا
بگذار چون بگذاشت شیر بگریخت و آن قوم عاجز شده در پیش این قوم آمدند و صلح کردند
و آن قوم که سلطان را برده بودند نصیحت کردند و مال بسیار دادند و در کوه قاف آنجا
سوراخ بود و ایشان می آمدند و زدی میکردند و مال مردمان را میبردند و گاه خراج از قرنیان
میگرفتند گفتند که این راه را ببندیم تا من بعد یاجوج و ماجوج در ولایت تو نکنند سلطان
چون ازان جانب آمد در بستن آن راه سعی بلیغ کرد آورده اند که در آن قرین آهن
و ارزیز و مس و سرب و غیر ذلک این نوع بسیار افتادند سلطان از آن آهن کوهی راست
کرد و نیاه سی ذراع کشید و بالا کرد و در میان ایشان چوب و هیزم نهاده بودند و آن کوه
سوراخ را راست کرد و سه روز راه بطرف مغرب شنید و پوست هفت گاو را یک بنا بهم کرد
و جوانمردان رومی را نشاندند تا بدست مزدیها آتش در میدان گرفتند و آتش در آن کوه زدند از
حرارت آتش چون موم بگداخت و بهم متصل شد و آنچه قرین آن کوه از گیاه و درخت بود همه
از تف آن کوه بسوخت و مدت یک سال گرم بود و یاجوج و ماجوج از ترس پیش نیامدند و چون
در آخر الزمان بیرون آیند اول کلامان ایشان بیایند از جانب مشرق جمیع انواع طعام

بخورند و آبهای شیرین را تمام بخورند و چون طائفهٔ دیگر بیایند آب شور را نیز خشک کنند و چون طائفهٔ دیگر بیایند عطاب نیز بخورند چنانکه رسول علیه السلام را پرسیدند که دران وقت مومنان روزگار بچه گذارند گفت بذکر و بتعالی و شناء الشیان زاد لایت بود انگاه کرم در سر الشیان پیدا شوند و الشیان بمیرند باز دریا بهاموجود میشود باری تعالی باد را فرمان دهد تا الشیان را از دریا اندازد و برانی باران بسیار ببارد و سیلاب الشیان را بدریا اندازد و هفت سال مومنان بخیر از تیر و کمان الشیان نسوزانند و چون الشیان بیرون آیند مهتر عیسی با جمیع مومنان در کوه حصار باشند بعد ازان دابة الارض پیدا شود بعد ازان مهتر عیسی با آسمان برند و در خلق فتنه انگیزی پیدا شود **ذکر اظهار کیفیت دابة الارض** دوازده جنبند و را گویند و آن جانور یست که در آخر زمان بیرون آید و **در شرح وجهی** ست که از هر صفت در و باشد که سر او چون سر ستور بود و چشمان او چون چشم خوک و گوشهائے او چون گوش فیل و سینهٔ او چون سینهٔ شیر و رنگ او چون رنگ پلنگ و تهیگاه او چون تهیگاه ماده گاو و دم او چون دم میش و پایهای او چون پای شیر میان هر دو بندهائے دست و پائے او مقدار دوازده گز و بر واتی دو گز بگز دست آدم علیه السلام باشد و ابو هریره گفت رضی الله عنه که در واز هر رنگ باشد و میان دو سر دو ن او مقدار یک فرسنگ باشد و این جانور از زمین بیرون آید بمکه **روایت** آنست که چون سر بر آرد و بر آسمان برسد و از حسین روایت ست که تمام نگردد بیرون آمدن او مگر بسه روز از حضرت رسالت پناه صلے الله علیه وسلم پرسیدند که از کجا بیرون آید گفت از مسجد حرام چون بیرون آید گواهی دهد بباطل جمله دنیا مگر بر دین اسلام و بمکه **روایت** آنست از رسول الله صلے الله علیه وسلم آنست که در از می او شصت گز باشد و هر یکے از آدمی را به بوید و بگوید هذا کافر بالله و هذا مومن بالله و بمجرد بوئیدن در پیشانی کافر نوشته شود هذا کافر بالله و در پیشانی مومن نوشته شود هذا مومن بالله و با او عصای موسی و انگشتری سلیمان علیهما السلام باشد عصا را بروی مومن بمالد روشن گردد و انگشتری را به بینی کافر نهد و مهر بر بندد و **در تفسیر زاهدی آورده است** که دو بار بیرون آید اول زود غائب شود دوم کرت بسیار بماند و او بر هوا رفته باشد و گردن او غطے دارد چون گردن اشتر و همه خلق روے

زمین از مؤمن و کافر او را بیند و وی با همه سخن کند و خبر از مؤمن و کافر بدهد که فلان کافر است و فلان مؤمن ست و بعد ازان جز من و کافر نام دیگر نباشد کافر را گویید یا کافر و مؤمن را گویید یا مؤمن بعد ازان اگر شخصے ایمان بیارد قبول نباشد و حکم آن ایمان باشتن باشد

ذکر طلوع شمس از جانب مغرب قال علیه السلام من تاب قبل طلوع الشمس من مغربها تاب الله علیه و معنی توبه در لغت باز گشتن و در شرع باز گشت بنده از گناه به طاعت و از جانب حق قبول کردن ست یعنے قبول کند حق تعالی او را و ایمان آوردن فریضه است زیرا که رسول علیه السلام ما را ازین خبر داده است که یکی از علامات قیامت بیرون آمدن آفتاب از جانب مغرب ست تا هر که بغیب باور کند در هنگام معاینه او را سود کند و اگر بغیب باور نکند در ان هنگام او را سود نکند و او را از کافران شمارد و در شرح مشارق آورده است که در آخر زمان کفر و معاصی و ظلم و بیرحمی و فساد بسیار گردد و از شومیت آن حق تعالی یک روز آفتاب غروب کند و شب در آید و آفتاب را حبس کند و فرمان برآمدن بدهد و آن شب را مقدار سه شب گرداند و مردان صالح و شب خیزان حکم عادت بیدار گردند و وضو کنند و تهجد بگذارند و بتلاوت مشغول گردند با میدانکه مگر صبح صادق خواهد دمید و چون نظر بآسمان کنند ستارگان برقرار باشند باز بخسپند باز بیدار شوند هم بدین نوع سه کرت بیدار شوند باز در خواب روند و میان خود گویند که هیچ یکی در میان شما چنین شب کلان دیده است و خلق از درازی آن شب حیران گردند ناگاه بینند که آفتاب از سوی مغرب برآید سیاه چنانکه نشانه سیاه باشد و برآید بلی نزدیک آسمان آید و در شرح وجیهی آورده است که آفتاب و ماهتاب هر دو بلی نزدیک سیاه بیک جا از مغرب بیرون آیند چنانکه دو شیر جنگی خنگ کنند و با یکدیگر به پیچند چون خلق چنین بینند اهل دنیا فریاد و فغان کنند و از هیبت آن مادر از فرزند و فرزند از مادر و پدر از پسر و پسر از پدر بگریزد و گریه و استغفار کنند اما صالحان را سود کند و کافران و فاسقان را هیچ سود نکند و چون هر دو به نیمه آسمان آیند مهتر جبرئیل علیه السلام بیاید و هر دو را گرفته باز در مغرب کشد بعد ازان هر دو در توبه فرو بندند چون رسول علیه السلام این بگفت عمر رضی الله عنه گفت که این

در توبه چه چیز باشد حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم فرمود یا عمر حق تعالی در وی آفریده
ست دو باب مغرب از برای توبه و مر آن در را دو طبقه ست از زر مکلل از در و جواهر و میان
دو طبق چهل ساله راه سوار شتابنده ست و آن در از ان روز که حق تعالی آفریده است
گشاده است و هر گناه گاری که از وقت آدم تا طلوع آفتاب و یا متاب از مغرب توبه بصوحا
کند آن توبه دران در در آید و چون آفتاب و ماهتاب از مغرب بیرون آیند و در نیمه آسمان
رسند جبرئیل هر دو را باز گرداند دران در توبه در آرد و هر دو طبق را به بندد بعد ازان توبه قبول
نشود و بعد ازان بقریب قیامت قائم شود و نفخ صور باشد معاذ جبل پرسید یا رسول الله
علیه وسلم توبه بصوح چه باشد گفت چون بنده از گناه بکلی برگردد و پشیمان گردد بر بدیهای خود
و همه گناهان را ترک و بد اصلا باز نگردد و این را توبه بصوح گویند هر که اینچنین توبه کند دران
در در آید و قبول شود و هر که چنین نکند دران در در نیاید و قبول نشود **ذکر کیفیت**
قیامت و خبرست که بعد ازین علامات بادی پیدا شود از مشک خوشبوی تر و از
ابریشم نرم تر تا هر کجا که اهل الله یعنی اهل علم و شریعت باشند در مشام ایشان برسد و در حال ارواح
ایشان قبض شود و هیچ احدی از مسلمانان نماند تا آنکه گوینده کلمه در جهان نماند که پیغمبر فرموده
است که تا کلمه من باشد قیامت موجود نشود و مر تمام عالم کافر مانند بعد ازان کافران در
عمارات کوشها و ایوانها مداومت نمایند و در طلب نام و ناموس گردند و گویند متی هذا
الوعد ان کنتم صادقین یعنی آنچه مسلمانان در ماضی میگفتند آن ساعت کجاست چرا
پیدا نمیشود ما ینظرون الا صیحة واحدة تاخذهم وهم یخصمون. فلا یستطیعون توصیة
ولا الی اهلهم یرجعون یعنی بعضی در عمارت خانه های و بعضی بزراعت و بعضی در
حرب میان خود و بعضی در جنگ و جدل و بعضی براست کردن سلاح چون تیر و کمان و شمشیر
و بعضی در کاویدن جوهای و بعضی در بنا کردن قلعها باشند که بیک ناگاه صور را مهتر اسرافیل
بفرمان رب الجلیل در دمد و مهتر اسرافیل الحال یک پای پس و یک پیش و پشت خم و بر دهن
گرفته صور را استاده است تا از هیبت آن آواز ایشان بیهوش و ستان شوند و هما
هم بسکاری ولکن عذاب الله شدید یعنی از بسیار هولها چون مستان از خود بیخبر گردند و زمین

لرزیدن گیرد و کوهها جنبیدن گیرد و زمین بشگافد تا هر چه از خزائن ست همه بیرون افتد
و کفار گویند که این چه حالتست بلکه گفتن نتوانند در دل خود خطره گذرانند و این او ے
مرتبه و میدان باشد و در حال چنانکه آواز تندی و رندی صور باشد مهتر اسرافیل علیه السلام
در دمد تا هیچ احدی از حیوانات تا مگس و پشه و مور چه در عالمین نماند و همه بمیرند از شدت آن
آواز بغیر از چهار فرشته مقرب و حاملان عرش هیچ از ملائکه و جن و انس نماند مهتر جبرئیل علیه السلام
نزدیک سدرة المنتهی بیاید و تکیه زند و جان را بحق تسلیم کند و ارواح مهتر اسرافیل علیه السلام
و میکائیل علیه السلام و حاملان عرش را مهتر عزرائیل علیه السلام قبض کند بعد ازان خطاب
حضرت عزت در رسد که ای عزرائیل هیچ از مخلوقات مانده باشد او گوید یا الٰه العالمین تو حی لا یموت
هستی و من بنده عاجز من از هیچ زنده سرکه مانده باشد خبر ندارم و تو علام الغیوبی پس حضرت عزت
جل جلاله و عم نواله از و پرسد که ای عزرائیل هزار در هزار بلا عدد مخلوقات مرا کشتی و هیچ احدی
دلسوزی کرده باشی یا نه عزرائیل خواهد گفت یارب آری بر دو کس دل سوخته ام یکے بر شداد
که بمدت سه صد سال بهشت راست کرد و بوقت در آمدن ارواحش را قبض کردم و بدان مختص
که کرده بود بهشت خود را بدید و دیگر روزی در بیابان زنے بیمار افتاده بود و طفلا شیر سینه
او را میکند از جهت آن صغیر بر قبض کردن ارواح آن زن بسیار دل سوختم اورده اند
که آن طفل فرعون بود پس از حضرت عزت بر و خطاب نازل شود ای عزرائیل چندلک
و چند هزار انبیا و اولیا در دوستان مرا کشتی بهیچ یکے دلسوزی نکردی و بر دشمنان
من دل سوزی میکردی الحال لائق تو آنست که خود را دو بلیتی مهتر عزرائیل بر بالای آنها
رود و خود را بر تابد تا شرای رسد و جمله اندام او شکسته گردند آنگاه ارواحش قبض
نشود و هفتاد بار همچنان کند بعد ازان بدرگاه لم یزل مناجات کند که یارب تو دانا تری
باحوال من که جان خود بخود قبض نمیشود حق تعالے او را بسبب خود بیارد و بصفت تهدے
ارواحش قبض کند **قصه شداد بن عاد** آنست که منقول ست که بعد رحلت محمد مصطفے
صلے الله علیه وسلم یکی از اصحاب عبد الله نام روزی در خدمت کعب احبار حاضر شد گفت
یا امام در دنیا هیچ چیزی باشد یا نه در بدان صفت که عبد الله دیده بود گفت

و آنچنان بود که روزی عبد الله اشتر را گم کرده بود و در بیابان بطلب آن میرفت ناگهان
گذرش بر حصاری افتاد که یک خشت از طلا و یک از نقره چون اندرون در آمد همه چیزها
بتمثال بهشت یافت اندکی ازان برگرفت و بخانه آمد و این خبر را بکعب رساند و منقول است
که کعب دانشمند زمانه بود زیرا که کتب ثلثه را بتمامه خوانده بود در مروی سفید ریش بود یا رسول الله
و اکثر اوقات مجالست میکرد و احادیث او را یاد میگرفت اما ایمان نمی آورد بعد از رحلت
رسول الله روزی در کتابها یافت که محمد آخر الزمان پیدا شود هر که بدو ایمان نیارد کافر است
کعب احبار مسلمان شد پس امام گفت آری در عهد ماضی پادشاهی بود نام او شداد و بادشاه تمام
روی زمین بوده است و بدانکه در دنیا چهار پادشاه گذشته اند که هر یکی تمام دنیا داشته اند دو مسلمان
یکی سلیمان علیه السلام و دوم سلطان سکندر و دو کافر یکی شداد و دوم نمرود روزی این شداد
از عالمان زمانه پرسید که بهشت چگونه باشد گفتند نی سرد و نی گرم باز گفت که حصار و جویهای
و درختان او چگونه باشند گفتند حصار او یکی خشت طلا و یک لقره باشد و چهار جوی دارد از عسل
و شیر و آب و شراب و زمین او از طلاست و درختان او از نقره اند و برگ ها از طلا و مرغان
نیز از طلا اند و منقار از طلا و مشک خاک او بوده و سنگریزه او در بود و علی هذا الطریق
بهشت را وصف کردند شداد کسانرا باطراف عالم فرستاد جای که سرد و نه گرم بوده ارم را
را یافتند و طلاده و در و جواهر و مشک تمام روی زمین را جمع کرد و بدست صد سال
همچنان بهشت مرتب نمود از عالمان پرسید که مسلمانان چگونه در بهشت در آیند گفتند که
که محمد علیه الصلوة و السلام را فرشتگان در عماری بردارند و سایر انبیاء و اولیاء و مومنان سوار
باشند و با جمع حشمت در آیند شداد بدبخت همچنان کرد با جمع حشمت بنزدیک آن بهشت
رفت و فرود آمد گفت که امسال شب ست فردا دن خواهم در آمد حضرت عزت را غیرت
بکار شد که این چیز اگرچه فانی ست اما بتمثال بهشت کرده و به بهشت نا سیده دخول این او را
روزی نگردانم در شب سنگها تا فته بمقدار خم آنشان باریدن گرفت تا همه از بیرون بر ساخت
و هلاک کرد و آن بهشت در زمین دنیا بقدرت الهی غائب شده است عبد الله گفت آن بهشت
را کس خواهد دید یا نه گفت آری از امت محمد صلی الله علیه وسلم یک کس به بینه گفت آنکس چه گونه

باشد گفت در کتابهای ماضی آورده است که شخصی باشد سرخ ریش مرد و مبارز و مهیب و لاور
و نام او عبد الله بود و در طلب اشتر برآید آن حصار به بیند در آن در آید و زر گرفته بیرون آید
عبد الله گفت او را خواهی شناخت یا نه گفت آری اما نام تو چیست گفت عبد الله گفت
دانند یا الله که بغیر از شما کسی دیگر نباشد عبد الله اقرار کرد و تمام ولایت بدان وادی رفتند
طلب کردند نیافتند بعد ازان چون مهتر عزائیل علیه السلام بمیرد و در مدت سی سال موی های
روی زمین بخته بریزند و هیچ زنده سری نباشد که بخورد و بعد ازان در جهل روز متصل باران
بارید ان گیرد آن آب سفید بمثال آب منی بود و تمام دنیا را از قاف تا قاف یک دریا گرداند
بعد ازان اول مهتر جبرئیل علیه السلام را زنده کند و این آب را در یک پرخود نگاه کند و التماس
کند که یارب این آب را چه کنم حق تعالی آن گاوی را که در زیر هفتم زمین ست زنده کند جبرئیل را
بفرماید که این آب را در حلق او ریز چون در حلقش ریزد تا دل او نرسد در میان دو سر و حلق
او خشک شود فرماید برآورد که یارب در این مدتهای مدید رزق میرسانی الحال چگونه رزق
چهارزق میرسانی بعد ازان تمام ملکوت را زنده کند و هر احدی از ملکوتیان را بخدمت گاه خود
که اول ازان متعین بود بفرستد پس مهتر اسرافیل علیه السلام را فرمان دهد تا صور بدمد قطرهای
خاک آدمی که در هر چند جای پراگنده شده اند همه بطرفة العین جمع شوند و چون دوم کرت
بدمد شخصی هر آدمی بهمان صورت اول پیر و یا جوان یا کور یا لنگ که مرده باشد راست شود و چون
سوم کرت بدمد جمله انواع از سر زنده شوند اما همگی غایب در قبر خود باشند بعد ازان حکم باریتعالی
شود مر جبرئیل علیه السلام را که محمد آخر الزمان صلی الله علیه وسلم را از قبر برانگیزان و طلب
کن مهتر جبرئیل علیه السلام در یافتن قبر او متحیر شود و مناجات بدرگاه لم یزل کند که محمد علیه السلام
کجاست ناگاه ستون نورانی بر ولایت مدینه استاده بینید که سر او با آسمان باشد چون او را بیابد
بگوید الصلوة و السلام علیک یا محمد رسول الله حضرت رسالت پناه در حال جست زده برخیزد
و هیبت زده باشد و بگوید یا اخی جبرئیل امت مرا چه کردی مبادا حساب کرده باشند او گوید
یا رسول الله صلی الله علیه وسلم هیچ احدی پیش از شما برنخاسته است حضرت گوید شکر الحمد لله که
امت گناه گار مرا پیش از من بدوزخ نبردند بعد ازان در پیش مهتر جبرئیل علیه السلام

روی مال باشد روی او را بدان پاک کند از گرد و غبار و بدست مهتر عزرائیل علیه السلام
حلد او باشد بپوشاند و بدست مهتر اسرافیل علیه السلام تاج باشد بر سرش کنند و بدست
مهتر میکائیل علیه السلام نعلین او باشد در پای کند بعد ازان حکم بار تعالی شود که مردان را
حکم بر خاستن ست مهتر جبرئیل علیه السلام گوید جلا ر جلا اول ولی لی مریم قدست ارواحها
برخیزند زیرا که خود را در صف مردان بلند همت شمرده است بعد ازان جمله مخلوقات حشر شوند
کما قال الله تعالی ونفخ فی الصور فاذا هم من الاجداث الی ربهم ینسلون و قالوا یا ویلنا من بعثنا من مرقدنا هذا
ما وعد الرحمن و صدق المرسلون و منقول ست که چون تمام مخلوقات حشر شوند ولی
فاطمه زهرا رضی الله عنها برخیزد و حکم شود که اے زهری چرا برخاستی گوید یا ایا یا انام
مرا بگیر از مادر و پدر و حسن و حسین و هر قضیه کسے دیگر ندیده است الحال در حشر الخلائق شرم
دارم مهتر جبرئیل علیه السلام عماری را بدو پیش آرد و دوران برداشته در زیر عرش برد
فصل دوم در بیان کیفیت استادن خلائق در هر ازار سیدن از پل صراط
بجنبان بدان ای فرزند در روایت مسطور ست چون شخصے در دنیا بهر جانب که
گام بردارد قدم ششم بر سر پادشاه رسد و بعضے گفته اند که هارون نام در جهان کم میباشد
که قدم ششم بر شخصے بهر جا بر سر هارون نام میرسد و این بنا بر مردن بسیار خلائق ست
دیگر اکه مقدار شانزده گز زمین هم بگوشت و خون آدمی مخلوط ست پس چون همگی
حشر شوند در دنیا نگنجند کما قال الله تعالی القارعة ما القارعة و ما ادراک ما القارعة
تا آخر و قارعه در لغت کاه کوفته را گویند یعنی دران روز دلها مردم چون کاه
کوفته و غمزده باشند آنکه بعین حشر جای استادن بنا بندپس همه بمثال بچگان ملخ که
بی پر باشند بر سینه افتاده باشند و کوههای حق تعالی چنانکه ریگ ریزه ریزه سازد و بادرا
فرمان دهد تا بر خلائق بپاشند تا که در دنیا بلندی و پستی نماند همه هموار شود و قال الله تعالی
واذا انشقت السماء فکانت وردة کالدهان و آسمانها بفرمان بار تعالی بشتگاف د چون
گل سرخ بنماید و چون روغنی بگذارند و بر سر خلائق ریزند و قال الله تعالی فکیف تتقون ان
کفرتم یوما یجعل الولدان شیبا السماء منفطر به کان وعده مفعولا و از مهیبت آن

روز بسیر آن بپرشوند یعنی موی سر انشان سفید شود بعد ازان آن زمین که در تحت العرش
ست کما مر ذکره فی باب الصلوة که مقدار دو هزار برابر این دنیاست بیارد و چون فراش
آنرا در زیر زمین مردمان کنند و این را از ایشان بگشد تا بران زمین بکیاسے را جای نیابند
و این زمین و آسمانها را تا سبع ارضین و بر واتی این زمین و بر واتی شانزده روسے
زمین را یک فرشته بردارد و در دست خود گیرد و بالا کند و بگوید کمن الملک الیوم ای آدمیان
و اے پریان و اے وحوش و اے طیور و اے ملک و اے خزنده و پرنده که پادشاهی
این زمین میکردید از جهت این دنیای فانی خون مردم بیکدیگر میریختند و اموال یکدیگر
میخوردید پس بگوید که پادشاهی این زمین امروز کرا باشد هیچکس را زهره دم زدن نباشد و بر
جمله خلایق هیبت مستولی شود باز آن فرشته خود بگوید لله الواحد القهار یعنی پادشاهی مرکسی راست
که گردن گردن کشان را شکست و من بعد جزا و کس از پادشاهی دم نزند بعد ازان آفتاب
بطریقیکه در فصل ایمان مذکور شد بیارد و مدت پنجاه هزار سال بران زمین تابیک پای
بایستد و در خبر ست هر که لغو گوید یعنی سخن بیهوده و زیادتی چون سخن سیزم میزم و یک میگ
چوب موب و غیر ذلک اللغویات اورا مدت پانصد سال بران زمین گرم استاده دارد
معلوم باد داگر وعده و وعید این عرصات در ما قبل کتاب بیان کرده شده است
ازان نیاورد م پس بعد از پنجاه هزار سال جمله عوام الناس در پیش عالمان و صالحان شوند گویند که در حق
ما شفاعت کنید تا از جمله بنی آدم در پیش بابا آدم شوند و بنالند که یا ابانا البشر سوختیم و طاقت نمی آریم
در حق ما شفاعت بکن و بگو تا حساب کنند خواه بدوزخ برد خواه به بهشت بابا آدم علیه الصلوة والسلام جواب دهد
که ای فرزندان من بسبب خود دان و اگذارم شرمنده ام در پیش نوح علیه السلام روید نوح علیه الصلوة
والسلام گوید که در پیش ابراهیم علیه السلام روید زیرا که من بسبب طلب کردن ملاکت
قوم خود شرمنده ام و ابراهیم علیه السلام گوید که بر من آتش نمرود سرد کرده بود و دیگر گستاخی
بدرگاه او نمیتوانم کرد در پیش موسی علیه السلام روند موسی علیه السلام گوید که چون دیدار
میخواستم در جواب من لن ترانی آمد من هنوز دران هیبت ام و شرم میدارم از سوال
دیگر در پیش عیسے علیه السلام روید عیسے السلام گوید که من بدعا مرده را زنده میکردم

کافران مرا خدای دوم میگفتند بدان شرمنده ام نمیتوانم بدرگاه او سوال کرد و در پیش محمد صلی الله
علیه وآله وسلم بر سند حضرت از احوال ایشان خبر نباشد زیرا که بشراب بهشت مست باشد چون
تضرع ایشان بشنود در حال جبت زده برخیزد و در زمین گرم بایستد و زبان شفاعت
بکشاید و بگوید یارب الارباب هرچه از نیک و بد از دست بندگان تو در وجود آمده است
باری با ایشان حساب کن و هر یک را بجای خود ببر بعد ازان بفرمان رب العزت کتابهای
خلائق روان گردد و بصاحب خود برسد مؤمنان را بدست راست بدهند و کافران از پس پشت
بدهند در حال که دستهای چپ ایشان شکسته بجانب پشت و گردنهای ایشان بر پس پشت
شکسته باشند و همه خلائق بقدرت الهی بیکساعت از خواندن خلاص شوند کما قال الله تعالی سنفرغ
لکم ایها الثقلان ط بعد ازان میزان را نصب کنند و دسته او بدست مهتر میکائیل علیه السلام باشد
و هر دو پله میزان پانصد ساله راه باشد و اعمال هر یک از بندگان چون کوهها توده شوند
دو جای است یک جای نیکی و دیگر جای بدی و در خبر است که شب و روز است و چهار ساعت است
و در هر ساعت یک صندوق برای این بنده راست میشود اگر در ان ساعت بعبادت الله
و ذکر و فکر و تلاوت قرآن و غیر ذلک من المشروعات مشغول باشد و آن صندوقها پر از نور
باشند و اگر در ان ساعت بکذب و فحش و غیر ذلک من غیر المشروعات مشغول باشد نعوذ بالله
من ذلک آن صندوق پر از آتش بود و اگر در ان ساعت غافل بود آن صندوق خالی
بود پس در یک طرف صندوقها از نوری و بدیگر طرف صندوقهای ناری اندازه وزن نماید
معلوم باد که در سی روز هفتصد و بیست صندوق مهیا میشوند پس نظر کنید که چه مقدار باشد
در سال و در دو سال منقول است که حضرت ابو بکر صدیق و امیر المؤمنین عمر رضی الله عنهما بر
میزان استاده میباشند و دست اندازی کنند یعنی اگر نیکی راجح آید بنده خلاص شود و اگر
نیکی و بدی هر دو برابر باشند نیز خلاص یابد و اگر نعوذ بالله منه اندک بدی راجح آید چنین دست اندازند
همین مقدار الهی روی با بخشش خواهد بخشید و در خبر است که اگر بدی راجح آید باری تعالی
بنده را فرمان دهد برود پیش فرزند و مادر و پدر و غیر ذلک از او بمقدار این بدی نیکی
التماس کن تا ترا نجات دهم اول در پیش زن رود که ای زن در تمام عمر غمخوار کی کفاف تو

میکردم الحال اندک از نیکی خود بمن بخش تا خلاص شوم او گوید ای شوهر من بجان خود درمانده ام
نمیدانم که حال من چه خواهد شد همچنین پیش هر یک از اقربا چون مادر و پدر و فرزند برود
هیچکس مدد و دستگیری نکند شرمنده در پیش باری تعالی بایستد گوید یارب العزت از تو پناه ندارم و تو
علام الغیوبی که هیچکس دستگیری نکرد از حضرت عزت خطاب در رسد که ای بنده اگر در دنیا این مقدار
شرم از من میکردی همه گناهان ترا می بخشیدم الحال برو ترا بخشیدم و اگر نمود باشد که بشفاعت
شیخین نجات نیابد حضرت رب الارباب برو رحم نکند امیر المومنین عثمان ذی النورین و بیان
زمین گرم پیک تیز روی باشد و این خبر را برسول الله صلی الله علیه و آله وسلم و بی بی فاطمه زهرا
برساند و ایشان هر دو در زیر عرش باشند و بسجده افتاده باشند و بگویند که فلان بن فلان
بشیخین خلاصی نمی یابد اگر مرد باشد شفاعت او رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم کند اگر زن
باشد شفاعت او بی بی فاطمه زهرا کند و اگر نعوذ بالله منه شخصی بنایت گناهکار باشد که
از نیکی هیچ نداشته باشد و کافر باشد که بشفاعت رسول الله خلاص نیابد او را بدوزخ روان
کنند حضرت مرتضی علی رضی الله عنه در جانب یسار دوزخ خیمه زده استاده باشد که من کافر
و عاصی مسلمان را نخواهم بدوزخ ماند هر که حق تعالی او را نصیب کرده باشد نجات مرتضی
خلاص کند و اگر حق تعالی خلاص او نخواسته باشد چون در پیش حضرت مرتضی رساند صورت
او را دیگرگون کند چون خوک و خرس و بوزنه و غیر ذلک و بدان فریب ازوی بگذرانند باین صورت
آدم کند منقول است که دران روز خوکی از دوزخ بیرون آید که یک گام او در مشرق و دیگر
در مغرب باز داشته باشد و بگوید که یارب گرسنه ام مرا غذا میباید فرمان شود که از چه مینخواهی گوید
وه طائفه آدمیان را مینخواهم چون مشرکان و بت پرستان و ترسایان و جهودان و مجوسیان
و دهریان و رافضیان و خوارجیان و مغان و جوگیان بفرمان باری تعالی همه را در کام
خود فرو برد و چون مرغ دانه چنین همه را بچیند باز گوید یارب گرسنه ام باز آفتاب و ماهتاب
و ستارگان را بدود هد و چون مین را بچیند در دوزخ رود و معلوم باد که طائفه مذکورین
را دشکم او موت نباشد بلکه شکم او عین دوزخ ست همیشه دران مضیق احوال معاقب باشند
پس بدان ای فرزند که چون خلائق ازمیزان خلاص شوند صراط را نصب کنند از موی

بار یکتر و از تیغ تیز تر و از شب تاریکتر و صد هزار ساله راه طول داشته باشد و مرا و امت کوتل
باشد و مرور کل خلائق از جن و انس بران باشد کما قال الله تعالی وان منکم الا واردها
کان علی ربک حتما مقضیا یعنی نیست هیچ احدی از پیغمبران و اولیا و کافران و مومنان
مگر که گذر بران دوزخ داشته باشد و همه دران در دوزخ در آیند بعد ازان هر چه باقتضاء الهی
رفته است خلاصی یابد و هر کرا باری تعالی هلاک کرده است در دوزخ ماند کقوله تعالی
ثم ننجی الذین اتقوا ونذر الظالمین فیها جثیا یعنی بعد در آوردن در دوزخ آنانکه مومنان
باشند ایشان را نجات دهم و آنانیکه کافر اند ایشان را دوزخ بگذارم و در خبر است
که در کوتل اول خلائق را از توحید باری تعالی پرسند که باری تعالی را چگونه می شناسید و در توحید
او شرک آورده اید یا نه و بیگانگی او چگونه متیقن بوده اید و در کوتل دوم از ادا کردن نماز پرسند
که چگونه باحکام و ارکان ادا کرده اید و فرائض و سنن و واجبات او چگونه بجا آورده اید
سوم جا از روزه پرسند و این سه با فعل ست از هر احدی پرسند و در کوتل چهارم از کیفیت ادا
حج پرسند کسی را استطاعت زاد و راحله داده من طریق باشند و در کوتل پنجم از ادا و زکوة اموال
پرسند و در کوتل ششم از حقوق والدین پرسند و در کوتل هفتم از حق مظلومان پرسند پیغمبر
علیه السلام فرمود دوزخ را دیده ایم از دروازه ایشان است خود گفتند یا رسول الله صلی الله علیه وسلم
درویش فقیر را میگوئی که در دنیا چیزی ندارند گفت لا بلکه ایشان است باشند که نماز و روزه
و حج و زکوة بجای آورده باشند اما فردای قیامت بعضی درویشان دست زنند که خون ما را
بناحق ریخته و دیگری گوید که مال مرا بناحق خورده بگذار بر خلائق ظلم کرده باشد مظلومان جامه اول
او را بدهند او درویش ماند یعنی مفلس ماند از عمل خود پس بدان سبب آتش سوزد منقول است
که اگر سوم حصه درم از کسے بظلم خورده باشد نماز او قبول بدرگاه خدا باشد از وی ببرند
و در تفسیر مدارک آورده است که چون جمله خلائق را مرد در دوزخ ست پس احوال
مومنان چگونه باشد گفته اند آنکه آتش دوزخ مطیع است نه عاصی بفرمان باری تعالی بر کافران
و فاجران جمله کند و ایشان را گیرد و در مومنان چون آتش ابراهیم علیه السلام سرد شود تا ایشان
بگذرند و هر گروه فوج فوج شده بگذرند پس هفت کوتل و در هر جا که غلط شوند در دوزخ روند

پس در دوزخ اول که جحیم نام اوست در وعاصیان امت رسول الله صلے الله علیه وسلم باشند
و کمترین عذابهای دوزخ آنست که نعلین آتشین در پای آنیان کنند که مغز سر آنیان از شدت
حرارت چون دیگ مسین بجوشد منقول است از حضرت رسول الله صلے الله علیه وآله وسلم
که دیدم بیابانی را در دوزخ که طول و عرض او ندانند هیچ احدی جز منجدای و دران بیابان
صندوق آتشین دیدم کذا کلان و دران صندوق ماری دیدم مرورا یک لک سر بود و در
بر سر او یک لک روی بود و در هر روی او یک لک دهن بود و در هر دهن او یک لک دندان
بود گفتند یا رسول الله این عذاب از که باشد گفت از کسے که دو سورهٔ قرآن بخواند
و خمر خورد و یا قمار بازی کند چون شیر بزه قطار و ایضاً در دوزخ صندوقها اند پر از مار و کژدم
هر کژدم مقدار چهل ساله راه طول دارد و در دهن هر یک از ان ماران آسیاء آتشین میگردد که
اگر یک مار از ان بیش بر کوههای دنیا زند کوهها چون موم گداز ند در دوزخ دوم که جهنم است
دران کسانی باشند که از فرائض بار شیوالی گردن کشی کرده باشند و از جهت سستی و کاهلی
نفس نماز را بجا نیاورده باشند و یا حمیم در انست و دران دوزخ مر انکسان را حقبه باشند و هر
حقبه هفتاد سال و هر سال هفتاد ماه و هر ماه هفتاد روز و هر روز هفتاد ساعت و هر ساعت او چون هزار سال
این دنیا باشد و از جحیم آتش او سخت تر گرمی دارد و کما قال الله تعالی قل نار جهنم اشد حرا یاران گفتند یا رسول الله
برای عذاب این آتش نیز کافیست حق تعالی سخت گرمی برای چه یاد کرد گفت ای یاران من اگر این
آتش را دران دوزخ بیاید در و خواب کنند در دوزخ سوم که نام او لظی ست جملهٔ انواع مشرکان
و کافران بدبختان باشند و منکران باشند کما قال الله تعالی فانذرتکم نارا تلظی لا یصلها الا
الاشقی الذی کذب و تولی و لظی زبانه زننده را گویند که پانصد ساله راه دور مرد مرا
بزبانه گیرد و در دوزخ چهارم که نام او سقر ست جهودان و ترسایان و دشمنان خلفاء راشدین
چون روافض و خوارج و غیر ذالک باشند و در دوزخ پنجم که نام او سعیر ست جملهٔ انواع شیاطین
و اهل ذمیمه و اهل ذمه باشند زیرا که ایشان جملهٔ احکام شرع شریف را می شنوند و کفر آمیز
ورزند و ایشانرا عذاب سخت تر باشد از عذاب کافران کما قال الله تعالی و جعلناها رجوما للشیاطین
و اعتدنا لهم عذاب السعیر و للذین کفروا بربهم عذاب جهنم و بئس المصیر اذا القوا فیها

تا آخر و خبر است که آواز او چون آواز خر است اما آوازی که خرو در حالت استادن
آواز کشد و آن بغایت زشت نما میباشد مر سامع را کما قال الله تعالی ان انکر
الاصوات لصوت الحمیر ما و از غضب الهی چون دیگ مسین میجوشد و زبانهای او یکدیگری
میزنند و از وی میگذرند شرارهای او چون شرائر کلان باشند و پانصد سال او را مردمان را
بزبانه گیرد و چون اهل کفار او را ان اندازند خاذنان دوزخ نوزده فرشته گانند که گره پشیانی
اشیان باز نشده است یعنی همیشه ترش روی اند و هرگز سخن خوب نگفته اند این کافران را پرسند
که اے بدبختان هیچکس از پیغمبران و عالمان شما را این احوال معلوم نکرده اند ایشان
گویند که تحقیق ما را می ترسانیدند لیکن ما بان قبول نکردیم و اگر ما بان راعقل می بود
می بودیم از دوزخیان و در ان زمان اقرار و اعتراف بکنند اما ایشان را سود نکند و در دوزخ ششم
که نام او زمهریر است و آن از برف زواله است و سردی دارد بغایتی سرد چنانکه گری دیگران
بغایت گرم است پس جمله انواع یاجوج و ماجوج و آن آدمیان مختلف الالوان که پیش ازین
بیان کرده شد در وی باشند و در دوزخ هفتم که نام او هاویه است جمله منفل مردمان چون پیران
ناقص که مریدان بفسق و فجور و بر شستن از طریق شریعت خوانند و جوگیان و برهمنان و غیب
گویان و منجمان باشند و معلوم باد که هر دوزخی که بر اتب از دیگری فرود تر است آن از ان
اعلی گرم تر است چنانکه ترتیب مذکور شدند و خبر است که این دوزخیان هفتاد هزار سال
گویند ربنا ربنا هیچ رحم بر ایشان نشود بعد ازان اتفاق کنند که در و بنا عالمان صبر میفرمودند
تا آن کار بخیر انجامید ما یان نیز صبر کنیم هفتاد هزار سال صبر کنند از حق تعالی خطاب بر ایشان
آید که اگر صبر کنید یا نکنید من بر شما رحم نکنم باز چهار ده هزار سال ربنا ربنا گویند بعد ازان
یک کرت از زبان ایشان این بر آید ربنا غلبت علینا شقوتنا و کنا قوما ضالین
ربنا اخرجنا منها فان عدنا فانا ظالمون از حضرت عزت عتاب بر ایشان نازل شود و بگوید
قال اخسؤا فیها و لا تکلمون انه کان فریق من عبادی یقولون ربنا امنا فاغفر لنا وارحمنا
وانت خیر الراحمین فاتخذتموهم سخریا حتی انسوکم ذکری و کنتم منهم تضحکون
و خبر است که کافران دوزخ بگویند ای پروردگار ما بهای نفس بر ما غالب شده بودند

اگر ما را بیرون کشی و باز بگردیم بر معاصی و کفر پس آن هنگام از ظالمان باشیم از حضرت عزت خطاب شود که ای بدبختان خاموش باشید زیرا که چون در دنیا بندگان استغفار و آمرزش مرا خواستند و عبادت من میکردند و ریش و فش می ماندند شما ایشان را مسخره و استهزا میگرفتید و خنده میکردید پس الحال از رحمت من نا امید باشید بعد ازان دوزخیان چون سگ بانگ کنند لی بلفظ خود بفهمند و نه دیگران بلفظ ایشان بفهمند و گاهی آرزو برند که یارب اگر باران میبود مایان فرحت می یافتیم بفرمان باری تعالی باران دکژدمان بر ایشان بارد منقول است چهار چیز در دوزخ از دوزخ بدتر اند اول اینکه مرگ دران نباشد زیرا که در دنیا چون کسے را محنت رسد بامید موت آنرا سهل داند که خواهم خلاص شد دوم خبر است که مرگ را بمانند گوسفند سیاه کنند و بکشند تصفت او را در بهشت اندازند و تصفت در دوزخ و همه اهل بهشت و دوزخ ازان بخشند و ندا شنوند که این مرگ است که من بعد از و مرگ نباشد دوم اینکه کیفیت باز نمودن احوال یک بدیگری نباشد که من چه عذاب دارم و تو چه گناه عذاب داری زیرا که چون در دنیا کسے را محنت رسد بباز نمودن احوال بدیگری باز دلش برداشته شود سوم اینکه ماران دکژدمان دوزخ از دوزخ بدتر اند از روی سختی زیرا ندان ایشان چهارم اینکه دریاست در دوزخ جهیم نام که سخت جوشیده است چون بخورند بالا گیرند گوشت و پوست روی ایشان بریزند و چون فرو برند تمامی گوشت ایشان بریزند باز برای عذاب و حال بروید کما قال الله تعالی یطوفون بینها وبین حمیم ان طور خبر است که امت حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم هر چند گنهگار باشند و بهاے ایشان سیاه نگردند و چشمان ایشان زرد نگردند بغیر ی جهودان از خازنان دوزخ پرسند که ای خازنان ایشان کیانند که روی ایشان سیاه نگشته است گویند ایشان گنهگاران امت محمد رسول الله صلے الله علیه وسلم هستند پس جهودان گویند که ای امت محمد شما بر ما فخر میکردید محمد بشما نفع نکرد ایشان بتضرع بدرگاه عزت برارند که چرا ما را در معرکه کافران شرمنده کردی از حضرت عزت خطاب شود مر جبرئیل ع را که برو حال امت محمد صلی الله علیه وسلم بمین جبرئیل علیه السلام بیاید و خازن را گوید تا دوزخ باز کند بگوید که ای خازنان حال امت محمد صلے الله علیه وسلم چیست عاصیان و حال فریاد برآرند

کرای خازنان وی کیست که از حال ما بان می پرسد گوید وی ست جبرئیل که بر پیغامبران فرود می آمد
ایشان فریاد برآرند ای جبرئیل علیه السلام ما بر محمد برسان که ما را چرا بجهودان ماندی چون این خبر بهتر
جبرئیل بحکم رب الجلیل به محمد علیه السلام برساند در حال برخیزد و بزرمین گرم ایستد که امت مرا
بکافران همراه ماندی یا امتم به بخش دیا من به بهشت نروم و بنی فاطمه زهرا رض نیز استاده شود
بیک دست امیر المومنین حسن رض و بدست دیگر امیر المومنین حسین رض گرفته باشد و بگوید که یارب جزا طفلان
بی گناه من بده و خونیانرا من ده تا عذاب کنم از حضرت باری تعالی خطاب برسد رسول الله صلی الله
علیه و آله وسلم آید که شمر و یزید را بفتاد بار بر پل صراط بکارد های آتشین پاره پاره کردم و بگداختم
باز برای عذاب زنده کردم و من قسم بعزت و جلال خود یاد کرده ام تا بی بنی فاطمه رض و جمله مقتولان
خونیانرا نبخشند همیشه بدین نوع معذب دارم بلکه ظالمیان دیگر را نیز بشومیت ایشان نجات
ندهم تا آنکه بنی بنی فاطمه رض راضی نگردد ایشانرا نبخشند رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم
هر چند بنی بنی الحاح کند قبول نکند بعد ازان بیک ناگاه در هوا تختها را یان بیند که بغایت لطیف
و نظیف و بلند و خرسند و دران محلهای رفیع بنا باشند و دران تختها سرود آوازهای گوناگون باشد که
آواز یک نغمه ازان در دنیا شنوده شود مرغان از هوا در افتند و آب از رفتن باستد و زهره ماهی
عاشقان بترقد پس چون نظر بنی بنی فاطمه رض بر حسن و حسین و جمله مقتولان و مظلومان بران برسد
گویند یارب این ایوانها و کوشکها و تختها کیان را باشد ها تفی برایشان آواز کند که این از کسی باشد
که قاتل خود را ببخشد تمامی مقتولان بیک بار فریاد بخشیدن برآرند پس از آنجا معلوم می شود
که یزید و شمر هر دو بهشت برسند و چون بنی بنی فاطمه راضی شود هر یک از شفیعان دست بشفاعت
زنند پس طفلان مذبح عرش بالستد و فریاد دگر به برآرند از حضرت پروردگار خطاب شود که ای
طفلان بیگناه چرا گریه میکنید گویند یارب ما در دنیا بدیدار مادر و پدر سیر نشده ایم الحال طاقت جدائی
نداریم گوید ایشان گنهکاران را بمقدار گناه عقوبت کنیم و شما به بهشت بروید طفلان گویند هرگز
نرویم تا مادر و پدر مارا نبخشی ملائکه را فرمان دهد که ایشان را بزور گرفته در بهشت برید چنان بگریزند
که ملائکه ایشان را گرفتن نتوانند باز حکم باری تعالی شود از مدعی عتاب که ای طفلان
چون حکم من قبول نمیکنید پس شما نیز بدوزخ روید یکبار روان شوند چون

برکنار دوزخ رسند بفرمان حق تعالی بزی در دوزخ بتابد چنانکه هر طفل والدین خود را ببیند بمجرد
دیدن چون مرغان بیضه خود را در دوزخ پریان اندازند از کثرت شفقت ایشان در تمامی عرصات
خزیدو گریه بخیزد اما آتش دوزخ نگیرد و از ایشان والدین را خلاص کرده بیارند و منقول
ست که پسر در پیش رود والدین در عقب او روند اگر دختر باشد والدین را پیش اندازد و او در پس
رود و سقط نیز برای شفاعت زنده شود اگر خلقت او ظاهر باشد بر پل صراط مردمان فوج روند
اول فوج عاشقان در رسند گویند کیانند گویند عاشقان ایم گویند عاشقانرا بیم نیست بگذرید بعده
فوج محبان در رسد ایشان را نیز چنان گویند بعده فوج مومنان مطیع و متقی در رسد ایشان
را نیز چنان گویند بعده فوج عالمان در رسد گویند عالمانیم گویند عالمان را بیم نیست بگذرید
گویند یارب نگذریم زیرا که در قرآن مجید خود فرموده بودی انما المومنون اخوة یعنی مسلمانان
چون برادرانند و باز در جای دیگر فرموده بودی که هر که از اقربای خود و برادران خود قطع کند
شفقت و مودت را پس چنانستی که از من قطع کرده باشد پایان المحال نیز بران عمل کنیم و از برادران
عاصیان خود قطع نکنیم تا به الاخر دار نشویم فرمان شود که ایشانرا هنوز بقدر گناه عذاب باقیست
شما بگذرید ایشان قبول نکنند فرمان شود ملائکه را که سلاسل در گردن و کمر ایشان اندازند و بسوی
بهشت بکشید همچنان کنند اما ایشانرا خداوندان قوت بخشد که اگر تمام ملکوت در یک کف بگیرند
جنبانیدن نتوانند بعده فرمان رب العزت بدان شود که اگر بجانب بهشت نمیروید پس شما نیز
با ایشان در دوزخ باشید در حال بسم الله الرحمن الرحیم گویند و بجانب دوزخ روان شوند چون نزدیک
رسند آتش دوزخ از ایشان بگریزد و بگوید یارب تو با عهد سیاه رویان کرده من طاقت تاب
این سفید رویان نمیدارم پس ایشان بر جاهای دوزخ برسند و دستها فرو لفان کنند
نهفتاد نهفتاد هزار یکبار ایشان بیرون آیند هذا بمقداری که اراده خدائی تعالی باشد خلاص کنند
و از هر طرف عاصیان فریاد کنند یا عالمان بعضی گویند که ما کفش شما راست کرده بودیم و بعضی گویند
که ما خدمت در متاع دنیا دوست گیر شما کرده بودیم و بعضی گویند که ما خدمت شما را بجان کرده بودیم
و همه را نجات دهند و چون عاصیان را روان کنند شیطان لعین فریاد برآرد که یا آله العالمین مطیعان
مرا چرا بخشیدی که ایشان در تمام عمر نگفته ما خون ناحق و زنا و خمر خورده و مال دیگر بناحق

غارت کرده میبودند خطاب آید که ای لعین از ایشان درست انداز گوید یارب بچه سبب خطاب آید که اگر
تو نمی من باز کرم خود شرم دارم که چون یکبار بخشیدم باز پشیمان نشوم آن لعین باز بکار دآن ملعون
شرمسار بحضرت رب العزت دعوی و خصومت پیدا کند که مزارعان مرا چرا رها کردی که ایشان در قبول
کردن امر من بودند حضرت عزت گوید ای ملعون من با تو دعوی در پیش قاضی کوتاه سخن منقول است
که دران زمان منبری راست کرده شود و امام اعظم ابو حنیفه رضی الله عنه را بران استاده کنند و از
حضرت عزت خطاب آید که ای امام این مسئله را بمثال دنیاوی قیاس بکن و این بمثال آنست
که شخصی در دنیا زمین دیگری میکاشت شما او را چه حکم میکردید امام گوید یا اله العالمین باز روی
کتاب چنان حکم میکردیم که بقدر رسیدن فصل غله را بصاحب تخم می دادیم و زمین را بصاحب زمین
می ماندیم پس باز خطاب آید که ای ملعون بندگان من چون زمین بودند و تخم تو گناه بدی بود
در ایشان کاشته بودی الحال لائق تو آنست که بدی را در گردن تو اندازم و بدوزخ در فرستم
و ایشان را به بهشت برم ملعون در آنجا بالیستد بدوزخ رود و تمام ملکوت او را خلیفه بین نتوانند
زیرا که بسبب این طوق لعنت که در گردن او باشد ثقیل باشد کما قال الله تعالی وان علیک لعنتی الی یوم الدین
پس فرمان حضرت رب العزت شود که اول طوق را بریده در دوزخ اندازند بعده سگ سیاه از
دوزخ برآید چون گربه موش را گرفته در دوزخ در آرد و در خبر است که چون شفاعت کنند
مومنان را کافران نیز امیدوار شوند زیرا که مایان نیز بعضی آفتاب و بعضی ماه شناسیم و بعضی کوه و درخت و سنگ
و گنبد و بعضی بت و غیر ذلک من عبادات الکافر را پرستیدیم ایشان نیز مایان را شفاعت
کنند حق تعالی آفتاب و ماه شناسان و ستارگان و غیر ذالک معبودان ایشان را چون ریگ سیاه
کرده بدوزخ اندازد و در حق ایشان بد دعا کنند که بغضب الهی گرفتار شوید ما که لایق عبادت
نبودیم چرا عبادت ما میکردید تا بشومیت شما ما نیز گرفتار شدیم بعد ازان امید کافران منقطع شود و معلوم
باد که این غذاها و میوه ها هر کدام در حالت کوریست و بر رنگ بر حالت لنگی و غیر ذلک از معیوبات همان حال
بگذرد اما چون آنرا دوزخ بگندد اهل بهشت را بدیار بحر الحیوان بشویانند اما در تفسیر منیر
می آرد در بیان این آیت که و یسقون من رحیق مختوم ختامه مسک یعنی رحیق نام چشمه ایست
بیرون از بهشت که بوی او از مشک زیباتر است و همه مومنان از مردان و زنان آزاد ران چشمه بشویانند

چون ازان آب بیرون آیند همگی جوانان تازه روی گردند که بر بدن ایشان موی نباشد جز موی
سر مگر بابا آدم و محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم را ریش باشد نعلیتی زیبا ترکه هیچ کالای بهشت
برابر ایشان نباشد زیرا که او ابو البشر و او خیر البشر و مردان چون جوانان سی ساله باشند و زنان
چون دختران سیزده ساله اما قد مردان شصت گز باشد و هفت گز عرض سینه داشته باشند و قد زنان
شانزده گز باشد بعد آن حلهای بهشت بپوشانند و بر براقهای بهشت سوار کنند بعد ازان صفوف
راست کنند صد و بیست صف مهیا شوند چهل صف همه پیغمبران با امت خود باشند و هشتاد صف امت
رسول الله صلی الله علیه وسلم باشد و طول هر صف پانصد ساله راه باشد و حضرت محمد رسول الله
را در عماری فرشتگان بردارند و چهار لشکر ان رسول الله صلی الله علیه وسلم در پیش همه صفوف روند
و اسپ بازی می کنند و سائر مردمان چون گور شب چراغ دران صفوف نهاند و زنان را نیز در عماری
بردارند و بدین شادی و طرب بر دروازه بهشت در آیند بعد ازان فرشتگان در پیش آیند و گویند
سلام علیکم طبتم فادخلوها خالدین پس هر یکی را بطرف سرایهای خود روان کنند و در هر هفت
گز هر یکی از مومن را هفت سرای باشد و عرض دیوار هر سرای پانصد ساله راه باشد اما لطیف تر که هر چند
اندرون ست مر صاحب را از بیرون ننماید نه مرغیر را و در هر سرای هفتاد هزار میدان شکار باشد
و عرض و طول هر میدان چون هفتاد هزار برابر این دنیا باشد پس سرای اول از نقره باشد و
سرای دوم از طلا باشد و سرای سوم از زبرجد و سرای چهارم از یاقوت سرخ باشد و سرای پنجم از مروارید
باشد و سرای ششم از دُر باشد و سرای هفتم از نور باشد لطیف تر از همه چون صاحب از سرای اول فرو آید
حورانی که در آن سرای الحال در خواب اند و ازان زمان بفرمان حق تعالی بیدار شوند و نداشنوند
که برخیزید و به قدوم شوهران خود جامها بردارید پر از شراب در دستشان حوران گفته اند و کواعب
اترابا کاسا دهاقا یعنی دختران سیزده ساله باشند و همه انار پستان و پیالهای پر کرده بدست
گرفته در پیش شوهران خود آیند بنده مومن از دست ایشان پیاله بردارد و بنوشد و بر سوارے
ایشان را ببوسه دهند اما از دست آن حوران چنان نور بدرخشد که فرشتگان هر بسجده نهند و گویند
مگر دیدار باری تعالی را دیدیم هاتفی بر ایشان آواز دهد که سر بردارید این دیدار نیست بلکه تجلی از دست
حوران ست که بشوهران دو پیاله تا بالا کرده اند همچنان ازین بیشتر سرای سواری حوران را ببوسند

دیگذرد و چون در سرای هفتم درآید تختی را بیند که پانصد ساله راه طول و عرض داشته باشد و بران
تخت بسترها باشد که عدد آن و واجب تعالی داند فتقول له تعالی متکئین علی فرش بطائنها من استبرق
یعنی تکیه زده باشند حوران بر فراشهای که استرهای آن فرش از استبرق باشد و در روایتی
دیگر چنان وارد شده است که بطائن نام جامهای ابریشم است اما معقول است که اصحاب از
رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم پرسیدند که صفت ابره چرا نکرده که استبرق یاد کرد حضرت فرمود
مثال ابره در دنیا ناموجود است پس بران فرشها یک عرض خفته بینید که اگر او را نزاد ولد
باشد همه از دست روند و بطاقت شده خود را از اسب بزنند یا ابریشمی لطافت فرشها چنان
بپندارد که گر هیچگاه آرام نخواهد گرفت بلکه همه در جنبش باشد چون نزدیکش آید آن حور از خواب بیدار
شود و بر و لیش بخندد و از هندان او بیندان برق بهمد که فرشتگان سر بسجده نهند و بپندارند که
مگر دیدار الله تعالی است که می بینم ها تفی بر ایشان آواز کند که دیدار نیست بلکه استبرق و هندان حور الله
ست مسئله در دخول جنت و رویت الله تعالی ست الا اصحاب او علی هوازن دخول کرده اند الا
در تفسیر خوانده اند که در بهشت بایان جنت و ملک ما بنعیم الا ایشان ما را نخواهند دید بلکه آواز شنوند
و بران عمل کنند و بعضی بر کنگرهای [illegible] باشند اما جنت با ذوق و شوق باشد و ملک از دیدار
محروم اند پس هرگاه که تجلی ایشان [illegible] سر بسجده نهند که مگر دیدار دیدیم اما ما تفی بر ایشان
آواز کند که سر بردارید که این دیدار نیست بلکه تجلی فلان چیزست الغرض چون حوران بخندند
شوهر از اغیرت و کینه در کار شود که ما را [illegible] دیده و نا آشنا چگونه در روی ما خندیدند و حوران زبان
معذرت بکشایند و گویند که ما را تعالی بمار عده کرده بود که بر دیش شما بغیر از شوهران شما کسی
دیگر بر نیاید پس ما نشستیم که بغیر از شوهر [illegible] بیندان بیاید ایشان مجامعت حاصل آید
اما تا نیم روز یا پانصد سال باشد و بر ایشان چون یک نفس بگذرد از غایت خوشی و آب منی
چون باد از ذکر بیرون جهد و در فرج او گم شود اما چون آب آنها از اندامان برخندی و بسیار
باشد بعد از فراغ چون بخسبند و بیاسایند گویند این زن از دنیاوی از جانب دیگر پیدا شود و بجمالی
طریف و زیبا دلربا آورده اند که این [illegible] در بهشت از حوران زیباتر باشد زیرا که این را
دو درجه حاصل ست یک درجه ایمان و [illegible] دنیا و خدمت شوهر و عبادت الله و دیگر درجه

آن جهان از نیک آن جهان زیبا شود اما حوران را یک درجهٔ آن جهان ست که آن زیباست
بدان سبب الیشان را زیبائیست الغرض چون شوهر این زن بمیرد و دیگر شود داند که این همان زن
ست که در دنیا بزنی دیگر نمی ماند الحال باز خواهد ماند و این زن شوهر را زیر کرده بنشیند و بان حور
دعوی کند که من در دنیا محنتهای شوهر را میکشیدم الحال تو چرا به پهلوی او نشسته حور گوید که تو نوبت
خود را گذارندهٔ الحال نوبت من ست دران زمان بفرمان خدای بادی از زیر عرش وزیدن
گیرد تا کینهٔ الیشان کم شود و هر یکی شوهر را بدیگری بسپارد و بعد ازین بدان الفزند که خانهٔ هر شخصی پر
زن باشد اما حوران چون کنیزکان باشند و زیبای مرد از امثال نیست بلکه روز بروز قوت و حسن
بیشتر شود چنانکه در دنیا روز بروز ضعف و قباحت اما این زنان دنیا از حور زیباتر باشند و زیبائے
حوران گفته اند که اگر یک ناخن الیشان در دنیا تابد بدو شنی آفتاب را ناچیز کند و اگر آب دهن
در دریا اندازند چنان شیرین شوند که اگر همه دریا را یک شخص فرو برد سیر نشود و در شان الیشان
حق تعالی میفرماید فیهن قاصرات الطرف لم یطمثهن انس قبلهم ولا جان کانهن الیاقوت والمرجان
یعنے دران باغهای بهشت حوران کوتاه چشمان اند که لمس نکرده اند الیشان را آدمی و پری و در زیبائے
سرخ و سفید آمیزند زیرا که سرخ محض و سفید محض از تحسین بعید ست والیضا قوله تعالی هل جزاء
الاحسان الا الاحسان یعنے جزای احسان نیست بجز احسان یعنے خلود آید در بهشت و حوران بے منت
و احسان و بروایتے قول لا الٰه الا الله ست و بروایتی احسان بعد از ایمان عمل صالح است
و معلوم باد که در بین سرا پا هر یکے را باغها اند کما قال الله تعالی ولمن خاف مقام ربه جنتان
یعنی کسیکه در دنیا از ترس باری تعالی از عصیان باز ماند مر او را حق تعالی باغ بخشد که درختان
او بغایتی کلان و بزرگ بود کقوله تعالی فیهما من کل فاکهة زوجان یعنے دران باغها از هر جنس میوه
در یک جا دو باشد و بروایتے چون یکے را بر دو آنجا دیگر برسد و بروایتے در هر میوه دو حوران
باشند والیضا قوله تعالی فیهما عینان تجریان دران باغها چشمهای آب باشند و زیر کوشکهای
روان و بروایتی تجری را مسخر گفته اند یعنے اگر الیشان بر الیوانها باشند و را نجا تیز با لا روند و اگر شخصے
بزیارت ابوین و یا بسیر کردن در بهشت روند در کشتی نشینند و بهر جانب که خواست که او باشد
آب بران جانب روان شود باز بوقت برگشتن بخانه بیارندش و باهی دران کشتی

بنفشه نیم سنجته و نیم بریان و گوشت ایشان را بخورند و استخوان را در آب اندازند باز ماهی پیدا شود
والیضاً قال الله تعالی حنا الجنتین دانٍ یعنی میوهای این باغ نزدیک است یعنی مسخر است
خواهد کرد در دهن هر که شروع فرود آید تا من بگیرم و در حال همچنان شود **والیضاً** قال الله
تعالی فیهما من کل فاکهة زوجان یعنی از هر یک بار تکلبان مکلها متن یعنی غیر از این دو باغ نزدیک در بهشت
باغها اند که درختان او از کثرت بسیاری و کبودی چون سیاه محض نمایند **والیضاً** قال الله تعالی
فیهما عینان نضاختان یعنی دران باغها چشمه ها اند که می جهد آب ایشان بالا تنگ که از سر درختان
میگذرند **والیضاً** قال الله تعالی فیهما فاکهة ونخل ورمان **منقول ست** که دانه انار چون
سفت انبله این دنیا باشد و هر دانه چند سواران و غلامان استاده باشند **والیضاً** قال الله
تعالی فیهن خیرات حسان یعنی دران باغها حوران اند بغایت لطیف و نیک روی
والیضاً قوله تعالی حور مقصورات فی الخیام ط ای مستورفی الخیام یعنی در بهشت خیمها اند که پانصد ساله راه بلندی
دارند و دران خیمها حوراند که آدمی و پری و جن و ملک ایشان را ندیده اند **والیضاً** قال الله
تعالی متکئین علی رفرف خضر وعبقری حسان یعنی آن حوران همان خیمها تکیه زده اند بر بالشهای
که رنگ آمیزند سبطهای سبز و سفید دراز کشیده و رنگ خیمه نیز همچنان ست **والیضاً** قال الله تعالی
یطوف علیهم ولدان مخلدون اذا رایتهم حسبتهم لؤلؤا منثورا **در خبر ست** که چون نیند هر مومن
بدان نعیم جنت مفرح شود پس او را خطره لشکر پیدا شود که اگر بار الشکر میبود در حال از هر سوراخ سوزن
بیرون آیند که اندام ایشان چون دُر ناسفته نماید پس هر مومن را شصت هزار مراو باشند
و هر سر امرا را هشتاد هزار چوب داران باشند همگی یا چوبهای مروارید بدست و گاهی بدانمقدار
لشکر و حشم و هجوم بخیال شکاردران میدانها که مملو شجر اند چون ایشان برسند همگی درختان
همان روند تا صفوف لشکر انقطاع نه پذیرد و هر یک ازان لشکریان صدود صد آهوان را
بگشند که نیمه سنجته و نیمه بریان باشند بعضی ازان بخورند و بعضی را نجا نهاده بیارند و چون استخوانها
اندازند باز آهوروان شود زیرا که دران سرای فنا را دسترس نیست بلکه ابد الآباد در آن
بقاست **والیضاً** باین مقدار لشکر و حشم بزیارت رسول الله صلی الله علیه وسلم و سائر پیغمبران
و گاهی بزیارت مادر و پدر و گاه بزیارت برادر مومن بروند آنصاحب خانه لوا و تمام لشکر

ادای مهمانی بدرگاه میان خود دعوت بمهمانی کنند و طعام و شراب رنگ برنگ در پیش آرند
اسپان در بهشت بر چند نوع اند بعضی را دو پای و دو بال ست چون مرغ و بعضی را گفته اند هفت
برابر این دنیا و در زیر سم اشتیان آید نوع اول بهر گامی هفتاد هزار سال راه را قطع میکنند و نوع دوم
را حساب نسبت و خبر ست که در بهشت روز و شب نباشد بلکه بمدتی هزار سال مشک سیاه بارد
آن علامت شب است و بمدت هزار سال مشک سفید بارد آن علامت روز ست و در بهشت
خواب نباشد زیرا که از کوفت و محنت می خیزد و این اسبوعه در دنیز بحساب ست چنانکه در روز یکشنبه
مومنان مهمانی بکنند و یاران و محبان را دعوت نمایند و در روز دوشنبه مادر و پدر مهمانی بکنند و
فرزندان را دعوت نمایند و در روز سه شنبه فرزندان مهمانی بکنند مادران و پدران را دعوت کنند
و در روز چهارشنبه عالمان و مشائخان دعوت و مهمانی بکنند متعلمان و مریدان را دعوت نمایند و در
روز پنجشنبه متعلمان و مریدان مهمانی بکنند عالمان و مشائخان را دعوت نمایند و در روز جمعه حضرت
ذوالجلال و باری ذوالاکرام مهمانی بکنند و جمیع مومنان را دعوت کند و معلوم باد که مهمانی کردن ایشان
چون در دنیا سنجش و کشش نباشد بلکه از هر چه بخواهند در حال بهمان نوع پیدا شود مسطور ست
که بعضی در دل آرند که اگر مار از راعت می بود و بهتر می بود در حال غله بروید و در حال خوشه کنده بخته شود
و در رو گردد و جعل کرده شود و پاک شود و توده ها شوند و ایضاً اگر کسی در دل آرد که مار آفریده نبودی
بهتر بودی در حال بزاید اگر خواهد که تبانی کلان شود تا بده ملاعبت کنیم همچنان شود و اگر خواهد که در
حال کلان شود همچنان گردد کما قال الله تعالی وفیها ما تشتهی انفسکم پس هر چیز در خطره آید در حال
موجود شود و تیر انداختن در بهشت نیز باشد قال الله تعالی فیها سرر مرفوعة و اکواب موضوعة و نمارق
مصفوفة و زرابی مبثوثة یعنی در بهشت تختها باشند بلند که پانصد ساله راه بلندی داشته و همان
صراحی بی شمار نهاده باشند و بالینهای بسیار و فرشتگان بسیار که بطائن اشیان از برف باشد
و منقول ست که کافران طعنه و انکار میکردند که مومنان صد سال بر آیند و صد سال فرود آیند
تمام عمر اشیان در هبوط و صعود گذرد و باری تعالی از برای سرزنش اشیان این آیت فرستاد
افلا ینظرون الی الابل کیف خلقت یعنی نمی بینید ای کافران اشتر را که چگونه آفریده ام او را که
اگر کودک نابالغ او را بخواباند خواب کند و او سوار شود همچنان آن تختها در حال فرود آیند

و مؤمنان سوار شده بالا روند و چون بالا روند هر یک بر تخت خود نشسته باشد و باد دیگر سے
حکایت کند اما این جهان که چنان و چنین بر ما گذشته است و هر یک هفتاد من طعام بخورد و شراب
بخورد و چون عرق خوشبوی از بدن ایشان برآید و سیر شوند در دنیا چون خوردنی کسے بسیار خورد
رنجوری و زوال عقل باشد اما در بهشت تندرستی و کمال عقل حاصل شود مسئله چون یک زن را
دو شوهر یا سه و یا بیشتر باشند یکی بعد دیگرے در بهشت از کدام شوهر باشد جواب در بوستان ابو اللیث
سمرقندی آورده است که هر که او را راضی باشد از و شود اما بدان صورت او باری تعالی در حال
زنان را پیدا کند و بدان شوهران دیگر بدهد تا ملامتی خاطر نباشد بدان ای فرزند که نعمتهاے
بهشت بلا حد و عد ند چون مسلمانان بدان خوشدل و مفرح و مغرور شوند و مشغول گردند بار تعالی
فرشتگان را فرمان دهد که بندگان مرا مهمانی من دعوت کنید چون فرشتگان بروند چوبداران
نمانند برگردند بگذارند چندگرت برگردند بعد ازان بدرگاه لم نزل بنا لند که چوبداران ما یا نزا نمی مانند
فرمان شود که شما چرا بی ادب دار میرو دید باید که بشکستگے گرفته برو دید و در تخت عرش خواهها اندر پوشیده
به برابری هر عدوی مسلمانان یکی را بردارند بمجرد برداشتن چندان بزرگ شوند که فرشتگان با میدو دیدار
سر بر بین نهند چون بچوبداران برسانند ایشان نعلاف قریب برسانند بگذارند تا دست بدست بر بندگ
مومن برسانند چون دستار خوان باز کنند سیبے دران باشد چون سیب را بشکنند ازان میان حوری
برآید که حوران دیگر برابری او چون انگشت در پیش آفتاب نمانید اما چشمان بر هم نهاده تاسف
بر کوری چشم او خورده هاتفے آواز کند که بوسه بر چشمانش بده چون بوسه زند چشمان باز کند بخندد و چنان
بستق بیفتد که فرشتگان با میدو دیدار سر بر بین نهند شوهر گوید که من تو آشنا نبودم چرا بر دیم خندیدی
گوید باری تعالی مایان را فرموده بود که تا شوهران خود را ندیده اید چشمان باز نکنید چون تو بوسه دادی
دانستم که شوهر من تو باشی بعد ازان چون مومن شوق کنار گیری پیدا کند سر یکے از جیب خود خطے
را بکشند و بدست ایشان بدهد در هر خط چهار سطر نوشته باشد یکی آنکه باری تعالی مے فرماید بندگان
چنانکه من زنده ام که زندگی مرا زوال نیست شما را نیز همچنان کردم دوم انکه عطا کردم شما را بادشاهی
همیشه که حد و حد و زوال و نقصان ندارد سوم انکه تندرست گردانیدم شما را بخلاف دنیا که هرگز
رنجور و بیمار نخواهید شد چهارم انکه گردانیدم شما را جوانان که هرگز پیر نشوید بدانا یک عنایت

دیگر دارم که آنرا نیز بر شما خواهم کرد مومنان بگویند یارب از عذاب دنیا و عرصات و دوزخ و صراط ما را نجات دادی و بنعمات سرمدی بهشت رساندی پس کدام عنایت تو بهتر از این باشد ها تفی آواز دهد از روی عتاب که من وعده دیدار شما نگزنه کرده بودم پس معلوم میشود که شما فراموش کنندگان اید همشیه آورده اند که چندان غوغا و شور بر بهشتیان رسد که همه نعمات بهشت را فراموش کنند فرشتگان همان اسپان دو پای را بیارند و بر آن سوار شوند و زنان را فرشتگان در عماری بردارند و بجانب دار الجلال روان شوند دار الجلال میدانی ست در بهشت که اگر بر ان اسپان تیز روند آن عمر که ایشان راست ابد الآباد دوران تمام نکنند هرگز انتهای او را نیابند پس در ان میدان مقصوره را بینند که چهار صد دروازه داشته باشد و از یک دروازه تا دروازه دیگر چهار صد ساله راه باشد و از هر جانب بدان مقصوره در آیند دوران مقصوره گنبدها اند بعضے از نور و بعضے مرتب از یک خشت طلا و یک نقره و بعضے از مشک سفید انبیای برگنبد نورانی بنشینند و علما و اولیا بر گنبد زرد و عامه مومنان بر گنبد مشک پس فرمان رب العزت شود مر فرشتگان را که کاسهای شراب بر ایشان بخوانند هر یکے چندان نبوشند که فرشتگان درمانده شوند مناجات کنند که یارب مست نمیشوند فرمان شود که شما از میان مدر شوید ما را با ایشان وعده هست همه بیرون روند خبر جبرئیل علیه السلام قوله تعالی عالیهم ثیاب سندس خضر و استبرق و حلوا اساور من فضة و سقاهم ربهم شرابا طهورا یعنی بر ایشان جامها از سندس خضر استبرق و در دست و پای خلخال نقره داشته باشند و در و مروارید را در گردن انداخته زیرا که زیور زنان بر مردان حرام ست و در بهشت روا گردد چرا که ایشان را زینت نباشد بعد ازان در دست از غیب پیدا شوند و صاحب دست دیده نشود و پیاله ها بر مومنان برگرداند همگی یکبار مست شوند و تمام وجود ایشان چون یک مردمک چشم گردد یعنی چنانکه کسے بچشم می بیند و بدیگر اندام نمی داند آن تمام از اندام ایشان چون چشم شود و بهر طرف بینند و خودی را فراموش کنند مگر انانیت که من چنان شده ام و در ان سیاه و سبزی تجلی بدی نماید و در ان دیدار باریتعالی را چنانکه بے مثل و نظیر ست هر یک بقدر یقین و معرفت و بقدر قوت و استعداد خود بینند و بیقین بداند که این چنین است که او را مثل و مانند نیست قال علیه السلام سترون ربکم کما ترون من لیلة البدر لا تضامون فی رویته یعنی چون ماه شب چهارده بی شبهه و لی شبهه خدای را بینند بطریقیکه شبیه و نظیر نداشته

واگر لا تضامون جمله خوانی پس معنی چنان شود که تجلی بر هیچ ملی از شما برابر نباشد بلکه تجلی بر هیچ
اندر خور خود باشد واین صحیح ست کقول الشاعر ابیات ستاره کسان سیه خوبت و چون نگرند
گرانها + در روی تو روی خویش بینند + انیست کفاوت نظرا + روزی از حضرت شیخ الاسلام
والمسلمین شیخ علی بن قنبر علی قدس الله سره پرسیدم که مراد از نگاه چه باشد دال را نگاه رویت باید
باشد گفت مراد از دیدار انانیت ست و مراد از نگاه روی خویش بینند یعنی خود را بیش بینند مراتب
خویش بینند مدت دو هزار و پانصد سال مستغرق تجلی افتاده باشد بعد از اول جبرئیل را بهوش آرد
و گویند که پر خود را بر ایشان بکش تا بهوش آیند زیرا که حوران منتظر راه ایشان اند چون بهوش آیند
باز دعوی طلب دیدار کنند فرمان حق شود که چه مقدار مگس گرد بود و دیدار دیدند گوید دو خیر و فرمانها
شود که لا بلکه دو نیم هزار سال بگذشت الحال حوران بشما منتظر اند بعد ازان گاه گاه تجلی
دهان مرغ که در بحر الحیوان استاده ست هر دو را فرو گیرد و به بندگان مهمانی بدهد حضرت بتول مریم
و آسیه زن فرعون هر دو را بر رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم تزویج کرده باشد اما از طفیل ایشان
بهر مومن حوری عطا کرده شود که حوران بهشت در نظر او انگشت با فتاب نمایند باز سوار شوند و زنان
را در عماری گرفته بطرف خانها آیند و بادی ازان جانب بوزد و مشک در عقب ایشان پریشان
کند تا بخانه برسند بعد ازان چنان نور و جمال پیدا میشود که حوران بهشت بجمال ایشان مزین گردند
و بعده هر یک بقدر شوق و محبت خود حق تعالی را دیده باشد بعضی هر روز پنج بار و بعضی کم و بعضی
زیاده بران منقول ست که اگر این مردمان یک خیر بهشت را میدیدند بغیر ازین کلمات
هرگز نمیگفتند که یارب امتنی امتنی زیرا که تمام دنیا بقیمت تازیانه بهشت نمی ارزد و گفته اند
که چهار چیز در بهشت بهتر از بهشت اند یکی مرگ در دنیست زیرا که چون در دنیا شخصی چیزی دانند
و مفرح شود از زوال او همیشه اندیشه ناک باشد و دیگر مجالست کردن با قرناء محبان و سوم زیارت
کردن پیغمبران چهارم افضلترین همه اینکه دیدار باریتعالی بینند پس معلوم باد ای فرزند که نجات
از دوزخ و دخول در بهشت نشود مگر بتقوی و خبر ست که چون باریتعالی بهشت را بیافریند
جبرئیل علیه السلام را فرمود که برو و او را ببین چون دید گفت والله بالله و بعزتک که چون
چنین چیز آفریده هیچکس بغیر این آرام نگیرد باز گفت ای جبرئیل برو در راه او نظر کن که چگونه

است چون دید همه ریاضت و طاعت و مجاهده ترک لذات و بذل مال فی سبیل الله و بذل نفس فی
جهاد الله محنت و مشقت و اندوه و غم و صبر و شکر و آنچه طریقه شریعت ست دید و گفت والله که
بهشت نه آنست که ازو کس بسبب محنتهای که در راه است باز دوزخ را نظر کند گفت برو و به بین حال
مخالفان چون دید گفت بعزتک که هیچکس نباشد که درین آید و همه خلائق ازین بگذرند و بدین راضی
نشوند گفت راه او به بین چون دید همه خلاف طاعت و ریاضت و عبادت و فسق و فجور چون
شرب خمر و زنا و آلت ملاهی نواختن و غیر ذلک من القبائح گفت ای بهشت افسوس بر بین نعیم تو زیرا که هر چه در دنیا قبیح ترین مردمان
بصورت و خسیس ترین خلائق بشوکت و مال و جمال باشد بتو آید و تو ما وای انشان باشی زهی
شرافتی که ما راست زیرا که هر چه خوب ترین مردمان بصورت اند و هر که بزرگتر این خلائق از روی مال و جمال و
شوکت اند بسبب فحش و زنا و حرام خواری و خلق آزاری بمن آیند از حضرت رب العزت خطاب
شد برو که ای دوزخ معلوم تو باشد که قبیح ترین مردمان را چنان صورت بدهم که هیچ چیز بهشت را
برابر او زیبائی نباشد و زیباترین مردمان را که نصیب تو باشد چنان زشت و سیاه روی گردانم
که تو از انشان بترسی و نارانس گردی قال الله تعالی فاتقوا النار التی وقودها الناس والحجارة
اعدت للکافرین روزی رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم با جمیع اصحاب در بیابان تشنه شد
و انس بن مالک را فرستاد که فلان کوه یعنی فلان چاه را از من سلام بگوی تا اوب خود را بیرون شد
تا اصحاب من ازان بخورند چون بچاه دعای رسول الله صلی الله علیه وسلم برساند چاه گفت
که جان من فدای رسول باد اما چون این آیت مذکور بر رسول الله صلی الله علیه وسلم آمد چندان
بگریستم که آب در من فرو نمانده است و تمام آب خشک شد و آن چاه لشکر راست کرده شد و بود ازان
ترس که نارا ازان ترین نگرداند که آتش دوزخ را بما افروزند چون این جواب با رسول الله رساند
تمامی اصحاب چندان بگریستند که تشنگی را فراموش کردند منقول ست که بامین نیز ازان چنان
دار بیت اعراف نام که دران تودهای مشک ست که نه بدوزخ دخل دارد نه بهشت که قول المتاخر

فرد حمدان بهشتی نادوزخ بود اعراف ❊ وز دوزخیان پرس که اعراف بهشت ست ❊ بعد از مرور صراط عالمان بران استاده شوند کما قال الله تعالی وعلی الاعراف رجال وبه بهشتیان خطاب کنند که ای اهل بهشت آنچه مایان گفته بودیم همه حق بود گویند صد قنا که همه راست بود وبسبب تصدیق بدان رسیدیم باز بدوزخیان خطاب کنند که ای اهل دوزخ آنچه گفته بودم همه حق بود وبا داشتن اعمال را یانه گویند ای عالمان همه راست بود اما به بسبب تکذیب ازخبان محروم وزیران مقرون گشتیم دیگویند کافران مرعالمان را کما قال الله تعالی ان افیضوا علینا من الماء او مما رزقکم الله یعنی انچه از طعام وشراب خدای تعالی شمارزق داده است اندکی برما ریزید گویند خاموش باشید که این را بای تعالی برشما حرام گردانیده است بعدازان عالمان بهشت روند بدان ای فرزند عدک الله تعالی فی رحمته وارحم الله علیک وعلی والدیک که مقصود فقیر ازین قصص حکایت وقصه خوانی وحکایت آموزی نبود بلکه غرض فقیران بود تا بدانی که آنچه سیئه است ترک وهی وآنچه حسنه است بجای اری تا بسبب عمل کردن توآنرا بفقیر نتجه ام معروف برسد قال علیه السلام الدال علی الخیر کفاعله ودر شرح مشارق آورده است که چون حضرت رسالت پناه ام فرمود که هر که صله رحم کند رزق او فراخ گردد وعمر او دراز گردد اصحاب گفتند یارسول الله درازی عمر چه معنی دارد گفت مگر ازوی کسی پند ونصیحت گیرد ویا ازوی فرزند صالح بزاید وبماند تا هر عملی که بعد او کند او بدان شریک باشد وچون از کسی بمقدار یک صحیفه نوشته ماند از نصیحت ثواب او بجز الله تعالی کسی نداند وکتاب نیز از قبیل امر معروف ست ودر شرح مشارق آورده است که همه نیکیها در برابر جهاد چون قطره آب در دریاست باز گفت که جهاد در برابر امر معروف چون قطره آب در دریاست پس چون امر معروف لازم بود ازان گردن ساقط کرده ام تا بر تو روشن باشد که راه قیامت دور ودراز است وتوشه اندک دیار محرم نی پس درین راه توشه بسیار کن وانیس صالح عمل را با خود یار کن تا در مضیقت احوال باک نگردی فصل سوم در اجناس مسائل فوائد بدان ای فرزند که درین فصل آنچه تو گفته بودی از مسئلهای شرعیه که نادر باشند بعضے را بیارم تا نزاد سائر خلائق را فائده حاصل شود مسئله اگر شخصے از روی بازار چیزی بخرد از حلالیت وحرامیت آن چیز از بازاری پرسد یا نه جواب بقول امام شافعی رح بغیر پرسیدن بهتر است خریدن چیزی اما بقول امام اعظم رح پرسیدن بهتر است

زیراکه بازار مصطفی ست و بازار خالی از حلال و حرام نمیباشد هر چه پیش آید بخرد و بدان با خود نگرداند
شرح وقایه **مسئله** چون شخصی مال دنیاوی جمع کرده بود از نام مرضیات چون جبر و زر دو حرام بعد
از وفات آن مال بر میراث خواران حلال گردد یا نه **جواب** گردد زیراکه پیغمبر علیه السلام فرمود که
بدترین مردمان کسی ست که حساب اموال بخود برد و سود بدیگران بگذارد و ایضا قال علیه السلام
مال البخیل کسم الفیل لا ینفع به الا بعد الموت پس میراث خواران را خراب نکند بلکه نگاهدارد و بخورد و اگر قرضدار ان او
بیایند که بر میت مایان را قرض بود از ان مال ادا کنند و زکوة مال نیز بکند و فقیران را خوردن حلال
باشد زیراکه حق فقیر هیچگاه برطرف نمیشود فتاوی نوادر **مسئله** چون شخصی خصب کرو گوساله را
دیا ماده گاو را پس گوساله بمیرد و ماده گاو خشک شد تاوان شیر از غاصب برسد یا نه **جواب** سد لتحقق الفقد
مسئله چون شخصی مالک شود مال حرام را و او آن را جای دیگر بفروشد نفع او را روا باشد یا نه **جواب**
اگر مال درهم و یا دانیر باشد نفع او بر بائع و مشتری حلال باشد زیراکه این مثل دارد چه هرگاه که بصاحب
رد کنند مثل او را رد کند جائز باشد و اگر عرضی و مواشی باشد نفع او بر بائع و مشتری حرام باشد زیراکه
هرگاه رد کنند بهر جا که باشد جزاین چیز رد کردن چیز دیگر نشاید و رد کردن این چیز تندرست فتاوی نوادر
مسئله چون بر شخصی مار آید او را خود انداز و بر دیگری رسد و او را خود انداز و بر دیگری رسد و ان
ثالث را مار بگزد و بمیرد تاوان جنایت بر عاقله کدام کس باشد **جواب** بر عاقله دوم باشد زیراکه شخص
اول بهیبت انداخت پس شخص دوم را شایان این بود که بر زمین می انداخت پس چون او نیز
بر دیگری انداخت تاوان بر او باشد گویا که عمداً کرده باشد و دیگر اینکه تاوان بر فاعل کار ست
نه بر باشر تحفه ملکی و ایضاً در دستور القضات آورده است که اگر شخصی سوار شود
بر دیگری و شکم او پاره شود تا روده او بر آید و شخصی دیگر گردن او را بزند پس قصاص بر زننده گردن باشد
نه بر بر آینده **مسئله** چنانکه در سراجی می آرد که اگر شخصی چاه بکند در زمین غیری و غیر او کسی را در ان
چاه اندازد تاوان و جنایت بر اندازنده باشد نه بر کننده **مسئله** چون کسی مال کسی را بجا کم جابر
کند چنانکه حاکم از دیگری از ساعی ضمان رسد یا نی **جواب** بقول امام محمد رحمه الله رسد و فتوی
جمهور عالمان نیز بر آنست زیراکه در خبر ست که فردای قیامت همان مال را در دوزخ اندازد
ساعی را فرمایند تا از ان جا بکند بمدت هزار سال ساعی آنرا بدین گرفته در دست و پای زده

بدیوار دوزخ بالا کشد اما چون قریب بخروج آید از دهنش بفتد باز در دوزخ رود و همچنین السوم کرت بیرون کند سه هزار سال بعذاب دوزخ مبتلا باشد پس چون در آخرت ما خوذ است بهتر آنکه در دنیا ادا کند تا خلاص شود از امنیة الکافی مسئله چون کسی از کسی درهم و دینار بقرض یا بیع و یا غیر ذلک بگیرد و در عزیمت خصم آنرا در آتش اندازد و زبون برآید تا وان این مقدار از آن مشتری دریافت از آن کسی که از وی گرفته است طلب کند و بر این کس هیچ لازم نشود زیرا که گو که در اصل مال او بوده چنانکه شخصی چهار مغز یا انار را بخرد و میان او فاسد باشد بر بائع رود کند بسبب آنکه مشتری چیزی لازم نشود از امنیة الکافی مسئله زمین باشد محل افتاده زید او را مدت چند بکارد و باز ترک کند عمرو او را مدت چند بکارد و باز ترک کند عمرو او را مدت چند بکارد و باز ترک کند خالد او را مدت چند بکارد تا در قبض همین خالد باشد باز زید و عمرو بیایند و دعوی کنند و دعوی او نا مسموع باشد زیرا که القبض دلیل الملک الحال در ملک خالد است در زید و عمرو صاحب خط نبود از امنیة الکافی مسئله چون شخصی ترک دعوی را مدت سه سال بطریق که در میان اقران مانع نباشد چون دریابد و عده قطع الطریق بعد از آن دعوی او مسموع باشد از امنیة الکافی و دستور القضات یعنی گفته اند که اگر کسی سه سال ترک کند دعوی او نا مسموع باشد مسئله چون شخصی ماده گاوی بدهد کسی را بشرط اینکه نگاهبان بسیار او باشد و روغن را شریک کند و یا روغن با تمام بصاحب ماده گاو باشد روا نیست و این را بلفظ هندی گهری گویند هدایه اما در فتاوی جواهر می آرد که بسبب نگاهبانی ماده گاو منافع چون شیر و جغرات و روغن همه او باشد و ماده گاو و گاو سالهٔ از صاحب ماده گاو باشد زیرا که این بیع فاسد است پس گویا که شیر را پیش از تحصیل بروغن فروخته است و اگر ماده گاو و گوسالهٔ نزد یک او هلاک شوند ضامن نباشد اگر تعدی نکرده باشد یعنی بدست خود هلاک نکرده باشد مسئله مردی دختر کره بکر خود را بکسی تزویج کرد پیش از زفاف طلب مهر او شاید یا نه جواب شاید اما اگر صغیره باشد قبض کردن مهر از شوهر پدر را شاید و اگر شوهر را با کند میسر کرده باشد بر او اداکردن آن مهر بدهد پدر را زیرا که مهر واجب میشود بنفس عقد در دستور القضاة مسئله چون بمیرد یکی از متعاقدین یعنی زن و شوهرش از دخول پس مرزن را تمام مهر برسد زیرا که موت بمنزله دخول است سراجی مسئله چون شخصی دختر را بشخصی تزویج کند و از برای خود چیزی یا از داماد خود بگیرد از اسوال شاید یا نه جواب فی لقوله تعالی نهی عن الخلوفی النکاح صراح

و حلوای خود ستانیدن چیزیرا گویند در نکاح پس اگر داماد بعد از نجانه آوردن زن آن مال را طلب
از پدر کند رسد یا نه **جواب** رسد انیته الکافی اما در روایات قاضیخان هر چه در میان ایشان تعرف
شده است چون مهمانی و جامه و غیر ذلک همانرا نیز حساب کند و ما بقی را از داماد طلب کند **مسئله**
چون شخصی کنیزک را بخرید و وطی کرد او را بار ها پس مستحق شود آن کنیزک بر مشتری خیر شود یا
جواب مهر واحد لازم گردد و دستور القضاة **مسئله** حلال است بنکاح کردن حامله از زنا و روا نیست
نکاح کردن حامله از بندیان اما روا نیست وطی زانیه پیش از وضع حمل سراجی اما بقول مفصول
العمادی اگر نکاح غیر زانی باشد وطی روا نیست و اگر نکاح بعینه همان زانی باشد حلال است نکاح و وطی
هر دو و اگر زنی را کسی ببیند که دران ساعت زنا کرد با زدران ساعت نکاح کند روا است **مسئله**
چون شخصی بخواهد که بزن صغیره خود جماع کند اگر پنج ساله باشد روا نیست و اگر نه ۹ ساله باشد دخول
کردن روا است و دو شش و هفت و هشت سالگی نظر باید کرد اگر سمین یعنی فربه باشد که قوت وطی
دارد مشتهی ست روا است و اگر لاغر باشد روا نیست و دستور القضاة **مسئله** شخصی گوید مرد دیگر را
که مادر زن چه کردی او گوید وطی کردمش حرمت مصاهرت لازم گردد زن و طلاق گردد اگر چه بگوید دروغ
گفتم و یا مرد مسخره گویان باشند زیرا که درین امر یک کرت اقرار کافیست و دستور القضاة **مسئله** زن
و مرد در پیش دو گواه اقرار کردند که ما زن و شویم لا ینعقد النکاح زیرا که نکاح اشتهار ست نه اضمار
و دستور القضاة **مسئله** مردی تبر سانید زن را بزور تا آنکه به بخشد مهر خود را بدان تبر بخشیده
نشود و افی و در دستور القضاة **مسئله** مردی زن دیگر را غصب کرد برای تزویج خود اگر شوهر
آن زن از غاصب کابین بگیرد و نکاح کردن آن بر غاصب حلال گردد زیرا که بمنزله ضلع میگردد و
نسخه بنی **مسئله** اگر شخصی زن بعقد قدیم داشته باشد و بر عقد او عقد جدید کند روا ست اما اگر منکوحه
که بنزد یک جدید چند روزی بگذارند اگر تنبیه باشد سوء اول عقد پیش او بود اگر نه باشد هفت روز
اما بعد ازان باید که قضا آن را بهمین تمثال بزنی قدیمه باز گرداند مجموعه غانی معاملات **مسئله**
چون اختلاف افتاد میان اجیر و مستاجر در انیکه کالا برای ما رایگان عمل کرده چون دختن قبا و غیره
و مزدور گوید که باجر کرده ام بقول ابو حنیفه رح بینه را از اجیر می باید و الا قول قول صاحب است با یمین
اما بقول ابو یوسف رحمه الله باید نظر کرد که اگر اجیر شخصی باشد که اکثر اوقات را یگان عمل میکند بقول

قول صاحب است مع یمین و اگر اجیر مشهور بعمل را یگان نباشد پس قول قول اجیر است با یمین نسخه عینی
مسئله مروی دو زن داشت چون روی شیر برد و بصورت چوماه منیر + یک از سر جا بلی مر سیر غیرا
داد شیر + زنی دویمی شد بروی حرام + که تا قیامت نباشد حل نا پیر + هر که حل اسمعنی کند + مفتی
آفاق باشد بے نظیر + بیان اینست که عمر و کنیزک صاحب جمال داشت و زید همان کنیزک را
برا ے پسر صغیر شیر خوارہ خود بنکاح خواست بعد ازان عمر و آن کنیزک را آزاد کرد و حاکم نفس شد او شوہر
دیگر کرد یعنے بکر را شوہر کرد و بکر را زن دیگر نیز بود زن ثانیہ بکر مر همان پسر زید را شیر داد که این
کنیزک در نکاح او بود کنیزک بر بکر حرام شد زیرا که آن طفل پسر او شد و کنیزک زن پسرش شد
زیرا که زنش بود اول مسئله شخصے دو خواہر و یک مادر و یک کس بنکاح کرده بدہد
جائز هست یا نه جواب جائز هست بیان آن اینست که کنیزکے بود مشترک میان دو کس ازو پسر
تولد شد و هر دو کس دعوی پسر بودن او کردند آن پسر مرد و گردید و کنیزک آزاد گردید و میراث
بردارند میراث کامل و میراث برند ایشان از و میراث یک پدر پس این فرزند عین مادر خود را
و یک خواہر از یک پدر و خواہر دیگر از پدر دیگر را نکاح کرد و یک کس بدہد رواست این هر دو مسئله
از مشکلات مذکر خوانی آورده شد مسئله کفارت واجب اگر روزه کفارت واجب بحساب دو ماه اگر
هر دو ماه بیست و نه روز باشند نیز رواست و اگر بحساب شصت روز واجب رواست نیست مگر تمام شصت
روز شرح ابو المکارم مسئله اگر مؤذن و امام جماعت یک کس باشد رواست یا نه جواب تهست
و حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وآله وسلم بعضے از اوقات خود اذان میگفت و خود امامت
میکرد و قوله هذا یفید ما قلنا الی آخره ای قول ابو حنیفه رح یفید ان المؤذن لا یجاوز بین الاذان و الاقامة
فی الغرب و یفید ان المستحب ان یکون المؤذن عالما بالسنة ای بالاحکام الشرعیة لان للاذان
سننا و آدابا فلا بد من العلم بها و لانه من باب الجماعة و الدعاء الیها فلا یفوض الی غیر العلماء
و لهذا قال علی رضی الله عنه لو استطعت لاذنت مع الخلفاء لاذنت فثبت ان الاحسن
ان یکون العالم اماما فی الصلوة بخلاف ما یقوله بعض المتاخرین ان الاحسن للامام
ان یفوض الاذان و الاقامة لغیره فان النبی ما باشر الاذان و الاقامة بنفسه و قد
کان امامهم فی الصلوة و قال شمس الائمة هذا فی حقهم علیه السلام و فی حقنا اذان

الامام بنفسه اولی لان المؤذن یدعو الی الله فمن اعلی درجته منافرهم اولی الناس به
وقد اذن رسول الله صلی الله علیه وسلم واقام فی بعض الاوقات وروی
عتبة بن عامر کنت مع رسول الله علی سفر فلما ذات التمس اذن واقام وصلی الظهر کفایه
مسئله اگر صید راذ و دو نیم شد هر دو را بخورد و اگر اندک جدا شد اندک بخورد و بسیار را نخورد
مجموع ملکی مسئله اگر صید را به تیر زده و خونش اندرون شکم رفت تا آن گوشت را نشاید خوردن
را نشاید زیرا که بخون مسفوح پلید شده است فتاوی نوادر مسئله سه زن بمجرد نکاح حرام گردند یکی پسر
بمجرد ایجاب و قبول زیرا که نکاح بقول ابو حنیفه رضی الله عنه ایجاب بقبول است بخلاف مالک که نکاح
بقول او وطی است اگرچه پسر آن زن را ندیده باشد دوم زن پدر پسر نیز بمجرد نکاح حرام گردد
بدان ای فرزند هر که درین مسئله دلیری کند و حیله سازی کند بخیر ضلالت و کفر نضاعفش نباشد
واز مذهب ابو حنیفه رحمه الله بیرون شده باشد و انکار کلام الله بجای آورده باشد قال الله تعالی ولا
تنکحوا ما نکح اباؤکم زیرا که ابو حنیفه رح بیان نکاح خر ایجاب و قبول چیزی دیگر نکرده است سوم
مادر زن بمجرد عقد حرام شود اگر بدخترش دست درازی کرده باشد یا نه باشد اما مادرش را نکاح
کرد و دست درازی بدو نکرد باز طلاق کرد دختر آن بر او حلال باشد وستوفیضاه و ایضاً مجموعه معاملات
مسئله منکوحه مزنیه و ملموسه پدر بر پسر حرام است و ایضاً منکوحه مزنیه و ملموسه پسر بر پدر حرام است
اگر فرج داخل او را ببیند حتی که اگر پدر زن را طلب میکرد دستش بشهوت بر دختر زنه سالها رسید
زن بر او حرام گردد و بر او حلال نشود و یا نظر پدر بر فرج درون دختر خود افتاد و شهوتها کرد که اگر مرا چنین
کنیزک بودی با او وطی میکردم زن بر وی حرام شود از جهت برون شهوتها و یا پسر فرج درون مادر او پدر بر
پدرش حرام گردد و اگر زن ذکری مرد را به بیند بشهوت نیز حرمت مصاهره ثابت میگردد و اگر
برادر زن دست افتاد بشهوت نیز دخترش حرام گردد خزانة المفتین و مجموعه خانی و ملتقط مسئله
اگر ملبس و نظر انچنین زنان مذکورین فی المسئلة الاولی در حال انزال شود حرام نگردند زیرا که تصرف
شهوت او در غیر محل است و ایضاً اگر دخول کرد در برون دخترش بر او حرام نگردد زیرا که این تصرف شهوت
در غیر محل است مجموعه خانی معاملات مسئله جمع کردن میان دو زنی که اگر فرض کرده شود یکی از ایشان
را ذکر دیگر انثی نکاح جائز نبود پس جمع کردن در نکاح یک شخص نیز جائز نیست مگر در سه زن که تناقض

اول چون دختند رو مانند یعنی زنی که شوہر او را دختر باشد از زن دیگر جمع میان الشیان روا است
دوم خوشدامن و زن پسران یعنی اگر کسے زنی را با شوہر آن در نکاح خود جمع کند نیز روا است
سوم زن و کنیز کہ آن زن شرح ابو المکارم مسئلہ بخشیدن وطی کنیز ک بکسی روا نیست مگر بدو تمام
کنیز ک را بہ بخشد و یا بخرد و یا نکاح کند منقول است کہ شخصے بخدمت ابن عمر حاضر شدہ گفت
کہ مادر من وطی کنیز ک خود را من بخشیدم روا است یا نہ گفت روا نیست مگر بسہ چیز کہ یا تمام تو بخشد و یا از تو
بخری و یا در نکاح خود آری شرح السنۃ مسئلہ حرام کردن حلال سوگند ست قاضیخان و ہمچنان اگر شخصے
گوید کہ با تو سخن کردن بر من حرام ست پس سخن گفت کفارت یمین لازم شود و ہمچنان اگر گفت
کہ حلال اللہ حرام او کل حل علی حرام او حلال المسلمین علی حرام و نیت نکرد چیزی را الا امام فضیل و فقیہ
ابو جعفر و ابو بکر الاسکاف و ابو بکر بن سعید گفتہ اند کہ بدین الفاظ اگر آن شخص را یک زن باشد بائنہ
شود بیک طلاق و اگر چہار زن داشتہ باشد ہمگی بیک طلاق بائنہ شوند و اگر نیت داشتہ باشد مسئلہ طلاق
راستہ واقع شود و لا یصدق فی عدم النیۃ قضاءً لانہ صار عرفا و لہذا لا یحلف بہ الا الرجال فی انواعہ
مسئلہ اگر شخصے گوید کہ حلال خدای بر من حرام اگر فلانی کار نکنم و نکرد پس او را اگر زن باشد
زنش طلاق شود بیک طلاق بائنہ و اگر او را نباشد بعد از ان تزویج کردنے را بر کفارت لازم
خبر طلاق شرح شمسی مسئلہ مروی تزویج کرد زنی را در عدت رفات و جماع کرد با و بعد از مضی عدت
اگر شوہر دیگر کند جائز ست زیرا کہ شوہری کہ در عدت کردہ بود شوہر نبود بلکہ زانی بود و بہر طریق عدت
منقضی میشود و اگر در ان عدت از و حمل گرفت نیز عدت منقضی میشود و بمضی عدت نہ بوضع حمل
مضمرات مسئلہ مروی تزویج کرد زن دیگری را او داخل گردید او خبر ندارد از شوی دیگر آن
زن بعد از فرقت تجب العدۃ علیہا یعنی بر و عدت لازم شود و اگر آن مرد بر بود بن شوہر آن زن خبر
دارد پس بعد فرقت عدت لازم نشود و لا تجب العدۃ علیہا زیرا کہ گویا او زانی بود و در زنا عدت
نیست و نیز بر شوہر اول حرام نشود بہ سبب زنای او و فتوی بر ین ست شرح شمسی مسئلہ در عدت چرا بسہ
حیض قرار کردہ اند و حال انکہ یک حیض نیز کافی بود جواب حیض اول از برای شناختن پاک
بودن رحم زن ست از نطفہ شوہر اول زیرا کہ اگر در و نطفہ است پس عدت او وضع حمل باشد
و حیض دوم تحریمیہ نکاح زن ست بران شوہر و حیض سوم از برای فضیلت زن از اوست

تا فرق باشد میان کنیز ک نسیه مسئله ولا عدة علی ذمیة طلقها ذمی شرح ابو المکارم **مسئله**
چهار زن را عدت نیست اول مطلقه پیش از دخول دوم حربیه که واز کند از زوج و شوهر را دار الحرب
بماند سوم چون دو خواهر را بیک عقد نزد یکی کند باید که یکی را رها کند و آنرا عدت نباشد و وطی کردن
مراین دیگر را شاید اما بنکاح کردن یکی را باز دیگری را بنکاح کرد همان اول بر و طلاق شود تا آنکه
عدت او نگذرد آن دیگر بر و حلال نگردد و اگر یکی را طلاق داد و دیگر خواهر او را بنکاح کرد نیز نکاح
روا نیست تا عدت آن نگذرد چهارم شخصے را چهار زن بودند و زن پنجم بر و کنیز زن اول طلاق
میشود و او را عدت نیست **مسئله** الحالة لغو للعدوی و الغنی قال العالم الفقیر الجاهل الغنی مختصر شرح
ابی المکارم **مسئله** قریش را چرا قریش نامند جواب بدو معنی یکی آنکه قریش نام خنبنده است در دریا
ازان الیشان را قریش نامند و قیل قریش کسب را گویند و الیشان کسب و تجارت بسیار میکردند از آن
قریش نام اند شرح شمسے **وامق** هر که خود را نی خشک یعنی بی قبع بخورد نزع روح بر و آسان باشد **مسئله**
سنت را نشان بر شیدن روا است یا نه جواب بی زیرا که او از اهل قبله بوده است و بسبب سلاح کشیدن
بر اولاد رسول الله صلے الله علیه وسلم عاصی شده کافر و هر که بر و لعنت گوید بقول امام اعظم رضی الله عنه
آنکس را فضیحے کرده و آن سنت بر افتد شرح امالی کقول ما شرعوا لم یلعن یزید الا بعد موته سوای المکتاد
فی الاعزام غال **بدان ای فرزند** چون ذکر یزید در میان افتاد پس شمه از خبث او بیان کنم که
چون بود زیرا که اکثر اهل روافض آنرا بکذب بدل کرده در زیادت نوشته و مردمان عوام را بدان
سبب کافر ساخته اند منقول ست که ابراهیم نخعی را کسے سوال کرد که هیچ خبر داری از ان خبیث
که چگونه بود گفت دستهای خود را در خنبک بخون نیالوده ام الحال زبان خود را بخون آلوده بکنم
زیرا که آنچه میان صحابه گذشته است از شر و بدی قصه آن جائز نیست تا عوام الناس در شک و ریب نیافتند
و عداوت الیشان در دل نیارند که بسبب عداوت کافر نشوند و اکثر از ین اهل روافض امیر المومنین
معاویه رضی الله عنه نیز دشمنی دارند و نمیدانند که او از اصحاب خاص رسول الله صلے الله علیه وسلم بود
و خبر ست روزی به پیش رسول الله صلے الله علیه وآله وسلم نشسته بود حضرت فرمود که ای
معاویه از پشت تو بوے خون مے آید گفت چه باشد رسول الله گفت از پشت تو
فرزندی بزاید که هلاک کننده اولاد من باشد حضرت معاویه قسم بخدا یاد کرد که من در عمر خود زن

مسئله در میان نزدیک ۱۲

نگیرم در تمامی عمر لی زن بعد روزی مرتضی علی او را بجدست رسول علیه السلام فرستاد که خلافت بعد
شما بکه باشد و مود بعد من ابو بکر صدیق خلیفه باشد گفت بعد او فرمود فاروق گفت بعد او فرمود عثمان
ذی النورین گفت بعد او فرمود سوال کننده بعد از جلت خلفای ثلثه حضرت معاویه بمرتضی گستاخی
کرد بطریق ملامت گفت که یا امیر سوال کننده من بودم خلافت من بسر مرتضی گفت لا بل سوال
کننده من بودم زیرا که شما را من فرستادم قبول کرد اما بعد از حضرت مرتضی در سال خلافت بی بی عائشه
صدیقه رضی الله عنها میکرد بعد او اختلاف در میان صحابه افتاد حضرت معاویه گفت من هاشم و بو علی
تام صحاب بود او بخود اضافت میکرد تا بهمین سخن میان ایشان جنگ افتاد بست و یکهزار اصحاب
کشته شدند و پیش از من حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم گفته بود که علامت قیامت آنست
که در میان اصحاب من علیگ تیغ کشی پیدا شود اما بقوت شمشیر بادشاهی رسید شبی بول میکرد از دیوار کلوخی
بگرفت تا خود را پاک کند بتقدیر الهی در ان کلوخ کژدمی متوطن بود بر سر ذکرش نیش زد چنان درد و الم
روی نمود که در شب و روز نمی آرامید تا بحالت نزع رسید حکیمان روی زمین جز این دارو ندیدند که
نطفه بر شتش در فرج نریزد و شفا نیابد بمعاویه گفت من قسم یاد کرده بودم که زن نخواهم کرد حکیمان باتفاق
یکدیگر زنی را آوردند بغایت پیره و هم سیده بود چون امیر المومنین معاویه ببود دخول کرد در دلش قرار
شد اما بحکمت الهی تا سخن رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم دروغ نشود نطفه در رحم آرام نگرفت و
ازان نیز ید تولد نشد بد خوئی او ازان بود که هر کژدم تر بتیش آمیخته بود منقول ست که چون امیر المومنین
حسین تولد شد حضرت رسول در گوش راست او اذان بگفت و در گوش چپ او اقامت گفت در
زمان فرشته نازل شد بغایت عظیم هیبتناک جبرئیل گفت یا رسول الله هر دو بال او خشک شده اند و تهامی
حسین را بزهره و بال او بمال تا منبر شوند چون مالیدند منبر شده فرشته برفت حضرت از جبرئیل علیه السلام
پرسید که این چه بود گفت که بعد خلقت این فرشته عصیانی از دستش بباید بفرمان رب العزت
هر دو بالش خشک شد اما خطاب رب العزت بران شد که چون نبیره رسول از پشت زهرا پدید آید باتر
پر بر و بانم المحلل این همان فرشته بود رسول خدا دلش آرد که نبیره من بمیرد و لالوت صاحب و رحیم
گشت پس چون لائق حال انبیاء و اولیاست که خوشحالی را بانشان راه ندهند جبرئیل بفرمان رب
الجلیل گفت که یا محمد صلی الله علیه و آله وسلم هیچ میدانی که موت او در کجا باشد و با وجه پیش آید گفت

نی گفت موت او در دشت کربلا از دست سواران لشکر معاویه باشد و چنین و چنان برو گذرد و کشنده او شمر نام در سینه پسین بود حضرت گفت من زنده باشم گفت نی گفت مادر و پدرش زنده باشند گفت نی گفت خلفای راشدین گفت نی حضرت بگریست بر غریبی حال او و ایضاً روزی حسن و حسین نی فاطمه عرض نمودند که روز عیدی می آید و مایان جامه نداریم فاطمه زهرا این را با رسول باز گفت دران زمان مهتر جبرئیل دو جامه سفید از بهشت بیاورد و اما ایشان که خاصیت کودکان ست قبول نکردند گفتند از برای ما جامه رنگین می باید مهتر جبرئیل فرمود که برو در طشت آب انداز ید بهر نوعی که ایشان میخواهند رنگ شوند امیر حسن جامه سبز خواست در حال سبز شد و امیر حسین جامه سرخ خواست در حال سرخ شد شاید که این پیش از منسوخ بودن جامه سرخ بود والا حضرت جامه سرخ را با ایشان نمی پوشانید چون رسول الله صلی الله علیه وسلم هر دو را خوشحال دید او نیز خوشدل شد باز جبرئیل گفت یا رسول الله هیچ میدانی که وجه سبز و سرخ بودن جامه چه معنی دارد گفت نی گفت حسن چون جامه سبز پوشیده بند خواهان او را از هر بند دادند و دشمن چون آب سبز بیرون آید و حسین چون جامه سرخ پوشید دشمنان او را بکشند و جامه او بخون رنگین شود حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم باز گلدیسته شادی بیش نغم بدل گشت ایضاً مهتر جبرئیل در مقصوره رسول الله صلی الله علیه وسلم در آمد حضرت رسالت پناه با حسن و حسین نشسته بود او را جبرئیل بصورت دحیه کلبی بود و ایشان هرسه او را دیدند و او را من جبرئیل علیه السلام در آورد و بنشستند و دستهای او را میکشادند و نیک نیک می دیدند جبرئیل علیه السلام گفت یا رسول الله ایشان چه غرض دارند گفت تو بصورت دحیه کلبی آمدی و دحیه کلبی هرگاه که می آید برای ایشان چیزی می آرد ازان تو نیز نظر نگرند مهتر جبرئیل در حال غائب شد باز آمد و دو سیب از بهشت بیاورد و دو یگان یگان بدست هریک بداد ایشان خوردن گرفتند رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم خوشحال شد باز گفت یا رسول الله صلی الله علیه وسلم دوست میداری ایشان را گفت آری گفت هیچ میدانی ایشان کی بمیرند گفت نی گفت پس از انجا خاک بیارم پاره خاک از انجا بیاورد و گفت یا رسول الله این خاک را نگاه کن هرگاه که ایشان بر انجا بر سند این خاک سرخ شود و چون دختران را ببینند خون بدر آید این علامت شهادت ایشان بود رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم آن خاک را با مهانی داد و برای محافظت پس معلوم باد ای فرزند که این مقدار کارها هرگز دروغ نمیشدند

واختراع وابداع هر چیز از واجب تعالی ست مگر اینکه انگشت تعرض به بندگان دراز ست منقولست
که حضرت معاویه رضی الله عنه را تره تاک سوار بود ما چون بزیارت روضهٔ رسول الله صلے الله
علیه وسلم می آمد امیرزادگان استقبال می نمودند چون منظر معاویه بر ایشان میرسید ایشان را قسم بروج
پاک حضرت مصطفے میداد که از اسپ فرود نیایند خود فرود می آمد و پایهای مبارک ایشان را بوسه
میکرد و در پیش ایشان میدوید حتی که بعضے مردمان جاهل طعنه میکردند که تملق و چاپلوسی میکند
منقول ست که روزی پیشواره برداشته در بازار میگذشت و میگفت اخوالنظر بر بلاد میرسد
یعنی ای مردمان غافل کنید راه را که پادشاه بهر اهل بازار گفتند زهی شرافت که او راست که با وجود این شوکت
دو بدو از برداشتن پیشواره ننگ نمیکند و روی آنست که امیرالمومنین معاویه رضی الله عنه در کل حین
و اوقات به یزید نصیحت میکرد که ای فرزند بر تو باد که با خاندان رسول الله صلے الله علیه وآله وسلم عداوت
نجوئی تا بهلاکت هر دو جهانی هلاک نشوی و سبب عداوت ایشان آن بود که روزے یزید غلامی را برای
خود بامید خریدن بهایش قطع کرد امیر حسین در میان آمد و برای خود بخرید یزید بگریست اما سخت تر
عداوت این بود که روزی یزید گفت ای پدر اگر شهر بانو را در نکاح من درآری هر وصیت که بکنی
بعد از تو بجای آرام و شهر بانو زن عبدالله بن زبیر بود طلاقش داده بود معاویه گفت که وصیت من
همین ست که بخاندان رسول الله صلے الله علیه وسلم عداوت بنجوئی دیگر آنرا تو دانی یزید قبول کرد در
حال سلمان فارسی را در پیش شهر بانو فرستاد که اگر یزید را قبول کنی ترا پیش همه زنان سازم چون
رسول امیر رفت قاسم بن عباس بن عم النبی صلے الله علیه وآله وسلم جوانی بغایت ظریف و باجمال
در خانه بر تختی استاده بود عرضش پرسید واقعه باز گفت قاسم گفت عرض حال ما را نیز برسان
چون او در گذشت امیر حسین رض استاده بود عرضش پرسید واقعه باز گفت امیر حسین گفت عرض
حال من نیز برسان چون سلمان نزد پیش رفت شهر بانو زن صاحب جمال که در جمالیت و زیبائی
بی قرین بود دید خود نیز بر و عاشق شد گفت ای شهر بانو من رسول معاویه بودم برای یزید که ترا رشته
همه زنان سازد و در راه قاسم و امیر حسین نیز خود را بتوعرضه کردند و من نیز آشفته تو شدم الحال
مهر را راضی باشی باش شهر بانو گفت ای سلمان من چون کنیزکی خاندان رسول الله صلے الله علیه وسلم
قبول خصوم از ان باز نگردم مرا امیری باید چون بامیر رسید در نکاح خود درآورد چون سلمان خبر

وبمعاویہ رساند گفت ای سلمان الحال فتنہ درمیان یزید و خاندان رسول اللہ صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم
وشوار پیدا خواہد شد بعد از مدت چون امیر المومنین معاویہ رحلت نمود یزید بہ پادشاہی نشست اما امیر
زادگان ہرگز بہ پیش او نمیرفتند روزی شخصے بابر الیشان فرستاد کہ مطیع و فرمانبردار پدر ما بود با ما ازین
چرا روے گردانید گفتند نشنیدہ ایم کہ بساط تو سگے افتادہ بود و کار خلاف شرع از تو در وجود می آید
روی ترا نخواہیم دید یزید چند نفر را فرستاد تا الیشان را بزور بشکر گرفتہ بیارند چون بشکر یزید رسیدند
مسجد حصر کردند امام امیر حسن رضی را شربہ بسپران بودند جنگ کردند شکست بر یزید را شکست دادند و خود را
خلاص کردند بعد ازان بپیرہ زنے اختراع کردہ امیر حسن رضی را زہر دادند در عال فلکمش چنانکہ جبرئیل گفتہ بود
زرد و سبز روان شد و دران حال از شکار باز آمدہ بود پیرزن در آب اورا داد چون امیر حسین رضی
بر رسید زہر دہندہ را پرسید کہ چہ کس باشد حسن رضی گفت ای برادر قول جد من بود دروغ نمی شد سکوت
بہتر ست بعد از دفن کردن او یزید بشکر بسیار در عقب او روان کرد اما اہل کوفہ کس را فرستاد
کہ اگر امیر حسین رضی بیاید مدد کنیم مرا ورا چون امیر حسین رضی روان شد پسر یزید حر دو نام علی الصباح بہ شش
ہزار سوار بدو پیش آمد و نماز بامداد عقب او ادا کرد گفت اے امیرزادہ اگر روی این بجانب بہ بینی
ہیچ نبود ترا از و ضرری بنا شد گفت من ہرگز روی او را نہ بینم کہ سگے را بر بساط جای داد است
ہمچنان سہ روز در راہ میرفت و ہر سہ روز حر دو بدو پیش می آمد و نصیحت میکرد امیر حسین رضی قبول نکرد و ہمرہ
امیر اشتر رسول اللہ صلے اللہ علیہ وسلم بود ہر جا کہ در سفر آن اشتر خواب میکرد الیشان فرود می آمدند
روز سوم آن اشتر خواب کرد ہر چند او را برخیزانیدند روان نمیشد فرود آمدند امیر گفت نام این مقام چہ باشد
گفتند دشت کربلا چون درخت از برای ہیزم بریدند خون بیرون میشد چون ازان خاک را دیدند
سرخ شدہ بود امیر گفت ساکن باشید کہ مقام شہادت من ہمین ست من از جدہ شنیدہ ام اما پس
از الیشان شش ہزار لک سوار یزید سیاہ بودند و کار الیشان عمر بن سعد بود و سعد از عشر مبشرہ
بود و کنار آب را گرفتہ بودند باز حر دو پیش آمد و زمین را بوسہ داد کہ اگر روی او را بہ بینی بہتر بود امیر
قبول نکرد و گفت پسر تو بر جای خود باش تا من از بہر تو اول جنگ بکنم بلشکر بد چون این شش ہزار
سواران بیکبارگی تاختند ہمگی شہید شدند بعد ازان پیرزنے پسر خود را آورد و ہمان یک بار
در ہشت شہید شد بعدہ امیر حسین علی اصغر را فرمود کہ تو با جمع لشکر جنگ را اختیار کن زیرا کہ نسب

رسول اللہ صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم منقطع خواہد شد و در پیش رسول اللہ چہ عذر آریم اما خود نتواخت
ہیچ نوع بدست ایشان نمی آمد کمندہا بالا عدد بر او انداختند و از اسپش انداختند چون بنشست جوانی
بتر قوز رسید برای قتل گفت من حسین بن علی بودہ ام آن برگشت بعدہ شمر بن جوشن رسید
ہر چند کار و بر گلویش می مالید بریدہ نمی شد امیر حسین گفت کہ نام تو چیست گفت شمر گفت جامہ را
از سینۂ خود باز کن چون باز کرد سینہ اش پیش ہنود گفت از قفا کار دبران کہ کشندۂ من ہم تو باشی چون
سر او را در پیش عمر سعد بردند شمر گفت ای عمر بہترین قوم را کشتم عمر شمشیر بر گردنش زد و گفت کہ بہترین
قوم را چرا کشتی بعد ازان چہ اصحاب و خاندان را بعزت نزد یزید روان کردند اما زنان در عماری بودند
کہ ہیچ نامحرمی روی ایشان را ندید چون در راہ میرفتند شبے سر امام حسین را در خانۂ مردی صالح نہادند
علی الصباح چون سر را از و طلب کردند سر خود را بریدہ و ستاد قبول نکردند کذا ہفت پسر داشت
و کلہ ما را بریدہ داد قبول نکردند چون کلہ ہفتمی را بریدہ دعا کرد کہ یا الٰہی مثل پسران من چون حسین
گردان ہمچنان شد ایشان ہمانرا بردند و صالح سر حسین را آوردہ بدو ہمراہ کردہ دفن کردیدان
ای فرنفل درین ہنگامہ لک سوار یک کافر نبود بلکہ ہمہ مسلمانان و اکثر اصحاب رسول اللہ صلے اللہ
علیہ وسلم را دیدہ بودند زیرا کہ کافر را بعد از بعثت رسول اللہ صلے اللہ علیہ وسلم تا این غایت در روم
مدخلی و فتحی سر نرسیدہ است مگر در آخر الزمان برسد آنچہ در مقتل کہ مصنف رافضی بیان کردہ است
ہمہ افتراء بہتان ست و سبب انقطاع عقیدۂ مردمان از خاندان ست زیرا کہ خاندان رسول اللہ
این طور کارہائے ناشایستہ چگونہ میرسد و مسلمان چگونہ ایشان را خوار می پنداشتند
و سبب جنگ از نا قبول کردن حسین بود امر پادشاہ را نہ بود لشکر را محض برای قتل او نفرستادہ بود
بلکہ برای گرفتن او فرستادہ بود تا گناہ خود را بدو عرضہ کند کہ من چہ گناہ دارم و آنچہ بعضے مصنفان
گفتہ اند کہ یزید تقبل او را اضی شد کافر شد در احیاء العلوم می آرد کہ آن قول را اعتبار نیست زیرا کہ
از زبان او کسے نشنیدہ و از دل او کسے خبر ندارد و گمان بد بردن بر مسلمانی نہی ست کہ ظنوا
المومنین خیرا و نیز شدہ است و ایضا بقصاص امیر حسین رضی اللہ تعالی عنہ کشتن یزید
سرداران لشکر را نیز علامت نارضای او ست چہ اگر راضی بودی سرداران لشکر را چرا کشتی
زیرا کہ او را در دنیا از ہیچ کس بیم و ترس نبود منقول ست کہ چون زین العابدین علی اصغر را

در پیش یزید حاضر آوردند زین العابدین بر تخت قرین او نشست یزید دستها را برگردن او انداخت
و استاده شد و گفت ای امیرزاده باید که مرا ببخشی و عجل کن زیرا که من لشکر را برای قتل او نفرستاده
بودم بلکه میخواستم که گناه خود را بدو عرضه کنم که چه گناه دارم چون یزید بغایت الحاح و تضرع و زاری
نمود علی اصغر قبول نکرد ارکان دولت با دو همراه در شفاعت استادند و گفتند که ای امیرزاده تو اولاد
رسول الله هستی و رسول الله را کینه و طلب انتقام از کسی نبود بیا تو ازین درگذر زیرا که عادت
خسیس این مردمان راست چه اگر از ایشان روزی هزار بدی بیابید بدان ننگرند و اگر از اکابر دنیا
و دین خصوصاً از عالمان اهل یقین اندک چیزی صادر شود آنرا از اقلیمی باقلیمی رسانند بعد ازان
علی اصغر گفت که به بخشم اما بچند شرط شرط اول اینکه قاتلان پدرم را قصاص کنی در حال دوازده
نفر سواران لشکر را بیاوردند گفت که ای بدبختان سن کی شما را کشتن فرموده بود چرا کشتید
گفتند شمر بن جوشن او را بکشت و شمر را عمر بن سعد بکشت گفت سبب بی فرمانی شما را بکشم
همه را زنده پوست کشید شرط دوم اینکه پیش از ین امیر حسین و فاطمه زهرا را در خطبه جمعه
یاد نمیکردند گفت انها را یاد کنم پذیرفتند قبول کرد شرط سوم اینکه بادشاهی مدینه را بمن بسپارد
قبول کرد شرط چهارم اینکه اهل و عیال و اصحاب را همچنان بر سیرت خود چنانکه مستورات اند همه را توشه
و بدرقه همراه کن تا بمدینه برسم یزید قبول کرد پنجهزار سوار را بدو همراه کرد چون براه میرفت امام محمد حنیفه
بدو پیش آمد دوازده پادشاهان بدو همراه بودند پادشاه یمن بدو نیز همراه بود فقیه نام
که نسبتی صد من کاردداشت امام محمد حنیفه رضی الله عنه گفت ای نور دیده من این چه حال ست گفت
بدین شرط خون پدر را بخشیدم امام محمد حنیفه گفت که غلط کرده تا من زنده ام ولایت از من بست
قصاص و عفو بغیر از من شما نمیرسد آن پنجهزار لشکر را بکشتند و بطرف روم روان شدند چون
برسیدند یزید را در قلعه محصور کردند بیرون قلعه سواران جنگ کردند توغان بن زرین با سه هزار
سوار سودا گر بود دران روز شهید شدا ما لشکر یزید را شکست دادند تا بحدی همچنان میکردند اما در
مصاف امام حنیفه کسی نمی ایستاد و هر روز شکست میخوردند پس چاره جز این ندیدند که نبرد یک
دروازه قلعه چاهها کندند و اندک خرد خاشاک بر بالای آن انداختند چون امام ابوحنیفه رضی الله عنه
بنجیر بر دروازه تاخت با یکی از اصحاب در چاله افتاد و را بگرفتند اما دست راست او نیز شهید شد

دیدبون قلعه درآوردند در شب اتفاق کردند که فردا امام را از بیرون قلعه بکشند و ران شیبان همراه امام
بگریخت و این خبر را لشکر امام برساند قمقمه گفت ای جوانان شما خود را مهیا دارید و من بر برج قلعه تنها
شوم چون او را بیرون کشند من دروازه را بگیرم قمقمه پنهان شد و لشکر ساخته شد چون علی الصباح
اول از دروازه بر آمد همان کار و سیصد تنی بر متعلقان او کوفت که مردمان بلا عدد در یک کرت
مردند و دروازه را بگرفت و رحال لشکر را در حصار در آوردند آن شش هزار لک را تمامه همه کشتند اما یزیدی
ریش را بگندید و سیاهی و میگ بر روی خود مالید تا سیاه دش شد و پوستین را باز گونه بپوشید یعنی
موی را بیرون کرد و چرمش اندرون و سیمان کاه را بر میان بست و داس را در میان خود غلاندید
در وان شد و از قلعه برآمد ایشان چون نیز یدرا نیافتند پادشاهی روم را بعلی اصغر سپردند
دوست امام محمد را آوردند و دعا کردند متصل شش روزی کسان نیز ین در بیابان میرفتند دیدند که
شخصی بدین هیئت گاه گاهی می برد و گاه چوب اما بطریق خداع ایشان دانستند که یزیدست گرفته
در پیش علی اصغر آوردند علی اصغر گفت که چون یکبار عفو کردم قتلش روا نباشد اما بند سخت نهاده
چنانکه چاهی بکندو بر بالای آن چوبی را در از نهاد و بوقت شام او را از ان چوب بکشیدو در چاه
آویزان میکرد و مردان نام حکیمی بود که دائم اوقات در میان اصحاب فتنه انگیزی میکرد
او مقدار ده میل از دور زمین را شگاف کرده باین چاه رسید یزید را بیرون کرده بر دو سه صد کس
روز و شب او را نگاه میکرد آورده اند که شکمش چون طبل آماس کرد و سه صد کژدم سیاه در وپیدا شد
که شب و روز از درد آن نالان بود شبی در خواب دید که در پیش امیر حسین استاده است و فوطه بگردن
انداخته و زاری و تضرع نمود که یا امیر بر من هیچ گناه نیست که از گناه من در گذرد مرا به بخش امیر نمی بخشید
گفت یا ابن رسول الله صلعم رسول الله کینه تو در تر از نمی باید چون جد را بدو شفیع آورد گفت
بخشیدم گناه ترا از ان شادی چون بیدار شد تاب و پیچ خورد و شکمش بر قید و آن کژدمان بیرون آمدند
و آن شش صد کس را بخوردند همگی بمردند تا این غایت کژدم سیاه را عادت ست که کسی را نیخورد و اگر
نیخورد می میرد و این قصه جنگ میان اصحاب که روافض تکذیب دهتان بدل کرده اند خدا تعالی
ما را و شما را و جمله مومنان را و مصدقان را بحرمت شهیدان دشت کربلا بیامرزد و بر دین مصطفوی مقیم
دارد آمین یارب العلمین **مسئله** گوشت و شیر جانور پلیدی خوار را ست یا نه **جواب** هست بی بس

واختلفوا فی لحم الجلالة وشرب لبنها واکل بیضها فقال مالک وابو حنیفة والشافعی رحمهم الله یباح ذلک وان لم یحبس مع استحبابهم حبسها وقال احمد یحرم الا ان یحبس اربعین یوما ویباح الحلة واختلف الروایة عنه فی الابل والبقر والغنم فروی عنه ثلثة ایام کالطیر وهو الاظهر والثانیة اربعون یوما نقل من خلاف الامة

مسئله اگر شخصے زراعت را آب بلید آب وہد آن زراعت خوردن را شاید یا نه **جواب** شاید واختلفوا فی اکل الزروع والثمار والبقول اذا کان سقیها بماء النجس وعلقها بالنجاسة نقال ابو حنیفة ومالک والشافعی رحمهم الله هی مباحة وقال احمد رح یحرم اکلها ویحکم بنجاستها خلاف الائمة

مسئله پس خوردن زاغ حلال ست یا نه **جواب** حلال ست فی خزانة الفتاوی **مسئله** سور الغراب طاهر یاتی حال کان کانه یمسح منقاره فی کل زمان وقال ابو القاسم هو الصحیح علیه الفتوی

مسئله لو تصرف المرأة فی ملک زوجها لا یجوز وعلیه الفتوی **مسئله** فی المحیط لو باعت المرأة مال زوجها واشتری شیئا بثمن زوجها بغیر اذنه بطل فتاوی اشتری وسلم

مسئله رجل یصلی علی القباء والقمیص کیف یطرحه قال الشمس الائمة یجعل قفاه من تحت رجلیه ویسجد علی زیله والبطانة تحته وکذا علی جلد الحیوان شرح هدایة **مسئله** اگر زنی بدزدی گرفتار باشد باید که سورهٔ کافرون و اخلاص و سورهٔ فلق و خناس را بترتیب نوشته بدهد که بخورد فی الحال خلاص شود و اگر سورهٔ والضحی نوشته در کمر بندد فی الحال خلاص شود اما بعد از ولادت شباب تمام دور کند والا رودهٔ آن زن خواهد افتاد **مسئله** قال شرف الائمة الاسکندری لا یقبل شهادة الرعیة للشحنة وللرئیس وللعامل لجهلهم میلهم خوفا منهم وکذا شهادة المزارع قنیة وکذلک لا یقبل شهادة من یاکل فی السوق وبین الناس کان ذلک لا یفعل من کان له مروة معدن

فائده از خواجه احمد گیسوی علیه الرحمة منقول ست هر که راتب لازمه شود باید که این کلمات را بخواند و بدمد مجرب ست و اگر چنین نوشته آب کرده خورد نیز مجرب ست این ست بتوکالی فتان دور فتان سنک تان دوکتون دور سنت دور کتوت ممون جنون ورا یا حسن ایلیه قلیک کتیر المدی کتیر المدی کتیر المدی بر حمتک یا ارحم الراحمین **مسئله** در کوهستانی می آرد که اگر مسافر مقیم اقتدا کند در نماز چهارگانی باید که دو رکعت را نیت کند زیرا که اگر چهار رکعت را نیت کند جامع باشد میان نفل و فرض در یک نیت و این جائز نباشد و باید که بعد از نماز دو رکعت اول دو رکعت اخیره را

نباز نعیت امام بجای آرد زیرا که نعیت امام واجب است و این سماع استاد خواجه لطف الله تمتع المقتبسین
بطول بقائه **مسئله** اذا مات الرجل وترک امرأة او طلق امرأة وتزوجت المرأة بزوج آخر لا یحل
لابیه وابنه وعمه وغیرهم ان یاخذ منه شیئا وان اخذ فهو حرام نقل هدایه **مسئله**
اگر غلام کسی بدزدی اقرار کرد بحضور خواجه دست او ببرند و اگر کسی غلام یا کنیزک را یا چیزی از متاع
خانه بدزدد و چه واجب آید **جواب** درین صورت نیز قطع دست است و مال اشیا از نیز ضامن باشد
تحفة الاسلام **مسئله** اگر بر دزدی مال دزدیده گواهان گواهی دهند نشنوند یا نه **جواب** نشنوند
اما اگر گواهی بر دزدی دیر بنه میدهند نشنوند و مسموع نباشد زیرا که چون توقف بگواهی کرد گویی رضا بدزدی
داد پس هر که رضا بدزدی دارد گواهی او در باب دزدی مقبول نباشد و حد توقف نزد بعضی یک روز است
و نزد بعضی سه شبانه روز است تحفة الاسلام **مسئله** رجل اشتری بقرة علی انها حاملة فاذا هی لم یکن
فانه یرد لفسا للبیع من فتاوی تتارخانی **مسئله** ولو لم یشترط فوجدها حاملة لا یردها بخلاف الجاریة
لان التحمل فی البهائم زیادة وفی الجاریة عیب تتارخانی **مسئله** رجل مات ولم یترک شیئا للورثة
وطلب الغرماء من الورثة دین المیت ما علیه من القرض فلا حق للغرماء من الورثة خلاصه
مسئله چون شخصی نیت روزه در شب کند باز در ان شب از ان نیت بگردد آن روزه بر و لازم گردد
یا نی **جواب** لی اذا نوی فی اللیل ثم رجع خزانة المفتاوی **مسئله** یول الهرة
لا یکون نجسا لعموم البلوی وبه اخذ الفقیه ابو اللیث ومن منیة الفقهاء ان هذه المسالة
فی الهرة الذکر ما فی الاشباه بحسن لا تفاق امنیة **مسئله** اگر شخصی بر دیگری غله چون جو گندم وغیره
قرض دارد با جل معلوم بوقت اجل غله یافته نشود قاضی تا فصل دیگر او را مهلت دهد عجائب الغرائب **مسئله**
اگر کسی بهائم را وطی کند گوشت آن بهائم خوردن شاید یا نه **جواب** شاید اما اصح آنست که وطی
کننده خود نخورد و دیگران نخورند تحفة الفقه واختلفوا هل یجوز ان یاکل منها هو وغیره
فقال ابو حنیفة رح لا یاکل هو منها ویاکل منها غیره وقال احمد رح یاکل منها هو غیره ولا ضحاک الشافعی رح
وجهان وقال مالک لا یاکل منها هو ولا غیره ویحرم اکلها علی الاطلاق اختلاف الائمة
مسئله واختلفوا فی رجل کره رجلا علی ان یقتل آخر فقال ابو حنیفة رح یجب القتل علی المکره دون
المباشر وقال مالک واحمد رح یقتل المکره والمکره فقال الشافعی رح یقتل المکره وفی المکره روایتان

واختلفوا فی صفة المکروہ فقال مالک ان کان فی المکروہ سلطان ان شغلیا او سید مع عبد فی اقتدیہ جمیعا الا ان العبد عجمیا جاھلا لتحریم ذلک فلا یجب الفتوی وقال الباقون یصح الاکراہ من کل ھذہ عادۃ اختلاف لامۃ

مسئلہ بعد صحابہ ہیچ احدی را بر دیگری فضل نیست مگر اہل علم و تقوی را و گفتہ اند کہ اولاد خلفای راشدین نیز بترتیب پدران خود فضیلت دارند بر فرزندان دیگران چون فرزندان ابوبکر صدیق بر فرزندان فاروق و فرزندان او بر فرزندان عثمان و فرزندان او بر فرزندان مرتضی اما بر فرزندان فاطمہ زہرا فضیلت ندارند زیرا کہ ایشان نسبت بر رسول اللہ دارند اعتماد **مسئلہ** المستحب ان یجاور التکلح مع امرأۃ راس کل شھر لدفع شبھۃ البینونۃ الحاصلۃ من التکلم بکلمۃ الکفر والمزوج ان یصیر وکیلا من امراعۃ تزویجہ لنفسھا بحضور شاھدین کلما وقع فی قلبہ شک وشبھۃ فتاوی زندوسی اما در مشکلات حذر خانی آوردہ است کہ مہر دیگر بمجرد این عقد لازم شود و بیں باید کہ اول ہمان مہر اولیہ را از خود ساقط کند یعنی بخشش کند از زن بعدہ بدان مہر عقد بندد و اگر زن نہ بخشد حیلہ آنست کہ گوید مرزن را ای زن حقوق خود را بمن بہ بخش چون حقوق بہ بخشد مہر نیز یکی از حقوق باشد و بخشیدہ شود **مسئلہ** فوج کردن سلمان یعنی آنکہ بغیر کلمہ چیزے دیگر نمیداند و یہود و ترسا و گنگ و کودک و زن و ختنہ ناکردہ حلال ست وعلیہ الفتوی لکن العباد یجب ان یعلم انہ اذا کان فی المسألۃ وجوہ یوجب التکفیر ووجہ واحد یمنع التکفیر فعلی المفتی ان یمیل الی الوجہ الذی یمنع التکفیر لحسن الظن بالمسلم ثمان کانت نیۃ القائل الوجہ الذی یمنع التکفیر فھو مسلم وما کان خطأ من الالفاظ لا یوجب الکفر فانہ مومن علی حالہ ولا یؤمر بتجدید النکاح ولکن یؤمر بالاستغفار والرجوع عن ذلک الخبیث **مسئلہ** رجل قال لآخر خرق ثوب فلان فالضمان علی الذی خرق لا علی الآمر لانہ اذا امر غیرہ باخذ مال الغیر فالضمان علی الآخذ ولا یرجع علی الآمر بشیء **مسئلہ** اذا سال الماء من فم النائم فاصاب الثوب طاھر سواء من ماء ارضم او منبعثا من الجوف لان الغالب ان الماء الذی یخرج من الفم حالۃ النوم متولد من البلغم فیکون طاھرا کیف ما کان عند ابی حنیفۃ ومحمد رحمھما اللہ علیہ الفتوی واقوات حسابی **مسئلہ** النقار اذا ترک النقود علی باب انسان لیحفظھا ھل یکون ضامنا قال ان ترکھا بسیرۃ مثل ان یاکل ویشرب او یبول او یغیط او یتوضأ ونحو ذلک لم یضمن لان ھذا القدر مفوض الیہ دردر فتاوی قرآن خوانی می آرد کہ اگر خواب کرد و بہائم از و غائب شد و بغیبت از و ہلاک شد

چون شیر خورد و یا دزد بر دیقبار ضامن باشد **مسئله** تغیر کردن کسی را بمال جائز ست یا جواب
جائز ست بطریقی که قاضی مصلحت بیند اما درین سه امور لازم ست که مطلقا تغیر بکند اول آنکه
شخصی بمسجد حاضر نشود برای خمس اوقات صلوة دوم آنکه شخصی برای کندیدن جوی حاضر نشود
سوم در آنکه شخصی در صف قتال شکست او کند دستور القضاة **فائدة** خرقه پوشانیدن شجره
دادن مریدان را جائز ست اما مرید شخصی باشد که هرگز در خانه او فسق و فجور صادر نشود والا آن مرید
بآفات دینی و دنیاوی و هلاکت اموال گرفتار شود **منقول ست** که حضرت رسالت پناه صلی الله
علیه و آله وسلم راسه خرقه بترک باصحاب رسیده است یکی را با چادر خود همراه پاره پاره کرده بهر یکی از اصحاب که داد
آن خرقه که در شب معراج آورده با میرالمومنین علی مرتضی رضی الله عنه داده بود دو خرقه دیگر با اویس قرنی
فرستاده بود و معلوم باد که حضرت رسالت پناه اویس قرنی را ندیده بود بلکه اویس قرنی بغیبت بدو
ایمان آورده بود و مهتر جبرئیل او را خبر کرده بود گاهی روی بر یمن می نشست اصحاب می گفتند
یا رسول الله روی بمن نشستن شما را بسیار میل ست چرا گفت انی لاجد ریح الرحمن
من الیمن **قصهٔ او آنست** که در یمن شهریست قرن نام دان شهر بیوه زنی بود پسری داشت
اویس نام او از کمالات هیچ نداشتند چون بعثت نبوت رسول شنیدند هر دو بغیبت ایمان آوردند
و همیشه صائم الدهر میبودند و این پیره زن نهایت پیری رسیده بود و اویس از محبت رسول الله صلی الله علیه
وسلم هرگز آرام نمیگرفت اما از خدمت مادر خلاصی نمی یافت در روز شتر بانی میکرد و شبانگاه دنان
جوین حاصل می آورد و هر دو بدان افطار میکردند آورده اند که در یمن گرگان اشتر از میخوردند اما
اویس در تمام روز عبادت الله میکرد و گرگان اشتران او را رعایت و پاسبانی و مراعات میکردند
آورده اند که چون از شهادت دندان مبارک رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم شنید معلومش
نشد که کدام دندان باشد تا بموافقت او دندان خود را نیز بشکند و بشکند اما باحتیاط تمام همگی دندان
خود را شکسته باز بر و نهادند باز بشکست هکذا تا هفت بار دندانش باز میرویید او میشکست چون رحلت
حضرت قریب شد فرمود که این خرقه مرا در یمن مرتضی و فاروق روان کنند و با اویس قرنی بدهند
تا هر که اویس بپوشاند او باشد و کیفیت احوالش معلوم کرد که چنان و چنین میداشت چون
ایشان برسیدند در قرن جوانان اویس نام بسیاری بودند که در حساب نمی آمدند بعد از مدتی شخصی

با ایشان بیان کرد که درین شهر اشتربانی اویس نام هست و اوصاف حمیدهٔ او بیان کرد ایشان گفتند که همان باشد بعد از ملاقات واقعه باز نمودند اویس گفت خرقه را درمیان بنهم تا بگردن هر که درآید از دو باشد گفتند بهتر از حضرت رسالت پناه صلے اللہ علیہ وسلم فرموده است که هر که این خرقه را بپوشد شفاعت امت مرا در دنیا بجا آرد چون درمیان بنهادند خرقه بالا پرید و در گردن اویس آویخت اویس در حال از سر بگشید و بوسه کرد بنهاد و گفت اول حق شفاعت را بجا آرم از ایشان دور تر رفت و غسل کرد بعد از دو گانه سر بسجده بنهاد هاتفی آواز داد که اے اویس نصف امت رسول اللہ صلے اللہ علیہ وسلم را تو بخشیدم سر بالا نکرد باز هاتفی آواز داد که دو حصه امت را تو بخشیدم هنوز سر بالا نکرد باز هاتفی آواز داد که بمقدار عدد پشم گوسفندان صفا و منا امت را تو بخشیدم و صفا و منا دو قبائل اند در عرب که ایشان را گوسفندان بسیار اند هنوز سر بالا نکرد اما چون از نماز آمدن او دیر شد فاروق و مرتضی رضی اللہ عنہما هر دو در عقب او روان شدند چون اویس شکستگی پای ایشان را شنید سر بالا کرد و گفت ای امیرین اگر شما آمده نمی بودید حق تعالی تمام امت رسول اللہ صلے اللہ علیہ وسلم را بمن بخشید پس در خطهٔ هیچ احدی نگذرد که اویس افضل از خلفاء راشدین بود از ان خرقه بدو رسید زیرا که این الطاف الهی بود گاهی برا کابر میشود و گاهی بر اصاغر و از اویس قرنی سلسله ازان نماند که خرقه بخدمت نه آورده بود **درخبرست** فی العلوم آورده است که کلاه گرفتن نیز فائده تمام دارد حتی که در عرصهٔ عرصات میان او و میان دوزخ هفتاد صندوق پیدا شود که هر خرقی این را بنا کرده باشد **و معلوم باد** که هر سلسله تعلق با بوبکر صدیق دارد کلاه او یک ترکی می باید و کلاه فاروق دو ترکی می باشد و کلاه ذی النورین سه ترکی میباشد و کلاه مرتضے چهار ترکی می باید **بدان ای فرزند** که هیچ احدی را نرسد که انگشت تعرض دراز کند اندرانیکه در شجره چرا اسمای اولیاء اللہ می نویسند بعده اسم مکرم رسول اللہ صلے اللہ علیہ وسلم و اسم معظم واجب تعالی می آرند زیرا که مقصود اصلی باز این است که این اسمارا شنیده آرم بدرگاه لم یزل تا امور کلی ما بطریق اسهل و احیل سرانجام یابد پس چون دو بهنار ما ملوث ست از گناه اول اسمار اولیاء اللہ را یاد می کنیم تا لائق یاد کردن اسم خلفاء راشدین گردیم و چون اسم ایشان را بزبان رانیم زبان ما پاک میگردد تا مستحق ذکر اسم شریف رسول اللہ صلے اللہ علیہ وسلم گردیم و چون اسم او را از صدق دل و یقین بزبان رانیم زبان ما پاکتر گردد تا اسم

ذات واجب الوجود بر زبان رانیم زیرا که رسیدن بدرگاه لم یزل بی همراهی سواران تیز رو محال است
و دیگر آنکه گفته اند التاخیر یفید التعظیم و دیگر آنکه اسماء معظم چون درخت اند و اولیا چون برگ هر چند
برگ سربلندی و رود بهواء دارد اما ازین رو که قیامش بدرخت ست پس از نظر او بی بهاء دارد
زیرا که باب درخت برگ نم رسیده در و نمائش کشیده و عوام الناس از درخت گیرند برگ را رند و نداند
که برگ را مرتبتی نیست بخورد مگر از درخت پس متعرض باین سخن چون مغرور بیرگست و وجه تقدیم
ایشان از انست تا شخصی برگ را بیند نزدیک سایه آن درخت بجوید یعنی تا اولیا را شفیع نیارد
بتذکره شریف اسم ذات نرسد و الله اعلم مسئله رجل علیه دین فسئی فمات قال شداد رح
ان کان الذی بثمن مبیع او قرض لا یوخذ بیوط ایقمته و ان کان غصبا کان ماخوذا بعینه
مسئله لا یکره الکلام عند الاذان بالاجماع ای للسامع فتاوی کامل من تکلم فی اذان خیف
علیه من زوال الایمان هذا محمول علی المؤذن دون السامع خزانة الجلولی مسئله اذا اشتری شیئا
وصار مغبونا فیه قال قاضیخان ابو علی النسفی له ان یفسخه هکذا اختیار الامام ابی بکر قال القاضی
جمال الدین ذاغر البالغ بان قال قیمته بهذا المقدار فله ذلک ینابیع الفسخ محیط مسئله نام خدای عز و جل بهر زبانی
کریاد کند حلال باشد ذبیحه ابوذر رضی الله را پرسیدند که اگر گرگ پاوسر گوسفند بکند و گوسفند چنان
زنده ماند ذبح کردن او شاید یا نه جواب شاید میان نحر و سینه و در فتاوی خواند امام نیز همچنین او رده است
و در ملتقط میگوید که اگر گرگ سر یا کیان را از تن جدا کرده باشد جنبید ذبح حلال نشود و اگر سر
گوسفند بشمشیر و یا بکارد زدند جدا کرد خوردن حلال باشد لیکن فعل مکروه باشد اگر در وقت
بسمل کردن مرغ و کنجشک را سر از تن جدا شد از سبب تیزی کارد او را بخورند و سر او را نخورند پیش از انکه
حیوان را بسمل کنند مردی دست و پائی از حیوان ببرید مگر پوست را گذاشت معلق و ران و بعد آن
گاو را بسمل کردند انگاه پوست را از ان حیوان چون گاو و گوسفند و غیر ها ببرید و آن عضو را جدا
کرد حلال باشد آن عضو را خوردن لفظ عربی انیست العضو المیان بجلده حل مذبوحه روی
مذبوحه سوی کعبه آوردن سنت ست وقت ذبح باتفاق و اگر روی مذبوحه بقبله نکنند مکروه باشد
و لیکن حلال باشد اکل آن کفایة الاسلام مسئله شخصی بقرضدار خود دست دراز کرده بود که تا قرض
من ادا نکنی ترا نخواهم ماند شخصی دیگر در آمد او را از دست او خلاص کرد اگر بطریق کفالت و ضمانت

خلاص کرد و قرض از خلاص کننده طلب کند و اگر بزور ولی ضامنیت خلاص کرد قرض از وی نتواند طلب کند
کنز الدقائق و در مجالس الاسلام قاضی شمس الدین مسطور است که روزی شیخ شرف الدین
منیری قدس سره از حضرت قاضی شمس الدین سوال کرد که یا شیخ مشکلی دارم در انکه سبب
وجوب سجدهٔ تلاوت چه چیز باشد قاضی گفت ای فرزند معلوم باد که این سجده خالی از دو امر نیست یا
قصهٔ وعداست و یا قصهٔ وعید پس اگر قصه بوعدست سجده برای شکر و رجاست و اگر قصه وعیدست سجده
از برای خوف و خشیت **مسئله** لایجوز لاحد ان یاخذ فی ولایة الغیر لاستنزاعه معه واخذ ملکه و ماله
لان فیه ابطال الفتنة الدائمة قال شیخنا الامام حسام الدین رح من اسقط الفتنة فعلیه لعنة الله والملائکة والناس اجمعین
قال ابو عبد الله المحاملی رح من دخل فی ولایة الغیر مع عسکره القاهر للمنازعة واخذ ملکه وماله بالاموجب لم
یمتنع عن الایذاء بقتل الحرمة یجب القتال و یقاتل بکل ما یقاتل به مع اهل الحرب کالرمی بالمنجنیق
والرسال النار علیه والبیه والقاء الحرق علیه و اخذ اموالهم و سباء ظلما و خرب البلد و تخریبها الغیظ و قال شیخنا الامام
الصعید الحیار الحکیم الزاهد الامام الاجل برهان الدین الواعظ و هذا بالاجماع اما التصرف فی اموالهم
ظلما فقد قیل انه یباح و هو الصحیح و ان کان القاهر مسلما او ذمیا و المقهور حربیا یزول ملک المقهور عن ماله بالاستیلاء
و یترتب علیه احکامه و ان کان ذمیا لم یملک القاهر اموال المقهور لکن اذا کانا مسلمین لان اموال المسلمین مع عصمتها لا تملک
بالقهر و الاستیلاء لا لحق لها فیها و هذا اذا لم یکن بادیا بالظلم اما اذا کان بادیا بالظلم فعلیه لعنة الله
والملائکة والناس اجمعین یباح اخذ اموالهم و سباء ظلمهم و التصرف فیها دفعا للفتنة الدائمة و خوف العالم
قال ابو مطیع ما افتی ابو یوسف رح بجواز اخذ مال البادی بالظلم و التصرف فیه اخبر بذلک ابا حنیفة رح
قال بعد ما سمعه ان محمد بن الحسن رح ما ساعدنا و لم یتکلم بشیء و کان هذا منهم بالاجماع و فتاوی
مسئله البیضة اذا خرجت من الدجاجة المیتة اکلت و کذا اللبن الخارج من ضرع الشاة المیتة فتاوی سراجی
مسئله من رای فقیها فی المسجد اغمی راجع فی بیته و اکل الطعام فکما اکل لحم الخنزیر و دم الحیض فتاوی خانیه
مسئله مال شخص مسلمان چون اسپ و گاو و اشتر و گوسفند و غیر ذلک بغنیمت از صاحبان بستانند و بیرون
کردن آنرا نشاید و اگر ذبح کرد ضامن باشد اما در تحفهٔ ملکی می آرد که اگر ذابح بادیانت بود کارد بر گزند
و حرام خواری صادر نشده باشد بذبح کردن ضامن نباشد و معاوم باد که این خلاف در ذبح مواشی
ماکولاست کما مر از ذبح کردن خر و اشتر و کلب و غیر ذلک اگر آن ذابح بادیانت باشد و یا بی دیانت

بهر تقدیر ضامن باشد **مسئله** چون عسل پلید شود پاک کرده شود یا نه **جواب** پاک کرده نشود باید
که آوند عسل را بآتش بدارند و آن عسل را بچوبی زدن کنند و آن جای را نشانه کنند و بمقداری آب
بران اندازند که اگر آن چیز شستنی بود بدان آب شسته می شود بجوشانند آب تمامه میسوزد
و عسل باقی ماند چون بوزن آب چوب رسد باز بدان مقدار آب دیگر اندازند و همچنین تا کرت آب را در رو
بسوزاند پاک گردد نقل مجموعه سلطانی **مسئله** مسلم در آنچه زید در راز گوش خود افروخته است
به خالد به بیع فاسد و این در راز گوش ورد دست خالد نقصان یافته است به آفت سماویه شرعاً در این
صورت رسد زید را که این در راز گوش را از خالد مع ارش النقصان بگیرد یا نه اجابه رسد کذا فی الملتقط اذا کان
النقصان بفعل المشتری وذکر فی بیوع الخلاصة وان کان بفعل الاجنبی فالبایع بالخیار فی الارش ان شاء اخذ
من الجانی لا یرجع علی المشتری والمشتری یرجع علی الجانی کما فی الغصب وذکر فی القنیة فی باب البیع الفاسد اشتری جاریة
فاسد ونقص عند المشتری یردها ناقصة ولو ماتت یردها ولدها ولو فقأ عینها یردها ونصف قیمتها
لانه مضمون بالقبض والاوصاف یضمن بالقبض فتاوی قرا ان خانی
مسئله اگر در شیره موش افتد و بمیرد باید که موش را بکشند پیش از انکه ریخته شود و بماندان شیره را
تا انکه خمر گردد بعد ازان خمر را سرکه کنند حلال میشود فی الخزانة **مسئله** سرکه خراب مشروع است و سرکه حاصل
میشود بدانکه نمک در خمر اندازد و در پیش آفتاب نهد و یا خود سرکه شود سراجی **فائدة** هر که این اسم را وقت
چاشت از برای دفع دشمنان هفتاد و پنج هزار بار بخواند آن کار او بکفایت رسد درین کار سوگند
فرموده اند که بهر یک نباید گفت و اگر نه عالم فتنه گیرد این سر لست که در پیشانی مهتر جبرائیل علیه السلام نبشته
اسم این ست یعنی درین حروفهای **ام ذل** مردی کنیزک خود را بغلام خود نکاح کرد و بهر مسمی نکرد
لازم شود یا نه **جواب** نه بعضی گفته اند که هرگز لازم نشود عجیبة المسائل **مسئله** تزویج کرد زنی را
و بمجرد نکاح کردن برود و مهر لازم شود و چگونه باشد حل مشکل این که این شخص ست که بزنی زنا میکند
و در عین آن زنا برای زن نکاح کند برود و مهر لازم شود یکی مهر مسمی که در همین عقد نامیده بود
و دیگر مهر که بسبب زنا لازم شده است زیرا که چون درین زنا قبل از خروج ذکر نکاح کرد ساقط شد
پس فدیه حد مهر مثل لازم میشود **مسئله** رجل زنا بامرأة فتزوجها وهو علی بطنها فعلیه مهران
مثل بالزنا لانه سقط الحد حین تزوجها قبل تمام الزنا ومهر آخر وهو المسمی بالنکاح عجیبة المسائل

مسئلہ فی الفتاوی الیدیھی سئل عن علماء بخارا عن رجل جاء فی مجلس فلان وجلس فوق المتعلم عالما بالعبادات مثل الصلوٰۃ او الزکوٰۃ والحج والصوم او الحیض والنفاس ھل یجب علیہ شیٔ ام لا فاجابوا بان ھذا علی اربعۃ اوجہ استخفافا او حقارۃ او اھانۃ او مزاحا لو تقدمہ علی وجہ الاستخفاف طلقت امرأتہ ولو کان علی وجہ الحقارۃ او الاھانۃ یکفر ولو کان علی وجہ المزاح یعزر والفتوی علی قولھم فی زماننا وضۃ العلماء مسئلہ در کنز آوردہ است کہ در حد سرقہ صلح بمال جائز ست اما در حواشی ادمی آمد کہ صلح ہمچنان کند کہ اگر دہ درم سرقہ کردہ باشد بہ برابر او پنجاہ درم از وزد طلب کند تا تاوان یکی بہ پنج مبدل شود وغیر او منبیہ بود و ایضاً فدیہ دست بریدن سارق میشود مسئلہ در الضیاح آوردہ است کہ بیع وشرا بر چند نوع است یک نوع او حرام ست چنانکہ گوشت کہ در وکرمان افتادہ باشد زیرا کہ بجر و افتادن کرم گوشت حرام میشود و یا چون خوک و یا خمر و یا حر الاصل زیرا کہ در عجائب الغرائب آوردہ است کہ اگر بائع مشتری را گوید کہ این چیز بدان شرط می فروشم کہ غارتی ست یعنے ملک غیر ست بسرقہ و یا بغصب گرفتہ ام و یا شخصے حر الاصل ست کہ من بعد شما را بر ما رجوع نباشد و آن چیز در ملک مشتری ہلاک شد و یا خود او گرد مشتری را رسد کہ ثمن خود را از بائع باز گیرد و ہمچنین بیع مطلقا رد انباشد و نوع دیگر فاسد ست و فاسد را در وی ست یعنی روی او بہ نقض قریب و یک روی او بوصل چہ اگر احد المتعاقدین فسخ کند تا بد شاید کہ چنانکہ گوشت گندہ بوی شود مکروہ شود و نہ حرام پس اگر فسخ کند شاید و اگر طبخ ساز بیع رد انباشد و یا چون مبادلہ لبن بہ لبن در فتاوی سراجی آوردہ است کہ اگر شخصے شیر بگیس بدہد بدان شرط کہ باز شیر را از ماده گاو دوشیدہ بدہ و بعد از مدتے احد از متعاقدین فسخ کند بدین کہ برابر این شیر من علہ بدہ پس بحکم شرع او را علہ رسد پس شیر را بشیر دادن روا باشد اما یا فساد اما در قدوری آوردہ است کہ شیر ماده گاو را بہ شیر بز و گوسفند بدہد بلوا میگردد پس روا نباشد و نوع دوم بیع مکروہ و آن بیع جائز باشد اما آثم گردد چنانکہ شخصے در شہر خود غلہ از شہر خود جمع کند و دیگران بہ بیع گران بفروشد و یا شخصے پیشوای کاروان آید و نرخ آن شہر را کہ بر ایشان بنمایاند چون نیک و بد یعنے نیک خواہی کاروانیان کند و یا چون یک کس بیع را سر انجام داده باشد دیگرے درمیان در آید و یا در وقت اذان جمعہ یعنی بعد از ان جمعہ درین صور تہا بیع کند جائز باشد اما آن شخص آثم گردد مسئلہ گواہی حربی بر حربی دیگر

رواست باختلاف ملت ایشان وگواهی حربی بر ذمی روا نیست وگواهی ذمی بر ذمی رواست باختلاف
ملت ایشان وگواهی اعرابی وروستائی بر شهری روا نیست زیرا که ادای حروف را نمی تواند بجای
آورد وگواهی شهری بر اعرابی رواست وگواهی اعرابی بر اعرابی دیگر نیز رواست زیرا که در آن دو آفت
جرأت مندان ایشان یافته نمیشود ونسخه منی **مسئله** افادی عیب بالذباب لا یثبت حتی یقیم بینة
وان اقام بینة لا یثبت العیب وان قال البائع ان مات علی عیب الذباب فهو لا یرد علیه وان اقام بینة
علی ذلک لان البائع غیره علی ذلک والصحیح ان عیب الذباب لا یثبت لانه لا یعتبر وقت ضربه قیل یعتبر
وقت الشتاء قیل وقت الصیف قیل وقت الربیع شرح هدایه **مسئله** چون مسافر در نماز چهار گانه با امام مقیم اقتدا
کرد چهار رکعت را تمام کردن بر وفرض میشود واگر بر قعده اول ننشست نمازش فاسد شود واگر در شفعه
اول اقتدا کرد نیز تمام کردن لازم بود واگر در شفعه آخر اقتدا کرد نیز چهار رکعت را تمام کردن لازم بود
مسئله آورده اند که روزی دزدی بخدمت رسول الله صلی الله علیه وسلم حاضر شد گفت یا رسول الله
شهر یمن دوستی ندارد گفت برتو باد که از نامشروعات به پرهیزی پس گفت زنی سوال میکرد
رسول الله همین جواب میداد بعد ازان گفت یا رسول الله من در حق او چیزی کرده ام ازان پس
یمن دوستی او روز بروز می افزاید حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وآله وسلم بغایتی درشتی
واعراض فرمود واورا از پیش خود دور کرد حتی که آن زمین که بر وایستاده بود آنرا نیز بریده انداخت
پس گفته اند که اگر شخصی اندک وبیش از سحر میدانسته باشد چنانکه اگر پسر را بجادر خود مهمان بخواند
از روی سحر آنکس کافر گردد فتاوی نوادر **مسئله** اگر کسی از جهت پریان چراغ بنهد ویا از جهت ایشان
مرغ ویا گوسفند وغیر ذلک را بکشد ویا گوش ویا تاج خروس را ببرد وبدان تعویذ نویسد پس آن
شخص کافر می شود وزنش طلاق میشود اگر تجدید نکاح کرد مباح والا همیشه زنا کار است تفسیر ملا یعقوب
مسئله پوست بز غاله خوردن روا باشد لبستان ابو اللیث سمرقندی **مسئله** در دلیل العارفین
مسطور است که چون زن وشوهر از نزدیکی حاصل میشود در ان میان مهتر جبرئیل پاره خاک از
موضع مدفن آن طفل میگیرد ودر نطفه ایشان نوشته است که از املاک الارحام میگویند بدست آن
سیه دل چون از طرف مادر وپدر آب در رحم قرار میگیرد آن خاک بدان می آمیزد ومدت چهل روز
مدوست مالیدن گیرد پس بصورت نیز میگردد بعده فرشته دیگر از دست او میگیرد ومدت چهل روز

می ماند تا اندامهای او راست میشود چون گوشت و پوست و استخوان و عروق پس از حضرت عزت خطاب می آید که ای فرشته سرش مهیا کن و فوائد اکل و شرب و کلام و سمع و بصر و شم و ذوق و دست می دهم و پایش راست کن و قوت مشی من می دهم و دستهایش راست کن و قوت بطشی من میدهم بعد از ترتیب جملهٔ اندام مدت دو روز همچنان افتاده باشد بے روح بعد ازان گفته اند که حیات همیشه لایق است هر چیزی را که بوی می کند زنده میشود پس اول پائی اندیشه میشوند بعد ازان سر و دو گرده و روده زنده میشوند که این را ارواح بنائی گویند بعد ازان عرقیست میان جگر و شش و روده که مخرج نفس از انست بدان راه حیات بالا سرایت میکند و نفس پیدا میشود پس این هنگام حیوان نام می یابد بعد ازان فرشته است که آنرا ملک الارواح میگویند ارواح را داخل میکنند که آنرا ارواح نفسانی و جاری گویند که سمع و بصر و ذوق خاصیت اوست و سے طفل دست راست در طرف نان می باشد یعنی پشت او طرف پشت مادر و روئے او طرف روی مادر می باشد و پس **در تمهید ابو علی رودباری آورده است** که نفس جداست و ارواح جدا زیرا که در حالت خواب ارواح بیرون می آید و در حالت بیداری داخل میشود و در وقت موت سر و بهم میروند خلاف مر ملحدان را که نزد یک ایشان ارواح و نفس چیزے نیست **و منقول است** که چون ارواح در رحم می آید چهار خط را با خود همراه می آرد یکی از اجل که مقدار کذا و کذا سنین و شهور و ایام عمر او باشد و در فلان ساعت اجل او منقضی میشود کما قال الله تعالی اذا جاء اجلهم لا یستاخرون ساعة و لا یستقدمون یعنی مقدار پای گرفتن مورچه پس و پیش نشود و اما نزد یک اعتزال مقتول با اجل خود نمرده باشد چه اگر قاتل نکشتی مدت چهل روز زنده بودی اما نزد یک اهل سنت و جماعت این قول محض کفرست و خط دیگر رزق او نوشته می باشد که مقدار کذا و کذا این شخص چند و خط دیگر عمل او نوشته می باشد که مقدار کذا و کذا عمل از و در وجود می آید خواه نیکی خواه بدی و در خط دیگر مذهب او نوشته می باشد که این کس بر و خر میرود و یا بهشت **منقولست** که گریهٔ کودک بعد از ولادت از انست که او تا این غایت جملهٔ امور غیبیه را دیده باشد اما درین حالت فرشته می آید و پیشانی او را سخت میمالد تمامه آن یاد را فراموش میکند از ان مزده در گریه میشود **منقول ست** که طفل بعد از ولادت در مدت چهار ماه گریه میکند در ان اثنا لا الٰه الا الله

بیان می کند و در چهار ماه دیگر محمد رسول الله را بیان می کند و در چهار ماه دیگر اگر با در و پدرش مسلمان بودند میگوید اللهم اغفر لی ولوالدی و اگر با در و پدرش کافر بودند می گوید اللهم العن علی والدی

مسئله اگر طفل گریه میکند باید که سوره لایلاف را نوشته در گلویش ببندد آرام شود **مسئله** بدانکه دیدار باریتعالی را دیدان راست ست و روزی خواهد شد بعد از دخول در بهشت مومنان را یعنی زنان را و مردان را خلاف مر اهل روافض و حشویان را که نزد یک روافض بغیر از بی بی فاطمه زهرا زنان دیگر نه بینند و نزد یک حشویان که بغیر از بی بی عائشه صدیقه زنان دیگر نه بینند و این قول آنها محض باطل ست شرع عقائد **مسئله** در مجالس آورده است که زنی بود صاحب جمال از غایت گریه کردن چشمان او بی نور شده بودند از و پرسیدند که چرا گریه میکنی گفت شنیدم که فردای قیامت زنان را دیدار نباشد گفتند ش که ای ضعیفه این قول روافض ست لابل زنان را دیدار باشد گفت پس ازین قرار نشوم از گریه زیرا که چشمان من از جهت دیدار او کور شده است **مسئله** چون شخصی چهار زنان داشته باشد و زن پنجم را نکاح کردن خواهد روا باشد یا نه **جواب** حیله آنست که از زن اولینه که آنرا اول بعقد در آورده باشند از ان اذن خواهد اگر اذن داد و بعد ازین سر چهار زنان که بکند لا الی نهایه روا باشد و این روایت در مشکلات حذر خالی مسطور ست اما مفتی را شاید که این مسئله را بهوانمندان زود آور بگذراند بعد ازان فتوی دهد **مسئله** رجل نوی السفر فی رمضان و هو صائم فقیل ان مخرج من العمارات ان کل علیه الکفارة فتاوی سراجی و قرآن خانی **مسئله** شخصی بدست کفار اسیر شده بود و نمیداند که ماه رمضان کدام باشد پس تحری کرده یک ماه را روزه داشته ست شرعا اگر تحری موافقت افتد روا باشد یا نی **جواب** باشد اما اگر معلوم شود که آن تحری قبل از رمضان بود و یا بعد از رمضان بود نیز آن روزه محسوب باشد یا از ایجابه ادا باشد فتاوی قرآن خانی **مسئله** متاجر را روا نباشد که دابه متاجر را بزند اصلا عند ابی حنیفه رح اگر بزند و هلاک شود ضامن نباشد بچنین بکشیدن لگام عقب بلکه آواز آنچنان میکند تا بمیرد و عند هما یضرب معتاد ضامن نباشد و دابه عاریت را بزند نیز ضامن شود باتفاق اما اگر دابه را مزدور کرد و در غیر موضع معتاد بزند و هلاک شود باجماع ضامن شود فتاوی نوادر **مسئله** اگر شخصی اصل الحرفته در پیش یکی عهد کرده گوشت و طعام بسیار داده باشی و من بندگی شما را قبول کردم که قدیم الایام در پیش شما باشم و بعد از مدت آنکس میخواهد که از پیش وی برود و نخواهد تواند یا نه **جواب** تواند و آنچه از طعام و گوشت بوی داده است آنچه آنکس کرده است

هر دو برابر میشوند و هیچ احدی از دیگری چیزی طلب ندارد و نقل تاتارخانی **مسئله** در فتاوی انجار اورده است
که در سفر نیت را قصر نیست زیرا که در ایتان و ترک مسافر مخیر است و قیل ایتان در حال نزول و ترک در
حال رفتن در فتاوی ظهیری و خلاصه بغایتی مستحسن داشته نقل صلوة ما چینی **مسئله** مکروه است اقتدا اهل
هوا و بدعت کردن چون جبریه و قدریه و روافضیه و خطابیه بشبهه و آنکه قرآن را مخلوق گویند اقتدا ایشان
مطلق درست نیست نقل ما چینی **مسئله** مکروه است تکرار جماعت کردن در مسجد که اهل آن مسجد نماز جماعت
گذارده باشند و این در صورتی مکروه است که قوم آخر از قوم اول اکثر باشند اما اگر یکی دو یا سه
در گوشه باشند مکروه نباشد و در جامع صغیر خانی گفته است که این جمله در صورتی است که آن مسجد در شارع عام
نباشد فاما اگر در شارع عام باشد تکرار جماعت و بانگ نماز و اقامت مکروه نیست زیرا که امام معلوم
و معین شرط است از برای کراهیت و این جا معلوم نی نقل صلوة ما چینی **مسئله** نماز گذاردن بر فوق
مسجد مکروه باشد اگر جای دیگر باید در صحن مسجد را اگر جائی نیابد مکروه نباشد نقل ما چینی **مسئله** چون زنی
وفات یابد باید که موهای او را در دو گیسو کنند یکی را بجانب راست بر بالای قمیص بر فوق صدر او بگذارند دیگر را بجانب
چپ همچنان کنند **سوال** اگر مردی موی داشته باشد او را چه باید کرد اگر دو گیسو کرده همچنان بطریق مذکور بگذارند
تشبیه بزنان میشود و اگر دو گیسو کرده بگذارند آن نیز تشبیه بزنان میشود از آنکه زنان را هم
دو گیسوی میباشد و مرد را نیز دو میشود و اگر سر بپیچیده بگذارند آن نیز طلب موضع میشود پس چه باید کرد
جواب باید کرد که موهای مرد را سه گیسو سازد یکی را پس پشت و در زیر یک کتف او نهد و دو دیگر را در زیر
دیگر کتف او نهد و سیم را در زیر پشت او بر ابر گردن نهند نقل خلاصة الفقه **مسئله** اگر مردی کالائی
خرید بدانکه او را سه روز خیار کرد بعد ازان اگر تصرف کرد در ان مبیعه چنانکه استنجا کرد بر نشست و یا نشو بود
بار کرد و یا ماده گاو بود بدو رسید و یا کنیزک بود وطی کرد و یا بوسه داد بشهوت یا او را لمس کرد در سین
حال همه جا اخیار باطل باشد و بیع جائز و لازم آید رد نتواند کرد و نیز اگر کنیزک بشرط بکر خرید پس
کاله پیدا شد بطریق زنان داند بوطی رد نتوان کرد کفایة الاسلام **باب** دانستن راه فقیری هزار و یک
منزل است و چهل و چهار مقام است **باب** اندر بیان خرقه **سوال** اگر ترا پرسند که خرقه چیست و چند معنی دارد
جواب بگو که خرقه پوشش بر پنج معنی اطلاق کرده اند اول خرقه اصل است که لم یزل است تا کسوت خلق
بر موجودات پوشاند قوله تعالی اذا اراد شیئا ان یقول له کن فیکون آفرینش خرقه اصلی است که بر وجود عالم را پوشاند

وخرقهٔ دوم عرش و خرقهٔ سوم زمین ست و خرقهٔ چهارم لیل و نهار ست و خرقهٔ پنجم بهشت و خرقهٔ ششم درخت طوبی ست
قوله تعالی وجعلنا اللیل لباسا وجعلنا النهار معاشا باب اندر بیان خرقهٔ اصلی پرده و جبه است آورده اند پس حمایه موجودات
از کتم عدم بصحرای وجود آورده و این جمله معدوم بود چون اشیا را از نیستی بهستی آورده و این خرقه را بانیات
داده است و سیصد خرقهٔ اصلی نام نهاده اند و این خرقهٔ دوم عشق ست و این خرقه را نیز بوجود آمدن اوّل
عشق را ناگفته نا پرسیدن و تعلیم علم نشاسته حاصل نشود و چون بوجود آمد آنگه معلوم شود و دوم خرقه نوان کرد عشق
قول النبی صلی الله علیه وسلم ما اکل الطعام فی بیت المصیبة الیوم الاول تبرأ منه الایمان من اکل الطعام الیوم الثانی تبرأ منه الملائکة
المقربین ومن اکل الطعام فی الیوم الثالث فقد تبرأ من الرحمن قال النبی صلی الله علیه وسلم ان الله یرحم الذین یاکلون الطعام فی بیت المصیبة
قبل مضی ثلاث ایام المراد بالمنهی الاغنیاء والمتمکنون لا الفقراء الا لهم المستحقون ویستحب الاطعام لاهل المصیبة اذا لم یکن منهم نواحة لان
الذی صلعم اطعم عن عمر حین جاء ایام التعزیة واذا کان فیهم نواحة لا یجوز لانه اعانة علی المعصیة وفی ذلک منهی فتحاوا القتاوی ان
اهل بیا جاء الی النبی علیه السلام فقال یا رسول الله ان ابنی قتل والطعام یرسل مع الصدقة ما شان ذلک الطعام اهو حلال ام حرام قال النبی صلی
علیه وسلم حلال ولکنا لا نحل اصحابنا باکله ولکن یکون ان کان بین الشیوخ من یحب الواحد یبعث الیه ویدعوه یاکل من الطعام الذی یرفق مع الجنازة
فهو متبدع وتبایع الیوم جملة لهم لم یرفعوا عنهم الجنازة ولم یاکل ایاما من فقد سمی من الذی خبزا الطعام الذی یحمل مع الجنازة
یحمل کله للمصیبة یحملون هذا الطعام لاجل حامل الجنازة یحمل الکل فی المقابر لو حملوا الطعام خلف الجنازة یحمل
اکثر ولعموم البلوی وقد وقع فی بعض النفوس لا یاکل هذا الطعام فهو مخالف لقاعدة المتقدمین من المتاخرین
والمراد بعدم الاباحة المکروهة من زندوستی للطحاوی وسئل عمر بن عباس رضی الله عنهما عن الرجل یقوم باللیل ویصوم
وهو یحضر الجماعة قال فی النار قال النبی صلی الله علیه وسلم من مشی میت وارث حرم الله تعالی میراثه علی الجنة فی الشرع لکن ما لنا
فی مقره شوید چشم زخم بر نظران بر گرد آنحضرت سه این تعویذ را نوشته نگاه دارد وفد استعاذ اورا از آفت نگاه دارد مقدم آن آفرینش
بسم الله الرحمن الرحیم شفا یابد مجربست این تعویذ بسم الله الرحمن الرحیم اعوذ بربّ عیسی وشهاب ثاقب وبربّ جمیع ما خلق من شر العین
یا ذا الجلال والاکرام یا حی یا قیوم یا حی لا الٰه الا انت یا الٰهنا والٰه کل شیء الٰه واحد لا الٰه الا هو الرحمن الرحیم نوعدیگر گریه بچه
باشد بنام نیم زعفران بساید در چشم کشد یا دوش سه روز بعد ازان دو پیه بر گیرد و بیه آورده کرده بالا چشم نهد بعد ازان کله کل در چشم
چشم بماند روشن گردد بفرمان الله تعالی مجربست نوعدیگر دشمنی تخم ماهی دشمنک و زعفران کف دریا و چاکسوا این جمله را اس کنند و
بشب آنیزد و در چشم کشند روشن گردد و انشاء الله تعالی نوعدیگر برگ سپیدار بگیرد و بکوبد شب آره کنند و شب بماند و علی الصباح در دهن
بگیرد و خون بند گندبوی و جمله علت برطرف شود و کم نابینا نوعدیگر اگر کسی را دست و پا عرق توده بهم بسته و پای لد عرق بکند شود انشاء الله تعالی

اشتہارات

ظفر جلیل (شرح) حصن حصین

یہ کتاب ادعیات اور عملیات مین ایسی معتبر ہے کہ دوسری کتاب اسکے مقابل نہین مولوی نواب قطب الدین خان مرحوم کو خدا غریق رحمت فرمائے جنہون نے اسکی شرح اردو مین فرما کے عام فہم کر دیا قیمت فی جلد ۱۲ر محصول ڈاک ۲ر

تنبیہ الغافلین کلان

مسائل فقیہ مین یہ کتاب اردو زبان اور سلیس عبارت مین مسلمانون کے لیے بہت مفید کتاب ہے قیمت فی جلد ۸ر محصول ڈاک ۱۰ر

ہادی الناظرین

اخلاق مین یہ کتاب اردو زبان کی نہایت عمدہ ہے آداب خورد و نوش - نکاح مباشرت - آداب صحبت حقوق اسلام و قرابت و گوشہ نشینی سفر و امر بالمعروف و نہی عن المنکر کو خوب بیان فرمایا ہے قیمت فی جلد ۵ر محصول ڈاک ۱ر

خدا کی نعمت (مترجم) تفسیر مرادیہ

مولفہ مولانا شاہ مراد اللہ صاحب سنبلی یہ تفسیر اردو زبان مین شرح بسط کے ساتھ پارۂ عم کی ہے کم استعداد مسلمانون کے واسطے نہایت ہی مفید ہے قیمت فی جلد ۴ر محصول ڈاک ۲۰ر

مسدس حالی (سہ بہ) مد و جزر اسلام

مولوی الطاف حسین صاحب حالی کی تمام تالیفات سے یہ کتاب زائد مقبول ہے اگر مسلمانون کو خیرت ہو تو اپنے حال زار پر رونے کے واسطے ایک ایک شعر اس کتاب کا مرثیہ سے کم نہین قیمت فی جلد ۲ر محصول ڈاک ۱۰ر

گلستان و بوستان مترجم

ان دونون کتابون کے نام مثل آفتاب و ماہتاب کے ایسے روشن ہین کہ ہر ایک چھوٹا و بڑا ان مبارک ناموں سے واقف ہے اگرچہ یہ ہر دو کتب اس سے پیشتر اور مطابع مین بھی مع ترجمہ طبع ہو چکی ہین مگر اس مطبع نے ترجمہ انکا ایسی صورت سے کیا ہے کہ ہر شعر کا مطلب یا محاورہ معنے کے ساتھ بخوبی مع خلاصہ مطالب حکایات کے سمجھ سکتا ہے یہ دونون ترجمے بجاے خود اوستاد کا کام دیتے ہین سواے خداداد قبولیت کے بیان نہین کر سکتا کہ کیون اسقدر مقبولیت ان ترجمون کو دوسرے ترجمون پر حاصل ہے قیمت گلستان ۷۰ر و قیمت بوستان ۱۰ر محصول ڈاک ہر واحد ۱۰ر

جنتری صد سالہ

یہ جنتری ابتداے سنہ ۱۸ع لغایت سنہ ۱۹ع مطابق سنہ ۱۲۱۵ھ لغایت سنہ ۱۳۱۳ھ موافق سنہ ۱۸۰۰ف لغایت سنہ ۱۳۱۳ فصلی موافق سنہ ۱۸۵۵ لغایت سنہ ۱۹۵۵ بکرمی مطبع نامی کی کوشش سے مرتب ہو کے طبع ہوئی ہے قیمت فی جلد ۴ر محصول ڈاک ۱۰ر

سراج القرأۃ

مولفہ جناب قاری پیر محمد صاحب لکھنوی قرأۃ کے رسالون مین یہ رسالہ بھی لائق دید ہے قیمت فی جلد ۲ر محصول ڈاک ۰ر

التماس

یہ جملہ کتب قیمت وصول ہونے سے یا بذریعہ ویلیو پی ایبل ارسال ہو سکتی ہین اور ہر قسم کا کام مطبع مین طبع ہوتا ہے جسکا نرخ خط و کتابت سے دریافت ہوگا - فہرست کتب موجودات کتبخانہ تجارتی مطبع نامی و دیگر اشیاء کی علحدہ دفتر مین موجود ہے شائقین کی خدمت مین بلا قیمت عند الطلب ۱ر کا ٹکٹ بھیجنے سے پیڈ والا پیکنگ رسال کیا جاتا ہے

العبد
ولی اللہ منیجر مطبع نامی لکھنؤ کٹرہ ابو تراب خان ڈاکخانہ نمبر ۱

اعلان

اس مطبع مین ہر ایک قسم کی کتابین عربی - فارسی
اُردو - ناگری - موجود ہین عند الطلب شایقین علوم
و تاجران کتب مطبع سے ارسال کیجاتی ہین - جن
صاحب کو کوئی کتاب طبع کرانا منظور ہو وہ بھی بعد
انفصال قیمت طبع کردیجاویگی اگر کوئی کتاب
مفید عام کسی صاحب نے تالیف فرمائی یا کسی کتاب
عربی - فارسی انگریزی کا ترجمہ اردو مین کیا ہو وہ بلا معاوضہ
مطبع طبع کردیگا - فہرست کتب و دیگر اشیا قیمت
کا ٹکٹ بھیجنے سے پتہ والا بیرنگ ارسال ہوگی

العبد

ابو الحسنات قطب الدین احمد عفا عنہ مالک

مطبع نامی لکھنؤ کٹرہ ابو تراب خان

مکان نمبر (۵۴) -

آخری درج شدہ تاریخ پر یہ کتاب مستعار
لی گئی تھی مقررہ مدت سے زیادہ رکھنے کی
صورت میں ایک آنہ یومیہ دیرانہ لیا جائے گا۔

کتب خانہ

جامعہ عثمانیہ

۱۔ ہر رکن جس کی کتاب کتب خانہ

۲۔ کتاب

۳۔ کتاب

۴۔ کتاب

۵۔ کتاب

۶۔ کتاب

۷۔ کتاب

۸۔ کتاب

۹۔ کتاب

۱۰۔ کتاب

۱۱۔ کتاب

۱۲۔ کتاب

۱۳۔ کتاب

۱۴۔ کتاب

۱۵۔ کتاب

۱۶۔ کتاب

۱۷۔ کتاب

۱۸۔ کتاب

۱۹۔ کتاب

۲۰۔ کتاب

آخری درج شدہ تاریخ پر یہ کتاب مستعار
لی گئی تھی مقررہ مدت سے زیادہ رکھنے کی